

FRANCISCI HARÆI
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ
TOTIVSQ. BELGII.
TOMVS SECVNDVS,
Quo BELGII VNITI PRINCIPVM
res gestæ enarrantur.

THE HISTORY OF

THE

ROYAL

ACADEMY

OF SCIENCES

AND

ARTS

IN FRANCE

415

FRANCISCI HARÆI
ANNALES
 DVCVM SEV PRINCIPVM
 BRABANTIÆ
 TOTIVSQ. BELGII.
 TOMVS SECVNDVS.
 PHILIPPVS BONVS
 CONSOBRINVS PRÆCEDENTIS,
 XXXVIII. BRABANTIÆ
 PRIMVS BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit Brabantia annis trigintaſeptem.

PHILIPPVS Burgundus, cognomento Bonus, Ioannis Intrepidi filius, Philippi Audacis nepos, Philippus princeps Regis Francorum. Ioannis Valelij Franciæ Regis pronepos, cùm ditionibus paternis Burgundiæ, Flandriæ, & aliis ab anno 1419. per annos vndecim præfuiſſet, inauratus eſt quoque Brabantia, vt dictum eſt, tamquam proximus heres anno 1430. quarto Nonas Octobris. Is dum adhuc in Brabantia agit, sub Kalend. Nouembris Galli factionis Caroli Compendium, dudum à Burgundi milite obſeſſum, liberant. Tormenta bellica & bombardæ Vincuntur Angli & Burgundi in Franciâ. Philippi (verba ſunt Meieri) hic omnes perditæ, & captæ ab hoſtibus. Victi item Angli & Burgundiones in Cathalaunis ad locum eum, quem

Grosettam vocant; interfecti multi; capti amplius quingenti. Eodem anno 16. Kalend. Februarias nascitur Bruxellæ Philippo ex Elisabetha vxore primo genitus suus Antonius, sed qui proximo anno finem viuendi fecit. Anno sequenti 1431. tertio Kal. Iunias Rothomagi, vt etiam supra commemorauimus, ab Anglis igni cremata est Ioanna puella liberatrix Galliarum, Debboræ, Iudith & Esther, à Scriptore eius temporis comparata. Mense Augusto sub foras diui. Bartholomæi Antonius

1431

*Vandren-
tium obit
Lutharin-
gion armu
Et ope no-
stri Pla-
lippi.*

Comes Vaudemontij, frater Caroli Lotharingæ Ducis defuncti, armis & ope Burgundi cum Ducatum obtinuit contra Renatum genitum Caroli. Pridie Kalend. Decembris, ipsis feriis. D. Andreæ, celebrata à Burgundo prima Comitia seu primum Capitulum Velleris aurei Insulæ, ad D. Petri, per triduum, de cuius Ordinis institutione pluribus egimus ante

1432

*Borselium,
quod factu
ba et nu-
pffer, Ri-
pelinendam
abducat;
quo vt po-
tatur ita,
dictione
paternæ
Burgundo
resignat.*

bienhium. Anno 1432. mense Augusto, Gandenses arreptis armis in seditionem vertuntur, clamitantes auream argenteamq; monetam puram putam non tui. Senatores tres tumultu sedare conantes interficiuntur, ceteri vrbe pelluntur. Tenuit hæc infania dies duodecim; tunc opera proborum sedati improbi veniam petunt, & impetrant, exigua pecuniæ summa multati. Sub idem tempus Burgundus in Hollandiam proficiscitur, captum Borselium, quod ei Iacobus præter leges pacis supra anno vigesimo octauo commemoratas nupsisset, Ripelindam abducit: quo vt potiarum Iacobus, patrias ditiones omnino Burgundo resignat, certis sibi ad vitam retentis vestigalibus, ac titulis Comitatus Oostervantij in Hannonia; ac Dominij Vomani in Hollandia. Anno 1433. gladio percussus est Ægidius Postellanus Hannonius, coniunctus Burgundum venationi intentum ballista trahere statuisse, corpusque in quatuor partes dissectum. Margareta Burgundi amita & Iacobæ mater, quod dictus Ægidius in ejus aula foret educatus, auctor facinoris existimabatur: iniuste enim Burgundum omnia ad se trahere sæpè quæsta erat. Hactenus

1433

*1434
Proficiscitur
Bonus in Sabau-
diam, relicta
uxore
Et filio bi-
mestri in
Burgundiam
Compositi
disidia
quæ erant
inter ciuitates Bra-
bantia.*

Diuzæ & Meierus: deinceps ferè Heuterus: Anno 1434. mense Februario, inquit ille, Philippus comitatus ducentis viris nobilibus in Sabaudiam proficiscitur honestaturus nuptias Comitis Geneuæ, relicta vxore Isabella cum Carolo filio, bimestri Cabilone in Burgundia. Nuptiis finitis in Burgundiam reuertitur, iustusque præsidij in finibus relictis, mense Aprili sexcenis stipatus equitibus per Artesiam Flandriamq; in Brabantiam peruenit, pacemq; inter Antuerpienses, Bruxellenses ac Mechlinienses facit. Oppugnabant enim acriter Antuerpienses iuncti Bruxellensibus Mechlinienses, ob fora nundinalisque, quas quisque suæ vrbi asseuerabat deberi.

1435

Anno 1435. pertinaciter instatur reconciliandis Franco & Burgundo super nece Ioannis patris Burgundi, quem Carolus Franciæ Rex, (eo tempore Delphinus) anno 1419. vt dictum est, in conspectu suo sedere contra

pro-

PHILIPPVS BONVS XXXVIII. BRAB. I. BELGII VNITI PRINC.

*Totapene
Europa Le-
boras con-
ciliando
Franci &
Burgundo,
sola obui-
tente An-
gla.*

promissam securitatem Monteraui necari iusserat. Vrbs Atrebatensium colloquio est constituta. Vniuersæ patenē Europæ Legati conuenerant. Bellum tot annis fuerat, quo plusquam trecenta hominum millia perierant, familiarum centum millia vagabantur. Sed cū sapius communicaissent, ab Anglis nihil æqui obtineri potuit. Volebant enim retinere omnia, quæ confœderati Burgundo in Francia obtinuerant, quin etiam (quod Francis inolerabile erat) vt Carolus Franciæ Rex ea quæ adhuc tenebat, beneficiario iure ipse & eius successores ab Anglo peterent. Relictis igitur Anglis, Legati Francici, Borbonij Dux, Artus Magister equitum, Comes Vendomæ, & Episcopus Rhemenfis, Bono apud D. Vedastum in sacello suo sacris intento ad genua procumbunt, nec surgunt, donec multis lacrymis & rationibus, collacrymante etiam vxore Boni, cum ad lacrymas & condonationem iniuriæ permouissent.

*Tandem
Burgundus
multis pro-
ciuis &
lacryma
enituit,
Franci sa-
dam patri-
nem com-
donat.*

Legatus Pontificius solemniter in se recipit iusiurandum, quo iuratur si-
ne Anglo pacem se non facturum. Conscriptæ pacis leges mense Se-
ptembri, inter alias hæ: luxta Montetauum in ponte Crux aenea cum in-
scriptione causæ sumptu Franci erigitur. Ibidem in templo Missa quoti-
diana, & iuxta oppidum Cœnobium Carthusianorum 12. Sacerdotum
pro anima Intrepidi fundantur. Præter Comitatum Matiscensem &
Castellaniam Barrensem, Quirinopolis, Ambianum, Abbatis-villa,
aliaque oppida ad vtramque Somonæ ripam sita Burgundo cedant, do-
nec ipsi aut successoribus Francus eiusve heres quadringenta aureo-
rum millia persoluerit. Initio anni 1436. Bonus Lalani Regulum sex-
centis cum equitibus Regi Carolo contra Anglos mittit, qui iuncti Vil-

1436
*Villie Bar-
gundus
Anglos
Parisijs.*

lanio ac equitum Magistro, Anglos è Fano S. Dionysij, ac paulò post,
adiuuantibus in gratiam Burgundi ciuibus, vrbe etiam Parisiensi pel-
lunt. Eodem anno, mense Iunio, Bonus Caletum obsidet, ducens inter
ceteros triginta Flandrorum millia. Verùm cū Hollandi frustra por-
tum obstruere essent conati, Gandenses in seditionem versi primi ex ca-
stris discedunt, mox & alij. Insecuti Angli omnia latè populantur. Tu-
multuatum hinc Brugis à 9. Kalend. Septembris vsque 4. Nonas Octo-
bris, & trucidatus Scultetus. Bonus quoque vix vxorem & filium è ma-
nibus tumultuantium impetrat. Quid agat? colligit copias, sed reuictos
& supplices factos mox in gratiam vtcumque recipit. Sed anno proximo

1437

1438

*Boni, edi-
cto ne quis
cum Bru-
gensibus
contrahat,
dilatantes
huius merce-
toribus
Brugensibus
domat.*

mo vicisci se patans, simulans in Hollandos se ducere, vrbe receptus vix
effugit, occisis plurimis è suis. Tandem interdicto, ne quis cum Bru-
gensibus mercimonia ageret, dum mercatores & ditiores aliò dilabuntur,
anno 1438. Kalend. Martij pax firma data est; ducenta aureorum equi-
tum millia soluenda; & quadraginta duo seditionis auctores nominati
pace excluduntur; ex his vndecim tantum reperti, capite plexi ac in ro-
tas

tas acti sunt. Mense Iunio Bonus Cameracum venit, vbi Catharina Carolo Septimi Francorum Regis filia decem annorum virgo desponsatur Carolo Charloo Boni filio, sed quæ post paucos menses obiit. Initio anni 1439. Burgundus, interposita auctoritate sua, Louanenses, Bruxellenses ac Mechlinienses inuicem conciliat, qui ciuile bellum ob minores rei frumentariæ causas (cuius tum temporis magna vbique erat inopia) inter se gesserant; similibusque fœtæ negotiis fuit occupatus diuersis in locis anno 1440. 1441. & 1442. prudentia ac auctoritate innumerabilia fopiens ciuitatum dissidia. Mense Iulio denuò Francorum Anglorumq. Legati pacis causâ conueniunt; & quamquam Burgundus ad rem componendam nullum non moueret lapidem, nil tamen est effectum. Hollandi ac Zelandi hoc anno cum Osterlingis parua de causâ bellabant, sæpeque inter se mari acriter conflixerunt, nauesque mercatorum diripuerunt. Anno 1440. coniurabant plerique Francorum Procetes cum Delphino contra Regem Catolum, quem in ordinem redigere, ac filio Regni administrationem tradere cupiebant. Sed is facinus detestatus, eos ab impio proposito, rationibus interposita auctoritate deterruit. Mense Nouembri Catolum Aurelianorum Ducem, Ludouici Aureliani ab Intrepido anno 1407. mactati iussu filium, qui à prælio Azincurtiano annis 25. in Angliâ captiuus fuerat, Burgundus à carcere liberat, persolutis propria è pecunia pro eius redemptione ducentis aureorum liliorum millibus. Inuenta est hoc anno apud Europæos ars imprimendi libros: sed an apud Moguntiacos, an apud Harlemenses (quod verisimiliter astruere conatur in sua Batauia Iunius) non desinio. Latè de his Miræus noster in suo stricto alioqui Chronico, quem qui volèr adeat. Anno 1442. mense Nouembri Fredericus Austriacus, electus Romanorum Rex, posteaquam Aquisgrani corona argentea esset redimirus, per Burgundiam in Austriam reuertens, à Bono magno cum honore decem diebus Besontij vario lætitiæ genèrè est excultus, magnisque muneribus ornatus, cedens omni iute, quod Imperij nomine in Hollandiam, Zelandiam, Frisiam ac Brabantiam habere posset. Anno 1443. Burgundus Lutzenburgum armis occupat, cedente ei ius suum certa annua pensione Elisabetha Antonij Brabantii vidua, cui Lutzenburgum à Wenceslao Imp. patruo pro dote erat assignatum, frustrâ repugnante Bruinswicensi, qui tamen pecuniis postea etiam est placatus. Anno 1444. denuò Turonum conueniunt Legati Francorum, Anglorum, ac Burgundionum; cumque pacem facere non possent, inducias in viginti menses pangunt, quo tempore sapiùs à Burgundo pax frustrâ est tentata. Mense Nouembri Isabella Boni vxor in Hollandiam proficiscitur tollendis Cabbelliaurorum ac Haucciorum factionibus, qui

1439

Varia ite-
rùm sapie
tiam ciuitatum
Brabantia
desudat.

1440

Liberat Ve-
rum suam
ex Angli-
am carcere
filium
Aureliani
iussu Intre-
pidi truci-
tati.
Ars im-
pressoria li-
berum in-
uenta.

1442

Cedens Fre-
dericus
Imp. omni
iure quod
Impery no-
mine in Hol-
landiam, Ze-
landiam, Fri-
siam, et Bra-
bantiam
habere pos-
set.

1443

1444

Frustrâ
iterum pax
tentatur
inter An-
glos &
Francos.

omni-

- omnibus belli calamitatibus prouinciam vexabant. Sed quòd imbel-
li comitatu aduenisset, à factiosis est contempta. Præfecto igitur Hol-
landis in locum non ita pridem defuncti Guilicelmi Lalani, Gossino
1445 Wildæo, ad maritum reuertitur. Mense Ianuario anni 1445. variorum
Regum, Ducum Principumque Legati in Angliam de pace acturi ap-
pellunt. Sed cùm partes componere non possent, inducias ad mensem
vsque Aprilem anni 1447. ptolungant. Huius anni ætate Turcarum
1447 Rex seu Tyrannus insulam Rhodum oppugnat. Illuc itaque Bonus tri-
*Turcarum obis-
sum desu-
rere cogi-
tur.* remes tres egregiè atmatas ductu nobilis Lusitani auxilio mittit, acce-
denteque ceterorum quoque Principum Christianorum auxilio, Turca
re infecta decedere cogitur. Hoc anno Hollandi ob factiones crudeliter
inter se fruebant. Amsterodami armata manu Cabbeliaui oppido sunt
pulsi. Leidis ad pugnam instructi Hauccij ad cœmeterium vsq; D. Pan-
cratii aguntur, ibique incurfu Sacerdotum Christiana sacra manu tenen-
cium, reuerentia Numinis vix tandem domum dilabuntur, eademque
furæ per omnia Hollandorû oppida flagrabant, Cabbeliauis probanti-
bus Bonum ab Iacoba heredem scriptum, Hauccis idem improbanti-
bus. Quare Bonus cò profectus, ac capita aliquot seditionis è medio tol-
lens, quosdam etiam pecunia multans, inducias futuri dedit. Eo tem-
pore Wildæus Hollandiæ Gubernator ac Præfectus Medenblikius
(Drossardum vocant) se mutuo de non contemnendis criminibus accu-
satant. Quare Louestenum in carcerem missi, post sextum captiuitatis
mensem Wildæo ceruix absconditur, Medenblikio antiquus restituitur
locus: mansitque Burgundus per biennium in Hollandia, nec tamen
omnino factiones tollere potuit. Luerant Brugeses Caletanam disces-
sionem, quærebatque Philippus occasionem etiam de Gandensibus se
vleiscendi. Excogitat igitur nouum perpetuumque vectigal, quod
vniuersæ Flandriæ pro discessionis satisfactione mense Martio an-
ni 1448. imperat. Petebat autem novem stuferos in singulos salis sac-
cos, expectabantque minora oppida, quid vrbes essent responsuræ. Bru-
1448 geneses recentis vulneris memoria silebant, idem faciebant Iprenses.
Gandenses verò ægrè ferentes se inconsultis Flandriæ Comitè vectigali
imperare noua, primi planè collationem abnuunt. Bonus ad Kal-
lend. vsque Septembris anni 1449. silet; tum occupatis Audenatda,
1449 Teneramunda, Gauera ac Ripelmonda, iustisque prædiis munitis,
*Tamul-
to. orup-
iam Flan-
diæ quæ
primus Or-
dines.* vltra vectigal salis aliud quoque siligini ac tritico indicit: cumque Gan-
denses nil se collaturos affirmassent, qui publico fungebantur munere
potestate priuat, proposito per vniuersam Flandriam edicto, ne quis vl-
la in re Gandensis populi iussis pateat. Flandrorum Ordines ciuile bel-
lum veriti, Gandauum ptosciscuntur, consensuque vtriusque partis, im-
muni-

muneratum Gandensium vetera diplomata, vt secundum ea rem componant, inspiciunt. Quinque ferme mensibus elapsis, mense Martio anno 1450. pronuntiant, Flandriæ Cornitem pro arbitrio Gandau Magistratu mouere, ac in eum quem vellet, legere posse. Stant Ordinum sententiæ Gandenses ad mensem vsque Augustum; tum concitati à Petro Tinctio, Ludouico Hamero aliisque infimæ sortis hominibus, vrbe pellunt omnes quos Principi fauere arbitrabantur, exterisque in urbem admittis, ius illis ciuitatis donant. At ille quò æquiore causa bellum auspicaretur, sese teprimebat, conquerens tantum apud Flandriæ Ordines, line suo consensu Gandenses vrbis immunitates exteris, pulsus amicis suis, communicasse, ac proinde in vincula sibi tradi petebat Daniele Serfandrum summum opificum Præfectum, Liuinum Potterum, ac Liuinum Sneuotium. Renuunt primò Gandenses, donec à Nobilibus, Ducem eis gratiam sua deprecatione facturum pollicentibus, persuasi consentiunt. Proficiscuntur igitur mense Maio anni 1451. dicti tres Tenerdandam, Bonoque ad genua prouoluti, veniam submisere orant. Sed is, contempta Nobilium promissione, Flandria eos exulare iubet; quæ res adeò populum contra Nobiles (quos malo animo promississe existimabat) irritauit, vt captos eodem momento octodecim viros Nobiles capite puniissent, nisi bonorum intercessione moti, facinus distulissent. Quin etiam paulò post factorum penitentia ducti, in gratiam Principis capite plectunt Petrum Tinctium ac Ludouicum Hamerum seditionis auctores: cumque tribus hebdomadibus iustitium in vrbe fuisset, lectis nouis Senatoribus domum reuertuntur, menseque Nouembri Legatos ad Principem mittentes, rogant vt electionem sua auctoritate confirmet, pacemque populo Gandensi donet. Sed cum nil pacati retulissent, cum armis iterum ad forum Veneris prouolantes, belli Tribunos creant, Ioannem Heuerflagium ac alios tres: qui belli fundamentum, exacerbato Principis animo, iacturi, octo Nobilibus viris ex octodecim prædictis, in publico ceruices abscindi iubent. Hinc ipsa Feria sexta sancta ante Pascha occupant Gaueram, pauloque post etiam arces Puccanam & Estandebergam; ac deinde mense Aprili anni 1452. Audenardam frustra dolo tentatam obsidione cingunt. Sed Bonus paulò post suis subuenit, exis circiter tribus Gandensium millibus. Plures etiam hoc anno & sequenti inter Gandenses & Principis Duces alia pugnae cruentæ commissæ sunt; atque adeò in agro Gandensi supra octo villarum millia, trecenti pagi, ac ædes hominum nobilium opulentorumque complures sunt exustæ; ac quicumque vtrisque in manus veniebant, sine gratia interficiebantur. Hoc eodem anno 1453. occupat Guilie-

1450
Ordines
Flandria,
in spectu
penultimæ,
pronuntiat
Eam hoc la-
casse.

1451

Seditionis
auctores
supplicio
tradit.
(quibus
Nobiles ve-
niam vltra
addiderat)
Nobilibus
mis Bonus
proscribit.

Item voluit,
est a ciuitate
veneram pe-
nit, sed non
impetrat.

1452

Hinc ergo
aperit
& cruen-
tam bel-
lum.

1453

Lutze-
burgica di-
ctio frustra
à Brun-
svicensi
citatatur
hinc cum
Bono tras-
igitur.

Bonus viri-
bus
etiam Gan-
denses at-
tingitur.

Dudum
pagatur
dubio Mar-
ti.

Tandem
vixit Gan-
densis, de-
cem milli-
bus totum
accipit, ca-
pit mille
fenebris.

Certa in-
gibis Gan-
densis sup-
plicat. ve-
nam po-
tuit etiam
potuit.

nis oppidum, existimans Bono (quòd Gandenses ad officium cogere non posset) vires defendendo Lutzenburgo defuturas. Sed is Crouiacum octingenis ballistariis ac recentis lanceariis instructum veteranis equitibus, contra Brunsvicensem mittit, qui variis cum praeliis ita exercuere, vt de secundo belli euentu desperans, pace facta, omni iure Bono Lutzenburgum cederet. Inrerè Rex Franciæ certas pacis leges à se inter Gandenses & Bonum conceptas Gandauum mittit; sed parum abfuit, quin eius Legatus à plebe violaretur. Itaque tandem Bonus videns bello finem imponi non posse, nisi iustis viribus peruicacem aggredieretur populum, vndique militem conscribi iubet, ac 15. Kalendas Augusti ad Gaueram castra locat. Post quadriduum continuo tormentorum reboatu effractis Gaueræ muris, deditio facta est; centum Gandenses ad arbores iugulantur; cum paulò post 10. Kalendas eiusdem mensis totus Gandensis populus suppetias laturus in aciem prodit, viginti quinque armatorum millia, & rotidem ferè millia agrestium & inconditæ plebis. Bonus sexdecim peditum equitumque millia ducebat. Concurritur non longè à Gaueræ, & Gandenses ænea tormenta contra Burgundicas acies exonerantes non paucos interficiunt; cum ecce, casu, an (vt quidam volunt) dolo Anglorum apud Gandenses militantium, vas pulueris tormentarij igne corripitur. Hinc primùm trepidatio: nam & quidam Angli ad Bonum transibant; sed resumtis animis Gandenses fortiter instant, ita vt & Boni equus quatuor locis, & filius Carolus in planta dextri pedis vulneratus esset, multiq; Nobiles & ignobiles caderent; tandem tamen victi Gandenses cesserunt. Occisi Gandenses decem millia, capti mille sexcenti, ac ex his eodem die strangulati trecenti. Bonus desiderauit circiter septingentos; qui cæsos intuens, commiserans dixisse fertur: Sûntne hæc oues meæ? Gratias tibi summe Deus, quòd me ab iis opprimi non permisit; & mox litteras Gandauum mittit nihilominus pacem offerens; quæ & paulò post secuta est, nempe postridie Kalendas Augusti. Pro impensis belli trecenta aureorum equitum millia, ac pro templis exustis quinquaginta millia promissa; viginti quinque Senatores lineis supra nudum induti, & bis mille ciues atrati omnes nudis pedibus & capite, ad pedes Boni extra portam supplices veniam petunt, & impetrant, ibidemque opificum omnium miliaria signa offerunt, quæ Bonus paulò post partim Bononiæ partim Hallæ D. Virgini sacrauit. Nec intrauit tunc Bonus Gandauum, sed Insulas se contulit, ibique se & suos refecit. Hoc eodem anno 29. Maij Constantinopolis in potestatem Mahumetis Turcæ venit, 52. diebus cõtinuè ab eo oppugnata. Sænitum in Christianos suprà quàm dici potest. Quæ res ita Bonum affecit, vt anno 1454. proximè sequenti libentissimè ad Imperatorem

Frede-

Fredericum profectus ipse sit, acturus de expeditione contra Turcas. De quo sic Æneas Siluius, postea Pius II. Pontifex nominatus, epistola 127. *Magnus Te-
le occurrit
re vult Ro-
mæ Con-
stantinopol-
itanæ rebus
a Turcis
capta.*

„Vnus, inquit, mihi videtur supra omnes commendandus Philippus
„Burgundiæ Dux, qui vocatus ad Conuentum noluit excusari, noluit
„Reip. deesse. (Nota; obliquè taxatur Imperator, qui morbum excusabat.)
„Venit Ratisponā, iturumq; se contra Turcos in persona propria pollicitus
„est, si vel Cæsar, vel Rex Hungariæ, vel alius magnus Princeps exercitum
„duceret. Sin minùs, missurum se quas posset copias. Neque in hisce re-
„bus excusatum se habere voluit, nisi tale superueniret impedimentum,
„quod tota Christianitas legitimè tepitaret. Hęc ille & plura in laudem
Philippi. Reuersus in Belgas Philippus, lætatur filium Carolum Insulis
Isabellam Borboniam 13. Kalend. Nouembres vxorem duxisse, eamq; *Carolus fi-
lius Boni
ducis 15. No-
vem. Isabel-
lam Euxi-
bomam.*
ex eo grauidam à matronis nuntiari. Exinde anno 1455. magno Belga-
rum commodo, perpetuum instituit Concilium, suamq; semper au-
thoritate Senatores sequi voluit, hac ratione subditorum lites appellatione
cogniturus, ac quæ alicuius forent momenti, suo iudicio finiturus, fru-
stra tenitente Curia Parisiensi; nempe neminem Parisios appellare prohi-
bebat, tantum, qui vellent, possent ad eius Senatum quoque appellare.
Philippus Austriacus postea Senatores illos diuisit, certumq; vtrique
parti locum assignauit: vna Mechliniæ (sumpto supremi Concilij no-
mine) vbi è Curis prouincialibus Flandri, Arthesij, Hollandi, Zelandi,
Frisij ac Lutzenburgij appellant; altera Bruzelliæ, seruatò Arcani Con-
cilij nomine, constituta. Hoc anno circa Kalend. Aprilis mortuus erat A-
dolphus Diepenholdius Antistes Traiecti ad Rhenum, tum temporis
totius ditionis Dominus. Quàmobrem Bonus summa diligentia fi-
lium suum nothum Davidem, tunc Terowanæ Episcopum, commen-
dabat. Geldriæ Dux pro Bauaro laborabat: sed neglecto vtroque, Gis-
bertus Bredenrodus electus est; qui cùm confirmationem à Calixto
Papa impetrare non posset, quòd Bonus filio Dauidi à Calixto Episcopa-
tum impetrasset, tandem anno sequenti 1456. mense Aprili res arbitrio
Ducis Cluiæ ac Domini Brederodij commissa est: qui adhibitis in con-
siliū Renssio, Preussio, Montfortio, & aliis, sic pronuntiarunt, Breden-
rodus cederet, sed seruata Domprostia ac Præpositura Audemunsterana;
addet Burgundus Præposituram D. Donatiani Brugis, & quotannis septē
aureorum millia. Dauentrienses, ceterique Transisulani cessionem non
admittebant. Quare acriter à Bono pet duos menses obsessi, tandem
opera Cluiæ Ducis Ordinumq; Ultraicēnsium pacantur. Hoc eo-
dem anno Ludouicus Gallie Delphinus patri Carolo VII. Gallie Regi
inensus ad Philipppum confugit, & annos quinque apud Belgas huma-
nissimè est habitus; at magno nostro malo ac damno, quòd postea sensi-

1457
Nasitur
Maria fi-
lia Caroli,
vnta pos-
tè heres
Belgia-
rum pro-
vinciarum.

1458
Nunc pri-
mum Ro-
mam Gan-
danum pos-
turbis in-
greditur,
magnifi-
centissi-
mè ex-
cipitur.

1459
Frustà a-
gitur de ex-
peditione in
Turcam.
1460
Occisione
morbo Ro-
mam comam
ponit, bene
sine iusu-
riam No-
biles.

1461
Nota Boni
magnifi-
centiam li-
beralita-
tisque
suis Ro-
giam.

1462

mus. Anno 1457. duodecima Februarij nata est Maria filia & heres vni-
ca Caroli Philippi Boni filij, cum periculosissimum dissidium paulò
post inter patrem Philippum & Carolum filium incidit. Pater Philip-
pum Crouiacum filio volebat dare Cubicularium, ille alium obstinate
postulabat. Filius ad tempus Bruxellâ Teneramundam secessit, postea
veniam à patre petit, & accepit: relegati dissidij auctores. Mense Aprili
anno 1458. cum sepius Principem Gandenses rogassent, confirman-
dæ pacis causa, urbem inuiseret, comitatus filio Carolo, Delphino, ac
quadraginta Nobilibus Equitibus Gandauum proficiscitur. Numquam
tanto cum honore Princeps in vrbe fuit exceptus, à porta Walportæ
ad ædes suas Wallenses quatuor horas aspiciendis ludis consumpsit. Octo
continuis diebus hinc inde conuiujs publicè ac priuatim est certa-
tum. Æstate anni 1459. conuocarat Papa Pius huius nominis Secun-
dus Mantuam Christianos ferrè Principes omnes, quo communi
consilio ac viribus in Turcas bellum decerneretur, miseratque & suos
Burgundus Legatos. Sed quòd Imperator tanto exercitui ducendo
parum se efficacem commonstraret, re infecta est discessum. An-
num 1460. læta pace exegit Bonus, sed longo incognitoque implicatus
morbo. Quo pellendo inter varia remedia Medicis est visum, comam
poneret. Hinc sentiens mustitando se rideri, edicit omnes Nobiles itidem
comam ponant. Parentibus Bruxellæ eodem die quingentis, etiam cete-
ri Nobiles in alijs vrbibus paruerunt; & quod tunc ridiculum vulgo vi-
sum est, postea ab omnibus passim est receptum, plures tamen Princi-
pes adhuc postea quoque diu comam nutrierunt. Mense Iulio anni 1461.
moritur Carolus Francorum Rex huius nominis Septimus, magno Del-
phini gaudio, qui apud Belgas quintum iam annum (vt dictum est) iram
patris declinabat. Itaque deducendo eum Burgundo cum filio Carolo ac
præcipuis Belgarum Proceribus in Rhemos, indeque (postquam coro-
na Regia fuisset redimitus) Parisios, solemnè ritu ibi Rex proclamatur.
Bonus Parisiis in ædibus suis Atrebatensibus diuersatus, Regiam ma-
gnificentiam familiari mensa superabat, nullusque alicuius nominis
non donatus ab eo discedebat. Vbi cum duos ferrè menses hæssisset, ac
nouo Regi de Burgundia, Artesia, ac Flandria clientale iusurandum
præstitisset, Hedinum rediit. Carolus filius Regem Parisiis in Turones
proficiscentem comitatus est, ac deinde in Belgas reuersus, patris mor-
bo, è quo is tamen Bruxellæ conualuit, reuocatus. Anno 1462. Ioannes
Custenius ac Ioannes Ingicus capiuntur, instantibusque Augusti Kalen-
dis Ripelmondæ capite plectuntur, conuicti quòd Carolum Charloum,
postea Pugnacem dictum, veneno aut veneficijs è medio tollere conati
essent, nunquam tamen Crouiacos nec alios Proceres Carolo suspectos
nomi-

nominarunt. Anni 1463. æstate Bonus Crouiacorum (vt ferebatur) per-
 fuasione, acceptis quadringentis aureorum liliorum millibus, Regi Lu-
 douico oppida ad vtramque Somonæ ripam sita, pignore ex pace Atre-
 batenſi anni trigeſimi quinti hæctenus detenta, reſtituit: quod adeo egre-
 ſſus Carolus tulit (cũ paci illi Atrebatenſi nondum pet omnia eſſet
 ſatisfactu) vt rurſum à patre diſcedens cum vxore Gorinchemium
 Hollandorum oppidũ proſequeſceretur; pax tamen iterũ facta eſt. An-
 no 1464. menſe Maio idem Carolus Burgundus ſecretè fœdus cum Ca-
 rolo Biturigum Duce Regis Ludouici fratre, Francisco Britonum Duce,
 ac multis alijs Francorum Proceribus, contra Regem, conſentiente patre
 facit, quod ſenex, etſi ſerò, videret, Ludouicum Regem ditiſſimum con-
 tra fratrem Carolum; etiam omnes veteres Præfectos loco mouere, ac
 demum non niſi vltionem contra Burgundos moliturum. Sed dolebat
 Turcicam expeditionem tam magnificè à ſe votam, ac ardenti deſiderio
 ſæpius expetitam, hac de cauſa neceſſariò omittendam. Ne tamen om-
 nino Pontifici fidem datam ſeſelliſſe videretur, inſtructis apud Zelan-
 dos duodecim tremitibus, multiſque his oneratiis additis, decem millia
 lectorum peditum imponit, præſcitque filios nothos Antonium ac
 Balduinum, quibus in præſenti pecunia numerat ducenta aureorum li-
 liorum millia, perſoluto inſuper vnicique militi, trimeſtri ſtipendio.
 Iunxerant ſetam piæ expeditioni voluntarij Nobiles multi, quibus præ-
 erat Simon Lalanus cum filio Philippo. Gandenſes trecentos triginta
 ciues publico ſumptu miſerant. Rebus omnibus paratis, Sluzis Bru-
 genſium portu claſſis egreditur, magnoque inaris emenſo ſpatio, cũ
 ad Fretum Herculeum perueniſſet, nuntiatur Mauros ac Pœnios Sep-
 tam Africæ ciuitatem Luſitanæ Regis præſidio munitam magno
 hominum numero obſidete. Quare proximum Africæ portum occu-
 pantes, expoſito milite, ac in aciem collocato, Septam pergunt. Sed
 Mauri vitibus diſſiſi, relicta obſidione, domum dilabuntur. Cũ
 Septæ aliquamdiu militem nauẽſque reſeciſſent, paratiſque Anconam
 ad Pontificem (vbi copię Chriſtianorum conueniebant) proſecturi
 forent; ſubitò Pontificis mors, ac expeditionis omiſſio nuntiatur. (obiit
 enim Pius II. Septembri 1464.) Quare conuerſo itinere menſe Febru-
 ario anni 1465. Maſſiliam cum claſſe appellunt, indeque pedeſtri itine-
 re in Burgundiam ac Belgas perueniunt. Bonus ſenio ac dolore irri-
 tæ expeditionis in motbum incidens, fugacis tandem aliquando vitæ
 finem optabat, ac proinde filium Carolum vniuerſarum ditionum
 Præfectum nominat; qui potentia vtendum ratus, durante patris mor-
 bo, Crouiacos, Eſtampium, ac qui cum his faciebant, iudiciali ſenten-
 tia condemnatos è Belgis exulare iubet, bonaque eorum ſiſco addicit.

1463
 Carolus ſe-
 lius à patre
 domo diſſi-
 det.

1464
 Idem Caro-
 lus ſecreſſi
 ſadus inter
 contra Lu-
 danicum
 Regem Tru-
 corum.

Inſtruit
 Bonum 12
 trirames
 aliaſque
 naues con-
 tra Turcos,
 imponens
 eis decem
 milia pe-
 ditum.

In itinere
 Belgæ Sep-
 tam Africæ
 ab obſidi-
 ne Mauri-
 um libe-
 rant.

Mortu Pont-
 ificis con-
 ſidit expedi-
 tio.

1465

*Dissidium
Bonum
filio Carolo
vix idem
compen-
tur.*

*Transi-
git Flam-
pium &
magna
Crouia-
rum pars
ad Fran-
ciam.*

*Leodienses
Bono bellū
inducunt,
dissigunt
Franciam, ut
eam dupli-
ci bello des-
tineret.*

*Pugnatum
erunt in
Francia ad
Mohendri-
cum, villo-
re Burgun-
do hinc
pax facta.*

*Villor exer-
citus etiam
Leodienses
pacem pete-
re coegit.*

Sed Princeps sanitate recuperata, in integrum omnes, rescissa sententia, restituit, filiumque potestate exutum aliquamdiu in conspectum admittere noluit, variasque ei tendens insidias capere conabatur. Is vero se Gorichemi iterum iusto munitus præsidio cooptinebat. Tandem interpellatus non semel Bonus à filio notho Antonio, cui multum tribuere erat solitus, ac à Proceribus exoratus, instructusque ab Ordinibus de Regis Franciæ contra se ac filium coniuratione, cum denuò in gratiam recipit, transfugiente tunc serio ad Francorum Regem Estampio Boni patruclæ, cum magna Crouiacorum Procerum parte, ac Ioanne Lannoio Hollandiæ Gubernatore. Eodem anno Carolus in Franciam cum exercitu contendit, duodecim habens equitum millia, ac peditum non contemnendam manum, quibus præerant Ludolfus Lutzenburgius, Adolfus Rauastanius, Antonius Burgundus, Philippus Lalanus, & alij, sequebanturque tormenta ab equis attracta ac commeatus; cum interea Leodienses, magnis promissis à Francorum Rege induciti, bellum Philippo Bono indicunt. Sperabat hac ratione Rex se à Carolo Burgundo, qui cum exercitu Franciam ingressus erat, libetari posse. Sed Bonus, co in Franciâ relicto, beneficiarios tantum reuocat Nobiles; ductusque Cliuiæ Geldriæque Ducum sanguine sibi iunctorum, Nassauij, Homani, ac Gasbecani, in Leodienses magnam peditum equitumque manum mittit: qui copiarum multitudine tertiti, quod Rex contra quam promiserat, nec auxilium nec militem in auxilium mitteret, & Namurcens ac Hanoniis (vbi prædando vrendoque agricolas vexarant) Leodium se recipiunt. Nec interim cessabatur in Francia à bello. Nam quinto Kalend. Augusti eiusdem anni ad Mohendricum (pagus est haut procul Parisiis Aureliam tendenti) acriter pluribus insultibus decertatum est. Rex Ludouicus tandem Corbeliam beneficio noctis euasit, Carolus nocte illa & die insequenti in loco pugne victor constitit. Ceciderunt ab utraque parte circiter duo virorum millia; è quibus Franci, maxime equites, ac inter hos Seneschallum, Belinum ac Floquetum cum multis Nobilibus desiderarunt, Carolus ballistarios plures pedites amisit. Post paucos dies ad arcem siluæ Vincennis hæc pax facta est: Rex oppida ad utramque; So-
monæ ripam sita, Comitatum Boloniensem ac Guinensem, Carolo Bur-
gundo reddito, neque eo viuo vlla pecunia redimito. Flandria in perpe-
tuum libera ab appellationibus ad Curiam Parisiensem maneto. Fra-
tri Carolo Rex Normanniæ Ducarum concedito, ac Lutzenburgum
D. Pauli Comitum Magistrum equitum creato. Carolus ad patrem in
Brabantiam cum victore exercitu reuersus, tantum terrorem Leodien-
sibus incussit, ut mox & ipsi pacem peterent. Promiserunt trecenta au-
reorum liliorum millia intra sexennium soluenda, agnoscences Braban-
tiz

tiz Ducem Leodienſis diœceſis Proteſtorem, eaq̃ue de cauſa ei alia ſin-
gulis annis mille aurea lilia numeraturos recipiunt. Antiſtiti quoque ſuo
compensaturos damnum belli huius tempore illatum pollicentur. Erat
is è familia Borbonica, quare ei Carolus memoria vxoris recens 5. Ka-
lend. Octobris Antuerpiæ defunctæ enixius fauebat, oderantq̃ue magis
Leodienſes. Hæc ita acta tranſactaq̃ue menſe Ianuario anni 1466. à Leo-
diis, cum mox proximo Aprili (Franco, vt creditur, inſtigante) ab iſdem
eadem violentur, Dionantiis bello cauſam præbentibus. Opes enim eos
quietem pati non ſinebant, recipientes oppido omnes qui poſtremæ
pacis conditionibus in exilium fuerant acti, eoſdemq̃ue cum ciuibz ſuis
in Namurcos Hannonioſq̃ue prædatum mittentes. Itaque Bonus
menſe Auguſto, collectis triginta hominum millibus, poſtrema induens
arma, cum filio in Leodios profectus Dinantum obſidione cingit, vn-
dique tormentis illud quatit, & ruina ad irruptionem idonea facta, ni-
hilominùs ſuadete nititur, ne vim tanti exercitus ſtultè experiantur.
Æqui nihil, contumeliarum ſatis redditur. Bouinenſes quoque vicino-
rum periculo morti ciuem ſuum Dinantum mittunt, qui eadem perſua-
dere conatus, cum dicendi ſinem feciſſet, cum puero qui comes venerat,
contra Ius gentium in patibulum agitur, ac in oppidi muro patibulum
collocant. Quo barbarico facinore Princeps irritatus oppugnationis ſi-
gnum edicit. Præſidarij de deſenſione deſperantes, obſcura nocte plu-
res transfugiunt. Erat hoc tempore Leodienſium Antiſtes Hoia, vnde
per certum hominem Bonum certiore facit, Leodienſes, eductis tri-
ginta hominum millibus, in auxilium Dinantium properare. Pars
Burgundi exercitus Leodios expectat ad pugnam inſtructa, ceteri Di-
nantios per murorum ruinas inuadunt. Sed hi deſperata deſenſione octo
honestiſſimos ciues, qui urbem, vitam tantum deprecantes, dedant, ad
Principem mittunt. Is nulla conditione urbem dedi, ſed ſuo omnia arbi-
trio permitti volebat; quod tandem, humanitate eius fruſtrà coſiſi, ſecce-
re, portarum clauſes Antonio Burgundo adferentes, ille fratri Carolo, hic
patri, qui eas filio Carolo reddidit. Is redditione clauium ciuitatem ſuo
arbitrio permiſſam iudicans, exercitui diripiendam dedit. Durauit opu-
lentiffimæ ciuitatis vaſtatio octo continuis diebus: ditiffimi quique ci-
uium abducti, libertatem magno poſtea redimere ſunt coacti: octingen-
ti, tamquā belli auctores, bini inuicem colligati, in Moſa ſunt ſubmer-
ſi: ſignis deinde oppido iniectus reliqua conſumpſit: muri denique, val-
lum, turteſq̃ue diſiectæ, ac repletæ foſſæ dirutum Dionantum docuere.
Leodienſes, qui Dinantiis, vt ſuprà dictum eſt, in auxilium properabant,
intellecto oppidi miſerabili ſtatu, feſtinanti itinere, urbem repetunt; ſta-
timq̃ue lectis probatiſſimis ciuibz ad Bonum Namurcum, quò ſe ille

*Meritur
vixit Cæ-
rolus.
1466*

*Dinanten-
ſes violen-
ter ite-
runt in Na-
murcos &
Hannonios
euerſerunt.*

*Iſdem Di-
nantenſes
Legatum
Bouinen-
ſium cum
puero con-
tra Ius gen-
tium in
crucem
agunt.*

*Excerba-
tum hoc
barbarie
Bonum ſe-
nerunt
Dinantem-
ſes conſig-
nari perma-
nit.*

*Diripitum
& funditus
exceſſum op-
pidum
in Moſa
quæq̃ue
ſubmerſæ.*

*Leodienſes
ſupplices
litterum in
gratiam
Bonni re-
cipi.*

*1467
Moritur
Bonni leui
ſed conſi-
mna febrī
Brugis
Flandria.*

*Cambria
ſub hoc
Principe in
Belgio con-
ſtituta.*

recepit, impetrandæ pacis cauſâ oratum mittunt: qui ſupplicibus par-
cendum cenſens, iſdem eis conditionibus pacem, quibus filius Carolus
ante annum fecerat, dedit, petitis tantum quinquaginta obſidibus ad pa-
cis confirmationem; è quibus Leodienſes triginta duos, Tungri, Cen-
trones, Haſſelii ſinguli ſex miſere. Namurco Bonus Bruxellam, indeque
menſe Martio anni 1467. Brugis peruenit; vbi circiter Nonas Iulij egro-
tare incipiens, poſtridie Idus eiufdem menſis leui ſed continua febrī ex-
ſtinctus Deo ſpiritum placidè reddidit, ætatis anno 72. poſteaquam à
morte patris 48. annos ditiones hereditarias rex iſſet, Brabantiam verò
annos 37. Conditus eſt Brugis apud D. Donatianum, primæque hîc ei
factæ exequiæ, donec mortua anno 1473. vxore Iſabella, reſoſum cada-
uer, ſimul Digeoni, vt iuſſerat, apud prædeceſſores penes Carthuſianos
conderetur. Flore ætatis concubinarum mutatione gaudebat, ſecunda
fortuna ac proſpera valetudine illectus, ſuſcepitque è variis filios octo,
filias ſex, ex quibus duo, Cornelius (qui in bello Gandenſi occubuit) &
Antonius, maximè clarent facinoribus. Ex Cornelio Deluerdingij, Pra-
tenſes ac Woſtini; ex Antonio, Beueræ, Veræ, ac Capellæ Domini. Sub
hoc Principe anno 1452. initium habuit Cœnobiū S. Agnetis Domme-
lanum in Campinia tertiæ Regulæ S. Franciſci; & anno 1462. iuxta Bru-
xellam Carthuſiani, & in ipſa ciuitate anno ſequenti 1463. Prædicatores.

CAROLVS AVDAX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXXIX. BRABANTIÆ

II. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præſuit annis decem.

*Carolus
max à ſacro
Fonte à pa-
tri Equi-
tantiur.*

CAROLVS Burgundus, à multis Audax, ab aliis Pugnax
cognominatus, filius heresque vnicus Philippi Boni ac
Iſbellæ Luſitanæ, natus eſt Digeoni metropoli Duca-
tus Burgundiæ, 4. Idus Nouembris anno 1433. nomen-
que ei datum à Carolo Comite Neuerſij, qui cum An-
tonio Crouiaco eum è ſacro ſuſcepit Lauacro; Equeſtri-
quæ à patre eodem momento ornatus dignitate, Comes Charloi eſt no-
mina-

CAROLVS AVDAX XXXIX. BRAB. II. BELGII VNITI PRINC.

minatus. attingit is Comitatus fines Burgundię, Borbonię, ac Baulosij.) E-Burgundia, vix impleto biennio, Gandauum mittitur. Anno ætatis octauo linguam fastidians Latinam, veterum Historias Gallicę translatas avidissimę cępit legere: fessus operam Musicis dabat, donec adultis viribus arina tractans, equitando, saltando, luctando, iaciendo ad seopum, digladiandoque se exerceret. Anno 1452. prima in bello contra Gandenses arma induit, securus patrem pręlio Bazelensi prope Ripelmondam, in quo eius frater nothus Cornelius occubuit. Deinde cum turma suorum equitum pręsidium Morbecanum aggressus, intra munitionem hostes compulit, obsedissetque, nisi tutorum auctoritas intercessisset. Pugna Gauerensis tertia fuit eius expeditio, de qua, sicut & de aliis bellis viuente patre ab eo confectis, diximus in Philippo Bono eius patre. Quo defuncto, ipse tertio Kalend. Augusti anno 1467. Gandaui Flandrię Comes inauguratur, vrbem ac bona restituens quingentis ac sexaginta tribus ciuibus, qui à patre postrema pace in exsilium, bonis fisco addictis, acti fuerunt. Etece vix inauguratione peracta, tam Gandenses quàm Mechlinienses tumultuantur. Gandenses (vbi tum Audax erat) cum armis in forum congregati, Priuilegia veteresque immunitates à Bono ereptas reddi sibi volebant: quod cum coactus fecisset, Bruxellam reuersus reuocat, armęque domandis rebellibus parat. Sed Senatus, virique Nobiles, congregatis in tempore amicis ac clientibus, seditiosos viis foroque, cum pluribus è textorum ordine occisis, pellunt, captosque seditionis auctores partim gladio, partim laqueo puniunt, fuga elapsos perpetuo multant exsilio. Ad Principem deinde, Bruxellam profecti, diplomata, quę seditiosi ciues extorserant, reddunt, pacemque in genua supplices prouoluti, persoluxis quinquaginta aureorum liliorum millibus, impetrant. Mechlinienses quoque ad se reuersi pacem, solutis quindecim aureorum liliorum millibus, obtinent. Eodem anno Leodienses à Francis iterum dementati, quamquam quinquaginta eorum obsides Audacis in potestate adhuc essent, circa Idus Septembres in Huia oppido Antistitem suum Borbonium obsident. Qui iusto destitutus pręsidio,

Arma induit non dum vixisse viuentis natum, ferocissimus in hostes.

Gandaui vix inauguratus ad arma concurrerunt ciuibus, Priuilegia à patre erepta reddere agunt.

Vicisci se parati, sed castigati seditijs, receptisq; Priuilegijs placati sunt.

Leodienses dementati à Francisciterum arma contra Burgundum induunt.

obscura nocte cum paucis in Brabantiam ad Pugnacem confugit. Leodienses, spoliata exultaque Hoia, fines etiam Limburgensium ac Lutzenburgensium inuadunt, ac populationibus vexant, fugato ijs è locis Ioanne Cluensium Duce, eiusque fratre Ranaftani Regulo. Itaque Audax summa cura exercitum cogit, & non multo post Bruxella Louanium proficiscitur, vbi exercitus viginti millium conuenerat, eoque S. Trudonis oppidum (alij Centronum vocant) cingit. Agitur hęc de Leodiensium obsidibus: tandem hac conditione omnes dimittit, vt si quem eorum contra se posthac arma sumpsisse reperisset, vita bonisque multaretur.

Præerat

Præerat oppido peditum trium millium præsidio vir Nobilis Reinerus Ruurarius. Tercio obsidionis die, ductu Barræ viri quoque Nobilis, vrbe Leodicensi triginta peditum millia, quingentis additis equitibus exeunt, æneâque secum tormenta aliquot ac magnam commæatus vim trahunt, oppidum S. Trudonis liberaturi, peruenerantque ad pagum Brusslanum, quod quingentis tantum abest oppido passibus. Hic Audax, relicto ad obsidionem Marlæ Comite cum quatuor peditum millibus, ac sexcentis Anglis ballistariis, obuiam Leodiensibus vadit, confertoque cruento prælio, plurimis occisis, reliquos in fugam agit. Cecidere Leodiensium circiter nouem millia, ac inter hos Præfectus Barra: capta circiter sex hominum millia, plaustra armis commæatque onusta trecenta, sex æneam iora tormenta, ac è minoribus centum viginti. Desiderauit Audax viros octingentos. Qua clade Leodium allata, Legati Franciæ Regis Ludouici, qui aurum ibi pro auxiliariis cogeabant Francis, clam cum pecunia ex perturbata vrbe in Franciam fugerunt. Tercio à pugna die Centrones deditionem faciunt, omnibus vita bonâque concessa; decem exceptis, capitæque truncatis, è quibus sex obsides apud Audacem fuerant. Ruurarius cum præsidio, relictis armis, in tutum est deductus. Inde exercitus Tungros petit, qui sexto obsidionis die iisdem quibus Centrones conditionibus deditionem faciunt. Decem & hinc capite plexi, è quibus quinque obsides fuerant; exceptæque vrbe Leodicensi, reliqua eius ditionis oppida omnia similiter, allatis clauibus, leges accipiunt. Tandem Leodienses propria clade ac defectione sociorum territi, deditionem quoque faciunt. Eam his verbis Placentius Leodius describit: Intelligentes Leodij se non aliter cum Burgundo pacisci posse, nisi & pecuniam ingentem soluerent, murosque & turres suæ ciuitatis aliorumque oppidorum diruerent, ad pactum huiusmodi cunctantes copias Caroli prodire experiuntur: & quam arctissime obfessa ciuitate, facta deinde inter ciues discordia, pars per vnâ portam exit, & se & urbem gratiæ eius dedit; pars verò per alteram, dimissis vrbe ac bonis, aufugit, & ad Ludouicum Franciæ Regem præsidij causa se contulit. Dux Carolus ciuibus mandat, vt turres omnes, muros & antemuralia demoliantur: deinde Leodiorum arma omnia, bombardas, & quidquid bellici apparatus habebant, in vrbe & subiectis locis abstulit. Nec his satiat, eos vt sibi soluerent trecenta millia florentinorum, sacramentis obligauit. Hæc Leodius. Alius sic: Salutem dumtaxat pacti, reliqua omnia Ducis arbitrio permittunt. Decima itaque septima Nouembris instructa acie Dux Carolus vnâ cum Episcopo Leodium ingressus est armatus, interdicta tamen omni direptione & violentia militibus suis: & cum arma tormentaq; omnia crepta nauibus imposita Namurcum, indeque in Brabantiam præmisisset, vigesimo

Oppidum
S. Trudonis
ab Audace
obsessum
Leodien-
sis liberari
frustra pa-
rant.

Cadentes
Leodien-
ses ad unum
erant
millia, ca-
debat
Burgundo
octingenti.

Dedit se
Burgundo
oppidum
S. Truden-
sium, tur-
res &
Turros, &
alia oppida
eius in-
feriora.

Item Leo-
dii ipsum
ubi turres
murus de-
structi, &
 tormenta
bellica om-
nia ablata.

*Gaudens
etiam
sup-
plicem
ab
Audace
veniam
petunt.*

1468

*Celebra-
tur Brugis
nuptia Ca-
roli cum
Margareta
Eboracensi.*

*Resumitur
bellū Fran-
cicum.*

*Idem vo-
catur, pa-
cificatur.*

gesimo octauo eiusdem Nouembris cum exercitu ipse secutus est, pau-
cis sed opportunis in locis præsidio relicto. Huius anni hiemem Bru-
xellæ egessit, Gandensium tumultuum expectans euentum, quod sub
belli huius initium excitata seditione, priuilegia repetiissent. Sed intelle-
cta Principis victoria animis cedere, & paulò post missis Bruxellam
probitissimis ciuibus, eius potestati priuilegia omnia permittit, signaque
opificum militaria noua ad eius pedes deponunt, præsentibus Franco-
rum, Anglorum, Britonum ac Biturigum Legatis, pacemque impetrant:
multati tantum quindecim aureorum liliorum millibus, & aliis tribus
millibus pro consiliariis: & septem seditionis auctores sunt proscripti.
Mense Martio anni 1468. Montibus Hannoniæ Audax inauguratur, in-
deque Insulas profectus magna cum pompa est susceptus. Insulis Bru-
gas peruenit, magnoque cum honore, dato acceptoque iureiurando est
susceptus: Ordinesque hic Flandriæ congregati intra proximum decen-
nium, uti petierat, decies centies aureorum equitum millia sunt polliciti;
uxori quam desponsam habebat, & paulò post duxit, (scilicet Margare-
tam Eboracensem sororem Eduardi Quarti, qui victo & occiso Henri-
co Sexto Lancastrio, dicto Rubæ rosæ, tandem anno 1471. ut dicimus,
plenum imperium Anglorum accepit) ac filiar, singulis centena millia.
Brugis Gandauum profectus, sexdecim millia inermium ciuium extra
urbem obuios habuit, se urbemque potestati eius committentes, timore
tamen magis quam amore, ut multi interpretabantur, sic Principem ho-
norantes. Circa Idus Apriles Brugis in Collegio Franconatium, conser-
uationem iurat immunitatum, donaturque viginti libris puri puti ar-
genti; pauloque post nuptiis, eadem in urbe, Regia magnificentia cele-
bratis cum Margareta Eboracensi, de qua diximus, adeunt cum Lega-
ti Francorum ac Britonum, quibus sæpenumero suos miserat, conaba-
turque Rex Ludouicus Audaci persuadere, ut reiecto fœdere quod cum
fratre Carolo ac Britone icerat, nouum inter se pangerent. Cumque
eò perducere cum nullis rationibus posset, Proceribus suis iam magis
Rex fidens, huius anni æstate exercitum contra Britonem mittit, mu-
nitaque quædam loca expugnat. Audax Peronæ magna cum diligen-
tia militem Britoni opem laturus cogit. Rex verò transitum illi impe-
diturus cum exercitu Compengam tendit, Legatisque ad Britonem ac
fratrem Carolum missis, pacem haud tamen diuturnam cum eis inscio
Audace facit, sufficere arbitratus, quod illi, remisissis veteris fœderis tabu-
lis, ab eius amicitia discessissent. Audax in Regis perfidiam inuectus, ini-
uriam sese numquam depositurum minatur. Sed Rex centum viginti
aureorum liliorum millibus ei numeratis, ægrum aliquo modo placauit
animum; impetrataque pace conditiones renouant; quarum confir-
manda-

mandatum causa Peronæ ad Audacem exercitum habenti, sexaginta tantum equitibus ac octoginta Scotis stipatus satellitibus Rex venit, confusus littetis eius manu ad se scriptis, quibus de securitate suam fidem interponebat. Cum summa cum amicitia ac familiaritate inter se aliquamdiu communicassent, subito nuntiatur, Leodienses, violata pace, *Interim Leodienfes infugam à Franciam cum mulieribus, Episcopis capto, aliis fide man.* Tungrorum urbem occupasse, Antistitem, Guidonemque Imbercurtium comprehendisse, Archidiaconum vnum cum aliquot Canonicis ac clarioribus ciuibus interfecisse, cadaueraque in frustra secuisse. Erant hæc vera, procurataque missis clam Leodium Legatis à Rege Francorum, cum Audax Peronæ exercitum cogeret. Sed pace cum Proceribus ac Audace facta alios miserat, qui priores reuocaturi seriùs aduenerant. Leodienses Audacem cum Rege in gratiam rediisse audientes, penitentia violatæ pacis ducti, Antistitem ceteris cum captiuis ineunte Octobri in libertatem restitunt, sperantes hac ratione Audacem placari posse. Sed is pacem Francicorum Legatorum opera violatam edoctus, furens Regem Peronensi in arce custodiri iubet. Tribus diebus in arce cum his qui simul in custodiam dati fuerant, Rex sedit, vno è domesticis specie rei familiaris curandæ dimisso, qui quindecim aureorum liliorum millia Audacis consiliariis ac amicis diuisit, multoque plus, Rege in libertatem restituto, est pollicitus. Sic Rex quarto captiuitatis die auri sui omnipotentia hac lege liberatur, cum Audace Rex vt in Leodios proficiscatur, Burgundicam in armis Crucem ad belli vsque finem laturus. Leodienses his intellectis, frustra que per Antistitem suum tentata pace, summa cum diligentia fossas purgant, portas vallumque reficiunt, & ad resistendum se parant. Tandem comitatus Ludouico Rege adest *Obfideri Audax & Rex Leodiam summa persistencia.* Audax die 22. Octobris; suburbiaque occupans frustra repugnantibus Leodiensibus, septem continuis diebus nec ipse nec quisquam in exercitu arma deposuit. Octauo die positis armis exercitui quietem concedit, ac reficere corpora iubet, postero die urbem muro pro parte carentem variis locis oppugnaturus. Leodienses à Francis clam ea de re edocti, facinus sanè audax ac strenuum concipiunt. Sciebant quibus in ædibus Rex & Audax se quieti dedissent, custodia exigua circa ædes posita. Eligunt sexcenti è Francimontanis fortissimi veterani, ducebanturque ab ædium dominis in quibus Principes cubabant, iamque inter colles, primis custodibus præfocatis, ædibus appropinquabant, cum quidam in transitu petulanter domunculam argillaceam hastis perforantes, trecentos in eo cubantes Nobiles excitant. Hinc ergo & in castris & in vrbe ad arma conclamatum est, fortiterque vtrimque dimicatum. Francimontani omnes strenuè pugnantes ante Principum diuersoria cæduntur, ædium dominis ibidem cadentibus. Quid agat Audax? Mox circa me-

ridiem die Octobris trigesimo signum oppugnandæ vrbs edicit. Leodienſes nil minùs quàm vrbs oppugnationem co die ac hora expectantes, ſelli nocturna pugna, quemadmodum & Burgundos exiſtimant, poſitis armis corpora curabant, nocturnaquæ inuicem facinora narrabāt, adeo vt Rex Ludouicus, Audax, Aurātius, Marſcalcus & Imbercurtius ventulantibus vexillis quadraginta hominum millia in vrbe nullo reſiſtente perducerent, tantum ſubitò ſtrepitum tympanis ac tubis excitantes, vt viri, mulieres, pueri maximo numero in ſilua Arduennam ſalui euaderent, relictis ædibus omni diuitiarum genere ſcatentibus, ac inenſis ciborum diuerſitate repletis, quæ militi in prædam ſunt conceſſa. Vix trecenti in vrbe periere. Vitæ eorum conſultum, qui ad ædes ſacras conſugerant: eæ tamen quoque direptæ ſunt, dum ſe miles ditiores captiuos quærere ſimulat. Sed Audax à Papa paulò poſt admonitus, non pauca reſtituenda templis curauit. Præda diſſimæ vrbs immenſa fuit, multiquæ gregarij milites hîc opes ſibi ac poſteris quaſiere. Octauo ab vrbs expugnatione die Rex ægrè impetratâ dimiſſione in Regnum reuertitur. Audax firmiori exercitus cum parte in Francimontanos, tamquam vitæ ſuæ inſidiatores, proſectus, militi incolarum opes in prædam donat, interfectis qui per ætatem arma ſerre poterant omnibus, Vulcano reliqua conſectans. Eadem ratione Leodij eſt ſæuitum, exceptis Diuorij m ſanis ac Canonicorum ædibus. Deleti ſunt funditus Leodienſes, cum ſpatio biennij à Ianuario anni 1466. ter ſupplices facti, ter iterum bellū renouaſſent, anno 1468. pridie Kalend. Nouembris, tam rigido gelu tum ſeuiente, vt non minùs Burgundi frigore ac ſiti (omnibus mox gelu conſtriſtis) oppugnarentur, quàm Leodienſes ferro ac igne. Gandenſes ſub huius belli initium denuo coniurarat, rebellaturi ſi Audax infelici- ter pugnaſſet. At ſeuera Leodienſium pœna territi, per Legatos tertium

*Inducim
tertio ca-
pitul. cui
bus omni-
bus qui po-
terant in
ſilua Ar-
duennam
euadenti-
bus.*

*ſeruari qui
ad templa
conſugi-
unt, tamen
audem ibi
pau ſubi
ſpolata.*

*Ferro &
ſilua im-
mani ſani-
tum.*

*1469
Liber hac
hieme Au-
dax à bel-
lo, ipſe per
ſe vno dicit,
inter Conſi-
liarios ter
ſingulis
hebdoma-
dibus præ-
ſidens.*

*Scelerum
quidam, vt
ſonant po-
tatur, vni
maritum
ſalutem præ-
diti inu-
ſarum in-
pote placit
eunt.*

Bruxellam miſſos tandem circa Nonas Ianuarij 1469. conſignatam pacem impetrant. Liber hac hieme Audax à bello, Brabantis Hannoniſ- quæ ipſe ius dicebat, ter ſingulis hebdomadibus inter Conſiliarios præſi- dens, ac pro inſimis maxime, vt ius ſuum obtinerent, curans. Menſe Aprili eadem de cauſa in Occidentalem Flandriam eſt proſectus, menſe Maio Gandaui, Iulio Brugis, Auguſto in Hollandia ac Zelandia eadem agit, mirum in modum hac agendi ratione populorum erga ſe amorem ac reuerentiam excitans, reliquitquæ inter cetera rigidæ æquitatis hoc me- morabile exemplum, tum ab aliis tum etiam à Cl. V. Lipſio cap. 8. Exem- plorum recitatum. Erat Audaci vir nobilis in ſeruienti gratia; atque ei Præſecturam oppidi in Zelandia dedit. Ipſe ibi in otio amorem concipit in alterius coniugem: quam cum blanditijs expugnare non poſſet, ſi fortè terrore vincat, maritum falſò proditionis inſumulatum in vincula coniicit.

coniicit. Femina, quò maritum liberet, ægrè tandem in stuprum consentit; sed ille perpetuis vt fruatur amplexibus, in carcere quoque maritum trucidat. Quid agat femina? Consilio & comitatu amicorum Principem adit, & facinora explicat. Iubet Princeps eam manere in aula, & in vicinum cubiculum secedere, dum Præfectum vocat; nam fortè & ipse in aula erat. Venit; introducitur & mulier. Hanc nosti? ait Princeps. Colorem homo mutat, & Princeps exsequitur: At querelas quas super te defert etiam nosti? Quid ais? Vacillat, perplexè loquitur; tandem, remotis aliis, spe gratiæ Principi scelera fatetur, veniam supplicem petit, offerens etiam feminam coniugem ducere. Adest vocata, ^{Idem ffo} ^{venia, fo-} ^{emina hanc} ^{inssu Au-} ^{daci uxo-} ^{rem duci,} ^{eandemq;} ^{scribit bo-} ^{redem.} vix victa Principi obsequitur, & solemnibus verbis præsentè Principe matrimonium celebratur. Tum Princeps: At tu noue marite, hoc iam nunc largire, vt si prior sine liberis obeas, hæc coniunx heres omnium bonorum tuorum sit. Libens concedit, testes audiunt, tabularius scribit. Et his iam peractis Princeps ad feminam: Dic sodes, animo tuo factum iam satis? Satis, inquit mulier. At nondum meo, ille subiicit, & ablegata femina, iubet Præfectum in illum ipsum carcerem duci, in quo maritus cæsus erat, & patiter cæsum in arcem ligneam deponi. Mulier duobus maritis eodem ferè tempore, eodem certè supplicio amissis, mox in mortuum incidit, & fato obiit, hoc solum alteris nuptiis lucrata, vt liberos ex priore coniugio diuites relinqueret noua hereditate. Simile seueri iuris exemplum in Vita Guilielmi Tertij Chronicon Hollandorù narrat, ob creptam tantum rustico vaccam, Præfectum capite plectentis. Hæc tum alij, tum etiam Lipsius. Anno 1470. Audax triginta ingentes onerarias ^{Adornat} ^{Audax} ^{classis ob-} ^{tra Richar-} ^{dum An-} ^{glum mo-} ^{lientem} ^{causa fa-} ^{ctum quo-} ^{rum Ando-} ^{rum Eduar-} ^{dum di-} ^{nam Alba} ^{refo.} nauces rebus necessariis ad bellum instructas, ductu Henrici Borselij Veræ Reguli, contra Richardum Warwici Comitem Anglum mittit, qui Francorum fisis amicitia Belgas mercatores mari deprædabatur, pacemque cum Anglorum Rege Henrico Sexto (quem paulò antè Regno pepulerat) Francorum Regis opera redintegrarat; tresque hi Principes ^{causa fa-} ^{ctum quo-} ^{rum Ando-} ^{rum Eduar-} ^{dum di-} ^{nam Alba} ^{refo.} foedere facto statuerant Eduardum Quartum (cuius sororem Audax in vxorem duxerat) Albæ rosæ Principem, Angliæ Regno pellere, ac postea coadunatis viribus Audacem opprimere, ac ditiones eius diuidere. Borselius itaque, pulso mari Warwicio, dissipatisque eius nauibus, maris imperium obtinuit. Quod egrè ferens Rex Ludouicus, instructa Rothomagi Francica classe, eique Warwici Comite Præfecto, Henricum Sextum, pulso Eduardo Quarto, in Regnū restituit. Eduardus cum quadringentis viris nobilibus in Hollandiam appellit, indeque in Flandriam ad Audacem, eiusque vxorem sororem suam, peruenit; ac ab eis ducentis aureorum equitum millibust est donatus, excepta pecunia, quam liberali animo Ordines prouinciarum contulere, velut conuiuentè insuper Audace,

*Eduardus,
dictus Al-
ba rosa, ac-
cepit ab
Audace
auxiliū,
strēm in
Angliam
traiecit.*

1471

*Triūphat
Eduardus
caso Henri-
co Rubra
rosa, cuius
filiū vinctū.*

*Rex Fran-
cia astu
Ambianū
& Fanum
D. Quinti-
ni occupat.*

*Idem Rex
populatur
Burgun-
diam: hinc
inducit in
auxiliū sa-
lla.*

*Primum
iurium or-
dinariū
Equestrium
turmarum
apud Bel-
garum
defenden-
tū.*

vt instructas quot vellent ad bellum naues ei commodatō darent, ac qui cum eo in Angliam traicere cuperent, permittens. Eduardus igitur Belgarum liberalitate viribus auctus, mense Martio anni 1471. in Angliam proficiscitur: confluunt statim amici veteres ac noui, inter quos eius frater Georgius Clatenciz Dux (qui primū pro Henrico Rege steterat) magna auxilia adducunt. Pugnatur ter acriter, sed semper Eduardus victor, postremo pralio Regem Henticum cum vnico filio captum interfici iubet, cadente Richardo Warwicio, omnibusque aduersæ partis Anglorum Proceribus. Atque ex eo tempore in Regnum restitutus, incredibili Belgarum lætitia, summo autem Francorū cum dolore, Eduardus regnat. Rex Francorum Ludouicus irritatus contra Audacem, quod Eduardo suppetias tulisset, contendit clam, vt oppida ad Somoniam sita in partes suas trahat: quod cum Ioannes Borbonij Dux secretō Audaci apud Hollandos tum agenti nuntiarī curasset, credere prius noluit, quā Regem fratrem suum Catolum in Aquitaniam procul suis ditioribus amandasse, Britonemque & alios ab eius amicitia omnino alienasse didicisset. Festinanter itaque ex Hollandia in Flandriam, indeque in Atrebatenses profectus, exercitum conscribit. Sed Rex, ac si iam pax violata foret, astu Ambianum Fanumque D. Quintini occupat, recepitque iisdem artibus Abbeuillam ac Dorlanū, nisi Esquardiū in tempore iustum misisset præsidium. Occupandis hisce Picardorū oppidis plurimū Regi profuit opera Balduini Burgundi Audacis fratris nothi; qui etiā post paucos dies, deserto fratre, cum multis aliis Nobilibus ad Regem transiit. Verebatur Audax ne & frater Antonius coniurationis foret particeps. Sed cum is fidem ac constantiam suam probasset, resumpto Audax animo ad bellum totum se conuertens, breui quindecim virorum millibus armatis Picquenium ad deditionem cogit, indeque castra Ambianum promouet. Rex exercitus parte in Burgundiam missa, incendiis ac populationibus omnia vastat; cōcurrentes ad arma Nobiles, multis interfectis captisque, bis superat, munita aliquot loca capit. Audax tot incommodis subito circumuentus, cum per duos menses Ambianum frustra obsedisset, nec Rex faceret pugne copiam, inducias in annum facit, quæ Kalendis Martij anno 1472. finirentur. Bruxellas reuersus Audax, conuocatis Ordinibus, docet, Ambianum Fanumque D. Quintini inopia ordinariorum equitum in Regis potestatem deuenisse: proinde necesse fore, vt certam singulis annis pecunie summam, singulæ regiones conferant, quæ octingenti equites in Belgatum finibus ordinario perpetuoque stipendio alerentur. Promittunt singulis annis centum viginti aurcorum liliotum millia, quæ post paucos menses ad quingenta millia Audacis astutia creuerit, fuitque hoc primum ordinatiatum Equestrium turmarum

rum apud Belgas initium. Austriaci ad ter quinas turmas auxerunt: Kalendis Maij anno 1472. finitis induciis, Rex & Audax militem conscribunt: verum tantò diligentius Rex, quòd frater eius Carolus (cui secretò

1472

venenum dari iusserat) animam agens circa Kalend. Iunij moreretur, prolongarantque inducias ad Idus vsque Iunij, pollicitus Rex se tum pacem reddito Ambiano Fanòque D. Quintini factutum, si dimisso exercitu in Belgas Audax rediisset. Facit id Audax immoderato desiderio recuperandi dictas ciuitates; sed decèptus est, cum Rex nihil minùs cogitaret: quod dimisso Audacis exercitu, ac finitis induciis de pace ta-

*Audax de-
inducitur à
Rege Fran-
cescum.*

cetis, occupata Guinna, Britonemque bello persecutus apertè compro-
bavit. Audax serò perspecta Regis versutia, regionum suarum Ordini-
bus perscribit, proprium eum fratrem veneno sustulisse, violata fide sibi
verba dedisse, Britonem contra fœdus bello vexare, de his se vlcisci sta-
tuisse. Omnibus ei operam pollicentibus, immenso exercitu coadunato,

*Ingrreditur
idem Fran-
cescum cum
valido exer-
citu in-
teritum ul-
timum.*

cum Somonam traiecisset, Nellanam expugnat: hinc Roienfes & Mon-
diderij se dedunt: Bauasium obsidet. Vbi cum frustra mensem triuisset,
circa Idus Iulij, castra haud procul Rothomago locat, pugnam omni ra-
tione querens. Rex suis non satis fidens, exercitum opportunis locis sem-
per continebat, ne (quod summo studio querebant) Audax Britoquæ
vires coniungerent. Quo Audax perspecto, mense Septembri paruo ac-
cepto detrimento cum exercitu in Atrebatas est reuersus, pauloque post
Brito cum Rege pacem iterum facit. Audax inducias sancit, quæ ad
mensem vsque Martium anni 1473. durarent, quæ deinde ad Kalend.
Iunij 1474. tandèmq; ad Kal. Maij 1475. sunt prolata, omnibus mo-
dis querente interim Audace, vt Ambianum Fanumq; D. Quintini Re-
gi per fas nefasque (vt sibi fecerat) eriperet. Hoc eodem anno 1472. men-
se Septembri Audaci Geldriæ Ducatus & Comitatus Zutphanix acce-
serunt, vendente Arnolde Duce, impiumque filium Adolphum exhe-
redante; qui quòd patrem annis sex durè in carcere habuerat, industria
Audacis iam ipse erat in vinculis, patre in libertatem asserto. Arnoldus
quoque sexto inde mense moriens, in Februario anni 1473. itidem testa-
mento venditionem confirmauit. Quin etiam mense Maio proximo
Collegium Equitum Aurei velleris Valencenis celebratum: vbi opera
Ioannis Rubenpræi, Crouiaci Audaci reconciliati sunt, & sic contra

*Ducatus
Geldriæ
Audaci
transscribitur
vendi-
tione Ar-
noldi, quem
impium fi-
lium sex an-
nis in car-
cere habue-
rat, itemq;
paulo post
testamentum.*

- 1473
» Adolphum per Procuratorem legitime auditum pronuntiatum: Vendi-
» tio Ducatus Geldriæ ac Comitatus Zutphanix, testamentumque Ducis
» iustum ratumque censetur. Audax Ducatus Geldriæ ac Comitatus Zut-
» phanix possessionem omni tempore iure adire potest. Adolfus Scelnus,
» propter inhumanam erga proprium patrem impietatem in carcere vi-
» tam finiat. Lata sententia Audax Traiectum ad Mosam profectus, exer-

*Confirmat
tur Geldria
Audaci à
Collegio
Equitum
Aurei vel-
leris, filio
impie per-
petuo car-
cere adiu-
dicato.*

*Tradit se vi
Ruremonda,
hinc & Vi
lencia, mu
ra non
sermentis
dissoluta.*

*Tandem om
nium op
pidorum
victoriam
Neoma
gum post
terram ob
sidionis
habundantiam.*

*Inaugura
tur Audax
in omnibus
Geldria ci
uitatibus.*

*Itaqz infli
git ut col
loquatur
Imperatori
Frederico.*

*Nuptia pe
rmutata
ria filia
Audaci
pro Maxi
miliano
Imp. filio.*

citum conscribit, vi vel amicitia à Gelris Dux inaugurandus. Ruremon-
da aduenienti portas aperit, sequunturque Cuca, Kesselum, Borna, Zit-
tertum, cum nonnullis aliis. Venlonij cum aliquamdiu se defendissent,
muris verò tormentis disiectis, auxilium nusquam conspicerent, ho-
nestis conditionibus deditionem faciunt. Gerardus Iuliacensis, quam-
quam ab Imperatore Frederico in possessionem Gelrix positus, tamen
Audacis potentiam veritus, consentiente filio suo Guilielmo, Au-
daci omneius suum octoginta aureorum florenorum millibus cedit.
Quod cum Gelrij intellexissent, statim Audaci portas quoque aperiunt,
Gochtum, Strala, Gelra, Graua, Wachtendoncum, Lensa, Bommela, Ti-
letum, Bura, Erkclensa. Neomagenfes in contumacia perseverantes, vrbe
imbellent turbam eiecerant, ac aliquamdiu ductu viri nobilis Reineri
Bruchusij strenuè se defendebant, Carolum Adolphi filium octennem
secum habentes. Tandem cadente ferocia, quòd nusquam gentium
opem expectarent, circa Kal. Augusti interuentu Ioannis Cluiæ Ducis
vitam pacti, tertia obsidionis hebdomada portas aperiunt. Audace vr-
bem intrante, viri feminæque omnes in genua cadentes gratiam, ne di-
riperentur, altis vocibus rogabant: quod tandem à Proceribus exoratus
hac conditione admisit, soluerent Iuliacensium Duci octoginta illa au-
reorum florenorum millia. Post hæc in Gelrix Ducem ac Zutphanix
Comitem ab omnibus Ordinibus inauguratur, clauēs ei adferentibus
omnium ciuitatum Magistratibus; pecunia interim multati sunt Lobe-
cani, Zutphanij, Arnheimij, Hasselij, Hattemij, Grolli, Hardewicani,
Deutecomenses, Elburchij, Dnsburghij, Oldenburgenses, Osualli, quòd
non ante captū Neomagum venissent. Carolus Adolphi filius & soror ab
eo osculo excepti, Gandauum mittuntur, vbi apud vxorem & filiam ho-
nestissimè sunt educati. Dimidia exercitus parte dimissa, cum reliquis
copiis Traiectum ad Mosam reuertitur, relicto Geldris Gubernatore
Guilielmo Egmondino Iselsteine Regulo. Traiecto Aquisgranum con-
tendit, inde Lutzenburgum, villicos vbique à militari insolentia seuerè
defendens. Petierat colloquium Frederici Imperatoris: qui certior factus
cum cum exercitu Imperij fines attingisse, multis Germanorum cinctus
Proceribus, in Treuiros est profectus, vbi circa Nonas Octobris Audax
Imperatorem inuisit, ac posteaquam sepius inter se secretò communi-
cassent, conuiuiis, donis, ludicrisque belli spectaculis certassent, Audace
in nullo magnificentix Imperiali cedente, Imperator filio suo Maximi-
liano octodecim tum annorum adolescenti filiam eius Mariam vxor-
em parit. Pollicetur Audax, si Imperator veteri restituta dignitate, Bur-
gundix se Regem nominasset, titulumque Legati Imperij adderet. Im-
perator tantum vt Maximiliano suo amplas conciliaret nuptias, se om-
nia

nia facturum promittit, iamque Treueris parabantur quæ ad nouum Regem coronandum erant necessaria, corona aurea, sceptrum Regium, & alia; erectusque visebatur in templo D. Virginis thronus Imperatorius, ac paucis infra hunc gradibus Regius; cum interea Rex Franciæ suggerit Imperatori, caueat sibi ab Audace, titulo Legati præcipue insidiari cum Imperio. Quare Imperator, quasi aliò subito euocatus, reiectus (vt simulabat propter filij nuptias) in aliud tempus coronatione, non salutato Audace, Coloniam properauit. Hic delusum se cernens Audax, ira fremens, iram tamen dissimulauit, ne magis esset risui. Per id tempus Coloniam inter Antistitem Robertum Bauarum ac Ordinem Ecclesiasticum oritur dissidium. Ecclesiasticis sese ciues, pulso vrbe Roberto, iunxere, ac in eius locum Hermannum Hassium elegere. Audax Imperium orbis animo meditans, aperiri in Germaniam sibi iter gauisus, Roberto opem suam addicit, simul de ignominia ab Imperatore illata vltionem se sumpturum sperans. Robertus à Papa censuris oneratur; quin etiam Imperator pro Coloniensibus exercitum conscribit. Interim inuente anno 1474. nascitur quoque Audaci aliud hac de causa bellum. Sigisfundus Austriacus Comes Tirolis, cum contra Heluetios acriter ac diuturnum pro dignitate, illi verò pro libertate bellum gessissent, (nam hi ab anno 1314. ac deinceps, excusso iugo Austriaco, in libertatem se vindicant) ad tantam rei pecuniarie inopiam deuenerat, vt Audaci mense Iunio anni 1467. oppignoraret ditiones suas ad vtramque Rheni ripam, Sungoiam, Brisgoam, nigrum Nemus, ac Fettertâ, acceptis octoginta aureorum florenorum millibus. Præfecerat Audax dictis regionibus Petrum Hagenbachium virumobilem, sed crudelem, auarum, libidinosum, ac superbum, itaque omnibus exosum. Ludouicus quoque Francorum Rex, quò plures Audaci hostes concitaret, Sigismundo certis conditionibus octoginta aureorum millia, quibus sua redimeret, dat mutuo, satis sibi persuadens Audacem tergiuersaturum. Erat pecunia Basilicæ parata, Audax eam numeratam vult Besoncij oppido Burgundiæ; hinc bellum. Brisachiani excitata seditione Hagenbachium in vincula coniiciunt, præfidiarios partim cædunt, partim pellunt; quin paulò post Rhenani omnes fœdere facto, iudiciali ordine Hagenbachium de stupris, rapinis, & similibus conuictum & condemnatum, Brisachij in foro capite plectunt. Hic Audax vindictam altè spirare. Quare iam dictis Rhenanis iungunt se Fredericus Palatinus, Antistes Argentinenfis, Basiliensis, Colmariensis, Selestadiensis, Constantienfis, ac clam opera consilioque Regis Francorum Reinerus quoque Lotharingæ Dux. Audax tot Principum contra se intellecto fœdere, animo non deficit, sed maiores quàm vmquam fecerat, copias

Insignis Rex Franciæ præparat Audacem videndum.

Roberto Episcopo Coloniensi à suis exilio, & à Papa excommunicato, nigrum Nemus Audax iussu operam addicit.

1474 Nascitur interea Audaci quoque aliud bellum cum Sigismundo Austriaco Comite Tirolis.

Profectus consuevit ab Audace conspirationem Rhenanorum sententia publicè capite plectitur.

cogit, accepitque paulò post à Sabaudia Duce quatuor peditum millia; adduxitque Iacobus Galeottus nobili apud Insuhres loco natus, ac Nicolaus Campobachij Comes exsul Neapolitanus, auctor postea exitij Pugnacis, mille sexcentos Italos equites, ac peditum duo millia; Somerseti verò Dux Anglorum ballistariorum sex millia. Quibus cum Belgas Burgundosque iunxisset, sexaginta hominum millia in armis habens, Nucium tertio infra Coloniā milliari ad Rhenum oppidum sexto Kalend. Augusti venit; iudicans, si Colonienſes in ordinem redegiſſet, bellum Rhenense cum Sigismundo parui negotij fore. Exercitu in quinque acies distributo, totidem locis oppidum premit, tormentis nocte dieque muros quassans, ac sæpius frustra oppugnans, desideratis per varias oppugnationes suprà tribus hominum millibus: nempe defendebat strenue oppidum cum tribus veteranorum peditum millibus, & quingentis equitibus, Hessi Electi Colonienſis frater. Quare omiſſa vi, arde vndique oppidum claudere conatur, donec se tradat. Germaniæ Proceres indignum rati Imperij maiestatem ab Audaci inuadi, coactis in vnum quinquaginta hominum millibus, quingentis tantum à Burgundis passibus Imperatore Duce castra locant. Erant Pugnacis castra ad instar vrbs, statueratque loco non discedere, nisi Nucio in potestatem redacto. Itaque Imperator aliam soluendæ obsidionis viam non videns, Rhenenses in Burgundiam confederatasque eis Regiones mittit: quibus cum Baumontius congressus, desideratis duobus Burgundionum millibus, fuga consulere sibi est coactus; conuersique Rhenani in Iacobi Remontij ditionem, expugnant Elicurtum, Remontium, ac Granſam. Circa Befoncium verò ac Pontarlam omnia in prædā vertunt, indeque in Sabaudiam infesto agmine tendentes occupant Murtum, Orbam, Aubonam, Peterlingam, Montenalium, Estauagum, Iuerdunum, Fontium, Fanum Crucis, Clauem, cum viginti castellis. Morga ac Niona voluntariam deditionem fecere. Reinerus Lotharingæ Dux, acceptis à Francorum Rege aliquot equitum turmis, suisque his iunctis, Lutzenburgum innadit ac depopulatur. Francorum Rex Atrebatēs vastat, ac ad urbem vsque excurrē, præſidarios erumpentes prælio superat, capto Iacobo Lutzenburgio, cum Carenſij, Remontij ac Contaij Regulis: deinde igne ac ferro in vicinos sæuens, vniuersaque adeo Germania ac Gallia ad opprimendum Audacem Belgarum Principem vires consiliaque in vnum contulerat. Quibus non obstantibus, manebat Audax pertinaci proposito in obsidione; quamquam Christianus, primus huius nominis Danorum Rex, Hispania ac Roma veniens, eoque defleſcens, quòd ab Imperatore Frederico ditionē Ditmarienſem, Holſatienſem ac Stolmarienſem, quòd Daniæ Regno coniungeret, impetrasset,

*Audax col-
leſſis ſexa-
ginta ar-
matorum
millibus
Nucium
tenet, Ca-
lonienſes ut
ſeruant,
demonſtrat,
dehinc ſa-
cili & a-
laci.*

*Germania
Proceres
exercitu
quinqua-
ginta mil-
lium Au-
daci ſe ob-
ſidionē.*

*Cum pugna
operturus
non eſſet,
vario Au-
daci ho-
ſtes Bur-
gundiam,
Sabaudia,
& Lutzen-
burgum po-
pulantur.*

*Excurris
quoque Rex
Francia in
Atrebatēs.*

set, pacem frustra facere esset conatus; quemadmodum & Papæ Lega-
tus, Anriscus quoque Mediolanensis, ac non pauci alij vtriusque ordi-
nis Principes viti tentarant. Audax enim fortunæ ac miliri fidens, arde-
bat desiderio pugnandi cum Cæsare. Sed is nil temerè committendum
fortunæ iudicans, munitis castris, magno tormentorum numero instru-
ctus, suos continebat. Tandem mense Maio anni 1475. coactus est Au-
dax obsidionem solvere, quòd Anglorum Rex exsecutum, eius gratia ac
rogatu coactum, in Franciam irascere pararet, quò iunctis viribus in
Francum mouerent. Tentare tamen, antequam in Belgas reuertatur, sta-
tuit, an Imperatorem ad pugnam pellicere posset, instructa acie ad ho-
stes pergit, maioribus tormentis carros, plaustra, ac reliqua castrorum
impedimenta disiecit, hominum equorumque stragem facit, adeò vt
Germani ignominiam diutius non ferentes, obrenta ab Imperatore po-
testate, in pugnam tria equitum millia educerent, ac acriter strenueque
cum Belgis concurrerent. Cum non paucis desideratis Germani fugam
circumspectarent, admissumque fetmè in conspectu Imperatoris dede-
cus esset, Antistes Monasteriensis, eductis quinque equitum suorum
millibus, vim Belgarum repressit. Hinc pacis mentio à Legato Ponri-
ficio iniecta est. Verùm cum de conditionibus conuenire non possent, in-
ducias magno Nucianorum gaudio in nouem menses faciunt, quòd ils
vix quatuordecim dierum cibaria, vndecimo iam mense tolerata obsi-
dione, superessent. Paulò post opera eiusdem Legati pax quoque coiri,
causa Antistitum Colonensium ac oppidi Nucij iudicio Summi Pon-
tificis commissa. Sed quòd ceteræ conditiones secretò pactæ maiori Pro-
cerum Germanorum parti essent incognitæ, ægerrimè pacem ferebant.
Hinc ergo iterùm tumultus, & paulò post ad 16. Kalend. Iulij cruenta
etiam pugna, in qua Germani pedires circiter mille quingeni, Burgun-
di tantum centum triginta cecidere. Postea pax renouatur, & signatur.
Qua quia non comprehendebantur Lotharingæ nec Austriæ Duces,
Helictij, Rhenenses, nec Francorum Rex, misit idem Rex in Burgun-
diam quatuor peditum ac duo equitum millia, Duce Borbonio filio no-
tho. Hic cum omnis cladis genere regionem infestasset, concurrentes ad
arma Nobiles prope Chinoum cruento fundit prælio, captumque An-
tonium Lutzenburgium ac Ludouicum Mommartinum cum multis
aliis viris Nobilibus in Franciam abducit, cæsis Burgundionum duobus
millibus. Traiccerat interea Eduardus Anglorum Rex Caletum viginri
bellarum millia, ac in Picardiam rectà contendebat, cum Audax, reli-
cta exercitus sui parte maxima contra Lotharingum ac Heluctios, qui-
bus bellum inferre statuebat, parua manu ad Anglica peruenit castra:
quod adeò ægrè Rex tulit Eduardus, vt vix contumeliosis abstinere
verbis,

*Frustrâ
Papæ, Rex
Dux, &
alij suadens
pacem.*

1475

*Politici
pugna fa-
ctu acris ad
Nucium.*

*Tandem
causa Co-
lonensis
Summi
Pontificis
commissa,
post qua-
decim menses
obsidio
Nucij soluit.*

*Magna pa-
ritur dama-
na Audax
in Burgun-
dia.*

*Item alio-
natur ab eo
Eduardus
Rex Angli-
æ pñm cum
Franco in
nouem an-
nos indu-
ciis.*

verbis, orireturque inter eos non ficta simulas; quod paulò post Rex Eduardus pactis in nouem annos cum Franco induciis palàm est testa- tus, pollicente singulis illi annis Francorum Rege quinquaginta aureo- rum liliorum millia; in promptu quoque numeravit septuaginta quin- que millia, addens sexcenta optimi vini Francici dolia; in Procetres ve- rò Anglos tam extitit liberalis, vt Franciam auro exhaurire diceretur.

*Hinc ergo
& Audax
cum Franco
paciscitur
in nouem
annos, quò
mercedem
reflorat.*

Conditionibus ritè obsignatis, Rex Eduardus mense Septembri in An- gliam, non salutato Audace, reuertitur. Itaq; Audax quoque cum eodem Rege Francorum Ludouico in nouem annos inducias facit, per quas mercatura inter Francos ac Belgas, quæ per quinquennium cessauerat, magno incolarum gaudio iterum vtumque florere cepit. Quare libe- raliter Principi Belgæ magnam pecuniæ summam ad gerendum bel- lum partim numerant, partim promittunt; sicque ille eodem adhuc mense Septembri in Lotharingiam cum exercitu proficiscitur, vltu- rus (vti fama spargebat) iniuriam à Duce tempore Nucianæ obsidio- nis sibi illatam, ac repetiturn pecuniam ab auo patreque suo præde- cessoribus eius mutuo datam. Deditionem statim faciunt Bria, Bas- sompua, Chastemum, Abia, Gressa, Ldnacum, Confluentia, Auricur- tum, Flouilla, Bendremum, Landra, Samblaum, Boqueuilla, Nontaurum, Membruna, Baiona, Antcnsona, Verfontna, Samurum, Gangona, Marfa- cum, & Spinaum. Charnoum vi expugnat, præsidariosque ad arbores strangulari iubet. Dux Reinerus, Nancio ac Sirico præliis necessarii- que de rebus prouisis, cum pretiosissima supellectile in Franciam ad Re- gem Ludouicum confugit. Exinde Siricum per mensem oppugnatum citra Idus Nouembres deditionem facit. Sirico expugnato, Nancio exer- citum adimouet, ac posteaquam per nouem hebdomadas sæpiùs frustra oppugnasset, non paucis desideratis fortibus viris, inter quos cecidit Phi- lippus Bergis ad Scaldim Regulus, extremam parati vim ciues ac præsi- diarij videntes, animis cecidère, pactique vitam ac bona oppidum tradi- dère, paucis exceptis, in quos laqueo est animaduersum. Initio anni 1476.

*Audax in
Lotharing-
gum ducit,
& multa
oppida par-
tim vix par-
tim dedi-
tione acci-
pit.*

*Tandem &
Nancium
post novem
hebdoma-
darum ob-
sidionem so-
ci tradit.*

1476

Heluctij potentia ac fortuna Audacis moti, missis Legatis pacem petunt, pollicentes se Duci Sabaudia, Iacobo Remontij Comiti, ceterisque eius confederatis quæ eripuerant reddimuros: quin & veteranus quidam Hel- uetius seorsim persuasurus candidè addebat; sanè phaleras equitatus Audacis pluris valere vniuersis Helueticorum spoliis. Sed Audax inni- xus dudum concepto proferendorum limitum ab Oceano Hollandico ad Italia: vsque Alpes proposito, cum in Burgundiam rediisset, responsu- rum se ait. Heluctij quid vellet intelligentes, veteranorum delectu habi- to, exercitum cogunt, quos & clàm Rex Ludouicus pecunia iuuat. Inter- cè Audax Comitem Nicolaum Campobachium in Italiam, numeratis qua-

*Heluetios
pacem pe-
tentis illi
se in gratia
recipere
differre: hinc
ergo illi
arma expo-
dunt.*

quadraginta aurorum liliorum millibus, mittit, vt consecratis quadringentis lanceariis equitibus, iungat se auxiliariis Ducis Mediolanensis, ac Iolæ Sabaudæ: qui in vnum coplis coactis, cū quindecim armatorum millia recensuissent, inexpectato aduentu Losannam occupant. Audax, vniuersa occupata Lōtharingia, ac proinde contra Heluetios cum exercitu moturus, primum Granfam, Comitis Reinontij oppidum in Heluetiorum finibus situm, ac non ita dudum ab eis occupatum, munitumque præsidio octingentorum peditum, obsidione cingit, frustra que illud aliquoties oppugnās, circiter centum quinquaginta viros fortes amittit. Sed cū aerius quā antea præfidiarij vim pascari variis locis conspicerent, nemine suppetias ferente, pacti vitam, oppidum cum arce dedunt. Audax (quod numquā antea fecerat) rupta fide octoginta ad arbores strangulari iubet, ducentos proxima in palude mergi, ceteros abduci captiuos. Quæ perfida crudelitas omnium Germanorum animos ab eo alienauit, atque ita irritauit Heluetios, vt duce Comite Hertmanno Eptingenio Comitis Sigismundi Austriaci Legato, peditum viginti millia ad Vaumatum, vbi Audacis ordinarij corporis custodes in præsidio erant, castra locarent: augeturque mox eorum numerus auxilij Episcopi Basiliensis ac Argentinenfis. Audax aduentu Heluetiorum cognito, cū omnibus dissuadentibus, obulā proficiscitur, & angusto inter duos montes itinere congreditur. Fratres hosti Audacis cum Heluetiis fortiter dimicantes, ac studio cedentes, ex angustiis hostem in apertum campum pellicere, deinde exoneratis tormentis equitatu vndique inuadere statuerant. Sed militum vulgus consilij ignarum, existimantes eos verè fugere, fugam passim capessunt; ducibusque astum explicantibus, ac vt starent pugnarentque iubentibus, non obediunt; aucto pauore, eū ex incognitis montium vis, recentes subito Heluetij, latera suorum inuaderent. Audax sua cum acie subsidio festinans, à Campobachio ac aliis equitibus acies angusto in loco explicare non valentibus deseritur, tandēque dissipato vniuerso exercitu, fugam cum ceteris capere cogitur. Veniunt in hostium potestatem bellica tormenta, & omnis belli apparatus, tantumque pecuniarum & suppellectilis pretiosæ, vt acutus factis Heluetius miles inter se diuideret, & supellex trices centenis aureorum liliorum millibus sit æstimata. Insigne exemplum his qui fortunæ bonis stultè insolescunt. Ex Audacis exercitu (quod maior pars pugnam non tentat) non vltra duo hominum millia cecidere (erant insigniter qui supra viginti quatuor millia interfecta scribunt) capta tamen sunt signa militaria viginti & septem. Nobiles multi fugam sistere conati perire, ac inter hos Ioannes Lutzenburgius Marlæ Comes, Lignacus, Antonius Lalanus, Rollinus. Capti tantum ducenti, quos Helue-

Granfam
in Helue-
tiorum fi-
nibus Au-
dac obsidet,
& paulo
post dedo-
tione capit.

Ob viola-
tam ab eo
fide comas
Germani
& Heluetij
contra eum
conspicunt.

Inter du-
gustias mō-
tium Au-
dac vinctus,
& fu-
ga sua com-
missa cogit
fugam.

Heluetij si-
gna milita-
ria & signa
septem, tan-
to vtrorū
duo millia,
capti du-
centi.

Helue-

*Iterum col-
ligit Au-
dax ad vi-
ginti quin-
que milia.*

*Secundam
accipit cla-
dem ab his-
dem Hel-
ueticis.*

*Ceciderit
Burgundi
pugnantes
morte non
inulta, cir-
citer octo
milia totū
demque in
fuga cecid-
erunt.*

*Audax
tribus tan-
tum milli-
bus homi-
num stipa-
tus in Bur-
gundiam
fuga cecid-
it.*

Helvetij in vindictam commilitonum Granae strangulorum, depo-
sitis sepulstisque cadaueribus, iisdem in laqueis suffocauerunt. Audax ea
nocte fuga Inerdunum peruenit, ac manē Losannam, vbi dolore accepti
dedecoris, in animi corporisque ægritudine incidens, belli tamen cu-
ram non omisit. Vt cumque se colligens, coactis iterum viginti quinque
circiter militum millibus, Murtum obsidione cingit. Heluetij, Rhena-
ni, Comesque Sigismundus, collectis triginta peditum, ac quatuor equi-
tum millibus, contrā proficiscuntur, venitque eorum in castra Reinerus
Lotharingæ Dux, à Franco mediocri pecuniæ summa, ac quadringentis
equitibus instructus, quem Regis intuitu exercitui præesse voluit. Quin-
gentis tantum passibus Heluetij ab Audacis castris aberant, cum recupe-
randi decoris desiderio ardens, prior educlis copiis instructa acie in pu-
gnam prodit. Heluetij suis in castris quieti corpora curabant, quos cum
Audax horam & amplius instructa acie expectasset, sepiusque per An-
glos ballistarios ad pugnam irritasset, nec tamen quisquam prodiret, sa-
tis sese eo die animandis suis profecisse iudicans, postremæ aciei pro rei
necessitate non satis providens, ad castra reuertitur. Heluetij in hanc pa-
tati occasione, subito omnibus castrorum portis peditem educunt, pos-
tremamque Audacis aciem tanta vi inuadunt, vt tempus conuertendi
exercitus eriperent. Corporis tamen eius custodes in pedes desilientes,
Anglis iuncti ballistariis, irrupentes Heluetios non solum excipiunt,
sed et pugna edita, cedere etiam loco primos cogunt, donec Comitris Si-
gismundi equites, his interfectis, reliquorum impetus repressissent, ac
priusquam Audacis equites è prima in postremam aciem peruenire, tor-
menta que eodem attrahi poterant, in fugam omnes vertissent. Cecidere
pugnantes è Burgundis Belgis que morte nō inulta circiter octo peditum
milia, tantumdemque Germani in fuga interfecere. E Nobilitate pugnan-
tes interiēre Somerseti Dux ex Anglia ad Audacem cum ala equitum
ballistariorum suo nomine profectus, Philippus Grimbergius, Iacobus
Masius Audacis vexillifer, penesque ipsum viri nobiles complures. Qui
Murti in obsidione relictī fuerant, cognita clade, vasa conclamant. Sed in
petteritos præfidiarij erumpentes, facile omnes, creptis impedimentis, in
fugam agunt, pauloque post in equites Germanos incidentes, ad vnum
ferè omnes cæduntur. Audax tribus tantum hominum millibus stipa-
tus, Riuertium in Burgundiam fuga peruenit, Heluetiis ad noctem tantum
insequentibus, deinde ad prædam conuersis. Altera hæc clades ita Au-
dax attrabile repleuit, vt nonnumquam cogitabundus totos dies solus
federet; debilitatoque calore naturali posthac calidissimis vinis vsus est,
cum antehac clades ob caloris abundantiam ante ac post prandium pti-
sanæ cremore vti consueuisset. Rex Franciæ vtendum hac occasione ra-
tus, mit-

tus, mittit statim ad Reinerum Lotharingæ Ducem Legatos cum pecunia, suadens in tanta opportunitate non quiescere, sed priusquam Audax vires reficiat, sua recuperare, Heluetios interim Rhenanosque omni ratione conciliare, ut eorum auxilio resistere possit. Regia pecunia Reinerus quatuor peditum millia, ac mille quingentos equites Francos conscribit, moriturque eodem tempore Maria Haricurtij Comes, vidua aui eius Antonij Comitis Vaudemontij, cuius hereditate ditatus magnâ quoque pecuniâ summam conflavit. Parua itaque quam diximus manu occupat Reinerus Vaudemontium, Espinalum, ac aliquot munica castella, auctoque exercitu Nancij præsidium Burgundicum obsidione premit. Præerat oppido Ioannes Rubenpræus ac Cochinus quadringentorum Anglorum Dux vetus, qui communi consilio se defendentes Audacem expectabant. Sed is vix sui potens, sex hebdomadibus in Burgundia domi desidens nil agebat, frustra monentibus amicis Reinerum parua manu Nancium obsidentem, misso milite pelleret. Interea Cochinus Nancij in vallo deambulans tormenti globo interficitur, Anglique de auxilio desperantes, ac Duce orbat, primò Rubenpræum rogant, deinde cogunt, uti præsidiorum vitæ ac fortunis, dedito oppido, consulat: quod cum is fecisset, tertio post deditionem die, Audax serò cum exercitu veniens, Reinerum sequi institit. Is se imparem sciens, exercitu proximis in oppidis distributo, duodecim tantum comitatus equitibus ad Heluetios auxilij causa cum pecunia contendit. Habebat Audax in exercitu non ultra sex bellatorum millia; hosteque, quo cum congregaretur non reperto, Nancium obsidere instituit, Comite Nicolao Campobachio Italo exercitus Legato constituto, quamquam eum primo contra Heluetios prælio turpiter deseruisset. Eratis Neapolitanus, Arragoniis ac Andegauensibus pro eo Regno contendentibus, Andegauensium semper partes secutus, donec his ab Arragoniis pulsus, exutus fortunis cum multis aliis Proceribus proscriberetur. Interea Ducis Reineri æconomus, cognomine Suffron, mense Nouembri cum Nanczos comiteatu ac milite iuisset, cum paucis in tergo fortiter pugnans, circumuentus à Burgundis capitur, & paulò post supplicio addicitur. Strangulandus cum frustra sæpius, impediante Campobachio, de re magni momenti colloquium Audacis expetiisset, hæc postrema protulit verba: Sanè Audaci non minùs quàm mihi postremus instat dies; quod qui ei à consiliis est intimus, probè nouit. Hæc ille. Campobachium dudum insidiatorum notans; de quo Cominæus tunc præfens prolixissimè. Et obsidebat Audax exiguo cum exercitu brumalibus diebus pertinaci proposito Nancium, proditore, ut postea etiam certò paruit, exercitus Legato Campobachio, militibus maiori ex parte aduersa valetudine affectis, male ar-

Lotharingi etiam à Franco pecunia inuatur, quod & ipse suffragio Audacem facit.

Obsidet Lotharingus Nancium.

Deditur idem oppidum, seu vix occurrente Audace.

Obsidet iterum Nancium Audax parali cum capiti & brumali tempore.

Milites Audacis maiori ex parte agroti, mali armati, & omnium rerum inopia laborantes.

matas, ac omnium rerum inopia laborantibus. Scribit igitur Guilielmo Hugoneto Burgundiæ Cancellario (cui ante paucos dies dono dederat Flandriæ oppidum Middelburgum) conuocari Belgarum Ordines, pecuniam ac recentem in supplementum militem imperet, clientelæque suo nomine ad arma cogat, quod Heluetij ac Rhenani exercitum soluendæ obsidioni pararent. At contrà Campobachius primariis aliquot Belgarum viris scribit, necesse non esse breuialibus diebus Nobiles ad equum conuocare, quod Heluetij iustum non cogerent exercitum, Nancætiq; post octo dies comiteatus inopia deditionem certò videantur facturi; non nimium Hugoneti dictis terrentur, qui proprium magis quæstum quàm Principis necessitatem, rei bellicæ imperitus, ob oculos habere consueuisset. Qui Campobachij acceperant litteras, scientes quo is apud Principem esset loco, hoc est summo, effecunt, pecuniæ parum Hugonetus impetrare potuere, nobilitate etiam passim ante ver arma induere recusante. Quæ omnia resciscens Audax (præter Campobachij perfidiam) iurat se in immorigeros non aliter quàm in rebelles animaduersurum. Engelbertus tamen Nassauj ac Ioannes Chinaij Comes aliquot cum Nobilibus ac paucis peditibus summa cum difficultate ac periculo Nancæna ad castra perueniunt, magna Principi auxilia promittentes, si bellum ducere, ac pugnare in ver superfedere vellet; sed sana non admittebat consilia, etsi multis singulis diebus in exercitu fame ac frigore morientibus. Interea Heluetij ac Rhenani sollicitatione Ducis Reineri quindecim circiter bellatorum millia coegerant, Rege singulis clàm aureum lilium numerante, ac pro reliqua solutione fideiubente: sicque Dux Reinerus confœderatis iunctus, instantibus Ianuarij Kalendis anni 1477. castra Beneuillæ locat, postero die ad Fanum D. Nicolai, quod haud procul Nancæo distat; vnde Nonis Ianuarij, vt oppido de rebus necessarijs provideat, aut cum Audace confligat, instructa acie Nancæum rectà pergit. Audax de hostium aduentu certior factus, Præfectos, quod ab aliquot annis non consueuerat, ad consilium vocat. Prudentiores vnanimi voce suadebant, castra Ponimussonium mouere,

*Ernstus
expellat
Audax
subsidiis ex
Belgio, im-
peditis pro-
dictis Ca-
pobachio.*

*Veniunt
tamen ad
castra sum-
ma hieme
Nassauj
et Chi-
maiui, pau-
cisq; alijs.*

*Interea
Heluetij ac
Rhenani
ad quindecim
millia
parati
Nancæo
succurrere.*

1477

*Reuocit Au-
dax sanum
consilium
plurimum de
differenda
pugna.*

*Confligit
cum rex
duobus
millibus
sanis con-
tra quin-
decim mil-
lia.*

ac exercitum proximis in oppidis castellisque vsque ver proximum diuidere. Germanos enim Lotharingici auxiliares, importato Nancæi comiteatu, brumæ diebus loca de præfidijs ac comiteatu prouisa non obsecuros, sed domum vitatis frigoribus dilapsuros, nec facile iterum coituros Ducis Reineri causa pecunia inopis. Salubre consilium altus Audacis animus contemnens, ex Campobachij sententia instructa acie, paucos valetudinarios recentibus ferocientibusque obiicit hostibus. Vix enim decem virorum millia in exercitu habebat, e quibus duo tantum millia sana benèque armata erant, quæ in fronte contra quindecim

Germa-

Germanorum nullia collocat, quemadmodum Oliuerius Marcanus, Audaci tunc inter domesticos seruiens ac pugnae praesens, in Annalibus sanctè affiruat. Defendebant se Burgundi aliquamdiu pro paucitate strenuè, nec in fugam agi potuerunt, priusquam Campobachius proditor (de cuius exitu, in filia Audacis) quadringentis suis cum Italis ad hostes transisset; tum, pulsus ceteris, Eptingemius Germanus à sinistro latere pedites Burgundos inuadit, ac post breuem pugnam, equitum clade territos in fugam ruptis ordinibus agit. Audax vniuersi exercitus dissi-
 patione motus, cum frustra ordines retentare ac fugam sistere, sæpius in-
 uadentem feriens hostem, esset conatus, ab omnibus se ferè desertum conspiciens, vi per vrgentes aliquoterumpens hostes, consulere sibi co-
 natur. Sed cum paucis comitatus Nobilibus viris ad Fanum Ioannis Rhodij, haud procul Nancæo, peruenisset, ac equo calcaribus concitato obuium torrentem saltu transilire vellet, eo præ lassitudine ad ripam of-
 fendente, in torrentem cadunt, sequebanturque eum multi, sed quis esset ignorantes; è quibus Claudius Baumontius Nobilis Lotharingus inter pedites militans, surdus, atque ita quæ inelamabantur non intelligens, equi iacentis clunes infesta hallebarda tanta vi reiterato aliquoties im-
 petu verberat, vt frustra surgere conatus ephippio Audacem armis gra-
 uem eiicere cogeret; inque eum deinde Claudius cruento conuersus telo, repetitis sæpè ictibus, eodem in loco iacentem maecat, superuenientefque Germani pedites ignoto cadaueri arma vestimenta que derrahunt. Iace-
 bat Audax nudus ignotusque, ac haud procul eo Ioannes Rubenpræus Contaius, Viuilla, aliquotque alij domestici eius Nobiles, viri fortes, tertio primùm à pugna die cogniti, tribus in corpore Audacis magnis vulneribus repertis, vno cæsim ab aure vsque ad dentes, & aliis duobus circa femora punctum hallebarda inflictis. Periere simul è Burgundis
 circiter tria virorum millia: capti verò Nobiles hi; filij Rottelini ac Nas-
 souij, Comes quidam Anglus, Crouiacus, Chimaus, Galeottus, Anto-
 nius ac Balduinus Audacis fratres nothi, Iodocus Lalanus admodum saucius, Oliuerius Marcanus Historiographus, Montaguris ac Mont-
 fortius. Cecidit Audax Nonis Ianuarij, anno eius sæculi septuagesimo septimo ineunte, vt nunc cõputamus, seu septuagesimo sexto exeunte ad Pascha, more tunc recepto, annos natus quadraginta quatuor, mensem vnum, dies 25. Post triduum vix agnitus per Medicum suum & Ama-
 nensem captiuos (ita facies totumque corpus frigore ac tabe fœdata erant) iussu Reineri Ducis in primario Nancæi templo, ante summum altare D. Georgio sacrum, sepultus est, iuxtaque eum, qui vnà ceciderant viri Nobiles; erectaque ab eodem Reinerio tumba, & super eam imago Audacis, additis natalium insignibus, vt etiamnum hodie apparet: ad-

*Ex quo constat: tanto præ lassitudine Audax torrentem ar-
 mata immoritur.*

Ignotus occiditur & solatur.

Periere vocæ cum eo circiter tria virorum millia, capti etiam plerumque.

Post triduum vix agnitus Nancæi sepelitur.

fixaque Epiraphia varia, inter alia hoc breue non inconcinnum:

*Eiusmodi
& Epi-
gram.*

Te pacis piguit, te caduit atque quiescit,

Carole, sicque iaces? iamque quiesce tibi.

*Carthusia
Louana
is huius
temporis in-
fuit.*

Postea à Carolo Quinto eius ossa Lutzenburgum deuenta, eius soror Leonora demum Brugis Flandrorû in Choro templi D. Mariæ ossibus filix eius Mariæ coniunxit. Sub huius Principatu anno 1474. initium habuit Carthusia Louaniensis. Fundum & primas officinas dedit Walterus Waverlet Præpositus Malbodiensis. Promouerunt institutum Margareta Audacis vxor anno 1489. & Maria vidua Marchionis Arschoti.

MAXIMILIANVS

CVM MARIA

FILIA SUPERIORIS,

XL. BRABANTIAE

III. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annos quinque, hebdomadas undecim.

*Caroleus
natus Rex
Francie
Mariam
viginti an-
nos natam,
ad nuptias
filij sui
educans.*

CAES O ad Nancræum Carolo, paternas ditiones Maria filia heresque vnica adiit, sed magnis multisque calamitatibus prius exercita. Nam præter quòd dolor imminens esset, patre tam sacra morte sublato, ipsaque nondum nuptui tradita, mox hostes sensit qui vel maxime solatio auxilioque esse debebant. Nona statim Ia-

1477

nuarij anni 1477. cum quarta eiusdem mensis pater Audax cecidisset, Francorum Rex Ludouicus, qui eam è sacro Fonte suscepérat, cum quo & pater anno 1475. inducias pepigerat in annos nouem, pupillæ prouinciis inhians, eamque ad filij sui octennis nuptias, cum ipsa nara esset annos circiter viginti, compellere nitens, inter cetera hæc ad Tramulium Lignij Comitem scribit: Amicissime Comes, litteras tuas, quæ de rebus me magnis audituque gratissimis sum mopere delectarunt, accepi. Tem-
pus est omnes animi corporisque neruos intendas, vt Ducatus Comitatusque Burgundiarum tua prudentia voluntariam mihi deditionem faciant: decreuisse enim me vt nuptiæ inter cognatam Mariam ac filium Caro-

*Docet id
epistola ip-
sum Regem
pluribus
minutis.*

lum

MAXIMILIANVS ET MARIA, XL. BRABANTLÆ
III. BELGII VNITI PRINCIPES.

lum primo quoque tempore effectum sortiantur. Sed caue Comes, in « Burgundiam cum armata manu proficisci, nisi. ceterò tibi de Audacis « morte constiterit. Plessio, nona Ianuarij 1477. Utque hæc consequeretur, « certis locis & interuallis tunc primum ab eo (teste Cominæo) dispositi sunt celeres equi. Hinc ergo partim astu partim armis, deficiente etiam ad Francorum Regem Ioanne Challonio Auranxiæ Principe, tota ferè Burgundia non multò post à Rege aut capta aut vastata est. Nec mitiores Mariæ fuere Gandenses dicam, an Ordines ibi congregati, quibus Maria vndecima Februarij, ipso inaugurationis die, ea priuilegia concedere coacta fuit, quæ successores eius tamquam extorta, & contra Principis dignitatem, resciderunt. Missi sunt eo tempore Legati ad Franciæ Regem, cum Gandenses apertè rebellantes, Maria in potestatem redacta, Flandriæ gubernationem inuadere nomine trium ditionis Ordinum auderent, Mariam cogentes, ut priuilegia ab auo Philippo patreque Carolo vrbi ob rebellionem erepta statim restitueret. Per idem tempus Rex Ludouicus, iusto exercitu collecto, in Atrebatensium mouet, spe potiundæ Artesiæ ac Hannoniæ. In itinere ei portas aperiunt Hannum, Chasteletum, Fanum D. Quintini, aliæque ad Somonam oppida Burgundo oppignorata. Occupat astu paulò post quoque Tomacum ciuitatem tunc liberam. Præerat eo tempore Atrebatensibus Adolphus Cliuius, qui certior de Audacis morte factus, ad Ducem Mariam Gandauim inuicè habitantem contendit, relicto Atrebatim proditore Creueceurio, de cuius animi mutatione nil metuebat, quòd ante paucos dies cum ceteris Proceribus Mariæ sacramentum dixisset, cuius opera Rex minori oppido potitus, alteram oppidi partem deditione quoque non multò post accepit, hac lege; tantisper eum Dominum agnoscant, dum Maria filia eius nupsierit, vel clientale saltem iuramentum præstiterit, liberi interea ab omni militari præsidio. Iter facienti deditionem quoque Atrebatensium conditionibus faciunt Lensij, Bethuniij, Terwanenses ac Hefdinij. Dux Maria Regem contra omnem æquitatem ruptis induciis provincias suas occupare considerans, ad eum pro pace miserat Cancellarium Hugonem, & Imbercurtium cum alijs. Rex mille artibus aggressus erat, ut deserta Maria, sibi sacramentum dicerent. At illi nil facere nec promittere volebant, nisi matrimonium Maria cum filio eius Carolo contraxisset. Tandem has proponit pacis iniquissimas condiciones: Nubat cognata « Maria filio meo Carolo, omnia ei facta testà manebunt. Si propter filij « mei pueritiam huius non est animi, cedat mihi meisque successoribus in « perpetuum Ducatum Comitatumque Burgundiæ, Boloniensem ac A- « trebatensem. Reddat oppida omnia ad vtramque Somonæ ripam sita. « Perfoluat mihi in numerata pecunia sexcenta millia aureorum litorum. «

Datis

*Tunc pri-
mum dispo-
siti cele-
res equi,
teste Comi-
næo.*

*Gandenses
quoque re-
bellantes,
Mariam in
potestatem
redacta,
quidam ei
extorquunt.*

*Istis Fran-
ci multa
oppida ei
admittunt
occupant
Terwanem
tunc libe-
ram.*

*Occupat
item Atre-
batum,
Lensiam,
Bethuniæ,
Terwanem
Hefdinum.*

*Legatus ad
se missus
proponit
Rex hæc
iniquissi-
mas condi-
tiones.*

„Datis vadibus promittat, se sine meo cōsilio nec permissione viro nuptu-
 „rā. Gandenses quoque, amisso Atrebatō & aliis, Flandriæ timentes, ad Re-
 gem Legatos destinant, petentes à bello desistat, quòd Maria Belgarū ne-
 gotia in Ordinum potestate constituisset. Negat id Rex, litterisq; partim
 à Duce Maria partim Viduæ Audacis manu, partim Adolphi Cliuij digitis
 ad se exaratis docet Mariam Belgarū negotia constituisse arbitrio nouer-
 cæ Margatetæ, Imbercurtij, Hugoneti, ac Adolphi Cliuij. Traditæ sunt il-
 lis ex littetæ, quibus Gandauum allatis, plebs furibunda Imbercurtiū ac
 Hugoneti in vincula coniicit, clamat eos proditores, ac Franco studere,
 cædis quoq; Audacis nō missa pecunia nec milite causam dedisse. Admo-
 uentur ptimūm tormētis, deinde gladio, Maria per alios primūm, deinde
 & per se (ō dura pectora!) in omnium conspectu passis crinibus cumq;
 multis lacrymis frustra pro iis deprecante: quæ tam indigna tantorū vi-
 rorum cædes ita omnes probos affecit, vt nihil salutaris Reipub. quā
 procuratas quamptimūm Mariæ nuptias existimarent. Dum Rex Ludo-
 uicus hac ratione Burgundiam, Artesiam ac Picardiam inuadit, Flandri-
 cius classico excitati ad arma, Ducibus Gandensibus ac Brugenibus cō-
 currunt, armatisq; circiter viginti virorum millibus eis Adolfum Gel-
 driæ Ducem (de quo suprà ad annum 1472.) Corracensi carcere edu-
 ctum præficiunt. Ducit Gelder Flandros Tornacum, vt, eiectis Francis,
 Flandriæ agros ab eorum populatione liberaret. Locat castra ad pontem
 Despiertes, summo opere pro decore annitēs, quòd sibi viduo Flandri Ma-
 riæ nuptias, inuitis etiam omnibus, promississent. Nocte quadam Gelder
 suburbia incendit, cumq; circiter auroram frustra hostem expectans dis-
 cederet, Franci magna manu erūpentes, postremos cædunt. Gelder Flan-
 dris euadendi spatium daturus, cum paucis vim Francorum sustinet, sed
 tandē à maiori parte desertus, à Francisco Sauuagero infesta lancea equo
 deiicitur. Defendit se pedes aliquamdiu ignotus, donec cum pluribus in-
 uadentibus eodem loco interficitur. Moribundus bis alta voce Gelriam
 inclamat, siq; cadauer Tornacum auctum cum nemo redimeret, ibi à
 Francis sepultus est. Exinde Catharina interfecti Adolphi soror, pulsas tota
 Gelria Præfectis ab Audace constitutis, adiuuante Borbonio Leodiensiu
 Antistite, Caroli pueri Adolphi filij auūculo, omnes in verba pueri Caroli,
 etsi apud Mariam detēti, adigit, dissimulante his difficillimis temporibus
 Maria; atq; adeò mansit exinde dicta Catharina in Geldriæ gubernatio-
 ne, donec Carolus multò post, vt suo tēpore narrabimus, amitam eo on-
 re liberaret. Tandem ergo seriò agunt Belgarū Ordines de Mariæ nuptiis.
 Miserat non semel Cæsar Ffedericus III. ad Belgarū Ordines, vt Mariam
 filio suo Maximiliano acciperet; sed demum mense Iunio honestissimam
 ad ipsam Ducē Mariam, ac congregatos cum ea Ordines, destinat Lega-

*Angli ma-
lam Gan-
densis sua
protervia.*

*Imbercur-
tius ac Hu-
gonetus à
Gandensi-
bus gladio
admo-
uentur, frustra
pro iis pu-
blici depre-
cantis Ma-
ria.*

*Flandri-
bellis Gel-
drem car-
cere exim-
pium sibi
Ducē con-
stituant.*

*Interfici-
tur idem
Gelder à
Francis in
pugna ad
Tornacum.*

*Agitur ab
Ordinibus
Belgicis de
Maria na-
ptia.*

*Venit in
Belgium
infigue La-
gois pro
Maximili-
ano Imp.
filio, cui
dedit Ma-
ria ducem
tur despon-
sa.*

*Datus con-
fusus in
nuptias.*

*Maximi-
liano, du-
cta Maria,
dux ani-
mum adu-
xit ad con-
suetu-
dinem su-
am Rcip*

1478

*Condum
Hannonia
à France
obsidetur.*

tionein, Archipræfules Moguntinum ac Treuerensem, Antistitem Me-
tensem Gallica loquentem lingua, Ludouicum Bauarum, & alios. Ad-
missi Gandauum Legati (frustrâ renitente Philippo Cluuius, qui & ipse
procum agebat) cum in conspectum Mariæ totiusq; Concilij venissent,
omnium nomine Antistes Metensis verba facit; docet Carolum Audace-
m ac Fredericum Cæsarem, facta ad Nussium pace, de Mariæ ac Ma-
ximiliani nuptiis transegisse; ac tandem litteras suauissimas ipsius Ma-
riæ Maximiliano idem confirmantes, simul cum artha adamante ing-
genti, aureo annulo in cluso, proferens, quàm officiosissimè nomine Ar-
chiducis Maximiliani rogat, dignaretur Dux Maria datæ fidei satisfacere;
eademq; Legati Ordinibus Belgicis hæc de causa Louanij congrega-
tis proponunt. Ordines de voluntate Mariæ, ac qui cum ea erant Pro-
cerum instinctu, communi assensu in nuptias descendunt, mittuntq; e-
um Cæsaris Legatis Balduinum Lanoium, qui hæc Cæsari eiusq; fi-
lio nuntiaret, Bauaro post paucos dies semiarmato Principum more
Maximiliani nomine cum Maria concumbente. Exinde Maximilianus,
liberato è Nancianæ cladis captiuitate Comite Chimao, in Belgas
splendidissimo cum comitatu proficiscitur. Aderant Archipræfules
Moguntinus & Treuerensis, Marchio Badensis, Brandenburgius, Al-
bertus Saxo, Dux Iuliz, Antistes Metensis, Langrauius Hassiæ, cum
multis aliis. Singulæ Belgarum ciuitates Coloniam vsque Agrippinam
Legatos cum donis obuiam misere, nec indonatus per Germanorum
vrbes iuit. Tandem 17. mensis Augusti Gandauum perueniens, salutata
desideratissima sponsa, omnibusq; aulicis, postridie 18. Augusti, præ-
eunte Antistite Tomacensi, eam in vxorem duxit. Missæ sacrificium à
Legato Summi Pontificis maxima solemnitate fuit peractum. Paucis
deinde diebus nuptiis datis, ad constituendum Reipublicæ statum, resi-
stendumq; Francis ex Ordinum sententia animum adiicit. Initio men-
sis Septembris Egmondæ Dominum Valenchenas eum 100. equitibus
Germanis mittit. Iungunt his Antuerpiani suo ære conductos viginti
equites, ac trecentos pedites scolopetarios, cum quatuor tormentis cam-
pestribus: atque interim Maximilianus, data acceptaq; fide, in Princi-
pem à Brabantis, Flandris, ac Hannoniis inauguratur, solitis ærimoniiis
primariis in ciuitatibus celebratis. Ineunte anno 1478. lueibus præliis
Belgæ contra Francos aliquoties feliciter pugnarunt. Circa festum Pa-
schatis Maximilianus Middelburgij Zelandiæ inauguratur, aderantq;
& Hollandiæ Ordines; mansitq; ibi septimanis sex, frustrâ concilian-
dis Hauckiis & Cabellauis operam impendens. Paulò post Brugis Or-
dinem Aurei velleris ipse accepit, & aliis deinde impendit; cum interea
tertio Kalend. Maij Francorum Rex Condæm Hannoniæ oppidum
obsidet.

obsidet. Præterant Condæo Mingouallius ac Frelinæ Dominus præsidio
vigintiquinque lanceatorum equitum ac octoginta peditum, quibus
iuncti fideles ciues vix simul trecenorum virorum numerum imple-
bant. Habebar in exercitu Rex circiter viginti millia pugnatorum.
Quatiunrur niuri quatuordecim maioribus tormentis, continuis vi-
ginii octo horis. Ruinæ ingentes inuitant Francos ad irruptionem; sed
Mingouallius nusquam auxilium prospectans, ne suos teinere certæ
morti obiceret, Kalendis Maij ea lege deditionem facit, vr qui exi-
re vellent, saluis rebus omnibus possent; qui manere cuperent, turò
idem liceret. Dediderunt se quoque Francis Biesium, Brisolium, ^{Idem deli-}
Estrambruga, Haurechium, Treslonga, Bossum, ac circumiacentia ^{tur Fracos}
Condæo castella. Eodem tempore Tornaco ac è vicinis præfidijs colle- ^{non vici}
cti octingenti circiter equites Franci, Flandriam Audenardam vsque ^{nu castrum.}
populantur: quos excipientes Dudsellius & Auricanus cum octingen-
tis peditibus ad pagum Egenium, prædam eripiunt, quadringentis par-
tim caesis, partim captis; cecidere è Belgis tantum triginta. Interea Ma-
ximilianus quatuordecim virorum millibus è Belgis in vnum coactis, ^{Maximi-}
hisque duobus Germanorum peditum millibus iunctis, in hoc rotus ^{lianum col-}
erat, Regem Francosque Hannonia pelleret. Ab alia parte Iacobus Ro- ^{lecto iusto}
montij Comes ac Philippus Cliuius, collectis quatuor virorum milli- ^{exercitu}
bus, recipiunt Bossum, Treslongam, Haurechium, ac Villam. Maximi- ^{Franci ob-}
lianus cum exercitu Crispinum processit, cuius metu circa Kalend. Iu- ^{uiam pro-}
nias non Condæum solum, sed etiam Quesnoium, Bochainum, & ca- ^{ferunt.}
strum Antoignij Franci deserunt. Erat hoc tempore Rex Francorum
Cameraci, qui & hinc se suosque non multò post deduxit, siue Imperij
Germanici reuerentia, siue quacumque alia de causa: interim seruebat
adhuc Burgundia conflictibus; Gelri etiam Duce Meursio bellum Hol-
landis, Brabantis ac Cliuiis, quod bienniodurauit, inferunt. Fo lem ferè
tempore Maximilianus, restituta Leodienfibus Cruce (quam Picon vo-
cant) ab Audace illis ablata, non parum re parua infestos eorum animos
sibi deuinxit. Hoc anno nono Kalend. Iulij natus est Brugis Maximilia-
no filius, de quo est hoc rude metrum numerale:

O MulbVs aCCeptVs regnat noVV s eCCe philippVs.

& quarto Kal. Augusti à sacro cum Lauacro suscipere Margareta Auda-
cis vidua, Adolfus Cliuius Rauastinæ Regulus nomine Caesaris, & Lur-
zenburgius D. Pauli Comes nomine Henrici VII. Anglorum Regis. Er-
exinde fiunt inter Regem Ludouicam & Maximilianum induciæ in an-
num, quæ initium sinit habituræ 15. Kal. Augusti ea lege: Rex vt Maxi-
miliano restitueret ante finem primi mensis quidquid in Comiratu Bur-
gundia ac Hannonia occuparat: (quod quamquam ægrè, tandem Rex

consen-

*Tornacenses
liberati
Francis
præsidio
cum hosti-
bus
transi-
gunt.*

1479

*Tornacenses
Gaudenses
contra ur-
bis bellum
et unum
terronum
singulis po-
tensu cer-
uicis im-
pium.
Francis non
præstant
qua pro-
mittat,
iterum q.
triumque
vix bellum.*

*Obsidio
Maximi-
lianæ Te-
rowanæ,
nisi 400.
equitibus
& 1100.
pedibus
armatis.*

consentit, Germanos ac Heluetios veritus, quibus parum placere sciebat, vicinum sibi Burgundiar Comitatum Francis ditionibus iungi.) Ceteræ vetò ditiones eo inanerent statu quo erant, donec sex viri ab utraque parte Tomacum missi de absoluta tractassent pace. Denique Rex Tornaco præsidium deduceret, urbemque liberam relinqueret. De pace Francis non comparentibus, nil actum est. Tornacenses Regio liberati præsidio, mense Nouembri cum Maximiliano transiunt, pollicenturque se Francicum amplius non admissuros militem. Varia his duobus annis exigua prælia, atrocia tamen, inter Belgas, Francos, vicinasque nationes, mari exitière. Sed sub finem huius anni Belgæ, pulsus piratis omnibus, repressisque Francis, maris imperium obtinuerunt. Bello inter Francos ac Belgas ad tempus sopito, dissidium aliunde exarsit. Gaudenses enim mense Februario anni 1479. contra urbis Rectores arma sumunt, quòd teruncio singulum ceterisq; poculum onerassent. Arma utraque pars capit, pugnat ut diuersis urbis locis, cadunt è plebe triginta quinque, capiuntur multi, pars capite plectitur, alij exilio mutantur. Interè Franci, quod promiserant lege induciarum, præsidia ex aliquot Hannoniæ castellis non deducebant. Quate Bosluij ac Hatcæ Domini Sella inuadunt, Francosque deditionem facere cogunt, ulteriusque progressi occupant Creueceurium, Osinum, Esnam, Lelsdaignum, Honecortum, adiutisque auxiliis Philippi Cluij ac Ioannis Lutzenburgij Bochainum quoque recipiunt, Baureuorium desertum reperientes, præsidio firmant. Franci ex aduerso circa Iunij Kalendas septingentos equites cogunt, pedites multò plures, Duceque Creueceurio recipiunt Osinum, Creueceurium, Lelsdaignum, Esnam ac Baureuorium, Bochainum frustra tentant. Et hæc dum fiunt, induciæ tamen violatæ non dicebantur. Sub finem induciarum Maximilianus considerans Regem à pace abhorretere, ad Fanum D. Audomari profectus, exercitum colligit, ita ut, delectu habito, circiter viginti octo millia bellatorum recenseret. Mouet sexto Kal. Augusti Terowanam versus infestam præsidio 400. galeatorum equitum, & 1500. ballistariorum peditum. Vbi dum Maximilianus necessaria ad expugnationem parat, nuntiatur Francos ductu Creueceurij iusto cum exercitu ad soluendam obsidionem propere, esseque in pago Blangensi. Quate Maximilianus exercitum in vnum locum contrahit, maiora tormenta ad oppidum Airam deuehi iubet, minora in pugna usum seruat. Irridebant Terowanenses, quasi aduenientibus Francis fugam circumspiceret. Sed ille ponte reperto, eoque quatuor millibus Flandrorum munito, generosè viginti nondum annos natus contra Creueceurium proditorem (vide suprà ad annum septuagesimum septimum) nequidquam colles duos Enguinensem ac Guine-

Gvinegaram infedentem in aciem prodit. Habebat Creueceurius citi-
 ter tria millia equitum, quatuordecim millia peditum, ac sex millia ru-
 sticorum. Secunda erat post meridiem hora, calor intentissimus, ardor
 ab utraque parte pugnandi maior. Pugnatur aliquamdiu acerrimè. Sed
 Francorum equitum multitudine oppressi equites Belgici, tandem fu-
 gam Airam versus arripiunt. Insequitur eos Creueceurius ac Torcius
 cum tribus equitum turmis longius quàm exercitus Ducem decebat.
 Maximilianus, equitum suorum conspecta fuga, peditum phalangem,
 cui se iunxerat, promouet, ac primus fortiter lanceam pedestrem in stre-
 nuum equitem Britonem nomine Alexandrum rumpit, eumque equo
 deiecitum propria manu capit. Creueceurius ac Torcius, è prima equi-
 tum Belgarum insecutione reuertentes, sperabàr eundem aliarum acie-
 rum successum se reperturos. Sed in hastatos incidentes Flandrorum pe-
 dices, pars maior capitur, aliquot cæduntur, pauci cum Ducibus effu-
 giunt. Insequebantur Austriaci, Belgæ ac Burgundi, fugientes ad portas
 vsque Fani D. Pauli, Hefdini, Dodani, & vicinorum locorum; sed pauci
 equites, qui viginti octo horis ex equis non descenderant, insuperque &
 eladem acceperant, peditesque lassitudine & sudore fluentes reficiendi
 necessarii eodem erant loco. Requieuit igitur Maximilianus ea nocte
 in castris & tentoriis Francorum: durauerat enim pugna ab hora se-
 cunda pomeridiana vsque ad octauam vespertinam. Postero die Airam
 peruenit. Creueceurius dispersas in vnum colligens copias Blangessij
 mansit, summoque manè Hefdinum venit. Perière è Francis cititer
 nouem vitorum millia, ac inter hos Peuteusij Comes, Argentellius, Bau-
 uosius, Torcij Legatus, Dordanus, Breequius. Capri sunt perpauci. A
 parte Maximiliani, Romontij Comes in dextro crute fuit vulnetatus,
 Cruningius duos sub se perdidit equos. Equites Belgæ desiderati du-
 centi, ac inter hos Iacobus ac Antonius Halwini, Rudledeus, Arden-
 burgius, Parwesius, Rotfelarius, ac aliquot alij viri Nobiles. Pedites ce-
 cidere perpauci, eorumque constantia victoriam Maximiliano patauit.
 Congruit hæc pugna, dicta Blangiaca, Viesvilla & Guinigatæ, à vicinis
 locis, 7. Idus Augusti. Mense Septembri, in vnum coactis mille equitibus
 ac peditum sex millibus, Romontij Comitem Maximilianus ad obsi-
 dendum Maubonium castrum munitissimum à prædonibus infessum
 mittit. Post varias oppugnationes arbitrio Romontij se dedentes, pars
 seminuda dimittitur, pars ad arbores strangulatur. Hinc Lilerium Ro-
 montius peruenit, sed propugnatote non inuento, ignem tectis iniiciens,
 ad Maximilianum cum copiis venit, qui cum altera exercitus parte ad
 Fanum D. Pauli castra habebat. Hoc enim oppidum bis mille ducenti
 Germani Francorum Regi militantes custodiebant. Exit pars alacriter,
 expe-

*Pugnatur
 aliquam-
 diu acerrimè
 dum deus
 Marti ad
 Guinega-
 ram, non
 procul à
 Blangio
 loco.*

*Tandem
 villam ad
 Maximiliani
 castrum
 elinquit.*

*Pugnatum
 à secunda
 pomeridia-
 na usque
 ad octauam
 vesperti-
 nam, caesa
 circiter mi-
 lem mili-
 bus Fran-
 corum.*

*Mauboni-
 um ca-
 strum in
 potestatem
 Maximili-
 ani ro-
 mo, hinc è
 Lilerium.*

*Vtriusque
deprada-
tiones &
volutas-
nes.*

1480

*Natus
Maria fi-
lia Mar-
garita.*

*Gandensi-
bus iterum
invenit ad-
ribus, Ma-
ximilianus
vratu inde
discedit,
primo Me-
chliniam,
inde in Hel-
landiam.*

*Rex Fran-
corum in-
vadit de-
tionem Lut-
zenburgen-
sem.*

1481

*Hauckius
seditiones
in Hollan-
dia Maxi-
milianus
castigas,
inde in Frā-
con rendit.*

periuntur cum Belgis vires, discedunt paucis vtriusque; desideratis æquo Marte. Hinc Belgæ ad Atrebatensium usque portas nemine contra exeunte excurrunt, mille artibus Francos ad pugnam frustra irritantes. Dimisso igitur Maximilianus exercitum, veteranos in præsidia distribuit. Tunc Franci hinc inde ab Hannonibus & Flandris prædas agunt, Chimaenses vice versa ditionem Leodiensem tamquam Francis fauorem depopulantur. Anno 1480. mensis Ianuarij die decima, parit Bruxellæ Dux Maria filiam Margaritam. Suscepere eam è sacro Fonte Margareta Eboracensis Audacis vidua, Anna Burgunda Rauaistainij vxor, ac Ioannes Challonius Aurantij Princeps dudum ad Mariam reuersus. Huius quoque anni initio Ioannes Carodoletus, Schampuanus Dominus, Burgundiæ fit Cancellarius in locum Gulielmi Hugoneti à Gandensibus interfecti, Aurantij Principe æger timè eius promotionem ferre. Petierat enim sapius eandem dignitatem pro Guilhelmo Rochefortio, qui postea Franciæ Cancellarius est factus. Vere huius anni Gandenses Ordinum Flandriæ consensu, maximeque Dudzellæ Domini instinctu, Maximiliano leges sumptuarias, quibus familiam instituat, dirionesque regat, scribere ausi sunt, complures in exilium agenres, qui ab eo dignitatibus ornati, diu probè rectèque muniis functi fuerant: qua insolentia grauiter offensus, cum vxore Maria vrbe discedens, Mechliniam contendit, eaque ibi relicta Bredam est profectus, inde Gertrubergam, conscensaque nauim Rotterdamum venit, vbi in morbum incidens, adeo grauiter aliquamdiu laborauit, vt Medici de vita desperarent. Sed tandem natura morbum superante, conualuit. Exinde Francorum Rex circiter viginti virorum millia in ditionem mittit Lutzenburgensem, Duce Carolo Ambosio: qui primo impetu Vertonium expugnat, præsidariisque partim cæsis partim captis, paulò post Luosium per ditionem accipit, ac in Franciam cum copiis reuertitur. Sub huius anni finem Wolfardus Borselius Hauckicæ factioni fauere repertus, præsertim ob non sedatam tumultuarionem, quam ij præsentè Borselio in Haga-Comitis excitabant, iubente Maximiliano, in præsentia Adolphi Rauaistainij & Ioannis Egmondij, in oppido Gorichemio gubernationi Hollandiæ Zelandiæque renuntiare cogitur, succeditque ei Iodocus Lalanus. Vere anni 1481. Maximilianus iterum in Hollandiam profectus, bellum Hauckis infert. Ir cum eo Salezarus, Fani D. Martini Dominus, Habartus, ac alij Nobiles præfecti. Capiuntur capita aliquot Hauckiorum ac securi percutiuntur. Urbem Leidanam in quinquaginta millia florenorum condemnat, quòd sine causa Hauckios admisisset. Exinde ex Hollandia contra Francos proficiscitur. Expugnat, diripit, ac exurit Baumontium Hannoniæ. Arx, cum aliquamdiu tenuisset, tandem quoque ditionem

nem facit. Sed vix inde cum exercitu discesserat, quin statim Belgæ à Francis pellerentur, quòd iterùm Maximilianus in Hollandiam contra Hauckios omnia perturbantes proficisci esset coactus. Rotterodami ac Goudæ honorificè admittitur, tum Audewateræ ac Leidæ, capite hîc puniens Theodoricum Potterum, auctorem vt Henricus Brouchusius Geldrico cum præsidio in ciuitatem Hauckiis auxiliaturus admittetur. In profesto Paschatis Hagam-Comitis venit, indeque post octo dies Dordracum, quod Egmondus non ita pridem, ciecitis Hauckiis, astu occupauerat, nauem velut solis saligneis vîminibus (intus latente milite) onustam portui inuehi curans. Rebus Hollandicis ex animi sententia confectis, Maximilianus Nonis Maij Boscoduci numerum Equitum aurei Velleris supplet; filiumque Philippum trimulum Equitem creatum aureo torque condecorat. Venerat & Maria vterum gerens Buscoducum, vt cum marito inauguraretur; vbi cùm scena lignea rumpetur, Maria tamen omnèsq; qui in scena stabant ruentes nihil se læferunt. Pridie Kalend. Iulij annuæ inter Francos ac Belgas induciæ publicantur: quæ ita scilicet sunt seruatiæ, vt interea ab vtraq; parte tamen miles à prædationibus non abstineret. Sub idem tempus Geldrij, præcipueq; Neomagenfes, Brabantinorum Hollandorûmque agros continuis incursionibus vastabant, Meursio eorum nomine cum Cliuio bellum gerente. Causas vide superiùs anno septuagesimo secundo & septimo. Quare Maximilianus cum mediocribus contra eos copiis profectus, variis locis minutis præliis Geldros fundit, sed nullibi maiore incommodo quàm iuxta Wageningam: qua pugna quingenti ciues Neomagenfes, exceptis exteris, periêre; capti sunt multò plures. Domiti Neomagenfes ceterique Geldri cum Maximiliano transigunt, omnesque se eius potestati, exceptis Vennelonis, committunt. Proficiscitur Maximilianus cum vxore Neomagum, ac in Geldriæ Duces inaugurantur. Idem hic Zutfanix: præficitque Geldriæ ac Zutfanix Adolphum Nassouium à Visba; qui (vt postea narrabimus) non probè hoc munere est functus. Vxore Maria Bruxellam remissa, Rurmondæ militem cogit, ac Venneloum obsidet. Cùmque muri tormentis disiecti militem ad irrumpendum inuiterent, emissis Vennelonij Legatis, honestis legibus deditionem faciunt. Inde dimisso milite, Maximilianus Antuerpiam venit, vbi ab ignotis aliquot circa vesperam occiditur Dudzellæ Dominus, summus Gandensium Ballius, postremæ Gandensis seditionis caput, eaque de causa plecti gratus; quæ, eius morte intellecta, alium seditionis ducem circumspicit, causamque querens, mox vrbe ac Flandria exulare iubet Gasbechi Dominum, multosque alios claros nobilesque viros. Postridie Kal. Septembris nascitur Bruxellæ Maximiliano filius Franciscus, qui vigesima

*Ex Gallia
videre cogi-
tur, iterum
tumultu ad-
tribus Ital-
landu.*

*Maximi-
lianum fi-
lium Phi-
lippon tri-
mulum
Buscodu-
ci Equi-
tem creat.*

*Geldri: Bra-
bantia &
Hollandia
agros in-
cursant.*

*Domiti
Geldri: Ma-
ximilianum
cum vxore
rapiens,
tardius ta-
men aliu
Vennelou.*

*Purgunt
tumultu na-
ri Ganden-
ses, profcri-
pto etiam
Gasbechi
Domino &
alii.*

Maria inter venandum equo lapsa grauius laceratur.

1482
Tandem post tertiam hebdomadam moritur Maria, incredibili dolore Maximilianus.

tertia Decembris sequentis obiit. Exinde Franci occupant oppidum Cambresiacum haud procul Cameraco situm, inde Condam vique ad Scaldim excurrentes. Erat hoc tempore Maximilianus cum vxore Bruggis. Exit illa cum Nobilium virorum ac virginum comitatu ad venationem, inspectura hierofalconum ac accipitrum, quibus plurimum delectabatur, artem ac solertiam. Insidebat noto asturconi, admodum animoso ac feroci. Cingula quæ sellam sessoriam stringebant, dum incitatus asturco ardentius fertur, inter currendum soluuntur. Labitur supina equo Maria in tergum, læditque costas adeo grauius, vt post tertiam septimanam decumbere cogeretur. Hactenus enim vim mali dissimulando nemini aperire, mariti causa, fuerat ausa. Tandem accedente continua febris, quinto Kal. Aprilis anno 1482. in ciuitate Brugenfi Deo animam reddidit, quartum grauida, ætatis anno vigesimo quinto, incredibili cum dolore Maximiliani. In ipso enim iuuentæ flore ac vigore constituti, inuicem tenerrimè adamabant; adeo vt Maximilianus per omnem vitam cum de ea mentionem inferret, aut fieri audiret, à lacrymis aut suspirio abstinere non potuerit. Fit viduus anno ætatis vigesimo tertio. Conditur Maria summa cum celebritate Bruggis, in templo, vt petierat, diuæ Virginis Mariæ, tertio Nonas Apriles. Cor Antuerpiæ in matris sepulchro ad D. Michaëlis clausum est. Huius Mariæ Principatu anno octogesimo primo Ioannes II. Lusitanæ Rex peritissimis ea tempestate Mathematicis Roderico & Iosepho Medicis suis, itemque Martino Bohemo, qui se Ioannis Regiomontani discipulum ferebat, negotium dedit, aliquid communi consilio excogitarent, ad cursum nauium in pelago, quamuis ignoto, regendum, abducto nauta à siderum sibi familiarium conspectu. Ita Astrolabium instrumentum, quod antea ad colligendos stellarum motus dumtaxat adhiberi consueuerat, ad explorandam simul locorum (vt vocant) latitudinem ab ijs accommodatum est.

P H I L I P P V S
A V S T R I A C V S,
P O S T E A H I S P A N I Æ R E X,
F I L I V S S V P E R I O R I S,
X L I. B R A B A N T I Æ
I V. B E L G I I V N I T I P R I N C E P S.

*Præfuit partim per tutores, partim per se,
annis 24. & mensibus sex.*

MAXIMILIANO vxori Mariæ iusta perfoluente, Franco-
rum aliquot Præfecti, 4. Kalend. Aprilis vigillum negli-
gentia Bohainum occupant, ciuibus ac præfidiariis ad
arcein confugientibus; vnde mox in oppidum armati
reuertentes variis locis incendunt: quare Franci discede-
re coacti, ædibus quæ nondum ardebant, ipsi quoque
ignem iniiciunt. Belgæ alia parte occupant castrum Elicurtum ac Baure-
uorium. Sed Mouyus Fani D. Quintini Præfectus, coactis trecentis equi-
tibus ac quadringentis peditibus, dicta castella, ciectis Belgis, recuperat.
Demum 12. Kal. Augusti Maximilianus, conuocatis Brabantis, ab ijs li-
berorum suorū tutor constituitur. Idem Ipris, coactis Flandriæ Ordini-
bus, tentat; sed Gandensium intercessione, recusant. Hinc postea miseria.
Sub idem tempus iuxta Leodintm Ludouicus Borbonius Leodiensium
Antistes, machinatione Guilielmi Mercani Arenbergij in insidias petra-
ctus, à sicariis Francis sine Augusti interfectitur, corpusq; in Mosam abiici-
tur, atque in super conuocato Leodiensiu populo, gloriatur Mercanus sua
opera Antistitem omnium præcedentium calamitatū à Brabantis acce-
ptarum auctorem interfectum, petitq; filium suum Ioannem Mercanum
Coloniz litteris operā dantem in Antistitem eligant. Peruenerat Maxi-
milianus in Hollandiam ac Zelandiam; tutelæque liberorum suscepta, in
Brabantiam reuertit: intellecta que Præfulis Leodiensis indigna cæde,
consilio cum Brabantis habito, vindicare scelus, nec pati vt Mercanus

1482

*Maximi-
lianus à
Brabantis
liberorum
suorum
tutor con-
stituitur.
Iamem à
Flandriæ
tutelâ non
admitti-
tur.
Borbonius
Episcopus
Leodiensis
fidei ma-
lante.*

Qq 2 ciuf-

Constitutus etiam ab Hollandis Maximilianus tutor, per Brabantiam in Londonis mensis.

Procurator S. Trudonis, Burchardus, Hasselt, alii.

Sancius Maximilianus pacem cum Francie, propter Flandrorum rebellionem, iniquitur legimus.

Totus ad bellum Leodensis accingitur.

1483

cuiusque complices erga communem Præfulem, Burgundicæ familiæ fautorem, impune tantum facinus sint ausi, statuit. Pedites enim equitesque Franci, à Mercano ad facinus perpetrandum conducti, magno numero palam ac impune in vrbe vagabantur. Attribuuntur statim Philippo Cliuii belli huius Imperatori quingenti equites, & mille quingenti pedites, cui se mox alijs cum copiis iungere varij Proceres, ac voluntariorum militum numerus ingens, petuntque primum D. Trudonis oppidum, quod Kalend. Septembris deditionem facit. Hic ad Cliuij castra adducit Maregravius Antuerpiensis centum equites, Maierus Louanien-sis octingentos hastatos pedites, Balliuus Brabantiæ alam equitum ac mille ducentos pedites. Sequitur mox Challonins Aurantij Princeps cum equite ac pedite Burgundo. Oppidum Burchlonium occupant ac diripiunt. Expugnant spoliantque Hasseltum, dein muros portasque deiiciunt, ciues occidunt aut captiuos abducunt. Hic ad exercitum cum nobili iustoque comitatu venit Romontij Comes Sabaudus, multa que oppida ditionis Leodien-sis deditione facta, in gratiam, magna prius numerata pecuniæ summa, recipiuntur. Nono Kal. Octobris vniuersus exercitus vnico ab vrbe Leodien-si milliari, qua parte Tungros respicit, castra locat, certantque leuibz indies præliis. Pars exercitus Tungros obsidet, qui post paucos dies inopia commeatus deditionem faciunt. Interea Maximilianus cum Ludouico Vndecimo Francorum Rege pacem propter Flandrorum rebellionem facit, his aliisque licet iniquissimis conditionibus: Carolus Delfinus Regis filius Margaretam Maximilia-ni filiam in vxorem ducito, eaque mox pace publicata Atrebatu traditor, & in Francia enutritor. Margareta Delfino in dotem Comitatus Artesiæ, Burgundiæ, Masconum, Auxerræ, Charoloij, Salinarum, Barræ ad Sequanam, Boloniæ ac Noierij adferro. Nec Rex, nec Delfinus, nec Maximilianus, tutelam Philippi Austriaci prætentito, neque gerito, sed Belgatum Ordinibus in eo quo nunc sunt statu relinquito. Maximilianus ac Philippus vt Flandriæ Comes eiusque ditionis Ordines Parisien-sen Senaturn pro suprema prouocationis curia agnosceat, eaque de re litteras Regi dato. Pace iniqua facta, Maximilianus ad bellum Leodien-se totus accingitur. Tribus Leodio milliari-bz arx stabat Houloinga, in qua octingenti erant prædones Mercani, Brabantis infestissimi, quibus centum sexaginta equites eiusdem farinae auxilio venerant. Cliuius ceterique Proceres cum octo virorum millibus postridie Nonas Ianuarij anni 1483, eos obsidet, tormentisque facto ingressu, præfidiarios ad deditionem cogit; qui nudi, albam manu virgulam in gratiæ signum ferentes, exeunt. Hinc Mercanus circiter viginti virorum millia Leodio educens, contra Cliuium in aciem prodit. Brabantii eorumque socij præ-catione

PHILIPPVS AVSTRIACVS, XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINC.

Epistola
tem veter-
um.

Leodienses
accepta cla-
de circiter
erium mil-
lium viri-
rum pacem
petunt, im-
petrant q̃
ea lege ut
Brabantia
Ducem Pro-
tectorem
suum agno-
scent.

Brill aliud
in Ultraie-
ctis, ob
captum ab
ipsis suum
Episcopum
Davidem
Burgun-
dum.

Oppugna-
tur acriter
vrbs.

Dum de
deditione
agitur, hinc
missus mi-
les milito-
minas ad
oppugna-
tionem pro-
ficit, inde
Lalanus
vrbsm ob-
sequant
transiit.

catione ad Deum facta, promittunt superstites proximo die Venetis pa-
ne ac aqua victuros. Pugnatur acriter, tandem virtute peditum Austria-
corum acies Leodiensium petrumptur, ac in præcipitem fugam agitur.
Periere è Leodiensibus circiter tria virorum millia, capti multò plures,
tormenta omnia cum signis militaribus in potestatem redacta, ex Au-
striacis plùs niinùs quinquaginta cecidere. Hinc posita ferocia Leodien-
ses pacem petunt, eaque lege inter alias impetrant, vt singulis annis, Ma-
ximiliano triginta duo millia aureorum florenorum soluerent, Ducem-
que Brabantiæ Protectorem ditionis vtriusque Leodiensis agnoscerent.
Tenebat hoc tempore Traiectum ad Rhenum (Ultraiectum vulgò) par-
tes Hauckiorum, eaque de causa Antistes David Burgundus sede erat
pulsus. Oppressum captumque Ultraiecti Episcopum Amorsfortium
sue factionis oppidum relegauerant Hauckij, iustaque custodia sepe-
rant: Maximilianus Antistitem affinem indigno carcere liberatus, ar-
ma parat, ac copias contra Ultraiectinos mouet. Habebant Hauckij in
vrbe mercenarios equites centum viginti, pedites mille quadringentos.
Iodocus Lalanus Hollandiæ Præfectus contra vrbe cum copiis præ-
mittitur, adducebaturque Soræ Comes mille quingentos Germanos pe-
dites, Lancelotus Barlaimontius bis mille Picardos ac Hannones, qui-
bus imperabant Salezarus, Hiergius, Hutinus, Habartus ac Hercules La-
lanus. Mense Iunio ad vrbe cum octo virorum millibus Lalanus ve-
nit. Barlaimontius suburbium insulare, dictum de Weert, bis reiectus,
tertiò expugnat, munitiones proferens ad vrbs usque fossarum labra.
Adest 18. Iunij Maximilianus, qui hætenus Gorinchemi conscribendo
militi fuerat intentus, quinque millia peditum cum non paucis equiti-
bus adducens, statimque misso milite, munitionem quæ in Portu (quem
de Vaert vocant) expugnant ac incendunt. Tum proferri tormenta, qua-
tiq̃ murum iubet. Erumpunt aliquot equites; repelluntur, captis vi-
ginti. Proposito oppugnationis signo, miles se parat. Ultraiectenses, de
rei euentu timentes, mittunt ad Maximilianum Eingelbertum Cli-
uium, Montvortij Comitem, ac Consules duos, vt de compositione age-
rent. Interim miles iniussus ad vrbs oppugnationem sine ordine conuo-
lat. Non desunt sibi ciues, nec præfidiarij. Cadit Soræ Comes cum ali-
quot Germanis; eoq̃ res deuenerat, vt collato pede pugnaretur. Do-
luit ob hæc Maximilianus: nam ferè transactum erat, auctoritatemque
suam lædi satis intelligebat, quasi mala fide cum eis tractasset. Ciues exi-
gua victoria elati, conditiones reiiciunt. Detinentur hac de causa in ca-
stris Eingelbertus Cliuius ac alter Consul. Iudocus Lalanus paruo
asturconi insidens, vrbs situm comitante Egmondio perspiciebat, cum
ecce è veste purpurea agnitus, à duobus vulneratur sclopetariis. Dedu-
citur

citur ad diuerforium propinquum. Venit huc statim Maximilianus, ac posteaquam per duas horas soli essent collocti, commendatis vxore ac liberis, paulò post pridie Nonas Augusti moritur, Denſæ in Flandria sepultus: nec diu postea Vltraiectini moram facientes, his inter alias legibus Maximiliano sededunt: Pro belli impensis Maximiliano quadraginta millia florenorum certis temporibus soluirote. Equites peditesque præſidiarij statim inerimes exitote, præſidiũque Maximiliani per portam aut muri ruinam, vt illi visum fuerit, recipiunto. Annui ciuium redditus, qui die publicationis pacis debebuntur, semel Maximiliano cedunro. Maximilianus in vrbe arcem, loco quo voluerit, extruito. Hæc acta transactaque pridie Kal. Septembris circa mediam noctem. Hoc anno 2. Kal. Septembris obiit Ludouicus Vndecimus Francorum Rex, succedente filio Carolo, cum antea mensc Martio etiam obiisset Rex Anglorum Eduardus Quartus. Anno sequenti 1484. vndecimo Kalend. Februarij, obscura nocte, viginti pedites Austriaci occupant Amerſvortium, quod congelatis fossis custodias negligenter curassent. Austriaci suorum paucitatem dissimulaturi, ingenti sublato clamore omnes securos esse iubent, qui cum Antistite Dauide sentiant. Qua voce audita, statim se Austriaci Cabellaiuij iungunt, ac Hauekia factione eiecta, bona diripiunt. Maximilianus eodem tempore in Hannonia filij Philippi tutor admittitur. Hoc anno initium sumpsit summa Belgarum calamitas, è bello ciuili orta. Brabantia pars maior, ac Cabellaiuij Hollandi cum Maximiliano stabant, quemadmodum & Hannones, Lutzenburgenses, Namurcenses, ac Rectores ferè omnes, exceptis Flandris, parteque Brabantia minore; quorum antesignani Gandenses, latentes Maximilianum nimium Germanis & exteris tribute, in potestate habentes Philippum Austriacum, eius nomine se omnia administrare simulabant, assignatis ei viris nobilibus Adolfo Rauastainio, Philippo Burgundo, Romontij Comite, ac Gruthuse Domino. Scribit ad hos litteras Maximilianus, docens, inieriam quam Flandri, crepta proprij filij cura ac tutela, contra rerum naturam, omniumque ferè Belgarum iudicium eam sibi deferentium, faciebant. Cum Proceres quid Maximiliano essent responsuri, dubitarent, Flandri propria auctoritate non satis honestè nec modestè respondent. Eodem tempore Gandenses ac Brugenses Antuerpiensium foris, nundinis, ac mercaturæ immunitatibus insidiabantur; illi vicissim Flandrorum prærogatiuis iminebant. Maximilianus considerans Gandenses ad bellum se parare, insidiatur oppidis circa Gandauum sitis. Instruit Mechlinia plaustria, imponit iuuenes acerrimos. In vno sedebant hi schemate sacrarum Virginum, in secundo Monachorum, in tertio mercatorum seu ciuium,

Leges quibus Vltramontani Maximiliano non multò post ferendæ.

1484

Amerſvortium inde captũ, pub. si Hannone.

Causa prætexta a Flandris & alijs paucis, cuius datus apud se Philippo, nolant habere Maxilianum eius tutorem.

Alia militum occu. per Maximilianos Truam. munda.

1485
Item An-
denardam.

ciuium, omnes sub vestibus egregiè armati; sic portam Teneramondæ occupant, sequensque innox Maximilianus cum octingentis equitibus oppido potitur. Et similiter astu militari secundo Nonas Ianuarij anni sequentis Audenardam in potestatem redigit. Exstruxerant Gandenses inter Zaftingam ac Calloum in Clopperfdikio iuxta Scaldim munitionem amplam, tormentisque ac viris probè instruxerant. Ex hac Antuerpiam proficiscentes aut redeuntes spoliabant, infestique erant. Mittit huc militem Maximilianus, iungunt se eis Antuerpiani, munitionemque inuadiunt, tandemque expugnant, Gandensium præfidiariis in pugna interfectis, aut ad arborem iugulatis. Hoc tempore mari non minùs infestè bellum gerebatur. Sluzani enim armatis nauibus è Zelandia ac Hollandia omni momento prædas agebant, ac decima sexta Maij Vlissingam, quæ tum nec fossa nec vallo erat munita, inuadunt ac diripiunt, Scoltetum Walterum Domburgium cum multis in templo interficiunt, & contra fidem ditiores ciues omnes abducunt. Maximilianus hæc impediturus, in insulam Walechranam iustum mittit militum præsidium; quod opportunis distributù locis exinde Flandrorum descensiones prohibuit. Interea Martinus Suauræus, vir militaris, conscriptis apud Heluetios mille ducentis peditibus, in Brabantiam redit, contraque Aloftanos ac Niniuenses ducit, subsequente Philippo Cliuio cum duobus millibus Brabantiorum peditum ac quadringentis equitibus. Contra hos præsidium Aloftanum erumpens, in oppidum retruditur. Nassauuius cum Heluetiis Niniuenses præsidio carentes inuadit, & oppidum expugnat. Gandenses res suas indices peius ire videntes, viresque Maximiliani crescere, ad Francorum Regem, Ioannem Brugensem, Gruthusæ Dominum cum honorifico comitatu mittunt; cuius operâ Rex eis in auxilium, duce Creueceurio mittit sexcentos quinquaginta lancearios equites ac bis mille pedites: qui initio mensis Maij in Flandriam contendens, propinquusque Tomaco, intromitti cupit, sed frustra; quare quinto Idus Maij Denfam proficiscitur, ac quindecim diebus manet. Considerans Maximilianus non solum Romontij Comitem à se defecisse, ducemque rebellium Flandrorum factum, sed etiam Francorum Regem duce Creueceurio se suosque oppugnare, collectis in vnum quatuor millibus peditum ac duobus millibus equitum, frustra tentato in itinere Alosto, ad Creueceurium prælio certaturus contendit. Sed certior factus eum Gandauum peruenisse, non multò post cum omnibus copiis ad urbem Gandensem accedit, insidias iuxta D. Bauonis portam locans. Ipse cum paucis Proceribus ac equitibus se dat in conspectum; Montignius ab altera parte cum quadringentis equitibus prædabatur, nihilque intactum, ad portas usque excurrrens, relinquebat. Quare tandem sonitu campanæ, cui

Flandri vi-
ci versa ex
Alouano
perit Vlif-
singam Ze-
landia po-
nuntur.

Accipimus
Gandenses
auxilia à
Franco.

Audet Ma-
ximilianus
proderi in
conspectum
vrbis Gan-
dauensis,
qui auxi-
lia se voca-
porant.

nomina

nomen est Rolandus, magnus ciuium numerus ad recuperandam præ-
 dam vrbe cum armis exit. Monrignius, acta præ se præda, abitum simu-
 lat. Gandenses acerrimè instant, insidiarumque loca pertranseunt. Sur-
 gunt qui latuerant, eosque à tergo inuadunt. Idem à fronte facit Mon-
 tignius; multi cadunt ac vulnerantur, adeoque Austriaci fugientium
 Gandensium vestigiis insunt, vt tres qui vnà in urbem irruperant,
 postea confossi sint reperti. Periëre è Gandensibus circiter mille: mola ^{Quin e-}
 frumentariæ quinque exustæ, quemadmodum & pars portæ D. Bauo- ^{gressus con-}
 nis; quæ nisi opera Ioannis Rantreli fuisset oclusa, captum Gandauum ^{tra se Gan-}
 die periisset. Dimisso enim cratere, ad quem spectaturus pugnam ^{denses ad}
 ascenderat, hostes ciuésque exclusit. Ex hoc tempore Gandenses mul- ^{mo circi-}
 tum de pristina ferocia remisere. Hoc rerum apud Belgas statu, Carolus ^{ter vires}
 Octauus Francorum Rex Margareram Philippi Austriaci sororem sibi ^{cadit.}
 desponsam in potestate habens, ad Brabantiae ac Hannoniae Ordines in-
 ter cetera sic scribit: Carolus Dei gratia Francorum Rex. De bello ^{Littera Ba-}
 inter patrem nostrum Austriae Archiducem, fratrem Philippum, & tres ^{su Fran-}
 Flandriae Ordines orto summopere doluimus. Misimus Legatos. Hi ^{cia pro}
 rem còdeduxere, vt frater dictique Ordines negotium arbitrio nostro, ^{Flandri.}
 Principumque nostri sanguinis aut Senatus Parisiensis sententia defi-
 niendum committerent; cui praesentationi acquiescere pater noster no-
 luit, sed iusto cum exercitu Flandriam inuadens, incolas omni genere ca-
 lamitatis affecit. Id autem nobis nulla ratione est ferendum, quippe qui
 supremam in Flandriam iurisdictionem obtinemus, ac iure vxoris dam-
 num Flandriae illatum aliqua ratione sentimus. Datum Roëie, decimo
 Kalend. Iunij. Carolus. His litteris ab Ordinibus ad Maximilianum
 missis, iis responsione prohibita, ipse inter cetera sic rescribit: Serenissime
 Rex, vidi tuas litteras ad Ordines scriptas, quibus tibi placet eam mihi ^{Responso}
 inurere notam, ac si cum summa iniuria contra naturam filio meo dile- ^{Maximi-}
 ctissimo, Ordinibusque Flandriae bellum inferrem. Nouere omnes ho- ^{liani ad}
 mines iniuriam, qua à Flandris in hunc vsq; diem afficior, filium meum ^{causam.}
 Gandaui, me, eoque inuiro, vi detinentibus, ac pro arbitrio gubernanti-
 bus. Sed spero, iuuante Deo, breui me eum carcere ac tyrannide eorum
 liberaturum. Quarè honori tuo consultum vt pater cupiens, te admo-
 neo, ne posthac similes litteras mirtas. Nam præter spem summam quam
 in Deo ac iustissima habeo causa, non solum litteras tuas, sed etiam mi-
 nas contemno, id testaturus inuicta conscientia, qua hostes omnes perse-
 qui non desistam; resistent, eosque iuuent qui velint, ac præcipue rebel-
 les subditos, in quo nunc totus sum, rationis ac æquitatis præscripto obe-
 diens. Vale Domine ac cognate honorande. Deus te diu incolumem
 seruet, ac sanum omnibus in rebus consilium dare dignetur. Ex vrbe no-
 stra

stra Duacensi, pridie Kal. Iunij. Maximilianus. Iam Flandtos belli ci-
uilibis tædete incipiebat, maiórque pars Gandensium ac Brugenſium pa-
cem petebat, pecuniæ inopiam allegantes: quibus Guilielmus Rimius
Syndicus homo seditioſus conſulebat, Ducis Philippi pretioſiorem ſup-
pellectilem venderent. Ægerrimè id ferebat Martinus (aliq. Matthiam
vocant) Paiartus, ſummus opificum Decanus, inſtigatque ſecretò popu-
lum, pacem petere non deſultat. Fit ita. Sed cùm res diſſectetur, exacer-
batur plebs contra pacis oſores. Iam antea enim Teneramondæ tredecim
Aurei velletis Equites congregati æquiſſimas pacis leges Gandenſibus
obtulcrant, eàſque plebs admiſiſſet, niſi qui cum imperio in vrbe tum
erant, impediuiſſent. Receperant hi ſe mox ad pacis mentionem Aloſ-
tum. Mandant Gandenſes Præſecto Aloſtano captos ad vrberem remit-
tat. Paret non inuitus, quòd veteretur ne ab his Francorum auxilio,
oppidi gubernatione priuaretur. Erant inter hos præcipui, Raſſinge-
mius, Rimius, Copenollius, Ouredenus; è quibus paulò poſt Ganda-
ui Rimio ac Outedeno, pacis Teneramondæ interceſſoribus, capita
publicè abſcinduntur; ceteti plebis interuentu liberati, clàm Tomacum
migrant. Romontij Comes Flandricæ coniurationis Imperator, Aloſti
erat cum trecentis Francis: is rebus ſuis diſſidens, cum præſidio ad Cre-
ueccurium tendit. Sedebat hic in Veteribus caſtris iuxta Tomacum
in ſuburbio diui Martini, nulla eum ratione Tornacenſibus admit-
tere volentibus: quare decimo ſexto Kalendas Iulij Heſdinum cum
Romontio rediit, nulla, quæ tanto Duci exercituique honori eſſe poterat,
te memorabili geſta. Conſecto hac ratione bello, ſeptimo Kalend. Iulij
Maximilianus Brugas cum nobili decentique comitatu intrat. Exci-
piunt eum ciues lætis animis, pacem ſibi gratam demonſtrantes. Etant
eadem in vrbe Nobiles aliquot, qui contra Maximilianum cum Flan-
driſ acerrimè pugnarant: ſtatim in carcerem ducuntur, bona ſiſco addi-
cuntur. Vxor ſororq. Romontij donantur Philippo Cliuio: Boſſelius
Tet-veræ Dominus captiuus fit Beueræ Domini. Ita Flandri integram
pacem deſiderantes, eam tandem hiſ intet ceteras legibus impetrant:
Flandriæ Ordines ac Vrbes Atchiducem Maximilianum filij ſui Philip-
pi tutorem agnoſcunt. Philippum extra vrbis portam adductum in
patris Maximiliani poteſtatem conſtituunt, promittente Maximiliano
ſe filium extra Belgij limites, antequam adoleuerit, non abducturum.
Rerum iudicialium in Flandria iſ ſtatus, qui ante bellum fuit, maneto.
Acceptorum impenſarumq. rationes Inſulis veteri more redduntur. Or-
dines Flandriæ Maximiliano tribus temporibus 700. florenorum mil-
lia in bellicos ſumptus à ſe factos ſoluunt. Exinde Gandenſes ſe pa-
rant, vt Maximilianum honorificè excipiant. Exeunt ei cum Philippo
Austria-

*Pacis oſores
diſſipſi pri-
mò Ganda-
num retrahunt,
dando dum-
bus oriam
capta ab-
ſcindunt.*

*Maximi-
lianus de-
lapſis capi-
tibus rebel-
lium, Br-
gas ingre-
ditur.*

*Conditio-
nes pacis
inter Ma-
ximilianū
& Flan-
dros.*

Austriaco obuiam Adolfus Rauastainius, Antonius Burgundus, cum filio Philippo, multisque aliis Nobilibus, qui in vrbe cum Philippo Austriaco erant detenti. Philippus, viso patre, ex equo desilit, flexoque poplice salutat, tantoque vtriusque animi cum affectu in amplexum ruunt, ut maiori astantium parti lacrymas excuterent. Gandenses viso Maximiliano in genua procumbunt, ac dum leguntur pacis leges, manent: dein Nonis Iulij omnes urbem porta Brugenſi intrant, sequentibus Germanorum peditum quinque millibus. Tum Maximilianus proprio gladio tactis scapulis, in Equitum cooptat numerum Martinum Pariatum, quod cum semper pacis auctorem fuisse sciret. Quinto post hæc die Gandenses iterum ad arma hac de causa recurrunt. Tres Germani milites, ancillam hospitis sui violare conati, iussu Magistratus in carcerem ducuntur. Germani nullius se imperio subiici censes præter Præfecti rerum capitalium suæ legionis, (Prouostum vocant) eo inscio, numero quatuor ad carcerem contendunt, ancillæ clauēs extorquent, ac ianuas duas aperiunt. Restabat postrema, cum vociferatione dictæ ancillæ accurrentes ciues, ac quidnam esset edocti, ad Magistratum tendunt, ius de carcerum effractoribus ac virginum violatoribus petentes fieri. Promittente Magistratu, nihilominus magno numero cum armis ad forum contendunt, signa militaria proferunt, seque plaustris muniunt. Maximilianus, causæ ignarus, eò Philippum Cluium ac Cameracensem mittit Antistitem. Loquentibus aures præbere nolunt. Hora noctis decima, motis signis, ad ædes Maximiliani contendunt. Ille Germanos ad pugnam instrui iubet; urbemque flamma ferroque vastasset, nisi cum Procures exorassent, placassentque. Chimaus ac Beuerus rem pacificaturi ad ciues exeunt, sed ferre violantur, maiotque famulorum pars galeros ac superiorem vestem perdidit, eodemque momento Rolandus dat sonum. Maximilianus aliquot Germanos, Heluetios ac Anglos exploratum mittit, serione pugnam quatant, an ebrii aliquot tumultum excitent. Hi Gandenses variis locis aggressi, nonnullos vulnerant ac sternunt, complures in fugam agunt. Cumque Maximilianus, instructa acie, serio ad pugnam pararet, animis plebs cadens, domum reuertit, armaque ponit. Verebantur enim etiam à tergo arma proborum ciuium, vndique Maximiliano in auxilium coeuntium. Is cum sua acie ad Ædem publicam profectus, pacis violatores, ac tumultus excitatores à Magistratu exigit. Traduntur tertio à tumultu die octo. Interea ex omnibus circumiacentibus oppidis ad Maximilianum auxilia conuolant, opportunaque urbis loca occupant. Tum cogit Gandenses restaurare quinque lapideos pontes, quos demoliti erant, ne Maximiliano è castro Wallensi in urbem pateret aditus; filiumque Philippum

Gandatio

*Gandenses
Maximi-
lianum sup-
pliciter exci-
piunt, tan-
tissimam
legem paci
leguntur,
in genua
procuclunt.*

*Violare co-
nati Gan-
dani qui-
dam Ger-
mani an-
cillam sui
hospiti.*

*Hinc hora
decima ciues
cum armis
ad ædes
Maximili-
iani con-
tendunt.*

*Tumultu-
atores a-
liqui casis
reliquis do-
mum dilu-
buntur.*

*Philippus
Austriacus
Gandavo
ad bellum
Mechliniæ
deducitur.*

*Octo sedi-
tisphi Gan-
densibus
capite ple-
xie, centum
præterea in
exilium
pulsantur.*

*Gandensibus
iterum ac-
qui iterum
supplicii,
vix tan-
dem Maxi-
milianum
placant.*

*Occurrit
Maximi-
lianus Pa-
tri Cæsari
Aquisgra-
num.*

*1486
Elegitur
Maximi-
lianus Ro-
manorum
Rex.*

Gandavo eductum Mechliniam sub custodia Adolphi Rauastainij mit-
tit. Promittunt Gandenses se soluturos supra promissam pacis legibus
summam, centum viginti septem millia aureorum liliorum. Exinde au-
ctores postremi tumultus numero triginta tres gehennæ adiudicantur,
octoque ex his capite plectuntur; è quibus duo singuli septem millia au-
reorum liliorum pro redimenda vita frustra offerebant: centum circiter
in exilium mittuntur. Decimo Kalendas Augusti in ipso ingressu arcis
Wallensis Maximilianus in Ducali throno sedebat. Assidebant à dextris
et sinistris Consiliarij Proceresque. Accedunt omnes vrbis Gandensis
Rectores, ac quot è populo adstare poterant, capitibus nudis. Tunc Gan-
densium Syndicus: Confitentur Gandenses extremè se erga clementissi-
mum Principem peccasse, incurrisseque multam vitæ ac bonorum. Hinc offerunt cistulam, in qua custodiebantur nouem volumina, priui-
legia à Francorum Regibus rebellionis tempore ciuibz donata, aut Co-
mitibus extorta continentia: quæ omnibus inspectantibus Præfectus
Diplomatum, detractis sigillis, discidit. Tum veniam petunt. Respondet
Maximilianus, Cum fecissent quod promiserant. Quo audito omnes
iterum atque iterum veniam ingeminant. Tandem Maximilianus eam
sefe absolutè dare pronuntiat, promittens clementem se futurum Prin-
cipem, si in fide perstitissent, ac cum primùm filius Philippus adoleui-
set, sefe ei gubernationem cessurum. Tum Octovinis noui legendi Magi-
stratus dat curam: quo facto epulum apparari iubet, in quo omnibus
qui petebant, vinum gratis propinabatur. Exinde pax publicatur. Mer-
wesiij Dominus Flandriæ præficitur, Iacobus Ghistellius Mottæ Domi-
nus vrbis Gandensis fit Præfectus, magnum Ballium vocant. Secundo
Nonas Nouembres Maximilianus Antuerpia Buscoducum, inde Gra-
uam Ruremondamque proficiscitur. Vndecimo Kal. Ianuarij Rurmon-
da Hensbergam venit, audiensque patrem Fredericum Cæsarem (quem
ab octo annis non viderat) Aquisgranum venisse, eò tendit. Vnico ab
vrbe milliari eum salutat Dux Iuliz, ducentis comitatus equitibus, pau-
loque post à Cæsare missi adsunt Marchio Badensis ac Comes Wirten-
bergæ. Hos ipse tandem Cæsar Fredericus sequitur, qui aliquamdiu so-
lus cum Maximiliano locutus, tandem magna cum pompa simul A-
quisgranum ingrediuntur. Decimo quarto Kal. Martij anno 1486. Maxi-
milianus Austriæ Archidux Francfurti ad Mœnum, communi Germa-
niæ Septemvirum assensione, in Romanorum Regem eligitur, corona-
turque Aquisgrani die nono mensis Aprilis: eò Norimbergâ, vbi tum
erat, allata corona, qua olim Carolus Magnus fuit redimitus. Aquisgra-
no Cæsar ac Romanorum Rex (sic posthac Maximilianum appellabo)
ceterique Germaniæ ac Belgarum Proceres, Coloniam Agrippinam pro-

proficiscuntur, vbi publicè conuiuio ludicisque bellorum spectaculis
 sapiùs ingenti ciuim gaudio fuit certatum. Vigesima Maij Cæsar ac
 Rom. Rex inuicem amplexi, ille in superiorem, hic in inferiorem Ger-
 maniam contendit; Sonsumque eo die profectus, ab Archipræsule ho-
 norificè excolitur. Manè Nusium veniens, paucis diebus oppidi situm,
 foceri Audacijs memor, qui id vndecim mensibus obfederat, est con-
 templatus. Hinc Erquelemium, inde Hulquenroiam venit. Tandem au-
 rea indutus Imperiali veste, Ruremondam armatus introit. Postero die
 ad arcem Horstiam diuertens, noctem egit; tum Buscoducum venit, ob-
 uiumque ei facit profanum; Ordo cum vniuerso populo duos boues mi-
 rum in modum saginatos, ac duo ingentia dolia vino Rhenensi plena,
 dono offerunt: res eo tempore admodum honorifica, nunc ridicula. Bus-
 coduco Heusdam mouet, in itinere aucupio se recreans. Cum hîc triduo
 hæuisset, ac controuersia inter Archipræsulem Colonensem Cluiarique
 Ducem ortam composuisset, vtrumque contentum à se dimisit. Heusda
 Gorinchemû profectus, prandet, præmissaq; nauibus Dordracum maxi-
 ma comitatus parte, terrestri itinere eques subsequitur, toto itinere qua-
 tuor horarum vasibus pice infectis honoris causa ardentibus. Donatur à
 Dordracenis quarto Iunij boue incredibilis pinguedinis, immensæque
 vastitatis, tum sturione viuo, longitudinis quinque vlnarum. Postero die
 Legatos Hollandorum audit, qui per Iacobum Alemondium Oratio-
 nem ei panegyricam recitauere. Exinde ex Hollandis Equites creat, Ab-
 benbrouckium, Dorpium, Zoutium, Cusingium, Catzium, Espan-
 giam, Nortwickium. Dordraco Geertudebergam proficiscitur, indeq;
 Bredam. Postero die Turnholtum, vbi se per aliquot dies venatione ac
 aucupio exercuit, inuisente hîc eum Bosuij Domino & aliis. Ex eo tem-
 pore, quo Creueceurius cum exercitu Gandauum venerat, pax inter
 Belgas ac Francos violata censebatur; sed vterque id Princeps dissimu-
 larat, aliis impediti rebus. Nunc Salezarus minor Duacensium Præfe-
 ctus, feliciter appositis muro scalis, adiuvante eum nocte ventosa ac plu-
 uia, Terowanam occupat: hinc ergo apertum bellum. Pridie Idus Iunij
 Rom. Rex, qui cum summo honore ac sumptu Antverpiæ, Mechliniæ
 ac Bruxellæ fuerat exceptus, certior factus patrem Cæsarem honestissi-
 mo comitatu se inuisentem haud procul Bruxella abesse, cum filio Phi-
 lippo Louanium prouolat, patremque excipit, qui incredibili desiderio
 videndi nepotis tenebatur: quem cum senex tenerè esset simplex, ac
 cum lacrymis exosculatus, beneque non semel precatus, simul Bruxel-
 lam contententes, vigesimo secundo Iulij, qui D. Magdalenæ est consec-
 ratas, intrant, vbi post paucos dies leui de causa tumultus inter ciues ac
 Germanos milites oritur. Ciues statim à Magistratu pacantur; Germani

*Redit Rex
Romanorū
à patre in
Belgiam.*

*Plurimæ
splendide
excipiunt,
præmum
Bosj caducis.*

*Inde Go-
rinchemū,
tum Dord-
raci, vbi
et omnium
Hollande-
rum Legati
eum exci-
peret.*

*Præfatus
Duacensium
Terowva-
nam nocte
ventosa oc-
cupat: hinc
eum aper-
tum bel-
lum.*

*Cæsar filii
& septem
Bruxella
transit, ubi
Germani
in deici
aliquot vi-
ni iram
suam ef-
fundunt.*

instructa acie ad Curiam, ubi Principes genio indulgentes mensæ affidebant, tendunt, reperientesque in curribus onerariis dolia aliquot vino Rhenensi plena, eo die à Magistratu Cæsari dono data, positis armis iram omnem in ea conuertunt, prædā faciunt, neque discedunt antequam ea exhaustissent. Bruxella Cæsar Mechliniam, indeque Antverpiam venit, ubique ingenti cum sumptu ac magnificentia exceptus. Exinde Rom. Rex circiter quindecim millia bellatorum in vnum colligit, præficitque Clivium, Chimaum (iam primum Principis titulo à se exornatum) ac Nassaviū. Erat enim & Creueceurius iustis cum copiis egressus. Hunc ergo ad pugnam cogere, aut Terowanam de comœatu, quo summopere egebat, providere instituerant. Sed Creueceurius in aciem non descendente, introductis Terowanam rebus necessariis, in Atrebatēs contendunt, ac obsessum aliquam diu Lensium tandem ad deditionem cum aliquot in circuitu castellis cogunt, plura executuri, nisi Helvetiorum militum subita defectione, Rom. Rex qui ad castra venerat, fuisset impeditus. Legatis igitur iterum exercitu commisso, Insulas (dimissis Helvetiis, qui à Francis pecuniis corrupti dicebantur) contendit. Exercitus quoque paulò post, inopia comœatus dilabentibus militibus, valdè fuit diminutus; quin & Germanorum aliquot vexilla, stipendia non soluta causantes, circa Mabugam ac Aucennam omnia in prædā vertunt: cumque stipendia offerrentur, tria millia sublati signis ad Francorum Regem transferre; quatuor millia in fide perstantes, stipendia accipere. Cæsar Fredericus posteaquam per tres menses in Brabantia, Hannonia, ac Flandria Ordinum sumptu hilares egisset dies, in Germaniam est reuersus, comitante eum Romanorum Regis nomine Mingouallij Domino; ipse, distributo exercitu in præsidia, Bruxellam venit. Sed ecce accedunt eum Terowanensium Legati, extremam comœatus inopiam exponentes, ac subsidium rogantes. Conuocat ergo Procures ac militem, proficiscitur Cortracum, Iperas, indeque ad Fanum D. Audomari. Creueceurius enim, intellecta Terowanensium egestate, mille sexcentos equites ac tria peditum millia coëgerat; inessetque; opportunis locis ad eam Terowanenses redegerat inopiam, ut canes, feles, mures, ac similia etiam deficerent. Nassavius Bergis D. Winoci substiterat, Rom. Regis aduentum expectans, ac Creueceurium quotidie minutis præliis vexans, oppidanis verò spem citæ liberationis præbens. Ducenti enim eius equites aliquid frumenti intulerant. Habebat in armis Rom. Rex octo Germanorum, quatuor Belgarum peditum millia, centum cataphractos, & mille sexcentos levis armaturæ equites. Sequebantur ducenta plaustra omni comœatus genere onusta. Instruētis aciebus, Terowanam proficiscitur. Sed Francorum Præfecti inter se

diffi-

*Austriaci
Terowa-
nam neces-
sarie in-
struant,
hinc &
Lensium
captant.*

*Tria mil-
lia Germa-
norum ad
Francum
deficiunt.*

*Terowa-
nenses pre-
stati à Gallis,
extrema
laborans
rerum pe-
nuria.*

dissidentes causa fuere, ut milites Picardi ac Bolonienfes, relictis munitionibus ac Præfectis, domum reuerterentur, quos Creueceurius deferta Terowana sequi est coactus; introductique Rom. Rex plaustra comineatu ongrata, ac discessit, reuertens mense Ianuario anni 1487. Bruxellam. Creueceurius verò numquam quietus, sed flagrans desiderio recuperandæ Terowanæ, ad eius obsidionem mense Februario reuertitur, restitutis veteribus circum oppidum munitionibus: quibus non obstantibus paulò post Belgæ, importato iterum comineatu, oppidanos eo inuito refecere, paucis ab utraque parte cadentibus. Interea, quarto Kal. Maij Franci, ductore Creueceurio, sub nocte obscura Fanum D. Audomari occupant. Ingressus eis patuit, partim nauigio, quâ Aa fluius Bertinensi Cœnobio permeato vrbe abscedit, partim scalis mœnibus admotis, & cito pede dimensis, dum molæ aquaticæ, quæ tum graui cum strepitu prouoluebantur, excubias fallunt. Mense quoque Iulio idem Creueceurius Terowanam recuperat, simili ferè stratagemate, quo anno superiore eam Salezarius occupauerat. Nec hoc contentus, subornato commodo proditore quasi de Bethunia Belgis tradenda, octauo Kalend. Augusti plurimos iuxta urbem & Pontem Merwillæ Belgas cœdit, & capit. Captiuorum præcipui fuere Carolus Egmondanus Geldricæ Dux, annos tantum quindecim natus, Nassauius, Bossius, Forestius, Mastaingius ac alij aliquot. Ductus est Carolus Egmondus cum ceteris in Franciam, ac Borboniis maternis cognatis custodiendus datus; apud quos per continuum ferè quinquennium egit. Tum Geldris pecuniam ad eius redemptionem cogentibus, Meursij Comes proprium filium obsidem dat, donec promissa numeraretur pecunia; quod tandem anno 1492. est factum. Ea clades Rom. Regi sanè fuit acerbissima; sed paulò post recrudescent cum Flandris ciuile bellum etiam dolorem curarumque molem auxit. Fuerat Rassingemius, ut supra dictum est, inter præcipuos belli pridem Gandensis concitatores, paceque facta, post mortem Rimij Tornacum primum, deinde Insulas cum vniuersa familia migrarat, tutò se ibi mansurum existimans. Sed Carolus Menneuillius, iussu Romanorum Regis, Nassauij aliquot corporis custodes sibi adsciscit, Rassingemiumque tamquam Regi Francorum studentem capit, ac in arce Viluordiana custodiri tradit, cognatis affinibusque vincula eius egerimè ferentibus. Itaque huius anni ætate Adrianus Lickerkius, Rassingemij patruelis, armatis quatuordecim viris fidissimis, ad portâ castri Viluordiani accedit, ceterisque, in insidiis collocatis, cum tribus intromitti petit, obseruato tempore quo Walhainij Dominus, oppidi arcisque, Præfectus, Brûxellam ad Rom. Regem erat profectus. Negato primum ingressu, promissis blanditiisque tandem impetrat. Causam obtendebat visendæ famosæ arcis. Hic re-

Dissidentes
 Rom. Fran-
 cesum Pra-
 fecti, com-
 ineatu
 Terowa-
 nam inue-
 nitur.

1487

Terowana
 iterum
 obsidetur,
 iterumque
 comineatu
 inuatur
 sed interea
 Fanum
 D. Audomari
 a Francis
 assu cap-
 tur.
 Hinc &
 Terowana
 fracta
 gressu ad
 Francos re-
 dit.

Ad hac in-
 signi quo-
 que eadem
 accipiunt
 Belgæ ad
 Bethu-
 niam.

Iterum na-
 tum bol-
 lum ciuile
 in capiti-
 bus Ras-
 singemij.

*Assu idem
Rassinge-
mus ex ca-
pitulari
Viluardi-
na libera-
tus.*

*Ab eodem
& Lieber-
bia Rassin-
gum pa-
triculo tur-
sum concen-
trantur ad
arces Gan-
densis.*

1488
*Occupant
Gandensem
daco Lie-
bertia Cor-
tracum.*

*Arce Bru-
gensi Rom.
Rex pra-
sente ru-
mulari
audent.*

perto Rassingemio in arca deambulante, ait illi Lickerkius: Eamus, cog-
nate, diutius quàm par est hìc hæsisisti. Rassingemius, exuta veste talari,
breuem induit, galerum capiti imponit, ac abit. Custos clamorem tollit.
Illi caput parietì illidunt, semimortuum in terra relinquentes. Exeunt
Lickerkius ac Rassingemius arce, ascendent paratos equos, ac cum ceteris
armatis, non intermisso equorum cursu, Tornacum veniunt. Hinc Gan-
dauum profecti, quàm tetto carcere sine causa Viluordi Rassingemius
fuisset detentus, non sine mendacio narrant. Idem omnes manere, qui
aliquando arma contra Rom. Regem defendendæ libertatis causa rulare.
Nil seruare Rom. Regem eorum quæ pace Gandensium promisit. Esse sine
iustitia Flandriam, sine disciplina militiam. Cogendum Rom. Regem
rationem reddat de acceptis pecuniis, quas Germani numquam satiati
deorarunt, & in Germaniam miserunt. Philippum Bonum nec Caro-
lum Audacem tantum simul per omnem vitam nummorum accepis-
se, quantum paucis abhinc annis charybdis Rom. Regis absorbuisset.
Hæc veri speciem habebant, nisi accessisset mendacium & calumnia. Eo-
dem enim tempore corporis Rom. Regis custodes, non soluta stipendia
conquærentes, partem agri Brabantici ac Hannoniæ depopulabantur, ac
Germani milites agrum Brugesium: Bruxellæ verò nullus hospiti suo
satisfaciebat. Hinc ergo Gandensium rebelles, clam bello intet se decre-
to, Lickerkio negotium dant, prior id Rom. Regi inferat. Is eductis tri-
bus Gandensium millibus cum multis plaustris ac tormentis bellicis,
quinto Idus Ianuarij anno 1488. nocte intempesta prope Cortracum
confidet. Cùm diluxisset, oppidi custodes quærunt, vnde & quid tot
plaustra. Respondent aurigæ, è proximis pagis timore Gandensium se
fugere. Interim maior manus Gandensium aduenit, ac per glaciem in
motos peruatit. Totmento porta aperitur. Obiiciunt corpora armati
ciues ac pauci præfidiarij. Pugnatur hora cum dimidia acriter, deinde
vrbe potiuntur; præfidiarij ad arcem profugiunt, postetorque die dedi-
tionem & ipsi faciunt. Rex Rom. re intellecta, Philippum Cluium
cum trecentis peditibus his qui in arce erant, auxilio mittit. Sed serò ve-
niens, etiam Ipris non admissus, Brugas ad Regem Rom. reuertitur. Ini-
tio mensis Februarij, concitatione hostium Rom. Regis Brugeses in se-
ditionem vertuntur; cùm tamen Rom. Rex sine præsidio alicuius mo-
menti ad urbem venisset, expectaturus Belgarum Ordines, qui de pace
cum Francorum Rege incunda erant acturi. Collegia opificum opportu-
na vrbis loca raptis armis occupant, ad quos cùm Rom. Rex exiguo cum
comitatu venisset, & causam rumulus quæsiisset, superbum ac parum ad
rem responsum accepit. Postridie Kalend. Februarij cohors ciuium vna,
sublato signo, quod puero tredecim annorum in manus dederant, ad z-
des

des Petri Lanckhalsij Curia Rom. Regis Magistri pergunt; domi non
 reperto, diripiunt, armâque inuenta ad domum deferunt. Inde ad ædes
 Feurij Flandriae Quæstoris, Baradotij Thesaurarii Rom. Regis, ac Me-
 ningij (aliàs Ninhouij) Consulis Brugenſis contendunt, quos etiam nus-
 piam reperiere. Rom. Rex cum Proceribus & comitatu intra ædes ar-
 matus se continebat. Eius iussu Beueræ ac Mingouallij Reguli ad forum
 venientes, blandè togant quid velint, ac an contra Regem Rom. arma
 ceperint. Negant, viuere se velle ac mori cum eo affirmantes; sed non se
 forum derelicturos, nisi in manus sibi forent traditi ij qui res eius malè
 administrant. Nonis Februarij Gandauo litteræ ad populum Brugen-
 sem veniunt, petentes Rom. Regem firma custodia asseruent. Litteris le-
 ctis, vesperi circa horam sextam Tribunus supremus à populo coactus
 ad Rom. Regem venit, nuntians populum ac Præfectos velle, ad forum
 veniat. Paret pedes, sequente Beuero, Mingouallio, Lalano, Pollainio, ac
 aliis nonnullis. Litteras Gandenses ei dant legendas. Necessitate visa, petit
 in ædibus suis vt custodiatur. Plusquam horam super hac re consulunt.
 Tandem negatur, sed in domo aromatopolæ ad fori angulum satis an-
 gusta includitur, ac custoditur. Domui nomen tum erat *Cranenburgh*.
 Multi è comitatu Regis incogniti habitu euasere, aliqui in carcerem
 sunt contrusi, pauci cum eo manere permessi. Quinto Idus Februarij, in-
 stantibus Gandensium Legatis, fenestræ domus in qua Rom. Rex erat,
 ferreis crassis clathris cæcellatum muniuntur, & ex singulis collegiis octo
 viri, qui eum noctu diuque diligenter custodiant, mittuntur. Post bi-
 duum è fæce plebis plures in Rom. Regis domū irruunt, omnia in præ-
 dam vertunt, causati armorum aceruum in ciuium perniciem congre-
 gatorum se reperiſſe; quod falsum erat, meraque calumnia. Exinde anni-
 tentibus Gandensibus noui leguntur nomine Ducis Philippi ac Franco-
 rum Regis Magistratus, Rom. verò Regem ad filij ditiones gubernan-
 das inidoneum declarant. Tum Brugis discedunt Legati Duacensium,
 Insulensium, Orchiaci, Valenchenensium, & alij, à Rom. Rege ante sedi-
 tionem, vt diximus, euocati: quorū præsentia liberati Brugeses, in car-
 cerem coniciunt Villerualli Dominum, Dudzellium, Cancellarium
 Carondeletum, Ioannem Lanoium, D. Bertini Abbatem. Tum Rom.
 Regem adeunt, dictos Nobiles in carcerem se coniecisse affirmantes, quò
 faciliùs pax Nobilibus exosa iniretur; deinde vt iniustos prædatores pu-
 nirent petunt, offerentes Regi quatuor millia librarum Flandricarum,
 quibus domesticis Nobilibus satisfaciât, aliaque quatuor millia, quæ
 corporis sui custodibus numeret. Actis Rex gratis pecuniam non petit;
 eodemque die in eius cubiculum irruunt aliquot nebulones, capiuntque
 Pollainium, Nassauum, Volquenslainium, Mingouallium, Lalauum,

*Inuolans
domus Offi-
ciariorum
cum arma-
rii, cui se
posuerat, non
Rom. Re-
gem diceret.*

*Interdum
Gandensium
ſci litteris à
Brugensium
petunt, cum
vt firma
custodia
ſeruentur.*

*Itaque as-
ſeruantur,
non in domo
propria, ſed
in domo
privata in
angulo fori.*

*Domū eius
Brugenses
diripiunt,
alios in-
digna con-
ſultant.*

*Domestici
Nobiles à
latere eius
ad carce-
rem abro-
pianci, duo-
bus tantum
eis ad mini-
sterium re-
liti.*

*Item alia
indigna in
vius milites
ipsi quoque
commu-
tunt.*

*Tandem
eius mai-
estate Rex
legitur, si
se occidant,
non omnes
fratres Au-
striaci oc-
cubitu-
ritaque vi-
deant.*

*Philippus
Clivius pro
Rom. Regis
Suzam oc-
cupat.*

*Brugensis,
capta ad-
huc Rom.
Regis, Ghi-
stello, & al-
ia novam
capita in
foro abscin-
di curant.*

Wettæum, Mainium, ac aliquot alios, & in eareerem coniiciunt; man-
sitque tantum cum Regē Sotæ Comes, cum alio Germano Comite. Ve-
tant insuper Beueræ Domino ne diuersorio iniussu egrediatur. Quarto
post hæc die Sotæ Comes cum altero Germano Comite, iussu Regis ex
vrbe habitu feminarum euasere. Exinde publicari iubent, Rom. Regis
domestici ac milites latebris absconditi ad vetus forum sine metu ve-
niant stipendia accepturi, addita capitis pœna si quis non veniat. Pro-
deunt circiter quadringenti milites partim Germani, partim Wallones;
quibus fabri lignarij visis, vnus eorum clamat, Occidite proditores.
Inermis miles in fugam se coniicit: insequuntur per omnes vias fabri,
vulnerant plerosque. Sed bonorum virorum ac præcipuè feminarum
operâ occultata pars maior mortem euasit. Post hæc verentes ne Rex ali-
qua ratione aut arte è domo Cranenburgica elaberetur, ei in ædes Philippi
Cliuij migrandum nuntiant. Respondet, se Canenburgica non disces-
sum, nisi succollantes inde se deportassent: non rectè eos facere, quòd
nullo personæ suæ respectu habito sic agerent: duodecimum iam agi an-
num, quòd cum maxima cura, diligentia ac periculis Belgas defenderit:
scire se mortalem esse; si se occidant, non omnes Austriacos secum oc-
cubitu-
ritaque vi-
deant. Quibus verbis cum maiestate prolatis, effecit vt multi la-
teryas vix continentes, omnes certè eo deserto ad forum reuerteten-
tur. Quarto Kalendas Martij, cum paulò antè Coppenollius cum præsi-
dio Francorum Brugas intrasset, pax cum Francis anno 1482. inita, &
nunc renouata publicatur, Rom. Rege adhuc in ædibus Cranenburgicis
sedente. Exin Coppenollius auream argenteamque monetam in vulgus
spargit, & non multò post Rom. Rex ex Cranenburgica ad Philippi Cli-
uij domū similiter ferreis elathris probè munitam migrate cogitur, con-
cessus ei rursus decem Nobilibus domesticis. Philippus Clivius, intel-
lecta tam arcta Rom. Regis captiuitate, collecto milite Suzam occupat,
ac vtrique arci de rebus necessariis prouidet, inilitare signum Rom. Re-
gis exponens. Erant hoc tempore Hultæ in præsidio mille circiter du-
centi veterani pedites Germani, ac totidem Wallones. Præerat eis Saue-
sius, qui adeò grauiter Gandensibus nocte dicque fuit infestus, vt molas
etiam quæ iuxta urbem vento aguntur, redimere cogerentur, singulis
mensibus quatuor millia aurcorum liliorum persoluentes. Postridie No-
nas Martij Brugensis Iacobo Ghistello, Dudzellæ Domino, quasi pu-
blicam pecuniam in rem propriam conuertisset, cum aliis nouem in foro
capita abscindi iubent. Intercà Philippus Austriacus Mechliniæ agens
Ordines conuocat, rogat, rationem qua patrem liberet suggerant. Pro-
mittunt omnes extremam operam. Brabantix ac Hannoniæ Ordines
singuli Legatum castrensem ad hoc cum litteris Gandauum ac Brugas
mit-

mittunt. Sed Gandenses ad Ordines Mechliniæ congregatos scribentes, ^{Saxoni in-} petebant, quarto Idus Martij ipsi Gandauum venirent. Sub idein tem- ^{combust} pus Mechliniam Legati Principum Imperij veniunt, missos se docent ^{iam Bra-} cum consilio Ordinum, Rom. Regi liberando; cupere omnino Germa- ^{bania &} niæ Principes, operam opesque offerentes, id vi aut amicitia fiat. Paulò ^{Hamonia} post Gandenses interficiunt Martinum (alijs Matthiam) Paiartum, po- ^{Ordines,} stremæ cum Rom. Rege pacis auctorem, eò quòd Gandensibus promi- ^{quam Ger-} sisset Rom. Regem in urbem vltta quingentos pedites non introductu- ^{mania} rum, adduxisse autem quinque millia. Hic per quadriduum immanissi- ^{Principi,} mè tortus, torturæ violentia decē ciues Gandenses honestissimos confor- ^{Rom Regi} tes nominarat, quos ad cenā cum vxoribus quidam Gandensium Pæ- ^{liberando.}fectus, opere calceatus, lautissimè acceptos intempesta nocte dormien- ^{Barbarum} tes, è lecto in carcerem ducit, statimque vocatis sacerdotibus ac camisi- ^{facinus cu-} ce, ceruices abscindi iubet. Hoc rerum statu Brugis publicatur, si quis ^{midæ cal-} Petrum Lanckhalsium occuluisset, & non proderet, cum vxore ac liberis ^{ecary Gar-} in superiori ptopriarum ædium limine suspenderetur, bona publicaren- ^{densis cu-} tur, cognati ac affines omnes in perpetuum exsulant. Delinuerat hæte- ^{rantu molle} nus Lanckhalsius per quinque septimanas apud confectorem pilcorum, ^{decari de-} quem omnes existimabant eius esse infestissimum hostem. Hic atroci- ^{cem sua} tate edicti territus, Lanckhalsium rogar sibi consulat. Dum igitur muta- ^{omnes.} to habitu, facie fuce obducta euadere conatur, agnitus captusque, gra- ^{Tandem &} uuius quàm vllus vinqum torquetur, & postquam reuocasset quòd No- ^{Lanckhal-} biles aliquot vi tormentorum accusasset, exprobrans Coppenollio præ- ^{sio suppli-} senti & aliis sua scelera, capite truncatur. Tandem pridie festi Paschatis ^{cio afflicto,} Brugeses, relicto foro, quod per sex septimanas continuas infederant, ^{Brugeses,} domos quisque suas repetunt septendecim circiter vitorum millia, cum ^{relitio fore} paulò post litteræ à Summo Pontifice Innocentio Octauo ad Brugeses ^{quod per} scriptæ adferuntur, quibus constituta excommunicationis poena iube- ^{sex septi-} bantur Rom. Regem dimittere. Interea Gandauum peruenerat pars ^{manas con-} maior Legatorum Ordinum Belgarum. Agitur de liberatione Rom. Re- ^{tinuas in-} gis acerrimè; quæ demum post aliquot dierum ingentes disceptationes ^{federant,} his est obtehta conditionibus: Philippus Cluius, Hainoius, ac Volquen- ^{quisque de-} stini Dominus, obsides Rom. Regis nomine, donec conditionibus sa- ^{monum dila-} tisfecerit, Brugis ac Gandauo manento, nomineque Cluij pater eius ^{bitur,} Adolfus intecæ Slusam eiusque arces gubernato. Exteros milites om- ^{Leges quib-} nes intra tertium liberationis suæ diem Rex è Flandria, ac post septi- ^{us ad ex-} mum è Belgio, sine maleficio dimittito. Rex Philippum Clinium cete- ^{tratum} rosque obsides à dicto sibi sacramento liberato, potestatem eis faciens ^{Rom. Rex} militandi cum Flandris contra se, si hanc pacem violarit. Pacem Roim. ^{liberatus} Rex Ordinum omnium auxilio, si fieri possit, cum Francis facito. Flan- ^{est post} dri

driæque ac Romanorum Rex militem omnem dimittunt, Regi-
 compensandis damnis incommodisq; ternis vicibus quinquaginta mil-
 lia aureorum liliorum persoluunt, sed Rex proprio ære redimi curato
 Gruthusæ Dominum, Cōsulem Brugensem, ac alios qui eius libertatem
 procurantes capti fuere. His & alia minora addita fuere: quibus propria
 manu Rom. Rex subsignatis, in libertatē postridie Idus Maij restituitur,
 quarto ferè à captiuitate mense, aduenienti-que publicæ Supplicationi
 comitem se iungit, & in scenam ligneam Altari instructam conscendens,
 ita iurat: Libera voluntate, in præsentia sacræ Eucharistiæ, particulæ
 Crucis Domini, Euangeliorum, corporis D. Donatiani, ac Canonis Mis-
 sæ, promittimus conseruatos nos ac te ipsa complecturos pacem ac con-
 ditiones inter nos ab vna parte, ac tres Flandriæ Ordines, qui-que cum eis
 steteret, ab altera parte factas: ad hæc fide Regia pollicentes nos num-
 quam eos violari permissuros, liberans Flandros omnes à sacramento
 quod nobis vt patri ac tutori filij nostri dixerunt. Iurant-que deinde
 Beueræ Dominus, Legati Ordinum Prouinciarum, ac postremò tres
 Flandriæ Ordines, & Præfecti omnes ciuitatis Brugenfis. E scena in ædes
 Rauastainij Rex contendit ac prandet, vnaque cum eo Vicarius Anti-
 stitis Tomacensis, qui Sacrum fecit & iuramenta suscepit, Abbates D. Pe-
 tri Gandauic ac Afflegemij, cum Beuero. Absoluto ferè prandio, armatis
 intrat Philippus Cliuius, mensæque adhibetur. Post meridiem Ro. Rex
 ad Templum D. Donatiani properat, ibique Cliuium à sacramento sibi
 dato liberat, eumque in hæc verba iurare permittit: Ego Philippus Cli-
 uius promitto ac iuro iturum me Gandauum, atque ibi obsidem mansu-
 rum, donec in itæ pacis conditionibus ab vtraque parte plenè sit satisfa-
 ctum. Interea aduenerant copiæ Germanorum Rom. Regem expectan-
 tium: qui salutatis ad portam Crucis Brabantinorum, Hannonum ac
 Namutensium Legatis, iisque gratis actis, ad Germanos contendit, de-
 ducente eum tantisper Cliuio. Rex ad arcem Malam, Cliuius comi-
 tante Volquenstainio ac Hainouio Brugas, indeque Gandauum profi-
 ciscitur. Exinde Rex cum exercitu Ardenburgum, inde Middelburgum
 Flandriæ tendit. Brugenfes metuentes vim militum, qui duce ipso Cæ-
 sare Frederico Belgij finibus appropinquabant, Germanos Præfectos ro-
 gant, dignentur apud Cæsarem pro ipsis intercedere. Promittunt hi, sed
 facillitè impetraturos se asserunt, si obsides dimittant: sic obsides dimis-
 si sunt, solo Cliuio non grauati, vt videbatur, Gandauic manente. Tum
 pax per vniuersam publicatur Flandriam. Ceteri Belgæ partim eam pu-
 blicauere, partim vt indecoram contempserunt: scribitque etiam Rom. Rex
 ad ciuitates quæ eam nondum publicauerant, ne id faciant, iubetque
 quinquaginta plaustra comætu onerata ad castra sua Meyngam mit-
 tant.

*Quid? An
 non possid-
 hæc viola-
 ta? Sed re-
 stituitur, non
 sicutam a-
 ditionem pa-
 triæ scilicet
 quidam aut
 iniuriam
 filij, seu
 Cæsaris sua
 trans Scat-
 dem van-
 dicantur.*

*Philippus
 Cliuius sa-
 cramento,
 quo Rom.
 Rex tenu-
 batur, in
 speciem li-
 beratur, sed
 certi ne-
 quaquam
 quo tenu-
 batur eum
 filia.*

*Obsides
 Mancini-
 lani di-
 mittuntur,
 solo Cliuio
 non grau-
 ri, vt vide-
 batur, Gan-
 dauic ma-
 nente.*

tant. Interea adest cum copiis Cæsar castigaturus proteruiam Flandrorum, cum Gandenses tribus millibus peditum, & quadringentis galeatis equitibus à Franco acceptis sese communiunt. Ægetrimè id tulere Hannones, Antuerpiani, Mechliniani, ceteræque Belgarum Rom. Regi fidæ ciuitates. Cæsar castra haud procul Gandauo ad pagum Euergem locans, Legatum castrensem (Heraldum vocant) ad urbem mittit, iubens se supremum ditionis Trans-Scaldanæ Dominum agnoscant recipiantque, statimque mittant Cancellarium Carondeletum, Mingouallium, ceterosque Nobiles quos in vinculis habebant. Legatione ad plebem euulgata, Præfectus ille calcearius suprà memoratus, eum Sacerdote ac carnifice ad carcerem iterum clam pergit, præceptis capita abscissurus, eaque Cæsari in coreaciis marsupijs transmissurus, nisi re intellecta, superueniens Cliuius barbaro facinori intercessisset. Quinto Idus Iunii Badensis & Nouellius mento tenus fossas transgressi, noctu Densam Rom. Regi vendicant, Francis in fugam actis. Laborabat Rom. Rex summopere, Philippum Cliuium vt in suas partes pertraheret, persuadere conatus eum non pro pace Brugensi, sed contra Cæsarem iam arma gerere; se quoque patrem Cæsarem armatum Imperij nomine sequi, non quòd pacem Brugensem violare cupiat. Sed hæc frustra Cliuius occinebatur, aliis interpretantibus, Cliuium apud Gandenses imperare, quàm apud Cæsarem subesse malle. Cæsar tertio Idus Iulij motis Euergemio castris, dimissâque maiori exercitus parte, Antuerpiam pridie Kal. Augusti venit, cum sex hebdomadibus, nulla re memorabili gesta, Gandenses ac Brugenses omni cladis genere egregiè vexasset; & Nonis Septembris Antuerpiæ in area Abbatæ diui Michaëlis pro tribunali sub dio sedens, Cliuium vt Imperij perduellem, rebellemque clientem, honore ac bonis priuatum proferibit, Ordinésque Belgarum ibidem congregatos admonet, pacem anno 1482. initam obseruent. Hoc tempore Rom. Rex Philippum Burgundum Tetractæ ac Beueræ Dominum & Ioannem Salozarum in Hispaniam ad Ferdinandum Arragoniæ ac Elisabetham Castellæ Reges tria petum mittit: primùm perpetuæ pacis causa fœdus fieret; deinde vt Rom. Regi viduo filiam Elisabetham vxorem darent, ac filiam Ioannam filio Philippo desponderent. Fit fœdus. Sed Elisabetham Portugalliæ Regis filio desponsatam renuntiant: quod ad Ioannam, sese libenter ea de re communicaturos quamprimum adoleuisset. Exinde Cliuius 14. Kal. Octobris fauore aliquot cliuium Bruzellæ cum quingentis equitibus per portam Flandricam intromittitur. Rom. Rex re intellecta, Mechliniam cum iusto præsidio mittit Ioannem ac Cornelium Bergios fratres, vt filio Philippo Austriaco sint præsidio, quem summopere in potestacē redactum cupiebat Cliuius, Bergij fratres

*Cæsar vs
supremus
ditiem
Trans-Scal-
danæ Do-
mini Gân-
denses
vs se reci-
piant, frân-
sra petat.*

*Frustrâ illi
agitur vt
Cliuium
Gandenses
deserat.*

*Mittit Ro.
Rex Lega-
tos in His-
paniam,
cuius Lega-
tioni frân-
sra tan-
dem vngria
Philippus
fig.*

*Castra à
Cliuii Bru-
zella, Rom.
Rex Mech-
liniam
in castrum
frân-
sra præsi-
dio mittit.*

fratres Viluordam occupant, præsidioque muniunt, quotidie ad portas vsque Bruxellensium excurrentes. Cæsar ac Belgarum Ordines cum Cliuio Mechliniæ frustra de pace agunt. Quare septimo Idus Octobris Dieftam Cæsar profectus, inde in Germaniam rediit, filio Rom. Regi relinquens Albertum Saxonem Thuringiæ Landgrauium cum iusta pedatum equitumque Germanorum manu, virum militiæ peritum. Occupata Bruzella, Cliuius paulatim effecit, vt dimidia ferè pars Brabantiae ac Leodiensis ditionis à Rom. Rege deficiens, sibi ac Flandris iungerentur.

Cæsar quoque Nimetia & Lotharum Cliuius iug. ab eis petebatur instanter, vt Maxi milianus Belgæ defenderet.

Octauo Kal. Nouembris Niuellæ admittitur, & paulò post quoque Louanij. Offerebant Brabantiae ac Flandriæ Cliuium secuti, Rom. Regi centum millia aureorum Rhenensium florenorum Coloniae numeranda, si relictis Belgis in Germaniam non amplius reuersurus proficisci voluisset, ac Ordinibus Proceribusque filio parte matris sanguine iunctis (quorum primus Cliuius) gubernationem reliquisset, sed frustra. In Flandria Euersteinus ac Morbecanus Rom. Regi militantes, Dunkerkam eiectis Francis occupant, auctique militum numero, sui etiam iuris faciunt Pontem Rowarti, Gistellam, Womenam, Essedum, ac alia aliquot opportuna loca. Cliuius, coadunatis Flandrorum copiis, Niportum ducit, ac nomine Ducis Philippi deditionem fieri iubet. Esse se eius affirmant ciues, sed Cliuium hoc rerum statu non agnoscere. Deinde Niportani, vicinorum auxiliis aucti, adeò Cliuium minutis vexant præliis, vt statim ijs è partibus discederet, viresque Creueccurio coniungens in potestatem redigunt Bergas D. Winoci, ac Borburgum, cui Daniel Præatus præerat: qui inde Niportum profectus, diligenter illud custodiuit, Cliuio ac Creueccurio diuersis viis singulis ad sua paulò post proficiscentibus. Mense Nouembri pridie D. Elisabethæ Franciscus Bredendodius, partium Cliuij & Haukiorum, Slusis soluens quadraginta octo instructis actuariis nauibus nouum sinum, qui ab eo nomen habet, penetrans, quò tutus ab Arnuanis & Middelburgiis esset, Rotterodamum tendit, illudque nocte idem festum sequente proditione quorundam occupat, omnesque Cabbellauios aut capit, aut eiicit. Postridie Idus Decembris Duacenses, Insulenses, ac Orchiacenses pacem anno 1481. cum Francis factam recipiunt. Et ecce anno 1489. tertio Idus Februarij Burgundi ac Belgæ, forti cliuium opera adiuti, eiectis Francis Fanum D. Audomari recuperant. In vrbe tessera erat lucerna ardēs ad turrim, vbi ciues fautores excubabant, suspensa, dum hi qui foris sint stata hora selem verberibus altissime vociferari compellerent. Ad arcem fugientes Franci, tandem discordes facti, etiam eam reliquerunt. Post hæc Euersteinus, Saucius, Morbecani fratres, fugientibus Francis, Grauelingam, Borburgum, Bergas D. Winoci, castellaque ibidem complura occupant, ac potestatem à

Rom.

Frustra tentas Cliuium Occidentalem Flandriam.

Occupas pro Cliuiis Bredendodius Rotterodamum.

1489

Fanum D. Audomari uenit Fran- ci occupatur.

XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINCEPS. 479

Rom. Rege accipiunt recipiendi in gratiam omnes qui desertis Francis & Cluio ad obsequium tediissent, quemadmodum & ius conferendorum officiorum, ac dispositionem de publicatis bonis. Eo tempore confederatio solemniter inter Rom. Regem, eius filium Philippum ac Henricum VII. Anglorum Regem facta, postridie Idus Februarij Dordraci in Archiuus est relata, & publicata Valenchenis 4. Nonas Martij, deinde & alibi. Sub 14. Februarij D. Valentino factum, Rom. Rex subito in vnum collectis Cabbelliauis, Schiedamum obsidete iubet; ipse cum Gennanis Roterodamum premit, sed non adeo arctè, quin Roterodamenses egressi pagum Auderschieum occuparent ac munirent, inde Delfos vsque excurrentes: qui sine ordine contrà egressi, tractique à Rotterodamiis in insidias, caduntur; multi capiuntur, ceteri Delfos perfugiunt, desideratis citè ducentis viris, ac inter hos vrbis Consule, qui in partes dissectus, Delfos à suis in viminea fuit reportatus sporta. Schiedamenses idem conaturi in Cabbelliaurum castra intruperant, ac Hatlemios fugauerant, sed à ceteris Schiedamum repelluntur, quod mox rebus suis diffusi deseruere, Regiis adhuc ad Rotterodamum sedentibus. Exeunte Martio Flaudti collectis quadringentis equitibus ac multis peditibus, Bruxellenses summa comitatus inopia laborantes iuuant, inuictis in vrbem ducentis quinquaginta plaustris omni comitatus genere onustis. Erat hoc tempore Cliuius cum valido præsidio Louanij, Saxone haud procul eadem vrbe castra habente. Tertio Kalendas Maij Cliuius Arschotanis in auxilium citè quadringentos Francos misit, vt Antuerpiensium ac Mechliniensium agros infestarent. Lati ciues ac rustici qui eò se contulerant, laute eos excipientes genio indulgebant, eò magis quòd postero die Maij Kalendæ ad id inuitarent. Saxo de eorum incuria edoctus, mox cum iusta Germanorum manu adest, media nocte è dunctis in oppidum irumpens, ac paucos resistentes obtuncans, capit, ignemque aliquot locis Germani iniicientes elegantissimum exussere templum. Lætati sunt summo opere Mechliniani ac Antuerpiani, quòd nulli magis eorum agris fuissent infesti, seque iam inmerito conquestos videbant, quasi Saxo clam cum Cliuio sentitet. Sexto Idus Maij Cliuius eductis Bruxella circiter sex millibus virorum cum tormentis, Hallam Hannoniæ expugnaturus proponat: vix erant Hallæ centum præsidarij adueniente Cliuio; sed Mabonius cum ducentis veniens Hannonom equitibus animum eis auxit. Edocti de Bruxellensium aduentu, petmittunt eos fossam transire, partemque murum conscendere; sed cum in oppidum descendere conarentur, omni armorum genere opportunis è locis eos deturbant. Cliuius, quòd detectis insidiis nemo in oppido pro se moueret, statim receptui canit, ac cum multis faucibus, exustis Hallæ suburbii, ac in

Schiedam
fuit &
Roteroda-
mum Rom.
Rex obside-
re parat.

Varia va-
litationes
inter Han-
nos &
Cabbellia-
uis.

Vastatorem
etiam in
Brabdia,
Lemanica-
fibus &
Bruxellen-
sibus variis
Machis-
mones &
Antuer-
pienses in-
curantur.

Frusta
tenet Cli-
uius Hal-
lam Han-
nomia.

iis suis qui ceciderant, Bruxellam reuertitur. Circa Idus Maij quoque Gandenses, armatis circiter quatuor Flandrorum millibus, ac octingentis Francis, ad Occidentalem deuastandam Flandriam proficiscuntur. Figunt castra prope Niportum. Adueniunt intercā Vendomius ac Creueccurius cum viginti circiter virorum millibus, magnoque tormentorum numero tanta muros pertinacia quatunt, vt decem tormenta percalefacta disrumperentur. Facto hiatu Picardi ac Bolonienfes irrumperere conantur, sed repulsi sunt: succedunt eodem euentu Heluctij. Tum equites grauis armaturæ, dimissis equis, oppidanos inuadunt; qua inuisione feminae Niportanæ galeis ac ferreis thoracibus indutæ, viris fessis, faucibus ac formidine correptis audacter succedere. Vendomius maiorem militum manum in oppido esse, quā erat ab exploratoribus relatum, existimans, tertio Kal. Iulij, motis castris obsidionem soluit. Eodem tempore in Hollandia Ioannes Naeltwijckius Hauckicæ partis Geertudebergam occuparat; indeque initio mensis Iunij cum Ioanne Montvorto mille stipati peditibus Leidam contendunt, ac vi introitum tentant. Sed armati Cabelliaui opera Ioannis Egmondij Hollandiæ Gubematoris, eos illata clade repellunt. Hi Coudekerkam reuersi, arcem Poulgæstiam recipiunt, sed Egmondus mox cum Leidanis egressus eandem expugnat & incendit. Hinc 17. eiusdem Iunij pugnatur ad Roterodamum inter Regios ac Hauckios: victoria Regionum fuit; multi cæsi ac aquis suffocati sunt, captus Naeltwijckius cum multis aliis: pauloque post, Francisco Bredendroio Slusas redeunte, Roterodamenses deditionem faciunt. Nono Kalendas Iulij Cliuius iterum Hallam Hannoniæ aggreditur, hiatum efficit vt tria plaustra inuicem à latere iuncta ingredi potuissent; ad hæc ignem erat ei aculatus, vt aliquot ædes arderent. Ciues Deo & tutelati Deiparæ confisi, aquam bullientem, circulos ligneos stuppa, picæ, ac sulphure circumlitos præparant; ab vna parte admotis scalis, ab opposita pleno Marte inuaduntur. Sed cum ad vesperam vsque acriter ab vtraque parte esset pugnatum, inclinante die Cliuiani multis vulneratis ac aliquot desideratis, recedunt. Mense Iulio Saxo Thenam omnibus rebus necessariis abundantem, ac cum Cliuio non ita dudum sentientem, cum frustra aliquamdiu oppugnasset, ac amaris sarcasminis indices ab eis irrideretur, duobus locis ipsa meridie oppidum aggressus, cum idem sæpius fecisset, vt eos in consuetudinem adductos negligere vim assuesceret, tandem omnibus annexis copiis vi irumpit, ac per multos dies opulentam ciuitatem diripit atque incendit, Francis ac Leodijs præfidiariis pro maiori parte cæsis, paucis captis. Demum mense Augusto Germaniæ Princeps Francofurti ad Mænum pacem, auditis omnium Legatis, hisce conditio-

*Item Flan-
diæ & Fræ-
ci impuler
desiderant
ab oppu-
gnatione
Niportis.*

*Pugna in
Hollandia
inter Hauck-
ios &
Cabelliaui-
nos, præpa-
ratæ ad
Roterod-
amum,
victoribus
Cabelliaui-
nis, hoc est
Reg. Ro-
mamum.*

*Tandem
Roteroda-
mensis se
dedunt.*

*Cliuius
ritum cum
deducere
Hallam
occupare
nititur.*

*Thema à
Saxone ca-
pta, diripita
& incensa.*

ditionibus concipiunt: Rex Romanorum ac Francorum certo mōx loco conueniunt. Quod attinet ad controuersiam Belgarum contra Romanorum Regem, promittit Francorum Rex, ea in re se rationem honoris ac existimationis Rom. Regis habiturum, quemadmodum proprii patris, cuius filiam matrimonio teneat obstrictam. Nobiles cum Rom. Rege Brugis capti, & adhuc Gandavi & in Francia detenti, liberi sine pretio dimittuntur. Gandenses conditiones pacis Gaueranæ cum Philippo Bono olim initas, quod attinet ad annuam Magistratuum electionem, ac ius quod extra intraque urbem tum ciuibus tum Comitibus ministris dicent, obseruant. Rom. Regi pro factis belli iunpensis, constitutis temporibus Flandriæ Ordines semel quingenta viginti quinque millia florenorum soluunt. Rom. Rex in gratiam Regis Caroli Philippum Cliuium in gratiam recipit, eique omnia sua vxorisque bona restituit. In gratiam Rom. Regis Rex Carolus Ludouicum Autelianorum Ducem carcere dimittit, modò Rom. Rex spondeat, cum posthac contra Regem Carolum noui nil moliturum. Ad hæc in gratiam Rom. Regis restituet idem Rex Annæ Britonum Duci oppida, vrbes, munitiones ac arces quas in eius ditione occupauit, modò illa Anglos omnes ditione sua dimiserit. (Nempe parabat Rom. Rex eam sibi coniungere, sed Rex Carolus eam præripuit, vt post dicitur.) Iubebit uterque Rex statim publicari suis in prouinciis conditiones pacis anno 1482. initas.

Publicata est pax apud Francos ac Belgas, magno omnium gaudio, præterquam Brabantinorum. Nam adeò statim pestilentia sæuire cœpit, vt octodecim mensium spatio in sola vrbe Bruxellensi triginta hominum, nullia obierint. Cliuius pacem impedire non valens, accepta à Saxone fide publica, septimo Kalend. Septembris cum vxore præsidio quingentorum equitum Bruxella discedit, permissumque illi fuit omnem suppellectilem ac prædam, quò veller, auferre; quam ægrè duodecim plaustra, à tribus singula equis attracta, capere poterant.

Tunc in Franciam Legati missi sunt ad Regem; qui & pacem confirmauit 28. Octobris, in qua & hæc inter cetera expressit: Maximilianus Rom. Rex absolutam filij sui Ducis Philippi tutelam habeat, & pacis leges Rom. Regi Brugis extortæ restituantur ac diserpuntur. Hinc Eingelbertus Nassauij Comes Flandriæ Gubernator à Rom. Rege constitutus, vbique Magistrarum renouat. Deinde Ordinem ac Procerum adhibito consilio, circa Christi Natalem moneta ad veterem valorem Edicto reuocatur, vtpote quæ duabus tertiis excreuerat: quæ subita mutatio multas lites & incommoda attulit. Tornacenses prudentius eius æstimationem dimidia tantum parte primò mutilarunt. Anno 1490. variis in locis nonnulli adhuc reluctabatur. Ipso D. Magdalena

Bredenrodus & Naeltwijckius Hauckix patris tentarunt Goeream, vt inde vicinos popularentur, sed frustra fuit; & postea Bredenrodus instructa mediocri classe, cum quingentis circiter Hauckiis Slusam ad Cliuium iterum nauigans, insequente Ioanne Egmondio ac Pollainio pugnare coactus superatur. Euadit quidem cum maxima parte ad Ripertij portum, militemque exponit: sed & hic, victoribus insequentibus, pugnare compulsus iterum superatur, desideratis simul ab vtraque parte trecentis viris. Bredenrodus grauiter vulneratus capitur, ac Dordracum perducitur, vbi paulò post è vulneribus obiit, sepultus apud Augustinianos. Erat adhuc adolescens Louanio à studiis ad arma ab Hauckiis auocatus, miserique seductus. Ei enim Hollandiæ Zelandiæque Comitatum deberi asserebant, Philippo Cliuio Flandriæ; Philippo Austriaco tantum Brabantiam ac Burgundiam. Apud Hannones quoque prædonum dux erat filius nothus Domini Bellemontij, qui, occupata arce Bellemontia, iter facientibus ac rusticis nocte dièque erat infestus; adeò vt tandem Hannones, rei indignitate moti, contra Antonium Rollinum Aimeriæ Dominum, Hannoniæ Præfectum, summopere murrarent. Conscriptis igitur quadringentis peditibus Bellemontium proficiscitur: cumque dedicationem facere nollent, vi expugnat, latronum maiori parte cæsa, ceteris ad vnum omnibus cum Bellemontio captis, ac Bergis Hannoniæ in carcerem conclusis; vbi tandem iuridica sententia Bellemontio cum suis omnibus caput amputatur, corporaque in quatuor partes secta hinc inde ad aliorum exemplum in arboribus suspenduntur. Adrianus etiam Vilainus Rassingemij Dominus, cum deserto Cliuio in gratiam cum Rom. Rege rediisset, Gandauoq; ad domum, quam ruri habebat, cum quatuor famulis properaret, à sexdecim Cliuij equitibus ex insidiis inuasus, dimidio ab vrbe milliari multis vulneribus confoditur. Eodem anno similiter Dominus Montvortij iuxta Ultraiectum, vir animi inquieti, Ultraiectinos Hollandosque iniuriis afficere, latrociniiisque vexare nō desistebat; cum tandem Albertus Saxo, eductis contra cum copiis, oppidum Montvortium cum arce obsidet, munitionemque idoneo loco erectam expugnat. Tum animi ciuium præfidiariorumque cedere, faciuntque hac lege dedicationem, vt ciuibz nil præter interiorem lineam vestem relinqueretur, exteri milites, quò vellent, salui abirent. Sed maior pars, dicto Rom. Regi eiusq; filio Philippo sacramento, apud Saxonem mansit. Montvortio ea lege gratia est facta, vt si denuò contra Regem Ducemque arma sumpsisset, quæcumque apud Belgas possidebat, in perpetuum Ducis Philippi fisco manerent. Hæc acta circiter Idus Augusti. quo tempore Saxo cum copiis Dordracum profectus, inilem nauibus imponit, nemineque quò tenderet sciente, subito Ziriczeam in-

Bredenrodus Hannonius vulnerebus confectus, captus, paulo post Dordraci moritur.

In Hannonia etiam Bellemontius omnia turbans tandem capitur, & capite platur.

Similiter Montfortium Ultraiectum Hollandosque infestans, capto oppido à Saxone denuatur.

uadit, & viginti millibus florenorum multat, quod Cliuium non semel
 comineatu & puluere tormentario iuuissent, & in Northauen portu mu-
 nitionem erectum præsidio munit. Quin etiam hoc toto anno Brugen-
 ses nolentes (vr Chronicon Hollandiæ tradit) edictum de imminu-
 tione monetæ recipere, Nassauio Flandriæ Gubernatori oblectaban-
 tur. Is occasione quærens Brugeses castigandi, Guardiam magnam
 Rom. Regis, mille quingentorum equitum, & ter mille veteranorum pe-
 ditum, huc illuc tunc prædantem, ex Hannonia in Flandriam mox post
 pacem anni superioris euocarat. Hi Ardenburgi castra facientes, omnia
 in circuitu deprædabantur. Brugeses insolentiam militarem ægrè fe-
 rentes, iniussu Nassauij (quod ille quærebat) arma contra Guardien-
 ses sumunt, Præfectum militiæ peritum, Georgiū Picquauetum nomine, à
 Cliuio occipiunt, nouumque fœdus cum Cliuio ac Gandensibus incunt.
 Munierant Brugeses Blanckenbergum; quod cum Guardien-
 ses ob-
 sidere parant, Brugeses ad eorum munitionem quam prope Damnum
 habebant, proficiscuntur. Vnde Guardien-
 ses relicto Blanckenbergo
 contra Brugeses tendunt, & aliquot occisis ac sauciatis, plerisque captis,
 omnes in fugam coniiciunt. Magna erat in vrbe Brugensi fames. Qua-
 re Cliuius, Slusæ se conrinens, rogatu Picquaueti iis naues aliquot com-
 meatu onistas mittit. Cum quibus Picquauetus nocte discedens, ac à
 Nassauio diligenter custodias Dammi obeunte conspectus, post breuem
 nocturnam superatus pugnam cum omnibus nauibus capitur, sociis
 partim aqua mersis, partim ad patibulum strangularis, paucis pecuniâ
 se redimentibus; ipse Picquauetus capite luit: sic demum Brugeses pa-
 cem petunt, & impetrant his inter alias legibus, 4. Idus Decembres, cum
 „ tumultus durasset inensibus quatuordecim: Brugeses solemnî ritu ve-
 „ niam ruptæ pacis è præscripto Nassauij petunt. Pro belli impensis
 „ Rom. Regi eiusque filio centum quinquaginta millia Andreanorum
 „ florenorum soluunt. Summa hæc non nisi ex vrbis incolis colligitur.
 „ Nominabit Nassauius viros quinquaginta sex, è quibus aliquot capite
 „ luent, alij qui poterunt, vitam libertatemque ex eius arbitrio redimunt.
 Sub huius anni ætatem Carolus Gelder ex Francica captiuitate (de qua
 ad annum 1487. dictum est) in Gelriam venit, omnesque Gelri, cunctis
 Rom. Regis Rectoribus, ei sacramentum dicunt. Initio Ianuarij an-
 ni 1491. Rom. Rex ac Anna Britonum Dux de ineundo matrimonio
 inuicem dant fidem, mittiturque ei subsidio duo millia peditum, decu-
 buitque cum ea Autantius armatus nomine Rom. Regis. Sed Rex Fran-
 corum Carolus Renesium, in quo Anna erat, longa obsidione vexatum,
 tandem in potestatem redigit, Rom. Regis militibus trium mensium
 stipendio ad deditionem coemptis, urbemque ei cum Duce Anna tra-
 denti-

Initio na-
 uorum im-
 minutionem
 apud Brugeses.

Federati
 Cliui &
 Gandensi-
 bus conseli-
 citur cum
 muliere Ro-
 Regis con-
 stant.

Faciem vultu
 sum peruenit
 & impo-
 trant.

Gelria
 pelia Fra-
 scilicet à Ro-
 go Rom.
 consuetas,
 1491

*Rex Fran-
cia Rom.
Regi pravi
pit Annam
Duciss-
Britannica.*

dentibus, quam post paucos dies in uxorem Rex Carolus duxit, neglecta Margarera Rom. Regis filia, de qua supra ad annum 1483. Mense Maio Gandenses, auctore Reinerio quodam, calceorum sutore, in seditionem versi, insignia Philippi Cliuij resumunt, Rolandum sonant, Cliuij militem in urbem admittunt, summum opificum Præfectum impedire conantem ante publicas ædes interficiunt, filium eius tormentis lacetant, nautarum Præfecto cum quinquaginta viris probis caput amputant: ducenti vrbe diffugiunt. Ioannes Coppenollius iterum creatur summus opificum Præfectus, qui rusticorum turbam quæ ad urbem confugerat, in legionem quinque milliū distribuens, Arnoldum Clericum adolescentem rusticum alti ac ferocis animi eis præfecit. Cuius gloria bellicæ variis excursionibus feliciter confectis ita creuit, vt non multo post eius æmuli, videlicet sanguinarius ille calcearius Reinerus (Remigius alijs) & Coppenollius cum fratre, à plebe occisi sint, ille tumultuariè, hi totti & publicè capite plexi. Sub idem tempus Legati Rom. Regis ac Archiducis Philippi, consensu Cliuij, Slusæ Magistratum mutant, ac cum eo de reconciliatione agunt. Respondet se nec apicem vnum discedere velle à conditionibus Francofurdensibus & Turonensibus, quibus cauebatur, Slusam cum vtraque arce in sua mansuram potestate, dum sese Reges inuississent, ac de sua reconciliatione sententiam protulissent. Multa tunc vltro citroque acta sunt illi reconciliando, sed frustra. Hac æstate Turcæ, coacta iusta militum manu, Camiolam Windorum Marcam, indeque Ciliam, Carinthiam ac Stiriam ingressi, multa hominum millia capiunt. Sed Rom. Regis iussu contra eos cum subitatio milite Georgius Heberstainius profectus, hostem, illata clade, prouincijs expulit, ac maximam prædæ partem recuperavit. Circa idem tempus

*Tumultus
inter Gan-
densium
eruenti.*

*Legati Ro-
Regis. &
Philippi
Archiducis
in, consen-
su Cliuij.
Slusæ Ma-
gistratum
mutant.*

*Repetit Ar-
chidux à
Rege Fran-
corum soro-
rem, & ve-
bes patit
anno 1482.*

*Tumultus
apud A-
quilonares
Hollandos
occafione
Quæstoris
durijs tri-
buna exi-
gentis.*

Archidux Philippus Eingelbertum Nassauium ac Præsidem Curix Flandriæ cum nobili comitatu ad Francorum Regem mittit, repetitum sororem Margaritam ac restitutionem ditionum vrbiumque quas è pacto pacis anni 1482. reddere Rex iubebatur, si nuptiæ fuissent dissolutæ. Rex frigide respondens, consultaturum se super eorum petitionem ait. Videns Nassauius legationem suam non admodum Francis esse gratam, petito acceptoque comite ad Archiducem reuertitur. Circa finem mensis Decembris apud Kenemerlandios & vicinos Aquilonares Hollandos tumultuari cœptum est hac de causa. Nicolaus Pynsius (vulgò Corfius cognominatus) illarum ditionum Quæstor exacturus iussu Gubernatoris Senatusque Hollandici durius tributa dudum promissa, Alemariæ à nebulonibus fuisset trucidatus, nisi noctis beneficio Hagam-Comitis euassisset. Harlemenses etiam quidam seditiosi solutionem detestantur, crescebatque indies coniuratorum numerus. Gubernator,

nator Senatûsque astutè edici curant, nihil promissæ pecuniæ amplius exigendum, iamque acta obliuioni quoque sepelienda: sic positis sediciosi armis domum quisque discedit. Post aliquot hebdomadas in mense Martio anni 1492. Egmondus Gubernator consilio Senatus Ordinumque Hollandiæ rebelles puniturus, ducentos cogit pedites, atque ad pagum castrumque suum Egmondam prope Alcmariam situm iter per Oceani æstuarium instituens venit: sed rescuerunt eius institutum rebelles, collectisque Alemariæ mille circiter viris, ad resistendum se parant; quare Hagam-Comitis maiora adducturus auxilia Egmondus reuertitur. Alcmariani & vicini animis elati, primum in militaribus signis caseum & panem, quasi ad tantam inopiam exactionibus redacti, depingunt, (hinc vulgò dictum *Het Casen-broets-spel*) ac deinde tertio Maij, ipso inuentæ S. Crucis die, Harlemum tendunt, illudque fauentibus sibi nonnullis tumultuariè occupant. Interficiunt Scoltetiûm Nicolaum Ruuium, ac cum fratre elapsi anni Consulem, duosque Scabinos, ceteris fuga sibi consulentibus. Nec his contenti, post aliquot dies sex circiter millia rebellium hora 10. ante meridiem Harlemo profecta Leidam contendunt, ac circa noctem Nortwici altero Leida milliari castra constituunt, posteroque die ante meridiem campestribus tormentis Leidanos vexant, portamque Rhenanam quatunt. Cùm neminem exire viderent, ad oppugnationem conuersi aliquamdiu strenuè depugnant. Tandem à Leidanis vi depulsi, non paucos desiderauerunt, multi saueij discessere, ortaque dissensione hi discedere, illi ad oppugnationem redire volebant. Leidani seditiosos remittere animos sentientes, accepta potestate, equites peditesque aliquot erumpunt, obuios malè armatos, ac custodias imperitè dispositas obtruncant, ingentemque è successu tol-lentes elamore, hostes formidine captos perturbant. Egmondus occa-sioni intentus, cum ceteris prædiariis ac maxima ciuium parte auxilio exit, rebellesque inita pugna diuersis locis aggreditur. Resistunt primò acriter, sed renouante aliquoties Egmondio cum equitibus impetum, tandem vndique in fugam aguntur. Harlempjeses cum vno tantum mili-tari signo media nocte domum reuertuntur, Alcmariani omnia signa perdidere. Accepta est altera clades ad Beverwicam. Quare hi pacem suadebant, alij bellum volebant; hi Gelros mercede conduceri petebant, illi Hollandum militem quærebant, rem pecuniariam nemo seriò expe-diebat. Tandem pacis suaflores obtinebant, Legati vt ad Saxonem mitte-rentur. Sed hoc rerum statu nuntiatur, auxiliares prope Hemskerckam conuenisse quingentos, pluresque expectari. Proficiscuntur eis Harlemo in auxilium sexcenti pedites, tandemque in vnum coactis omnibus, su-pra tria peditum millia probè armata recensuere. Germani, Duce Ober-

1492

Tumul-
tuatoris hi
(aut Hec
Casenbroets
spel) Har-
lemum oc-
cupant.

Quin &
Leidam op-
pugnant,
multi
saueij
discesserunt.
accepta cla-
de repellun-
tur.

Item alie-
ram cladem
accipiunt
ad Bever-
wicam.

*Tertio vin-
cuntur in-
dem Cafes-
brotij ad
Hemster-
ham.*

*Demum
pacem po-
tuit, & im-
paravit.*

*Seditioſi
sunt Prae-
ſti capiti
placit, alii
dicitur: No-
lis amplius
inſanire.*

*Miles in
Chriſti
imaginem
immerſus
capite ſinit.*

*Magna op-
paratus
ſu, & in
Clinau ab
Archiduce
obſidetur.*

ſtainio eis obuiam eunt, Hemſkerkæque propinqui aciem inſtruunt. Idem faciunt Caſenbrotij. Concurritur animoſe, ac diu victoria anceps fuit. Sed tandem caſis pertinacioribus, tyrones ruſtici veteranis Germanis virtute, aſtu, ac pugnandi conſtantia impares, ſolutis ordinibus in fugam ſe coniiciunt. Perière Caſenbrotij circiter quingenti, pauci capti, pars maior effugit. Duo Friſonum millia nauibus aduecta, cùm è propinquo aggere locionum cladem conſpexiſſent, conſenſis nauibus domum renaugant: Harlemenſes, intellecta ſuorum clade, Legatis ſuis, qui Hagæ-Comitis apud Saxonem pro pace ſatagebant, ſcribunt, ne ſine ea domum teuertantur, ſed quoquomodò quàm honeſtiſſimam impetrent. Pax ea ratione coit: Vt innocentibus gratia fieret, nocentes Saxonis arbitrio punirentur. Soluerent coniurati pro belli impenſis ducenta quinquaginta millia florenorum, ſingulo viginti quatuor ſtuſetis Brabanricis æſtimato. Pace 15. die Maij ſubſignata, Saxo cum Proceribus Harlemum intrat, ſtatiimque tribus ſeditioſorum Præſectis capita abſcindi iubet. Poſtea Saxo cum filio Georgio & Ioanne Immerſelio Conſule Antwerpiano ad Harlemenſium venit Prætorium. In foro ſtabant viginti ſex viri, partim Alcmariani, partim vicini, capite ac pedibus nudi; qui viſo Saxone, in genua procumbunt. Aduocatus ſeu Syndicus Harlemenſis Ioannes Tartinius, cùm priùs rebelles aliquamdiu officiij admonuiſſet, pro cetetis ſubmiſſè gratiam petit. Tum Saxo alta voce ita profatur: Omnia vobis ſunt condonata, nolite ampliùs inſanire. Alcmariani cum vicinis dono Saxoni dedere decem millia florenorum, Harlemenſes multam ſuam pecuniariam ſpatio trium dierum perſoluète, ad publicam ædem perferentes mundum omnem muliebrem, torques annuloſque auteos, & pocula argentea, quibus militi Germano ſtipendia ſunt perſoluta. Harlemi Saxone agente nuntiatur, militem Germanum, qui pecuniam ſuam alea perdiderat, in templum veniſſe, & euaginato pugione crucifixi Ieſu Chriſti imaginem bis acie impetiſſe. Captum capite plecti, idque ſtipiti impoſitum portæ imponi, cadauerque in quatuor partes ſectum variis locis ſuſpendi iuſſit. Hoc tumultu pendente Archidux Philippus, eiſque à conſilio Proceres conſiderantes, Cluium munitione ſluſana ac ſcedere Francico ferocem, honeſtam omnem pacem reiicere, conſtituunt ſluſam (vnde infinitæ prædationes toto quinquennio factæ fuerant) armis ſubigere; terreſtri exercitui Saxo, claſſi Burgundus Terveræ ac Beueræ Dominus, Præſecti designantur. Beuerus cum filio Saxonis in portum ſluſanum è Zelandia quadraginta tres adducit naues militariter inſtructas, triginta onerarias minores (vulgo *Heuen*) ttedecim maiores (*Hulcken* dictas.) His tria millia pugnatorum tormentaque maiora vehabantur, iactiſque in portu anchotis, nequis ſluſam intrare

aut

aut exire possit prohibebant. Cliuius eductis sepringentis peditibus ac triginta equitibus, tribusque tormentis maioribus, classem indefinenter oppugnat. Illa eius militem suis impetit tormentis, sed nulla re memorabili gesta Slusam reuertitur. Mense Maio eodem appellunt viginti duæ naues optimæ armatæ ab Angliæ Rege Archiduci in auxilium missæ, in quibus vhebantur veterani pedites bis mille quingenti, pauloque post adueniunt aliz quatuor Saxonis iussu ab Hollandis armatæ; iamque Saxo Slusam etiam terra seriò premere incipiebat. Tum Gandenses, sublati paulò antè, vt suprà diximus, seditiosissimis, calceario & Coppenollio, ad saniora consilia conuersi, diuturnoque bello exhausti, vnanimi consensu Mechliniam ad Archiducem Philippum pro pæce Legatos mittunt; quæ instantibus Iulij Kalendis his tandem legibus

*Vrbanæ
Archiduci
auxiliarias
ab Anglia
viginti dua
naues bel-
licæ cum
vetera-
nis 5500.*

est data, vocataque pax Casantiana: Gandenses Rom. Regem tutorem filij sui Philippi bonorumque eius omnium agnoscunt, retereque filium pro arbitrio sinunt. Pro belli impensis septuaginta octo millia florenorum soluunt; è quibus viginti quinque millia primo mense numerant, ceteras portiones spatio duorum annorum pensionibus quatuor pendunt, & Archiduci viginti quinque millia. Penam medio-crem in oppido Hulstano, quam Archidux iubebit, concessa fide publica luunt. Vrbis priuilegia ex Archiducis arbitrio moderantur. Balliui ac Magistratus ad ius quisque custodiam duodecim satellites legito: neminem in ius Gandauum vocato præter ciues, ac veteri vrbis castellaniam comprehensos. Quod ad valoris monetæ restitutionem atinet, ea in re vicinos imitantur. His strictè seruatis legibus omnia antea acta absolute condonantur, quisque ad sua redito, contentus conditione qua ea reperiet. Confirmat Archidux pacem Turonensem. Exules domum redeunt, in hanc pacem præfente Balliuo iuranto. Hæc acta transactaque ac sigillis sunt munita Hulsti mense Augusto. Premebatur obsidione, vt dictum est, Slusa. Tum ad Saxonis castra venit Adolfus Cliuius Rauastainij Dominus Philippi Cliuij pater, admodum senex, per Legatum castrensem à filio petès, accepta fide publica Slusam sibi intrare liceret. Negat filius patri, magna omnium admiratione. Saxo interea ad portus ingressum munitionem erigit, rebusque necessariis communit, vnde Francorum naues auxilium Cliuio ferre conantes tormentis repelleret. Postea stipatus octingentis peditibus Slusam contendit, Cliuianosque ad pugnam prouocat. Excunt aliquot, certatur ab hora quarta pomeridiana ad nonam vespertinam; paucisque vtriusque desideratis, æquo Marte disceditur. Inde Saxo exercitum promouet, castraque locat ad Fanum Annæ Termuix. Erumpunt Slusani, ac sex Germanos interficiunt. Post hæc castra vno Slusa milliari locantur. Idibus Augusti ad Saxonem veniunt

*Legati pa-
cis, rebelli-
bus Gan-
densibus
concessa.*

*Saxo ad
portum Slu-
sani ingres-
sum muni-
tionem erig-
it.*

*Varia volu-
tationes cū
Slusani.*

mille ducenti Brugenſium pedites cum aliquot tormentis, priuſq; die conſidunt Lapscuri: contra hos ſtatim Sluſani erumpunt: cadunt ac vulnerantur vtriuſque aliquot, tandēque recipere ſe Sluſani coguntur. Brugenſes caſtra ſua comuniunt. Tum Saxo dimidio Sluſa milliari caſtra tranſfert. Fortia interim facta complura hinc inde à veteranis, ſingulis diebus ex prouocatione certo numero pugnantibus, edebantur. Menſe Septembri Cluius cum trecentis militibus è minori deſcendens arce, ad Germanorum acceſſit tormenta, è quibus tria clauis ferreis, vbi ignem concipiunt, adactis, reddit inutilia; ac cū maiora moleſtetur, crudeſcente pugna eſt inhibitus, nonnulliſque deſideratis ac fauciatis ad arcem rediit. Vndecimo Kalend. Octobris Cluius mors patris ſui Adolphi nuntiatur; vix mouetur. Excuſiones ac minuta prælia nullo die intermittebantur, ſemperque hinc inde aliquot cadebant & fauciabantur. Paulò poſt Sluſæ ignis fortuitus conſumit omnem puluerem tormentarium, tanto cum fragore, vt multi captum oppidum exiſtimarent.

*Moritur
Adolfus
Rauaſtaini-
um Cluij
pater.*

*Tandem
pax cum
Cluij ſan-
citur.*

Quare poſthac Cluius (quem deinceps Rauaſtainij Dominum appella-
bo) ad pacis mentionem aures præbere cœpit, maxime agente Chimao
& Naſſauio. Tandem poſtridie Idus Octobris Sluſæ, quæ à 13. Kal. Iulij
fuerat obſeſſa, pax publicatur, his inter alias conditionibus tertio Idus
eiſdem ſignata: Philippus Cluius Rauaſtainij Dominus Alberto Saxo-
ni nomine Rom. Regis ac Archiducis Philippi ſacramentum dicito, «
eiſque omni loco, ſemper, ac contra quos iuſſerit, fideliter operam ſe na-
uaturum promittito. Archidux ac Saxo curantote vt Rauaſtainius Im-
periali proſcriptione liberetur; nec ferent, ea de re aliquis apud Belgas
ei ſit moleſtus. Rauaſtainius in manus Saxonis caſtrum maius eiſque
clauis dato, iſque Rauaſtainio eas reddito, qui antea promittet Rom. Re-
gi proprio id ore à ſe petenti, aut Archiduci Philippo cū ad annū acta-
tis decimum octauum peruenerit, ſeu eiſ heredi, ſe reſtituturū. Minus
caſtrum cum oppido Sluſa ſtatim in poteſtatem Saxonis conſtituito. An-
nua penſio ſex millium florenorum Rauaſtainio reſtituitur. Libera re-
rum ſuarum omnium poſſeſſione patriæque vtuntur, & Rauaſtainius, &
quicumque eiſ partes ſunt ſecuti. Nulli Rauaſtainium, nec qui cum eo
fecere, ob præterita detrimēta in ius vocare fas eſto. Hinc die quinto No-
uembris Cardonio Atrebatenſium Præſecto per Philippum Creuecu-
tium cum militibus multis Atrebatō commodū euocato, atque in ea
vrbe relicto Carquelantio Britone, Ioannes Marius ciuis Atrebatenſis,
Griſardus vulgò à multa canitie dictus, vir quidem fortunæ tenuis, ſed
acris ingenij, ſuique Principis perquam ſtudioſus, cooperantibus Iacobo
Lobbato, Ioanne à S. Paulo, & Petro Regio, miro prorfus ſtratagemate
militem Regis Rom. eiſque filij Philippi in Atrebatenſe oppidum,
quod

*Atreba-
tum (quod
quandecum
avis ſub
Francu ge-
nerat) memo-
rabilis ſtrage-
mate recu-
peratur.*

quod totos quindecim annos sub Regis Franciæ iugo ingemuerat, porta Haigeuréli adimittit, Roberto Melunio, Vaudreio, Lanoio, Belleforterio, Raffino, Contoio, aliisq; Ducibus Belgis sex millia partim peditum partim equitum silente nocte ciuitati inferentibus, eamque occupantibus. Grifardus multis computationibus apud Channium Francum, certarum portarum claudendarum onus habentem, eam fidem etiam propter canitiem obtinuerat, vt (Channio aliquoties ad pocula manente) ipse cum militibus eius nomine portas clauderet. Quod cum sæpius fideliter fecisset, quodam die ad portam cum militibus profecturus, ex condicto, in itinere à coniuratorum vno, semiebrium se simulante, poculumque vino plenum manu tenente, intrò, vt bibat, ac mox discedat, adigitur. Rogat Grifardus milites, paululum præcedant, se paucis ab homine ebrio se expediturum. Ingressus inuenit ceram, argillam, aliâque dudum parata, & celeriter clauces exprimunt; sicque Grifardus ad portam it, claudit, &, vt sæpè antea, ad Channium, cum eo computaturus, comitantibus militibus redit, clauces reddit. Clauces ita expressas mox coniuratus ille Duaci fabricandas curat; tertiusque coniuratus (hic pictor erat) Melunium, Vaudreium, aliósque Burgundos ductores ad stratagemam incitat. Stato die iam dicto s. Nouembris Grifardus, cui omnia Franci credebant, signum constitutum Burgundis exhibet. Illud erat, cantilena eo tempore Atrebatum admodum trita. Eam in vallo intenta voce alacriter Grifardo cantante, Burgundi inter colliculos iter placidè faciebant, equorum soleis panno laneo suffultis, hinniendique facultate ijs impedita; & eo silente, stabant: sic erat conditum. Vesperis hora nona coniuratorum vnus clam in tutrim conscenderat (nam & huius clauem expresserant) ac ferream campanæ linguam adeò alteri lateri adstrinxerat, vt cum fortè populum ad arma conuocare vellet, non possent. Ex coniuratis duo in inuris vigilabant, dum socij cum tribus Francis coniurationis ignaris largitis fumentes vinum in porta excubant. Circa duodecimam pictor portæ Haigueruæ ostiolum modestissimè aperit, ac ad Burgundos aduentantes contendit. Omnia salua nuntiat, tantùm ne seipsum prodant, sed tesseram Grifardi cantantis diligenter obseruent: eo canente, quàm placidissimè incedant; eo silente, stent. Silebat nempe, accedentibus eò loci vigiliarum Præfectis. Pictor dat eis tesseram Francicam D. Georgij, ipse accipit Burgundicam tunc D. Michaëlis; sicque ad urbem redit, comitantibus cum tredecim militibus Burgundis. Cum ad urbem omnes copiæ appropinquassent, tredecim illi, quos pictor adduxerat, portæ custodes ad vnum omnes capiunt, statimque integras valuas, nemine resistente, aperiunt, ductoresque Burgundicos cum peditis equisque intromittunt, semper Grifardo, & ala-

Grifardus cum coniuratis clauces vrbis magna deuotitate in ceram & argillam exprimit.

Fabricantur clauces Duaci.

Diligentissimè custoditur & alia omnia ad urbem assumenda necessaria.

Perueniunt Burgundi Atrebatum.

& alacrius etiam tunc cantante. Sic circa horam tertiam matutinam Burgundi vrbe potiti sunt, & paulò post etiam castro maiori, oppidòq; minori, Francis fugientibus; & septimo die Nouembris Magistratus renouatus est, omnèq; coniuati in eum allecti, Grisardo Pratore vrbis seu Meiero constituto. Hoc anno Christophorus Columbus Genuensis, paucis à Ferdinando Rege Arragoniz & Castellæ nauibus obtentis, primus in Occidentem longius enauigare tentauit, reperitq; varias insulas antea ignotas, quibus noua indidit nomina, Fanum Dominici, Hispaniola, Ferdinandina, Elisabethina; nunc constanti nomenclatura vocantur tres præcipuæ, Hispaniola, Cuba, Iamaica. Mense Ianuario anni 1493. Creueceurius dolens sibi Atrebatum hoc modo ereptum, alio dolo id recuperare destinat. Mittit ad oppidum militem. Is se transfugam simulans, multa in Francis culpat, sicque Archiduci ac Gubernatori Contaio sacramentum dicit; asseuerans præterea, Procere multos Picardiæ insolentiam Francorum perturbatos cupere in partes Archiducis inclinare; horumque præcipuum esse tandem aperit Baufortij Dominum, qui cum familia ac thesauro paratus esset Atrebatum venire, modò in gratiam recepto fides ei publica missis litteris concederetur; attribuerent sibi viros sex cum litteris fidem facientibus, qui secum ad Baufortium eant: pollicetur se cum adducturum. Placent hæc Contaio, ceterisque Præfectis; dant simulatori comites sex. Qui cum pernoctem paululum processissent, à Creueceurio capti, donis ingentibusque premisiis còadducuntur, vt dicto Francorum Regi sacramento promitterent se auxiliaturos, vt vrbs Atrebatensis recuperaretur. Id autem futurum, si nocte eò reuertentes portam exiguo tempore apertam tenuissent, fingentes Baufortium in propinquo adesse; seseq; in humeros adferre arcas pretiosiores eius suppellectilem habentes: aderatque ancilla, quæ sese è Baufortij familia aduenire, similiaque ferre simulabat. Circa horam noctis nonam vrbi appropinquant, subsequente paruo intervallo cum valida peditum manu Creueceurio. Compellant voce notos portæ custodes, eamque aperiri petunt, adesse in propinquo Baufortium cum familia, apportareque se humeris argentea eius vasa. Aperitur arcis porta; introeunt, sequuntur pauci equi, suppellectilem fictitiam apportantes. Expectant simulanter non Baufortium, sed iustis cum copiis Creueceurium; qui institutum stratagemam omnino ad effectum perduxisset, nisi subito vnus prodicionis pœnitens exclamasset, Claudite actutum portam, aut proditi perditique sumus; Creueceurius enim cum magna militum manu vestigiis hæret; iteratque bis & ter eadem anxius verba. Hic omnium postremus intrarat. Quare ceteri pedem referre conati, clausam à custodibus portam reperiunt, statimque omnes reliqui

*Columbus
primus de-
sigit no-
nam vrbum
Occidentem.*

1493

*simili arte
Franci A-
trebatum
sterum sibi
vindicare
sunt.*

*Circa 6
hoc insigne
inuenerunt.*

*Atrebatum
pari iterum
receptum
sed tamen
seruatur.*

reliqui cum ancilla capiuntur. Simulator transfuga cum quinque Belgis
 veritatem fassi posttridie capite puniuntur, corporaque in quatuor partes
 secta variis locis suspenduntur; eadēque ancillæ fuisset conditio, nisi se
 grauidam dixisset. Hæc facta mense Aprili. Paulò post inrer Rom. Re-
 gem, Archiducem Philippum ac Carolum Francorum Regem, vigesi-
 ma tertia Maij his inter alias conditionibus Senliaci pax initur: *Pax, Sen-
 liaci dicta,
 inter Fran-
 cum & Ro-
 regem &
 hujg. filium.*
 » rolus Margaritam Austriacam in manus Rom. Regis, Archiducis Phi-
 » lippi, aut Legatorum eorum, vbi & quando placuerit tradito. Rex Caro-
 » lus ac Margarita ab omni nuptiarum vinculo liberos se hinc inde confi-
 » renror; pacta conuenra ea de re inita, itrita habento. Regi ac Archiduci de
 » iis rebus iure agēdi potestas maneto, quæ cōditionibus pacis anni 1482.
 » sunt conceptæ, ac hisce conditionibus non determinatæ. Restituet pace
 » publicata Rex Carolus Rom. Regi, vr Archiducis patri ac tutori, Comi-
 » tatum Burgundiæ, Artesiæ, Charloij, ac Noicij, auctoritatem iuris patro-
 » nalis, in quibus id ei competet, retinens. Hefdinium, Aira ac Berhunia
 » in potestate Regis Caroli manento, donec Archidux ataris annum vi-
 » gesimum attigerit, (quod erit octauo Kal. Iunij anno 1498.) & tunc Ar-
 » chidux eiúsve heres clienrale sacramentum de iis Regi dixerit. Rex Ca-
 » rolus in possessione Comitatus Masconnij, Auxerræ, ac Barræ ad Sequa-
 » nam maneto, donec de iure harum ditionum via iuridica sit statutum.
 » In gratiam bonorūque possessionem ab vtraque parte, qui contrarias
 » fouerunt partes, recipiuntor. Ptomulgatur Senliaci pax solemnī pompa,
 » à Rom. Regis Legatis & Rege Carolo sacramento confirmata. Tum Le-
 » gati Margatitam Austriacam ad Fanum D. Quintini adducunt, inde
 » Cameracum; vnde Francorum Proceres in Franciam reuertuntur. Poste-
 » ro die Margarita Valenchenas intrat. Pace cum Francis seriò inita, ac
 » Belgarum seditionibus sublati, exteri milites omnes, persolutis stipen-
 » diis, diuittuntur, ac inter hos Guardianes; qui deinde cum Ducibus in
 » Geldriam ac Vltriæctensem ditionem se contulere, prædāsque ibi in-
 » genres coëgere, quod aliquot eorum commilitones ibi non secūs ac pu-
 » blici grassatores fuissent paribulīs affixi. Tum contra Carolum Geldriæ
 » Ducem abiere, illique acre bellum nomine Archiducis Philippi intule-
 » re, quod Dux paulò antè finitimis Belgis id prior fecisset, ac non obsta-
 » te Senliaci pace, adhuc in eo perseveraret. Decimo tertio Kalend. Se-
 » ptembres mortuit Lintzij Aultriæ oppido Cæsar Fredeticus Tertius,
 » cūm vixisset annos septuaginta septem, ac imperasset annos quinquaginta
 » tres, sepultus Viennæ in templo D. Stephāni, perfecto à Maximiliano
 » filio insigni Mausoleo, quod pater Fredericus ante annos viginti inchoa-
 » rat. Turcæ, inrellecta Cæsaris morte, initio anni 1494. itruunt in Ctoatiā.
 » Romanorum Rex Maximilianus (quē exinde Cælatem nominabo) col-
 » lecto

*En, ergo
 agitur Phj.
 lippus tunc
 annum de-
 cimum
 quatuor.*

*Margarita
 feror Phi-
 lippi Ar-
 chiducis ex
 Francia re-
 ducitur
 annis nata
 tredecim.*

*Mortuit
 Fredericus
 Imp. Maxi-
 milianus pa-
 ter, Philip-
 pi auus.*

*Maximi-
lianum du-
cis fecim-
dem vxor-
tem, sed
qua bene-
cium inte-
grum non
superauit.*

*Et cret
idem Ma-
ximilianus
vxorem sua
patrum
Ducum Me-
diolanen-
sem, qua-
dringentum
millibus
ducatorum
paciscitur.*

*Cluius
Caesaria
proscriptio-
ne Antuer-
pia libera-
tur.*

*Reuisti Ca-
sar libe-
res suos,
cum per
quingens
annos &
modis bel-
lis abfuis-
set.*

*Compro-
misit iure
Caesar &
Geldrus in
pacem, sed
multo effu-
dit.*

lecto exercitu eis obuiam rendit. Sed expectare non ausi, discessere. Cæsar in Austriam reuersus, exercitum dimittit, pauloq; post Oeniponte in vxorem ducit Blancam Mariam filiam Galeacij Mariæ Sfortiæ Ducis Mediolanensis, sororem Ioannis Galeacij, qui à patruo Ludouico Sfortia imperio Mediolanensi fuit exutus; ac demum veneno sublati. Mirabantur complures Cæsarem Maximilianum ad tam impares descendisse nuptias: sed hi non considerabant Cæsarem ob nimiam liberalitatem continuaque bella semper pecuniæ indigum, cum ea in dorem, ac pro Diplomate quo Ludouicus Sfortia sponsæ patruus Dux Mediolanensis renuntiabatur, accipere quadringenta millia aureorum ducatorum; pro mundo eius muliebri ducenta millia, aliaque centum millia quibus sponsæ nuptias cognati eius ac affines honorare dicebantur. Sed biennium integrum Blanca Maria non superuixit. Inrer venandū enim (vt & Maria Burgunda prior Cæsaris vxor) quo delapsa, non multo post è casu, cum foetu quem vtero gerebat, nullis relictis liberis periit. Exinde Cæsaris iussu Antuerpiæ publicatur, Philippum Cluium Rauastainij Regulum proscriptione, qua cum Fredericus Cæsar ferierat, liberatum in integrum restitui, veteremque ei honorem, bona, locum ac dignitatem reddi. Nono Kalend. Maij obiit Philippus Creuecurius Esquardij Dominus, cuius supra sæpius meminimus, vir belli peritissimus, multisque ornatus dotibus, nisi eas perfidia maculasset, sepultus Boloniæ apud Picardos. Cum Cæsar per quinquennium & sex menses à Belgis abfuisset, eò cum Maria Blanca vxore venit, primò Coloniā, inde Traiectum ad Mosam, vbi cum filius Philippus filiaque Margarita cum præcipua Nobilitate præstolabantur, ibique felices nuptias ac aduentum gratulantes, aliquamdiu festos egerunt dies. Cum Grauiam peruenissent, obuium habent Carolum Egmondium qui se Ducem Geldriæ dicebat, sperans opera Alberti Saxonis à Cæsare Ducatus quietam possessionem se impetraturum, sed frustrà. Obsidebant Cæsariani Neomagum urbem primariam, murosque tormentis quatiebant. Sed cum paucis mensibus summo Geldrorum incommodo bellum durasset, tandem Principum aliquot Germaniæ inrercessione res componitur. Committunt Cæsar ac Carolus Egmondius controuersiam sex Imperij Septem-viris; assumeturque, si opus esset, septimus Argentinensium Antistes, sententiaque à pluralitate consentientium penderet; interea Carolus prouentibus Ducalibus frueretur. Si causa cecidisset, tum Cæsari ac Archiduci Philippo vt beneficiarius cliens operam impenderet, acceptis ea de causa singulis annis sex millibus aureorum Rhenensium florenorum. Non obstante hac partium submissiōe, pax paulò post à Carolo rumpitur, ita vt necessariò in Geldria relictī Guardientes non frustrà resisterent. Cæsar cum

cum vxore, filio, filia, Antistite Moguntino, Frederico Saxoniz Duce, multaſque alia nobilitate Mechliniam, indeque Antuerpiam venit, neceſſaria parans, vt filius Philippus Louanij in Ducem Brabantiz inauguraretur. Deceuerat enim filium annum decimum ſeptimum agentem emancipare. Philippus Rauaſtinius, quamuis ſecundum pacis Sluſanz leges turò Caſarem adire poterat, miſſo tamen ad eum viro nobili rogare iubet, num Imperatoriam Maieſtatem ſalutatum ſibi venire liceat. Aſſentit hilari ore Caſar. Cumque Rauaſtinius procul Caſaris aſpexiſſet vultum, ex equo deſcendit, pedesque appropinquans, ac Caſarem ſubridere videns, flexo genu dextro inquit: Ago Maieſtati tuæ gratias, quòd me in conſpectum admittere ſit dignata. Si ante hunc diem aliquid commiſi in quo Maieſtatem tuam offenderim, rogo id mihi ex animo ignoſcere dignetur, ac veniam præteritorum tribuere. Reddit ei Caſar: Iamdudum ea animo deponens libenter tibi ignoui, ac liberaliter etiamnum ignoſco. Cùm autem hæc aulica ratione in ſpectum prolata Rauaſtinio viderentur, ac proinde ei non ſatisfacerent non multò poſt ad Carolum Francorum Regem ſe contulit; à quo deinde Genuæ Ligurū Metropoli præſicitur. Sed nihil ibi memoria dignum, quemadmodum nec contra Turcas geſſit, per omnem poſtea vitam bello infelix. Francis enim (vt poſt dicitur) Genua pulſis, in Franciam eſt reuerſus, nullaque auctoritate nec dignitate ornatus, inglorius inter eos egit, tandemque ſine liberis moriens, bona omnia cognato Cluiæ Duci reliquit. Interea Caſar cum filio Philippo multiſque Proceribus Louanium contendit, ibique ſolitis cærimoniis in Ducem inauguratur. Tum moneta aurea argenteaque in populum ſpargitur. Exinde Dux Philippus Equites creat. Tum Principes Antuerpiam redeunt; eademque ratione Dux qua Louanij, ſed maiori cum pompa inauguratur, quemadmodum & paulò poſt in ceteris omnibus Brabantiz aliarumque prouinciarum præcipuis ciuitatibus. Gertrudēbergæ 12. Decembris nomine totius Hollandiz inauguratus eſt, poſtea Romerſwalij nomine omnium ciuitatum Zelandiz. Anno 1495. poſtridie Nonas Apriles Caſar in Germaniam reuerſus, cum Summo Pontifice Alexandro Sexto, & Ferdinando ac Eliſabetha Hiſpaniarum Regibus ac cum Venetis contra Carolum Octauum Francorum Regem, qui ſuperiori anno magnis copiis in Italiani tranſgreſſus ſtatum Florentinz Reipublicæ mutarat, & pulſis Arragoniis Regnum Neapolitanum occuparat, ſœdus in ſpeciem facit. Aliis enim impliciti negotiis, nec Caſar nec Hiſpanus quidquam ſœderi contulerunt. Conuocat hoc anno Archidux Philippus Mechliniz Belgarum Ordines, ac ex eorum conſilio ſtatum Reip. Belgicæ ciuilibus bellis ac diuerſis ſeditionibus valdè perturbatum, in ordinem, qui maximè Principi ac

Veneris Caſar Mechliniam, inde Antuerpiam.

Clinius Ranceſſat. nunc tunc poſt à Caſare per omnia in gratiam recipitur, ad tollendum.

Nihilominus idem Clinius ad Francum tranſgreſſus, vniuersis obit.

Philippus Archidux præſente patre Caſare, Louanij inauguratur, inde Antuerpiam & in ceterum urbibus.

1495

Interdum bellico Italianum regem Neapolitanum.

subditis conuenire videbatur, redigit. Deinde misso ad Angliæ Regem Philippo Burgundo Beueræ ac Teruetæ Domino cum viris aliquot doctis, controuersias mari ac terra mercaturæ causa ortas componunt, ve-

*Renouatur
Edictum,
quo olim
à Philippo
Bono con-
sensu Sum-
mi Pontif-
cis modis
epibus ec-
clesiasticis
positum est.*

teremque amicitiam renouant ac stabiliunt. Ad hæc Edictum olim à Philippo Bono consensu Summi Pontificis publicatum renouatur, ne quis Romæ obtempera maiora Sacerdotia sacrarumque dignitatem sine Principis consensu (Placet vocant) possideret, neque posthac sacrati homines agros villos sine Principis consensu emerent. Tum inducias cum Geldro in sex menses concipit, Cæsare ægerrimè ferente. Exinde Cæsar, Wormalia: Comitibus Principum ciuitatūque Germaniæ liberarum celebrans, auxilia contra Francorum Regem petit, quod non solum Regnum Neapolitanum ac Belgas inuasisset, sed perturbata Christiana Ecclesia, urbem Romam, fugiente Venetias Pontifice, occuparat. Petit etiam con-

*Castrum
Eisdain, re-
ceptaculū
raptorum,
debilitatur.*

sucto more opem contra Turcas. Sed sententiarum diuersitate nil memoratu dignum fuit decretum. Singularium aliquot Procerum quaestiones, vitandi ciuilibus belli causa, fuere sopitæ. Ludouicus Sfortia, accepto Diplomate, Dux Mediolanensis à Cæsare renuntiatur, & Comes Wirtembergij eodem tempore Ducis ab eo titulum accipit. Quinto Kalend. Septembris castrum Roberti Mercani, nomine Eisdain (cuius præfidiarij dudum vndique rapaci manu prædas egerant) multis operis ac tormentorum ictibus debellatum deditionem facit. Controuersia quæ inter Mercanum ac Badensem erat, Procerū sententiæ committitur. Præfidiarij, dicto Archiduci sacramēto nemini se nocituros, in arce mansere. Mense Octobri Archidux Philippus Legatos ad Francorū Regem mittit, petens pacem Senliacam inuiolatam seruari curret. Ita se facturū Rex promittit. Prædie Kal. Nouemb. Cæsar Francofurti ad Mœnum Romani Imperij Senatū, quem vulgò Cameram Imperialem vocant, instituit, dictoque die inter horam nonā & decimam antemeridianā in ædibus Brauseliis Iudices hos cum Assessoribus constituit, Eittelfredericū Zollernensem, Bernhardum Eberstainium, Richardum Neccardensem Comites; Theodorum Pleiminganum, Nicolaum Heiurennum, Georgium Neidecensem, Auringam Simanam, Martinum Walderodensem Barones.

*Instituit
Cæsar Ca-
merā Im-
perialem.*

1496

*Legati
Franci
liberaliter
ab Archi-
duce dona-
ti, contenti
domum re-
uertuntur.*

Mense Febr. anni 1496. Rex Carolus ad Archiducem Legatos mittit, petentem, sibi Mortangam Hannoniæ oppidum restituat, si secundum formulam pacis Senliacæ, ante constitutum tempus, Airam, Hefsdinum, ac Bethuniā recipere velit. Legati liberaliter donati in Franciam contenti reuertuntur. Post hæc Archidux à patre Cæsare dudum vocatus, in Germaniam circa finē mensis Aprilis proficiscitur. Kal. Maij Traiectum ad Mosam veniens, cum ciues pro more lignearum aueum è malo scorpionibus deiciere conarentur, rogatus è numero esse dignaretur, consentit, ac post aliquot

aliquot repetitos ictus, auem magno ciuium gaudio alrissima arbore deicit, ciueſque huius Sodalitatis liberaliter donat. Inde Coloniam Agrippinam profectus magno cum honore recipitur. Idem fit maxime in dinone Ferretana, à quibus in Principem inauguratur, quemadmodum & in aliis cognati ſui Sigismundi Auſtriaci ditionibus, dudum patri eius donatis. Secundo Kal. Iulij Viennam ad Cæſarem patrem venit, ac ſecretis communicationibus per multos dies, remotis arbitris, tempus impendunt, agentes, vt creditum eſt, de aſſerenda Geldria, recipienda ſponſa, ac recuperandis ditionibus, quas Francorum Rex eripuerat, de conciliandis Heluetiis, & ſimilibus. Hinc ſimul Inſbrucum, id eſt Oenipontem, perueniunt, ac in menſem uſque Auguſtum manent. Circa finem Iulij Ludouicus Sfortia Mediolanenſis in Germaniam veſterat, Cæſarem in Inſubres perducturus; Archidux Auſtriacos ſuos inuiſens, patrem Lintzj expectabat: Cæſar à Ludouico Sfortia ad bellum contra Francos in Italia ſuſcipiendum incitatus, ea tandem lege eſt aſſenſus, ne filius Philippus ei ſe miſceret, ſed in Belgium reuerſus, pacis Senliacæ conditiones obſeruaret. Rebus ad hunc modum conſtitutis, filio in Belgium redeundi poteſtatem facit, dimiſſoque Ægidio Buſſidio Præpoſito Leodiienſi, filio alios adiungit comites ac Conſiliarios: qui cum eo per celebriores Germaniæ ciuitates profecti, à Principibus ac liberis ciuitatibus magno cum honore ſunt exculſi. Duodecimo Kal. Octobres in Zelandiam Hiſpanica claſſis centum triginta quinque nauium appellit, qua uehebatur Ioanna Arragona Ferdinandi ac Eliſabethæ Hiſpaniæ Regum filia, deſponſata Archiduci Philippo, ac non ita dudum per Legatum illi nupta. Venit Ioanna cum præcipua Nobilitate Antuerpiam (militibus ac ſociis naualibus in inſula Walcherana ad claſſem manentibus) ſummoque cum honore, ingentiſque pompa omnium Nationum in vrbe mercaturam facientium, recipitur. Margarita Auſtriaca fratri eius Hiſpaniæ Principi deſponſata, Namurco Antuerpiam profecta, ſponſa ſponſæ felicem gratulatur aduentum, bonaque omnia inuicem precantur. Congreſſus harum duarum Principum fuit perquam ſuauiſ ac blandus; non enim multum ætate diſtabant. Archidux vix è Germania reuerſus, Liſæ Brabantiæ oppido ſponſam Antuerpiā venientem excipit, ac duodecimo Kal. Nouembres in vxorem ducit, iungente eos Henrico Bergio Antiſtite Cameracenſi: nuptiæ verò exiguo cum comitatu ac parua pompa Liſæ ſunt celebratæ, ſed poſtea Bruxellæ Regia planè magnificentia inſtauratæ. Erat eo tempore Cæſar in Italia, primumque Genuam, deinde Piſas circa Nonas Octobres ingreſſus, deiectis Fræciſiſ liliatis in ſigniis, Aquilam Romanā eius loco ſubſtituerat. Oppugnabatur Piſani à Florentinis auxilio Francorū. Defendebantur verò à Summo

*Archidux
Tranſiit ad
Belſum.
dixit in
legem,
Rex.*

*Multa die-
bus Vienna
Archidux
cum patre
Cæſare ſo-
cratē con-
mouit.*

*Rediit in
Belgium,
magno vo-
luntate huius
vixit en-
lur.*

*Venit ad
Antuerpiam
ſponſa filia
Regum Hi-
ſpaniæ.*

*Nuptiæ ce-
lebrantur
primum
Liſæ, ſed
poſtea ſub-
ſtituitur
vixit En-
nallæ.*

*Federati
in Italia,
hanc Flo-
rentinorum
Rege Gal-
lia, illic
reliqui cum
Caesare.*

*Liburnum
Florentino-
rum portum
obsidentur,
sed irritis
conantur.*

*Renatus
Caesar in
Germania.*

1497

*Margarita
Archiduci
foris mu-
pura Prin-
cipi Hispa-
niae, illius
navigat.*

*Inrepleda
in flammis
naufragio,
lepidissimam
sibi scribit
Epitaphium.*

Pontifice, Venetis ac Sfortia, qui Caesarem in foedus ac ad ferendū auxilium pertraxerant. Conueniunt omnium confederatorum Legationes, inter quos erat & Philibertus Sabaudie Dux, ducentos adducens lancearios equites, ac clientale Caesari sacramentum de Sabaudia dicens. Decernunt Liburnum Florentinorum portum terra marique oppugnandum, ne eius opportunitate ad inuadendam Italiam Francorum classis vteretur. Caesar oppidi situ terra marique perlustrata, copias terrestres adducit. Veneta classis mari premebat. Florentini iustum Liburni habebant praesidium, cui nec comineatus nec tormenta decerant. Praerat Bettinus Ricafolis, qui mox adiutus Nortmannica naue, quæ secundo vento, contemptis Venetis, in portum se intulerat, ac octingentos Vascones cum multo comineatu exposuerat, insigniter se defendebat, tantò felicius, quòd Veneti & Sfortiani dissiderent de Liburni possessione, etiam antequam esset in potestate. Tandem cum media hieme, seu a tempestas aliquot Venetorum trirèmes perfregisset, ceterasque in altum eiecisset; milites terra Liburnum prementes eadem coacti tempestate, è castris magno numero Pisas perfugerent. Quare Caesar, soluta obsidione, reductisque copiis, Ticinum ad Sfortiam, indeque in Germaniam est reuersus. Apud Belgas Hispaniae Procures qui Ioannam Arragonam comitari erant, cum Margarita Austriaca mense Februario anno 1497. naues Vlissingæ in Hispaniam traiecturi conscendunt, vt Ioanni Arragonio Hispaniarum Principi nuberet. Comitatus est Archidux sororem Middelburgum Zelandiae vsque mansitque; donec vento flate secundo classem ascendisset, ac è portu soluisset; tum Bruxellâ reuertitur. Hispanica classis Angliam in conspectu habens, subita ac periculosissima oborta tempestate, haud procul naufragio abfuit: quo tempore (res memoria digna) Margarita naturali hilaritate non destituta, cum iuxta nauarum in eo periculo morem, manus sibi ac in iis aliquot aurei obligarentur, vt erat Gallica lingua facunda, vt-pote vt futura Regina in Francia enutrita; hoc sibi ipsi Epitaphium lussit, atque chartæ cereæ inclusum, alteri manui cum aureis alligari voluit, vt postea ab vndis ad litus eiecta cognitaque, honestè terræ mandaretur:

*Cy gist Margole, noble Damoiselle,
Deux fois mariée, & morte pucelle.*

quòd Latine sic sonat:

Margaris hoc tegitur cumulo clarissima; quæ bis

Nupta quidem, mansit sed sine labe pudor.

Tandem multis superatis difficultatibus, ac aliquot amissis nauibus, ceterisque ferè omnibus iactu onerum seruatis, ægrè portum Angliæ oppidi Hamptonæ tenuit. Honestè ac pro dignitate à Rege Henrico Septimo excepti, rebus necessariis sunt adiuti. Cumque per tres hebdomadas

das ventum ex Oriente flantem expectassent, eo se exhibente, dant vela, ^{In Anglia aliquando exten-} magnumque maris emensi spatium, valida iterum cogente necessitate, Galliciae portum, qui à D. Andrea nomen habet, intrant, Regesque ^{posuere tentos, prae- ferebat Hispanos attingit,} certiores de suo aduentu faciunt. Properat eis statim cum multa Nobilitate obuiam Castellæ Conestabilis, ac haud procul vrbe Burgenfis Rex Reginaque Margaritam amplexi ad urbem deducunt. Postero die am Princeps Ioannes cum magna solemnitate in uxorem ducit, celebranturque ingenti Hispanorum gaudio sumptuosissimæ aliquot diebus nuptiæ. Sed lætitiâ hanc non multò post nubes tristis inuoluit. Nam fine huius eiusdem anni obiit idem Ioannes Hispaniarum Princeps ardenti ^{Nuptia nam, sed breuis gau-} febre, relinquens uxorem Margaritam Austriacam gravidam, quæ paulò post animi dolore immaturum edidit foetum masculum, quæ ^{dy-} altera fuit Hispaniæ metoris causa. Hoc anno postridie Kal. Iulij fortuito igne Anghiani petière quingentæ ædes, extincti fumo ac flamma plusquam quinquaginta homines. Oppidum Diestum in Brabantia hoc tempore sub imperio erat Ducis Iuliz, vt beneficiu Ducis Brabantiz. Iusserat Dux Iuliz ibidem leui de causa ciues aliquot capite ^{Narratur quæ factum} plecti. Horum propinqui ad Procuratorem causarum Brabantiz Ducis ^{Dissum} de supplicij iniquitate erant conquesti. Hic die dicta Ducem Iuliz coram ^{Oppidum à Duce Iulia ad Nassos uenit.} Senatu Ducis Brabantiz in ius vocat; defendebat ille se per Procuratorem: sed tandem causæ diffidens, oppidum Diestum cum omni ^{rit.} quod in eo habebat iure Eingelberto Nassauij Comiti vendit, cuius posteri exinde id possidere. Eodem ferè tempore Ioannes Carondeletus Champuanisij Dominus Burgundiæ Cancellarius dignitate exiit, inimicorum calumniis, vt quidam volebant, circumuentus, promotisque est in eius locum vndecimo Kalend. Ianuarij Thomas Plainius Maigrij Dominus, natione (vt Carondeletus) Burgundus; cuius consilio mox statutum ac publicatum fuit, ne quis sericis aut laneis vteretur vestibus, ^{Lex lata, sed parum diuturna, nisi quis videretur, nisi sericis aut laneis apud Belgas taxis.} nisi eæ apud Belgas factæ textæque essent: quæ lex mercatorum astu ac donis parum diuturna fuit. Paulò post Balduinus Lanoius Molenaissij Dominus cum honorifico comitatu in Franciam ad Regem ab Archiduce mittitur, vt Ducatum Burgundiæ, ac in Artesia Airam, Hesdinum ac Bethuniam, ceterasque vrbes eius iuris repeteret. Honorificè à Rege excipitur, legationeque in secretiori Concilio audita, speciosis Lanoius verbis ducitur. Cùmque discedendi tempus aduenisset, frigidus scripto remissus est, vt facillè Franci demonstrarent, sese Burgundiâ nisi per viam ¹⁴⁹⁸ non discessuros. Septimo Idus Apriles anni 1498. obiit Francorum Rex ^{Mortuus Carolus Quintus} Carolus Octauus, annos natus viginti & octo, è quibus regnavit tredecim. Anna Britona ter ei peperit, sed infantes obire. Erat enim Rex corpore & animo infirmus. Fessus ludo paræ pilæ, in quo se cum reuulo ^{liberis.}

exercuerat, in cubiculum secedit, ceterosque è fenestra ludentes aspiciens, subito neruorum stupore, quem Græci apoplexiam vocant, corripitur, priuatúsque sensu ac motu in terram decidens, paulò post expirat. Quinto Kal. Iunij eius loco Rhemis inungitur Ludouicus Aureliano-
rum Dux, Rex huius nominis Duodecimus. Comparat in reà Cæsari-
stum ex Heluetijs exercitum, cum quo in Burgundiæ Ducatum filij sui
maternam hereditatem contendit. Præerat Francorum nomine Burgun-
dis Tramuilius Dux vetus; qui cum in urbem Digionensem se cum co-
piis includere effect coactus, Cæsari sine dubio cessisset, nisi pecunia cor-
rupti Heluetij subito stipendia ac missionem petiissent. Carolus quoque
Dux Gelrix dictus, à Francis concitatus, contempta Septem-virum Ger-
manix sententia (de qua suprà ante quadriennium) quòd contra se fecis-
set, Belgis è Geldria bellum infert. Quare facilè Cæsar cum Rege Ludo-
uico id summopere expetente, inducias aliquot mensium, dimissa exer-
citus maiori parte, facit; cumque Louanium peruenisset, Ioanna filij
Philippi vxor, filiam patris Leonotam matris Cæsaris Maximiliani no-
mine referentem: Præsul Cameracensis infantem sacra lauit Aqua, eam
inde suscipiente nomine Cæsaris Marchione Badensi. Huic adfistebant
Margarita Eboracensis ac Anna Burgunda Adolphi Rauastainij vidua,
nomine Elisabethæ Hispaniarum Regina. Hoc tempore in Frisia dudum
potentes erant factiones; vna se Vercoperos appellabant, hanc Gronin-
gani fovebant; altera Sciringanos. Groningani mirum ius in vicinos
(Ommelandios vocant) prætendunt. Non enim Ommelandiis vel pul-
lum equinum alibi quàm Groningæ emere aut vendere licet. Singulæ
ciuitates præter vnum pistorem, futorem, calcearium, lanei lineiq; panni
venditorem, nec alias, quibus vita societasque humana indiget, tabernas
habere possunt, adeò vt necessario amplissimis pagis ea sint Groningæ
comparanda, quæ vna non potest suppeditare taberna. Quæ verò domi
vel in agris rusticis nascuntur, nullibi præterquam Groningæ vendere
licet, nisi ingentem multam soluere malint. Sciringani, Duce Gotscalco
Iongema, anno 1494. aduocata è Belgio Guardianum legione; Gron-
inganos, excepta Leuwarda ac Oostergoia, omni Frisia pepulerant;
nunc vetentes, dimissis Guardianis, Groninganorum potentiam, inito
consilio Franicæ concludunt, Principem aliquem potentem in Frisix
peculiarem Dominum assumendum; mittunt Legatos ad Albertum
Saxonem apud Hollandos agentem. Communicat is Cæsari, cuiusque fi-
lio Philippo. Hi considerantes sese Duci Alberto propter bella ex stipen-
dio ultra trecenta florenorum millia debere, in Frisionum Legationem
consentiant, traditòque Diplomate Albertum Saxonem, legitimòsque
eius heredes, hereditarios Frisix vtriusque Gubernatores (hoc enim
tantum

*Cæsar pro-
filio in Bur-
gundiam
venisse,
sed fructu
suarum in-
duciarum.*

*Mafian
Leonora
filia Phi-
lippi. At-
tribuitur ex
Ioanna Ar-
ragonia.*

*Dura leges
à Gronin-
gani præ-
tensa in
Ommelan-
diis.*

*Ita hic
gratia in-
ter Frisii
disidia.*

» tantum titulo est decoratus nominant, ea conditione; vt hanc donatio-
 » nem tam pro debitis in hunc vsque diem stipendiis quam pro præstito-
 » rum officiorum munere honorario acciperet, seseque Cæsaris Comitissæ
 » que Hollandiæ cum omnibus posteris clientem profiteretur, restitutum
 » Hollandiæ Comiti Frisiam, cum ei aut eius heredibus dicta, trecenta
 » florenorum millia tum omni pecunia, quam ipsi aut eius posteris do-
 » mandis rebellibus, extruendis necessariis munitionibus, alendisque per-
 » petuis stipendiariis erogassent, esset restituta. Sic exhibito Diplomate,
 » Saxonis nomine Scaubergius à Snekiis ac Westergoiiis statim inaugura-
 » tur, vt etiam paulò post ab Oostergoiiis, qui tum primum à Groninga-
 » nis defecerant. Sequuntur hos Zeuënwooldæ ac Sciringicæ factionis No-
 » biles ignobilesque omnes. Groningani idem facere iussi recusant, quem-
 » admodum Leuwardij ac Vercoperi omnes. Leuwardij cum strenuè se ali-
 » quamdiu contra Scaubergium defendissent, tandem & ipsi Saxonem
 » Principem recipiunt, pacti res omnes saluas, & vt qui vellent Gronin-
 » gam migrare possint: præficiturque oppido Witterfoxius, qui contrariæ
 » factionis ædibus aliquot dirutis, arcem Leuwardæ ædificat, quæ etiam
 » hodie visitur. Sciringani, dominationis Groninganiæ hostes capita-
 » les, Etzardum quoque Ouerendæ Comitem ad bellum Groninganis in-
 » ferendum omni arte concitant, corpora opesque in hanc rem singuli of-
 » ferentes. Is re benè examinata, clam cum Saxone conspirat, auxiliisque
 » ab eo acceptis cum suas iunxisset copias, bellum subito Groninganis in-
 » fert. Defendunt illi se strenuè, donec variis fracti cladibus ad Frederi-
 » cum Badensem Præfulem Ultraiectinum donatione Cæsaris Henrici
 » Quarti (vt voluit) Groningæ Dominum se conferunt, auxiliumque pe-
 » tunt. Is partes auditurus, eos Vollenhouam conuenire iubet. Cum fru-
 » strà pro pace laborasset, inducias in mensem vsque Martium anni 1499.
 » facit: quibus stantibus, iterum pro pace in Hollandia conueniunt, ex
 » vna parte Albertus Saxo cum filio Georgio & Comes Etzardus, è Gro-
 » ninganis Schatterius & Horenkens Consules, & Pastor D. Martini; ab
 » Ommelandiis Abbas Selwarti, Commendator Warsumij, ac Albertus
 » Guikuma. Sed cum nec hic conuenire possent, prolongat Præful indu-
 » cias vsque ad septimum Kal. Iulij. Postidie Kalend. Iulij Archidux Phi-
 » lippus Duaci inauguratur, indeque Atrebatum profectus, Franciæ Can-
 » cellario clientale sacramentum solita cum carmonia de Flandria ac Ar-
 » testia dicit; is verò Archiduci nomine Regis, de Bolonia, petens secun-
 » dum formulam pacis Senliacæ, Aira sibi, Hesdinum ac Bethunia redde-
 » rentur: quod statim Rex Ludouicus, missis ad horum oppidorum Præ-
 » fectos in eam rem litteris, fieri curauit. Exinde Atrebatu 25. Iunij in Ar-
 » testia Comitem magno omnium Ordium gaudio inauguratur. Erat

*Tandem
postulatus
ab eiu Do-
minu pe-
culiari, &
datus Al-
bertus
Saxo, seruis
suis legibus.*

*Oppidum
se Saxoni
Groningani
& alique
aliq.*

*Capitulu
vnde,
arx ibi
instruitur.*

*Fracta
laborat
1499. Episcopus
Ultraiecti-
nus paci
Frisia ob-
pauenda.*

1499

*Tandem
paci con-
uena satis-
fit, tam à
Rege Fran-
cia quam
ab Archi-
duce.*

enim Princeps formosissimus, annotum viginti & vnus, Regiam maiestatem ore, vultu, totoque corporis habitu referens. Attribates co-
 viso, aded sunt letati, vt miseriarum, quas longo tempore eius nomi-
 ne pettulerant, obliuiscerentur. Octauo Idus Iulij Comes Nassouius Be-
 thuniam profectus, Philippi Principis nomine eius oppidi possessionem
 accepit. Exinde Cæsar è Germania in Geldriam cum copiis descendens,
 Carolo nunquam quieto bellum infert, oppidumque Arkelensium ca-
 pit. Defendit se Gelder quantum potest, acceptis clam à Francorum Re-
 ge quingentis lanceariis equitibus, Ducibus notho Borbonio ac Marca-
 no Efdainæ Domino. Cæsari quoque Cliuiæ ac Iuliz Ducum auxilia
 non defuere. Sed paulò post res ex parte componitur, Cæsare in Germa-
 niam reuerti coacto, propter nouum inter confœderatos Sueuos subdi-
 tos suos ac Heluetios ortum bellum. Finitis inter Groninganos eorum-
 que hostes mense Iulio huius anni induciis, bellum vtrique pars sum-
 mo studio apparabat. Eligunt Groningani quatuor tribunos militares,
 Heralma, Schatterum, Comerum, ac Comina; qui educto milite Dam-
 mum, Fermsonium, Otterdumium, Rheidam, Watenum, ac loca vicina
 præfidiario milite occupant, arcemque Kipperdanam, ceterasque Ham-
 mij, Derfumij ac Stickæ incendunt. Etzardus, Ducibus Groninganz di-
 tionis Nobilibus, in Oltampitiū octingentos mittit veteranos pedites, ac
 bis mille armatos suæ ditionis rusticos; qui Winschotam ac Slohteram
 prætergressi ad Abbatiam Witwirim confident, partemque Oltampij
 sacramentum dicere, ac statim Etzardo numerare bis mille ducentos da-
 leros cogunt. Groningani qui Dammi in præsidio erant, eos expectare
 non ausi, deserto oppido, Groningam reuertuntur. Nobiles id occupan-
 tes, fossa valloque muniunt. Postero die Etzardus comitatus mille aliis
 armatis rusticis Dammum venit; Oltampitios non parentes populationi-
 bus ac incendiis vexat. Witterfoxius, intellecto Etzardi aduentu, cum du-
 centis quinquaginta veteranis ad eum contendit: sed prope Colhamum
 à Groninganis numero longè superantibus victus, inter primos prælian-
 do cadit, ac cum eo circiter centum quinquaginta ex Guardiensibus;
 Dammo nihilominus in potestate Etzardi manente. Hic erat Frisiz sta-
 tus ætate huius anni, cum Albertus Saxo mense Aprili Leuwardæ, & in
 vicinis oppidis esset inauguratus hac vtrunque sacramenti forma: Nos
 Albertus Saxoniz Dux, Lantgravius Thuringiz ac Marchio Misniz
 notum facimus, nos in protectionem defensionemque nostram accepisse
 ac accipere omnes ac singulos cuiuscumque generis ac ordinis homines
 ditionis Frisicæ, eorum oppida, pagos, munitiones ac incolas; promitti-
 musque, extra Frisiam ad conuentus agendos eos numquam euocatu-
 ros, sed ius omnibus singulisque æquissimè domi dicturos. Priuilegia quo-
 que

*Cæsar pro-
 filio cum
 copiis in
 Geldriam
 venit, sed
 mox dam-
 numatur.*

*Groninga-
 ni toti se
 infirmum
 curam Et-
 zardum
 aliosq. ho-
 stes clam
 cum Saxo-
 ne facien-
 tes.*

*Admuni-
 to hoste
 Dammum
 deserunt,
 hostesq. re-
 linquunt
 munitioni-*

*Forma in-
 ramenti,
 qua se
 Saxo Fri-
 sio obstrin-
 xit.*

„que ac immunitates omnium singulorumque conseruabimus, nouasque
 „leges sine eorum assensu nullas feremus: Et sic Albertus Dux. Frisij verò
 „in hanc sententiam cum eo conuenire ac iurauere: Nos homines sacri ac
 „profani ordinis, Nobiles ac ignobiles ditionis Westfrisiae, agnoscimus,
 „eligimus ac recipimus in absolutum Principem, Duce[m] Albertum Sa-
 „xonem, cuiusque legitimos heredes conditionibus descriptis in Diplo-
 „mate Caesaris. Si necessitate pressi Dux Albertus eiusque heredes in Fri-
 „sia gubernandi causa habitare non possint, nosque eam ob causam cum
 „eiusve heredes pro Principe agnoscere nec recipere amplius vouerimus,
 „promittimus nos illi aut eius legitimis heredibus soluturos eam pecu-
 „nia[m] summam, quam durante gubernatione nutriendis militibus, aut
 „quibusuis aliis de causis regioni necessariis impenderit. Quo facto inte-
 „grum nobis erit, aliū pro arbitrio eligere Principem. Donamus ac con-
 „sentimus Duci Alberto eiusque heredibus Dominia, tributa, ac annuos
 „reditus sequentes: singulis recipiant annis à singulis Frisonum ædibus
 „duos Flandricos grossos, stuferum Brabanticum constituentes. Singuli
 „equi, singulaque pecora biennium excedentia grossum vnum soluent.
 „Annui Frisonum reditus, ac agrorum annuarum locationes singulis annis
 „centesium Principi soluentur. Qui proprios colent agros, sol-
 „uent habitam ratione vicini agro conducto vrentis. Singula cereuisie do-
 „lia aliunde in Frisiam aduecta octo soluent grossos, è quibus Princeps
 „sex, ætarium loci duos recipiet; liberi tamen erunt homines sacri ac No-
 „biles. Vini vigesimam Princeps habebit mensuram. Pannus laneus, cu-
 „ius vlna triginta vendetur stuferis, ac lineus, qui decem, singula vlna
 „quatuor soluent grossos, quæque dictam non attingent summam, duos
 „grossos. Harum rerum solutio hoc anno ac die initium sumet. In cuius
 „rei testimonium hæc Snechi subsignauimus, ac sigillo ordinario ditionis
 „Westgoicæ muniuimus pridie Kalend. Maij, anno 1499. Hoc eodem
 „anno vigesima prima Augusti vendidit Fredericus Badensis Antistes
 „Vltraiectinus Ordinum ditionis consensu Ioanni Rouero Montfortij
 „Burchgrauio supream iurisdictionem, quæ ipsis in oppido ac ditio-
 „ne Montfortiana ab omni antiquitate compete[n]s, seruata patronali
 „præeminentia, ac imperandi tributi potestate, semel acceptis quatuor
 „millibus aureorum Rhenensium florenorum.

Anno seculari à nato Christo millesimo quingentesimo, mense Ianua-
 rio Groningani muniunt atces quæ sunt Vtwartæ, Muedæ, Zudenburæ,
 ac Slohteræ, indeque cum iustis copiis ac aliquot tormentis Damnum,
 Dickhusam, ac Delfzilam tentant. Sed continuæ pluuie, ac per cataraclas
 procuratæ agrorum inundationes eos domum redire coegerunt. Tum
 Etzatdus, suis eduëtis copiis, incendit Wageburgum, Vthufam ac Mue-
 dam.

Passum
 quo si Fri-
 sy vocifera
 Saxum
 subiecit.

Inter ceti-
 ra addita-
 runt con-
 sistenti quæ-
 stionem re-
 ditionem &
 elocutionem
 omnium
 agerunt.

Vendit
 Episcopus
 Ultraiecti-
 nus supra-
 mta Mont-
 fortij iuris-
 dictionem
 semel quæ-
 tuor milli-
 bus aureo-
 rum.

1500

Et eadem
 hanc po-
 litionem
 hanc lacessit
 Groninga-
 na.

dam. Vrwartij, tradita arce, præfidiū admifete. Marnij rebus fuis timen-
tes, arma capiunt. Mittuntur eis auxilio Groningani atque Ommelandij,
ac fimul castra Vinfumij locant. Sed appropinquante cum copiis Etzar-
do, oritur inter focios diflenfio. Groningani domum abeunt, militibus
ftipendiariis munito Vinfumij loco relicto. Etzardus difsentientes inua-
dit, repugnant nonnulli, alij feruato ordine difcedunt, tertij fugam ca-
piunt. Marnij, non paucis defideratis, malè habiti domum rediere. Per
idem tempus rebellant contra Saxonein Ooftergoij, Weftergoij, ac Ze-
uenwoldij, ac filium eius Henricum Franikeræ obfidet. Veniunt Saxo-
ni, Duce Brunfwicano eius genero, auxiliares copiz è Germania; quibus
vt ingreffum obftituerent, collecta circiter decem armatorum millia ca-
ftra Bomfterzilæ munierant. Dux Albertus in vnum coactis veteribus
ac nouis copiis, ad hoftem pergit, cumque cos inftituta acie in con-
fpectum haberet, per fclopetarios leuibus vexat diuerfis locis pugnis. Inter-
eà idoneo loco conftitutis tormentis, tantam à latere eis cladem infert,
vt vix tentata pugna, omnes fugam arriperent. Multi capiuntur, plures
interficiuntur, aquis que merguntur. Tum Dux castra Vrawclofteram
transfert, expectans, quid conftitij rebelles qui Franikeram obfidebant,
efflent capturi. Cum eos in castris manere, premereque oppidum velle in-
tellexiffet, eò contendit. Illi, re intellecra, fimulque de fociorum clade ad
Bomfterzilam certiores facti, concepta formidine, impedimenta conua-
fant, ac non expectatis Ducibus ad fua plerique dilabuntur, manente ob-
ftinatè in obfidiōe Præfecto Suckero cum mille quingentis veteranis:
in quem obfcura nocte erumpēs Henricus Saxo, Sucketum cum ducen-
tis quinquaginta viris interficit, ceteros omnes in præcipitem fugā agit;
fuperuenientesque fummo manè Duces, tormenta ac alia impedimenta
fui iuris faciunt. Inde Duces cum Henrico Saxone Leuwardam ac ad
cetera Frifiz oppida proficifcuntur. Nullus non portas aperiebat, veniam
clementiamque petens obuiam Ducibus veniebat. Rebus in Weftfrifia
recuperatis, ad domandos obfidendosque Groninganos Dux Albertus
animum conuertit. Locat Adewarti castra, tandemque feptimo Kal. Mar-
tij eadem ad Abbatiam Selwartum, haud procul Groninga parte Se-
ptentrionali fitam, transfert; continuique; præliis ac opportuna occupan-
do loca tantum efficit, vt vndique ferio obfiderentur. Tum maiora pro-
fert tormenta, ac omnia ad oppugnationē neceffaria parat, nocte dicque
ciues tormentorum globis vexans; vbi cum aliquando fuperbæ ciuitatis
fitum incautiùs fpeculatur, tormenti manualis globo leuiter in capite
fauciat; cuius curandi caufa cum fe Dammum contuliffet, accedente
febri decumbere fenex cogitur. Intereà Fredericus Badenfis Præful Vi-
traiectinus fummo opere pro pace fatagebat. Idem ftudebat Georgius

Thu-

Ooftergoij,
Weftergoij
ac Zeuen-
woldij
contra Sa-
xonein re-
bellant, ac
Franikeræ
obfidet.

Præliū
idem fup-
erantur.

Saxo-
ni co-
guntur ob-
fidem
capiam.

Weftfrifia
dem-
it, Saxo
Groninga
obfidere
parat.

Imper
fpa-
culandam
vixu fitt,
tormentis
globo con-
tulatur.

Thurenus, Cæſaris in Friſia Legatus, qui poſt multas diſceptationes, variaque colloquia, tandem Groningæ iuxta Elbingæ portam, vndecimo
 » Kal. Septembris hiſce legibus conuenete: Groningani Ommelandios ſa-
 » ctamento, quod ſibi noua confederatione dixerunt, liberant. Omme-
 » landij ac Groningani, donec Imperiali ſententia de iure Ducis Alberti ac
 » ciuitatis Groninganz fuerit decretum, liberi manent. Interea Georgius
 » Thurens Ommelandios gubernato, dicto ſacramento, ſe in nullius eos
 » conſtituturum poteſtatem, niſi quem Imperialis ſententia Dominum
 » declarafſet. Pendente lite Groningani iuribus conſectis vtuntor, ita vt ne-
 » mini liceat alibi vendere butyrum, caſeum, equos, boues, vaccas, frumen-
 » ta, legumina, oues, porcos, quàm in ciuitate ac foro Groningano, exce-
 » ptis factis hominibus, Nobilibus, ac Daminiis; qui ea quæ ager eorum
 » proferet, vbi voluerint, vendere poterunt. Eadem libertate Ôltamptij,
 » durante ſequeſtri tantum tempore, vtuntor. Groningani Comiti Etzardo
 » ſummam quatuor millium quingentorum Dauidicorum florcnorum,
 » quam eis mutuò dedit, reſtituunt, & ſi uſuram de dicta ſumma de-
 » beant, ex ſententia Antiſtitis Vltraiectini ac Ducis Alberti ſoluunt.
 » Quibus ita cõſtitutis, Dux Albertus obſidionem ſoluens, maiorem exer-
 » citus partem in Weſtfrifiam mittit, iuſtum Dammi præſidium relin-
 » quens. Ipſe ingraueſcente febti, & leui vulnete in ſenili corpore ſubpu-
 » treſcente, cum in Ooſtfrifiam contendiſſet, paulò poſt Emdæ ſupre-
 » mum diem claudit, ſuccedente ei filio natu maximo Georgio. Hoc anno
 » ſæculari 1500. ſexto Kalend. Martij, qui D. Matthiæ tum ſacer erat, quòd
 » annus eſſet biſſextilis, natus eſt Gandau Flandriæ Archiduci Philippo
 » filius Carolus, poſtea Cæſar eius nominis Quintus: Nonis Martij ſacro
 » Fonti præſentatur, Matgatita Ebotacenſi vidua Caroli Audacis infan-
 » tem vlnis geſtante, cui dextrum latus claudebat Margarita Auſtriaca
 » Hiſpaniarum Principis iuuencula vidua, quæ non ita dudum ex Hiſpa-
 » niis cum Ioanna puerpera redierat; ſiniſtrum latus claudebat Catolus
 » Crouiacus Chimai Princeps, iuſſu Aulae (inquit Marchantius) accedente
 » quarto Ioanne Bergarũ ad Scaldim Domino, patre Antonij primi Mar-
 » chionis. Antiſtes Tomacenſis infantem ſacra vnda abluit, nomen Cato-
 » li indidit Chimaus in memotiam proau Caroli Audacis. Reſtores vr-
 » bis Gandenſis infanti obtulere nauem argenteam quinquaginta pondo,
 » omen futurarum optim, quas ei ſucceſſoribùſque naues incognitis in-
 » ſulis ac tetris repertis eſſent aduecturæ. Ter poſt hæc in populum autea
 » argenteaque ſpargitur moneta; primùm ab Archiduce infantis patre,
 » deinde à Senatu Gandenſi, tertio à mercatote panni ſerici. Menſe Maio
 » Archidux Bethuniæ & ad Fanum D. Audomari inauguratut; indèque
 » Dunkercam peruenit, tum Greuelingam, vbique libetaliter donatus.

Hic,

Leges paci-
 agente Le-
 gato Cæſa-
 ris ſan-
 ciuntur.

Moritur
 Albertus
 Saxo leui
 vulnere in
 ſenili cor-
 pore ſub-
 putreſcente,
 ſuccedente
 filio Geo-
 rgio.

Natiuitas
 Gandau
 Carolus,
 poſtea im-
 perator
 eius nomi-
 nis Quintus.

Præſentatur
 primæ
 cindem.

*Colloquuntur iuxta
Calceum
Rex An-
glia & Ar-
chidux.*

Hic, missis ad eum Anglorum Rex Legatis, statuunt colloquij diem ac locum in templo D. Petri, unico distans Calcto milliari. Prior venit cum Regina Rex Henricus VII. quinto Idus Iunij eodẽ contendit Archidux, Anglorum Proceribus obuiam prodeuntibus, deinde Rege Henrico. Cũ inuicem honorassent, amplexique essent, Archidux Reginam eiusque comitatum inuisit, salutatque. Tum Principes per tres & amplius horas soli colloquuntur. Absoluto prandio, cũ hinc inde comites donis onerassent, ac inter se muneribus certassent, ad sua rediẽre. Archidux Grevelingam, Veurnam, hinc Niportum, tum Ostendam, tandem Ardiburgum peruenit, vbique summo cum honore exceptus, muneribusque excultus. E Flandria Lutzenburgum profisciscitur, vbi dicto acceptoque sacramento in Ducem inauguratur, relicta ditionis gubernatione Marchioni Badensi. Hoc anno Cæsare grauissimo bello inter

*Inauguratur Archi-
dux apud
Lutzenbur-
gum.*

*Sfortia
Mediolani
à Gallis
pulsus, post
quatuor
menses il-
lud recup-
erat, sed
mox iterũ
pellitur.*

Sucuos ac Heluetios occupato, Ludouicus Duodecimus Francorum Rex Alexandriam, deinde Mediolanum eiecto Ludouico Sfortia, copiisque eius ad Padum amnem profligatis, occupauit, fugiente Sfortia cum liberis fratreque Ascanio Cardinale in Germaniam ad Cæsarem: vnde post quintum mensem à Mediolanensibus, Francorum insolentiam fessis, reuocatus, cum forti Heluetiorum manu, quam mercede conduxerat, Mediolanum est reuersus. Sed paulò post nouus Francorum exercitus duce Tramulio rediens, ac se veteribus Lignij, Trivultij, ac Venetorum copiis iungens, Heluetiisque qui Sfortiæ militabant pecunia corruptis, Mediolanum Franci cum vniuerso Ducatu recuperauere, Ludouico Sfortia, ita vt inter pedites Heluetios, eorum more vestitus ac armatus, Nouaria per medium Francorum exercitum exire, ac in tutum ignotus effugere conabatur, capto, in Franciam abducto, ac tristi carcere Lugduni incluso, perquam exiguo scribendi ac legendi concessio solatio, vbi tandem post decimum captiuitatis annum miser periit, relictis duobus filiis Maximiliano ac Francisco, qui in Insubrum Imperio inuicem succedentes, cum summa miseria, exiguo tempore regnauere, tandemque sine liberis obire. Archidux Philippus Bruxellæ Brabantię anno 1501. 4. Kal. Februarij in templo Carmelitarum, Sacro ac cærimoniis pro more peractis, Equitum Aurei velleris numerum supplet. Decimo quarto Kal. Iunij Legio Guardienfis stipendiis Groningani adscripta, Dammmum arcta obsidione cingit. Groningani illud cum Guardienfis duobus diuersis locis oppugnant; sed desideratis ducentis, ac multis sauciatis, repelluntur. Co. Etzardus cum mille quadringentis militibus ac quingentis rusticis Amisiam traicit, & Fermsonij castra metatur. Groningani ac Guardienfes, relicto Dammo, instructa acie obuiam profisciscuntur. Exspectat idoneo loco Etzardus, tormentisque maioribus præ se actis, adeo Groninganos

*In Fran-
ciam demũ
abductus
Sfortia
post deci-
mũ capti-
uitatis an-
num ibi
miser obit.
1501*

*Groninga-
ni Dam-
mmum obsi-
dunt.*

ninganos

ninganos ac Guardianes perturbat, vt orta dissensione (alij prodicionem dixere) vixq; tentata pugna Seltwatium reuenterentur. Sed rupto in itinere ponte, multi sunt submersi ac caesi, ceteri fuga Groningam versus sibi consuluere. Periere è Groninganis circiter septingenti, ac inter hos Consul filij aliquot. Consules ipsi captiui abducti sunt. Post hanc victoriam Hugo Lisenachi Burchgravius, Saxonis Legatus, cum multa Germanorum ac Westfrisorum Nobilitate Adewartum, Etzardus verò suis cum copiis Winsumium venit, ac comuni consilio Adewartum insigniter muniant, coactis Ommelandiis suo sumptu operas facerent, insuperq; magnam pecuniæ summam conferrent, in recusantes igne sæuientes. Inde ad portas vsque Groninganas excurrunt, omnia igne ferroq; vastant, Drenamq; vniuersam depopulantur. Sub idè tempus Comiti Etzardo contra Brunswichiū & Oldenburgensem Comites, Nobilēsq; Butiagerlandios, domi oritur bellum: qua vltus occasione Fredericus Badensis Ultraiectinus Præsul, inducias inter Saxonem, Groninganos ac Etzardum facit, quæ initium essent habituræ Kal. Octobris huius anni, finituræ sexto Kal. Maij anno 1504. sæpius interea diuersis locis frustra pro pace satagentes. Æstate huius anni in ditione Leodiensi ac vicinis reperta sunt in hominum vtriusque sexus vestimentis signa Crucis, adeò exactè expressa, vt nullus pictor melius posset. Plures cælo demissas cruces affirmabant, quò Principes ostenti terrore ad bellum Turcis inferendum animarentur. Decimo quinto Kal. Augusti nascitur Bruxellæ Archiduci filia Elisabeth, quam Henricus Bergius Antistes Cameracensis sacra Vnda lauit. Prædie Idus Augusti Archidux Lugdunum ad Regem Francorum Ludovicum mittit Ægidium Bullidum Archipræsulem Bisuntinum cum Cheuræ ac Verrij Dominis, vt filiam natu maximam Claudiam ex Anna Britone natam, filio suo Carolo ex promisso conuentoque despondeat. Promittebat Rex cum filia matrem hereditatem, Britonum Ducatum; Cæsar Regem Ludovicum Mediolani Ducem concessio Diplomate, ac sacramento clientali accepto, ea conditione renuntiaret, vt si dictæ nuptiæ Regis culpa effectum non fuissent sortitæ, concessio dicti Ducatus nullius foret momenti, sed omnis actio, quam iure Imperij in Ducatum Mediolanensem Cæsar habebat, ad Carolum Austriacū rediret. Exinde desponsatur Margaritæ Austriacæ, Ioannis Hispaniarum Principis vidua, Philiberto Sabaudia Ducis: quæ decimo Kal. Nouembres Bruxella discedens, per Hannoniā, Picardiam, Franciam, Burgundiam, ac tandem in Sabaudiam venit; vbi duobus milliariis à Genæua, loco dicto Roma Moustier, Duci Philiberto matrimonio coniungitur, præeunte Moriennæ Antistite: & prædie Nonas Decembres Genæuam ingrediuntur, venientibus obuiam Ducis Philiberti fratribus,

Groningani caesi circiter septingenti, haud pauci capes, reliqui fuga sibi consuluerunt.

Sanciantur induciae, & intercedat diuersis locis frustra de pace agitur.

Nascitur Archiduci filia Elisabeth.

Desponditur Carolo infans Claudius Francica.

Nubis Margarita Archiduci frater Duci Sabaudia.

bus, Carolo post eum Duce, quatuordecim tum annos nato, Philippo decem annorum puero, Archipræsule ac Cosmite Genevæ; ibidemque Margarita magna cum pompa lætitiæque inauguratur. Paulò ante has nuptias Bruxellam venerat Bellevillæ Dominus, à Rege Ludouico missus, rogans, quandoquidem Archiduci iure vxoris, post mortem Ioannis Hispaniarum Principis, hereditas Hispanica necessariò erat adenda, dignaretur per Franciam in Hispaniam terrestri itinere proficisci stabilientiæ amicitie causa. Habito diu super hac re cum Proceribus, Consiliariis, ac Ordinum Legatis consilio, duæ erant sententiæ. Carolus Croviacus Chimai Princeps longa oratione dissuadebat, ab initio recensens bella, eorum causas, scelerumque inconstantiam, ac artes quibus à quadringentis annis Francorum Reges Belgas opprimere essent conati; nequaquam ista memoriâ esse deponenda. Ægidius Buslidius Archipræsul Bisuntinus (qui fuerat Archiduci Pædagogus) econtrâ illuc eundum, vitæ maris iactationibus, quibus soror tam scdè habita fuerat, suadebat, docens nihil periculi à Ludouico Rege esse, quem constaret à vindicta esse alienissimum; quod & exemplo tunc noto iniuriæ acceptæ à Duce Lotharingo, comprobavit. Etenim is eum deprecatur iam Regem factum, obliuisceretur iniuriæ irrogatæ ei dum Dux Aurelianus esset, iocundum Regem respondiisse, non æquum esse, ut Rex Franciæ memor sit iniuriæ Duci Aureliæ illatæ. Quòd verò tam enixè desideret per eius Regnum iter Archidux faciat, non aliam subesse causam, quàm quòd eum omni ratione beneficiis devincire cupiat, quò Cæsar Archiducis pater cum Imperiali auctoritate, devicto Sfortia, Ducem Mediolanensem cum successoribus renuntiet. Archipræsulis oratione Archidux Proceresque confirmati, per Franciam eundum communi consensu decernunt. Præficit Archidux Belgis Eingelbertum Nassaviū, ei à consiliis iungens, ac sine quorum consilio nihil eum facere volebat, Ioannem Homanum Præfulem Leodiensem, Cornelium Betgum, Betselij ac Cheuræ Dominos. Liberos verò Mechliniæ educari præcipiebat, enra Margarete Eboracensis Audacis viduæ, Thomæ Plainij Butgundix Cancellarij, ac Domini de Rauastain. Exinde quarto Novembris cum Ioanna vxore Bruxella discedens cum amplissimo comitatu, Bergas Hannoniæ venit, hinc Valenchenas, Cameracum, Fanum divi Quintini, occurrente Franciæ Nobilitate. Inde Noviodunum, Compengam, Senliacum, Fanum D. Dionysij, Parisios, Aureliam; postremò Bloisium, ubi Rex ac Regina eos expectabant. Hic excepti à Rege salutant Reginam, deinde & Claudiam Francicam desponsatam Carolo Austriaco, cui adamantem auro inclusum æstimatum mille quingentis aureis liliis Archidux Ioanna dat dono. Post decem festos Bloisj exactos dies

*Mortuo
Principe
Hispania,
disceptatur
mors an
terra Ar-
chidux cum
 vxore in
Hispaniam
proficiscer-
etur.*

*Tandem
quincis men-
sibus, ter-
restri vi-
tæ per
Franciam
eundum.*

*Iter eorum,
Bruxella
Bergas Hā-
noniæ, Ca-
meracum,
hinc ad
Fanum divi
Quintini,
occurrente
ibi Franci-
æ Nobili-
tate.*

dies Ambosiam Archiduces, comitante hucusque Rege, proficiscuntur; hinc in Turones, Pictauos, Congacos ac Vascones. Initio mensis Ianuarij anno 1502. Garumnam amnem traiciunt, veniuntque Castillonium, Candillacum, Langonum, Carissium, deinde Requefortium Regni Nauarræ oppidum, inde Tartasium, tum Arquesium, vbi Regem Nauarræ ad se venientem salutant. Hinc Baionam proficiscuntur; valedicentesque Nauarro, pergunt ad Fanum Ioannis Lusij, postremum hoc loco Francisci Regni oppidum; indeque Fontarabiam apud Cantabros (nunc Biscaya dicitur) vbi supremus D. Iacobi Commendator cum filio, qui Regno Bæticæ seu Granadæ præerat, multisque aliis Hispaniæ Proceribus, eis obuiam procedit, felicemque gratulatur aduentum. Inde Riuan, Victorium, Mirandam, tandemque circa Idus Februarij Burgos perueniunt. Comestabilis Castellæ, Archiduces cum omni comitatu Fontarabia hucusque suis sumptibus deduxit, ac tractauit, munerisque perampla, vti & Proceribus Belgis dedit. Burgis Valladoletum veniunt, obuiumque habent Naiaræ Ducem, Castellæ Ammiralem, Præfides ac Consiliarios summi Hispaniæ Consilij, Ordinemque factum, totumque effusum visendi noui Principis studio populum. Hinc Medinam, tunc Segouiam veniunt; vnde pridie Kalend. Maij Toletum ad Hispaniæ Reges contententes, coacti sunt aliquot dies hætere in pago Ollicis, duobus Toletomiliariibus, correpto Archiduce morbo puerili, sed periculoso, maculis toto corpore fœdè erumpentibus, Medici Variolos vocant, Belgæ de *Maselen*, Galli *Rouperoles*: quo Rex Ferdinandus audito Ollesium contendit, generumque lecto decumbentem inuisit, & reuertit. Septimo Maij Archiduces Toletum pergunt, dimidiòque ab vrbe milliari obuiam habent Regem Ferdinandum, cuius comitatus vltra sex vitorum millia habebat. Vrbis portam intrantes, à Magistratu sub aurea recepti vmbella, Rege ad dextram, vxore Ioanna ad sinistram equitante ad summum eunt templum; factaque prece, Deoque actis gratiis, ad palatium contendunt, Reginamque Elisabetham in sede magnifica sedentem, iuxtaque Hispaniæ Principes feminas conspiciunt. Viso Regina genero, ac filia, surgens obuiam venit, genetumque ad oris, Belgarum Proceres ad manus osculū admittit. Deinde filiā amplexatur; simulque quatuor Principes vna mensa prandentes; ea remota, Rex generum, Regina filiam ad secreta colloquia abducit. Decimo Kalend. Iulij Rex & Regina in generali Ordinum Hispaniæ Castella dependentium confessu declatant, Archiducem Philippum, eius vxorem Ioannam, communisque liberos, veros legitimòsque suos heredes: tum Nobiles vtriusque ordinis, vrbium Ordinūmq; Legati eis sacramentū dicunt. Moritur hinc Toleti in Monasterio D. Bernardi vigesima tertia Augusti, Egidius Bussidius Archiep̄sul

1502

*Similiter in
Nauarra
occurrit eu
Rex Na-
uarræ.*

*Iter eorum.
dum per ci-
uitates
Hispaniæ.*

*Archiduc
iuxta Tole-
tum morbo
variolo-
rum corre-
ptus à fac-
to Rege
inuisitur.*

*Tandem
splendide
sua pompa
Toleti ex-
cipiuntur.*

*Dicitur eis
ex Hispani-
æ heredi-
bus sacra-
mentum.*

Bisuntinus, vir inter summos, olim pueritiæ Archiducis pædagogus. Die decima septima Octobris Archiduces Medinam cæli veniunt, vigesima sexta Saragoßam (olim Cæsar-Augusta dicebatur) ibique observationem Privilegiorum. Arragonijs iurant, ipsique Ioannam legitimam Regis Ferdinandi heredem agnoscunt, & Philippum eius legitimum maritum. Iamque Hispaniæ Principes (sic enim deinceps Archiduces appellabo) in Belgium reditum parabant, sed petunt Rex & Regina ea hieme in Hispania maneanr, quòd Princeps Ioanna haud procul à partu abesset, bellumque inter Francos ac Hispanos renouatum in Italia arderet. Docet Princeps Philippus id res Belgicas non permittere, sed se vxorem, donec peperisset, relicturum, tum perere, bona eorum cum gratia ad se in Belgium reuertatur. Cùm consensissent, noluit ramen Rex Ferdinandus cum per Franciam in Belgium redire, nisi securitatis causa Rex Ludouicus obsides Belgis tradidisset, donec eò Princeps sine iniuria peruenisset. Mittit statim Rex Ludouicus Valencenas Galtonem Foxij, Carolum Monspenserij, ac Carolum Vendomæ Comires, vixdum pubescentes Regij sanguinis adolefcentes. Exinde decima nona Decembris Princeps Philippus, valedictis Regibus, ac vxore tenerè plorante, Madritio Saragoßam redit, aliquòtque diebus regiè excultus, tandem seprima Ianuarij

1503

*Ioanna dū
parias mo-
nu in Hi-
spania.*

*Archiducem
Iam Hispani-
am Provin-
ciæ, redi-
tum in Bel-
gium adier-
nat.*

*Redit in
Belgium per
Provinciā,
vbi ei nuntia-
tur vxorem
Tolati
Ferdinandum
em-
nam.*

*Occurrit ei
Lugduni
Rex & Re-
gina Fran-
cia.*

*Per Sabau-
dum re-
tis Philip-
pus in Bur-
gundiam,
vbiq. splen-
didissimū
conceptus.*

anno 1503. venit Laridam Caralonix ciuitatem & Academiam, decima octaua Barcionam, vigesima quinta Garonnam, octauo Februarij Perpuuanum. Pridie Kal. Martij, transitis Salsis, Sigam Languedoci oppidum intrat; cūque inrellexisset Francos obsides apud Belgas esse, proficiscitur Narbonam, tum Mompellerium, vbi Legatos patris sui Cæsaris, Furstenbergij Comitem, Domproustium Ultraiectinum, ac Dominum de Fay reperit. Nona Martij Mincium venit, decima Aui-gnonem, decima quarta Aurantium, inde ad Pontem sancti Spiritus, vbi ei nuntiatur, vxorem Ioannam Alcalæ peperisse filium Ferdinandum. Decima sexta venit Tumoni, vitans Valenciā ob pestem valdè grassantem, vigesima Viennam prouinciæ Lugdunensis, vigesima secunda Lugdunum. Huc mox Rex Ludouicus cum Regina vxore, multisque Franciæ Procetibus, occurrit, aliquòtque diebus se recrearunt. Decima septima Aprilis Burgium in Sabaudiam Princeps proficiscitur, à Duce eiusque vxore, sorore sua, magnificè exceptus. Sed mox acri corripitur febre. Paulò melius habens, Lugdunum ex promisso reuertitur, Regi ac Reginz valedicturus. Sed in febrim recidit, tam grauius ægrorauit, vt de vita Medici desperarent. Vulgus venenum ei datum aiebat. Sed mox paululū conualecens, fecit ne plebs inconsideratè loqueretur. Rex verò ac Regina ei valedicentes in ceteriorem abiēre Franciam. Princeps Philippus lectica vectus ad Sabaudum reuertitur, vnde consitum erat vale-

valetudine ad Fanum D. Claudij Comitatus Burgundiae venit, vigesima Iulij Salinas, vigesima secunda Vaudreium, vigesima tertia Dolam; decima tertia Augusti Graiam venit, vigesima Haricurtiam, inde Iupam; tum Brisfachi Rhenum transiens, Friburgum venit, inde Neustatum Comitatus Furstenbergij; vigesima nona Senueringam, ubi à Wirtembergij Comite laute cum comitatu excipitur. Pridie Kalend. Septembris intrat Ritelingam, tum Eilingam, Austriaca oppida; Kal. Septembris Oulinam, tum Augustam Vindelicorum; octauo Septembris Lauffenbergam; inde Oenipontem tendens, iuxta urbem Caesarem patrem obuiam habet, sequè mutuè ex equo amplexantur: noluerat enim Caesar filium ex equo descendere. Tum ab Imperatrice Maria Blanca Sfortia omnibusque aulicis ac Principibus honorificentissimè excipitur, ac per mensem partim Oeniponti, partim Hallæ propinquo ei oppido cum patre egit, variis exercitiis se recreantes. Tandem sexta Octobris, obtenta abundi facultate, ac multis ingentibusque muneribus bellicisque ingentibus tormentis à patre donatus, è Comitatu Tyrolis in Bauariam, ditionemque Wirtembergensem reuertit, inde Bruxellam Sueuiæ, tum Heidelbergam Comitatus Palatini, exinde Vlnam, Oppenheimium, Maguntiam, tandemque pridie Kal. Nouembres Coloniam Agrippinam, tertio Nouembris Dutam Iulæ, inde Aquisgranum, Traiectum ad Mosam, ad Fanum D. Trudonis, Louanium. Nona Nouembris Mechliniam intrat, tanto perfusus imbre ut toto corpore maderet, cogetenturque Mechliniani ignes gratulatorios ac similia lætitiæ signa in proximum differre diem. Hic amplexis liberis, eorumque nutricia salutatis, aliquamdiu ex tanto itinere requieuit. Hoc anno Ftanci ab Hispanis ductu Ferdinandi Consalui è Regno Neapolitano ciici pellicque cæpere: quam historiam si quis exactè scire cupit, legat Iouium & alios. Interim

Denique venit ad patrem Caesarem Oenipontem.

Rediit per ciuitates Germaniae venit Coloniam, hinc demum Mechliniam.

Ardet insigne bellum inter Francum & Ferdinandum Regem Hispaniae Philippum nostrum.

1504

Paras Philippus bellum in Geldria.

*Obsidet
Arnhem
Princeps
Philippus.*

*Deditur se
ei Arnhemij.*

*Item Hatt-
emij, Tiel-
ty, Somme-
ly, nig.*

*Pax fit cum
Carolo
Geldro, sed
parum dur-
tavit.*

*Leges civi-
lat eo tem-
pore apud
Frifios à
Sancto.*

rus) constituit. Præmittit cum tribus virorum millibus in Geldriam Legatum Vergij Dominum Burgundum; qui indicto per Legatum castrensem bello, arces aliquot expugnat, Præfectis ac præfidiariis in vincula coniectis. Interea Princeps iusto exercitu coacto, Mosam Graue traiecit, expugnatisque tribus castellis ad Neomagum castra ponens, erumpentes Geldros in urbem reiecit. Cleuam exinde exercitum du- cens, transmissio Rheno Arnhemum obsidet, productisque tormentis moenia deiicit. Exstruxerant haud procul postea oppidani munitionem; hanc Austriaci occupant. Arnhemij summa in eos vi erumpentes recuperant. Sed cum paulò post pulvis tormentarius deficeret, quique cum perferre in ciuitatem erant conati, cæsi, capti aut stragulati essent, quamquam nec commeatus nec militum inopia premerentur, hisce legibus deditionem faciunt: Arnhemienfes ad veterem familię Burgundię obedientiam reuertuntur. Princeps in urbem armata manu, si ei placuerit, per hiatum tormentis factum intrato. Ea qua Princeps iubebit ratione gratiam rebellionis roganto. Sacramentum Principi nouum dicunt, ac posthac obsequentes subditos se futuros promittunt. Cetera omnia condonata sunt. Has condiciones statim admiserunt Arnhemij, Hattemij, Hardarwicani (paulò antè fortuito igne planè vastati) Elburgij, Tielty, Bommelij, Dousburgij, Lochemij, Grollij; ac è Nobilitate Bronchorstij, Wischij, Therenbergij, Sceinkij, Batemburgij, Anholtij, ac plerique alij, omnesque Principi sacramentum dixerunt. Itaque mense Iulio Princeps, comitatus multis Proceribus Arnhemum ingreditur; magnoque cum honore exceptus, inauguratusque, paulò post haud procul Zutania castra locat. Mittunt mense Septembri honestiores cines rogatum, conditionibus Arnhemensium in gratiam recipiantur. Consentit Princeps. Sed reuersis Legatis, mox concitatione Nobilium, qui à Carolo ad eos erant missi, animis mutantur, formulamque Arnhemiam respuunt. Carolus in pugnam non exhibet, sed exultis vbique rusticorum fortunis, effecerat, ut commeatus difficulter in castra aduheretur; ipse locis munitis, sæpè ea mutans, se continebat. Tandem iisdem ferè quibus superioribus annis, pax haud diu duratura conditionibus inuit. Eodem ferè tempore Dux Georgius (stantibus adhuc induciis cum Groninganis) Westfrisiis leges ciuiles ac capitales dedit; Curiam ubi ex prouocatione litigarent, instituit; ponderèque ac mensura vna hac vti iussit. Grana, frumenta ac legumina cuiuscumque sunt generis, mensura oppidi Bolswartij distribuuntur. Laneis ac lineis pannis diuendendis vna oppidi Worcomij, quod est apud Frisios, vtuntur. Poculi mensura, qua vinum, cereuisia, ceteraque liquida publicè venduntur, mensura Leuwardica distrahuntur. Quidquid per libram aut stateram commutatur, ponde-

- » te quo vrbs Colonienſis vtuntor. Vas butyri trecentas libras ponderis
» Colonienſis, dolio non connumerato, habeto. Libra magna caſei (more
» mercatorum loquendo) trecentas ſimiliter libras pēdet. Finitæ induciæ
» cum Groninganiſ, operā Euerwint Comitis Bentheimij vſque ad Paſchæ
» anni 1505, prolongantur, facilè concedente Duce Georgio, quòd Cæſari
» in auxilium proficiſci contra Philippum Comitem Palatinum eiſque
» filium Robertum, ſuperiorem Bauariam ſibi vſurpantem, neceſſariò co-
» geretur. Poſtea Cæſar pacem fancit tūm Ludouicò Duodecimo Franco-
» rum Rege hac formula: Claudiā Regis filiam Carolo Auſtriaco de-
» ſponſatam ratum habento. Rex eiſque Procereſ ei ſanguine iuncti ſpon-
» ſalia ſubſignanto. Cæſar reſciſſo Diplomate Sfortiæ conſeſſo, nouum Re-
» gi eiſque maſculis legitimis libetis, iſſque deficientibus, è filia natu-
» maxima Carolo Auſtriaco nupta, concedito: quæ nuptiæ ſi Francorum
» culpa effectū caruerint, tūm Carolus Auſtriacus, eiſ frater, & ex iſſ
» nati liberi nepoteſq; in Ducatum Mediolanenſem ſuccedunto. Fœderi
» cum Papa Iulio contra Venetòſ iſto Cæſar accedito. Pro Diplomate Du-
» cali ditionis Mediolanenſis Cæſari ducenta millia aureorum liliorum
» ſoluito. Lodouicum Sfortiam carcere liberato. Quamquam hæ condi-
» tiones non diu ſint ſeruatz, nec Sfortia carcere emiſſus, fuit tamen poſt-
» hæc multò mitiùs habitus, facta ſcribendi ac legendi libera poteſtate.
» Hoc anno ptidie Kal. Iunij obiit Eingelbertus Naſſauij Comes. Obiit
» quoque quinto Kalend. Decembreſ Medinæ Campi, quinquennio poſt
» filij Ioannis mortem, Eliſabetha Hiſpaniæ Regina, heroina numquam
» ſatis laudata, ad quam ſpectabant Caſtellæ Regna, Hiſpaniatum maxi-
» ma præſtantiſſimaque pars. Quare cūm Ferdinando Regi in Arrago-
» niam, ea mortua, iure eſſet migrandum, ac relinquenda Principi Phi-
» lippo Auſtriaco, eiſque vxori Ioantiæ Regnorum Caſtellæ gubernatio,
» Rex Ferdinandus ſe oppoſuit, quòd factò Eliſabeth teſtamento ſibi Ca-
» ſtellæ gubernationem ad vitam legaſſet. At eam id iuris non habuiſſe,
» Hiſpaniæ Procereſ diſſerebant: à quibus Princeps Philippus concitatus,
» iter in Hiſpaniam inuito ſocero adornabat, Caſtellæ hereditatem vi vel
» amicitia aditurus. Sed tandem Fredericus Toletanus Albæ Dux, Fran-
» ciſcus Puuenenſis Archipræſul Toletanus Caſtellæ Cancellarius, Ioan-
» nes Lutzenburgiuſ Villæ Dominuſ, ac Ioannes Emmanuel Ærarij
» Præſectus, controuerſiam inter ſoceram ac generum hiſ conditionibuſ
» compoſuère: Princeps Philippuſ nil ſine ſoceri Ferdinandi voluntate nec
» conſiliis in Hiſpania agito. Hiſpaniæ Regni tituluſ communis eſto.
» Regni veſtigialia æqua portione diuidunto, idemque de nouarum Inſu-
» larum in mari Indico repertarum redditibuſ faciunto. Donatio munio-
» rum D. Iacobi Calatrauæ ac Alcantaræ iuriſ Ferdinandi maneto. Alter

1505

*Celebrata
Bruxellæ
exequias
Elisabethæ,
Philippus
& Isabella
ter solemniter
Reges Castellæ,
&c. acclamant.*

alteri militum auxilia, belli tēpore, recipientis sumptu submitto. Cæsar his conditionibus comprehenditor. Philippus tamen in Hispaniam profectus non est nisi post menses tredecim, ob Gelricam perfidiam & alia in Belgio detentus. Postridie Idus Ianuarij anno 1505. celebrat Princeps Philippus Bruxellæ Brabantix in templo D. Gudilæ exequias Elisabethæ Reginæ Hispaniæ, & postea solemniter ipse eiusque vxor à Legato castrensi, in eodem templo ter Reges Castellæ, Legionis, Toleti, Granadæ, &c. acclamantur, vsusque est deinceps Philippus in suis Diplommatibus hoc titulo: Philippus Dei gratia Rex Castellæ, Legionis, &c. Princeps Arragoniæ, Siciliæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, &c. Mense Martio Rex Ludouicus Georgium Ambosium Cardinalem Rothomagensē ad Cæsarem in Germaniam Hagenauæ Comiticia celebrantem mittit, suo ei nomine clientale sacramentum de Ducatu Mediolanensi ac Comitatu Ticinensi Angleriæque diceret, quemadmodum pacis conditionibus superiori anno conceptis erat conuentum, præsentatque dimidiam promissæ pecuniæ partem, reliquam ex pacto numeraturus, cum Cæsar in Italiam venisset. Ambosius Diploma accepit septimo Aprilis huius anni Hagenauæ exaratum. Sub idem tempus Rex Castellæ ad patrem Cæsarem Hagenauam venerat; ubi sæpius habito consilio, tandem etiam pacem cum Francorum Rege factam Cæsar approbat, in eam præsentem Ambosio iurans. Tum Rex Castellæ patri Cæsari clientale dicit sacramentum de Geldria, Zutania, ac pro filio Carolo de Lutzenburgo. Finitæ erant hoc anno festo Paschatis inter Groninganos eorūque hostes induciæ. Ter diuersis locis pro pace frustra egerant. Exinde Groningani Dammum excurrentes, viginti quatuor præfidiarios leui pugna captos Groningam perducunt. Saxonici Adewarti præsidium augent, quotidieque ad portas vsque Groninganas excurrunt, venitque eodem Comes Etzardus, relicto Dammi fratre Vekone cum mille præfidiariis. His non obstantibus, Groningani cum quingentis armatis egressi, spoliant exuruntque Oosterwicum, Heuescham, Weiwartum, domūque cum magna præda reuertuntur. Etzardus, armatis ter mille quingentis viris, munit templum Slohterantum, Zutlarantum, Terpuntantum, conatus vndique impedire ne commearus Groningam deferretur. Aperuerat etiam cataraëtas aliquot, aquæque marina loca decliui inunدارat. Ad hæc, rogante Duce Georgio, Cæsar semel & iterum Groningam scribit, Ducem Georgium Principem à se creatum admittant: demum Groninganos rebelles Imperio proscribit. Groningani proscriptione parum moti, auxilium ab Ultraicētinis expectabant: quod haud dubie Antistite Duce venisset, nisi eodem tempore Cæsarem cum Philippo filio, dum contra Geldrum bellum gerit, idem

Rex Philippus patri Cæsari clientale sacramentum dicit de Geldria, &c.

Saxonici & Groningani multam populositatem faciunt.

Proscribitur Groningani à Cæsare.

eadem

eadem opera in Vltraiectinos conuersuros timuisset. Etenim instante
 mensis Aprilis fine, Rex Castellæ Philippus, impetrata à patre Cæsare
 potestate, in Belgium reuersus erat; & coacto non contemnendo exerci-
 tu, iterum, vt patri pollicitus fuerat, Geldros inuaserat. Graua ei portas
 aperuerat, idemque fecerant minora omnia pro maiori parte oppida.
 Restabant Neomagus, Rurmonda, Venlonium, Zutania, Bomme-
 lium, Arnhemum, ac Tilerum. Rex castra ad Arnhemum ponit. Caro-
 lus Geldrus ad omnes ferè Germaniæ Principes litteras dederat, cau-
 samque suam commendarat. Sed quòd à maxima parte parum probare-
 tur, nulla auxilia impetrarat. Conuertit itaque se ad Francorum Regem,
 cum eo æternum fœdus pro se posterisque firmissimum sanctissimum-
 que (sic enim fœderis verba sonant) faciens. Sed quòd se rebus adhuc
 omnibus imparatum Castellæ Rex non expectatus iustis cum copiis in-
 uasisset, pro tempore arte ac dolo agendum ratus, accepta fide publi-
 ca, ad Castellæ Regem in arcem Rosendalam. venit, ac in hunc mo-
 dum ei adulatur: Tu uero sum, Domine, humilis famulus, venique
 huc, declaraturus in te vires non habere, quibus tibi resistere velim aut
 possim; proinde positis armis, pacem amicitiamque certis conditio-
 nibus rogatum veni. Rex Castellæ ad eius verba subridens, arrepta
 manu, è terra cum leuat, iuxtaque se sedere iubet; factisque induciis
 Carolus promittit (præstato iureiurando, ac sumpto Iesu Christi Cor-
 pore sacro) se Castellæ Regem breui in Hispaniam proficiscentem
 cum honesto comitatu secuturum, statimque Bruxellam venturum, se
 suosq; ad iter instructurum: quam in rem tria florenorum millia ei Rex
 dat dono, ac Ducatus Geldriæ reditibus vti finit. Exinde quarto Kal. Au-
 gusti Tilei induciæ duorum annorum his legibus publicantur: Liberè
 vtrunque subditi comineanto, ac mercaturam aliq; negotia excento.
 Iudices certo numero hinc inde leguntor, qui durantibus induciis de ab-
 soluta pace tractent. Partes duorum mensium spatio Tabulas omnes
 proferunt, quibus ius suum tueri volunt: quod si non fecerint, causa
 cadunto, ac condemnantor. Carolus Castellæ Regi Bommeliū, Tile-
 tum ac arcem Hattemiam tradito; reliqua oppida & munitiones, quas
 vtraque pars habet, durantibus induciis seruanto. Omnes Geldriæ Or-
 dines cum Ducem habento ac sacramentum dicunt, quem dicti Iudi-
 ces, lata sententia, Geldriæ Ducem pronuntiabunt. Cæsar his conditio-
 nibus subscribat. Exinde simul ad oppidum Zanctis ditionis Cluię pro-
 ficiscuntur, inuisuri Cæsarem, qui eò non ita dudum cum exiguis vene-
 rat copiis. Hoc anno quarto Idus Septembris obiit Philibertus Dux
 Sabaudia, nullis è Margarita Austriaca relictis liberis, ætatis anno vige-
 simo quarto, rediens à venatione, qua adeò corpus incaluerat, vt cum
 parum

Iterum ve-
nit Rex
Philippus
cum exer-
citu in Gel-
driam re-
bellantem.

Carolus
Geldrus
fide animi
demonstrans
inducias
impetrat.

Iurat Gel-
dri se pro-
ficientem
cum Phi-
lippo in Hi-
spaniam . .
quod carum
non facit.

Leges indu-
ciarum ex
via Bruen-
da pacis
publican-
tur.

Moriunt
Dux Sa-
baudis.

*Rastitur
Bruxella
Regi Ca-
stella filia
Maria.*

*Pax ali-
quantia fa-
per Regno
Neapolita-
no.*

*Nauique
Philippus
cum vxore
ex Zelan-
dia in Hi-
spaniam.*

1506

*Maxima
iactura pe-
riculi &
procelis in
Angliam
appellunt,
tribus na-
uibus cum
omnibus
hominibus
ac rebus
mari ab-
sorptis.*

*Reuocat
Philippus
tabulas
veteris a-
nglicani
cum An-
gla.*

parum frigidæ haussisset, continuò animam efflaret. Decimoquinto Ka-
lend. Octobres nascitur Regi Castellæ Bruxellæ filia, cui nomen est indi-
tum Maria. Testes sacræ ablutionis fuere Cæsar ac vidua Engelberti
Nassauij. Duodecimo Octobris pax super Regno Neapolitano his inter
alias legibus constituitur: Cedit Rex Ludouicus Regi Ferdinando inte-
gra possessione & titulo Regni Neapolitani ac Ierosolymitani. Ducet Rex
Ferdinandus in vxorem germanam Foxeam Regis Ludouici ex sorore
neptem. Actum Blosij. Addebantur conditiones multæ, sed ferè sine
effectu. Narrauimus sub finem anni præcedentis, Regem Castellæ cum
socero Ferdinando de gubernatione conuenisse. Quibus conditionibus
quamuis eum Rex Ferdinandus non fore contentum crederet, naues ta-
men multas, quibus cum vxore in Hispaniam veheretur, miserat. Iungit
his Castellæ Rex Belgicas quinquaginta, ac cum vniuersa familia, Regi-
naque Ioanna, multisque Proceribus, Carolo Geldro morbum simulante,
maximam earum omatissimamque Middelburgi (vbi paulò antè in Ab-
batia Equitum Aurei velleris numerum suppleuerat) in Zelandia con-
scendens, quarto Idus Ianuarij anno 1506. sublatis velis in altum conten-
dit. Dederat illi Cæsar comitem ac Achatè indiuiduum Wolfgangum
Comitem Furstenbergij, virum multis animi corporisque dotibus insi-
gnitum. Cum Angliam in conspectu haberent, naus Regia fortuito cor-
ripitur igne, tanta omnium consternatione, vt extremam adesse horam
veterentur. Sed sociorum naualium diligentia ignis restringitur. Exinde
tempesta adeò horribilis ac sæua eos excipit, vt haud procul naufragio
absent, ægréque in portum oppidi Hamptonæ (quod est in Anglia)
naus Regia paucis comitata appellit, tribus cum omnibus rebus ac ho-
minibus fluctibus absorptis, ceteris per varios Britonum Anglorumque
portus varia fortuna, magno cum incommododisiclis. Excepti sunt à
Rege Henrico Septimo summa cum beneuolentia ac humanitate, maris
tranquillitatem ac ventum secundum expectantes. Rogatus Castellæ
Rex inuisit Angliæ Regem in arce Windesora, haud procul Londino si-
ta, ac post aliquot dierum festiuitatem renouant pacis conditiones, ante
multos annos inter Hispaniæ Angliæque Reges conceptas. Cumque
earum tabulas Angliæ Cancellarius attulisset, Castellæque Rex perle-
gi iussisset, statim propria manu subsignat; neque vlla in re sese diffi-
cilem præbet, quam in traditione Suffolciæ Ducis, quem bello Gel-
drico Hattemi captum in arce Namurcensi honesta custodia detine-
bat. Eum enim Rex Henricus summopere expetebat, quod in Re-
gnum Angliæ, è contraria factione natus, ius prætenderet, pollici-
tus sese eum non interfectorum: quod dum vixit, seruauit; sed filius
Henricus Octauus infelicem senem, mox post patris mortem, securi per-
cussit.

cussit. Posteaquā Rex Castellæ ferè per tres menses apud Angliæ Regem
 summo cum honore ac læticia exceptus fuisset, secretòq; de nuptiis Caroli
 Austriaci ac Margaritæ filiar dicti Regis Henrici natu maximæ tractas- *Agitur
secretò de
desponsanda
Carolo Au-
striaco filia
Regis An-
glia.*
 sent (certiores enim iam facti erant, Fracorum Regem filiam Claudiam
 secretò despondisse Francisco Engulemæ Comiti) ventò ex Oriente flante
 naues instrui iubet. Nono Kalend. Maij conscensit nauibus in Hispa- *Feliciter in
Hispaniam
appellunt.*
 niam dant vela; ad eoque felici vtuntur nauigatione, vt quinto Kal. Maij
 Corongam in Galicia appellerent, vbi cum summa læticia ab omni ho-
 minum sexu ac genere sunt excepti. Accurrere ex vniuersa ferè Hispania
 Proceres, quique dudum Regi Ferdinando non admodum æqui fuerat,
 Regi Philippo, nouas socero conditiones extorqueat, suadent, fore asse-
 uerantes, vt nil neget, quòd astutus senex apertè perspiceret, Procerum
 populique maiorem partem animis ad generum defecisse. Paret horum
 consilio Castellæ Rex, nouas socero super comuni pacta gubernatione
 adferens difficultates; cui id minùs durum fuit, quòd iam tale quid euen-
 turum præuiderat. Ne igitur inuitus cogeretur, oblatas tōditiones, pau-
 cis mutatis, subsignat, ac in hanc formulam genero consentiente acce-
 » pranteque, mutat: Rex Ferdinandus Castellæ Regnorum administrat- *Leges vo-
na, & ple-
niores inter
Philippum
& socerum
sanctas.*
 » tionem, omniq; iure quod in iis habere potest, cedit; è Castella migrato,
 » nec se amplius regnandi causa reuersurum promittit. Regnum Nea-
 » politanum cum Sicilia Rex Ferdinandus habeto. Indiæ Occidentalis ve-
 » stigalia Regi Ferdinando cedunto. Donatio dignitatis Equitum Ordi-
 » nis D. Iacobi Alcantaræ ac Calatrauæ iuris Ferdinandi maneto. Quot-
 » annis è Regno Castellæ viginti quinque millia aureorum Ducatorum
 » recipito. Post hæc statim Rex Ferdinandus in Arragoniam, indeq; paulò
 post Neapolim est profectus, constitutisque eius Regni negotiis perman-
 sit, donec mortuo Rege Philippo, ad Castellæ gubernationem reuocaretur,
 abducto in Hispaniam inagno Consaluo, quòd eum ad Regnum ad-
 spirare Neapolitanum suspicaretur. Hoc anno fame ac aduersis minutis
 præliis fracti Groningani, seque desertos ab Antistite Vltraiectino ac
 Trans-Isulans conspicientes, vnanimi omnium Ordinum consensu,
 post multorum dierum maturas deliberationes mense Aprili habitas,
 cum Comite Etzardo Oostfrisiis seu Ouerembdiis imperante, transige-
 re, eumque odio Saxonis, cogenteque necessitate, Principem recipere de-
 » cernunt; quod tandem his inter alias factum est conditionibus: Gronin-
 » gani nomine Sacri Romani Imperij Comitem Etzardum cum fratre
 » Vekone ac mille armatis peditibus in ciuitatem recipiunt, ac sacramen-
 » tum dicunt, nomineque Imperij Principem inauguranto. Partem clui-
 » tatis quam petet, in eius potestatem constituunt, vbi pro arbitrato ar-
 » cem ædificare, sine Ecclesiæ Vltraiectinæ ac Antistitis præiudicio, possit.
 Comiti

*Groninga-
ni deserti
ab Episcopo
Vltraiecti-
no & Trans-
Isulans
pacem cir-
cūspiciant.
In eodem
Saxonia,
Etzardum
cum fratre
Ouerembdia
Comites in
Dominos
recipiunt,
aut con-
frui per-
missa.*

Comiti nomine Imperij ius omne, quod sibi in ciuitate ac Ommelan-
diis esse contendunt, cedunt; ipse secundum veteres consuetudines vim
legum obtinentes ius summa cum æquitate dicitur. Quod ad bellicas
quæ factæ sunt attinet expensas, sententiæ Septem-virum Imperij stant;
quæ vt quàm moderatissima obtineatur, Comes curato. Comites non
permittunt, vt aliquod frumenti genus natum apud Ommelandios, aliò
quàm Groningam aut Dammum venum aduehatur. Quod ad butyrum
ac caseum attinet, Comes in ordinem reducit, quem Groninganis ac
Ommelandiis maximè expedire iudicabit. Quæcumque belli tempore
hinc inde euenire, obliuioni tamquam nunquam facta dantur. Tabulas
signant ac sigillis muniunt hinc Etzardus ac Veko Comites, inde Schat-
terus, Horenkens, Woldentius ac Sickinganus Consules, septimo Ka-
lend. Maij. Etzardus mox arcem in vrbe molitur, eò loci qui est in-
ter *Steinentijl, Dreinkelaers toren*, ac *Oosterpoort*, diruens extra ac in-
tra ciuitatem ea de causa, persolutis pretijs, plurium ædes. Ommel-
landij suo sumptu fossas, vallum, ac extantes à gleba cespitæque muni-
tionis facere coguntur, maiori quidem parte non grauati odio Gron-
inganorum. Dux Saxoniz Georgius, qui hoc tempore in Germania
erat, in Frisiam mittit Marscalcum suum Henricum Stalsburgij Co-
mitem, cum aliquot Consiliariis; qui persolutis militi stipendijs, præ-
sidia Selwarto, Adewarto, ac ceteris munitionibus deducunt, ac ne
vnum quidem militem in ditione Groningana reliquere. Idibus Iulij
Adewartum venit dictus Marscalcus, Comes Herinkus, Vitus Draken-
burgius Præfectus Emdanus, cum Cancellario ac Consiliariis Comitis
Etzardi, conuocantque Langewoldios, Fredewoldios, Hummeischæos,
ac Middagios; commemorant quàm calamitoso bello sint liberati, ac
ne rursus in præteritas recidant ærumnas, Ducem Georgium in Frisia
duos constituisse Legatos, donec perfectis in Germania negotijs, in Fri-
siam redeat, è quibus Comes Stalsburgius eius nomine Westfrisios esset
gubernaturus, Comes Etzardus Groningam cum Ommelandiis. His
cum velle ac iubere non minùs quàm sibi ipsi obediant. Tum Præfectus
Emdanus ac Etzardi Cancellarius, exhibita potestate, absoluunt Om-
melandios à præstito Comiti sacramento, eosque sub Imperium Ducis
Georgij, hereditarij nomine Imperij Frisiz Gubernatoris, constituunt.
Accipiunt hi conditionem, ac Duci Georgio nouum dicunt sacramen-
tum. Detrectarunt id quidem Dammij & aliquot alij, sed quod iis post
aliquot annos malè cessit. Initio mensis Augusti inter Ducem Geor-
gium ac Comitem Etzardum certæ hac formula conditiones concepi-
untur: Comes Etzardus titulo Legati ditionis Frisiz, quæ Amisia ac
Laura fluminibus continetur, Ducis Georgij Gubermator esto, dictique
Ducis

*Permittunt
etiam alia
haud pau-
ca.*

*Construi-
tur Gron-
inga urbs.*

*Declaram
Etzardus
sitancum
pro Duce
Saxoniz Le-
gatum vol-
le agere:
Et hinc no-
na turba.*

*Talla con-
dita inter
Saxoniz &
Etzardum.*

» Ducis auctoritas facta recta maneat, cuius curato. Nil noui apud Ommelandios molitor. Groninganos nec Ommelandios multato obtransgressionem decreti per Ducein Georgium Westfisiis causa mensuræ itatæ & ponderis nuper lati, antequam ea communi consensu sit recepta. Exactiones ac tributa, quæ Dux Ommelandiis imperabit, vt & ea quæ Duci ab initio iure ordinario concessa sunt, summa diligentia colligito: quibus recipiendis Quæstorem Dux, Etzardus verò Legatum, qui præfidiariis munitiones custodientibus stipendia persoluat, dato. Vt Dammij ac Oltamptij, qui non ita dudum in Ducis Georgij nomen iurare recusarunt, id ante instantem mensem Octobrem vi aut amicitia inducti faciant, Etzardus sedulò curato. Has condiciones Comes Etzardus ac Comes Stalburgius mense Augusto Harlingæ subfignarunt. Hoc eodem anno Cæsar Legatos ad Franciæ Regem miserat, petitum sibi in Italiam traiecturo promissam pecuniam ac auxilia mitteret, exulesque Mediolanenses è postremæ pacis formula restitueret. Quæ cum Rex differret, facilè Cæsar eum nil facturum prospiciens, filium Philippum Castellæ Regem admonet, Francum fœdus violaturum; eo id facilè credente, quòd mense Maio Rex Ludouicus litteras cum Legatis in Hispaniam ad Castellæ Regem, ac alias ad Belgarum aliquot ciuitates misisset (disimulare enim diutius rem nequibat) significans se rationibus ac precibus Ordinum Regni sui inductum consensisse in nuptias Francisci Valesij Engulemæ Comitis ac Claudæ filiæ suæ Catalo Austriaco desponsatæ, maxime quòd filium sibi nasci nullum videret, nemòque propinquior Salicæ Legis decteto ad Regnum quam Franciscus esset. Læsi fœdetis iniuriam Austriaci Principes dissimulabant, quòd cum exercitu in Italiam, indeque Romam proficisci Cæsar constituisset, vt corona aurea à Summo Pontifice redimitus, Regem Philippum Rom innotum Regem renuntiaret. Sed hæc consilia morbo Ladislai Bohemiæ ac Hungariæ Regis, cui certo iure Cæsar succedere, si sine liberis obisset, debebat, euanuerunt. Fine mensis Augusti Rex Castellæ cum vxore Ioanna urbem Burgos intrat, statimque loca pia Miraflorem ac Carthusianos inuisit. Post dies aliquot ad ludum paratæ pilæ cum reticulo se exercitaturus contendit: cumque pomeridiano tempore, fumis cæli caloribus, nimio exercitio sanguis æstuatet, ac stomacho humorem petenti, frigidam auidius infudisset, statim malè habere cœpit. Inualecente morbo, decumbere cogitur; animumque extemplo ad Deum conuertens, testamentum condit ac consignat, Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ se munit: tantique fuit interea continuò sine vlla remissione sæuientis validissimi morbi vis, vt paucis diebus virum robustissimum, in ipso ætatis flore constitutum, summo omnium

Tributa colligenda à ducibus, uno à Saxonia altero ab Etzardo confuturum.

Excusat Francum quòd filium Caroli nostrum desponsum alteri tradat.

Philippus post ludum pilæ audis bibent morbum incurrit.

*Florenti a-
tate mori-
tur, uxore
ad id dolen-
te, ut ex eo
tempore
numquam
amplius
mens sa-
tis value-
rit.*

nium cum dolore septimo Kalend. Octobris è viuis violenter raperet, anno ætatis vigesimo octauo, relicta vxore Ioanna grauida, quæ posthumam paulo post peperit Catharinam; intellectaque Regis mariti morte, adeo intemperanter doluit, vt ex eo tempore numquam ampliùs mente satis valuerit, cùm tamen septuagesimum prætergressa sit ætatis annum. Conditum est Regis corpus apud Carthusianos iuxta Burgos Hispaniæ, & cor Brugis Flandriæ apud matrem. Mortem eius Cometes mense Augusto in Occidentem flammescens prædicere est visus.

C A R O L V S

HISPANIÆ REX,

POSTEA IMPERATOR EIVS NOMINIS V.

FILIVS SUPERIORIS,

XLII. BRABANTIÆ

V. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annos quadraginta nouem.

1506

*Cheurius
Belgarum
ac Regio-
rum lib-
erum Gu-
bernator.*

IVVLGATA per terrarum orbem mortis Philippi Austriaci Castellæ Regis fama, variè Principes affectit; ac si quis alius, Cæsar Maximilianus, tanto orbatus filio, inprimis iustè doluit. Deinde Anglorum Rex Henricus Septimus, destinans (vt suprà dictum est) filiam suam Carolo Austriaco sponfam, missis ad Guilielmum Cro-
uiacum Cheueræ ac Arschoti Dominum, tum temporis Belgarum ac Regiorum liberorum Gubernatorem, litteris ostendit se Regis Philippi morte non parum doluisse, res ditionesque liberorum eius curæ sibi esse ac futuras. Inter alia hæc scribit: Petimus, consilio Ordinum (quos con-
uenisse intelleximus) liberos Principis vestri eorumque res fideliter ac di-
ligenter gubernetis, inprimis verò finibus vestris benè prospiciatis, ne-
quid vicini Fræci per iniuriam occupent. Quod ad nos attinet, si ratione,
consilio, aut re Principi Carolo adhuc puero, eiusque sororibus ac fratri,
Belgarū prouinciis ac Ordinibus gratificari possumus, non id alia ratio-
ne,

CAROLVS V. IMP. ET HISP. REX, XLII. BRABANTLE
V. BELGII VNITI PRINCEPS.

1506

Speciosissima promissio Anglorum, nuprius Caroli cum sua filia mediant.

Immediatus Dominus Caroli pueri Geldrus.

1507

Rogant Belgæ Cæsarem, ditiones ditiones nuprius regere ac defendere.

Genius Belgicarum graphæi depositus.

Promissa Cæsar se quamprimum possit ad Belgas venturum interim datus eis quædam nuptiarum Margaritam filiam.

ne, quàm si eorum pater Dominusque Castellæ Rex adhuc in viuis esset, summo studio libenter faciemus. Certiores quoque facti sumus litteris Cancellarij nostri, Francos, rupta fide, excursions, prædas ac incendia facere, Brabantiam per Geldriæ Ducein deprædari, captiuos abduci, hostiliæque omnia tentari. Scribimus etiam hoc tempore ad Cæsarem Maximilianum, cum adhortantes, primo quoque tempore in Belgium proficiscatur. E castro nostro Cingio, decimo quarto Kal. Nouembres. Nempe Carolus Gelder, morte Castellæ Regis, liberorum eius pueritia, Cæsaris variis in Germania & Italia negotiis, promissisque Francicis confidens, mox rupta pace, Brabantiam inuaserat, Turnholtum spoliatur ac incenderat, totaque Campinia prædam plurimosque captiuos abduxerat. Initio anni 1507. considerantes Belgæ, bellum esse cum Geldro, instare cum Franco, Legatos in Austriam ad Cæsarem Imperatoris agentem mittunt, rogatum (quod paulò antè incondita plebs stultè recusat) dignaretur nepotis ex filio Caroli Austriaci Ditiones regere ac defendere. Lectu digna est apud Heuterum Cancellarij Brabantie Hauthemij hanc in rem ad Cæsarem oratio, ubi hæc inter cetera: Rogamus intimo cordis affectu, obliuisci digneris iniuriæ Maiestati tuæ à sola plebe illatæ. Verè dixit post Hesiodum Liuius, Populum aut superbè imperare, aut humiliter seruire, medium non nouisse. Regnum Belgarum Monarchia, sed prudentibus probisque Consiliariis fulta diu stat, nec aliter: idcirco quòd populus natura genitosus, mortis fortunarumque contemptor, si seruiliter habeatur, citò in vindictam exurgat; contra, si secundum leges leniter humaniterque tractetur, nulla Prouincia fidelius Principes suos agnoscat. Et perorando: Indigent pueri Principes tuo auxilio, tremulaque id voce per nos nunc eblandiuntur: nos verò omnibusque probi supplices insistimus, plebs erroris sui culpam demisso vultu deprecatur; natura subditorum efflagitat, Deus venire Cæsarem iubet, extrema rerum Belgicarum necessitas extorturam se confidit. Iuuent, rogamus, aliquid nunc lacrymæ omnium Ordinum nomine contra ætatis nostræ decus dignitatemque erumpentes. Silente Hauthemio, ceterisque Legatis eadem demissè petentibus, promittit Cæsar, quamprimum possit, se in Belgium venturum, interim commissa Prouinciarum Belgicarum cura filie Margarite Principis Castellæ, ac deinde Ducis Sabaudie vidue, amite Caroli Austriaci, cui ex Ordinum sententia Consiliarios Belgas dedit. Cheuræ Dominum ac alios, Carolum puerum Latinis litteris veraque pietate imbuendum tradens Adriano Florentio Ultraiectino, qui postea Summus Pontifex fuit eius nominis Sextus. Inuit Margarita gubernationem Belgicarum Ditionum die 28. Maij. Hoc anno Comitibus Cæsar habuit Constantiæ cum Principibus

cipibus Imperij à vigesimo tertio die Aprilis in mensem vsq; Augustum: 1507
 Sub idem tempus Genuenses, qui paulò antè rebellauerant, & Nobilitatem eiecerant, citius omni opinione à Ludouico Duodecimo Francorum Rege superantur, & acceptis quibuscumque legibus in dedicationem veniunt. Paulus de Noois tinctor, quem Duce Genuenses creauerant, ex conspectu per mare fugiens, Pisis à classe Gallica capitur, & Genuæ capite plectitur. Mense Septembri Carolus Gelder, adueniente ad se à Francia Roberto Marcano cum quadringentis galeatis equitibus ac his mille peditibus, iterum Brabantiam inuadit, Diestum frustra oppugnat, strenuè se defendentibus Nassauj præsidariis & civibus. Thienam obsidet, & 29. Septembris captam foedè populatur, multis cluibus trucidatis, pluribus Ruremondam paulò post abductis. Manserunt ibi vsque finem mensis Octobris, ex Brabantia & Hasbania interea immentem colligentes prædam, tum Gelri cum captiuis & præda Ruremondam reuertuntur, Marcanus cum Francis præda onustus in Franciam. Qui cum in silua Arduenna iuxta D. Huberti Fanum castra haberent, equosque reficerent, maxime quos à Brabantia & Hasbania abegerant, subito à ducentis Namurcensium peditibus totidemque equitibus nocte opprimuntur. Cadunt triginta quatuor Franci, reliqui in proxima silua fuga elabuntur. Quingenti equi cum omnibus impedimentis & præda capiuntur, ceterique seminudi in Franciam reuertuntur. Interea Egmondij Dominus Hollandiæ Gubernator, arcem Poroiam ad Mosam obsidet: sed aduolante omnibus cum copiis in auxilium Geldro, discedere cogitur. Cumque Poroia præsidarij omnibus vicinis essent infestissimi, sequenti anno mense Iulio ab Anholtij Domino expugnantur, Præfecto Swewindio cum duodecim præsidariis strangulato, ceteris singulari cum veste dimissis. Sub finem huius anni, & deinceps anno proximo 1508. Veneti magnis animis, quod se ab Austriacis Carnias Alpes & vicina loca incolentibus irritatos dicerent, conscriptis decem peditum duobusque equitum millibus, Duce Bartholomæo Liuiano (aliis Aluiano) Nicolao Ursino, Vitellio Tifernate, ac plerisque aliis veteranis Ducibus, hereditarias Cæsaris ditiones ad Athelinas inuadunt, Carnos, Histrios, ac Foro-Iulienfes vastant. Ab alia parte Andreas Gritus cum quinque peditum millibus ac equitibus levis armaturæ Epirotis ac Macedonibus (quos hodie Albanos vocant) Alpes Athelinas occupat. Ducit contra Gritum partem Cæsarei exercitus Sixtus Trantfonius: sed in valle oppidi Codoriani, niuosis Alpium anfractibus, ubi explicare aciem non poterat, à Veneto exercitu deprehensus, inita pugna Trantfonius superatur, maiori parte cum eo caesa, captoque Barone Turriensi, cum aliis viris præclaris. Altera Cæsariani exercitus

Genuenses à Franco domantur.

Geldro ductis Francos Duxthum, pugnat, sed Thienam, fecit duci.

Franci anabantur à Namurcensibus, captiuis, & præda, eximuntur.

1508

Inicia & causa belli inter Cæsarem & Venetos.

Pugnat Cæsariani infelicitate cum Venetis.

1508

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

Columbus

paris in Italiam se diuinitere conata, ad arcem Petronianam à Nicolao Comite Petiliano Venetorum ac Triuultio Francorum Ducibus, accepta clade, est repulsa. Veneti partim fuso, partim repulso. Cæsaris exercitu, ad dedicationem compellunt Clusium, Cadoram, Gradiscam, Comonam, Goritiam ac Wipachum! Antonius Contarentis, educta classe, occupat Duinum, Tergestum, ac Bistoniam; & nisi ulterius Triuultius procedere recusasset, sciens Regem Francorum non omnino Cæsarem irritari velle, Tridentum cum vniuersa subiecta dirione Veneti in potestatem redegerunt. Cæsar enim eo tempore imparatus Coloniz Agrippinæ res Belgicas ac Imperij tractabat. Quas ob causas facile Paulus Lichtensteinus, Præsul Tridentinus, inducias inter Cæsarem & Venetos in triennium pangit, ea lege Venetis percommoda, quæ quisque tenebat interea temporis possideret, ac pro arbitrio muniret; quibus induciis tamen Cæsariani nulla ratione induci potuere vt Carolus Gelder comprehenderetur. Quærebat interea Cæsar rationem qua acceptum à Venetis detrimentum ac dedecus sarciret: irritant enim hoc bello Veneti non solum Cæsarem, sed etiam Papam Iulium, & hætenus socium Ludouicum Francorum Regem, maxime ob arrogantes induciarum conditiones, quas se inconsulto, neglectoque Geldro, præscriperant. Retundendam igitur superbæ vrbis ambitionem Pontifex Iulius, Cæsar, Francus ac Hispanus iudicantes, contra Venetos coniurant; ac Cameraci apud Belgas locum mittendorum Legatorum, sancienti quæ fœderis, tanto silentio constituunt, vt cum ex fama tale quid agi spargeretur, Veneti non crederent. Venit Cameracum pro Cæsare filia eius Margarita Belgarum gubernatrix, Matthæus Langius Cæsari ab Epistolis, ac Nicolaus Frisius; pro Rege Francorum, Georgius Ambosius Cardinalis Rothomagensis, tandemque & Ferdinandi Hispaniæ Regis Legatus; sparserantque famam, se coisse, vt pacem inter Castellæ Principem Carolum Austriacum ac Carolum Geldrum facerent, factis inter eos hac de causa quadraginta dierum induciis; tractantque multa variæque de rebus Geldricis ac Nauarræis, sed adeo frigide multis verbis chartas implentes, vt facile appareret, non hisce de rebus eos conuenisse. Denique decimo Decembris die fœdus Cameraci concluditur, ac in summo templo publicatur; non tamen ea parte quod bellum communibus viribus in Venetos esset doctetur. Repetebat ab ijs Pontifex Iulius vt ab iniustis possessoribus, Faentiam, Ariminum, Rauennam, Cenuiam; Cæsar Imperij nomine Patanium, Vicentiam, Veronam, suo nomine Forum-Iulij & Taurisium; Francorum Rex vt Insubrum Dux, Cremonam, Giarodadam, Brixiam, Bergomum, & Cremam; Hispaniæ Rex portus & oppida Venetis oppignorata, Sipontum, Tranium, Monopolim, Brundisium, ac

Hidrun-

1509 eius ditionis oppida supra commemorata liberaliter restituentes; pauloque post, aliquot ciuium opera, ductu verò Andreæ Gritti, Patauium recuperant. Aperta enim porta, vt plaustra aliquot frumento scænoque oïntula intromitterentur, Gritus cum pedite equiteque succedens, eam occupat, pauloque post atcem expugnat, Leonardo Trissino cum quatuor aliis, qui urbem Cæsari tradiderant, Veneto in foro strangulato. Hinc oppugnant Ligniacum, Patauio propinquum. Cæsar suorum negligentia amissum recuperaturus Patauium, iusto cum exercitu, sociorum auxiliis, magnoque totmentorum apparatu obsidet, frustra que oppugnat. Erat enim in vrbe Comes Petilianus cum firma electaque pedum equitumque manu. Quare de expugnatione diffidens, pecuniazque inopia pressus, dimisso exercitu, in Germaniam regreditur, Marchione Brandeburgio cum præsidio Vetonæ relicto. Moritur hoc anno Anglorum Rex Henricus Septimus, successitque ei filius Henricus Octauus, cum Arthus natu maior aliquot annos ante patrem sine liberis obisset. Regnavit Henricus Octauus aliquot annis vt moderatum decet Principem, sed postea animo ad intemperantiam, libidinem & fauitiam conuerso, crudelis, vt suis locis patebit, factus est tyrannus. Sub huius anni finem Cæsar ac Rex Ferdinandus, inter se ob Castellæ gubernationem dissidentes, conciliantur ea lege: Rex Ferdinandus Castellam regeret, donec communis nepos Princeps Carolus annum ætatis vigesimum quintum attigisset; abstineretque Carolus Regio in Hispania titulo, quamdiu mater eius Ioanna viueret. Rex Ferdinandus Cæsari quinquaginta millia Ducatorum numeraret, eumque donec sua à Venetis recuperasset, Hispanicis copiis iuaret. Principi Carolo singulis annis ducenta millia Ducatorum penderet. Facileque vterque Princeps in hoc sædus consensit, quod communis nepotis Caroli amor in vtriusque animo vigebat, quem potius aliquando in Italia, quam Francos rerum potiri malebant. Has res subsecuta est mors Nicolai Comitis Petiliani Venetorum Impetatoris, cui paulò post Bartholomæus Liviatus aut Aluianus, qui hæctenus Magister equitum fuerat, in imperio à Venetis est substitutus.

1510 Anno 1510. Cæsar Augustæ Windelicorum Imperij Comitæ celebrat, Pontificisque Iulij Legatum Pisaurensem Præfulem discedere iusserat, quod eius opera Septem-viri prius de pace cum Venetis ineunda, quam de ferendo auxilio agendum censuissent. Mense Febuario Pontifex Iulius, rupto Cameracensi fœdere, nouum cum Venetis pangit, eosque iam antea diris deuotos, sacris restituit, quibus voluit conditionibus in gratiam recepit. Ne verò Cæsarem hac re offenderet, stipulatur, certo Veneti tempore Cæsari Teruissum, Tergestum, ac omnia quæ in Foro-Iulij, Carnis ac Histris occupant, redderent. Tabulas, quibus se in posterum

Recuperat
Veneti Patauium.

Moritur
Henricus VII.
Anglia Rex, successit
filio Henrico VIII.

Palliat
Cæsarem & Ferdinandum
Hispania Regem.

Pontifex
Iulius, fess.
so Cameracensi
fœdere, cum
Venetis
transiit.

33, sterum ab alienis temperatos promittebant, darent. Extorſere hanc lu-
lio Veneti pacem magna cum difficultate. Omnibus enim artibus, ne
concederetur, Cæſaris ac Regis Ludouici Oratores erant conati. Impe-
trauere eam Dominicus Triuiſahus, Leonardus Mœccenicus, Paulus
Piſanus, Hieronymus Donatus, Paulus Capella, ac Ludouicus Maripre-
tus, proueſta ætatis Venetorum Patricij. Exinde Cæſaris Legati Vicen-
tiam armis captam militi concedunt diripiendam; ægrè vita ciuibûs
conceſſa; inſignia enim ſæpiùs odij teſtimonia in Cæſarianos demon-
ſtrabant. Interea in Foro-Iulij maximè calamitoſum gerebatur bellum:
nunc Germani, nunc Veneti erant ſuperiores: aliquando à propria nobi-
litate indignis tractabantur modis: vbique clades, mœror, luſtus, cædes,
direptiones, incendia, vis ac iniuria conſpiciebantur. Pontifex occaſio-
nem ſeceſſionis à Franco quærens, clam palamque bellum Ferrarienſi-
bus ac Genuenſibus Francorum clientibus inferri curat, ſperans ea ra-
tione facile Cæſarem à Francica amicitia diuelli, ac ſibi Venetiſque con-
iungi poſſe. Sed ij, nouo inter ſe fœdere ſancito, ſeparari nondum pote-
rant. Interea Francorum Rex Pontifici in ſequentem annum clam bel-
lum parat, vniuerſamque Italiam Cæſari, vt ſimulabat (excepta Medio-
lanenſi, Genuenſi, Florentina ac Ferrarienſi diſtione) occupandam præ-
bere, cogerèque Aureliis contra Pontificem omnium ſactorum ſui Re-
gni Procerum Concilium ſtatuit. Ardebat contra Ferrariæ Ducem bel-
lum; quem vnà cum Francorum Rege, omnibûſque qui iis adharebant,
Pontifex Iulius aqua ignique interdixerat. Anno 1511. Cæſar perſuaſus
à Rege Ferdinando ſerè cum Venetiſ fecerat pactum, mittens ad Pon-
tificem ac Francorum Regem Legatos, qui teſtarentur ſe nil, quàm vt
pax & quies Chriſtiano orbi daretur, dudum cupiſſe, adnixurumque li-
benter cò aliquando vt perueniatur. Nullus non, præter Francum, hæc
lato audiebat animo. Is enim malebat Cæſarem ſecum in fœdere con-
tra Venetos iſto permanere, non dubiam ex pace contra ſe tempeſtatem
Pontificis opera emerſuram conſpiciens. Variis igitur artibus pacis men-
tione paulatim ſublata, Cæſareque in fœdere confirmato, per Triuul-
tium Pontifici bellum inferri, ac menſe Maio illi Bononiam multa-
que alia loca eripit. Eodem ſerè tempore Cæſar ac Franciæ Rex, miſſis per
vniuerſam Germaniam, Italiam ac Franciam Oratoribus, in proximum
Septembris menſem Piſis Concilium auctoritate ſactorum hominum
ac Cardinalium ſecum facientium indicunt, Pontificem Iulium vt fœ-
diſfragum auctoritate ac poteſtate exuturi; quem, vt Piſis ſe præſentem
ſiſtat, citauere. Sed Pontifex contrarium Concilium in Laterano conuo-
cat, eoſq; ad id citat; confirmatûſque tribus Hiſpanorum peditum milli-
bus, quos Rex Ferdinandus ex Hiſpania Neapolim miſerat, veteres reſu-
mit

1510

Cæſariani
Vicentiam
captant ad
diripiunt.

Intia &
cauſa belli
max fecit
inter Pon-
tificem &
Francum.

1511

Pax cum
Veneti
non tamen
fructu
propriet
Caſar
Francum.

En quid
faciant
ſibi illa.

1511

mit spiritus. Interea Carolus Geldrus, tanta belli mole pressum in Italia ac Foro-Iulij Cæsarem videns, rupta iterum pace, Brabantorum fines depopulabatur. Hi iussu Margaritæ Austriacæ e contra se armant; acceptisq; ab Angliæ Rege mille quingentis peditibus Venlonium obsident; promotisq; tormentis, muri aggerisq; partem in fossam deiiciunt; acceptosq; signo Angli Brabantis mixti alacriter ad ruinas peruolant. Defendunt se præsidij strenuè, ac post aliquot horarum pugnam Anglos Brabantosque in fossam detrudunt, multis ab vtraque parte desideratis ac fauciatis. Eadem fuit alterius oppugnationis fortuna. Sed teritiò sine dubio oppidum expugnassent, nisi obscura nocte Gelri recentem militem ac puluerem introduxissent. Quam ob causam Brabanti soluta obsidione, dimissoque exercitu, domum reuertuntur. Idem Angli instantibus

Resumpto bello Geldrus frustra Venlonium oppugnat.

Gelder recuperat Hattemium, Harderwicum, Bommelium, Tiletum, aliaque.

Veneti nullo viuentur à Cæsari, tunc iterum quiescunt.

Inducia inter Cæsarem & Venetos ad octo menses.

1512

Ad Renum ipso Pasche (scilicet) pugnatum, victisq; Pontificis à Franci.

Kalend. Decembris faciunt. Tum Gelder, in vnum coactis suis copiis, recuperat Hattemium, Harderwicum, Bommelium, Tiletum, aliaque superiori tempore erepta. Hoc eodem anno, vt dicere cœpimus, Foro-Iulienfes, Histri, Tergeltini ac Flumienses, omni bellica calamitate peruehantur, diripientibus tandem etiam Cæsarianis. Vtinam Foro-Iulij caput, Venetis timore fugientibus, ac paulò post vniuersum Foro-Iulium Cæsari relinquentibus; excepta Gradisca, cui Ludouicus Mœcenicus cum iusto præsidio ac tormentorum apparatu præerat. Sed cum muri insigniter verberati ingentem fecissent ruinam, præsidij timore correati, tradito Cæsarianis Mœcenico, deditionem fecere. Sed hæc omnia paulò post, excepta Gradisca, Veneti recuperarunt. Secundo Nonas Octobres nouum scdus inter Pontificem, Venetos, ac Regem Ferdinandum contra Francum sancitur, in quo Cæsari ac Henrico VIII. Angliæ Regi locus, si asscribi vellent, sicut paulò post euenit, ad certum tempus relinquebatur, vtroque apud Belgas Franco bellum inferente, dum ceteri consœderati Gastoni Foxço Francorum in Italia Imperatori resistunt. Post hæc Cæsar ac Veneti, interpellante Pontifice ac Rege Ferdinando, octo mensium inducias hac lege faciunt: Veneti Cæsari numerarent quinquaginta millia aureorum Rhenensium; vterque quæ tenebat possideret. Pontifex Iulius Venetis iunctus acriter Ferrariæ Ducem oppugnabat. Hunc Francus defendendum suscipit. Anno 1512. Pontifex se Regi Francorum copiis imparem sentiens, omnes Europæ Christianos Principes ad opem contra Francum ferendam implorat, Regemque Ludouicum ac omnes qui cum eo faciebant, publicè magna cum solemnitate grauissimis Christianæ disciplinæ censuris oneratos proscribit, ac post varios duorum mensium spatio belli inotus ad Rauennam vndecimo Aprilis, heu! ipso sacratissimæ Resurrectionis Christi die, cruentum illud prælium committitur, vincentibus, cum interitu tamen Imperatoris

toris sui Gastonis Foxæi Francis. Nono post pugnam Raucennatem die Pontifex Iulius cum Rege Ludouico certis conditionibus pacem facit, cumque sacra profanæque proseriptione liberat. Exinde confederatorum in Italia copix, Ludouici Sfortiæ filios in Ducatum Mediolanensem restituituræ (Francorum exercitu Gastonis Foxæi morte dissipato) aliquot eius Ducatus oppida occupauere. Cùmque quatuor millia pedum Tirolensium apud Francos mercede militarent, Cæsaris mandato domum rediere. Atqui hac ratione diu dissimulata inter Cæsarem ac Francum animi alienatio tandem in lucem erupit, quamquam summis hucusque Rex viribus esset annixus, ne ictum cum Cæsare foedus rumperetur. Sed is nil minùs quàm Francorum opes ac potentiam in Italia crescere volebat. Vnde nec mirum, si post Rauennensem pugnam vniuersa ferè Italia (paucis ciuitatibus exceptis) Franci à confederatis sint pulsi. Interea Cæsar Coloniam Agrippinam erat profectus. Nam apud Belgas Geldri Brabantos ac Hollandos fœdè depopulabantur. Buscoducenses econtrà, eductis ciuibus ac Langstratianis, insulam Bommelanam inuadunt, ingentemque abigunt prædam. Sed Serberæ Comes Geldro militans, in palantes secureq; agentes subito inuectus, commisso prælio partem prædæ recuperat. Id vindicaturus Iselsteini Dominus, militem educit, prædas agit, agros vastat, captiuos abducit, arcesque aliquot expugnat, cumque omni præda Iselsteinum reuertit. Gelder duo virorum millia in vnum coacta Amsterodamum mittit, qui suburbiorum partem, ac viginti duas naues in portu repertas exutunt; abactaque diuiti præda, ex itinere Bodegrauiam quoque spoliantes ac exuentes, in Geldriam reditum parant. Id ægerrimè fert Wassenarij Regulus inter Hollandiæ Procetes primarius, vir bellicosus. Certior igitur factus, partem Geldrorum, qui Amsterodami fuerant, apud Carthusianos iuxta Vltraiectum confedissee, cum exiguis eos copiis inuadit, maioremque partem interficit. Sed Geldri, qui è elade illa euaserant, suis paucitatem Wassenariorum exponentes, Carthusiam simul reuertuntur; indeque ad nobilium Virginum Abbatiam, Dalam dictam, quò Wassenarius concesserat, peruolant, cumque sine custodiis agentem, ac nil minùs quàm Geldros expectantem, opprimunt, cumque multis aliis, omniq; præda, Amhemum captiuum abducunt. Sed mox factis in * quinquennium induciis, quæ decimo Augusti die anno 1517. finirentur, Wassenarius, ac hinc inde omnes captiui gratis liberantur. Hac æstate Cæsar Colonia Agrippinæ existens eorum se sisti iubet Georgium Saxonem ac Comitem Ertardum de Imperio Groningavorum inter se contententes. Cùm vterque Legatos misisset, nil vel præsentè Cæsare effici potuit, tanta erat ab vtraque parte ambitiosis animis

*Dissidit
Cæsar ab
amicis
Franci, &
guerra.*

*Mentis præ-
diti Geld-
dri & Bra-
bantii.*

*Wassenari-
um maxima
vtriusque
Geldri
prædam
excutit, sed
mox ipse ab
eisdem ca-
pit.*

*Inducia
cum Gel-
dri ex quin-
quennio.
lexen-
nium Heu-
tuo*

1512

*Refitum-
tur à con-
federatis
Florentia
Medicis.*

*Ferdinan-
dus Hispa-
nia Reg-
num Na-
uarræ oc-
cupat, &
quætitulum.*

*Bellū Gel-
dris cum
Vltraieſti-
nis.*

1513

*Magnū co-
piū inua-
dit Cæſar
pro nepote
Carolo Du-
cæ Burg-
undie.*

mis peruicacia. Tandem controuersiam definiendam permittunt Iudicibus neutri parti addictis, quos Cæsar esset daturus. Quòd si nec hi cauſam finire possent, volebat Cæsar, renuntiantes vltiori prouocationi, Senatus Imperialis iudicio, quod tum Wormatiæ erat indicturus, omnino starent. Circa huius anni finem Leuwardæ in Frisia capite plectuntur viri Nobiles duo ac mercator vnus, quòd cum Comite Etzardo, Groninganis, multisque aliis de pellendis vniuersa Frisia Saxonibus coniurassent. In Italia restituti à confederatis Florentiæ Medici numerant Cæsari centum quinquaginta millia ducatorum, coactique ad dedicationem Brixiani ac Lineaci, Germanos ac Hispanos milites admifere. Exinde Gurcensis Cardinalis Cæsaris Legatus Romam ad Pontificem profectus, summo cum honore est receptus, actumque magna animorum contentione de pace inter Cæsarem ac Venetos ineunda, sed frustra. Quare nouum Pontifex cum Cæsare facit fœdus, quo vtriusque consensu Maximilianus Sfortia in Ducatum Mediolanensem restituitur, Cæsare tamen neque Diploma neque titulum ei concedente. Sub idem ferè tempus Rex Hispaniæ Ferdinandus ac Angliæ Henricus, consociatis mari viribus, Guiennam veteris Aquitaniæ partem inuadunt, fugienteque ad Bearnios Ioanne Albretho Rege Nauarræ, vniuersum id Regnum Ferdinandus occupat. Proscriptus scilicet Nauarræ fuit à Pontifice Iulio cum Francorum Rege Ludouico, quòd ei contra Pontificem in auxilium esset profectus. Mittit statim Rex Ludouicus Duce Palicia circa huius anni finem, iustum Ioanni Albretho peditum equitumque auxilium, quò Regnum suum recuperet; sed quod virtute Frederici Toletani Albræ Ducis repulsum, re infecta in Franciam rediit, relicta Regi Ferdinando quieta Regni Nauarræ possessione. Geldris hoc anno cum Antistite Vltraieſtino bellum gerebant, multasque inuicem inferebant calamitates, quarum non exiguam partem Brabanti ac Hollandi propter vicinitatem quoque sentiebant; cò magis, quòd Iselsteini Dominus, Belgarum Principis cliens, per se etiam bellum Geldris certis de causis intulisset. Sed instante bruma, cum vtroque Gelder transigit, subditisque suis nonnihil quietis tribuit. Vere anni 1513. Cæsar acceptis ab Angliæ Rege centum quinquaginta auroreum liliorum millibus, ac pro reliqua solutione eodem Rege fideiubente, conducit viginti quinq; milia peditum Helueticorum, addit bis mille equites, ducemque Vlrico Principe Wirtembergico in Ducatum mittit Burgundiæ, eum nepoti Carolo Hispaniæ Principi vendicaturus. Præerat eo tempore Burgundiæ Regis Franciæ nomine Tramulius, qui tantæ multitudini se imparem videns, cedendo, instando, iter carpendo, leuibus præliis laceſcendo pugnæ spem non facultatem faciebat. Sed tandem vrgentibus Heluetiis Digeoni vr-

bi

bi primariæ cum copiis se includit, vbi cum perfractis muris, ac repleta fossa irruptionis signum Wirtembergius esset daturus, Heluetij auro Francico corrupti, inuito Wirtembergio, hisce legibus Franco impositis, pacem sancière: Rex Francorum cum Romano Pontifice in gratiam redito, nec postea ab eius auctoritate discedito, ei omnia sua restituito. Eam Burgundiæ partem, quam Iureconsulti æquam iustamque iudicant, bunt, Carolus Austriacus habeto. Ex arce Mediolanensi ac Cremonensi, ceterisque Insularum locis Francus præsidia deducito, omnique Insularia in posterum abstincto: Heluetiis pro huius belli stipendiis ac molestiis quadringenta aureorum liliorum millia persoluito, Wirtembergio eiusque equitatu octo millia. Obsides quatuor Nobiles, qui capite luant, si Rex conditiones reiecerit, dato. Hi paulò post ex Heluetia in Germaniam fugere. Timebant enim capitis pœnam, Rege stultas leges irritante. Sic Heluetij domum rediere, Cæsarem eadem animi leuitate ac perfidia deferentes, qua anno 1498. Obierat paulò antè 9. Kal. Martij Pontifex Iulius, vir immensi vastique animi, successerátque illi Ioannes Medices, assumpto Leonis Decimi nomine; a quo Cæsar grauis armaturæ equites in auxilium contra Venetos petit, hac ratione experturus, an initium cum Iulio fœdus seruare constituisset. Mittit Leo equitum auxilia, quæ res non parum Venetos ac Francos mouit. Paulò post Raimondus Cardonius Pro-Rex Neapolitanus cum Hispanorum ac Germanorum copiis Patauium obsidet. Aderat Cardinalis Gurcensis Cæsarís Legatus. Sed post decimum octauum diem, ob varias oppugnationis difficultates, obsidionem soluit, ducens exercitum Vicentiam, inde Veronam, tum in alias partes, quòd nec Cæsar nec Rex Ferdinandus pecuniam expediret. Dum Heluetij in Burgundia pro Cæsare malis artibus bellum gerunt, Henricus Octauus Angliæ Rex pro Pontifice contra Francum arma capit; ingentiq; coacto exercitu, cui Germanorum auxilia Cæsar, ac Belgarum eius filia Margarita iuncturus erat, Talbotum impigrum ac belligatum Ducem, cum parte copiarum Caletum trāsmittit, Terouanámque obsidere iubet. Dum is in hoc totus est, Rex ipse viginti quatuor annos natus, cum reliqua exercitus parte in continentem traiecit, paulòque post Terouanam ad castra peruenit, serióque tandem oppidum oppugnari est cœptum. Cæsar, re intellecta, collectis subito aliquot pedum equitumque turnis, è Germania magnis itineribus ad castra primùm ignotus aduolat; deinde ab Henrico Rege pater salutatus, memor quòd iisdem in locis ætatis anno decimo nono iuuenis feliciter pugnasset, ibidem vt senex aleam experiretur gestiebat. Nec mora: persuaso Rege, quatuorq; pontibus horæ vnus spatio Lyfæ flumini impositis, vnâ cum Rege & copiarum parte, eos qui succurre-

1513

Heluetij
inuito Ca-
sari Lega-
to, paulò
post
Wirtembergio
pacem fri-
uolè Fran-
co conce-
dunt.

Ridens Re-
ge Fran-
cia condi-
tiones, obsi-
des clam
effugunt.

Leonem
Pontificem
Iulij suc-
cessorem
tantis Cæ-
sar num fi-
bi faciat.

Henricus
Anglus co-
pias Terou-
anæ obsi-
denda ad-
ducit.

Adules-
centulæ Cæ-
sar, & ipse
iuuè ducit.

1513

re obfessis parabant, dato signo strenuè inuadit, sua manu Nobilem Francum equo deiecit, hostesque fugam capeßere cogit, Ducibus tantum dedecoris metu resistentibus, ac pro maiori parte captis, inter quos fuit Marchio Rottelinus, Dux Longeuillæ paulò antè mortuo fratre renuntiatus, Palicia, Imbercurtius, Baiardus ac Busius. Commecatium omnem, tormenta, ac impedimenta Franci perdidere. Tertio à pugna die Terotana deditionem facit, præfidiariis cum armis ac impedimentis liberè abeuntibus. Rex Henricus à Flandris exortatus, Terouanam, disiectis mœnibus, repletis fossis, dirutisque ædificiis (summo excepto templo ac Canonicorum domibus) solo æquari permisit. Sed anno 1517. Francorum Rex Franciscus Primus oppidum etiam munitius restituit. Cæsar ac Henricus Rex Insulas nobilem Flandriæ ciuitatem contendunt, repertiuntque hîc cum præcipuis Belgarum matronis Margaritam Cæsaris filiam, quæ Gandauo Reges salutatura aduenerat. Multi hîc dies cum summa læticia peracti, data epula, certatum personarum ambulationibus, ac ducendis choreis. Tum ludicra belli certamina, concurrentibus inter se Germanis, Belgis ac Anglis, vario armorum genere eduntur. Rex Henticus cum exercitu Tornacum profectus, breuè urbem deditione in potestatem redigit, Francico præsidio liberè quò uellet cum armis impedimentisque abire permisso. Tum ibidem ad flumen Scaldim arcem ædificari iussit, cuius pars extra, pars intra urbem sita est. Hîc primùm Cæsar ac Rex per litteras certiores fiunt, Heluetios pecunia corruptos tam sædè Burgundiam deseruisse. Quare inuicem complexi, Cæsar in Germaniam, Rex Henricus in Angliam reuertitur. Intereà Raimondus Cardonius confederatorum in Italia Dux, frustra, ut diximus, tentato Patauio, Medoacum amnem transmittere, ac cum exercitu in agrum Venetum proficisci, impedimentis omnibus Veronæ relictis, constituit. Habebat in exercitu duodecim peditum millia, ac bis mille ducentos equites, partim Germanos, partim Hispanos, veteranos omnes. Transmisso amne, primo aggressu oppidum Beuolentum opulens diripit, ac longè lateque bellum in agrum Venetum circumfert, ferro flammâque in obuia quæque sauit. Euectit oppidum Plebifaci, tandemque in suburbano Venetæ urbis littore peruagatus exercitus, tormenta maiora ad ipsam Venetorum urbem ignominie causa explodunt, globos per diui Secundi templum adigentes. Quare tandem Senatus excitatus Liuiano Imperatori suo rescribit, iunctis cum Balenio viribus, pro loci temporisque opportunitate cum hoste configat. Insistit itaque vestigiis hostis discedentis iam præda onusti, tandemque aciem instruit, ac haud procul Vicentia æquo loco, liberòque campo, dubio aliquamdiu Marte cum Germanis ac Hispanis

*Terotana
ha delicta
nem facit,
ex orantibus
Flandris
ma parte
derunt.*

*Cæsar
misi Fran-
ci Tornacum
cum An, lo,
qui ibi mor-
arcem a li-
scandam
erat.*

*Cæsar mul-
ta clade af-
flicti Ven-
etæ.*

spanis signa confert; demum vera virtute superatus, fuga Patauium Liuianus defertur, Lauredanus interficitur, ac cum eo maiores minoresq; Duces complures. E militum vulgo circiter quinque millia cecidere, cataphracti equites quingenti, quæ maxima Venetorum fuit clades, tormenta vigintiquatuor capta. Andreas Gritus Vicentiam indeque Taruifium venit, infelicis exercitus reliquias cum Liuiano colligens. Mense Septembri in Frisia Comes Etzardus litteras manu ac sigillo Cæsaris munitis accipit, quibus iubebatur, magna, nō paruisset, addita pœna, conditionibus cum Ducis Georgij Marefcalco conceptis per omnia satisfaceret, rationemque redderet de acceptis expensisque pecuniis, quas Groningani ditionēque intra Amisiam ac Lauram siræ contulissent. Conueniunt hac de re vtriusque partis Legati Adewarti. Cumque Saxonis Quæstores æreis orbiculis, papyro, pennis, atramento ac arena instrueti ad audiendas ac ad vnguem discutiendas rationes consedisent, Legati Comitit Etzardi cum publico rabellione ac testibus aduenientes, de dictis Cæsaris litteris ad Senatus Imperij tribunal & ad presentem Cæsarem prouocant. Itaque re infecta, iurisq; Saxonis Quæstoribus, discessum est. Initio anni 1514. Georgius Saxo, cōscriptis quinque millibus peditum, paucisque equibus, in Westfrisiam ad veterem exercitum mittit; cuius Duces Adewarti castra locantes, omni bellico calamitatis genere Groninganos, & qui cum ijs Comitēque Etzardo faciebant, peruastant. Ab Idibus enim Nouembris anni præcedentis vsque in finem Ianuarij sequentis tam pertinaci gelu hiems sæuierat, vt flumina paludēque equitibus peditibusque mediocribus cum copiis peruia essent. Quare Etzardus, Saxonis vium timens, Dammum vltro ordinarium præsidium quingentos mittit viros, Groningam centum. Sed ijs Saxones omisiss, Selwartum, Witwirum ac in Oltamptium contendunt, qui agrorum depopulationem duobus florenorum millibus redemere. Exinde Saxones in Oostfrisiam, Com. Etzardi ditionem, eam vastaturi proficiscuntur, Hagebundam, Stapelmurum, Reiderlantum deuastant, pecuniāque multant; reliquerantque Adewarti mille quingentos Westfrisios, ac trecentos milites Germanos, qui eos Ommelandiorum vicos, qui Duci Georgio iurare noluerant, hebdomadatim pecuniam soluere cōgere, Oostfrisiis, qui Groningæ pro Etzardo erant, tantumdem recipienribus. Interea Cæsar litteris templorum valuis affixis Comitem Etzardum proscribit, Oostfrisiosque à dicto illi sacramento liberat. Is verò ad prima Imperij Comititia prouocat, non cessantes interim ab vtraque parte idonea munire loca, prædas sine commiseratione facere, ac aurum seuerissimè extorquere. Postea mense Aprili inducias trium septimanarum faciunt, conuenientes Selwarti pro pace. Volebat Dux Georgius Etzardum non solum Groninga

1513

*Secundo
oritur clades
casus am-
plius quin-
que milli-
bus Vene-
torum.*

*Irisus Ca-
sar ab Et-
zardo Gro-
ninganorū
profecto.*

1514

*Ieorum
itaque re-
sumptum
bellū Gro-
ninganum.*

*Variū va-
stas Saxo
Etzardi
datione.*

1514

*Damur
inducia,
interdu de
pace allā,
sed frustra.*

omnibusque ditionibus inter Amisiam & Lauram cedere, verumetiam pro Comitatu Oostfrisiæ ei clientale sacramentum dicere, nigroque pan-
no vestitum in genua prouolutum veniam præteritorum petere, mul-
tamque viginti sex millium florenorum subire. Etzardus, etsi ad iram
commoueri potuisset, offerebat tamen Duci Georgio vt Imperij Legato,
non tamquam Saxonix Duci, aut hereditario Frisiæ Gubernatori, dictum
sacramentum; sed simul cupiebat perpetuus aut saltem in longum tem-
pus Groningæ ac Ommelandiorum Gubernator constitui, singulis annis
certam pecuniæ summam Duci hac de causa numeraturus, quam neutri
parti addicti arbitri essent præscripturi. Reiectæ sunt conditiones, fini-
tisque induciis Etzardus cum Groninganis frustra Adewartum tentat.

*Iterum Sa-
xo Oostfri-
siā uisitat,
ducens vi-
ginti viro-
rum mil-
lia, totā
in bellica
quinqua-
ginta.*

Saxones leuiter ac Wittondæ prædas agentes, aucti nouo è Germania
militum supplemento, cum viginti virorum millibus, ac circiter quin-
quaginta varij generis tormentis, iterum Oostfrisiā inuadunt, expu-
gnantque Nobilium arces qui cum Etzardo faciebant, Nonsum, Merhu-
sam, Dornum, Knipensam, è qua arce portus in Amisiam excurrit non
contemnendus; tum oppidum Auricum, captos his locis Etzardi præsi-
diarios ad vnum interficientes: qui Etzardus tantæ multitudini impar,
cum omnibus reliquis copiis Emdam profugit. Saxones qui Adewarti
erant, his rebus cognitis, forti manu exeuntes Delftzilam expugnant,
exurunt Heuescham, Wirtwartum, Merhusam, tandemque cum ingenti
præda Adewartum reuertuntur, Gtoninganis contra exire ob militum
paucitatem nullo modo audentibus. Etzardus à Cæsare, Saxone, horum-
que amicis, solo Groningano resistens auxilio, continuò oppugnatus,
cum se diu resistere posse diffideret, in scia plebe Groningana ad Carolum

*Etzardus
à Carolo
Geldro cer-
tis condi-
tionibus
auxilio
impetrat.*

Egmondium Geldrum profectus, certis ab eo conditionibus impetrat
ducentos quinquaginta equites, ac sexcentos pedites Francos, statimque
in Oostfrisiā mittit. Saxones eius intellecto consilio, firmatis nouo
præsidio arcibus, ex Oostfrisia Adewartū, vexato insigniter Olstampio,
contendunt. Etzardus e contra cum mille trecentis peditibus Groningam
revertit; ac prope Selwartum cum Saxonibus congressus, pari Marte dis-
cedunt. Tum Dux Georgius mense Iulio, coactō iusto exercitu, Dam-
mum obsidione cingit. Inerat Etzardi præsidium octingentorum pedi-
tum, ciues hunc numerum æquabant. Vallum tribus locis tormentis ver-
beratur, munitiones inutiles redduntur: mox dato inuasionis signo, tri-
bus Saxones vno tempore locis Dammum inuadunt. Defendunt se stre-
nuè mixti miliibus ciues, ac ter Saxones, in signi illato dettimento, repel-
lunt. Sed cum irritatis ad vindictam animis, ac pro obtinenda oppidi
præda à Duce Georgio concessa quartò ad expugnationem tuerent, recen-
tesque fessos obruerent, Dammij obtulerunt, Saxonesque per corporum
accruos

*Obsidē
Saxo Dā-
mum.*

*Dammum
quarta
cruenta in-
uasio à
Saxo tū-
dem capi-
tur.*

aceros in oppidum peruadentes, sexui, ætati, nec ordini parant, obuios stemunt, ijs exceptis, qui ad sacra confugere loca. E tanta hominum quæ in oppido erat multitudine, ducenti tantum viri sunt capti, effugere circiter centum quinquaginta, ceteri omnes trucidati. Præda adeo ingens fuit, ut militem ditaret. Paulò post Legati Antistitis Monasteriensis, Osenbruggensis, Comitris Lippij ac Scouwenbruggij frustra pro pace laborant. Groningani liberum sibi iter terra Emdam facturi, Middelwoldæ aedes Hartmanni Benekema incendunt, ac pagi templum imposito præsidio muniunt. Sub idem tempus Carolus Geldrus ac Etzardus Germanico renuntiantes Imperio, beneficiarios se clientes Francorum Regis constituunt. Etzardus Geldro triginta millia aureorum florenorum numeraturum se promittit, quo is suo ac Regis sumptu vtrique Frisia Saxones pellat, se cum heredibus Regem patronum vtriusque agniturum. Hæc in tabulas relata, Geldri ac Oostfrisijs manu subscribuntur, sigillisque confirmantur, ut opportuno tempore in Franciam missa, à Rege (quod numquam est factum) signarentur. Etenim cum Gelder Etzardum dictam pecuniam constituto tempore numerare non possit videtur, malignè ei sua Franciæque mittens auxilia, causa fuit, tandem Kal. Nouembribus Groninga cum Ommelandiis cedere cogeretur. Soluti tunc ab Etzardo Groningani & Ommelandij sacramento, nouum Carolo Geldro Francorum Regis nomine dicunt, primum in æde publica vrbis Rectores, deinde vniuersus populus in cœmiterio diuæ Walburgis congregatus. Mittit interea Gelder nouum in Westfrisiam militem, occupaque Sneecam, Bolswardum, ac Slotam. Dux Georgius diurno cum contumaci gente fatigatus bello, vinibusque scire exhaustus, cum se rebellibus suis, Geldri auxilijs innixis, ac Francico auro subleuatis impari sentiret, cum trecentis equitibus in Germaniam ad Cæsarem proficiscitur, eius, amicorumque auxilia imploraturus. Sed cum frustra se illi hæcenus opem ferre considerarent, Frisicam exosi militiam, petitionibus eius frigide responderunt. Præsidarij Saxones, qui Gernerwoldæ ac Selwarti erant, vim Geldrorum verentes, in Westfrisiam, exulsi munitionibus, ad ceteros ibi Saxones contendunt. Huius anni vere Liuianus Venetorum Imperator, reparatis è Vicentina clade copiis, ad recuperandum Foro-Julium à Francopane Cæsaris Legato paulò antè in potestatem redactum, proficiscitur. Francopanes militum numero multò inferior, in Austriam cedere & exercitum supplere cogitat. Sed Liuiani præcursores, extremum eius agmen adepti, angusto loco, ubi aciem instruere non poterat, prælium committere cogunt: quo superatis, relictis impedimentis ac tormentis, saucius Francopanes, cum maiori militum parte, locorum noticia in montes euasit. Hoc prælio tamen ad

1514

Caroline
Geldern, ad
Ettardum,
renuntiavit
Germanica impe-
rio, Fran-
cia soluen-
tes consti-
tuunt.

Groninga-
ni, de serbo
Etzardo.
Geldre mo-
nacho Regis
Francorum
sacramen-
tum di-
cunt.

Saxo ad
Caesarem
protransi-
it, auxi-
lia contra
Graminga-
nos peten-
tes.

Perpetui anti-
mori refu-
gium.

1514
*Plurima
 oppida re-
 cuperant.*

*Iterum mō-
 nullā a-
 uastitiam.*

*Periusque
 partu du-
 ces prima-
 rii capiti-
 bus ali-
 quanta
 quies.*

*Francus
 dū a for-
 re Angli-
 recipi ab-
 se Teruua-
 nā & Tor-
 nacum.*

*Francus
 cum Vene-
 tū, Cæsar
 cum Pon-
 tificis fœdus
 suscipiunt.*

1515
*Mortuo
 Ludouico
 francorum
 Rege succe-
 dit Francis-
 cum Vale-
 sium.*

Venetos defecere iterum oppida omnia, quæ non ita pridem Francopa-
 nes vi aut metu in potestatem redegerat, excepta Goritia ac Gradisca ;
 quæ intentata Liuianus non reliquisset, nisi Hispani, motis castris prope-
 rantes, cum Patauinis mœnibus excludere essent conati. Quare relicto
 Foro- Iulio, Patauium, vt Hispanis resisteret, rediit. Tum reuersi Germa-
 ni recuperant Cromonum, ac Monfalconium, Venetōsque à Morau
 obsidione discedere cogunt. Interea Francopanes numquam quiescens,
 montanos agrestes armarat, ac in Carniola nouum militem conscri-
 bens, Venetorum præsidia pellere statuerat ; sed in eorum præcipitatus
 insidias à Vetturio ac Epirotis, iis in locis vagantibus, fortè fortuna capi-
 tur, cum frustra summo studio, ne viuus in hostium potestatem veniret,
 fortiter aliquandiu repugnasset, Venetiāsque perductus in carcerem
 concluditur ; sed Vetturius paulò post quoque à Cæsarianis capitur: qui
 casus Foro- Iulio aliquantum quietis attulere, & sperabant Veneti ex ca-
 ptiuitate summi Ducis aliquando pacem. Mense Augusto huius anni
 pax inter Franciæ ac Angliæ Reges sancitur, ducitque Rex Ludouicus
 viduus in vxorem Mariam Hentici Angliæ Regis sororem. Terowana
 & Tornacum Regi Ludouico ea conditione reddita, vt Francus Anglo
 tam pro arcis ædificatione, bellico apparatu ac commeatu, quàm pro
 militum stipendiis numeraret quadringenta millia aureorum liliorum,
 traderetque Anglo octo Nobiles obsides, Francico sumptu vades per-
 manuros, donec aurum esset numeratum. Exinde Rex Ludouicus Tor-
 naco præficit Iasparem Colligniacum Franciæ Mariscalcum. Sunt qui
 scribant, Tornacum dictis conditionibus redditum Franco anno 1518.
 sub Rege Francisco Primo, sed falluntur. Hac pace Cæsar ac Rex Fer-
 dinandus soli excluduntur: Rex enim Ludouicus, nullam reconcilia-
 tionis rationem videns cum Cæsare, magna multorum cum admiratione
 fœdus cum Venetis Cæsaris hostibus init. Ex aduerso Cæsar, vt
 Pontificem Leonem deuinciret, acceptis quadraginta millibus du-
 catorum Mutinam ei reddit: qui eam Parmæ, Placentiæ ac Rhegio
 iungens, fratri Iuliano Medicæo tradere, eumque Ducem nominare
 statuit. Hoc anno Maria Austriaca Ludouico Hungariæ, & Isabel-
 la Mariæ soror Christierno Daniæ Regibus desponsantur. Anno fi-
 niente, Cæsar Oenipontem venit, vbi secretorum consiliorum causa
 eum inuisunt Raimondus Cardonius Pro-Rex Neapolitanus, ac Pro-
 sper Columna, peditum in Italia Hispanorum Regis Ferdinandi Le-
 gatus, multa de instantis belli ac pacis rationibus inter se agitantes.
 Kalendis Ianuarij anno 1515. obiit Ludouicus Duodecimus Franco-
 rum Rex, magni animi Princeps, in cuius mox locum successit eius gener
 Franciscus Valefius Engulemæ Comes, annos viginti & vnum natus,
 sangui-

sanguinis iure inter Regiæ stirpis Proceres Ludouico proximus. Ad hunc
 è Belgio à Principe Carolo Austriaco (qui paulò antè ab auo Cæsare erat
 emancipatus, & à Belgis in Principem, dicto acceptoque sacramento, in-
 auguratus) gratulatum missi veniunt Henricus Nassauus ac Michaël
 Crouiacus, cum aliis Consiliariis, qui vigesimo tertio Maij cum Rege
 Francisco fœdus ineuntes, in summo Parisiensium templo Kal. Aprilis
 publicè iurauêre, Belgæque Franco de Flandria, Artesia, aliisque huic ser-
 uitori subiectis, clientale nomine Principis Caroli sacramentum dixêre,
 desponsaturque eodem tempore certis legibus Principi Carolo Reinera
 seu Renata Regis defuncti filianatu minor, nondum septennis, postea
 Herculi Estensi Ferrariæ Duci nupta. Vere huius anni Saxones, facta de-
 ditione, Groningani reddunt Adewartum, ac Adewartzilam, qui mu-
 nitiones statim diruunt. Nigra legio, in Germaniam profecto Duce
 Georgio, res Saxonum in peius ire considerans, Westfrisos depopulata,
 in Drentam, Twentam, ac Zallandiam profecta, fortunis rusticos exuit,
 iuxtaque Dauentriam inter se prædam partiti, ruptis signis militaribus, in
 diuersas abiêre partes. Hac legione, quæ quatuor milliù erat, Geldri, Gro-
 ningani ac Etzardus liberati, collatis in vnum viribus Delftzilam ad de-
 ditionem compellunt. Inde castra Dammum, vbi Marscalcus Ducis
 Georgij cum sexcentis veteranis agebat, transferunt: qui paulò post com-
 meatus inopia oppidum, rebus omnibus saluis, deditit. Nobiles Dam-
 mij commorantes ad arces suas bonæque reuertuntur, polliciti se nil con-
 tra auctoritatem Geldri tentaturos. Groningani ac Geldri promissa Saxo-
 nibus seruauere, Etzardus verò tam Groningani quam Saxonibus tor-
 menta, quæ Dammij habebant, eripit, insuper militem Saxonem à suis
 spoliari permittit, Dammoque præsidium imponit; quamquam com-
 muni sociorum decreto statutum fuisset, oppidi vallum munitionesque
 omnes complanarentur. Interea Dux Georgius, expedita re pecuniaria,
 milites Nigræ legionis, Duce Tengenagelo, denuò in vnum cogit, cumque
 sex millibus peditum ac sexcentis equitibus circa finem mensis Aprilis in
 Westfrisiam venit, recepereque eius præsidia Leuwardij, Franikcri, Har-
 lingij, & aliquot alij. Sed hæc in speciem tantum faciebat, vt occupata
 Principi Carolo redderet, cum quo clàm de cedenda illi Frisia, ac omni in
 eam actione sua, non ita pridem conuenerat; acceptaque pecunia, veteres
 in ciuitatibus amicos excitarat, qui Geldrorum arrogantiam ac rapacita-
 tem experti, imperium eorum oderant. Tenebant Geldri Bolswartum,
 Staueram, Sneecam, Slotam, ac Worcomium. Etzardus munierat Docco-
 mium. Itaque Saxones in Batauico Meridionali sinu (de Zuiderzee) qua-
 draginta naues armant. Geldri cum sociis se contrà instruunt. Concurrit
 ab vtraque parte acriter, victoria tandem ad Geldros inclinante. Ca-

1515
 Carolus
 Princeps
 apud Bel-
 gar inau-
 guratur.

Groninga-
 ni præsed
 res gerunt.

Deduntur
 à Delftzi-
 la & Dam-
 mum.

Redit in
 Frisiam
 cum capiti
 Saxo.

Armat in
 Batauico
 sinu qua-
 draginta
 naues.

1515

*Cladep
mari ac-
ceptam,
terra ut-
cumque
sarcas.*

pitur dimidia pars nauium Saxonicarum, paucaeque depressæ, reliquæ
fuga euasere. In continenti Nigra legio damnum mari acceptum, expu-
gnato, direpto, incensoque Worcomio ac Bolswarto (qui Geldronum
naues pro maxima parte instruxerant) vindicauit, idemque ferè omni-
bus pagis iis in partibus ad Sinum maris sitis euenit. Mense Maio his
tandem inter ceteras conditionibus Dux Georgius Principi Carolo Au-
striaco Frisiam omnem cedit: Georgius Dux Saxoniz, &c. considerans
varias ab omni retroacta antiquitate Frisonum contra Principes suos de-
fectiones, & intestina bella, & præcipuè quæ aduersus patrem nostrum
Albertum ac nos concitarunt, ob memoratas causas, ac singularem quo
Principem Carolum prosequitur amorem, ei donat ceditque vniuersam
Frisiam, purè liberèque omne ius quod in hanc habet Prouinciam in-
cum transferens, tam quod eius pater Philippus Austriacus Alberto Sa-
xoni patri suo donauit, quam quod habet in Prouinciam, vulgo *Bilt* di-
ctam, quam Duces Albertus ac Georgius è maris tyrannide aggeribus
circumsepsere, nil sibi in dicta Frisia partibusque eius seruans, præter bel-
lica tormenta, quæque ad hæc spectant; quibus cum anno vno Princeps
Carolus fucit usus, quò voluerit Dux Georgius abuchere aut vendere
poterit; Princeps tamen Carolus stipendia militibus in hunc diem debi-
ta persoluet. Ac proinde promittit Princeps Carolus Duci Georgio in
militum stipendia, suo damno persoluenda, ducenta aureorum Rhe-
nensium florenorum millia, è quibus statim septuaginta millia præsen-
tabit, octoginta millia æquis terminis spatio octodecim mensium sol-
uet, restantia quinquaginta millia soluentur traditione lanei panni, qui
militi pro parte stipendij distribuetur: nihilq; ex his summis Duci Geor-
gio numerabitur, antequam in Caroli potestatem ciuitates ac munitio-
nes Frisiz omnes, quæ in sua sunt potestate, cum Bilt oppidòque Me-
denblikio, constituerit. Hæc acta transactaque Middelburgi Zelandiæ
decimonono mensis Maij, subsignatæque ab vtriusque Principis Lega-
tis, & postea vndecimo mensis Octobris missis tabulis à Duce Georgio
approbata, & auctoritate Cæsaris Maximiliani confirmata. Itaque Prin-
ceps Carolus in Frisiam Florentium Egmondium Buræ Comitem mit-
tit, cui Saxo statim Leuwardam, Franicam, Harlingam, ac alias aliquot
munitiones oppidæque aperit; persolutisque Saxonis militibus sti-
pendijs, omnes dimittit. Dux vero Georgius, eiusque frater Henricus in
perpetuum Frisiz valedicentes, in Thuringiam ac Misniam reuertun-
tur. Mense Iunio Buræ Comes, nomine Principis Caroli dicto ac-
ceptoque sacramento, primùm Leuwardæ, deinde Franicæ, Harlingæ, ac
aliis locis quæ hostes non habebant, in Frisiz Dominum inauguratus
est. Quibus rebus Comes Etzardus cognitis, relicta Westfrisia, in Oost-
frisiam

*Diploma
quo Geo-
rgius Saxo
Frisiam
Carolo Au-
striaco red-
didit.*

*Bilt etiam
tradenda,
pridem ag-
geribus
sepia.*

*Item oppi-
dum Me-
denblik-
ium.*

*Florentium
Buræ Co-
mes pro Ca-
rolo in pla-
cium Fri-
sia verbum
mangru-
tur.*

frisiā suā contendit, stultum censens cum potentissimo Hispaniarum ac Belgarum Principe dimicare. Per id tempus Groningani certiores facti exiguum Dammi esse præsidium, iusta manu eò profecti, val-
 lum deiicere ac fossas complanare incipiunt. Sed Etzardus, traicēta cum
 forti peditum veteranorum legione Amisia, Groninganos Delfzila ac
 Dammo elicit; litterasque ad Ommelandios mittens, solui fortem sibi
 iubet & vsuras octo millium florenorum, quos singulis annis nomine
 Ducis Georgij gubernationem eorum suscipienti promiserant. Sed Gro-
 ningani ac Ommelandij ad Geldrum has litteras per Legatum mitten-
 tes, effecere, hisce de rebus silens, relicto desertoq; Dammo ac Delfzila,
 in Oostfrisiā suā rediret. Mensis Iulij die vigesimo secundo Maria
 Austriaca (quæ superiori anno, deducēte eam Carolo Crouiaco Chimai
 Principe 21. Iunij è Belgio Viennā Austriæ venerat) in tēplo D. Step-
 hani, præsentē Cæsare ac Vladislao Hungariæ ac Bohemiæ, cuiusque fratre
 Sigismondo Poloniæ Rege, desponsatur Ludouico eiusdem Vladislai fi-
 lio vnico, ac Anna, dicti Vladislai filia vnica Cæsari: qui se eam in vx-
 orem ducturum promisit, nisi ante exacti anni spatium alter illi è nepoti-
 bus desponderetur. Sed paulò post missi à Principe Carolo è Belgio Ota-
 tores effecēre, vt Anna eius fratri Ferdinando Austriaco fidem daret; qui
 eam sexennio post, anno 1521. Lintzj in vxorem duxit, ac letam numero-
 samque ex ea sobolem progeniuit. Eodem mense Iulio Christiernus. Se-
 cundus Daniæ Rex in vxorem duxit Elisabetham Austriacā, Principis
 Caroli alteram sororem, nuptiæque Copenhauij magnificè celebran-
 tur. Sed paulò post ob tyrannidem Regno pellitur. Quod ad res externas
 huius anni spectat, sic habet Continuator Palmerij: Maximilianus Sfor-
 tia, procurante Cardinale Sedunensi, Heluetios cum ingenti Insubrium
 ac Hispanorum manu, Briansonem Alpinorum oppidum inuadere iu-
 bet. Quare Galliatum Rex excitatus, innumeris copiis Alpes superat, in-
 que hostium agrum descendit, vbi paulò post in Vigilia Exaltationis
 S. Crucis cum Heluētis prælium anceps commisit: nam multos genero-
 sos Rex è suis eo vespere desiderauit: die verò sequenti fortuna commuta-
 ra est. Inde Mediolanum à Gallis iterum vnā cum Duce capitur. Gallus,
 salutato Pontifice Bononiæ, & victoria elatus, reditum parat in patriam
 relicto Mediolanensibus Insubribusque Duce Borbonio: quem Cæsar
 conflato nouo exercitu per Veronensem agrum adoritur. Borbonius ad
 obsidionem vsque Germanos accedere passus est. Verū interea Cæsar
 de morte Regis Pannonum certior factus, obsidionem soluens, domum
 cum suis abiit. Hæc Continuator. Tillius eadē paulò gloriosius pro Gal-
 lis, sed, quod miror, non nisi anno sequenti. Nam & Heuterus Continua-
 tori ad stipulatur quoad annum, idemque addit Brixiam pariter & Vero-

1515
 Etzardus
 militem Groningani
 Delfzila
 ac Dammo
 sibi
 vendicat,
 sed max
 iterum de-
 ferit.

Maria so-
 rer Caroli
 desponde-
 tur Ludouico
 filio
 Regi Hungariæ, an-
 num sex-
 decimum
 ingressa

Christiernus
 Daniæ
 Rex ducit
 alteram
 Caroli so-
 rem Elisabetham
 agnati
 anno
 decimo
 quatuor

Franciscus
 iterum
 Mediola-
 num capit.

Cæsar Me-
 diolanum
 obsidione
 parans,
 morte Re-
 guis
 gerit do-
 mū reuol-
 uat.

nam

1516

Mortitur
Ferdinandus Rex
Hispania.
Carolo nepote in
solidum scrip-
to herede.

Res quinque
memorabili-
es huius
Ferdinandi.

Pugnatur
in finibus
Bataunicis, su-
perioribus Bur-
go. Præ-
fatus comes
Geldriæ, Geld-
rum.

Wassenari-
us pro
Carolo oc-
cupat Doc-
comium.

Clam iras-
citur Erzar-
dus cum
Austriaci-
is.

nam tunc à Gallis longo obsidionis genere pressis, quarto vel quinto mili-
tari ab urbibus positis castris. Anno 1516. mensis Ianuarij die vigesimo
secundo, Madriti apud Hispanos obiit Ferdinandus Catholicus, Arra-
goniæ, Castellæ, ac Neapolis Rex, ardenti vehementique febri extinctus,
ætatis anno sexagesimo quinto, condito ante aliquot menses testamento,
in quo Principem Carolum è filia Ioanna nepotem natu maximum, he-
redem in solidum instituebat. Sepultus est Granadæ, mausoleo pro se
successoribusque ad hoc dudum anno 1492. ædificato. Sub hoc Rege res
quinque memoria inprimis dignæ contigere. Eius enim ac uxoris Isa-
bellæ in primis auspiciis anno 1492. nouus ad Occidentem orbis reperiri
est coepus. Iudeos omnes Hispania expulit. Regnum Granadæ, puls
vniuersa Hispania Saracenis, recepit. Missio in Italiam Ferdinando Gon-
saluo, ac in Nauarram Frederico Toletano Albæ Duce, Regnum Nea-
polititanum ac Nauarræ Hispanico adiecit. Interea rebelles Frisij, auxilio
ac auctoritate Geldri freti, multis coactis nauibus, sinum Batauicum
Meridionalem latrocinii infestum reddiderant, ac aliquoties proximos
Hollandorum agros depopulari, homines ac pecora abduxerant. Instruit
contra hos Einchusæ Hollandiæ oppido classem Florentius Buræ Co-
mes, Frisiosque prope oppidum Worcomium adeptus, prælium com-
mittit. Pugnatur decimo tertio Maij vltro citroque à veteranis aliquam-
diu strenuè; rem tandem Burano obtinente. Hostium aliquot naues
depressæ, aliquot incensæ ac abductæ. Periere Frisij octingenti, captiui
omnes Einchusæ capite plexi. Huius quoque anni æstate Geldrij Leu-
wardiam obsidione cingunt. Sed cum mense Augusto Ioannes Wasse-
narij Regulus cum centum circiter varij generis nauibus, in quibus tria
erant veteranorum peditum millia, itemque Nassauius, Brandebur-
gius, Comes Felix, Philippus Wassenarius, Walauius, Cortgenius, Ze-
uenbergius, Flettræus, multique alij viri Nobiles è Hollandia Burano in
auxilium venissent, relicta Geldri Leuwardiâ, Sneecam ac Bolswartum
se recepere. Paulò post Wassenarius Doccomium occupat: quod cum
recuperare Geldri volunt, omnibus in vnum coactis viribus, commissa
pugna superantur, Groningamque versus fugam arripiunt. Exinde Was-
senarius arcem Euuissum expugnat, captosque præfidiarios ad vnum
omnes carnificis gladio aut laqueo necat: qua seueritate & aliis locis
usus, effecit, vt statim Stauera, Worcomium ac Hindelopa deditionem
facerent. Lemmeram ac Takezilam Wassenarius, impositò præsidio,
muniri iubet. Comes Erzardus considerans Geldrum Groninganos &
vicinos pecunia emungere, clam cum Florentio Buræ Comite ac Wasse-
nario transigens, pacem pro se suaque Ostfriesland facit, conditionibus
quas sequenti anno narrabimus, hoc verò tempore palam minimè fa-
ctis.

Otis. Renouatur hoc anno pax ac amicitia inter Franciscum Francia Regem, ac Carolum Hispaniarum Belgarumque Principem, desponsata Carolo (dimissa Reinera) Regis Francisci recens nata filia Lodouica; cui dotis nomine ius actionemque, quam in Regnum Neapolitanum pretendebat, cessit. Deinde in Angliam missis Oratoribus, Cæsar ac Carolus Princeps cum Rege Henrico Octauo ætæ æquum fœdus faciunt. Iam enim Carolus Princeps iter in Hispaniam apparabat, Regna ea ut natus scriptusque heres aditurus, eaque de causa omnium vicinorum amicitiam ambiebat. Transegerat vel inquis conditionibus cum Franco: fœdus illi erat cum Anglo: Dano ac Hungaro sorores collocarat: Geldet latrunculus potius quam venus hostis erat. Restabant apud Leodios Marcani Proceres, elientelis ac amicitias potentes, successeratque Erardus Mareanus Ioanni Homano in Præfulatu Leodiensi. Cum his igitur etiam apud Centrones fœdus his legibus firmatur: Hostes ac amici communes sunt. Vias publicas vtrunque tutas præstanto. Priuilegia secundum præcedentium temporum pacis leges facta tecta manento. Mortuo Præfule Erardo Marciano, nullum nisi è sententia Principis Caroli Præfulem recipito. Princeps Præfule Erardo singulis, dum viuet, annis sex florenorum millia numerato, aut in Hispania Præfulatum, qui tantum valeat, dato, cum duabus in Brabantia Abbatibus, non minoris proventus quibus auctus Sacerdotiis, mille tantum ac ducentos à Principe ad vitam recipiet florenos. Roberto Marciano fratri Præfulis singulis ad vitam annis octo millia florenorum dato, ac turmam ordinarium equitum attribuito, cum quibus, ubi voluerit, sine Principis Caroli incommodo ac præiudicio militet. Ioanni Marciano Roberti filio annuam pensionem mille florenorum, totidemque eius matri numerato. Præfecto arcis Esdainæ trecentos in singulos annos florenos soluito. Comitatus Chinei apud Lutsemburgios Roberto Marciano deuinctus manento, donec ei aut successoribus Princeps Carolus tria florenorum millia reddi iusserit. Hæc acta consignataque apud Centrones oppidum Leodiense vigesimo septimo Aprilis. Tanti hoc tempore emendi erant Marcani Proceres, ne aliqua ratione veterum controuersiarum memoria, aut patrui Guilielmi morte irritati, bellum absenti Principi Catolo Francorum auxilio concitarent, aut omnino ad Francos descenderent. Idibus Nouembris in hoc fœdus consenserunt Ordines ditionis Leodiensis, appensisque sigillis confirmauere: ac paulò post fit etiam fœdus inter Principem Carolum, Antistitem Erardum Marcianum, & Ioannem Cluiæ Ducem, cum prius die decimo quinto Augusti pax Nouioduni inter Franciscum Francorum Regem & Carolum Principem consensu Cæsaris quoque esset firmata; qua nil aliud de Veneris est actum,

1516

*Tertia
Francis
pauca de
desponsata
videtur
Caroli;
disiunctat
tametsi.*

*Præfatus
Carolus in
Hispaniam
cum Mar-
cano fœdus
fecit.*

*Assigna-
tur Episco-
po Leodien-
si Marean-
do pen-
sio an-
nuæ sex
millium
florenorum.*

*Item de-
uincitur
& reliquis
Marcian-
is magna ho-
noraria.*

*Causa con-
troversie
Marcani.*

*Sancti Ca-
rolus & a-
lia uera,
quæ intrin-
se in His-
pania præ-
sunt.*

- 1516 actum, quam, vt numerata Cæsari pecunia, Brixia iuris eorum maneret; vtque Rex Franciæ Venetos, Princeps Carolus auum Cæsarem iuuare posset; ceteræ verò conditiones adeò pro Franco fuere, vt nullus eas diu duraturas crederet. De ceteris exteris hæc Continuator Palmerij: Vladislao VII. Hungariæ & Bohemiæ Rege defuncto, Ludouicus II. filius ambobus in Regnis patri successit. Atq; eodem anno ditissimæ argentifodinae iuxta veterem queundam puteum, non procul à thermis Caroli I V. Cæsaris, in montibus Bohemiæ fortè fortuito inueniuntur, quæ res vicinos ad colendum eum locum, auspicio emolumentoque non vulgari Slicorum adeò commouit, vt paucis in annis ciuitatem illic & mansiorem non Praga minorem extruxerint. Ea hodie vallis Ioachimica dicitur, opumque inexhausta scaturigo existit. Addo ex Miræo nostro: Selimus Turcarum Rex bellum à Persis in Campsonem Gaurium Sultanum Ægyptium & Mamaluëcos conuertit, & cæso Campsone, urbem Ierosolymorum, cum reliqua Iudæa ac Syria subegit. Mense Ianuario anni 1517. Bolfwartij in Westfrisia præsidium Austriacum recipiunt, astu ad id litteris Comitis Etzardi inducti. Interea Wassenarius cum maiori militum parte in Geldriam profectus est, Geldro bellum domi factorus; sed cum nil memoria dignum efficere potuisset, dimisso milite, in Hollandiam reuertit. Nigra legio aucta militum numero, iterum in vnum coacta, Geldro ea lege dat nomen, vt singulis florent. Arentio semel numerato, exinde præda raptoque viuerent, iussis tamen suis obtemperarent. Numerata haud procul Dauentria promissa pecunia, in Frisiam Hollandiamque Austriacis bellum illaturi ire iubentur: vbi veteribus iuncti Geldris militibus, ad tempus superiores esse cœperunt. Buranum enim Sneam obsidentem, re infecta discedere cogunt: Hindelopiam expugnant; Austriacosque in auxilium properantes, compluribus interfectis ac capris, in fugam agunt; Doocumium sex septimanis obsessum, ac frustra aliquoties oppugnatum, fame ad deditionem adigunt. Tum Lemmeram occupant; collectisque nauibus in Hollandiam, traiecto sinu Meridionali, proficiscuntur; Medenblikium expugnant, diripiunt ac incendunt. Alcmarianos sine Iunij ad deditionem compellunt; multatisque pecunia ciuibus ab incendio abstinent: Sparendamum, Egmondam, Beuervicum spoliant, ac exurunt: profectique per ditionem Vltraiectinam ad oppidum Culenburgium, Leccam amnem traicientes, Niportum Hollandiæ diripiunt ac exurunt; tandemq; ad oppidum Asperam non admissi castra locant. Ter irrito conatu, desideratis quingentis viris, Asperanos oppugnant. Quarto omnibus annixi viribus pertinacissimè per aliquot horas pugnant. Femine ac pueri nil, quod ad patriæ salutem facere poterat, omittunt. Sed quod nullo militari iuuaren-

*Inisium
argentifodinae
vallis Ioachimicae, in
Bohemia.*

*Nulla epe
ra prius
Vassenarius in Geldro
dauit.*

*Nigra legio
Geldro addita, magis
inconcommodum Austriacis
fuit.*

*Expugnant
Medenblikium, Alcmarianos,
alia.*

narentur pæsidio, promptissimique vulneribus confecti iacerent, aut
 pugnando occubissent, vndeque obruti expugnantur; stemuntur; sexui,
 conditioni, nec ætati parcitur. Ludimagister cum impuberibus discipu-
 lis ad Musicum summi Templi instrumentum, quod Organum appel-
 lant, confugit. Irruentes & hic latrones, Magistri nec puerorum lacry-
 mis mouentur, omnesque ad vnum maciunt. Exinde sicarii ad curanda
 corpora se conferunt, faucios reficiunt; ac sedem Asperæ figentes, rusti-
 cos in circuitu omnes diripiunt, aut ad iniquissimas condiciones compel-
 lunt. Tandem Wassenarius ac Nassauius, subitatio è Belgis collecto mi-
 lire, ne quid Asperam deferretur, impedire incipiunt. Latrones suum
 numerum angeri indies cõspicientes, ne obsessi fame ad deditionem co-
 gerentur, ac inhumanæ scuitæ pœnas darent, in tempore exportata præ-
 da, pars Amersfortium ac Harderwicum, pars Elburgum, Hattemium,
 ac Vullepium tendit, scelerum conscientia nullibi sedes diu figere ausa.
 Princeps enim Carolus, intellecta Asperanæ expugnationis inhumana
 crudelitate, ad Hannones ac Atrebatas litteras miserat, vrq̃ue beneficiarij
 clientes omnes pro opibus instructi contra hostes proficiscerentur, præ-
 ceperat; iunctique vicini Principes Austriaci, latrones insequabantur,
 nactos trucidabant, vel captiuos tormētis excruciatos viuos rotis ad alio-
 rum exemplum imponebant, ita vt tandē infamis legio, deserta à Geldro,
 p̃erq̃; omnes sparsa prouincias, insignes crudelitatis pœnas daret. Qui ef-
 fugere, postea Geldro sub aliis Præfectis nomina dedere. Exinde Austria-
 cus miles in Geldriâ profectus, munitionē Hulckensteiniam expugnat,
 diruitque, repertasque naues exurit. Carolus Geldrus Arnheimi se contine-
 bat, castraque in colle, qui ciuitati à Meridie imminet, collocarat. Austriaci,
 cum vniuersam Veluam deprædati exuissent, vicinum occupant collē,
 qui Arnhemum ab Aquilone respicit, maioribusque inuicem tormentis
 impetebant. Hoc rerum apud Geldros statu, Cæsar Maximilianus po-
 stremum Belgas visurus, in Brabantiam venit, pacemque inrer Franco-
 rum Regem ac nepotem Carolum Nouioduni anno superiori, vt dictum
 est, initam, rursus firmat, eos simul comprehendens, qui vtriusque Prin-
 cipis partes secuti fuerant. Qua re Arnheimi nuntiata, miles Austriacus
 Geldriam deserit, & Carolus Gelder cum Principe Carolo in annum
 inducias facit, frustra Philippo Burgundo Vltraicctinorum Præfule tunc
 simul pro pace satagente. Hinc missa Imperiali citatione ad Cæsaris
 tribunal se sistere iubetur Etzardus Oostfrisiæ Comes, satisfactus ac-
 cusationibus Georgij Saxonis ac Erixi Brunswicani Ducum. Qui acce-
 pta à Cæsare fide publica, in Brabantiam, indèque Gandauum in Flan-
 driam venit, dictosque Duces cum Cæsare reperiens, generose ac diserte
 se defendit, repetens bella, eorūque causas, & quæ per octodecim ferè
 Z z conti-

1517
*Fado in-
 primis cla-
 de subem
 Asperam
 expugnant,
 fecit, con-
 ditioe nos
 atoni par-
 citur.*

*Latrones om-
 nigeni pœ-
 nas.*

*Expugnat
 Austriaci
 Geldrorum
 munitionē
 Hulken-
 steiniam.*

*Cæsar po-
 stremum in
 Belgium
 venit.*

*Etzardus
 generosus
 Gandens
 apud Cæ-
 sarem sub
 causam
 agit.*

1517

*In quos ha-
bent locum
Imperiali
proscriptio.*

*Ut secunde
cum Etzar-
do transi-
gatur, fi-
lium suum
dat obli-
gam*

*Pax cum
Etzardo,
promissus ei
annuus qua-
tuor mil-
libus flo-
renarum au-
reorum.*

*Item pro-
missus ei
filiis red-
em mille
florinarum.*

*Hac ratio-
ne Oost-
frisiam Co-
mitem
Hollandia
fit foun-
datis.*

*Caesar va-
ledictis ne-
pote Caro-
lo, rediit in
Germani-
am.*

continuos annos, variis agitatus iniuriis, à diuersis rogatus, ac in auxilium accersitus, domi forisque ingenti cum sumptu pertulisset. Sua culpa non factum, vt peruerso delatorum ac adulatorum consilio deceptus Caesar se proscriberet; cum numquam nec Summi Pontificis, nec Sacri Romani Imperij tribunal declinasset: sed semper causam neutri parti additis Iudicibus terminandam permisisset: quod cum fit, ex antiqua Imperij Iuris Legumque formula, in hos proscriptionem locum non habere. Caesar, his auditis, paucas pro conciliatione leges concipi iubet; quibus se responsurum Etzardus pollicetur, posteaquam cum Ordinibus ac Consiliariis Oostfrisiae super iis consulisset, relinquens eam in rem Caesaris obfides filium Ennonem, cum aliquot viris Nobilibus. Exinde Francisco foederi, de quo supra, renuntians Etzardus, clam nouum cum Caesaris nepote Carolo Gandavi in perpetuum sancit: cuius eo tempore conditiones certis de causis in publicum non emanarunt. Fuere autem inter alias hæ: Carolus Austriacus, Hispaniarum Belgarumque Princeps, Comiti Etzardo, vt sibi pace belloque operam præstet, singulis, donec viuer, annis pensionem quatuor millium aureorum florenorum persoluet: quam is summam è Groningana Prouincia eiusque annuis prouentibus recipiet. Etzardus Legati nomine ditionem Groninganam pro Principe Carolo gubernet, omnesque sub potestate ac obedientiam Principis Caroli, Prouinciæ sumptu, rediget. Annuos prouentus Principi debitos Comes Etzardus recipiet; de quibus, annis singulis Quæstoribus Principis Caroli rationem dabit; ablatisque in usum suum quatuor aureorum florenorum millibus, quod supererit, Fisco Principis numerabit. Iselsteinij Dominum, Frisiae Gubernatorem, aliosque Principis Caroli in Frisia administratos, consilio ac auxilio, quantum poterit, iuuabit. Princeps Carolus Ioannem Oostfrisiæ Etzardi filium inter cubiculi Nobiles solito cum stipendio recipiet, aut ea de causa singulis illi annis mille florenos numerabit. Comes Etzardus, cum successoribus, à Principe Carolo eiusque heredibus Hollandiæ Comitibus, Oostfrisiam vt clientale beneficium, quod Feudum vocant, recipient, neque alia ratione possessionem adibunt, modò Princeps Carolus hac de re legitimum aui sui Cesaris ac Germaniæ Septem-virum consensum impetrare poterit. Actum Gandavi Kalendis Iunij anno 1517. Hinc decimo Iunij Comes Etzardus iusiurandum dicit, proscriptioneque Imperiali liberatus in Oostfrisiam reuertit; moxque altu cictis Brunswicanis, arcem Fredeburgam recuperat, adeo vt præter Stichusam in Oostfrisiam Brunswicani nil retineret. Rebus omnibus hac ratione compositis, Caesar nepotem arcè completus, omnibusque benè precatus, in Germaniam contendit, Belgis cum veris lacrymis ac Caesare dignis muneribus prosequentibus. Princeps vero

verò Carolus instante mense Iulio in Hispaniam nauigaturus, Middel-
burgum Zelandiæ, vbi iustam classem, cui præerat Adolphus Burgun-
dus Beueræ Dominus, paratam habebat, proficiscitur. Sed aduersa coa-
ctus tempestate, in duodecimum vsque mensis Augusti diem expectare
cogitur. Tum prosperum nactus ventum, dat vela; felicique vsus na-
uigatione, octo dierum spatio è Zelandia Villauicifiam apud Astures
peruenit, vnica desiderata cum rebus omnibus nàui, quæ medio Ocea-
no fortuito igne correpta, cum nulla ei ratione succurri posset, conflag-
rauit. Erat ea onerata ingens, generosos Procerum Belgarum ve-
hens equos, qui cum stabulariis, equisonibus ac nautis ad vnum om-
nes perire. Exceptus est Princeps Carolus summo Procetum ac populi
gaudio; inter quos præcipui fuere, qui primi accurrerant, frater Principis
Caroli Ferdinandus Austriacus, Comestabilis Castellæ, Dux Albæ,
multiq; alij Proceres. Adolphus Burgundus Belgarum. maris Præfe-
ctus, mense Nouembri cum Belgica classe in Zelandiam feliciter est re-
uersus. Res peregrinas huius anni sic paucis habet ex Continuatore Pal-
merij: Zelimus Turca, capta Nili Alexandria, Ægyptum omnem igni
ferroque depopulatur. Denique adortus Cayrum urbem, eam, non ta-
men citra sanguinem, vnâ cum Sultano capit. Quo facto Babyloniam
victor pergens, Syriam deinceps vniuersam suæ quoque ditiori adiicit
cum Damasco. Steno Sture Interrex Suecorum arma mouet in Archie-
piscopum Vpsaliensem, eo quod patriam Regi Danorum proditurus vi-
debatur. Quare Christiemus II. magno exercitu Stockholmiam obsi-
det. Verum post duos menses inglorius domum remeare cogitur. Eodem
anno Martinus Lutherus Saxo, ex monacho Augustiniano apostata &
hæresiarcha, cunctos ferè antiquorum hæreticorum errores coniungens,
perniciosissimam sui nominis hæresim in Germania excitat. Anno 1518.
mensis Februarij die septimo Princeps Carolus Valledolei apud Cas-
tellanos in templo D. Pauli, magna cum solemnitate in Hispaniarum
Regem inauguratur, ac cum matre Ioanna corona Regia redimitur, de-
ducente eum, exceptis Hispaniæ Proceribus, ac Ordinum Legatis, fratre
Ferdinando, sorore Leonora, ac omnium ferè Christianorum Princi-
pum Legatis. Tum equestria belli simulacra eduntur, duobus Belga-
rum Proceribus, Baurini nimirum ac Zanzellæ Dominis, quosuis ad
ad concursum prouocantibus. Hi cum biduum Hispanis ac Belgis de-
disserit, tertio die Rex iam Carolus, regali more armatus in arenam de-
scendit, ac quater cum Zanzellio fortiter animoseque concurrat. Primo
congressu plumas è casside Zanzellij detergit; secundo in sinistra pecto-
ris Zanzellij parte, haud procul humero, lanceam in multas partes con-
fregit; tertio in fronte cassidis lanceam quoque nonnihil lacerauit; quarto

Carolus
ellidit
spacio ex
Zelandia
in Hispaniam
nauigat.

Zelimus
Turca
Ægyptum
& Syriam
vniuersam
adiicit.

Martinus
Lutherus
hæresiarcha
munda
immiscuit.
1518

Carolus
Valledolei
in Hispania
Rex Ioanna
viri inau-
guratur.

Equestria
belli simu-
lacro tri-
duo celo-
brata.

1518

*Tulit in
his primis
ipse Rex
Carolus.*

*Ditio Gra-
vingana &
loca vicina
ab Etzardo
pedita in
signiter
vastantur.*

*Vastant in
dem Gel-
driam &
Cliviam.*

*Denum ad
septingenta
vna pugna tra-
scedantur.*

*Reliqui, ru-
ptis milita-
ribus si-
gnis, dila-
bantur.*

*plena tan-
de pax Ve-
netis a Cæ-
sare datur.*

concurſu ſummo cum honore lanceam rupit in circulari clypeo; quem Zanzellius, more tum conſueto, circa ſiniſtrum ferebat latus. Tum di-
miſſis Nobilibus, cum Rex Carolus (ſic cum deinceps vocabimus) iu-
dicum ſententia, primâ retuliſſet palmâ, ad epulas ac choreas deduxit. Circa idem tempus
Præfectus Erici Ducis Brunſwici arcem Stichuſam, Comiti Etzardo
Ducis iuſſu reſtituit, perſolvente Etzardo præſidians debita in illû diem
ſtipendia, ac Duci Erico certam pecuniæ ſummam; diſcedentẽſq; Brun-
ſwicani ac Saxones omnes, Etzardo Ooſtfriziæ poſſeſſionẽ integram reli-
quere, qui viginti annorum laborioſiſſimo ac vario nil aliud eſt conſecu-
tus bello, quàm vt patema ditione propemodum exueretur. Cumque pec-
uniam ſoluendis dimittendiſq; militibus non haberet, duo veteranorû
peditum millia in Ditionem mittit Groninganam, extorſione à ruſticis
ſtipendia comparaturi, ſatis Ommelandios ſibi ex præterita debere mili-
tia teſtatus. Læti milites inſigniter Ommelandios vexant, Drentis nec
Twentis parentes. Iungunt ſe his tria peditum millia, quos Saxo ac
Brunſwicanus exauſtorauerant, tum ij omnes qui è rapinis viuere erant
conſueti, expectantes donec induciæ inter Regem Carolum ac Geldrum
ſinitentur; quo recrudeſcente bello, huic aut illi parti nomina darent. Sed
cum prolongatas inducias intellexiſſent, primû in Geldriam, deinde in
Cliviam proficiſcuntur. Ibi Meurſij Comitum ditionem inuadunt, mi-
ſeros vbique ruſticos fortunis exuentes, deinde magno libertatem redi-
mere cogentes. Verebantur vicini Principes alteram Aſperanam expedi-
tionem, aut ne occupato munito aliquo oppido, vicinas regiones omni
calamitatis genere peruaſtarent. Vniſ igitur in caſtris vires conferunt,
Belgæ, Cluij, Iuliacenſes, Colonienſes, Weſtphali ac Meurſij, coniura-
toſque prædones preſſis veſtigiis inſequuntur. Illi viribus impares, in
Geldriam velut in portum citato paſſu contendunt. Subſequentur ma-
ioribus itineribus Principum Legati, propèque Venlonium eos aſſecuti,
circiter ſeptingentos vna pugna interficiunt: periſſentque plures, niſi
Venlonij, exoneratis maioribus tormentis, eos protexiſſent. Vbi cum
apertè Gelder inducias nondum violare auderet, prædones verò ac latro-
nes recipere in oppidis multò minùs, illi nudo in campo ſibi non fiden-
tes, obſcura nocte, ruptis militariſus ſignis, diſperſi in varias abiecti par-
tes. Capti inſtar latronum tormentis lacerati, carniſicis manu periecti.
Paulò ante pacem Nouiodunenſem, Veneti quinquennales cum Cæſare
Maximiliano inducias ſancierant, ſingulis ei annis triginta millia aureo-
rum nummûm, ac Venetis exſulibus Cæſarem ſecutis quartâ fructuum
è propriis bonis partem polliciti, hoc anno abſolutam tandem pacem
impetrant, grauifſimòque liberantur bello. Cæſar interea de Imperij
ſucceſſo-

successore sollicitus Comititia Augustæ Vindelicorum celebrat; vbi cum
 Martinus Lutherus à Thoma Vio Cardinale Caietano, Legato Aposto- 1518
 lico, fuisset auditus, instructusque, sed non correctus, Carolum nepotem
 enixè Septem-viris comendat, sciens eius rivalem esse Franciscum Fran-
 corum Regem, de quo mox plura; absolutisq; Comititiis iter in Austriam
 instituens, lenta febris mense Iunio corripitur; Welsamque superioris
 Austriae oppidum veniens, febrem perpetua venatione ac aucupio pelle-
 re conabatur. Dùmque aliquando è venatione reuersus ardentem si-
 tum immoderato melopeponum esu sedare studet, sumptoque insuper
 dubiae virtutis intempestiuo medicamento, febris, quæ per intervalla
 accedere solebat, fit continua; accedenteque ventris profluvio, cum
 duplicis mali vim senile corpus perferre non posset, sumpto Christiano-
 rum sanctissimo Viatico, compluribusq; viris piis ac doctis confirman-
 di animi causa accersitis, testamento rectè confecto, vitam cum morte 1519
 commutauit duodecimo die Ianuarij anni Christi 1519. hora tertia post
 mediam noctem, cum laborare cepisset mense Iunio anni præcedentis.
 Welsa corpus Viennam, inde Nicustatum delatum, iustis vbique ma-
 gna cum solemnitate celebratis, sub ara D. Georgij, vti iusserat, est se-
 pulchrum, cum vixisset annos quinquaginta nouem, menses nouem, dies
 viginti & vnum. E viuis sublato Maximiliano Cæsare, quinque men-
 sium Interregnum in Imperio extitit; quo tempore Carolus ac Fran-
 ciscus Reges non ampliùs secretò, sed palàm per suos ad Imperium, vti
 solent generosi rivales ad vnam adamatam virginem, aspirabant. Se-
 ptem-virierant Albertus Moguntia, Hertmannus Colonia, Richartus
 Treuironum Archipræsules, Fredericus Saxoniae Dux, Ludouicus Bo-
 hemiae ac Hungariae Rex, Ioachimus Marchio Brandenburgius, ac Lu-
 douicus Comes Palatinus ad Rhenum. Hi à Moguntino Archipræsule
 conuocati (eius enim id est officium) Francofurtum ad Mœnum con-
 ueniunt, acerrimisque Orationibus Moguntinus pro Rege Carolo, Tre-
 uir pro Rege Francisco certat. Quorum rationibus dubij Septem-viri
 dum sententias trahunt, tandem Imperium Frederico Saxoniae Duci
 Septem-viro offerunt. Sed is constanter dignitatem renuens, docebat
 Regem Carolum non esse externum, vt voluerat Treuir, sed Principem
 è præcipua Germaniae nobilitate ortum, in ea natum educatumque, ha-
 bere in vtraque Germania hereditates amplissimas, se cum suo calculo
 Cæsarem designare, vt qui propter potentiam, virtutis bonæque indol-
 lis spem, merito ceteris videatur præferendus: leges ei præscribendas,
 quibus pericula & incommoda ab Archipræsulibus in medium allata
 vitentur, Germaniaeque libertati consulatur. Hanc Saxonis sententiam
 ceteri Septem-viri comprobant, ac vigesimo octauo Iunij huius anni

*Cæsar len-
 sa febre
 corripitur.*

*1519
 Vitam cum
 morte Ca-
 sar p[er] p[ro]p[ri]o
 commutauit.*

*Interregnum
 quinque
 mensium,
 rivalibus
 Carolo ac
 Francisco
 Regibus.*

*Saxonia
 Dux reu-
 sat ablerit
 Imperium,
 Carolusq;
 comen-
 dat.*

1519

*Carolus
renuncia-
tur impe-
ratori.*

*Procurator
se quapri-
mum possit
in Germani-
am acce-
leratur.*

*Nuptia se-
cunda Gel-
dri cum
Lunebur-
gensis.*

*Initia &
causa in-
uoluntum
Hispanico-
rum contra
Belgas.*

*Daualus
& alij chri-
stiani elera
Belgar.*

Carolus Austriacum Hispaniarum Regem, Belgarum Burgundio-
numque Principem, Cæsarem renuntians. Ita Fredericus Palatinus Le-
gatus in Hispaniam ad Carolum cum litteris mittitur, quibus de electio-
ne certior reddebatur; quem tamen privati aliquot, incredibili celerita-
te visi, præueniunt; è quibus vnus nouem diebus Francofurto Barcionam
est profectus. Palatinus instantibus Kalend. Decembris in Hispaniam
ad Regem Carolum venit, Septem-virum litteras tradit, ac cetera, quæ
in mandatis habebat, exponit. Respondet Mercurianus Gatinarius Ca-
roli Cancellarius, admittere Regem Carolum grato animo tantorum de
se Principum iudicium, delegatumque amplissimum onerosissimumque;
honorem amore communis patriæ recipere, curaturumque, rebus in Hi-
spania maturè constitutis, primo quoque tempore iter in Germaniam
acceleret. Cumque in eundem ferè modum Septem-viris respondisset,
liberaliter donatum Palatinum dimittit. Circa huius anni finem Caro-
lus Geldrus vxorem ducit Elisabetham Luneburgi Ducis filiam, è qua
moriens nullos reliquit liberos. Groningani ad honestandas nuptias vo-
cati, offerunt pocula aliquot argentea deaurata, equos generosos, ac bo-
ues insigniter saginatos, quæ simul æstimata fuere bis mille quingentis
aureis florenis Rhemensibus. Fuerat, vt scripsimus, Rex Carolus vltra
biennium in Hispania, populi Procetumque animos sibi conciliatu-
rus. Sed quòd in constituendo noui Regni statu Belgarum potissi-
mum videretur vt consilio, Hispaniæ aliquot Proceribus displice-
bat. Eminabant tum inter Consiliarios Belgas Adrianus Florentij,
postea Summus Pontifex, ac præcipuè Guilhelmus Crouiacus, primus
Arschori Marchio, ac Cheuræ Baro; quem qui eo tempore amicum
habebat, quidvis impetrabat. Hic Belgas omnibus in rebus promo-
uebat, officia, munia publica, ac Regij iuris Sacerdotia conferebat: il-
li ambientibus Hispanis numerata vendebant pecunia, auròque ad Bel-
gas transmittendo intenti & exæcati, murmura Hispanorum contem-
nebant. Erat eo tempore Ferdinandus Daualus, qui certa causa Gadium
Præfectura priuatus, vindicare se cupiebat. Profectus igitur Tolosam,
ad ædes Ioannis Padigliæ diuertit, cuius iam antea vxorem Mariam Pa-
ræcam feminam ambitiosam in partes traduxerat, eaque maritum vel
renitentem eodem traxerat. Hic rebellionis iacitur fundamētum, quam
illi Sanctam Giuntam appellauere. Subscribere cum his Antonius
Daccugna, Zamoræ Antistes, familiæ Oforiæ, vir inquietus, annos licet
septuaginta natus, cui diuturnæ intercedebant cum Comite d'Alba de
Lista Zamoræ habitante inimiciæ, quem coniuratorum auxilio pellere
statuerat, ac Archipræfulatum Toletanum occupare. Deinde Petrus Gi-
ronius, Saluaterre Comes, Clauerus d'Alcantera, Petrus Lassus, Quinti-
niglius,

niglius, Ferdinandus Viloa, Abbas Complutenſis, Prior Vagliadolita-
nus, Ramirus Nuguenſis, Carolus d'Arelius, Ioannes Branius, pluresque
alii, ſinguli aliquid ſibi pretioſum ex incendio patriæ deſtinantes; quibus
acceſſerant ciuitates ac oppida Regni Caſtellæ ſerè omnia; pecuniæque
pro parte conferri ad cogendum militem iam erat cœpta. Verùm non
adeo ſecreto res adminiſtrari potuit, quin breuè emanaret; veritusque
Cheurius, ne in ſe cuderetur faba, ac à ſua cæde rebellio inciperet, per ſpe-
ciem inuiſendæ claſſis, quæ pro Rege Carolo in Belgium traiekturo apud
Aſtures, nunc Biſcaios, inſtruebatur, cum omnibus rebus fugam capit.
Exinde menſe Martio anno 1520. Rex Carolus Valledoletto Toletum
proſiciſcitur, conuocatiſque Hiſpaniæ Ordinibus, pecuniæ ad iter impè-
rat. Recuſant collatione Caſtellani, niſi Belgas Hiſpaniâ dimittat, eam-
que indigenis gubernandam committat. Ægetrimè ferebat Rex Caro-
lus, extorquere eos velle, quod erat rogandum. Contentus igitur pecu-
nia, quam pacatæ ciuitates conferebant, ad iter ſe patat; Petroque Giro-
nio, qui paulò antè in iudicio cauſa ceciderat, quòd ſuperbo ore iterum
eadem de re iſi ſibi fieri petiiſſet, grauiter minatur. Sed mox certior fa-
ctus, vndeque rebelles copias cogere, collectis ſubito vaſis, aère pluuiæ ac
ventoso, fugienti ſimilis Toletum in Aſtures ad claſſem contendit, Adria-
num Florentij Cardinalem iam dictum vniuerſæ præficiens Hiſpaniæ,
omnibuſque Proceribus enixè commendans. Ciuitatum Legati domum
reduntes, variè ſunt excepti. Plerique enim qui Regi Carolo pecuniam
eſſent pollièiti, pulſati ſunt aut multati; Segouienſes ſuos, quòd pecu-
niam negaſſent, ad inſtar ouantum recepère. Cardinalis Pro-Rex initia
rebellionis repreſſurus, Prætozem Ronchillium cum ala equitum ac ali-
quot peditibus contra Segouianos mittit; qui eorum agros euactans, ne
commeatus inferretur, prohibebat. Sed auxiliis à rebellibus ſubmiſſis,
Ronchillius Segouiam deſerere cogitur. Interea Rex Carolus è portu op-
pidi Corunnæ opportunum naſtus ventum, ſine menſis Aprilis An-
gliam verſus dat vela, paucosque poſt dies, felici vſus navigatione, in
portum oppidi Hamptonij ſe intulit, inuiſurus ac communicurus cum
amiciffimo Rege Henrico Octauo, qui Caroli materteram Catharinam
in matrimonio habebat, ac ex ea filiam Mariam educabat. Vbi cum ali-
quot diebus amiciffimè egiſſent, veterumque foederum leges renouaſ-
ſent, Rex Carolus nauem conſcendens in Zelandiam Belgarum Pro-
uinciam cum triginta onerariis appulit, omniumque Ordinum ſum-
ma cum lætitia excipitur. Inde nauigio Brugas Flandriæ peruenit, exci-
piturque ab amita Margarita Gubernatrice, fratre Ferdinando, Legatis
Venetorum, Ducis Saxoniz, Brunſwici, Luneburgi, Haſſiæ, Colonien-
ſium, Lubecenſium, Norimbergienſium, Auguſtanorum, & aliorum.

1519

*Singuli a-
liquis ſibi
pretioſum
ex incendio
patriæ de-
ſtinantes.*

*Cheurius
Belga ex
Hiſpania
fugam in-
didit.*

1520

*Quin Octi-
ſe Caſar
Carolus
fugienti ſi-
milis ad
claſſem pro-
ſciſcitur,
Adriano
Cardinale
Præſecto
Hiſpania
reliktio.*

*Cardinalis
iunctis in-
multis
fraſtra ob-
uiam ora-
uitur.*

*Inuiſi Ca-
ſar ex iei-
næ Regem
Angliæ.*

*Feliciter in
Belgium
appulſus.*

1520

Mox vota pro eo ad Deum solemniter concepta, populus magno numero ad templa confluens, piis animis persoluebat. Apparabantur interea apud Belgas, quæ ad coronandum Aquisgrani Regem Carolum erant necessaria. Dies sextus Octobris erat coronationi præstitutus, sed qui in vigesimum primum est translatus. Coronatio his caerimoniis peracta est.

Coronatio eius Aquisgrani sacra caerimonia.

Præsules ac Proceres Imperij cum mille sexcentis equitibus Aquisgrano egressi; obuiam Regi Carolo cum bis mille equitibus venienti proficiscuntur, aduentumque gratulantur. In templo à Moguntino ac Treuirensi in deauratum statuitur solium, Colonienfitem diuinam faciente. Post Euangelij decantationem, præstito ad altare iuramento, Ecclesiæ, Imperij, Papæ, ac calamitosorum se defensorum fore, ab eodem Colonienfem in pectore, capite, scapulis, ac palmis, ad singula adhibitis

Inter aliam istam Diaconi velle consecrandus Cæsar induitur.

confectis precibus, inungitur: tum in morem Diaconi induto, & in solium iterum collocato, nudum gladium tradens, Rempublicam Christianam commendat, annulum digito inserit, ac Regali chlamyde sumptuosissima (quæ in summo semper templo manet) induit, sceptrum cum pomo porrigit; diadema vero tres dicti Archipræsules, adhibitis manibus capiti eius, imponunt. Peracto Sacro, tremendum Christi Corpus Cæsar reuerenter sumit; pauloque post gladio, quo Carolus Magnus in præliis dicitur vsus, Nobiles aliquot, tactis leuiter humeris, in Equitum numerum cooptat. Aderat spectatrix omnium Margerita Cæsaris

Pompa ex-lubata extra templum, in mensa & in plateis.

amita, Belgarum Gubernatrix. E templo ad Palatium itur pransum. Cæsar vna mensa solus in medio sedens prandeat; singuli que Septem-viri in eadem aula similiter veteri more singulis mensis. Bos diuerso auium ferarumque genere factus, publicæque ad ignem aflatus, populo diripiendus datur, vinumque etiam affatum toto die omnibus præbitum. A prandio Cæsar in diuersorium reuersus, Moguntino Imperij sigilla tradit. Postridie Cæsar dat cornam Septem-viris. Tertio die inter Missæ solemnia Moguntinus suggestum ascendens, populo exponit, Summum Pontificem etiam Regi Carolo Cæsaris titulum concessisse.

Cortesijs Mexicanum in Nouo orbe pro Cæsare occupat.

Hoc anno Ferdinandus Cortesius Mexicanum, vrbium Noui orbis Regionem, capto post multa prælia Rege potentissimo Motezuama, occupat: & sic latissimæ & auriferæ illæ prouinciæ Carolo Quinto Cæsari cesserunt. Cortesius tanto subiugato Imperio immortalem sibi gloriam, & posteris opimum Vallejs Marchionatum peperit. Porro absente ab Hispaniis Carolo, totis viribus rebellionem Hispani prosequerantur. Expugnant Villabanczam, occupant Medinam Rio secco. Cardinalis Prorex videns Ronchillium, de quo supra diximus, non satis habere virium nec auctoritatis, Antonium Fonseca arma capere contra rebelles iubet. Cumque is cum octingentis lanceariis equitibus, exiguoque pedi-

Rebeller in Hispania apertum auspiciatur bellum.

peditum numero, Medinam de Campo esset profectus, ut ænea tormenta Regia educeret, Medinenfes arreptis armis intercedunt, acriterq; cum Fonsæca confligunt: qui videns se multitudini imparem, incensa vrbe discedit, non paucis vtriusque desideratis; quæ florentis emporij conflagratio effecit, ut statim Castellæ vrbes numero tredecim, quæ nondum animos denudarant, rebellibus subscriberent, quorum iudicium maior Hispaniæ pars est secuta. Exinde coniurati Toletum convenientes, factæ Giuntæ leges castigant, ac ampliant, exercitumque instruunt. Atque hæc omnia nomine Regis Caroli se facere credi volebant, contra iniquos elus Præfectos. Erat hoc tempore Cardinalis Prorox Valledoleti cum Regio Senatu, missisq; ad singulos Procetes nuntiis ac litteris, scopias uti comparent admonebat. Sed antequam ij militem cogere possent, Petrus Gironius ac Ioannes Padiglia cum rebellium copiis Valledoletum aduolant. Fugit Cardinalis cum Senatu. Sed ex itinere ad vrbem retractus honestæ custodiæ committitur. Ei enim ob innocentiam non malè volebant; Cheurio erant insensibilissimi. Cardinalis proxima nocte, effracto ciuitatis muro, vbi præ vetustate subsidebat, euasit, ac Medinam Rio secco, (Ammiralis Castellæ est oppidum,) vno comitante Sacerdote, per celeres equos peruenit. Tum rebelles cum exercitu Tordesillam profecti admittuntur. Habebat hic Regis Caroli mater Regina Ioanna, à mariti morte mentis inops; quæ tamen nulla ratione adduci potuit, ut eorum tabulis subscriberet, sed sæpius se Caroli Regis matrem esse eis exprobrabat. Illius custodiam, ut & oppidi, Zamoræ Antistes trecentis committit rebellibus Sacerdotibus sub se militantibus. Quo mense hæc singula contigerint, ex Oratione Antonij Gueuaræ Episcopi Modoquetani, mense Nouembri ad rebelles habita, utcumque colligimus. Est ea
 „ Oratio apud Heuterum, vbi hæc inter alia: Veni huc nomine Proregis
 „ Cardinalis, & Consiliariorum Regionum. Viginti dierum spatio, septies
 „ ad vos frustra veni. Sed quod posthac nec me, nec alium, dicti Procetes
 „ sint missuri; necesse est, rebus omnibus rectè perpensis, hodie facta pace
 „ reconciliemur, aut, armis seriò sumptis, verum bellum geramus. Segoviani vigesimo tertio Maij, me præfente, interfecto Regio Præfecto, primi tumultus auctores fuere; pauloque post captum Tordesillanum Præfectum, è D. Michaelis templo extractum, cum duobus sui muneris Regiis ministris, in crucem sustulerunt. Occupata Villa-Brassina ædes Dominici Adelantadi, fratris Castellæ Ammiralis, diripi permisistis. Cum vigesima Augusti Medinam de Campo esse ingressus, sequitur me octingentis cum lanceariis equitibus Antonius Fonsæca; Regiaque tormenta educere à ciuibus prohibitus, discedens ignem vrbi iniici iussit: eramque eadem in vrbe, cum Boadiglia æneorum tormentorum fusor, cum suis, è sum-

Incidit Medinam de Campo à Fonsæca ea potiri volente, nec valente, tredecim mox alia vrbes etiam desiciunt.

Rebelles frustra Casarem mauerunt, ostentum inopem, in suam sententiam pertrahere nituntur.

Facinorosi rebellium ex Oratione Gueuaræ.

Regiū Præfectum idolo extructum cum ducem ministrum in crucem agunt.

1520
Alium à
palatii fe-
neſtra ui-
ſitauit.

Exaltu Ro-
giu Praſe-
dit, homi-
nes igno-
les ſubſi-
tuunt.

Conſtitu-
tur duo
belli ſummi
Duce à
Caſore:
hinc arma
ſeruiſſe
contra rebelles
ſumpta.

Et quidem
ex oſtode-
cim urbi-
bus, qua-
tuor tantum
in ſede
manſerunt.

Edicuntur,
quiſque
ante ſ. No-
uembri ad
caſtra Ro-
gia non
tranſeat,
perduellio-
nis reus ſit.

è ſumma Palatii ſeneſtra deorſum eiiceret Nitonein vrbs Gubernato-
rem, confoderetque Atellium Bibliopolam, liberis verbis immane factū
reprehendentem. Eram Valledoleti, cū ciues à Rege deſicerent: vidi
Cardinalem Protegem cum Regiis Senatoribus per pontem fuga ela-
bentem; Conſilij Praſidem apud Benediſtinos latitantem, Doctorem
Vargas per larrinatum ſordes vitam tuenrem; Doctorem Zapata Fran-
ciſcanis veſtibus indutum Cingalam vſq; fuga delatum; fratrem meum
Doctorem Gueuaram, à Cardinale Regioque Senatu miſſum, in Belgiū
ad Regem Carolum profiſcentem. Reſerre qua ratione Caſtellæ Co-
meſtabilis Burgis ſir exactus, Deniæ Marchio Tordezilla, Comes Due-
guæ cum vxore ac equitibus Salamanca, Protex Iacobus Mendofa
Valencia, quæque ratione horum Procerum loco receperint ſartores, ſa-
bros fertarios, tormentorum fuſores, ſicarios, decoctores, ac ſimilis ſari-
næ homines, in immenſum creſceret oratio. Miſera Hiſpania, quò te tui
perduxere alumni? Hæc inter alia ibi. Nempe initio menſis Nouembris
Caſar per diſpoſitos equos vnum è Secretariis cum Diplomate in Hi-
ſpaniam miſerat, quo per vniuerſum Regnum ſuo nomine rei bellicæ
præſciebat Fredericum Henricum, Medinæ Rio ſecco Ducein, Caſtel-
læ Ammiralem, ac cum eo Ignicū Velasum Caſtellæ Comeſtabilem,
qui omnibus conſiliis Cardinalem adhibuere. Erant Medinæ Rio ſec-
co, cum iis, Comes Benauenti, Marchio d'Elſtorga, Comes Aluæ, Comes
Lunæ, multiq; alij Proceres, viriq; Nobiles: qui videntes ſummam re-
rum rebelles ad ſe trahere, ſortunas corporaque Regi offerebant. Promit-
tunt & Corduani equites mille, pedites decem mille, aut, ſi Præſecti iu-
beant, per ſe bellum rebellibus facturos promittunt. Ex octodecim enim
Hiſpaniæ Prouinciis ac urbibus, quæ in generali Ordinum conuentu
ſententiam dicunt, quatuor tantum ſincerè fidem ſeruabant: Seuillia,
Cordua, Granada, ac Andelouzia. Ceteræ aut pro maiori parte, aut in
vniuerſum deſecerat. Sed à poſtrema hac Gueuaræ Legatione ad ſanita-
tem redièrè Burgij, Petrus Gizonius, ac Petrus Laſſus. Intereà Regiæ co-
piæ in vnum coibant; erigique Medinæ Rio ſecco Ammiralis iuſſerat
medio foro ligneam ſcenam, in qua cum præcipuis ſedens Proceribus,
voce Legati Caſtrenſis pronuntiani iubet, Nobiles, ignobileſque omnes,
qui ante decimum quintum Nouembris diem è rebellium caſtris ad
Regia non tranſiſſent, rebelles proditores haberi, ac eodem tempore
publicatis bonis proſcribi. Inſtrictus ſerè exercitus Regius erat, cū Pa-
diglia ac Brauius, eductis Tordeſilla copiis, ad oppugnandam Villapan-
dam proficiſcuntur: quo Ammirali ac Comeſtabili nuntiato, cum Re-
giis copiis Tordeſillam aduolant. Mittitur bis ad oppidum tubicen,
qui Regi Carolo portas aperiri iubeat. Recuſant, additis contumeliis &
conui-

conuitiis. Producent Regij tormenta, quatur sine intermissione per
 quinque horas mutus vetus, debili aggere fultus; factoque magno hia-
 tu, inuafionis signum proponitur. Erant in oppido trecenti tantum illi
 rebelles Sacerdotes p̄fidiarij, qui cum ciuibus se strenuè defendebant;
 sed tandem Regij in oppidum vi peruadunt, Padiglia propter Ammira-
 lis celeritatem opem ferre non valente. Petière è rebellibus circiter sex-
 centi, ac ferè omnes rebelles Sacerdotes, ex Regiis circiter sexaginta: qui
 quòd nondum omnes copix conuenissent, relicto Tordefillæ iusto p̄æ-
 fidio, Medinam Rio secco reuertuntur. Interea ab vtraque parte conue-
 niunt auxilia. Habebant rebelles quatuor millia vetetanorum peditum,
 ac quingentos equites lancearios; submiserant rebelles ciuitates circiter
 viginti millia peditum tyronum, ita vt rriginta millia virorum recense-
 rent. Regij habebant trecentos lancearios equites ordinarios, totidè leuis
 armaturæ, quadringentos equites Genetzarios, Nobiles voluntarios bis
 mille quingentos, pedites vetetanos circiter quinque; millia cum totidem
 tyronibus, in itinere proximè aderant plures, ita vt octodecim millia ar-
 matorum Regij in aciem parata haberent, exceptis transfugis, quorū nu-
 merus indies magnus erat. His tamen non obstantibus, Ammiralis ac
 Comeftabilis variis adhuc rationibus, vt sine pugna ab armis discedere-
 tur, adnitebantur. Demum cum Regij iis extorsissent pacis condiciones, si
 „ non accipere, saltem p̄scribere vellent; audi Legiflatotes: Regios P̄æ-
 „ fectos, Confiliarios, ac Iudices loco vbique moueto. Petrus Lasus Ca-
 „ stellæ Prorex esto, minoreſque P̄fectos, Confiliarios ac Iudices ex
 „ arbitrio constituito. Cardinalem cum omnibus Belgis Hispania pellito.
 Tandem instantibus Kal. Decembribus haud procul Medina de Cam-
 po Regius ac rebellium exercitus castra conferunt; & paulò post cum
 Padiglia pedites suos ab equitatu Regio premi conspiceret, festinare gra-
 dum iubet, vt sub Villalatæ munitionibus instructa acie conflingerent.
 Daturus igitur peditatui tempus eò petueniendi, coacto in vnum omni
 rebellium equitatu, ac cum Ioanne Brauiio in prima acie suis animandis
 obequitans, tandem magno impetu Regios equites inuadit, p̄liumq;
 committit. Sed cum impar numero & virtute, aliquamdiu tamen stre-
 nuè decertasset, peditatus destitutus laborare incipit. Fusi igitur fugariq;
 cum omni equitatu Padiglia ac Brauius inter primos pugnantes capiun-
 tur; ceteri in varias partes dispalantur. Pedites equitum suorum clade
 perspecta, cum primæ acies ad Villalaram petuenissent, ceteræque vim
 solæ sustinere nequirent, cæsis promptioribus, arma proiicientes, vitam
 veniamque deprecantur, ac concedente Ammirali impetrant. Magnus
 numerus capitur, maior effugit, cecidèrè circiter bis mille. Padiglia ac
 Brauius afinis ad ludibrium impositi per castra circumducuntur. Mox
 vrbium

1520

Occupant
 armata
 manu Regij.
 Ducit Tor-
 defillam.

Rebellium
 exercitus
 ad rriginta
 millia, Ra-
 giorū octo-
 decim mil-
 lia.

Ex rrahem
 p̄fectus si-
 milis no-
 stra p̄fecta
 Belgica.

Rebelli in-
 signi p̄lium
 a Regio
 superan-
 tat.

Cassitici-
 ter bis mil-
 le, plures
 capti.

1520

*Asinus ur-
bes pecunias
à Regia
pacem re-
dimant vo-
bellum
Ducibus in
Franciam
fugienti-
bus.*

urbium oppidorumque pars maior quæ rebellat, animis fracta pacem petit; ac non exiguas pecuniæ summas numerantes impetrant, promittentes se rebellionis Duces omnes quos possint, tradituros. Quo illi intellecto, ex omnibus locis fugam Franciam versus instituunt. Sed pars maior capta, casuificum manu periiit. Zamoræ Antistes ad Francorum Regem cum multo auro contendens, in Nauarra captus ac spoliatus ad arborem strangulatur. Ioannes Padiglia, ac paulò post eius vxor Maria Pacæca cum Ioanne Brauio à camifice sunt cæsi, corporaque in quatuor partes secta: Petrus Gironius ac Petrus Lassus, cum plerisque aliis, qui instantè pugna ad Regia transferant castra, Oranæ Africæ oppido Hispanici iuris, certis annis exulare, ac contra Mauros militare sunt iussi. Rebellabāt tamen adhuc Valentiani, de quorū fortuna agemus anno 1522. Dum hac ratione inter Hispanos civili bello sæuitur, Francorū Rex Franciscus,

*Rex Fran-
cia inter
hac Na-
uarræ re-
cuperanda
incumbit,
& Pampe-
lonem ca-
pit.*

1521

*Acritè pu-
gna in Na-
uarræ inter
Hispanos
& Fran-
cos, capsi
Francorū
quatuor
millibus.*

Occasionem repetendi Nauarræ Regnū non amittendam ratus, rupta pace, Andream Lopensem Asparotti Dominum, ac Tomouium cū instructissimis copiis, hunc equitatu, illum peditatu præficiens, in Nauarram mittit: qui vniuersifere eius Regni ciuitates cum vrbe primaria Pamplone (olim Pompeiopoli) in potestatem redigit; promotisque ad Iberum vsque amnem copiis, Longronnium obsidione cingunt: maioremque Hispaniæ cladem intulissent, nisi deuictis paulò ante rebellibus, Ammiralis ac Comestabilis mense Maio anni proximi 1521. eò victorem exercitum conuertissent. Exercitu Iberum traducto, Francos in Nauarræ sinibus assequuntur. Primo impetu in aliquot peditum Hispanorum cohortes equites Franci inuecti eos sternunt, funduntque, sed mox à circumducta Hispanici equitatus acie, immiscentibus se expeditissimis peditibus, acriter Franci equites oppugnati, tandem solutis ordinibus in præcipitem fugam aguntur. Nec melior Francorum peditum fuit conditio contra pedites Hispanos veteranos. Periēre è Francis circiter quatuor millia septingenti, capto utroque Duce. Sed Asparottus, contusa casside ferme excecatus, opera Comitis Bencuenti, ingenti promissa pecuniæ summa dimittitur; cuius auari facinoris penam postea Cæsaris sententia exilio luit. Tumonijs Dux alter honesta custodia fuit detentus. Pugnatum est mensis Augusti die vigesimo quarto. Atqui tum primum Cardinalis Prorex Burgos reuerti est ausus; habebant tamen adhuc Franci Fontarabiam, ac alia Cantabriæ loca. Eodem hoc anno 1521. mense Aprili Lutherus, accepta à Cæsare fide publica, Wormatiam ad Principum Comitum venit, ac coram omnibus noua dogmata propugnare conatur. Vbi cū à variis doctis viris diserte ac sufficienter ei esset responsum, nec tamen quidquam à sententia discederet, dimissus mense Maio proscibitur, cū anno superiori 15. Iunij Romæ à Papa Leone Decimo

*Habebant
tamen ad-
huc Fran-
ci Fonta-
rabiam &
alia qua-
dam loca.*

Decimo sacris ei esset interdictum. Edictum, quo ipse tamquā pertinax
 hæreticus, eiusque libri & fautores condemnantur, mala fide refert Me-
 trius f. 10. & 29. quasi nulla exceptio fuisset contra delatores, inodò essent
 Carholici, sicque morte sine commiseratione homines plecterentur, &
 nulla auctoritas Iudicibus esset sententiæ mitigandæ. Nam Edictum
 tunc editum nō aliud habet, quā vt contra eum eiūsq; fautores, secun-
 dū consuetudinem Banni Imperialis, legesque antiquas dudum con-
 tra hæreticos latas, procedatur. Et moderatissimè in Belgio eos initio fuis-
 se habitos, patebit ex Edictis duobus ad annos 1526. & 1529. infra recen-
 sendis. Initio huius Conuentus moritur Wormatiæ Guilielmus Crouia-
 cus Archiep̄sul ac Cardinalis Toletanus, sequiturque eum mense Maio
 alter Guilielmus Crouiacus Cheuræ Dominus, in quem tantopere fre-
 mebant Hispani; eodemque mense Ferdinandus Cæsaris frater Lintzij
 Austriæ in vxorē ducit Annam Ludouici Bohemiæ ac Hungariæ Regis
 sororem vnicam, Ludouicus verò Budæ Mariam Ferdinandi ac Cæsa-
 ris sororem, inuicem, viuo Rege Vladislao ac Cæsare Maximiliano de-
 sponsatas. Apud Belgas etiam hoc anno inter Cæsarem ac Francum
 accerrimè bellum gerebatur. Robertus enim Marcantus, initū cum Cæsare
 fœderis pœnitēs, clam nouum cum Francō, ab eo sollicitatus, iniit, quæ-
 rēnsque belli causam, Aimeriæ Regulo Cæsaris clienti (ob priuatas con-
 trouersias ac possessionem oppidi Hiergæ) bellum infert. Petit Aimerius,
 accipiūque à Cæsare auxilium, Marcantus à Fratico. Rupta hac ratione
 inter Reges pace sub exitum Comitiorum Wormatiensium, Cæsar iu-
 stis conscriptis copiis, iis Henricum Nassauij Comitem, ac Franciscum
 Sickingium præficit. Francus etiam, collecto exercitu, Carolum Borbo-
 niæ Ducem imperate ei iubet. Nassauius statim in Lutzenburgios cōtra
 Marcantos proficiscitur, expugnatque ac diruit Lognium, Iamertium,
 Fleurengam, Sancerum, Efdainum, Moufonceurtium, ac Bullonium, ca-
 ptosque Præfectos ac præfidiarios omnes strangulari iubet. Paulò post
 cum Marcano in sex hebdomadas facit inducias; cumque capta oppida
 præfidiis muniisset, cum exercitu contra Francos profectus, oppidū Ma-
 seriam ad Mosam sitū obsidione cingit, ac per quinque hebdomadas,
 propugnante strenuè Baiardo, frustra oppugnat, Cæsarianis magnonu-
 mero alui fluxu intereuntibus. Quare tandē, deserto oppido, in Belgium
 reuertit. Rex quoque Franciscus, recepto Musoniō, Hannones ac Atreba-
 tes depopulabatur: Borbonius suis cum copiis Hefdinū cum arce occu-
 parat, Rentiacum cum aliquor aliis castellis deditione receperat. Ab alia
 parte Marcantus clam à Geldro adiutus, finitis induciis, è Leodiis Brabā-
 tos ac Namurcos vastabat. Sed econtrā Flandri diu obfessum cum arce
 Tornacum pridie Kalend. Decembres deditione receperunt, inaugura-
 tusque

1521
 Litteræ
 ut per-
 tinax hæ-
 reticus in
 Comitum
 Worma-
 tiensium à
 Cæsare pro-
 scribitur.
 Liberatur
 Edictum
 Worma-
 tiensium à
 Cæsare.

Ferdinan-
 dus Cæsa-
 ris Caroli
 fratris du-
 cit Annam
 Hungari-
 cam.

Francus &
 Cæsar tu-
 bus uni-
 tem copias
 aduersus po-
 nant.

Frustra
 obsides Ca-
 sariati
 Moserian
 Franci-
 cam.

Capituli
 milis à
 Francis in
 Atreba,
 Flandria
 viciis
 Francos
 Tornaco
 obsideri
 cogunt.

1521

*Cæsar Pſi-
fixitq; un-
da viribus
Francos
Parma
Placentiæ
deinde &
Mediolano
vincunt.*

tusque est ibi nomine Cæsaris 14. Kalend. Ianuarij Henricus Nassavius. Nec minus bellum erat eodem anno in Italia inter Cæsarem & Franco-
rum Regem, Pontifice Leone dudum neutri parti accedente. Tandem
animum pro Cæsare his legibus nudat: Ecclesiæ Romanæ dignitatem
defendito. Francos Italia pellito. Franciscum Sfortiam in Ducatum
Mediolanensem restituito. Coniunctis itaque post hæc Cæsar Ponti-
fexque viribus, Francos Parma Placentiaque eiiciunt, hæcque ciuitates
Ecclesiæ Romanæ restitunt. Mense Aprili Cæsariani ad Bicoccam me-
morabili prælio Heluctios Francosque superarant, quo tria Heluctiorum
millia, ac viginti duo ordinum ductores cecidere; ac deinde mense No-
uembri Mediolanum capiunt, ac tandem Franciscum Sfortiam in Insu-
brum Ducatum, quem continuis sex annis Franci possederant, reducunt.
His feliciter gestis Leo Papa 4. Nonas Decembris moritur anno ætatis
tantum quadragesimo quinto. Vacat Sedes mense vno, diebus septem;
tunc eligitur absens Hadrianus Florentij Vltraiectinus, Cardinalis Der-
thusensis, Hispaniæ Prorex. Hoc eodem anno cum diuisi inter se

*Quin &
causila tunc
belli inter
ciuitates
Transi-
sulani.*

Transisulani Belgæ inquiete agerent, tandem à ceteris Swollani defi-
cientes, locis bellum inferunt: quo statim inferiores, inito cum Geldro
foedere, auxilia ab eo accipiunt. Dauentriensibus, verò Vltraiectini ne-
cessaria transmittunt, non exigua inuicem inferentes damna. Groninga-
ni Geldro subiecti, huius quoque belli incommoda sentiebant, in signi-
tet à Tuickelio, quem Philippus Burgundus Vltraiectensis Episcopus
Couwardo præfecerat, vexati. Iusto enim ab Episcopo accepto præsidio,
Dammum occupat, ac quotidie ad portas vsque Groninganas excur-
rebat, Oltraprios verò ceterosque Ommelandios ad menstruum sibi
soluendum tributum compulerat. Contra hunc mense Martio anni

1522

*Geldrus
frustra
Steenwic-
cam oppu-
gnat, acce-
dit à Cæsa-
riano, in-
tra Gel-
dru, Stau-
eram po-
nuntur.*

proximi 1522. Gelder, coactis suis Francorumque quas à Marciano acce-
perat copiis, Marschalcum mittit. Accedunt paulò post noua à Franco-
rum Rege, duce Michaële Panera, missa auxilia; qui coniunctis viribus
Steenwicam Transisulaniæ ditionis oppidum frustra aliquoties oppu-
gnant, non paucis, ac inter hos Panera, desideratis. Ab altera parte West-
frisijs Cæsaris partes secuti Staueram eiectis Geldris occupant, iustoque
relicto præsidio muniunt. Tum non paucis instructis nauibus, agros
oppidorum ad Sinum Meridionalem à Geldris inessorum insigniter de-
prædantur. Geldri in continente par referebant. Nam Leidanos, eorum-
que vicinos atrociter euastant, ingentemque prædam maioris pecoris
abigunt. Cumque matura ætate Antistes Vltraiectinus propter in-
gentes sumptus maiorem militum partem dimisisset, Geldri ac Gronin-
gani, coniunctis viribus, Couwardum cum arce capiunt, Tuickelium in
vincula coniiciunt. Interea Cæsar iter in Hispaniam parans, Middelbur-
gi Zelan-

*Multravi-
que popu-
lationes à
Geldro.*

gi Zelandiæ classi centum quinquaginta nauium, quatuor millia Germanorum ac duo millia Belgarum peditum imponit, sequentibus non paucis voluntariis. Iubentur Hamptonij Angliæ oppido Cæsarem expectate. Is verò vigesima quarta Maij Brugis Flandriæ terrestri itinere profectus Niportum, inde Dunkerkam, tandem Calctum venit, exceptusque est magno cum honore à Regis Angliæ Legatis ac oppidi Magistratu, qui ad secundum vsque milliare obuij processerant. Postero die conuensa nauì (quòd hinc breuissimus in Angliam sit traiectus) spatio quatuor horarum Calcto Doueram in Angliam appellit. Paulo ante Henricus Octauus Angliæ Rex Cæsari ingens auri pondus ad bellum Italicum mutuo dederat; indixeratque & Franco bellum, posteaquam ei Cæsar centum triginta millia aureorum florenorum quotannis addixisset, quæ Francus pacis tempore Anglo soluere erat solitus; ac ad amicitia perpetuitatem Cæsari filiam Mariam septennem despondet. Paucis paginis pompa describi non posset, quam Cæsari Londinenses Regis iussu apparauere. Cùm integrum ferè mensem Cæsar in Anglia hæssisset, quarta Iulij post meridiem classem Hamptonij se expectantem conscendit, posteroque die summo manè è portu soluens, decimo sexto Iulij in portum D. Andreæ apud Aistures classem intulit, vnica & hac profectio-
ne nauì fortuito igne absumpta. Summo cum gaudio à Proceribus exceptus, sit certior, in Biscaia ac Catalonia suos contra Francos victoriam obtinuisset, cæsis octingentis, multis captis, receperat suos, fugientibus Francis, Beouiam ac Maiam arces munitas, esse spem ipsam Fontarabiam breui in potestatem concessutam. Iis igitur qui Fontarabiam premebant, in auxilium mittit Cæsar quatuor millia Getmanorum peditū; conscriptisque nouis Hispanorum peditum aliquot cohortibus, eos classi in Belgium redituræ imponit, Regi Angliæ contra Francos traiecturo cum Belgis auxilio futuro. Deinde Cæsar vigesimo sexto Iulij Aguilaram venit, inde Harcelam, tum Malgatam, vbi Pontificis Adriani Legatum audiuit, de felici nauigatione gratulantem, significantemque Pontificem iam iam in Italiam traiecturum, cupere non parum Cæsarem ante discessum conueniunt. Sed cùm id commodè fieri non posset, renuntiat ei per suum Cæsar iussit Legatum, ne ea de re anxius iter retardaret. Tum Cæsar per omnes Hispaniæ ciuitates missis litteris Ordinibus Procereisque Palensam iubet conuenire. Adest ipse quarto Augusti. Hinc vigesimo sexto Augusti Valledoletum veniens, incedibili honore ac pompa ab omni Ordinum genere excipitur; spectacula verò ea erant ratione composita, vt culpam rebellionis deprecari viderentur. Postridie Kalend. Septembris Tordesillam intrat, matremque summa cum reuerentia salutans, pro patre Philippo Anniuersarium Deo Sacrificium fie-

1522

Cæsar in Hispaniam profectus, cuius, primò in Angliam traiecit.

Firmat amicitiam cum Angliæ anno et promissis centum triginta aureorum milibus, locorum quoque Angliæ à Francos ne capere conseruaret.

Appellens in Hispaniam, munitis suis villis, obtinuit obsequium in Biscaia.

Adrianus Cardinalis Hispania Perrex, papa electus, in Italiam iter aduenat.

Matrem Tordesilla Cæsar iussit, & pro patre Philippo Anniversarium Deo sacrificium celebrat.

1522 ri iubet, egenisq̃ue liberaliter aurum diuidit. Nonis Septembris Valledolentum reuertens, per litteras sit certior, Papam Adrianum Sextum Genuam appulisse, summoq̃ue cum honore exceptum, inde Romam ingressum. Decimo sexto Kal. Nouembris docetur, Henricum Angliæ Regem cum duodecim millibus peditum, ac mille quingentis equitibus, iustoq̃ue tormentorum apparatu in Belgium traiecit, iunxisseque se ei bis mille Hispanos pedites, ter mille Germanos, ac sex millia Belgarum peditum cum mille septingentis equitibus, vniuersamq̃ue Picardiam flamma ferroq̃ue vastari, quò Regem Franciscum ad pugnam traherent. In Germania res etiam non admodum quietas esse intelligit, quò Franciscus Sickingius Lutheri sectæ addictus Archipræsuli Treuirensi, Ludouico Palatino, ac Philippo Habsiæ Lant-grauius bellum intulisset, haud dubiè opera & pecunia Francica; sed tandem eum à Ferdinando fratre Cæsaris & Legato ceterisq̃ue Imperij Principibus proscriptum, obsesumq̃ue in propria arce Neustella, ibiq̃ue tormenti globo casu occisum, ditionemq̃ue eius omnem esse occupatam. Eodem tempore Margarita Austriaca Cæsaris amita, Burgundiæ Comes, cum Ordinibus Ducatus Burgundiæ, vt neutrius essent partis, cōuenienter, consentiente Francorum Rege. Quare vt Cæsar idem permitteret, petebat, quod ille amiræ sine vlla difficultate tribuir. Deinde sit certior, fratrem Ferdinandum, rebus in Austria ex voto constitutis, viros octo Nobiles, præcedentis rebellionis Duces capite puniisse: obsedis Turcas in Carniola munitissimam arcem, congressosq̃ue cum eis Austriacos tria millia interfecisse, ceteros in fugam egisse: postremo litteris Legati Papæ Adriani, qui in Francia erat, intelligit Francorum Regem ingentem belli facere apparatus, vt proximo vere Mediolanum inuadat, Cardinalem Sedunensem sui studiosissimum diem obiisse. Fine mensis Octobris, cum Valledolenti in foro Proceres, ac Legati Hispaniæ, Italiæ ac Belgij, ludictio equestri certamine inter se decurrerent, ignotus Cæsar non semel fortiter cum præstantissimis concurrat; tandemque agnitus, animosi Principis nomen, magna omnium, qui spectarant, cum admiratione ac gaudio meruit. Kalendis Nouembribus certis legibus Castellæ rebellibus gratiam facit, seuerè auctoribus punitis, inter quos Cingalæ capti fuerant Maldonatus ac Petrus Pimentellus, qui hoc tempore cum ceteris, publicatis bonis, capite sunt plexi. Valenciani etiam hac gratia paulò post sunt comprehensi. Miserant enim ad Cæsarem Legatos, asserentes se nunquam contra eius Maiestatem, nisi propter tyrannicas oppressiones Proregis Mendosæ fuisse rebellaturos. Sed quòd hæc Legatio non esset totius Regni Valenciani, parum eis ad rem Cæsar respondit. Quare duodecimo Nouembris omnium nomine quatuor Legatos mittunt, qui corpora, fortun-

Angli ibi Belgæ vniuersam Picardiam flamma & ferro vastant.

Pudulæ & in superioribus Germaniæ bellum.

Ruuiatour Cæsar Francorum se apparet ut Mediolanum recipiat.

Tandem plena gratia rebellibus Castellæ largiuntur, sed tamen puniti sunt alii quos prius.

nas, vrbes, arcēsque, nihil de eius clementia dubitantes, Cæsari in ma-
 nus constituere, vnum rogantes, amoto Prorege Mendosa, aliquotque
 Prefectis, alios substitueret, iusque ipse de eorum iudiciis faceret. Exin-
 de Alzairam ac Sciatuam cum arcibus in eius potestatem constituunt;
 vbi etiamnum Ferdinandus Arragonius, Calabriæ Dux, filius Frederici
 Regis Neapolitani, honesta detinebatur custodia. Tum Iacobum Men-
 dosam gubernatione mouet, eius loco substituens Gennanam Foxeam,
 viduam Regis Ferdinandi aui materni, ei in matrimonium iungens di-
 ctum Ferdinadum Calabriæ Ducem, quod rebellibus, etsi sæpè rogatus,
 numquam se iungere voluisset. Nono Decembris intelligit Cæsar, suum
 Angliæque Regis exercitum apud Belgas peste aluique fluxu coactum,
 posteaquam per duos menses frustra Hefdinum oppugnassent, domum
 re infecta abiisse; Francosque Terowanæ, à Cæsarianis ad extremam
 ferè inopiam redactæ, de comœatu affatim prouidisse. Die 25. Decem-
 bris Rhodus insula nobilissima, post grauissimam obsidionem, Equiti-
 bus Hospitalariis S. Ioannis à Solimano Turcarum Imperatore eripitur.
 Atque eodem anno Christiernus Daniæ, Nouergię & Sueciæ Rex,
 cum impotenter Rempublicam administrasset, Frederico Holsatiæ Du-
 ce eius patruo, ac Lubecensibus in ipsum arma sumentibus, Regnis pelli-
 tur, cum vxore Isabella Caroli Cæsaris sorore, ac liberis. Post quem Fre-
 dericus à Danis & Noruegis, Gostanus verò Stenonis Sturij senioris ne-
 pos, à Succis Reges salutati sunt. Anno 1523. Angli Belgis iuncti, posita
 superiori anno contra Francos arma resumunt. Rex Francus contra, mit-
 tit Tramulium cum quingentis grauis armaturæ equitibus, ac pedum
 decem millibus, substituto ei in Burgundia Guisfæ Comite. Tramulius
 nouas copias veteribus coniungens, prælio tamen cum Anglis ac Belgis
 certare non audebat. Habere enim in exercitu vltra triginta millia ar-
 matorum dicebantur. Tramulius ad Fanum D. Quintini munitis ca-
 stris sedebat, Montstreulio, Terowanæ ac Dorlano finnis præsidii
 munitis, de comœatu abundè prouiderat. Præerat Belgis Floren-
 tius Buræ Comes, vir strenuus, Anglis Nortfolcij Dux, bello parum
 exercitatus. Hi motis ad Somonam castris, occupant exuritq; Braiam,
 Roiam, ac Mondiderium; Parisiensibus, à quibus vndecim tantum mil-
 liaribus aberant, non parum turbatis. Interea Tramulius iusto cum præ-
 sidio Comitem Damp-Martinum Nouiódunum, Montimerium ac
 Humerium Peronam, aliosque ad alia vicina oppida defendenda mit-
 tit; ipse Corbeix se continebat; certatumque est sæpè velitariis pugnis,
 Francis vniuersi prælij aleam studiosè vitantibus. Haud procul Corbeia
 Pondormius equestri prælio superatus, ægrè Ambianum effugit, fratre
 ac nepote in Cæsarianorum potestate cum triginta equitibus relictis,

1523

Mauritius f. n. Belg. & Angli mense Nouembri in hibernia descendunt.

Wassenarius & Sceinckius Worcomum Frisia occupato, Zeuendoldius quoque pacem accipere cogunt.

Dedunt se etiam Caesariani Ducibus Ommelandij, Achterveldij ac Columerlandij.

Documum post tertium obsidionis mensum.

Item Slotum Caesarianum sedet.

desideratis verò septuaginta. Paulò post Vendomius nouis cum copiis Tramulio in auxilium proficiscitur. Quare Belgæ ac Angli verentes, ne à duobus exercitibus interclusi fame periclitarentur, motis castris, in Belgium contendunt, menseque Nouembri dimissis copiis præsidia augent. Eodem hoc anno Margarita Austriaca Gubernatrix res Frisicas animo non deponens, eò cum iustis copiis Ioannem Wassenarium ac Georgium Sceincklum misit: quibus cum se Meursij Comes, ceterique Geldri impares conspicerent, milite in loca munita distributo, in Geldriam proficiscuntur. Tum Wassenarius ac Sceinckius copias Worcomum Frisæ ducentes, paulò post oppidum cum arce expugnant, dedicationem faciente Mocomezila ac Woldezenda. Hinc contra Zeuendoldios profecti, omnes pacem accipere, Cæsarique sacramentum dicere cogunt, iuuentute etiam omni voluntariè nomina dante, ac ad Wassenarij castra transeunte. Vires Groningani ac Geldri contulerant, acie cum Wassenario certaturi, nisi Zeuendoldiorum auxilia ei accessisse intellexissent. Quare festinato itinere, Westfrisiam relinquentes, Groningam contendunt. Insequuntur Cæsariani per Miltwoldiam, Zuthorham ac Northornam; vbi castra ponentes, litteras ad Ommelandios mittunt, iubentes, accepta fide publica, ad Cæsaris castra tutò veniant, sacramentumque dicant. Parent Ommelandij, dictoque sacramento, in satisfactionem præteritæ culpæ triginta duo millia aureorum florenorum persoluere. Idem faciunt Achterspelij, ac Columerlandij, veniam in genua proiecti à Wassenario Cæsaris Legato petentes, semelque in parata pecunia præsentantes, quantum Geldro quatuor continuis numerarant annis. Hinc Cæsariani Documum contendunt, ac post tertium obsidionis mensem ea lege ad deditionem cogunt: Præsidarij, rebus omnibus ablatis, quò vellent, abirent, tormenta cum apparatu relinquerent. Qui cuperent, dicto Cæsari sacramento, saluis fortunis, manerent. Sæpè Geldri terra marique Documenses iuuare erant conati, sed semper cum detrimento fuerant repulsi. Septembris die vigesimo septimo Geldri Steenwikum ditionis Transfulanæ oppidum astu occupant, diripiunt, ac muniunt. Alia eorum manus, Francica præferens signa, magna damna Hollandis iuxta Leidam, Amstelrodamum ac Goudam infert. Translulerant Cæsariani castra Documio Slotam, oppidum munitum, à iusto Geldrorum præsidio defensum. Oppugnatur sæpè diuersis irritò euentu locis, multis cadentibus viris fortibus, ac Wassenario Sceinckioque postrema oppugnatione, quæ vehementissima fuit, vulneratis. Sed mense Nouembri, quòd nullum mitteretur auxilium, Documensium conditionibus deditionem faciunt. Qua de causa ij qui Lemmerij in præsidio erant, relicta munitione Steenwikum se conferunt,

runt, incolæ verò Cæsari sacramentum dicunt. Exinde reliqui Geldri, qui in Westfrisiæ munitionibus in præsidio adhuc erant, facta deditione, cum omnibus rebus abeunt, vniuersamque Westfrisiæ Cæsari relinquunt. Wassenarius ac Sceinckius omnes deinde vires è Frisia cõtra Steenwikum conuertunt. Sed Geldri vim expectare non ausi, antequam obsiderentur, iterum direptis oppidanis, cum præda Geldriam petunt: Wassenarius, relicto iis in locis cum copiarum parte Sceinckio, abeuntes hostes incitato passu sequitur, ac haud procul oppido Geldra asscetus, cum exiguo tempore postremi pugnam sustinuisent, tandem in præcipitem fugam agit. Maior pars in oppidum ac in proximis siluas effugit: cecidere circiter septingenti, capti ducenti, ac inter hos Franci non pauci; signa multa relata. Wassenarius, vt diximus, in oppugnatione Slotana in dextro brachio faucianis erat, sanarique vulnus satis accuratè curarat, nisi quòd cubiti os solito more mouere non posset. Repertus est Chirurgus, qui se restitutum cubito veterem vsu promittebat. Committit se illi temerè Wassenarius, & aperiri cicatricem permittit. At dum remedia Chirurgus nervis musculisque adhibet, putrescens vulnus inflammatur: cui cum remedium non reperiretur, ad interiora vis mali serpens, robustissimum virum secundo Nonas Decembres in oppido Lewarda è viuis sustulit. Defecit in eo nobilissima Wassenariorum familia, quòd duas tantum ex vxore reliquerit filias, hanc Lignzo Comiti, alteram Lumæi Domino, è Marcanis orto, nuptam. Mense Augusto huius anni Cæsar cum Papa & Venetis fœdus contra Francos paulò ante conceptum iterum stabiliiuit, Neapoli, Mediolano, toti que Italiæ defendendæ: quo tempore Borbonius à Franco ad Cæsarem defecit, vt ferunt, à Rege neglectus, quòd Ludouicæ matris Regis effretæ nuptias refugeret. Gonfferius Mediolanum tendens, à Prospero Columna, ceterisque Cæsaris Ducibus ita est exceptus, vt hac vice, nulla re memorabili gesta, sed compluribus viris fortibus desideratis, inglorius in Franciam rediret. Postridie Idus Septembris obiit Papa Adrianus Sextus Ultraiectinus. Successit illi 19. Nouembris Iulius Medices Clemens Septimus dictus. Sub initium anni 1524. Cæsar auctis suorum, qui Fontarabiam in finibus Hispaniæ & Galliæ dudum obsidebant, copiis, maioreque submisso tormentorum apparatu, oppidum, commeatu, milite ac tormentis instructissimum, concessa præfidiariis salute, rerumque omnium libertate, ad deditionem compulit. Cum enim, supina Præfecti Fraugeti negligentia, necessario quodam loco oppidum non satis esset munitum, traductis eo, Cæsariani magno cum labore, contraque omnium opinionem, tormentis, Præfectum ac præfidiarios adeo terruere, vt de defensione desperantes, honestis, vt existimabant, conditionibus deditionem

1523

Geldri quoque obsidati Steenwikum Cæsarianis relinquantur.

Wassenarius dum vulnus curat, cicatricem aperiri desiderat, moritur vitium eius perijit nobilissima.

Borbonius à Franco ad Cæsarem defecit.

Moritur Adrianus Sextus Papa, succedente Clemente Septimo.

1524. Cæsariani post longam obsidionem tandem Fontarabiam reperiunt.

1524

facerent. Fraugetus in Franciam teuerfus, Lugduni iussu Regis Francisci publicè ignominia notatur, ac deinceps vnus è plebe esse iubetur. Huius anni ætate Groningani edocti maximam partem suorum Senatorum pecuniarias in singulos annos pensiones à Geldro accipere, singulæ Tribus in ciuitatis Senatum legunt certos homines, qui omnibus interessent consiliis, æquaquæ cum ceteris potestate sententiam dicere possent.

*Geldro ad
occupan-
dam Trā-
sulaniam
animum
aduoc. sed
frustrā.*

Gelder Westfrisia exactus, ad occupandam Trans-Isulaniam animum adiicit, perque speciem amicitie Swollam veniens, multis cum Senatu verbis agit, exiguum à se præsidium acciperent, clām iustam mū-
num, quæ haud procul aberat, nocte, ciuium quorundam auxilio intromittere parans. Sed detectis insidiis, altero die egreditur, ac maiores in vnum cogens copias Swollam reuertit, certorum ciuium opera induci posse sperans. Verum cum nullus se moueret, insuperq;

*Cæsariani
vastant
Batavian
Geldricam.*

Cæsariani in Batavia Geldrica prædas agerent, igneque sauirent, relicta Swolla in Geldriam reuertit. Groningani, longo bello, cuius finem non videbant, defatigati, Bruxellam Brabantie mittunt Rodolfum Waterum, qui olim Florentio Buræ Comiti inter domesticos seruicrar, eius opera apud Margaritam Gubernatricem Mechliniæ habitantem aliquot salte annorum inducias impetraturi. Sed in annum vnum tantum hac condi-

*Inducias
sunt pri-
mum cum
Groninga-
nis, deinde
etiam cum
Geldro.*

ditione sunt concessæ, vt interea cum Cæsaris Legatis de absoluta pace agerent: quod etsi amplexi fuissent, intercedente tamen Geldro mansit infectum, donec Cæsariani cum vtrisque in annum inducias prolongant, rebus omnibus, in quo tum erant statu, permanentibus. Harum induciarum occasione milites à Geldro ac Groninganis exauctorati ad nouem millia in vnum coeunt; receptisque stipendiis Antistitis Bremen-

*Harum in-
duciarum
opportuni-
tate Epi-
scopus Bru-
mensis
Westfri-
siam & vi-
cina loca
populatur.*

sis, ius actionemque in Frisiam frigide allegantis, eò mittuntur; ac quod induciarum fiducia Cæsariani militum partem in præsidia, partem contra Francos misissent, tantam vastitatem Westfrisorum vicinorumque agris intulere, vt cum superiorum temporum miseriis hæ non fuerint cōferendæ. Tormentorum inopia oppidis munitionibusque vim facere non poterant. Cumque nil amplius eorum avaritiæ in Westfrisia restaret, profecti in ditionem Ultraiectinam insigniter se saginant, donec militem contra se cogi intelligentes, in Transisulanos reuersi, Twentam ac Drentam depopulantur. Inde in Ommelandios ac Oltamptios con-

tendentes, pecuniæ extorsione infamem vbique sui memoriam relinquunt, Cæsarianis conuiuentibus, vt Groningani discerent, quam imbecilli se subiecissent Domino Geldro. Inde in ditionem Monasteriensem intactam erant irrupturi, nisi equites peditesque ab Antistite conscripti impediissent. Tum in duas diuisi partes, vna, abiectis armis, præda turgens ad propria se contulit, aliâ quinque millia, seruatis armis, lala trans-

misso,

misso, in Veluam Geldricæ dirionis conrendentes, iuxta Vltraiectum (vbi ciues ingenti seditione incipiebant) secreto Geldri ac Vltraiectinorum quorundam assensu, aliquamdiu sine maleficio sederunt, velut expectantes cui nomina darent. Porro inirium seditionum Vltraiectinorum, quarum occasione paulò post aliis Belgis iuncti sunt, fuit istud: Nonis Maij huius anni electus Henricus Bauarus in Antistitem Vltraiectinum, & post quatuor menses inauguratus, mox agit, vr additis sibi quinquaginta aureorum millibus pacem populo Trans-Isulano à Geldro redimeret. Danrur tabulæ 7. Idus Octobris. Sed heu quantæ turbæ pro quinquaginta millibus promissis conflandis! Per sex plus menses (ait Hortensius Secessionum Vltraiectinarum Scriptor) nullus habendorum Cominiorum finis. Principes Senatus erant Euerardus Saudenbalchus, Godefridus Vordius & Godefridus Rodenburgius; Ecclesiastici & Equestres censerit titulo tenus volebant, vr sæpè antea; Principes Senatus obfistunt, & commendato agrorum censu sic populum sibi deuinciunt. Econtra alij plebeios nonnullos conuiujs & symposijs alliciunt, & contra feueritatem Saudenbalchianam instigant. Nam magna auctoritate ille populum regebat. Inrerim in Kalend. Nouembrijs & Kalend. Ianuarij, duabus pensionibus quatuor salrem millia ex domorum rusticatum censu collecta sunt. Mense Seprembri eiusdem anni Borbonius & Piscarius Cæsariani Duces, mediocri peditum equitumque coadunata manu, Galliam Narbonensem inuadunt, Aquas Sextias recipiunt, locisque aliquot munitis expugnatis, ad Massiliam castra locant, productisque maioribus tormentis oppugnare incipiunt. Sed adueniente magnis cum copiis Francorum Rege, soluta obsidione, in Italiam eodem mense citaro gradu reuertuntur. Rex verò iisdem cum copiis Alpes transcendens, Mediolanum capit, Ticinumque, quod Antonius Leua defendebat, acriter tota hieme premit. Itaque Cæsariani Duces Carolus Lanoius, Carolus Borbonius, Ferdinandus Daualus, Alfonso Vastius, ipseque Anronius Leua, coadunatis vndique copiis initio anni 1525. die Februarij vigesima quarta post mediam noctem castra Regis Francisci, quæ in feratim septo iuxta Papiam, olim Ticinum, communita habebat, inuadunt, commissoque variis locis cruento acrique prælio, tandem fufis fugatisque Francis, eorumque auxiliarijs Italis ac Heluctijs, amplissimoque Francicæ Nobilitatis equitatu dissipato, memorabilem victoriam, capro Rege Francisco, octodecimque viris illustribus, aliisque nobilibus & ignobilibus quamplurimis in potestatem redactis, obtinuere, cæsis circiter decem virorum millibus, ac inter hos viginti Proceribus; è Cæsarianis circiter octingenti sunt desiderati, solusque alicuius nominis Ferdinandus Castriota Fani

1524
Vtracul-
m inter se
quomulauit
incipiunt.

Quinquag-
inta tan-
tium adve-
rum millia
colligenda
erant; hoc
trageci tur-
multus mi-
nimum.

Scisi erant
Senatus
contra Ec-
clesiasticos
& Equi-
tates, vo-
lentibus Sa-
udenbalch
omnes a-
qualiter
conferre.

Borbonius
& Pisci-
arius Cæsa-
riani Du-
ces frustra
Massiliam
oppugnare
perant.

Francisci-
pio Medio-
lano, titam
Ticinum
seu Papiam
tota hieme
acriter pre-
mit.

1525
Vincunt
Castriotti
Francis ad
Papiam,
causa circi-
ter decem
viroorum
millibus,
capro simul
ceto Rege
Francisco.

1525

*Pontifex
constitutus
sedit
cum Cæsare
satis.*

*O vixit mo-
desiguo Cæ-
sare an-
imum in
omnia vi-
toria!*

*Alienatus
à Cæsare
Anglus, &
quartus.*

*Ducunt
Rex capti-
uum ad Cæ-
sarem in
Hispaniâ.*

*Rex libera-
tus Ravi-
ne tunc
in conspe-
ctum Cæ-
saris non
admittitur
in hispani-
am anni.*

D. Angeli Matchio, & Hugo Cardona petiēte. Villnerati sunt Piscarius ac Leua. Itali Francos ita prostratos à Cæsarianis conspicientes, ingenti formidine corripuntur, veteri Cæsarium in Italia Monarchia ob oculos versante, ad quam Catolum Cæsarem aspiraturum iam certò sibi persuadebant. Itaque Pontifex Clemens mense Martio cum Prorege Lanoio, Cæsaris nomine stipulante, foedus pacēque facit: quæ paulò post, vt dicemus, Cæsarianorum p̄p̄ropera festinatione rupta est. Cæsar in Hispania, decimo Martij ipsius captiui Regis ac P̄toregis Lanoij litteris, de victoria cettior factus, tanta moderati animi signa dedit, vt nec tormenta in lætitiæ signum explodi, nec æra Campana sonum edere, aut ignes festiuos flammescere voluerit, tantum ad templum pergens Deo gratias agit, agique ab omnibus iussit, egenisque aurum liberaliter distribuit. Interea Rex Angliæ Henricus conquestus Cæsarem victoria elatum se contemnere, filiāque olim illi desponsatam, quæ sita Lusitaniz Regis sorore, repudiare, cum matre Regis Francisci Ludouica liberandi Regis causa foedus facit. Et pro parte veta erat querimonia. Nam ante pugnam Papiensem Cæsar numquam Regi Henrico nisi p̄p̄pria manu exatatas mittebat litteras, cum hac subscriptione, Tuus filius ac cognatus Catolus; post victoriam verò illam, aliorum manu scriptas subscribebat, Carolus. Quare, dum Francia (alienato à Cæsare Anglo) animum recipere incipit, Protex Lanoius, infcio Borbonio, Piscario, aliisque Præfectis, Regem captiuum id summopere expetentem, Genuam firmo perducit p̄sidio, vt inde consensu triremibus Neapolim custodiendus (vt vulgabatur) nauigaret. Sed cum triremes, Hispano tantum milite repletæ, in altum essent euectæ, statim Prorex cum sua, in qua Rex erat, Hispaniam versus tendere, ceterasque subsequi iussit. Septimo Iunij è portu Delphino soluentes, decimo quinto eiusdem mensis secunda nauigatione Rosam Catalonia portum appellant, maximo Cæsaris gaudio, qui de captiui Regis aduentu nil sciebat. Iussus est duci in arcem oppidi Sciatiæ in Regno Valencia: mox inde, exorante Lanoio, haud procul vtb̄ Valencia, in viri Nobilis domum, cui venatio insignis adiacebat: postremò in arcem Madrilianam in Regno Castellæ, custodiēte eum veteri Præfecto Alarcone: nullaque ratione Rex obtinere potuit, in Cæsaris conspectum vt admitteretur, quamquam, vt Regem decebat, haberetur, donec sub finem anni grauitè ægotantem Regem Cæsar inuisit, spemque citæ liberationis dedit. Mense Augusto Cæsar in Italiam mittit Lopem Vtarum, vt à Summo Pontifice potestate impetret ducendi in vxorem Elisabetham filiam natu maximam Emanuelis Portugalliæ Regis suam cognatam, annum vigesimum secundum agentem: misitque per eundem Lopem Francisco Sfortiæ, certis legibus, nume-

numeratisq; mille quingentis libris, Diploma, quo cum Mediolani Du- 1525

cem renuntiabat. Vt verò Italiam omni metu inuadendæ Monarchiæ (quod summopere timebant) liberaret, Hispanos milites omnes dimitti iubet, iis exceptis, qui in Marchionatu Salutiarum ac Ducatu Mediolanensi ex pacto certis in præfidiis collocari debebant, quibus omnibus Ferdinandum Daualum Piscarij Marchionem præfesse voluit; equites grauis armaturæ in Regnum Neapolitanum reuerti iussit; maiorq; Germanorum militum pars dimittitur. Deinde Caracciolum ac Protonotarium Mediolanensem Venetias mittit, vt Senaturn ad renouandum

Cæsar quidnam potest, appropia a se ad monarchia Italica inuadendam amouet.

fœdus inducant; quod sine dubio factum fuisset, nisi inexpectata captiui Regis in Hispaniam abductio, non solum Venetos, sed & Pontificem Clementem, omnesq; Italos à Cæsare alienasset, eum pro certo ad totius Italiae Imperium, quamquam aliud simularet, aspirare iudicantes. Borbonius quoque & Piscarius adeo ægrè Lanoij factum, abducti in Hispaniam Regis non communicato consilio, tulere, vt Borbonius statim sibi in Hispaniam proficiscendum decerneret; alter, missis ad Cæsarem contumeliarum in Lanoium plenis litteris, eundem ad singulare certamen prouocaret, si ea quæ illi exprobrabar, negare ausus fuisset. Sed Cæsaris prudentia hanc Ducum inuidiam ita moderauit, ne quid ex ea mali in Rempublicam redundaret. Secutum est exinde tempus, quo Moronus Sfortiæ Consiliarius intimus, Sfortiam, Venetos, Pontificem, ipsumque Piscariũ, vt à Cæsare deficerent, fermè induxerat. Polliciti sunt Piscario Regnum Neapolitanum, si socialis belli Dux fieri vellet, interficere-
Nec tamen placere possent Pontificem, Venetos & alios.

turque Leua cum iis qui secum deficere noluisissent. Cum aliquamdiu dubius Piscarius animum non declararet, nec interim Cæsari, vt decebat, coniurationem detegeret, tandem eius fortunam veritus, fido in Hispaniam misso homine, coniurationem, promissâque sibi facta Cæsari exponit; cuius consensu in eadem mansit simulatione, donec omnium animos ac consilia planè detexisset. Tum astu capto Morono, ac Sfortia de proditione accusato, Mediolanum cum maxima ditionis parte occupat; Sfortiamque in arce obsessum circumuallat. Cremonensem quoque arcem obsideri curat, vniuersam Insubriam in Cæsaris potestatem reddisse asserens, quòd cliens Sfortia contra Maiestatem patroni Cæsaris coniurasset. Nec diu Piscarius superfuit, initio mensis Decembris Mediolani longa tabe confectus. Reliqua anno proximo. Huius eiusdem anni ætate bellum Rusticum in Sueuia primò ortum, ac per vniuersam Germaniam instar contagiosæ luis serpens, magna rusticorum clade est gestum finitumque. Cecidere enim diuersis locis, ductu variorum Principum, vltra centum quinquaginta millia rusticorum. De hoc bello prolixè Cochleus tunc viuens, in Actis Lutheri, & inter cetera sic: Tur-
Piscarius tenetur ab Italia ad defensionem, sed fidelis, per se.

Piscarius tenetur ab Italia ad defensionem, sed fidelis, per se.

Capitulum de Sfortia, pro duellum accusatum.

Bellum rusticorum in Germania, in quo amplius centum quinquaginta millia rusticorum perierunt.

bulen-

1525 bulentissima verò fax belli seditionisque fuit Thomas Muncerus Presbyter, qui maiori vesania quàm Caroloftadius Lutheri verba in opus deducere parabat. Quippe non solum imagines Sanctorum, sed etiam ipsa Tempia & Monasteria diruere, Sacramenta penitus abolere, Episcopos, Presbyteros, & Monachos occidere, atque etiam Principibus omnem gubernandi potestatem eripere conabatur. Ita Cochleus. Hoc etiam anno Fredericus Holsatiæ Dux, Christiemi Secundi Daniæ ac Sueciæ Regis patruus, ante biennium à Daniæ Ordinibus in Regem lectus (Christiemi enim ob crudelitatem exegerant) cum in hoc usque tempus variis Daniæ locis, à Lubecensibus adiutus, contra Christiemi Duces bellum gessisset, eos tandem omnibus locis expulit, sicque Hafniæ coronatur. Hoc anno percusso Geldro Francorum Regis fortuna, pergunt nihilominus tumultuari Vltraiectini. Nono Kalend. Maij quidam plebeij subornati à parte aduersa, magno globo Saudenbaldum adorti, exules dudum pulsos restitui, item binos asses tributo cereuisiario demi postulant; id nō fiat, minantur secessionem, & vix à vi temperant. Ipse cum Vordio vesperi vrbe excedit. Postridie tumultus, Duce Iacobo Mindeno, etsi aulæ Episcopalis Præfecto, de exilibus reuocandis fit decretum. Relatum quoque eodem die à Mindeno Interrege de Clero aqualiter grauando tributo cum populo, item de rationibus Quæstorum, maximè ab anno vndecimo supra sesquimillesimū excutiendis. Septimo Kal. Maij noui creantur Consules Fredericus Regius & Adamus Diemenius, & exules reuocantur, Niueldius, Mindenus Iacobi frater, Sulenus & Borrius ab Amerongen. Decimo Kal. Iunij pridie Ascensionis populus armatus cœmeterium D. Ioannis occupat, ipsoque Ascensionis continuatur secessio, & postero die Plebiscitum de tributis æqualibus, & rationibus Quæstorum discutiendis, primum Senatusconsulto, deinde etiam ab Episcopo & Clero finnatur, sicque exeunte Iulio reliqua quadraginta sex millia aureorum Antistiti annumerantur, isque accepta pecunia cum Geldro paciscitur, & pacatis utcumque Transisulanorum rebus in Germaniam proficiscitur. Ipsi Kalendis Augusti plebs armata iterum cœmeterium S. Ioannis inuadit, novos Consules creat Gerardum Kniffium & Ioannem Vordium. Antistes eodem mense ex Germania reuersus primum Dorestati se continet, postea cum frustra pacis condiciones concepisset, iratus, circa Kal. Nouembris in Transisulanos decessit, mansitque ibi usque Kal. Martias sequentes. Anni 1526. initio, redeunte ad Cæsarem à Pontifice Legato, mox Carolus Cæsar vxorem ducit Isabellam Emanuelis Portugalliæ Regis maiorem natu filiam, nuptiis decimo die Ianuarij Hispali solemniter celebratis, cum quinquies antea cum aliis frustra fuisset desponsa-

tus;

*Pergunt
tumultuari
Vlterius
Rom. &
Sandthol-
dus sponte
in exilium
aunt.*

*Creati no-
ui Consu-
libus plebs
armata
tributis im-
ponendis a
quali ra-
tionem ex-
tergunt.*

*Iterum
plebs ad
arma con-
currit, var-
sumque creat
novos Con-
sules.*

1526

tus; cum Claudia filia Ludouici XII. Francorum Regis anno 1501. cum
 Maria Henrici Septimi Angli anno 1507. cum Renata, altera Ludouici
 XII. Franci anno 1515. cum Ludouica Francisci Franci adhuc in cunis
 vagiente anno 1516. denique cum Maria Henrici Octauī Angli septenni
 anno 1522. Deinde conditiones libertatis Regis Francisci, die duodecima
 eiusdem mensis Madrilij conceptas, die decimaquarta confirmat. Sunt
 ,, illæ inter alias hæ: Rex Ducatum Burgundiæ, quæque inde dependent,
 ,, sexta à die liberationis hebdomada Cæsari testituito, ac in æternum
 ,, vtriusque sexus hereditibus relinquit. Rex decimo quarto Martij liber
 ,, suique iuris Fontarabiz his aliisque conditionibus satisfaciendis dimitti-
 ,, tor, obsidisque promissorum adimplendorum causa filios natu maiores
 ,, duos, Franciscum Delfinum ac Henricum Aureliæ Ducem, aut huius
 ,, nomine duodecim dato primarios Procures. Rex, interposito sacramen-
 ,, to, Cæsari promittit, si dictis conditionibus stare non potuerit, in eius
 ,, potestatem, ubicumque terrarum tum temporis fuerit, receptis obsidi-
 ,, bus reditutum. Rex omni actione ac iure in sempiternum cedito, quod
 ,, in aliquod Regnum, prouinciam, ditionem à Cæsare hoc tempore pos-
 ,, sessam, nominatim verò in Regnum Neapolitanum, Siciliæ, Mediola-
 ,, nense, vrbem ditionemque Genuensem ac Astensem allegare potest.
 ,, Cæsar econtrā Regi eiusque successoribus tradito ac in perpetuum cedi-
 ,, to ius actionemque omnem quam allegat in eas ditiones quas hoc tem-
 ,, pore Rex possidet, ijs tantum quæ his legibus exprimuntur, exceptis.
 ,, Rex Franciscus Leonoram Cæsaris sororem natu maximam viduam
 ,, Emmanuelis Portugalliz Regis in vxorem ducito, ac cum ea dotis no-
 ,, mine semel ducenta millia aureorum liliorum accipito, cum annua pen-
 ,, sione, quam causa mortis dicti Regis Emmanuelis ei Lusitani soluunt,
 ,, itémque Comitatum Masconensem, Auxerræ, ac Barre ad Sequanam,
 ,, Frācisus Delfinus Mariam dictæ Leonoræ ac Regis Emmanuelis filiam
 ,, in vxorem ducito, eaque anno ætatis duodecimo in Franciam mittitor.
 ,, Rex curam operamque adhibeto, Henricus Albrechtus titulo Regis Na-
 ,, varræ pro se successoribusque suis in perpetuum cedat. Carolum Egmon-
 ,, dium Geldrum Rex quoque inducito, contentus Geldriæ possessione,
 ,, qua nunc fruitur; post mortem Geldriam Zutaniamque Cæsari eius-
 ,, que successoribus possidendam relinquat; qui ei datis tabulis promittet,
 ,, liberos legitimo matrimonio susceptos se honestè educaturum, & dota-
 ,, turum. Quòd si id Carolus aut Geldriæ Ordines recusarint, eis auxilium
 ,, non præstato. Rex Franciscus Henrico Angliæ Regi summam quingen-
 ,, torum aureorum liliorum millia soluto; nempe quam Rex Franciscus
 ,, Anglo in hunc vsque diem è vetèri tractatu debet; Cæsar verò, induc-
 ,, to Anglo ad suscipiendum contrā Regem bellum, pro ea anno 1522. Win-
 ,, B b b deforæ

1526
 Cæsar cum
 Isabella
 Lusitana
 celebrat
 nuptias
 Hispali.

Caudrio-
 nas liberā-
 di Regu
 Franco-
 rum Fran-
 cisca.
 Primùm fi-
 lios dei ob-
 sedat.

Rex Fran-
 ciscus duc-
 it Leonor-
 am Cæsa-
 ris sororē.

Caret ut
 Albrecht-
 us in per-
 petuum vi-
 tulo Regis
 Navarræ
 cedat.

Fæderat
 Geldrum
 scindat.

1526
Borbonio
et suis
Rex omnia
bona eorum
restituit.

Cæsar &
Rex una
velli qua-
driga Leo-
norum in-
nisiunt.

Rex libe-
rati res-
tauitur, cum
obsequiis suis
eodem mo-
mento tra-
duntur.

Incredibili
gaudio Rex
Baiona à
suis accipi-
tur.

Allegante
Francus, nō
posse se le-
gis in pacem
nisi cum
Ordinum
Regni con-
sensu facis-
facere, ut
eum acci-
piantur
arma.

deforæ sponddit. Carolo Duci Borbonio, quique cum sunt secuti, Rex omnia cuiuscumque sint conditionis bona, & vbiicumque sita restituit. Captiui hinc inde cuiuscumque conditionis ac generis, nullo pro redemptione soluto pretio, ante decimum quintum Februarij diem in libertatem restituntor. Rex Franciscus Margaritæ Austriacæ Cæsaris amicitæ eiusque heredibus Comitatum Charaloi, Noietij, Chastelchinois, Chantini, ac Percheræ reddito, dictæque Margaritæ spatio sex mensium duodecim millia aureorum liliorum, pro damno, quod belli tempore tulit, soluit. Cæsar ac Rex has leges iureiurando & subsignatione siquillisque munivnt, ac ante decimum quintum Februarij diem omnibus in Regnis, Provinciis, locisque consuetis publicant. Actum Martilij duodecima Iannarij anno Christi 1526. Conditionibus vltro citroque subsignatis, ac iureiurando confirmatis, Cæsar & Rex diu sæpeque publicè collocti, eademque quadriga vecti, sponsam Leonoram inuisunt. Tandem Rex Franciscus decimo octavo Martij cum Prorege Lanoio, ac Alarcone custodum suorum Præfecto, comitantibus quinquaginta equitibus Fontarabiam venit; mater eius Lodowica cum Delfino ac Aureliæ Baionam; hiique progressi ad flumen nomine Tolosam, quod eo loco Hispaniam à Gallia diuidit, in ripa consistunt. Stabat in amnis medio navis longa anchoris firmata, hominibus vacua. Hanc Rex, scapha aduectus, cum Lanoio, Alarcone, ac octo viris nobilibus ingreditur. Idem ab altera ripa cum Regiis filiis, totidemque viris Odetus facit Foxæus Lautrechi Dominus, tradens Lanoio Delfinum ac Aurelianum, qui eos per Alarconem in Hispanicum littus expositos, equitibus Hispanis tradit; eodemque momento Rex è naui in scapham alteram, indeque in Francicum exiliens littus, equum conscendit Turcicum miræ pernicitatis, subditisque calcaribus à cursu non destitit, quoadusque ad Fanum Ioannis Lusij, indeque Baionam peruenisset, vbi incredibili matris totiusque Aulæ, quæ celeberrima conuenerat, lætitia est exceptus. Tempore præstituto restituendæ Burgundiæ & aliis elapso, Cæsar Cuniacum ad Regem mittit Proregem Lanoium ac Alarconem, peritum legibus Madrilianis satisfaciât. Respondet Rex, in sua non esse potestate de Regni Francici corpore membrum aliquod separare, nisi cum Ordinum eiusdem Regni consensu; peramicè petens, Cæsar traditionem Ducatus Burgundiæ in multam pecuniariam transmutet. Quo Cæsar audito, non parum animo perturbatur, ac deinde Borbonium, tradita ei Ducatus Mediolanensis gubernatione, eò properare, Lanoium in Regnum Neapolitanum proficisci, Hugonem Moncadam maris Præfectum ad Pontificem tendere, classem verò Barcionæ extemplo instrui iubet. Quibus rebus Francus intellectis, cum hæcenus spe nouæ cum

cum Cæsare transactionis fœderi Italico subscribere distulisset, decimo
 » septimo Maij his legibus inter ceteras id facit: Inter Pontificem Cle- *Notum*
 » mentem, Regem Franciscum, Venetos, ac Franciscum Sfortiam, donec *factus Ro-*
 » is in Ducatum Mediolanensem restituitur, ac Regij liberi è Cæsaris po- *gu Fran-*
 » testate extorqueantur, perpetuum fœdus esto. Cæsari se fœderi intra tres *citum cum*
 » proximos menses coniungendi potestas inaneto, modò Regis filios, iu- *Pontifice,*
 » sta auri accepta summa, quam Angliæ Rex dicet, ac Mediolanensem Im- *Venetis, &*
 » perium Francisco Sfortiæ restituat, vniuersamque Italiam eo statu, quo *Sfortia ab-*
 » ante hoc bellum fuerat, relinquat. Conditionibus consignatis Pontificiæ *tra Cæsa-*
 » & Venetorum copiz, Duce Vrbinatum Principe, Mediolanum versus, *rem.*
 » sed tardiùs quàm inopia, qua arx premebatur, requirebat, mouent. Dif-
 » fert sua auxilia Rex Francus, spe transigendi de liberis cum Cæsare. In-
 » terea Franciscus Sfortia, commeatus inopia adactus, vigesimo quarto
 » Iulij cum Borbonio transigens, arcem ei Mediolanensem tradit, Lau- *Borbonius*
 » demque Pompeij profectus, inde ad Confœderatorum castra Marinia- *pro Cæsare*
 » num contendit. Hoc tempore Cæsar variis artibus Pontificem, Fran- *arts Me-*
 » cum, ac Anglum spe pacis ducens, tandem in suas partes adsciscit Ferra- *diolanensi*
 » riz Ducem, pacemque cum Confœderatis Cæsar se non facturum pro- *patitur.*
 » fitetur, nisi Francus legibus Madrilianis per omnia satisfecerit, ac Fran-
 » ciscus Sfortia se suamque causam constitutis à se ludicibus commiserit.
 » Tum Hieronymum Moronum, intimum Sfortiæ Consiliarium, pro
 » coniurationis multa acceptis viginti millibus aureorum, carcere di- *Moronus*
 » mittit; quem exinde Borbonius, ingenio eius delectatus, inter secretiores *multa vi-*
 » admissum, admodum euexit. Hac ætate vigesimo quinto Iunij Spitz *gini mil-*
 » Nemetum fit Conuentus Germaniæ Principum, in quo Cæsaris reci- *limum an-*
 » tantur litteræ, mense Martio Scuillæ scriptæ, quibus promittebat sese *nostrum rē,*
 » breui in Italiam coronationis causa profecturum, acturumque cum *deuiginti,*
 » Pontifice, futuro Concilio locus tempusque designaretur, in quo cer- *deinceps*
 » tum de religionis dogmatibus declarari posset. Sub idem tempus 18. Iu- *Borbonio*
 » liij Margareta Austria Belgij Gubernatrix Edictum promulgat carptim *in prae-*
 » in hunc sensum. (Exat inter diplomata Flandrica & Gallica impressa *sum.*
 » Gandau 1559. apud *Vanden Steen.*) Pro Cæsare omnibus nostris fide- *Stritit Ca-*
 » bus, &c. Quandoquidem, non obstante Edicto anni 1521. contra Luth- *sar Ger-*
 » rum eiusque fautores, passim serpat malum, quiesque publica turbetur, *manu se-*
 » hinc est quòd ordinamus & præcipimus, ne quisquam conuenticulis *curatorū,*
 » quibuscumque, vbi priuatim de Scripturæ intellectu conferatur, inter- *Synodus*
 » sit, & neque domi suæ nec alibi quidquam dicat faciãre, quod simpli- *Eccllesiasti-*
 » cem populum à reuerentia Sacramentorum, honore Deiparæ vel alio- *ca vbi indi-*
 » rum Sanctorum, à suffragiis pro defunctis, ieiuniis, aliisque quæ Eccele- *catur.*
 » sia præcipit ex vsu & traditione Christianæ fidei obseruanda, vlla ra-

1526

*Pro prima
vice mul-
duntur 10.
florent, pro
secunda 40.
pro tertia
10.*

tionem diuertat aut distrahat, sub pœna pro prima vice cùm quis de eo cum ventilatione causæ apud Senatores fuerit conuictus, viginti flore- notum Carolinotum; pro secunda, quadraginta; pro tertia vice octogin- ta similium florentorum, vel si eos soluerenon potuerit, sub pœna per- petui exilij. Nihilominus committentes Senatoribus loci prædictam pœnam augendi vel minuendi, vel alterandi potestatem, prout eis vi- sum erit. Datum Mechliniæ 17. Iulij anno 1526. Signatum pro Cæsare in suo Consilio, L. Du Blioul. Hoc anno Ludouico Hungariæ & Bohe- miæ Rege 29. Augusti, ætatis anno vigesimo à Turcis cæso, maior Hun- garia pars ab iisdem occupatur, in vtroque Regno succedente Ferdinan- do Cæsaris fratre, qui Annam Ludouici sororem vnicam matrimonio sibi iunxerat. Hoc anno Kal. Februarij Vltraiecti Knifio prorogatur Consulatus præter morem, additur Ioannes Walanus. Sub Kalend. Mar- tias Episcopus ex Transisulani proficiscitur in Germaniam, mansitque ibi menses plus sex; interea plebs agit omnia pro libito, Clero eam ini- tigante, vt poterat. Demum Episcopus septimo Idus Nouembris Vl- traiectum venit, magna Ordinum latitia exceptus. Sed mox tertio Idus Nouembris subito morbo correptus secedit Dorestatum, Vicarios re- linquens Præfectos vrbis Iacobum Mindenum & Ernestum Ameron- gum. Mindenus, quod cognatos in rationibus disquirendis damnum sensuros videret & ignominiam, octauo Idus Decembris Tribunos con- uocans, suadere conatur, vt rationibus discutiendis iam tandem super- sedeant, satis inde turbarum hæctenus ortum. Quod plebs rescis- cens, biduo post contra Mindenum armatur, circa Pontem fullonum mole lignea congesta. Sed dum nocte ab eodem Mindeno armis disper- guntur, postridie multi eorum proscribuntur; duo in vincula coniecti & pœnè sub camificis ictu constituti, tamē etiam solo ex filio vnus, & al- ter post anni carcerem graui ære mulctatur. Sub initium anni 1527. Papa spe pacis cum Cæsare ineundæ planè abiecta, expedita re pecuniaria ac frumentaria, Confœderatorum se copiis iungit: ad quos cùm Francus Vaudemontij Comitem mediocribus cum copiis misisset, Regnum Neapolitanum inuadunt. Capiunt Salemam, Molem Caietanam, Cas- tellomarinum cum arce, Turrim Græcam, Surrentinum, Sicillianum, Tallocotium, cum aliquot aliis castellis & oppidis, ad eò vt Hugo Mon- cada, qui Neapoli pro Cæsare in præsidio erat, hostibus ad portas vsque excurrentibus, contrà exire non auderet. Verùm hic Confœderatorum ardor, Pontificis pro parte culpa, citò refrixit. Eius enim tarditate com- meatus ac pecunia exercitui statim deficere cœpit; qua de causa Pipe- tum vsque retrocedere coguntur. Impediebat & rei successum, quod Francus non ea quæ promiserat auxilia submitteret. Veneti quoque his rebus

*Cæso à
Turcis Lu-
dovico Hū-
garia Re-
ge, Ferdi-
nandus Cæ-
saris frater
surre vno-
ria in succo-
dit.*

*Episcopo
Vltraie-
ctum ve-
nisset, mihi-
le fuit Vl-
traiectini
quietas.*

*Audierunt
cum mul-
tis Mindeno,
ne cog-
natorum
rationibus
amplius
disquire-
rentur.*

1527

*Franci &
Confœde-
rari primi
impetu
multa op-
pida &
castella Ro-
gni Nea-
politani ca-
piunt.*

*Hinc tur-
dis eorum
res succo-
dit.*

rebus perspectis, in numerandis militi stipendiis tardiores erant facti. 1527
 In tempore igitur Pontifex, mutato animo, cum Cæsare (qui eum sum-
 mope vgebat) transigere statuit, planè de Francorum ac confederata-
 torum rebus desperans. Erant tum Romæ, à Prorege Lanoio missi Fa-
 ramusca ac Serenonius, qui cum Pontifice in octo menses his legibus in-
 ducias fecere, vt meliori opportunitate in pacem mutarentur: Pontifex
 pro stipendiis Cæsarianorum militum sexaginta aureorum in illia solui-
 to. Cæsari ius Regni Neapolitani, ac Pompeio Columnæ veterem di-
 gnitatem locumque restituito. Franco Venetisque intra certum tempus
 adinittendarum induciarum ius esto: quod si fecerint, Cæsar Germa-
 nos milites in Italia bellantes dimitto; sin minùs, Pontificis saltem nec
 Florentinorum fines intrare permittito. Prorex Lanoius Romam legi-
 bus firmandis venito. His subsignatis, terrestres naualesq; copias vtrim-
 que reuocantur, capta loca restituuntur; Pontifexque copias omnes di-
 mittens, incautè, nimis citò se exarmat. Existimabat enim Borbonium,
 auctoritate Lanoij motum, nihil iam ausurum, maximeque Faramu-
 scam cum Pontificia pecunia ad Borbonium profectum milites facillè
 placaturum. At longè secùs res accidit. Nam cum pecunia bimestre sti-
 pendium non excederet, parui id milites Præfectique facientes, in belli
 proposito perstiterè, agrumque Bononiensem vastantes, deinde Ro-
 mam versus mouerunt. Quod videns Vastij Marchio, qui cum Borbo-
 nio erat, eo deserto, in Regnum Neapolitanum ad Protegem Lanoium
 contendit, vtroque Borbonium inducias contemnere agerrimè ferente.
 Bis enim hac de causa à Prorege missi ad eum nuntij ferè fuerant à mi-
 litibus interfecti. Quare tertio Aprilis Lanoius Romam profecturus
 Florentiæ constitit, vt cum Borbonij Legatis de induciis præsens ageret,
 multa interim magnaque Pontifici nimis credulo pollicitus. Sed tan-
 dem Pontifex videns Borbonium se & Lanoium contemnere, ac vigesi-
 mo sexto Aprilis sine tormentis impedimentisque expedito cum exerci-
 tu ex agro Aretino rectà Romam contendere, vrbis curam Rentio Ce-
 riti committit; Romanos verò ad arma alacriter capienda, pecuniàm-
 que, qua miles confisteretur, conferendam adhortatur. Sed cum lentè
 hæc administrarentur, rebus omnibus ad vrbis defensionem adhuc im-
 paratis, Borbonius quinto Maij in eius conspectum castra locat, poste-
 ròque die ipsa aurora oppugnationem aggreditur. dumque Germanos
 frigidius pugnam incuntes animaturus, arrepta scala inter primos ascen-
 dens, pugnam ordiunt, sclopetorum globis per cerebrum ac femur ada-
 ctis, mortuus concidit, Philiberto Challonio, Aurantij Principe, iuxta
 astante, ac longiori veste cadauer, ne Ducis morte miles perturbaretur,
 tegente. Cùmque eo cadente, per duas horas veterani acriter pugnasent,
 tandem

*Inducia
ello men-
sum Pan-
tifico à La-
noio dan-
tur, hac le-
ge, sexagen-
ta aureo-
rum milita
soluant.*

*Borbonius
paruum re-
pulis sum-
mam à Pon-
tificis sub-
missam, ob-
tempo Lan-
noio, rebi-
lioniis
Pontificis
dissuasus
vagat.*

*Cum expo-
dico expec-
tu suo cor-
mis Bor-
bonius Ro-
mam ver-
sus mouet.*

*Arrepta
scala inter
primos ma-
nia Roma-
na confusa-
dens, Bor-
bonius oc-
ciditur.*

1527

Faci Roma vastatur à Caesarianis.

Pontifex in Regio militum in Arcem S. Angeli obfessus, tandem eorum conditionibus transigit.

Caesariani mulieres ad viginti quatuor milia, relictis Ducum imperiis; fero octo mensibus Roma immanè grassantur.

Patricia cuiusdam tunc Roma.

Natus est Caesar filius Philippi Vallisoletii in Hispania.

tandem Germani & Hispani in suburbium, deinde in ipsam Urbem irrupere, desideratis cum Borbonio mille circiter viris, interfectis verò tam in oppugnatione quàm irruptione, quatuor Romanorum millibus. Diuina ac humana militum libidini cessere, in omnem sexum aetatemque omni libidinis, scuitiæ, ac cruciatus genere scuitum. Pontifex Clemens in Arcem S. Angeli fugit; vbi per integrum obfessus mensem, frustra quæ auxiliū à Confoederatis expectans, tandem cum Lanoio (qui Senis erat) ac Aurantio, quem veterani loco Borbonij Ducem salutarant, Vastio, Moncada, ac Alarcone, qui Neapoli Romam aduolabant, his legibus sexto Iunij transigit: Pontifex in stipendium Caesarianorum militum constitutis temporibus quadringenta millia aureorum nummūm persoluit, ac statim decem millia presentato. Cum tredecim Cardinalibus in Mole Hadriani (nunc Arx S. Angeli) custoditor, donec prima pecuniæ pensio sit persoluta, tum Neapolim aut Caietam proficiscitor, expectaturus Caesaris Decretum. Exinde Alarco cum tribus Germanorum ac totidem Hispanorum signis arcem ingressus, Pontificem cum Cardinalibus atque custodit, ceteros omnes dimittit. Cum Vastio ac Moncada Romam venerant Hispani ac Germani, qui in Regno erant Neapolitano, abiectisque Ducum imperiis, nil miseræ Vrbi reliquum fecere. Grassabantur enim in ea octo millia Hispanorum, duodecim millia Germanorum, quatuor millia Italicorum peditum: quos cum Lanoius ac Vastius educere conarentur, à seditiosis ad eandem quæsitæ, ægrè effugere; mansitque in Vrbe suo viuens arbitrio impius miles circiter octo continuis mensibus, peste inter eos nequidquam insigniter grassante. Memoratu dignum est quod Cochleus huius temporis Scriptor his verbis commemorat, in Actis Lutheri hoc anno: Erat (inquit) tum Romæ Italus quidam, sacco indutus, qui ante captam Urbem sæpè prædicauerat, graue imminere Vrbi exitium, nisi homines prauam vitam corrigerent, ac poenitentiam agentes iram Dei precibus auerterent. Cumque id sæpè fecisset magnis clamoribus in populo, comprehensus, & in carcerem coniectus, ibique detentus fuit, donec Deus re ipsa comprobauit, quod ille prædixerat. Dimissus verò è carcere à militibus, eis quoque prædixit, breue fore eorum gaudium ex illa præda. Cum igitur euenirent ea quæ prædixerat, creditus est prophetiæ habere spiritum, Ioannis Baptistæ nomen habens, & vitæ institutum sequens. Hæc ille. Vigesimo primo Maij huius anni nascitur Caesari Vallisoleti in Hispania filius, cui regenerationis hora nomen Philippi dedit: ob cuius natalem, dum ingentia per vniuersam Hispaniam lætitiæ eduntur signa, litteris Mercurini Gatinarum Caesar Monocæci sit certior, captam à suis Romanam, Pontificem cum Cardinalibus captiuum detineri. Recipit & paulò

paulò post litteras ab Anglorum ac Francorum Regibus, petentes Pontificem in libertatem restitui. Sed eius rei negotium iam antea Lanoio Cæsar per litteras ac Legatos dederat, quamquã testiturus in libertatem non sit nisi post septimum captiuitatis mensem. Quocircà fine mensis Iulij Cardinalis Eboracensis ex Anglia profectus, tertia Augusti Ambianum venit, ac cum Rege Francisco, nomine Regis Henrici, fœdus contra Cæsarem facit, quo Francus peditum equitemque, Anglus mensem in stipendia pecuniam certam, ad confœderatorum Itolorum castra se missuros pollicebantur, præfecto exercitui Foxæo Lautrech Domino, qui eum iusta manu in Italiam ad Confœderatos veniens, maioribus è Francia ac Heluetia subsequenter copiis, pulso Lodouico Lodronio, Bosium oppidum, deinde & Alexandriam, in potestatem redigit: tum positus ad Papiam seu Ticinum castris, verberataque tormentis arce, in urbem, cæso præsidio, captoque Duce, fine mensis Septembris irrupit, Antonio Leua, propter copiarum exiguitatem, Mediolani (vbi à Borbonio Romam proficiscente fuerat relictus) manente. Non enim præter ducentos equites, ac tria peditum millia habebat. Atque Romæ adhuc grassabantur Cæsaris milites, donec Lautrechii irruptione excitati, cum se abundè præda satiascent, insuperque singuli duos à Vastio aureos acceperant, Ducum se imperiis subiicientes, Romam deferunt. Obierat mense Octobri Caietæ Carolus Lanoius Belga, Prorex Neapolitanus, successitque illi Philibertus Challonius Auran-
tiji princeps, admodum adhuc iuuenis, Hugone Moncada multæ experientie sed duri ingenij viro, res cum eo administrante. Pridie Kal. Nouembris iterum Cæsar cum Pontifice transigit: superioribus tantum conditionibus additum; pecunia, quæ in Hispania ad sacrum erat collecta bellum, ac decimæ è sacris vestigalibus collectæ, Cæsari cedent, ei que in rebus Mediolanensibus ac Neapolitanis non aduersaretur; Ostiam ac ciuitatem veterem, pignora Cæsari traderet. Citra finem anni classis Confœderatorum, disputantibus Ducibus, Sardiniæ an Sicilia esset inuadenda, ingenti tempestate disiecta, ac aliquot mensis nauibus valde diminuta, cum nil memoria dignum gessisset, varios portus tenuit. Lotrechius quoque expectans, quis inter Cæsarem Regemque longæ, sed arcane tractationis exitus esset futurus, in agrum Bononiensem, Parmensem ac Placentinum, in hibernis militem distribuit; Cæsariani verò Germani in agro Romano, ac finibus Regni Neapolitani, hibernabant. Ultraiecti hoc anno is erat rerum status. Sexto Kalend. Iunij exules tentant nauigijs sub portam Telonariam urbem occupare, sed frustra. Inde decimo quarto Kal. Augusti exules ad se purgandos, & Ultraiectes ad eos accusandos, Dorestatum seu Wicam ab Antistite euocantur.

Fœdus quoque Rex Angliæ fuit cum Francisco contra Cæsarem.

Francus Papiam seu Ticinum receperat.

Lanoio Prorex Neapolitanus, de quo supra, Auran- tiji Princeps substituitur.

Classis Confœderatorum tempestate disiecta.

Exules Ultraiectim frustra occupare attemptant.

1527 cantur, cognitioque causæ Transisulanis datur. Interea in speciem agitur, vt cum Geldro (neglecto Burgundo, hoc est Cæsare) perpetua pax sanciatur; nec minus Buranus sub idem tempus Episcopum Dorestati inuisit, post diutinum morbum quasi valetudinem gratulaturus, pluresque dies cum ipso & ciuibus festiuè transigit. Kalendis Augusti Episcopus veritus ne quid Vltraiectini innouarent, eò proficiscens, condicto à Burano equitatu, qui suo equitatu in itinere se iungeret, ingressis iam coquis & familia, ipse circa Vechten pagum, portas sibi clausas intelligens, noctu plebs irarum in Oostbroeck diuertit. Missi sunt Legati ex vrbe eo die & sequenti, dimitteret externa auxilia, patere sibi tunc portari: (equites auxiliares erant ducenti, pedites quingenti.) Ille hoc recusabat. Et tandem, Agite, inquit, quando ita stat sententia, omnia deinceps armis agenda erunt. Hinc factiosi missis tabulis cum Geldro transigunt, & Nonis Augusti clauibus portæ Consuli Vulueno vi extortis, post tridie lucente aurora ducentos equites Geldros admittunt, & paulò post adhuc equites centum & quinquaginta, & peditum cohortem vnā.

*Episcopus
Vrauello
excludit.
tur.*

*Hinc aper-
tum, utiam
contra Ep-
iscopum,
bellum, ad-
ducantibus
ciuibus au-
xiliorum
Geldros.*

*Episcopus
impar belli
sumptibus
per Bura-
num cum
Margari-
ta Cæsa-
re seuerè
transigit.*

*Amersfor-
ti pro Ep-
iscopo sa-
ciunt.*

1528
*Legati Re-
gum Fran-
cie & An-
glie, pra-
sentibus
Oratori-
bus Venetorum ad
Sforza,
Cæsari bel-
la inducunt.*

Episcopus ad intercludendum vrbi commeatum ostium Leccæ munit, præfectis Pilano Amersfortio, Pellito Buscoducensi, & Sombreno cum ducentis equitibus. Vtriusque in agro hostilia eduntur. Sed tribus mensibus elapsis, ita Episcopi opes sunt accitæ, vt iam debellatum esset, nisi ad externa auxilia respexisset. Itaque Florentium Buranum Dorestatum euocat: aperte quod diu meditati erant, aggredi pergunt: ille celes-riter Bruxellam contendit. Conuentus Scoonhouiam indicitur. Ad sunt, 17. Kalend. Decembris hinc Episcopus cum suis, illinc Comes Hoochstraenus, Buranus, & alij; tandem transigitur his legibus: Margarita Austriaca, Cæsaris nomine, octauo Kalend. Decembris in militares sumptus dabit Antistiti sexdecim millia florenorum, ac in quinque proximos menses singulis mensibus quinque millia, quibus contra Geldrum mille pedites stipendio ordinario Antistes alet. Interea Antistes Diplomate à Summo Pontifice obtento, potestatem transferendi ditionem Vltraiectinam ac Transisulanam, in Cæsarem eiusque successores, procurabit. Quæ cum innotuissent, non multò post Amersfortij Antistitis mediocriter accipiunt præsidium; Gelder verò vt Vltraiecto, Rhenæ, ac Hasselio, aliisque oppidis à se occupatis prospiceret, quod tanto bello sustinendo non satis esse in Martino Rossemio auctoritatis censeret, Fredericum Meursij Comitem cum noua peditum equitumque manu Vltraiectum mittit, ei que Rossemium parere iubet. Mense Ianuario anni 1528. Burgis in Hispania Franciæ ac Angliæ Regum Legati bellum Carolo Cæsari indicunt, præsentibus Oratoribus Venetorum ac Sfortiæ. Hilari Cæsar fronte denuntiationem accipit. Sed Regis Angli

Angli Oratore dimisso, reliquos custodiri iubet, præfatus suos Oratores
 ab his in Italia detineri. Tum ab vtraque parte ingentes fiunt apparatus;
 motisq; Lotrechius Francus Bononia castris, per Æmiliam Flaminiam
 ac agrum Picenum in Regnum contendit Neapolitanum, captaque
 Aquila, ad interiora Regni Neapolitani progrediebatur, oppidis ac ciui-
 tatibus passim deditionem facientibus, præsidiaque admittentibus; re-
 degissetq; in potestatem vniuersum cum vrbe Regia Regnum, nisi clam
 numetante Cæsarianis Pontifice aliquot mensium stipendia, exercitus
 Gerinanorum, Hispanorum ac Italarum Roma deductus, Neapolim
 contendisset, ac ciuitates aliquot munitiores infedisset. Discessere Roma
 decimo septimo Februarij; delectuque habito, ex viginti quatuor mil-
 libus atuatorum, vix duodecim millia peditum ac mille quingentos
 equites recensere; ceteros pestis luxuque absumpserat. Antonius Leua,
 militem in officio rerenturus, Mediolanenses auro exhauriebat; inque
 extremam calamitatem coniectos, urbem fortunæque deferere cõgisse-
 set, nisi edueta præsidij parte Leucum recepisset, Mussiniũmque eius
 Præfectum à Confœderatis ad Cæsaris partes traduxisset, adiutus ab eo
 pecuniæ ac comæatus non exigua copia; quem ob hoc beneficium Cæ-
 sar Leucij Marchionis titulo omauit. Fine mēsis Aprilis Laurechius ca-
 stra ad urbem Neapolim communit, expectans Confœderatorum clas-
 sem, quò urbem terra marique premerent. Interè Cæsariani, qui Nea-
 poli in præsidio erant, spem concipiunt opprimendæ classis Aurianæ;
 quæ in sinu erat Salernitano, prætæque ei Philippus Auria. Conscen-
 dunt Neapoli classem Hugo Moncada, omnium Præfectus, Valtij Mar-
 chio, Cæsar Faramusca, Ascanius Columna, Princeps Salernitanus, Ca-
 millus Columna, Cruceus, Gobbius, Serenonius, ac clarissimi quique
 Præfecti, cum mille veteranis Hispanis sclopetariis, exceptis ordinariis
 classis militibus, ac ad hostem contendunt. Sed qui de eorum consilio
 per fidos exploratores ante biduum præmoniri, acceptis à Laurechio
 sexcentis sclopetariis omnia ad pugnam necessaria parant. Congre-
 diuntur in alto; emissisque prior Auria è sua prætoria ingentis tormen-
 ti globo, vltra quinquaginta Hispanos occidit, vulneratque plures. Tum
 Moncadæ tormentum (quamquam rectè librarum exoneraretur) non ta-
 men Auria tantum intulit detrimenti. Tandem Cæsariani virtute super-
 rati, classem perdidere, Proceribus omnibus, quos nominaui, cum Præ-
 fectis in hostium potestate relictis, excepto Moncada & Faramusca, qui
 pugna occisi in mare sunt deiecti, cum mille qui ceciderant mili-
 tibus. In Auriana classe tamen nullus ferè sine vulnere discessit, periereque
 quam plurimi; tam difficile fuit superare veteranos. Exinde arctius Nea-
 polis obsideri est cœpta, emissusque vrbe magnus imbellium hominum
 nume-

1528

*Inuadente
 Franco Re-
 gnum Nea-
 politanum,
 sic demum
 Cæsariani
 Romanam
 deseruerunt.*

*Mediola-
 nanisium
 etiam tunc
 auxilium
 fuit.*

*Classis ve-
 terumque
 infirma.*

*Cruceus &
 pugna clas-
 sis Cæsaria-
 næ à Confoe-
 deratis
 tunc dicitur
 Auriam per-
 didisse.*

1528

*Hinc Neapolim arsis
a Confu-
deratus ob-
fidetur.*

*Interdum
Leua Pa-
piani vi
expugnata,
omnibus
Francis in-
terfectis.*

*Andreas
Auria, ve-
lulus Fran-
cis, ad Ca-
sarem in-
clinat, &
quare.*

*Paulum
Casarem
cum Andro
Auria, seu
Doria.*

*Orasium
in castris
Gallorum
ad Neapo-
lim nonne
quidam
morbus,
que morbi
sunt pluri-
mi Dues
& milites.*

numerus. Litteras quoque ad Cæsarem, quibus terra marique auxilium ac pecuniam perebant, destinauerant; sed interceptæ, Lautrechio summis etiam difficultatibus implicato animum addidere. Laborabant enim Franci inopia aquæ, equitum, ac pecuniæ. Leui armatura equitum Cæsariani superiores erant; ac proinde non semel ereptum Francis com meatum ac vinum ad urbem detulerant. Orta etiam erat, iamque grassabatur intra & extra urbem pestis, Germanorum maxime utrobique negligentia. Lautrechius quoque frustra militem & pecuniam è Francia expectabat. Interdum Anronius Leua, eductis Mediolano copiis, Papiam vi expugnat, omnibus Francis, qui intrus erant, interfec-
tis. E Germania verò Henricus Brunswici Dux cum decem millibus peditum, ac sexcentis equitibus, Cæsaris pecunia conductis, in auxilium Neapolitanorum profecturus, in agrum Veronensem descendit, oppidaque aliquot capit. Sed cum Antonius Leua aurum non expediret, summa verò per omnem Italiam esset rerum omnium ac præcipue panis inopia; Germani, conuersis signis, mense Iulio in Germaniam redièrunt, duobus millibus exceptis, qui cum Leua manserunt, omni Neapolitanis auxilij spe velut sublata; nam & decimo Iunij Veneta classis virginum duarum triremium in sinum Neapolitanum appulerat, impediens, ne quid amplius mari in urbem adueheretur. Sed hoc rerum statu ecce Andreas Auria, relictis Regis Francisci stipendiis, Cæsari dat nomen, causatus inter alia patriæ suæ Genuæ libertatem à Franco opprimi, ac ad Sauoniam omnem rei maritimæ mercaturam transferri. Expugnauerant captiui Præfecti Cæsaris ægrum eius animum, promissa Genuensibus libertate; ad quam confirmandam ad Cæsarem in Hispaniam virum nobilem Generalem Franciscanorum miserant. Quo reuerso, his nomine Cæsaris cum Auria legibus conueniunt: Genua Cæsaris patro-
cinio libera esto. Sauoua Genuensibus pareto. Quod olim Auria in Hi-
spanos odium exercuit, obliuiscitor. Auria Cæsari cum duodecim tri-
remibus suis militato, eoque nomine quorannis sexaginta millia aureo-
rum in stipendium, cum Principatu Melphitano accipiro. Post hæc
Philippus Auria quarto Iulij cum sua classe Neapolim deserit, mensæque Augusto Andreas Auria cum duodecim triremibus suis Caietam, quæ in Cæsaris erat portus, venit; dimissisque capriuis Proceribus, qui cum ad transitionem pellegerant, Cæsaris militare signum exponit, Regisque Francisco totquem aureum cum insigni D. Michaëlis remittit. Inrerè pestis & nouus ille tum ex Veneris immoderatione, tum ex rupti aquæ ductus Poggij aquis in castris Francorum diebus canicularibus computrescentibus, morbus adeò Francorum ad Neapolim castris grassabatur, vt vix centum Lautrechio (præter rationem obstinatissime in obfidio-

obsidione perseveranti) superessent sani equites, pedites vix mille. Decumbebat ipse, vt & plures Proceres, grauitur, ac tandem Lautrechius, Vaudemontius, ac complures alij viri illustres moriuntur. Ægrotabat quoque vehementer Salutius qui Lautrechio in imperium successerat, Nauarrus, ac Guido. Quare Hugo Maramaldus, qui cum Prorege Aurantio Neapoli cum imperio erat, Capuam, Puteolos, ac Nolam, eiectis Francis, recuperat. Non enim solum Franci cum peste, sed & cum fame luctabantur. Demum mali magnitudine victa peruicacia, nocte clam castra Neapoli Auerfam mouent. Sed abitu à Cæsarianis precepto, inuaduntur ac sternuntur. Capitur Nauarrus, ac cum eo clariore Præfetti multi. Salutius Auerfæ sine commeatu inclusus & ipse paulò post se dedit, captiuusque cum Ducibus detinetur, militi sine armis discedendi copia facta. Et hic finis obsidionis Neapolitanæ. Prorex Aurantius, habita de his quæstione qui duris temporibus aliquid contra Cæsarem erant conati, Fredericum Ducem Caietanum, ac Henricum Bouiani Ducem, cum quatuor aliis viris illustribus, publicè Neapoli in foro securi percuti iubet. Mensibus Augusto ac Septembri nihilominus in Ducatu Mediolanensi bellum à Confederatis contra Cæsarianos acerrimè fuit gestum. Adueniente enim è Francia iustis cum copiis Fani D. Pauli Comite, vltraque duodecim millia peditum ac bis mille quingentos equites adducente, Cæsarianis negotium faceiebant. Antonius enim Leua octo millia tantum peditum ac octingentos equites habebat; quibus copijs cum ciuitates præsidij essent firmandæ, Francis loco aperto par esse non poterat. Interea Andreas Auria Genuam, in potestatem redigit, ac Cæsaris voluntate liberam esse iubet, arce mense Octobri funditus diruta. Receptant Genuenses & paulò antè Sauonam dignitatis suæ æmulam; cuius portum inutilem reddituri, lapidibus & ruderibus replerunt. Sub idem tempus Antonius Leua, vt militem aleret, Mediolanensibus prohibet, ne quisquam domi panem pinset, nec molitum frumentum habeat, præter eos qui id iuris à se numerata pecunia redemissent (hi octo continuis mensibus tres ci aureos in singulos modios numerauere) qua pecunia per totum ferè annum peditem equitemque Germanum ac Hispanum aluit, Insubriamque miserrima calamitate pressam Cæsari seruauit, Italici peditibus interea præda viuentibus. Hoc anno etiam seruebat apud Vltraiecti nos bellum, Dies Episcopo & Transisulanis à Burgundis Dordraci dictus erat, quibus Ducibus ad Kalend. Maias contra Geldrum gereretur bellum. Designati sunt Buranus, Rennenbergius, & Schenkus; decreta sedecim millia peditum, equitum sesquimille. Nec tantisper quies. Nam mox circa Nonas Martias magna vi frumenti Vltraiectum à Geldro congesta,

*Cæsariam
recuperant
Capuam,
Puteolos, ac
Nolam.*

*Præci mor-
bo saues-
centi Nea-
poli disce-
dunt.*

*Nihilomi-
nus Fede-
rati apud
Mediola-
nensibus bel-
lum profu-
gerunt.*

*Genua rui-
tu Fran-
cis, & di-
ruto arce,
libera esse
iubetur.*

*Genua rui-
turum: sed
quo tamen
Insubria
Cæsari ser-
uata.*

*Ferunt a-
pud Vltra-
iectum bel-
lum, inter
Burgundis
illius Geld-
rici auxi-
liantibus.*

1528

*Raffimus
Præfatus
Geldricum
Hagum
Comitum
Bolat.*

*Alia pars
Burgundi
multa loca
montia
Geldre ad-
iungunt.*

*Amiliani
Episcopi
struunt
mura recu-
perant.*

*Duravit
direptio
urbis tri-
dium.*

*Duravit
capite pu-
niri, plures
capti.*

congesta, recensuit exercitum ad mille trecentos pedites. Ex quibus, pau-
cis urbi præsidio relictis, cum reliquis Martinus Rossemius, copiarum
Geldricarum Dux, Hagum Comitis per medium hosticum pergens diripit,
tertioque die quam Hagum profectus fuerat opimus spoliis, acce-
ptisque præterea pro viginti adhuc aureorum millium persolutione ob-
sidibus, Ultraiectum regreditur. Circa idem tempus Schenkus in Trāf-
isulanis, Bubile, præsidium Geldforum munitum iuxta Campos, obfi-
det, & vi potitur; inde ad Hassaliam castra transfert, tandemque multo
sanguine ea potitur. Quinro Kal. Iunij Florentius Comes Butanus ca-
stra è statuis Leccæ mouens in Velaniam, primò Amisianum præsi-
dium capit, inde tertio die Hattemum contendit. Vbi iunctus ei Schen-
kius simul oppidum obsidione premunt. Demum post octenos grauif-
simos insulzus deditione capiunt; & paulò post Elburgani etiam se de-
dunt. Decimo sexto Kal. Iulij Harderwica trinis castris à Burgundis seu
Cæsariensis circumfessa oppugnatur, paucisque post diebus & ipsa dedi-
tur. Inrerèà Ultraiecti omnia motu plena; miles pro stipendio tumul-
tuatur, calices sacri & alia dantur. Denique Kalend. Iulij, tribus fratribus
in suburbio Insulari (*de Veert*) potissimum auctoribus, qui portæ eius
Præfectum longa ebrietate sibi deuinxerant, & tunc cum suis planè vino
obruerant, miles Episcopi eam portam inanè ingressus, urbem Ultra-
iectinam recuperat. Pedites Burgundi tantum erant octoginta, equites
ducenti quadraginta quatuor, reliqui Amorsfortij voluntarii & exules,
in vniuersum quadringenti. Pugnatum acriter in foro Boario, & vico
Prætorio. Cæsi Geldri quadraginta duo, Amorsfortij tres desiderati
sunt, capti Geldri ad centum pedites, qui ab equitatu Burgundico pro-
hibiti à publico, intra hospitia sua se continuerant. Reliqui milites in
omnem partem dilapsi, & maximè per Telonariam portam euaserunt,
Pacati nominis ciuibz dictum est, Palatinum (Episcopi nomen) fori-
bus inscriberent; reliqui prædæ dati; senserunt tamen & pacati nonnulli
damnum. Duravit direptio triduum. Scuitum denique in nudos &
omnibus spoliatos. Capti hi: Decani duo, ad S. Saluarorem & S. Petrum;
Canonici plures; Consulares, Fredericus Vochius Consul eo anno,
Ioannes Huchrenbrouckius, Arnoldus Vuluenus, Godefridus Regius
Prætor urbis, Gerardus Semmius, & alij. Equestris, Gisbertus Varas,
Ioannes Wicanus Loripes; ciuium præterea ingens multitudo: Deca-
nus maioris Ecclesiæ pietate vxoris Vordij exilis laui; & non multò
post Montfortium euasit. Quarto Nonas Iulij Episcopus in urbem
venit; octauo Idus, populus in forum Boarium vocatus, Episcopo nouo
iuramento obstringitur. Sub 14. Kalend. Augusti in foro Boario gladio
admoti sunt Godefridus Regius Prætor, Gisbertus Varas, & alij tres.

12. Kalend. eiusdem itidem capite plexi Ioannes Wicanus Loripes Equester, & sex alij, septimus Petrus Coppius produci iussus, per foricam carceris portæ Catherinianæ euasit. Postridie Episcopus Dorëstatum rediit, secum abducens Solinum Decanum ad D. Petri, Ventrodium & Cuntetorium Canonicos, & Equestrem Huchtenbrouckium. Ex his Ventrodus & Cuntetorius culeis insuti crudeliter in Rhenum abiecti & submersi sunt; reliqui vineti plures viginti, rescripto Burgundico, antequam ulterius sequeretur, subtracti sunt. Tertio Nonas Octobris, pax inter Geldrum & Cæsarem Gorcomij, ac deinde alibi, promulgatur his
 » legibus: Dux Geldriæ Carolus in perpetuum Franciæ secederi renuntia-
 » to, cum Cæsare nouum perpetuumque inito. Cæsar, deductis præsidij,
 » Duci capta Geldriæ oppida reddito. Dux, eiufque virilis tantum stirpis
 » liberi è legitimo matrimonio procreati, Geldriam Zutphaniamque vt
 » clientalia beneficia à Cæsare, legitimisque eius heredibus, non vt à Cæ-
 » sare, sed vt ab Hollandiæ Comite ac Brabantie Duce, obtineto pos-
 » sidetorque. Deficiente legitima virili stirpe, Geldria ac Zutphania Cæ-
 » sari, legitimisque vtriusque sexus eius heredibus, relinquuntur. Si Dux
 » mortuus filiam aut filias ex vxore reliquerit, Cæsar eiufque heredes,
 » eam aut eas recipito, pro dignitate educato, nobiles cum se digna dote
 » viro nobili ac claro in vxorem collocato. Cæsar Duci præfecturam tre-
 » centorum ordinariorum equitum concedito, annuam quoque pecu-
 » niariam ad vitam pensionem trium millium flotenorum persoluito.

Tanti fuit bellum Geldricum, quod annis quinquaginta per intervalla tenuit, redimere. Porro Vltraiectini quoque decimo tertio Kalend. No-
 » uembris se Cæsari tradiderunt hisce Tabulis iam tum 13. Augusti con-
 » ceptis: Quoniam Catolus Geldriæ Dux, nullo iure nullaque legitima
 » de causa, urbem Vltraiectinam occupauit, ac ex ea bellum Antistiti
 » Heinrico Bauaro intulit, occupatoque oppido Rhena, arce Hostilia ac
 » Ema, vniuersam ditionem Vltraiectinam ad grauissimarum exactio-
 » num solutionem coëgit, nullo in tecusantes, siue profani siue sacri ordi-
 » nis homines, sæuitiæ nec calamitatis genete omisso, adeo vt vniuersam
 » tandem prouinciam subegissent, nisi Caroli Quinti Cæsaris Duces ob-
 » stitissent, ac pedite equiteque adducto Geldrum repressissent: ne rursum
 » in easdem recideremus calamitates, ac aliqua ratione Cæsari de factis
 » huius belli causa sumptibus satisficeret, communi consilio, liberaque vo-
 » luntate consensimus, ac tenore præsentium consentimus, Henricus Ba-
 » uarus Antistes noster Cæsari Carolo, tamquam Brabantie Duci &
 » Hollandiæ Comiti, pro se suisque successoribus vtriusque sexus legiti-
 » mis liberis cedat, inque perpetuam possessionem tradat urbem Vltra-
 » iectum, Amersfortium, Rhenam, Wicam, reliquaque oppida, arces,

*Cæsari
 duo culeis
 insuti, in
 Rhenum
 missi.*

*Pax cum
 Geldro
 sequitur.*

*Tabula
 publica,
 quibus Vl-
 traiectini
 suo Episco-
 po sancta-
 tem conce-
 dunt iurif-
 dictionis in
 Cæsarem
 transfe-
 rendi.*

*Nota, Vl-
 traiectina
 dicta tra-
 dita Cæsa-
 ri tamquam
 Brabantie
 Duci &
 Comiti
 Hollandiæ,
 non alio ti-
 tulo.*

*Episcopo
relinqui-
tur sola iurisdic-
tio sacra, eius
proventus,
duplex Curia, & à
Cæsari duo
millia flo-
renorum
annua.*

*Populus
Vltraiccti-
nus Cæsari
sacramen-
tum dedit,
hinc & A-
mertsfortij,
& alij.*

*Vastius cō-
tra reli-
quias Frā-
corū in Re-
gno Nea-
politano
floruit
regē.*

*Leua quo-
que ad L. A-
rianum in
Insulā
Franci
superat.*

castella, ac munitiones Prouinciæ agrique Vltraicctini cum omni ap-
paratu bellico, pagis, villis, prouentibus, cum iurisdictione summa, me-
dia, infima, mixta, ac denique vniuersum absolutumque profanæ iuris-
dictionis imperium, ea ratione ac modo quo id præcedentes Antistites
supra nongentos possedēte rexerēque annos, ac vt absolutum decet Do-
minum Principemque, cum vniuerso Nedersticht, nempe Ouerstichtij, ac
id est Transisulani, dudū anrē in Ianuario se tradiderant nihil inde exei-
pientes præter sacram iurisdictionem, ac annuos eius prouentus, qui An-
tistiti eiusq; successoribus in sempiternum sati tecti manebunt, quem-
admodum Curia Episcopalis, quæ est in vrbe Vltraiccto, ac altera An-
tistite digna in hac Prouincia, quam eliget. Ad hæc Cæsar Carolus An-
tistiti Heinrico Bauaro singulis numerabit ad vitam annis duo millia
florenorum, donec tot ei sacerdotia procurarit, quæ dictam in singulos
annos summam conficiant, eaque in perpetuum Episcopatus reditibus
adiungi curarit: supplicantes & orantes Romanum Pontificem, hæc
omnia sua auctoritate approbare, confirmare, ratâque habere dignetur.
Hæc primū à quinque Canoniconum Collegiis, deinde ab Abbati-
bus, tum ab vrbis Senatu ac Nobilibus fuere subsignata, sigillisque
munita, ac tandem anno sequenti à Papa Clemente 13. Kal. Septembris
confirmata. Antistes suæ renuntiationis litteras 12. Octobris huius anni
cōsignauit, & Cæsaris Legato Antonio Lalaino Comiti Hoochstratano
dic 13. Kalend. Nouembris sollemniter tradidit; ac postero die populus
Vltraicctinus Cæsari sacramentum dixit, hinc 3. Nonas Nouembris
Amersfortij, & non multo postetiam Wicani & Rhenani. Hoochstra-
tanus, anrequam Vltraiccto in Brabantiam rediret, Præfectum vrbis
dixit Ioannem Erremondum; Consules Henricum Verborchium &
Petrum Merseltium, Prætozem Ioannem Culenburganum. Mense
1529 Aprili anno 1529. Alfonso Daualus Vastij Marchio contra reliquias
Francici exercitus, eorumque Confæderatos, in Regno Neapolitano
bellum gessit, eosque maiori oppidorum ac ciuitatum parte eiecit; sed
Calabros ac Apulos, defendente eos Melphi Principe Frederico Caraffa,
ac Simone Romano (qui duo fortuitis casibus his conatibus periēre)
subigere non potuit. Interea Fani D. Pauli Comes pro Francis in Medio-
lanensi ditione bellum varia gerebat fortuna, frustrâ conatus Ge-
nuam Sauonamque recuperare, ac cum suis Confæderatorumque co-
piis Mediolatum obsidete. Quare Papiam cum altera exercitus parte
proficiscitur: quam cum Mense Iunio occupare iterum conaretur, ab
Antonio Leua iuxta Landrianum pugna superatur ac capitur, cumque
eo Ioannes Chastillonius, Rangonius, Liniacus, Carbonius, ac aliquot
alij clariore Præfecti, cum omnibus impedimentis ac tormentis. Qua
clade

1529

*Francus
omni iure
in Flan-
driam, Ar-
tesiam, &
Tornacū,
& vicissim
Cæsar in
ciuitates
ad Somo-
nam suas
ceduto.*

*Ducatus
Bullionius
Episcopo
Laudensi
adiudica-
tus man-
te.*

*Iubet Cæ-
sar Medi-
ceas vi aut
amicitia
Florentiam
reduci.*

*Cæsar ex
Hispania
venit Ge-
nuam.*

*Auranti-
us cum cepit
Florentiam
versus mo-
uet.*

Attrebatenſi reſtituito. Rex iterum omni iure & prærogatiua quam in “
Flāndriam, Artesiam, Tornacum, Mortangam, Duacum, Inſulas, ac Or- “
ciacum allegare poteſt, libera voluntate cedito, eaque à prouocatione ad “
curiam Pariſienſem in perpetuum liberato. Ex aduerſo Cæſar iuribus & “
actionibus quas in ciuitates ad Somonam amnem ſitas allegare poteſt, “
abſolute renuntiato. Leonora Cæſaris ſoror Regi nuptura, cum Regis fi- “
liis in Franciam proficiſcitor: dotem illi pecuniariam Madrilij promiſ- “
ſam Cæſar dato, cui Rex centum millia aureorum liliorum addet, nomi- “
ne ſex millium peditum quæ Cæſari ſe miſſurum receperat. Rex Rober- “
to Marcano auxilia nulla mittito, Ducatumque Bullionium à Cæſare “
Antifſiti adiudicatum relinquito. Philiberto Challonio Aurantiij Prin- “
cipatum reſtituito. Carolus Egmondus, Geldriæ Dux Cæſari reconci- “
liatus hoc ſcedere comprehenditor. Hæc Nonis Auguſti acta, ſubſigna- “
ta ac ſigillis munita ante decimum quintum Septembris ſuere publica- “
ta. Poſt receptos filios an Rex iſta omnia præſtiterit, dicitur anno ſe- “
quenti. Dum hæc Cameraci nondum eſſent tranſacta, Cæſar iter in Ita- “
liam parans, Proregi Aurantio ſcribit, omnibus in vnum coactis co- “
piis, Pontificem Clementem ac Medicæos Florentiam vi aut amicitia “
reducatur, ceteraque omnia, quæ Pontificij iuris eſſent, illi ſubigat. Au- “
rantius ad Aquilam copias parans, ſine Iulij Romam proficiſcitur, ac “
cum Pontifice de belli ratione, militumque ſtipendiis agens, certam ab “
eo pecuniæ ſummam, tormentaque aliquot accipit. Germanis in vnum “
coactis, Vaſtius cum Hiſpanorum peditatu expectabatur. Interea Cæ- “
ſar rebus omnibus in Hiſpania conſtitutis, vxore filioque Philippo “
bienni iſtis in Principem relicto, cum integro ſeptennio in Hiſpania “
 fuiſſet, onerariis ac nauibus longis mille equites ac nouem millia peditum “
 imponens, Barcilone claſſem ſoluit, ac poſt quindecim dierum “
 moleſtam nauigationem duodecimo Auguſti Genuam appulit, ſta- “
 timquenuntium de pace Cameracenſi accepit, Felicemque Furſtenber- “
 gij Comitum cum octo millibus Germanorum peditum, ac mille equi- “
 tibus pecunia ſua conſcriptis, adueniſſe intelligit: qui apparatus Conſe- “
 deratos Italos inſigniter tenuit, maxime cum à Franco Cameraci ſe de- “
 ſertos viderent. Exceptis Venetis, omnes variis de cauſis Legatos gratula- “
 tum ad Cæſarem miſere. Ille Hiſpanos pedites in Inſubriam ad An- “
 tonium Leuam mittit, Germanos apud ſe retinet. Interea Aurantius “
 cum veteranis Italis ac Germanis decimo nono Auguſti Florentiam “
 verſus mouet, in itinere Spoletum recipit. Florentini enim, pulſis cieſtiſ- “
 que Medicæis, populare Imperium induxerant. Eam iniuriam familiæ “
 ſuæ factam Papa Clemens ſeprimus, inita cum Cæſare pace, eius auxi- “
 lio vindicare cupiebat. Cæſar trigefimo Auguſti Placentiam venit, “
 vt inde

vt inde Bononiam profectus cum Pontifice colloqueretur, reiectis
 Florentinorum (nisi Medicæos receperissent) ac Ferrariensium Legatis.
 Aurantius cum copiis haud procul Perusia confederat; quo loco ad
 eum Vastius cum Hispanico peditatu venit; factaque cum Malatesta
 compositione, Perusiam obtinuerunt, ac Pontifici reddidere. Decimo
 Septembris Cortonenfes Aurantio deditioem, persolutis viginti mil-
 libus aureorum, fecere. Hos Aretini decimonono sunt secuti. Fine Oc-
 tobris Aurantius tormentorum inopia lentè progressus, ad mœnia
 Florentina castra ponit, statimque conspexit, eam se urbem vnico exer-
 citu expugnare non posse. Certatum est per totum mensem Nouem-
 brem leuibus vario euentu prælijs: quo tempore Pontifex Bononiam
 profectus, Cæsarem post paucos dies eodem venientem summo cum
 honore ac gratulatione excepit. Tum Cæsar Franciscum Sfortiam eius
 se fidei sistentem, ac Venetorum Legatos audit, annirentèque Pontifi-
 ce, tandem cum vtroque vigesimo tertio Decembris his conditionibus
 transigit: Franciscus Sfortia Cæsari nongenta millia aureorum num-
 mûm persoluit, dimidiam partem ante duodecim instantium men-
 sium finem, alteram partem intra proximum decennium: interea Cæ-
 sari pignoris loco arx Mediolanensis ac Comensis maneto; qui eas Sfor-
 tiæ primæ pensionis solutione facta, restituet, ac Ducale, tum Diploma
 addet. Veneti Rauennam ac Ceruiam Pontifici restituunt, iuris sui in
 his actione seruata. Veneti ante elapsum mensem Cæsari omnia, quæ
 in Regno Neapolitano occuparunt, reddunt, duoque millia auri pon-
 do ex veteris fœderis debito soluunt. Cæsari alia auri millia pondo nu-
 meranto, quingenta ante decem mensium finem, reliqua fine anni. His
 capitibus firmatis, Cæsar statim Sfortiæ non solùm Insubriam, dimis-
 sis milicibus, restituit, sed etiam paulò post ei cognatam Christianam
 è Christierno Daniæ Rege ac Elisabetha sorore, decimum agentem
 tum annum despondit. Veneti quoque extemplo Pontifici Æmiliæ ac
 Cæsari Apuliæ ciuitates restituere. Hoc anno mense Septembri no-
 uum morbi genus, quod Sudorem Anglicum dixere, Germaniam &
 Belgium grauius afflixit. Antuerpiæ tridui spatio quadringentos aut
 quingentos homines periisse testatur Erasmus epist. 56. libri 26. Itaque
 cum solemnem supplicationem Clerus, Senatus ac populus Antuer-
 piensis, ipso die S. Michaëlis, placando Deo instituisset, subitò malum
 serpere desijt. Hoc eodem anno negotium Religionis in Germania
 æquè erat afflictum. Dicam verbis Cochläi: Fuit rursus Spiræ celebra-
 tus Conuentus Principum. Nam & Turcarum tyrannus potentior iam
 erat, subacta Vngaria, captaque Buda; & maiori cum exercitu in Ger-
 maniam tendere dicebatur: & in Religione indies magis ac magis gli-

1529
Tandem Cæ-
sar Bononi-
am ad colloquium
Pontificis.

Perusia
Cæsarianis
deditur, &
Pontifici
redditur:
hinc Corto-
na quinquæ
& Aretinum.

Pontifex
summo ho-
nore Cæsa-
rem Bononi-
am excepit

Postquam, Ve-
neti Pontifi-
ci Rauenna
& Ceruiam red-
derunt, Cæ-
sari ea qua
occupauit
in Regno
Neapolita-
no.

Sudore Angli-
canum quadrin-
gentis aut
quingenti
triduo
Antuerpia
morumur.

1529 scibat dissensio; Zuingliana enim factio & apud Heluetios, & apud ple-

*Præheretici
simul con-
tra Tur-
cam con-
ferret, per-
mittit eis
Ferdinan-
dus qua
frater pau-
li possit re-
notant.*

*Publico
scripto co-
natur de-
fenders Lu-
therus hinc
suum Ar-
ticulum,
Quid præ-
liari ad-
uersus
Turcam
sit Deo re-
pugnare.
Obsidet
Turca Vi-
nam Aus-
tria, &
maximè
etiam in
imbellis
edit crude-
litate.*

*Aliis va-
riis cunicu-
lis fecerat
Viennam
velut pen-
silem.*

*Nihilomi-
nùs post
quatuor
sed heb-
domada-
rum obsi-
dionem Con-
stantinop-
lim ingre-
ssus reuer-
ti cogitur.*

rasque vrbes Imperiales, Constantiam, Vlmam, Augu-
stam, Lutheranorum sectæ iam præualebat. Ar Rex Ferdinandus nul-
la potuit contra Turcam à sectis auxilia imperrare, nisi pacificè ac secu-
rè agere in opinionibus suis eas permitteret. Necessitate igitur cogenre
consensit in publicum decretum, quo vniciue quantum ad fidem &
Religionem attineret, liceret sic agere, vt de factis suis sciret & Deo &
Cæsari rationem reddere. Sed Cæsar illud decretum non probauit. Sub
idem tempus librum Teuronicum edidit Lurherus de Bello contra
Turcas; vbi defendit suum Articulum, Quòd præliari aduersus Turcas
sit repugnare Deo; item, Quòd Deus & Turcam & Papam simili per-
cutiat cæcitate; & similia. Ex quibus denique factum, vt Turcarum ty-
rannus Solimannus, vastata Vngaria, Viennam caput Austriæ venerit
die 21. Septembris, habens in exercitu suo quadringenra millia mili-
tum, circumdans vrbe sexdecim castris per circuitum, quæ ad tria
aur quatuor milliaria extendebantur; occupans præterea & pontem
Danubij, & suburbia. Iussa fuerat vrbe excedere omnis imbellis turba,
quæ magna ex parte in manus hostium incidit. Infantes dissecuerunt
medios, mulieres ac senes, quos in seruitutem abducere volebant, per-
foderunt palis, transfixerunt verubus, dissecuerunt gladijs. Rex Ferdi-
nandus fortissimo munierat vrbe præsidio, cuius supremus Capiraneus
erat Illustrissimus Dux Bauariæ Rhenique Palarinus Philippus.
Hostes, qui bombardas magnas non aduexerant (quia vrbe subito
occupare intendebant) maxima vrbi præsidioque pericula intentabant
cuniculis antrisque subterraneis, quibus vrbe velut pensilem facieb-
ant, & imposito puluere tormentario, eoque incenso, terribilissimis
fragoribus ruptisq; muris demoliebantur. Vrbe magna ex parte mu-
ris nudata, fecerunt creberrimas oppugnationes, sed inuictum præsidij
robur semper cum damno eos repulit. Interea Rex Ferdinandus, qui in
oppido Lintz velut in specula ad Danubium morabatur, magna vndiq;
cociabat auxilia, vt obsessis opem ferret, quorum magna pars in procin-
ctu iam erat. Quod vbi animaduertit Turca, soluit obsidionem incen-
sis castris suis die decimo sexto Octobris, & inglorius Cōstantinopolim
reuersus est. Hæc Cochlæus horum panè spectator. Sub idem tempus,
(nempe 14. die Octobris,) Margareta Austriaca Belgij Gubematricis pro-
mulgat Edictum, cuius hæc præcipua verba sunt, ex Gallico translata, vt
sunt impressa cum aliis Diplomatribus, Gandau anno 1559. Cæsar suis fi-
delibus salutem. Tametsi contra errores & nouitates Martini Lutheri &
aliorū varias ediderimus Ordinationes, appositis certis pœnis grariosis,
(vide suprâ ad annū 1526.) nec tamen proficiamus; idcirco vltia ea quæ
supe-

„superioribus Edictis à nobis constituta sunt, præcipimus quatenus om-
 „nes in terris nostris habitantes, vel conuersantes, ante vigesimum quin-
 „tum Nouembris proximum, ad manus primarij Præfecti loci, vbi ha-
 „bitant vel versantur, deferant omnes libros & scripta, quæ habent, di-
 „cti Lutheri aut aliorum opiniones continentia, sub pœna confiscationis
 „corporis seu vitæ eius qui hoc facere neglexerit. Et tamen, vt omnes in-
 „telligant, nos neque vitæ neque facultatibus aliorum inhiare; moti mi-
 „sericordia, & de speciali gratia consentimus, vt quicumque priuatim
 „seu etiam publicè perperam de Fide, de Sacramentis vel Ecclesiæ consti-
 „tutionibus senserint, si pœnitentia ducti ante dictum vigesimum quin-
 „tum Nouembris apud primarium loci Præfectum errores suos & per-
 „peram facta ciurauerint, quòd nobis & Iustitiæ hac ratione per omnia
 „censebuntur satisfecisse, saluo, quòd ante finem quindecim dierum pro-
 „ximè sequentium, à Pastore suo vel alio potestatem habente doceant se
 „etiam Ecclesiæ Catholicæ esse reconciliatos; ijs tantum exceptis qui se-
 „mel in gratiam recepti iterum lapsi sunt, aut qui in vinculis detinentur,
 „aut quorum lis pendet, qui corrigentur secundum sua delicta, eorum-
 „que exigentiam. Datum Bruxellæ decimo quarto die Octobris an-
 „no 1529. Hac hieme (vt diximus) sedebat cum copijs Aurantius ad
 „Florentiam. Interea Bononiæ ad coronandum corona aurea Cæsarem
 „per Pontificem Clementem necessaria instruebatur: quibus paratis, eam
 „Cæsari magna cum pompa imposuit die 24. Februarij anni 1530. die
 „natali Cæsaris (quo die & Aquisgrani corona argentea fuit redimi-
 „tus, & Rex Franciscus captus) cum ante biduum ferream Lombardici
 „Regni coronam capite suscepisset. Peracta coronatione Cæsar multis
 „diuersis ornat honoribus, ac inter alios Antonium Crouiacum Reussij
 „Dominum Comitem renuntiat. Exinde in gratiam recipit Ferrariæ Ducem,
 „ei Carpium oppidum, acceptis sexcentis auri libris, in perpetuum
 „beneficium concedens. Tum Mantuam venit, omniq; magnificentiæ
 „genere à Marchione Frederico exultus, cum ante abitum, dato Diplo-
 „mate, Ducem creat. Pontifex sine Martij Romam reuertitur. Iam Fran-
 „corum Rex Franciscus omnia pararat, quæ ad recipiendos obsides filios
 „è promisso fœderis Cameracensis erant necessaria, Cæsarisque syngra-
 „phas ac pignora ab Angliæ Rege impetrarat. Itaque Anna Mommo-
 „rancius, primus Curiz Regalis Præfectus, mox mense Ianuario huius
 „anni cum auro ad Fanum Ioannis Lusij venit. Comestabilis verò Cas-
 „tellæ cum Regis filijs Fontarabiam, cuius mœnia allabatur annis To-
 „losa, Galliam ab Hispania eò loci separans. In hoc amne longa stabat
 „navis vtriusque Regni ripam ferè contingens anchoris firmata. Hic mo-
 „netarij ab vtraque parte de auri natura disputantes, idque examinantes

1529
Edictum
iterum
Belgicum,
quo vtrius-
que hereticis
omnibus
ante fla-
mam eorum
errores suos
ciurandis.

Excipian-
tur tamen
hi qui re-
lapsi sunt,
aut nunc
in vinculis
detinentur.

Coronatus
Cæsar à
Pontifice
Bononiæ
corona au-
rea.

1530

Parisijs vari-
etates ornatus
honoribus
& titulis.

Vix appa-
ratum redi-
mendum Re-
gio Fran-
ciæ liberis.

1530

*Demum
post trium
mensium
altercatio-
nem adduc-
ta ad huc
erat qua-
draginta
milia.*

*Ducis Rex
Francis
Leonoram
foras Ca-
saria.*

*Florentini
obfessi em-
piratui in-
opia labo-
rarentes
pinxit.*

*Pugna a-
era, qua
Auranti-
us occubuit
vincitibus
tamen Ca-
sarianis.*

*Leges qui-
bus Floren-
tini Casari
se tradunt.*

(nempe singuli frustulum habebant vnius massę, de qua in fœdere con-
uenerant) tres ferè triuere menses. Eò tandem descensum, vt Franci sum-
mę mille ducentorum millium, adhuc quadraginta millia addiderint.
Tum demum auream monetam nauì imponunt, traduntque Comesta-
bilis Castellę ministris; illi verò Mominorancio sanos restitunt Regis
Francisci filios, ac sponsam Leonoram: quos Rex, qui hactenus Bur-
digalis substiterat, summo cum gaudio suscepit, ac sub anni initium
Leonoram in vxorem ducit, mensęque Martio corona aurea ad Fanum
S. Dionysij redimiri, solemnesque Parisijs nuptias celebrari curauit.
Augebatur interea indies Aurantij ad Florentiam exercitus, quòd facta
per Italiam pace, non nisi hoc bellum Florentinum restaret. Vastius,
qui trans flumen Amum vr̃bem premebat, cum iusta manu Florentia
profectus, Empolim expugnat; Volaterras ter frustra oppugnat. Floren-
tini ab alia parte Ducibus Stephano Columna ac Malatesta, ante auro-
ram Germanorum castra inuadunt. Sed Malatesta tardius subsequen-
te, qui priores castra inuaserant, multis trucidatis à posterioribus in vr̃-
bem repelluntur. Post captam Monopolim Florentini com meatu egere
cœperunt. Eius comparandi causa Ferrucius Florentinorum Dux cum
iusta manu Pisas profectus, copias augebat, vi com meatum in vr̃bem
importaturus. Rebus omnibus paratis, cum copijs Pisas egreditur. Au-
rantius de eius aduentu ac viribus dudum certior factus, cum maiori
manu obuiam progreditur, ac in Pistoriensibus montibus Ferrucium
adeptus, prælium committit. Cumque non Ducis, sed equitis officio
functurus, inter primos equum calcaribus incitat, bombardę manua-
lis globo traiectus cadit, Florentini tamen funduntur. Captus Ferrucius
à Maramaldo priuatę inimicitię causa occiditur; capitur & Ioannes
Cares cum plerisque clarioribus Præfectis, cecidere è militum vulgo
multi. Hac pugna fracti Florentini, cum denuò castra Casariana inua-
dere statuisent, Malatesta se secuturum negante, quòd res temeritatis
plena esset, nihil est factum. Cumque ad seditionem res spectaret, pru-
dentium intercessione necessitati cedentes, quarto Idus Augusti qua-
tuor Oratores in castra ad Ferdinandum Gonzagam (qui Aurantio
cæso, Vastio ad Cæsarem profecto, successerat) pro compositione mit-
tunt, ac postero die his legibus conveniunt: Florentini Casarianis mi-
litibus debita hoc bello stipendia persolunt. Vrbis status è Cæsaris
arbitrio intra tres proximos menses componitur. Libertas facta testā
maneto. Omnium iniuriarum obliuio esto. Balconius Malatesta cum
duobus peditum millibus vr̃bis custodię præsto. Medicæis patria ac
bona restituntur. His ita transactis Casarianorum præsidium in vr̃-
bem admittunt, redeuntibusque cum eis Medicæis, Reipublicę munia
complit-

committuntur; pauloque post Cæsar Alexandrum Medicæum, è Pontificis voluntate, Hetruriz Ducem tenuntiat, tradita ei in vxorem Margatita filia notha. Tenente obsidione Florentina, Cæsar ad Comititia Augustæ in 8. Aprilis à se indicta etat profectus, venitque eò tardiùs; variis honoribus & pompis in itinere à Veneris & alijs detentus. Ceterùm quis fuerit successus horum Comitiorum, istis verbis commemorat Cochleus ibidem præfens: Die 15. Iunij in profesto Corporis Christi Cæsar venit Augustam, ab omnibus solemni pompa exceptus. Illoque adhuc vespere, & altero die manè per suos egit cum Electore Saxoniz aliisque Principibus Lutheranz factioni adhaerentibus, vt antiquo more irent simul cum Maiestate ipsius aliisque Principibus ac Statibus Imperij in Processione publica, qua deportaretur Venerabile Sacramentum Corporis Christi. Illis autem excusantibus sese, & multa obtendentibus, que circa eam rem suæ obsisterent fidei; petijt tandem, vt si nollent propter honorem Dei comitari, facerent saltem propter ipsum Cæsarem, vt Vasalli & Principes Imperij. At nec ea ratione persuadeti potuerunt. Vnde factum est vt Processionis tempus vsq; in meridiem protractum fuerit. Cæsar verò nihilominus vnà cum alijs Principibus ac Statibus Imperij, suisque cum Proceribus Hispanicis Burgundicisque, eam Processionem deuotissime simul & splendidissime peregit. Lutheranorum verò contumaciam Cæsar egerrimè ferens, voluit, vt mox altera die cum saluo conductu abirent domum. Alij autem Principes, pacis & concordiz auidi, supplicarunt eius Maiestati, vt sedata ira, daret eis publicam audientiam, iuxta tenorem Ediçti per quod vocati fuerant. Sie die 20. Iunij incepta sunt Acta publica. In proximo confessu audientiam dedit Lutheranis Principibus, qui ex scripto fecerunt recitari fidei suæ Confessionem Teutonicè; quam & Latinam exhibuerunt, cuius architectus præcipuus fuerat Philippus Melanchthon. Parant Catholici confutationem, ostendentes Lutherum antea longè aliter docuisse, exhibueruntque eam Cæsari, Cæsar Principibus Catholicis. Quibus cum videretur leniùs respondendum, eaque omittenda, dum mutaretur confutandi modus, abierunt dies aliquot. Exhibitus deinde breuior modus, iterùm consultatione Principum in disquisitionem venit, resque vltra tres septimanas extrahitur; glotiantibus interea Lutheranis, Papistas obmutuisse. Tandem confutatio in publico recitata fuit, & multa vltro eitròque sunt disputata. Interea Lutherus varios edebat libellos, quibus & Cæsarem Germanis, & Episcopos plebi odiosos redderet; & palàm Augustæ prope curiam Electoris Saxoniz vëdebantur, in quorum vno inter cetera hæc sunt: Non possum non sollicitus esse pro paupere, misera, derelicta, prodita ac vendita Germania. Post Lutheranos aliam quoque

1530

Alexandrum Medicum
Cæsar Duce
Hetruriz
Margaritam filiam
notham.

Dux Saxoniæ
Lutheranus
cum suis
recitat
Comitari
Cæsarem
in Processione
Venerabile
Sacramen
ti Angu
sta.

Venerabiliter
hæc
commotus
Cæsar, Ita
men eadem
addit en
das publi
citas an
dientiam.

Exhibetur
Cæsari
Confessio
della
Augusta
no. archie
pæ Philippo
Melanchthon.

1530

*Item aliam
fidei confes-
sionem ex-
hibuit Cæ-
sari qua-
tuor ciui-
tates Im-
periales ex
officia
Zwinglij.*

*Non reci-
piunt Lu-
therani
Articulos
à Cæsare in
Racisja
præsenti-
bus.*

*Subscribit
tamen us-
que Arri-
cani quor-
que Electro-
rum, Princi-
pes & E-
piscopi am-
plius cen-
tuos 39.*

*Moritur
Margarita
Gubernatrix
Belgii,
succedente
Maria so-
rore Cæsa-
ris.*

1531

*Ferdinan-
dus Rex
Romanorum
Aquisgrani
corona-
tur, frater
sua reila-
mans Sa-
xonia.*

*Venit Cæ-
sar cum so-
rore Ma-
ria Huga-
ria vidua
in Belgii.*

quoque fidei Confessionem exhibuerunt Cæsari Oratores quatuor ciui-
tatum Imperialium, Argentinenſis, Conſtantiensis, Memmingenſis, &
Lindauienſis, qui ſectam ſequēbantur Zwinglij. Quam Cæſar per eod-
dem Theologos, qui Lutheranam confutauerant, confutari iuſſit: quæ
confutatio publicè eidem recitata eſt. Cæſar diſceſſuris Lutheranis cer-
tos propoſuit Articulos in publico Receſſu; nempe, vt intra 15. diem
Aprilis proximè futuri darent ſigillatam reſponſum, An per omnia
cum ſua Maieſtate & cum aliis Principibus Statibusque Catholicis in
fide conuenire velint, nec ne. Item, vt interea temporis nihil noui in cau-
ſa fidei ſinerent in terris ſuis edi aut venumdari. Item, vt aduerſus Zwin-
glianos & Anabaptiſtas cum Catholicis conuenirent. Verùm illi eiuf-
modi Articulos recipere noluerunt, & ſine concordia diſceſſerunt. Cæſar
autem nihilominus poſtea cum omnibus aliis Electoribus Statibusque
in generali Receſſu, vt vocant, firmiter conſulit, vt omnes conſantiſſi-
me in priſca Maiorum ſuorum religione ac fide permanerent. Hæc acta
ſunt Auguſtæ, & ſigillatim ſubſcripta die 19. Nouembris. Deinde diſceſ-
ſerunt omnes, Cæſar & Rex frater eius & multi cum eis Principes verſus
Coloniam, alij domum. Hæc Cochleus: qui ad annum ſequentem Lu-
theri calumniis reſpondens aſſerit, Receſſui huic ſubſcripiſſe, ſive per
ſeipſos ſive per legitimos Procuratores, quinque Electores, Principes
alios Eccleſiaſticos triginta, ſæculares viginti tres, Abbates viginti duos,
Comires & Barones triginta duos, ciuitates Imperiales triginta nouem.
Et paulo poſt, pridie Kalend. Decembris Mechliniæ è viuſ decedit
Margarita Auſtriaca Cæſaris amita, ætatis anno ſerè quinquageſimo
ſecundo, Belgicæ gubernationis circiter vigefimo tertio; ſepeliturque, vt
iuſſerat, corpus Burgis in Hiſpania iuxta fratrem Philippum, cor Bru-
gis Flandriæ apud matrem, Mechlinia, vt patria, ſibi viſcera ſeruante.
luſtis pro dignitate ſolutis, Cæſar in eius locum Belgis præſſe iuſſit: ſo-
rorẽ Mariam viduam Hungariæ Regis, quam ex Auſtria Auguſtam
perductam, in Belgium ſeproſciſcentem ſequi voluit. Nonis Ianuarij
anni 1531. Ferdinandus Bohemiæ ac Hungariæ Rex, Cæſaris frater, Co-
loniæ Agrippinæ, præſente Cæſare, à maiori Septem-virum parte Ro-
manorum Rex renuntiat, reclamante, facta obteſtatione, Saxone,
omnibus Proteſtantiſ, tertioque Idus Ianuarij corona Caroli Magni
argentea Aquisgrani magna cum pompa redimitur; Cæſarque publicis
litteris edicit, cum omnes Imperio ſubditi pro Rege agnoſcant; reci-
piant, ac obediant, expreſſe eadem de re ad Saxonem omneſque Prote-
ſtantes ſcribens. Decimo Nono Kal. Februarij, cum ſe Aquisgranenſes
Romanorum Regi ſacramento obſtrinxiffent, poſtero die Cæſar cum
ſore Maria in Brabantiam, Rex Romanorum in Auſtriam contendit.

Hunc

Hunc annum Cochleus istis verbis prosequitur: Cùm Cæsar, alique
 Principes ac Status Imperij in generali Recessu constanter conclusissent,
 permanendum esse in antiqua fide ac religione Patrum, nihilque inno-
 uandum ante Generalis Concilij determinationem, Lutherus, qui probè
 sciebat, quàm fortiter essent Electori Saxoniz concessetati aliquot Prin-
 cipes ac ciuitates sectæ suæ, cœpit feroeissimè proteruire, edens Teuto-
 nicè libellos duos; quorum vnum inscripsit, Glossam in prætensum
 Edictum Imperiale; alterum, Præmonitionem ad Germanos suos dile-
 ctos. In vtroque sanè protestatur se non suadere bellum aut seditionem,
 eum interim nihil faceret studiosius. In priori ista habet inter alia: Ve-
 rumtamen cùm videam quòd hunc præcipuum articulum diabolus
 semper blasphematur per suos porcinos Doctores, neque quiescere aut cel-
 sare potest; dico ego Doctor Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu
 Christi indignus Euangelista, quòd hunc Articulum (Fides sola, absque
 omni opere, iustificat coram Deo) firmum atque inconeussum permitte-
 re debet Romanus Imperator, Turcicus Imperator, Tartaricus Impera-
 tor, Petrarum Imperator, Papa, omnes Cardinales, Episcopi, Sacerdotes,
 Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus simul
 cum omnibus dæmonis, & debent insuper habere ignem infernalem
 super capita sua, & nullam gratiarum actionem. Hæc Lutherus illo Tra-
 ctatu. Et Tractatu altero: Turca sanè tam infans non est, vt contra
 suum Alcoranum pugnet aut insaniat, sicut faciunt diaboli nostri Papi-
 stæ, qui contra proprium suum Euangelium furunt atque insaniunt:
 atque per hoc faciunt Turcam purum sanctum, se verò meros ac veros
 diabolos. Et rursum; Omnia sunt per Papæ asinos obscurata & oppressa:
 sunt vtique asini, & quidem magni, rudes & indocti asini in negotiis
 Christianis. Nam & ego vntus eorum fui, & scio me hic veritatem dice-
 re. Ista Lutherus. Pergit Cochleus: Dum hæc in Saxonia fierent, ac gran-
 de ad Lutheranzæ sectæ defensionem conflaretur coniurationis fœdus
 quorundam Principum, Comitumque & Ciuitarum, Cæsar verò in
 Getmania inferiore (vbi multas habet Prouincias hereditarias) occupa-
 tus esset, apud Helucios multis iniuriis vexabantur Catholici, maximè
 à Bernensibus & Tigurinis, qui ceteris erant potentiotes. Vnde factum
 est vt Quinque Cantones Catholici, nempe Lucernenses, Vriensis, Sui-
 tentenses, Subsiluani, atque Zugenses, communi decreto bellum Tigurinis
 indixerint die quarta Octobris. Mox igitur, hac denuntiatione facta, ad
 pugnandum sese ex vtraque parte parauerunt. Die itaque vndecima
 Octobris Tigurini, præmisso eorum Capiteano cum cohorte vna ac sex
 bombardis rotatis, ipsi cum optimo quoque milite ac viginti bombardis
 grandibus subsecuti, transcurso Albi monte, prope Monasterium quod
 Cappella

Lutherus
 imaxi
 Saxoniæ
 Federatus
 Principi.
 bus imaxi-
 sum furo.

Vocat se
 Euangeli-
 stam, pro-
 testaturq;
 contra Im-
 peratorem,
 Papam, co-
 tum, mū-
 dum, simul
 cum omni-
 bus dæmo-
 nis.

Prebatur mi-
 titur Lu-
 therus Pa-
 pistæ prio-
 ri esse
 Turca, &
 meros dia-
 bolos.

Helucij
 Catholici
 contra Ti-
 gurinos hæ-
 tericos se
 denuntia-
 arma pa-
 rant.

1531

Primum
prælium,
vincitibus
Catholicis,
ubi cæsus
Zwing-
lius, aliq-
uot mille quin-
genti.

Secundum
prælium
apud Hel-
vetios, ubi
rursum hære-
tici ad-
uersum.

Tertium
prælium,
pugnanti-
bus tam pro
Tigurinis
hæreticu-
rum scilicet
Bernensi-
bus sed &
Basilien-
sibus & aliis.

Quintum
sancti præ-
lium, tam-
quam incli-
nante
tandem vi-
ctoria ad
Catholicos,
cæsi hære-
tici sex
millibus.

Quartum
prælium
eisdem Ca-
tholicis
proferunt.

Tandem
pax sanc-
tur.

Cappella dicitur, tres Cantones Catholicorum, nempe Sutenfes, Zugenfes & Subsiluanos aggregati sunt. Catholici autem, positis insidiis, statim post congressum retrocesserunt, fugam simulantes. Mox verò valido cum agmine prorumpentes, Tigurinos in fugam verterunt, numerusque caesorum fuit ad mille quingentos. Repertus fuit in ea strage & Zwinglius omnis discordiæ inter Heluetios auctor, & alij Apostatæ insignes, nempe Abbas & Prior Cappellæ, Commendator Rismacensis, & alij; & ex ciuibus fortissimi quique. Alterum deinde prælium commissum est die decimo septimo Octobris, iterum Catholicis secundum, hæreticisq; aduersum. Nam Tigurini seu Turicenses post acceptam cladem vocauerunt in auxilium Bernenses, collectoque exercitu circiter triginta millia peditum processerunt in campum, partitoque exercitu in duo agmina, Turicenses versus Zugam, Bernenses versus Lucernam profecti sunt. Quinque autem Cantones Catholici, coniunctis viribus ad octodecim millia peditum habuerunt, congressiq; cum Bernensibus circa fluuium quemdam, compulsi sunt in fugam: in fluuiio autem perierunt quingenti, & cæsi sunt in prælio septingenti. Rursus prælium est die vigesimo quarto Octobris. Tigurini enim ac Bemenses accesserant in auxilium Basilienses quoque & Schaffhusenses, volebantque noctu in hostes imparatos irruere. Catholici non omnes erant simul. Lucemenses enim propter Bernenses seorsum habebant exercitum. Alij autem quatuor Cantones, intellecto hostium proposito, albas camisas super arma sua inducunt, ut noctu inter se cognitionis signum haberent. Inito igitur prælio, primum certamen adeo asperum atque ctuentum fuit, ut Catholici citra principia ad quintum usque membrum seu ordinem caderentur. Deo autem adiutore, vicerunt tandem, atque hæreticos in fugam compulerunt, cæsis sex millibus eorum. Neque tamen quieuit ira hostium. Ultimo enim die Octobris in Vigilia omnium Sanctorum rursus congressi sunt Turicenses contra quinque Cantones Catholicos, sed nihilo felicius quam prius. Nam Catholici secunda hora noctis sex millibus inuasit eorum castra, cæsisque quinque millibus hostium, reliquos qui non auferant, cepit. fuerant autem iisce castris octo millia. Tandem intercedentibus multarum ciuitatum Imperialium Imperatoribus, hæretici concordiam cum Catholicis Quinque Cantonibus iniectunt, Turicenses quidem die 16. Novembris, Bernenses verò die 24. eiusdem mensis; hac lege primaria, Singuli singulos absque disputatione circa suam fidem quietos dimitterent. Hæc Cochlæus. Eodem hoc anno circa Kalend. Octob. Christiernus Secundus, Daniz Rex, exul exactusque, cum iusta neque à Cæsare, neque ab alio Principe auxilia impetrare potuisset, consensu Cæsaris à Belgis mutuò accipit duodecim

decim onerarias naues maiores, ac mediocrem pecuniarum summam, coactisq; circiter decem millibus peditum, ac aliquot voluntariis, classis imponit, Norwegiamque versus contendens, inde se Daniam amicorum ope facile subacturum sperabat. Appellit cum classe Anfloium, munitionemque Aggershusianam deditione obtinet. Ex aduerso adiuti à Lubecensibus Fredericus Electus Daniæ, ac Gustauus Sueciæ Rex, conatibus Christiemi facile resistere. Nam propter hiemis summam ea in regione asperitatem, agi ab vtraque parte parum potuit, nauibus non paucis tempestate deletis. Cuius belli occasione factum est, vt summa annonæ apud Hollandos esset caritas. Lubecenses enim Danis coniuncti Zontam clauferant, nec Hollandos eam transire volebant, ægerim ferentes, quod nauibus & milite eorum instructus Christiemi nouum eis concitasset bellum; quamquam eò Regem Christiernum rede-gissent, vt Anfloij muris inclusus, se defendere cogeretur, qui & non multo post per speciem compositionis in hostium classem cum paucis ingressus, causantium (sed falsò, vt volunt) quod leges induciarum violare esset conatus, Sundeburgi arcis Holsatiæ munitissimæ captiuus includitur, in qua post annos vigintiquinque obiit. Tandem sequenti Iunio Belgæ cum Danis ac Lubecensibus Copenhauiz congregati, firmam æternamque pacem fecerunt. Tertio Decembris Cæsar in Germaniam profecturus, ptimùm Tomacum certis de causis contendit, ibique eo die Equitum Aurei velleris numerum, nouis aliquot adscitis, supplet. Mense Ianuario anni 1532. Cæsar à Belgio Ratisbonam ad Comitata contendit; Kalendisq; Februarij Moguntiam veniens, Archipræfule ac Palatino petente, concedit, cum Protestantibus de pace agi liceat. Sed numquam res ad optatum finem peruenisset, nisi Solymannus Tutarum Rex cum trecentis vitorum millibus ad expugnandam Austriæ Viennam aduenire fuisset nuntius. Quare concedente Cæsare, vt ad tempus Generalis aut Prouincialis Concilij Protestantes sine vlla molestia Religionis nouæ ritibus vterentur, communibus omnes consilijs ac animis auxilia Cæsari contra Solymannum mittunt. Erant autem in Protestantium federe Germaniæ Principes septem, Ciuitates viginti quatuor. His se non Religionis causa, sed quod Ferdinandum Rôm. Regem creatum non probarent, Bauari fratres iunxerant; Rex quoque Francorum, qui apud Bauaros centum millia aureorum liliorum deposuerat. Erat & eis operam pollicitus Anglus, qui tepudiata Cæsaris matertera, Annam Boulainam ex se in adulterio grauidam vxorem ducere animo decreuerat. Ita Heuterus. Sed Cochletus huius æui Scriptor in hunc modum narrat ad annum præsentem: Cæsar vt eiusmodi motus conspirationesq; sectarum in Germania incurrentis consilijs reprimere-

1531
Auxilia
Christierni
nou Danos
à Belgio ad-
cipi reu-
perando
Regno, sed
nullo fru-
ctu.

Tandem
Christiernus
ab ho-
stibus in
carcerem
compingi-
tur, ubi
post aliquot
annos obiit.

1532

Conceditur
à Cæsare
Lutheranis
ad tempus
quies vt si-
milis auxi-
lia mittant
contra ve-
nturam
Turcam.

1532

*Cæsar a-
gens Com-
ita Ratis-
pona, Lu-
therani
Principes
forſum in
Franconia
conueniunt.*

*Interea
Turca cum
maxima
copia ite-
rum verſus
Austriam
venit.*

*Occurren-
ti Cæſar
demonſtrat
in prælium.*

*Turcarum
Imp. reb-
ita obſida-
na Gynſa,
turpi fuga
reſto abiit,
caſi pala-
bundi Tur-
ca à Cæſa-
re ad ſe-
ptemdecim
millia.*

*Dilectum
Solymanni
Turcarum
Imp. de ſer-
uina Cæſa-
re.*

ret, atque compeſceret, indixerat Dietam, vt vocant, Imperialem, Spi-
ræ celebrandam. Verùm vbi intellexit maximum Turcarum appa-
ratum & exercitum appropinquare, tranſtulit eam Dietam Ratiſponæ ce-
lebrandam. Vbi cùm conueniſſent Cæſar Staruſque Imperij, Luthera-
ni Principes cum confœderatis ſuis ſeorſum conueniunt Sucinfordiæ
in Franconia. Ad quos Cæſaris conſenſu profeſti ſunt duo Electores,
Moguntinus & Palatinus Rheni, vt cum iſtis tractarent de marurando
aduerſus Turcas (qui iam cum maximis copijs in Vngariam peruene-
rant) auxilio, in Auguſtana Dieta promiſſo. Quantum hi apud eos pro-
fecerint, non eſt vulgo cognitum; retulerunt autem Cæſari Ratiſpo-
næ. Interea Turcarum tyrannus maximis cum copijs per Vngariam
verſus Austriam, vt Viennam ruſus obſideret, contendebat. At Cæ-
ſar, miſſo illuc valido præſidio, feſtinarum, & iampridem Auguſtæ
promiſſum auxilium exigens, è Burgundia quoque & ex Inferiori Ger-
mania egregium acceſſiuit equitatum. Accurritur itaque plurimi vn-
diq; è Germania milites verſus Viennam: quorum omnium Dux &
Imperator per ſeſe voluit eſſe Cæſar, qui Turcarum tyranno iam de-
nuntiauerat ſuum aduenum, ad incundum cum eo prælium. At Tur-
ca, qui totis viribus paruum circa fines Auſtriæ oppidum nomine Gyn-
ſam oppugnabat, multis diebus; cùm expugnare non poſſet, miratus
præſidij virtutem, euocauit in colloquium oppidi Præfectum Regi Fer-
dinando fideliffimum: qui vulneribus, laboribuſque & vigilijs conſe-
ctus animi virtute Turcis admirationi ſpectaculoque fuit. Vbi cùm ac-
cepiſſet Turca, adueniſſe iſtum Cæſarem Viennam uſque, à qua nouem
tantùm milliaribus diſtabat Gynſa, immemor addicti prælij, ſoluta
obſidione turpi fuga tetro abiit, cùm eſſet alioqui bellicæ gloriæ au-
diſſimus. Netamen impunè auſugeret, Cæſar ſeptemdecim millia Tur-
carum, qui populando moram fecerant, aſſecutus, interecioni dedit.
Dimiſſo deinde exercitu, relicta Germania, in Italiam redijt; cùm pau-
lò ante, moliente contra Turcas Cæſare, Dux Saxoniz Ioannes Princeps
Electoꝝ non longè à Wittenbergâ in loco venationis mortuus eſſet. Ha-
ctenus Cochleus. Habuerat Cæſar iuxta Viennam in caſtris, vt non-
nulli ſcribunt, ducenta ſexaginta hominum millia. At ſuos peditum cen-
tum millia, equitum triginta millia non ſuperabat. Dixiſſe Solymannus
ad familiares fertur, non ſe temulentos Germanos, ſed Caroli for-
tunam reformidaſſe. Cæſar, cognito Solymanni regreſſu, in Italiam
reuerti ſtatuit, quidquid frater Ferdinandus rogaret, Ioannem Vaiuo-
dam Hungariâ eiſceret; cui nil aliud tribuit, quàm vt Itali Auſtriacis
iuncti, Duce Maramaldo, in Hungaria bellum gererent. Sed Itali in ſe-
ditionem verſi, ad octo millia viroꝝ, inuitis Ducibus, domum con-
tendere,

tendēte, reliqui cum Maramaldo mansere. Cæsar cum veteranis Germanis ac omnibus Hispanis, per Forum-Iulij Venetorumque ditiones amicè ac pacatè incedens, Mediolanum peruenit, mensēque Nouembri ad Ordines Imperij dat litteras, iubens pacem Ratifonēsem obsetuent, fratremque Rom. Regem agnoscant, sibi necessario ex Italia in Hispaniam proficiscendum. Sub anni finem Cæsar ac Pontifex iterum Bononiam conuenete, sed in negotiorum communicatione non satis consensere. Optabat Cæsar, Catharinam Medicæam Vrbinatium Ducis filiam Francisco Sfortiæ in vxorem daret; asserebat Pontifex, se eam Duci Aureliano Regis Francorum filio promississe. Tractabant tamen de nouo inter se ceterosque Italiæ Principes fœdete ineundo, quod demum anno 1533. die vigesimo quarto Februarij (die Cæsari toties fausto) perfectum fuit. Comprehendebantur hoc fœdere Pontifex Clemens, Cæsar, Rom. Rex, omnesque Italiæ Principes, exceptis Venetis. Hi ad præsentis Italiæ status defensionem se inuicem obstrinxere, exprimentes, quem quisque militum numerum ac quantum auri esset collaturus, si quis Italiæ bellum intulisset, atque Antonium Leuam (quem Mediolani manere volebant) Confœderatorum Imperatorem nominant. Sub hoc tempus (Cochlæo testante) missi fuerunt in Germaniam Oratores duo: vnus à Papa Clemente, alter à Cæsare Carolo, qui Principibus ac Statibus Imperij annuntiarent futuri Concilij Generalis celebrationem in vna ex his tribus ciuitatibus, Mantua, Bononia, vel Placentia. Elector Saxoniz differt responsum, donec cum suis cōsulet in Conuentu Smalkaldienfi sub finem Iunij habendo. Facta igitur ibi deliberatione, scripserunt responsum, in quo vbique prætulerunt Pontifici Cæsarem, flagitantes vt in Germania celebraretur Concilium. Hæc & plura Cochlæus. Quæ dum in Germania aguntur, Cæsar sinceræ voluntatis suæ testimonium Italis quoque præbiturus, euocata è Belgio Christierna Dana, sororis Elisabethæ filia, eam Francisco Sfortiæ in vxorem dat; Feltrio Vrbinatium Duci Soram restituit; Columnios Procetes magnis donis prosequitur; Andree Auriz Principatum Melfitanum confirmat; Mantuæ Duci Montfertati Matchionatus Diplomatis spem facit; Ferrariæ Ducem, adiudicata illi Mutina ac Rhegio, suum paulò antè fecerat; Venetos, restituto Sfortia, sibi conciliarat; Pontificem, debellata subactaque Florentia, ac desponsata Alexandro Mediceo Margarita filia, sibi deuinxerat. Atque in hunc modum rebus Italicis constitutis, initio veris Cæsar Bononia profectus Papiam venit, camposque sua victoria, ac capti Francorum Regis, cæsi que exercitus memoria nobilitatos, extantesque adhuc Francorum castrorum reliquias, monstrante Vastio, summo cum gaudio inspicit, pleneque de eius pugna occasione,

1532

Ratfom
colloquuntur
Ponti-
fex & Cæ-
sar Bononia in Ita-
lia.

1533

Thy. Prin-
cipis Ita-
lia, exceptis
Venetis, in-
duci inter se
fœderant.

Demontia-
tur Ger-
manus de
indivendo
Generali
Concilio.

Cæsar an-
tequam in
Hispaniam
transiret,
omnes pas-
sim Italias
sibi deuinx-
erat.

1533
Cæsar Mediolanum, hinc Genuam, inde in Hispaniam transiit.
 initio, progressu, ac successu edoctus, Mediolanum venit. Sfortia arce egressus, eam Cæsari relinquit, in priuatam quam in vrbe habebat, diuertens domum. Hic se venationibus, donec omnia ad profectiorem parare esse ex Aurie litteris didicisset, recreat. Tum Genuam profectus, in suburbanis Aurie magnificentissimis hortis excipitur, pauloque post classem soluens, haud procul Massilia suborto secundo vento in altum delatus, paucis diebus in Hispaniam appellit. Hac ætate dictus Andreas Auria Cæsarianæ classis Præfectus, Coronem Græciæ ciuitatem, quam superiori anno, cinctis Turcis, occuparat, Hispanorumque præsidio munierat, iusta Solymanni classe obsessam liberauit, ac de rebus necessarijs recreauit, Turcarum classe in varias partes dissipata, terrestrem quoque obsidionem relinquere ijs coactis. Interea Francorum Rex

Auria insignem cladem Turcis in Græcia inferit.

Nobis Catharina Medicea Pontificis nepotæ Henrici secundogeniti Regis Fræcorum.

Henricus VIII. Angliæ Rex, reiecta vxore, cum qua 10. annos vixerat, iungit se Annæ Boulainæ.

1534
Declarato Romæ, Boulainæ coniugium esse adulterium, Anglus publicè edicit se caput Ecclesiæ Anglicanæ omnes agnoscere parum capite.

Pontificem omni pollicitationum genere demulcens, tandem pridie Nonas Octobres Massiliam pertrahit, ac posteaquam admodum amicè inter se aliquamdiu communicassent, Catharina Medicea Vrbinatum Ducis filia, inspiciente summoque latante Pontifice, Henrico Aureliæ Duci Regis Franciæ filio natu secundo, qui postea patri in Regno successit, nubir, ei que decimum sextum nondum annum ingressio mox prima nocte in amplexus venit. Mense Nouembri Pontifex, rebus omnibus Massiliæ cum Francorum Rege ex animi sententia peractis, Genuam, indeque terrestri itinere Romam peruenit, hominibus variè de hac eius profectiōe & Catharinæ nuptiis iudicantibus. Hoc quoque anno Henricus Octauus Angliæ Rex, repudiata Catharina Cæsaris matertera, cum qua per viginti annos coniunctè vixerat, filiumque qui paucis diebus vixit, ac filiam Mariam Cæsaris filio Philippo postea nuptam susceperat, Annam Boulainam Reginæ Catharinæ pedissequam, ex se grauidam, in vxorem, uti credi volebat, acceperat, ac Londini quarto Kal. Iunij corona redimiri iussit. Peperit Anna septimo Idus Septembris filiam Elisaberham, quæ sorori Mariæ in Regno Angliæ successit. Anno 1534. die vigesimo tertio mensis Martij Rex Angliæ Henricus ob dictum repudium, & putatitias nuptias nullis sacris admonitionibus aures præbens, lata Romæ sententia condemnatur, & Boulainæ coniugium adulterium esse pronuntiatur. Quare grauissimo contra Romanam Ecclesiam concepto odio, cum nullam sui vindicandi aliam conspiceret rationem, reiecta Sedis Apostolicæ obedientia, per suum Parlamentum die tertio Nouembris edicit, Regem summum caput Ecclesiæ Anglicanæ omnes agnoscat, capitis poena his qui non parent constituuta. In Germania Philippus Hassiæ Landgravius, Austriacæ crescentis potentie æmulus, ac dudum à Franco ad concitandum Cæsari in Germania bellum inductus, clàm hoc anno in Franciam proficiscitur, acceptaq; à Re-

à Rege pecunia, negotium restituendi Vlrichi Ducis Wirtembergij, ante decennium à Sueuico fœdere pulsi, suscipit. Cogit è suis ac sociis pecunia Francica iustas peditum equitumque copias, ac tribus locis Ducatum Wirtembergicum ingressus, maiorèque parte in potestatem redacta, ad oppidum Laufenum, Ferdinandi Rom. Regis copias, quibus Philippus Palatinus præerat, promptioribus cæsis, in fugam agit. Sed mense Iulio pax certis legibus, Vlricho restituto, componitur: quam ea conditione Cæsar confirmauit, vt Vlrichus eiusque heredes Ducatum Wirtembergij ab Austriæ Archiduce beneficiario iure obtrinerent, feminæque in eum non succederent, sed deficiente virili herede Ducatus ad Austriacos deuolueretur, tum certum peditum equitumque numerum contra urbem Monasteriensem, quam Anabaptistæ, eiectis Antistite, occupant, mitteret. Etenim dicti Anabaptistæ ob seditiosa absurdaque dogmata, è Flandria, Hollandia, vicinisque locis dudum pulsi, cum in Westphalia magno numero conuiderent, tandem qui Monasterij erant, mense Februario huius anni res suas satis ex animo procedere videntes, digladiantibus ibidem toto biennio inter se Catholicis & Lutheranis, vt numero aucti certius vim facerent, Coesveldiam, Wesaliam, Warendorpium, ac Osenbruggum ad suæ sectæ homines scribunt, datum sibi à Deo Monasterij Vatem, qui rectam eius voluntatem hominibus exponeret. (Hic erat Ioannes Benkelarius sartor Leiden sis Hollandus, paulo post Rex ab iis constitutus.) Proinde quamprimum Monasterium se conferrent, nihil eis defuturum, sed in summa rerum affluentia victuros. Lectis litteris clam magno numero è dictis oppidis Monasterium confluunt, ac cinium dissidio opportunè & prudenter vtendum statuantes (ne se Lutherani anticiparent) meliori cinium parte per seditionem pulsa, Rempubicam inuadunt, Senatum è suis legunt, opportuna urbis loca præfidiis muniunt, sacella, Nobilium ædes, similiaque in ciuitatis circuitu diruunt. Tum templa eorumque ornatum diripiunt, ac vt fanatici (diuino enim se Spiritu concitari iactabant) per urbem discurrent, horribilique eiulatu ad populum vociferantur, de præteritis poeniterent, ac diuinæ iræ flagella impendunt auerterent. Et post hæc subitò correptis armis, omnes urbe pellunt qui rebaptizari nolebant, eorumque bona inuadentes in prædam vertunt. Et quoniam non dubitabant, quin Antistes suis amicorumque viribus Monasterium esset oppugnaturus, scribunt Harlemum, Amstelrodamum, ac ad aliorum oppidorum præcipuos suæ sectæ Præfectos, his inter cetera verbis: Charissimi fratres ac sorores, certiores vos facimus, à Deo nobis patefactum iniunctumque, singuli vestrum quam primum se instruunt profectioni versus nouam electamque à Deo Ierusalem. Tumultus enim horribilis toti instat ter-

1534
Initia bella
Germanici
occasione
pulsis
per Ducem
Wirtembergij.

Restituitur
idem Dux
certis legi-
bus.

Anabapti-
sta Rempu-
blicæ adu-
erſum
Monasteri-
ensem inua-
dunt.

Pulsi om-
nibus qui
rebaptizari
nolebant,
ad vestram
domum se in-
ferunt.

1534

*Inuicant
vnum ad
faciendam
suam re-
nam Ieru-
salem.*

*Omnium
esse copia,
sed tamen
auro &
argento &
lino pau-
co, nulla re
alia se on-
erare.*

*Oneraria
supra tri-
ginta bo-
minum fa-
natissimum
ex Water-
landia cun-
tendunt.*

*Insequitur
castellum
à Drossar-
du Vollen-
houis ad
Geelmu-
de.*

*Omnes qui
sectam eu-
rare vole-
bant, inter-
fecti sunt,
et ceteri nudi
dimissi.*

tarum orbi, de qua locutus est Ieremias capite quinquagesimo primo, “
dicens: Fugiat è Babylone, qui animam suam saluam cupit. Plura non “
dico, sed Dei nomine vobis præcipio, vt obediatis, ac opportunum tem- “
pus elabi non finatis. Nemini curæ sit incredulus maritus, nec vxor, “
quemadmodum nec immorigeri liberi, opes ac diuitias, maritos, vxor- “
tes ac liberos noua Ierusalem abundè ac affluenter habet & dabit. Pro- “
indenulla re vos onerate, præterquam auro, argento, panno lino, veste “
vna præcipuaque, ac comætu, quo in itinere exiguo tempore egebitis. “
Citate autem vt ad dimidium milliaris præter Hasselium iuxta Mon- “
tis Monasterium, vigesimo quatto Martij circa meridiem conueniatis, “
nec antea nec postea. Si qui vetò venire neglexerint, sanguinis eorum in- “
nocens esse volo, eaquæ de te obtestor. Subscriptum erat, Emanuel. His “
litteris in varias ciuitates ac pagos dimissis, conuenete vigesimo primo “
Martij iuxta Hollandiæ oppidum Monikendamum onerariæ supra tri- “
ginta vatij generis, aliet de alterius professione ignari, nisi quòd singulis “
in nauibus vnus erat rerum conscius, qui omnium se inscium simulans, “
diuino potius Spiritu impulsos naues huc direxisse, famam spargebat. “
Id autem stulti imperitiquæ lubenter credebant. Communicatis igitur “
consiliis, eodem die naues soluunt, ac Swartewateram contendunt. Sed “
quòd ante vel post vigesimum quartum Martij conuenire non debe- “
bant, vno die medio Sinu in anchoris quiescunt. Interea Transisulani “
varijs locis de Bruin aduentu certiores facti, ignariquæ quò tanta tenderet “
quidve moliretur classis, Ducibus Drossardis Vollenhouio ac Geel- “
mudano è proximis ciuitatibus ac pagis magna multitudine cum ar- “
mis in vnum conueniunt, ac Swartewateram contendentes, descensum “
Anabaptistis, nisi iustam aduentus dedissent causam, impedire consti- “
tuunt. Illi Deo fidentes, à nemine vim timebant, ac propterea in terram “
sine armis pro parte descenderant. Quare faciliè ab armatis capti, cum “
aliquot Præfecti in tortura rei veritatem edidissent, atque inuicem ingens “
repetitus numerus verba comprobasset, capite puniuntur, vulgo in naui- “
bus retruso ac custodito, donec Bruxella à Principe Maria didicissent, “
quid de eis statui vellet. Princeps interfecti omnes iussit, qui sectam eiura- “
te nollent, ceteros minis oneratos nudos dimitti. Nautæ cum nauibus “
sunt dimissi, quòd ignorasse se docuissent qua de causa essent conducti. “
Reperta est in classe auri argentiq; magna copia, lineæ telæ complures, “
aliquot millia lancearum pedestrium, gladiatorum, sclopetorum cum “
pulvere tormentatio, tympana quatuor, & signa militaria quatuor. Hoc “
auxilio frustrati Monasterienses, è vicinis ciuitatibus ac pagis auxilia “
contraxerunt, vt Cochleus subducit, ad trecentos (necquidquam An- “
tistite vias obsidente) ac populum Monasteriensem partim metu, partim

tim mendacissimis promissis in partes tractum, ad muniendam urbem, propulsandosque Antistitis conatus se conferunt. Erant autem huius factionis præcipui auctores Ioannes Matthæi pistor Harlemensis, Ioannes Beukelarius sartor Leidanus, Ioannes Ghelanus, ac Ioannes Campanensis, qui se summi Dei Vates credi volebant. Hi è sui similibus Magistratum legunt viginti quatuor virorum, è quibus duo Consules creabantur, Bernardus Cnipperdoliuss, ac Gerardus Cuipebrouc. Ciues verò vno consensu omnibus oculis tabernis, ad muniendam urbem confluebant, cibum è publico accipientes. Primo die dabantur eis carnes recentes; altero, fumo induratz; tertio, haleca, butyrum, caseus. Hic modus obseruabatur semper in ordinem rediens; nec ab opere domum ire licebat, nisi tertio quoque die semel, idque tempore pomeridiano, sed ante tenebras redeundum erat. Nocte nemini abesse licebat. Singulis quoque diebus singuli Vates ad vrbis portas per continuam concionabantur horam, animabantque populum ad defensionem nouæ Ierusalem, ac Regni Sion. Premebat Antistes urbem obsidione, sed erumpit cum trecentis deuotis Retinctis eorum Dux, Vates Ioannes Matthæi Harlemius; ac Antistitis castra, illata clade non semel inuadit, spoliaque opima in urbem refert. Quo euentu ex audaculo temerarius factus, quodam die cum triginta tantum viris castra inuadit; paucisque caesis mox repellitur, ac cum maxima suorum parte interficitur, magno populi stupore, qui primum præcipuumque Vatem numquam à Deo desertum iri, sibi persuaferant. Sed in huius locum succedit Ioannes Beukelarius Leidanus; qui nocte quadam è lecto euolans, nudus per urbem discurret, clamitans, Rex Sion adest; domumque reuersus, mutum se per tri-duum simulat, scribens, Deum linguam suam immobilem tenere. Tercio die redditum sibi linguæ usum dicens, multa quæ ad belli ac politiz statum spectabant, ex diuina, vt dicebat, inspiratione ordinauit. Tum prodit in publicum, ac vt singuli fortunas omnes in commune adferant, Deum iussisse ait, cum singulis necessaria liberaliter largiturum affirmans. Faber quidam ferrarius nomine Hubertus, liberius in hos Vates iocatus, ab alio Vate tormenti globo traicitur, dicente, iussisse Deum ita faceret. Moysaicis enim utebatur verbis auctoritate plenis: Hæc dicit Dominus. Omnibus verò Edictis ac Statutis vitæ poena transgressoribus erat constituta; perireque similes ob causas, aut quòd clam defectionem ineditarentur, supra quinquaginta viros, Vatribus semper carnicum officio fungentibus. Octauo Kal. Augusti nouus Vates, opere aurifex, nomine Ioannes Dufenschuir Warendorpius, in publicum prouolat, festinansque ad Ioannem Beukelarium Leidanum, magno populi confluxu, furenti ac insanienti similis, Deum iubere ait, Beukela-

1534
Quatuor
Vates Ma-
thæien-
ses, creati
senatores
ex Cui-
pebrouc, ci-
ues omnes
ut oculos
tabernis se
ad muni-
dam urbem
conferant,
edunt.

Præbe-
tur cibis
omnibus è
publico, mi-
na in mo-
ma.

Vates Vati
in castra
Antistitis
erumpens,
primo vi-
deri, postea
vultus ca-
dit.

Singuli Va-
tes alius
iussisse
Deum, om-
nes in com-
mune sa-
cultates
conferant.

Tertius la-
tis, Beu-
kelarium
sartorem
Leidanum
à Deo Re-
gem consti-
tuit.

1534

rius in Davidis Regnum succedat, Principesque terrarum omnes ob impietatem subigat, piosque Regnum perpetuum constituat, tandem id Christo traditurus. Hac ratione Beukelarius omnium consensu Monasterij Rex constitutus, Bernadum Rotman Interpretem suum nominat, ordinarios stipatores duodecim, Consiliarios quatuor hos, Gerardum Boucbinder Swollanum, Bernadum Crechtine, utrumque Sacerdotem apostatam, Henricum Rec ac Gerardum Reninc ciues Monasterienses. Deinde & Magistratum mutat, bellicque Praefectos pro arbitrio constituit. Postremum conuocato vniuerso populo ad publicam

*Summū sibi
Rex san-
ctus stipa-
tores duodecim, om-
niaq; pro
arbitrio
constituit.*

*Rex omni-
bus dat coe-
nam vesp-
tu plant
regio.*

*O impiet
erreser
Cena De-
monica!*

*Actus fuit
Rex ad vi-
cium vo-
bes ipse se
interim ob-
lectis con-
cubini tro-
decim.*

*Mortuo
Clementi
Septimo
succedit
Paulus
Tertius
Farnesius
Romanus.*

cœnam, quæ in cœmeterio summi templi appatabatur, convenere hominum utriusque sexus quinque millia, appositæque fuere primum carnes fumo induratae, tum recentes elixæ (Belgæ *Hutspot* vocant) potus tantum cerevisia fuit. Absoluta fetè cœna, aduenit Rex, nigra holoserica amictus tunica; torques aureus à dextro humero ad sinistri ferè lateris femur propendebat, appendebatque illi orbis tetra aureus à duobus transuersis gladijs perforatus. Capitis eius tegumentum autem ornabatur corona è puro puro auro, dextra eiusdem metalli ferebat sceptrum. Deinde (verba sunt Cochlæi) sumperunt Rex & Regina placentas triticeas, quas sregerunt, aliisque porrexerunt, dicentes: Accipite & manducate, atque annuntiate mortem Domini. Similiter & cantharum vini cum hisce verbis: Accipite & bibite ex eo omnes, atque annuntiate mortem Domini. Sic & sedentes postea, alter alteri porrexerunt sub hisce verbis: Accipe frater, aut soror, & comede ex hoc; sicut Christus se tradidit pro me, ita & ego me tradam pro te. Sic postea Rex quoque & Regina cum ministris suis, atque cum ijs qui ex vigilijs aduenerant, cœnam itidem celebrarunt assidentes mensæ. Petacta autem cœna, interrogauit Rex in genere totum cœtum, An parati essent omnes facere ac pati voluntatem Patris? Cunctis annuentibus, ait: Hæc est voluntas Patris, & hoc eius mandatum, ut aliquos vestrum emittam ad annuntiandum mirabilia eius quæ nobiscum fecit. Deinde nominatim ex scheda legit eius Propheta, sex qui irent Osnaburgum, sex qui Caseldiam, & alios aliò. Hæc Cochlæus eius temporis Scriptor. Addit Heuterus, quod cum quædam concubina Regis (erant eæ numero tredecim) ista non probassent, falso obiecto adulterio capite punitæ sint, ipso Rege hanc eis operam dignante. Reliqua dicentur mox anno sequenti. Hoc anno Romæ motuit Papa Clemens Septimus diuturno morbo tabefactus: succedit Alexander Farnesius Romana familia natus, qui Paulus Tertius nominari voluit, Romanis lætantibus quod post tredecim Pontifices, spatio centum ac trium annorum, iterum Romani generis Papam in D. Petri Sede secundo nonas Nouembbris sedentem vidissent.

Cona-

Conabantur interea Anabaptistæ varijs Hollandiæ ac Frisiæ locis vires colligere, ac Monasteriensibus auxilio proficisci, sed semper detectæ coitiones fuisse. Ianuarij die vigesimo quarto anni proximi 1535. Leidam Hollandiæ claram ciuitatem occupare voluerunt; sed in tempore aperta Magistratui prodicione, armatæ ciuium tribus vi obuiam eorum cœptis iuere; captiui gladio ac igne perire, feminæ aquis sunt suffocatæ. In Frisia mense Aprili Audeloosteram occupant, muniuntque, sed expugnati, cæsi ac puniti plerique sunt, ceteri in varias partes diffugere. Decimo Maij Amstelrodami res in summo fuerat periculo. Ædem enim publicam seu Prætoriam occupant, auxiliaque expectantes, contra ciues aliquamdiu defenderant, discurrentibus interim eorum fautoribus nonnullis per plateas, viris ac feminis partim nudis partim vestitis, ac horrendum inclamantibus, Væ, Væ, Væ, poeniteat vitæ antea actæ, adest postremus mundi dies, nouum Christi instat regnum; impij omnes (Catholicos indicabant) iam iam poenas sunt daturi. Sed tandem interfecti viginti octo, ceteri capri, aqua, igne, gladio aut laqueo perire: ex ciuibz etiam desiderati aliquot, interque hos alter Consul. Turbarum architectus fuit Ioannes Ghelius, de quo suprà, Vates Monasterio inter ceteros à Rege emissus, qui simulata poenitentia, Bruxellæ gratiæ Diploma obtinuerat, atque eo tutus Amstelrodami confidebat. Is, cum aliquamdiu sclopeti continua exoneratione ciues irritasset, globo traiectus occubuerat. Harlemij etiam quidam eius sectæ ædium tecta ascendentes, è cælo consilium ac cibum expectabant. Idem & alij, qui proceras conscenderant arbores, à Deo se extorturos persuaserant. Sed cum in vanum aliquot diebus rogassent ac expectassent, fame deficientes penum inuifunt. Non pauci stultitiæ poenas dantes, capti, itrisi ac ignominia notati, ciuitatibus pulsati sunt. Nec melior fuit eorum qui in alias partes missi fuerant, fortuna, de quibus sic Cochleus Auctor grauis eius æui: At miseri (inquit) ac fanatici homines illi, etsi gratiosi primùm à ciuibz auditi atque recepti fuerunt, præsertim Warendorpiæ & Cosseldiæ, tamen breue fuit gaudium eorum. Episcopus enim, admoto milite, statim compulsi eos ciues, vt furiosos Prophetas in manus ipsius traderent. Osnaburgi quoque mox qui eò venerant, comprehensi fuerunt. Alij item octo qui Sufatum venerant, vbi compertum fuit quòd seditionem excitare intenderent, capti ac vltimo affecti sunt supplicio. At qui Episcopo traditi fuerunt, tum liberè tum per torturas interrogati omnia intrepide confessi fuerunt, ad mortem ita parati, vt ne vnus quidem ex ijs, oblata sibi venia, retuocare aut agnosceret suum errorem voluerit; vsque adeò valide afflati erant à sæuo ac sanguinario spiritu. Interrogati itaque de statu ciuitatis Monasteriensis, multa conformiter respon-

1535

Frusta
tentant A-
nabaptista
Leidam
suam fac-
ere.

Item Amo
Belro-
mum, ubi
interfecti
viginti o-
cto, ceteri
capri poe-
nas darent.

Harlemij
quidam ex
alijs huius
sectæ à cælo
frustra ci-
uium expec-
tantes.

Warent-
dorpiæ,
Cosseldiæ,
Osnaburgi
& Sufatis
de sana-
tione huius
sumptuum
supplicium.

1535 respondisse feruntur, quanta esset adhuc abundantia in auro, argento, alijsque pretiosis rebus; item in siligine, in hordeo ac lardo, in puluere tormentario. Ceterum modicum superesse salis, caseorumque & butyri: esse aurem ibi adhuc bis mille ac ducentos viros armis ac bello validos, quibus senæ sint vxores, singulisque noctibus vigilare quingentos: Regem autem eorum expectare novas copias ex Frisia & Hollandia; quibus recepris, vellet egredi, totamque terram sibi subiugare. Hoc igitur modo extracta est obsidio vsque ad festum Natiuitatis Ioannis Baptistæ huius anni 1535. Tum verò per transfugam quemdam monstrata est inilitibus via trāseundi per aquam ad portam vnam quæ negligerius custodiebatur. Per quam noctu ingressi milites, occisis custodibus, sese ibi coniungentes, ac primo manē agminatim irruentes, quoslibet obuios occiderunt. Deinde commissio prælio circa maiorem Ecclesiam, vbi munitiones suas habebant Anabaptistæ, victi ac cæsi sunt quicumque arma portabant. Rex verò cum duobus præcipuis Consiliarijs latitans in turre quadam, inde extractus est à militibus, multisque mensibus in carcere cum alijs duobus reservatus, tandem diuini horrendi supplicij spectaculum factus est. Hæc Cochleus. (nempe anno sequenti die 22. Ianuarij Rex Beukelarius Sartor, & Consiliarij duo Chnipperdollinchus & Crechtingus, forcipibus candētibz per horam integram vellicari necantur, extinētique caucis ferreis singuli illigati, è summa vrbis turri suspenduntur, Rex etiam paulò sublimior alijs.) Hoc eodem anno 1535. (pergit idem Cochleus) optimi & doctissimi viri Ioannes Fischerus Episcopus Roffensis & Thomas Morus supremus Cancellarius Regni aliquamdiu captiui, cum neque diuortium neque defectionem Regis, qua ab obedientia Rom. Pontificis discessit, seque ipsum supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ constituir, approbarent, tandem ambo capite truncati, & vltimo supplicio publicè affecti sunt. De quorum sane passione (loquitur idem Cochleus) scripsit quidam in hæc verba: Sexto Nonas Iulij obtruncatus est in Britannia Thomas Morus, non minorem constantiam in iudicio & supplicio præferens, quàm iniquissimo Atheniensium Senatusconsulto condemnatus Socrates; paucis diebus ante illum interfecto Episcopo Roffensi. Sed & audi quod vincit omnem feritatem. Caput Roffensis inditum stipiti multis diebus omnium oculis fuit expositum; quod non modò non contabuisse, verum etiam multò venerabilius esse factum ferebatur. Vbi is rumor percrebuit, mox amotum est loco. Et ne quid in Mori capite existeret, quo populus religione turbaretur, renouata est Thyestæ cæna, & caput eius non nisi longa coctura maceratum, quò celerius diffunderet, hastili est impostum. Secuta sunt & alia plus satis Tragica & immania in ple-

rolque

Monasterium armenum receptum, tum ibi obitu occisus.

Rex Beukelarius & duo Consiliarij capiti, forcipibusque candētibz discerpti, a turri singuli vni appendantur.

Episcopus Roffensis & Thomas Morus Cancellarius in Angliā capite truncati, quid nolumus protulisse diuortium defectionemque Regis.

Caput Roffensis inditum stipiti post multos dies etiam venerabilius confectum.

rosque Monachos in publico edita supplicia : demolita quoque Monasteria, quorum locupletissimi census Regis fisco sunt addicti. Hęc Cochleus illius temporis Scriptor grauis. Eodem hoc anno Cæsar certior factus, Hariadenum Barbarossam, Argerij in Numidia Regem, Turcicæ classis Præfectum, cincto Rege Muliasse, occupasse Regnum ac urbem Tunetum haud procul veteris Carthaginis ruinis situm, Muleassem à se auxilium petentem restituendum decernit, numquam alioqui Siciliæ, Italiæ nec Hispaniæ littora à Turcarum inuasionibus tuta fore iudicans. Itaque condito testamento, vxoreque grauida relicta, Hispaniæq; cura ei commissa, postridie Kal. Martij Madnlio Barcionam proficiscitur; quò paulò post conuenerunt Belgarum onerariæ, militem & commeatum vehentes, cum & Lusitanorum carauallæ : demum paratis omnibus, rrigesimo Maij, quadriremem quam Andreas Auria cum viginti duabus triremibus adduxerat, conscendit. Iunij die duodecimo Calarim Sardinia appellit, ac in Siciliam venisse intelligit Germanos, Hispanos & Italos, tum etiam Pontificias Antonij Auriæ, ac Procerum Melirensium naves, eratque hæc classis viginti quatuor triremium, ac fringita sex onerariarum; simul verò coniuncta classis septingentarum nauium numerum excedebat. Audio Cæsariani Sacro, classem decimo quarto Iunij mari committentes, postero die Africam, hostiūque ignes in promontiorum speculis conspiciunt. Occupant triremes Portum Farinæ, quatuor miliaribus Guleta distantem, vbi Cæsar iactis anchoris, onerariæ, quæ post tres horas adfuere, expectat. Tum propius Guletam Cæsar mouet, ac Barbarossam, qui haud procul cum sua classe abesse dicebatur, opperitur. Sed cum aliquamdiu frustra expectasset, duæ tantum Francorum exploratoriæ naues audaciùs prouectæ capiuntur. Examinati adeò obstupere, vt ad proposita non responderent. Receptis animis falsi sunt se Tuneto ac Guleta venire, tendereq; Massiliam : addebantque Secretarium Franciæ Regis Forestium, qui paulò antè cum Barbarossæ Legato è Francia venerat, ab eodem Constantinopolim missum, vt Solymannum de Cæsaris classe edoceret; instituisse verò Barbarossam tam Guletæ quam Tuneti nouas, docente Forestio, munitiones. Iunij die decimosexto pedites equitesque ac totmenra Cæsariana in terrâ exponuntur, expugnatisque aliquot munitionibus Guletæ appropinquant. Vastius productis tormentis à decimo octauo Iunij die vsq; ad vigesimum tertium continuè Guletanæ munitiones rumpit. Guletani leuibus quotidie præliis æquata clade cum Cæsarianis certabant: Habebat in proximis oliuetis Barbarossæ militum stationem, qui Cæsarianis castris tormentis suis detrimentum inferebant. Cæsar ipse eò profectus, capris tormentis, cæsisque sexaginta Turcis, ceteros pellit, desideratis nouem viris,

1535

Paras Cæsaris expeditionem Tunisianam.

Confundit Cæsaris classem. & postero die Africam conficit.

Franciæ duæ naues Tuneto venientes, à Cæsare capte, dicunt eam edictū Turcæ de eius adiutorio à Secretario Regis Præterram.

Turcæ prælium certant Barbari cum Cæsaria.

Autem facta, innotuitur summa vi Guleta, actadem captatur.

Milites quingues dietum cibaria parare iussu cum his Caesar Tunetum proficiscitur.

Pugnans fortiter, aliam centum amplius nullas Barbari, hinc via triginta millia Christiani, uictoria tandem ad nostras conueniunt.

ac leuiter fauciat Marchione Mondeiari. Iunij die vigesimo nono Muelleas ducentis comitatus Afris ad Cæsarem venit. Promittebat ingentia auxilia, ac multum com meatus, sed verba fuerunt. Quarto Iulij omnibus ferè copiis Guletani erumpentes, pabulatores nostros, qui magno numero exierant, inuadunt; & quamquam tempestat cum fulgure & tonitru omnia perturbaret, repelluntur. Dispositis terra marique omnibus tormentis, decimo quarto Iulij ipsa auroa contra Guletam exonerari incipiunt, durauitque vis usque ad horam secundam pomeridianam. Tum omni exercitu, qui triginta millium erant virosum, ad pugnam parato, cum Cæsar acies circumquiritans militem ad fortiter agendum inflammasset, signum inuasionis datur. Cumque aliquamdiu acriter vtrinque esset pugnatum, tandem Cæsariani vi irumpunt, obuiosque omnes sternunt. Cecidere multi, nec tamen inulti. Capta sunt Guletae quadraginta tormenta, inter quæ & Francica, liliis ac iridibus insignita. Captae & centum quinquaginta Barbarossæ naues in sinum Guletanum subductæ. Quidquid erat, exceptis tormentis, militi in prædam cessit. Deinde relictis Guletae sexcentis militibus, mortuisque magnis fossis coopertis, Cæsar vigesimo Iulij Tunetum versus mouet, Andrea Auria ad classem, ut tormenta reduceret, relicto, sex tantum muralibus ac totidem campestribus militum corporibus attractis, Cæsarem sequentibus; milites quingues dietum cibaria adferre iussu, cetera erat Auria subministraturus. Cæsar vndique armis tectus, Hispanico infidebat militari equo, ferream manu gerens clauam, perequitanque peditum ordines, verbis vultusque alacritate omnes animabat. Deinde ad equitum aciem in dextro latere reuersus, ante ctuci affixi Christi imaginem solus equitabat. Pedites Germani cum tormentis ac impedimentis in medio ibant, à lateribus Hispani Itali que sclopetarij, præcedente equitatu. Haud procul Tuneto in oliuetis sedebat Barbarossa centum millia inermium Afrorum habens, sed decem millibus Turcarum peditum, quos Constanti-nopoli aduexerat, fidens. Appropinquante Cæsare, (necessario enim hac illi iter erat) tormentis vltro citroque exoneratis, pugna variis locis initur, magno Afrorum cum vlulatu, ac incondito nostrorum clamore. Afri cum facta impressione nil proficerent, cedebant, iterumque reuertebantur. Sed magno detrimento à sclopetariis accepto, hastatorum Germanorum phalangem horrebant, vitabantque; cumque ab hac illato pede vrgerentur, inde nimbo pilarum obruerentur, in fugam abeuntes, Turcis pugnam relinquunt, qui pro veteris virtutis fama constantissime fortissimeque pugnantes, tandem numero obtuti, ruptis ordinibus, pro maiori parte caduntur. Barbarossa, desertis tormentis ac impedimentis, Tunetum re desperata se recipit, maiorem accepturus cladem, si

Cæsa-

Cæsariani siti propè enecli insequi potuissent. Vulgus militum, exuta 1535
 veste linea, repertaque aqua turbida eam immergebat, ac exfugebat. Sed
 nox necessitati, repertis puteis, auxilium tulit. Summo manè, vigesi-
 mo primo die Iulij, castra Cæsar mouet: ac ab aliquot fugitiuis Christi-
 anis sit certior, Barbarossam cum equorum ac tormentorum parte, de-
 deserto Tuneto, in proximum monrem castra posuisse, postero die reliqua
 ablaturum, ac arcem, incenso puluere tormentario cum captiuis Chri-
 stianis, ac quidquid auferte non posset, absumpturum; sed captiuos, de
 prælij euentu, Cæsarisque aduentu certiores factos, ruptis catenis se libe-
 rasse, Barbarossam, occupata arce, exclusisse, eumque deinde Gerbam
 vsque profugisse. Hæc, albis vexillis expositis, captiui vera esse ex atce re-
 stabantur; moxque nonnulli eorum emissi, tutoque ad Cæsarem delati,
 eum de rei veritate edocuere. Quare nemine resistente Tunetum intrat,
 seruosque Christianos omnes, qui viginti millium numerum superabat,
 liberos pronuntiat, vestesque singulis ac autem donat; quo accepto,
 tanta cum lætitia Cæsari exercituique fausta precabantur, vt omnibus
 lacrymas excuterent. Francos seruos Cæsar ad Regis Francisci Lega-
 tum mittit; Hispanos, Italos, ac Germanos vt suos tractat, maioremque
 partem id petentem, militiae suæ adscribit. Reperta sunt in atce Tuneta-
 na tormenta omnis generis compluta, tentoria eximij operis, arma varia,
 crepta etiam Francis infelici expeditione Regis Ludouici sancti. Rex
 Muleasses ciuibz iratus, quod nil in tanta opportunitate pro se mouis-
 sent, consentiente Cæsare urbem militi dar diripendam, fuereque non
 pauci, qui sibi suisque hæc opes quæsiere, alijs quinquaginta, alijs cen-
 tum millia auctorum corradentibus. Vigesimo tertio die Iulij Cæsar
 » Muleassem in Regnum restituit, tributum ei annuum duorum falco-
 » num ac perniciosum equorum imponit, vtque deserta Solymanni amici-
 » tia, suam colat, præfidiariisque Guletanis stipendia persolui curat. Vole-
 bat Cæsar & Algetio Barbarossam pellere, sed impeditus alui fluxu, quo
 miles promiscue laborabar, in Siciliam cum classe contendit, Guletae
 præficiens Bernardinum Mendosam cum præsidio mille Hispanorum
 peditum, iustosque tormentorum numero, ac comiteatu, additis decem,
 Duce Antonio Auria, triribus. Exinde Cæsar Ioannem Lusitanum
 vxoris fratrem cum sua classe domum dimittit, ipsetandem vigesimo
 secundo Augusti Drepanum venit. Hæc militi persolutis stipendijs Cæ-
 sar classem dimittit, seruat tantum veteranis Hispanis, ac bis mille ve-
 teranis Germanis. Cæsarem Siculi centum quinquaginta millibus au-
 reorum honorantur. Deinde auditis populi querelis, ob malè admini-
 stratam iusticiam, auctores partim capite plectit, partim exilio aut auro
 mulctat; restitutaque legibus auctoritate, Ferdinandum Gonzagam Si-

Tuneto à
 Barbarossa
 derelicto
 Cæsar peti-
 tur.

Liberantur
 captiui
 Christiani
 ad viginti
 milia.

Restituit
 Cæsar Mu-
 leassem in
 Regni Tu-
 netanum,
 tantum vt
 præfidiarius
 Guletanis
 stipendia
 persolui
 curaret.

Venit Cæ-
 sar in Sicili-
 am ac in-
 de Neapo-
 lim.

1535

*Moritur
Sfortia In-
fantis Dux
nullis reli-
ctis liberis,
qua iterum
causa nomi-
belli.*

cilię Proregem nominat. Ex in Messinę consensa classe, felici nauigatione mense Nouembri Neapolim peruenit. Interea vigesimo quarto Octobris Mediolani moritur Franciscus Sfortia, Infubrum Dux, nullis ex vxore Christierna, quę nondum pubuerat, relictis liberis; causa noui inter Cęsarem ac Francum belli. Amicos igitur Francus sibi paraturus, decimo nono Decembris Guilielmum Bellaium Smalcaldiam ad congregatos Protestantes mittit, petens in fœdus admitti. Illi non recusant, modò contra Cęsarem, vt dicebant, nil fāciatur. Idem Regis Anglię Legaro respondent. Cumq̃ue fœdus Smalcaldicum in annum tantum vnū hucusque fuisset initum, ac iterum sæpius renouatum, nunc in decennium continuauere. Mense Ianuario anni 1536. obiit Catharina Aragona, Cęsaris Caroli matertera, ante triennium à marito Henrico Octauo Anglię Rege repudiata, ac nunc, vt volunt, veneno sublata, nubilī relictā filia Maria, quę postea Philippo Regi nupsit. Interea Franciscus Francię Rex, quod in mortuo Sfortia, missis ad Cęsarem Neapolim Legatis pro ditione Mediolanensi, responsum pro voto non obtinuisset, copias rupta pace cogit, Duce Chabotio Ammirali, iubens auunculum Sabaudię Ducem dirione pellat, causatus se maternę hereditatis portionem, cum amicitia non posset, armis obtenturum. Sciebat enim, hac occupata prouincia, Mediolanum euadere manus suas non posse. Sub idem tempus Geneuenses confœderati Bemensibus, auctore Ioanne Caluino, Archipræfulem suum cum tota religione Catholica eiecerant. Cui cum Sabaudus auxilio venisset, victores Confœderati, pulso Sabaudō, multā ei ad lacum Lemanium ac Rhodanum opportuna loca adiununt. Accedit & hoc malum à Chabotio: qui cum Francis copiis in Sabaudiam irrumpens; vniuersam ferè occupat; transgressusq̃ue Alpes Pedemontanā regionem inuadit, nullibi iustis, quę resisterent, reperiitis copiis. Vnde facilè in potestatem redigit Turrinum, Fossanum ac Cherium, munitissima Prouincię oppida. Vercellas, Antonio Leua præsidium submittente, capere non potuit. Carolus Dux, maiori ditionis parte exutus, cum vxore, filio, ac thesauro ad Cęsarem est profectus. In-
eunte vere Cęsar Neapoli Romam profectus, à Pontifice Paulo ac Romanis summo cum honore excipitur. Romā Senas, inde Florentiam, coeuntibus vndiq; copiis venit. Florentiā Lucam proficiscitur, indeq̃ue, transgresso Apennino, Astam veniens, ab Antonio Leua Fossanum expugnatum, ac Franciscum Salussium, deserto Franco, suas partes ample-
xum diskit. Quo felici rerum initio, ad Alpes maturè transcendendas, atque ad interiora Francię inuadenda, mirum in modum est inuitatus. Rebus igitur omnibus paratis, subsequente per Ligurię littora cum instructissima classe ac Italicis cohortibus Andrea Auria, Cęsar per mari-
timas

1536

*Francus
rupta pace
copias co-
git, & pri-
mum in Sa-
baudiam sibi
proponit
maternam
hereditatem.*

*Eodem tē-
pore con-
fœderati
Helueti
haereticos
multa Sa-
baudę quo-
que adi-
munt.*

*Itaque Ca-
rolus Sa-
baudiam
Dux cum
vxore, filio,
ac thesauro
ad Cęsa-
rem consu-
git.*

timas Alpes, ac Tendanos collēs, Lugdunensis prouinciæ fines iusto cum exercitu intrat. Auria Antipoliū ac Gratiā caput diripitque. Cæsar, recensitis copiis, circiter quadraginta millia inuenit; promouitque ad Fanum Maximini castris, capitisque aliquot oppidulis ac arcibus, Francos compluribus minutis præliis non sine detrimento superauerat, tandemque ad Aquas Sextias, indeque haud procul Massilia castra locans, inspecto vultu urbis situ, Arelatensem agrum latè vastat. At verò dum Francus cogendis contra Cæsarem copiis est intentus, ecce nuntium accipit Delphinum filium, è tribus natu maximum, octodecim annos natum repentino morbo extinctum. Volunt Franci veneno sublatum instinctu Antonij Leuæ Ducis Cæsariani. Sed quæ illi causa, cum adhuc superessent duo Regij filij? Massæus eo tempore viuens sic habet: Mense Augusto primogenitus Regis mortuus est non sine toxico; quod aiunt sibi propinatum à seruo fratris eius, ut herus suus fieret Delphinus. Hæc ille. Alij explicatiùs inuentum vxoris eius Carharinæ Medicæ interpretantur. Rex Franciscus, receptis præter Francos suos Heluetiorum viginti millibus, ad Cabilonem castrametatur, Cæsarianos pestilenti fluxu alui grauitè laborantes pressurus. Prælio enim nec tunc cum fortunatissimo Cæsare certare ausus erat. Sed is, antequam maiori incommodo vrgeretur (morbo in castris desiderato Antonio Leua viro fortissimo) quo venerat itinere in Liguriam est reuersus, perditis morbo multis viris præclaris, ac supra duodecim millibus militum. Dum Cæsar ad Aquas Sextias castra habet, Henricus Nassauj ac Adrianus Reuslij Comites, eductis viginti millibus peditum ac sex millibus Belgarum equitum, in Picardiam contendunt. Capiunt Braiam ad Somonam amnem sitam. Guisam, cæsis præsidiariis, expugnant, arce deditionem faciente. Tum vterius in Franciam profecti omnia in prædam vertunt; quodque auferre non poterant, igne consumunt. Hinc Peronam obsident forti præsidio infessam. Productis tormentis, Cæsariani tribus locis oppugnationem aggrediuntur, factisque ingentibus ruinis, instructis aciebus, cum continuis quinque horis atrocissimè esset pugnatum, Nassauius, desideratis trecentis viris, receptui canit; desiderarunt Peronenses octoginta quinque viros. Rursum Augusti die vigesimo sexto iterum Perona vehementissimè oppugnatur, itemque octauo Septembris, sed paricuentu. Nassauius ac Reuslius obstinatè ac fortiter resisti videntes, appropinquareque noua Francorum auxilia, deserta Perona, copias ac tormenta diuidunt. Reuslius cum Belgis Cameracum, Nassauius cum Germanis Atrebatum proficiscitur. Cæsar, dimisso Genuæ exercitu, conscenditque tiremibus, cum Carolo Sabaudia Duce, eius vxore sorore Imperatricis, ac filio, deducente Auria, in Hispaniam contendit, ac de-

1536
Cæsar in-
flu cum
supra Lug-
dunensis
prouincia
fines intra-
dit.

Dolphinus
Francus
soluti mor-
bitur, non
sine suspi-
cione vene-
ni.

Cæsar ex-
ercitu pe-
stilenti alui
fluxu labo-
rante (quo
et Leua
vixit) in
Italiam
reuerſi co-
gitat.

Alia pars
Belga Pi-
cardiam
inmadant,
Braiam &
Guisam
captant.

Hinc Per-
onam, salu-
rua bu-
sed frustra
oppugnant.

Cæsar tra-
iecit in Hi-
spaniam,
vixit cum
Duce Sa-
baudia,
eius vxore,
sua sorore,
& filio suo.

1536 cimo Decembris felici navigatione Barcionam appulit. Hoc iterum anno Anabaptistæ Pouldikij in Hollâdia, occupata domo munita, se armare conati, à milite quem Senatus Hollandiæ eò miserat, superati dissipantur; capti vtriusque sexus vario mortis genere perierunt. Mense Maio ciuitas Delfensis apud Hollandos fortuito igne ferè tota conflagrauit: & quinto Idus Iulij moritur Basileæ Desiderius ille Erasmus Roterodamus. Æstate huius anni Carolus Geldrus, etsi ferè septuagenarius, quietis impatiens, per speciem domandorum Groningensium, qui ab auctoritate sua, pulso Carolo filio notho, quòd cum Anabaptistis fauere dicerent, paulò antè discesserant, ac ceteros inuitati Frisios ad Cæsarem transierant, inaugurato ibi octauo Iunij Cæsaris nomine Georgio Sceinckio, in ea ditione ac Frisia dissimulando Cæsari bellum infert, inito fœdere cum Christierno Tertio Daniæ Rege Cæsaris hoste, causa Regis Christierni Secundi. Meinardus Hammius ac Ioannes Hackeuvordius Christierni Tertij nomine tria millia peditum cōscribunt, occupantq; Dammum. Augetur indies è Geldria, Frisia ac Groninga numerus, quòd impunè raptò viuerent. Sub idem tempus Christiernus Tertius obsidebat in Dania Copenhauiam, pro Christierno Secundo facientem. Hanc ut Cæsar obsidione liberaret, militem conscribi iubet, ac Frederico Comiti Palatino (qui in vxorem duxerat Dorotheam Christierni Secundi filiam alteram) vt vxoris in Regnum Daniæ ius persequeretur, naues ac pecuniam pollicetur. Palatinus statim in Belgium mittit fratrem Wolfgangum cum quatuor millibus Germanorum peditum, iubetq; iungens se Belgis auxilio Copenhauis proficiscatur. Sceinckius se breui Dammum expugnare posse existimans, copias omnes Daniæ destinatas Dammo Frisico adhibet. Sed præfidiarij ac ciues pecunia & com meatu Regis Daniæ animati (qui destinere tantum volebat tantisper Cæsaris vires, donec ipse Copenhauia potiretur) adeò Dammum munierant, vt nulla vi Sceinckius expugnare posset, quamquam non semel, maioribus tormentis disiectis munitionibus, non sine exiguo detrimento id esset expertus. Quare erectis opportunis ac necessariis locis castellis, fame ad deditionem eos cogere molitur. Interea Copenhauij extrema rerum omnium inopia pressi Christierno Tertio deditionem faciunt. Quo intellecto, Wolfgangus Palatinus ad fratrem in Germaniam redit. Tandem & Dammi fame pressi Idibus Septembris Sceinckio se dedunt, nulla alia conditione, quàm vt præfidiarij vacui, albam manu virgulam ferentes, in Geldriam ac Daniam liberi abirent. Exinde Dammi munitiones, Groninganis instantibus, demoliuntur; fossæ replentur, portæ diruuntur, leges ac immunitates abrogantur. Vigesimo secundo die Septēbris Sceinckius arcem Weddanam ad deditionem cogit. Tum Groningam

*Geldrus
constat
Dammum in
Cæsarem.*

*Occupant
Dammum
Dammum
Frisia.*

*Sceinckius
frustra
Dammum
aliquoties
expugnat.*

*Copenha-
gia habet
naue pro
Christier-
no Secundo
factum, id
dem Chris-
tierno
Tertio se
dedit.
Sceinckius
Dammum
fame de-
mit, ad alia
lata a Gel-
dris infesta
expugnare
fert.*

ningam reuerfus, rebulque neceſſariis conſtitutis, vxoreque Ioanna Egmondia ibi relicta, ad exercitum, quem ad obſidendam Couuordiam ac Bronekhorſtium à Geldris inſella miſerat, venit. Poſt alterum obſidionis menſem Couuordia, rebus omnibus ſaluis, cum arce dediti-
 nem facit. Poſtridie Kal. Decembris Bronekhorſtium iſdem condi-
 tionibus in poteſtatem venit. Coegerant Geldri haud procul Dauentria iu-
 ſti exercitus ſpeciem. Contra hos properat Seeinekius, in itinere arcem
 Diepenhorſtiam expugnans: quo eius ſucceſſu terniti Geldri, deſeris ca-
 ſtris, domum dilabuntur. Poſtea pax iterum cum Geldro eſt facta, & vi-
 geſima ſecunda Decembris Bruxellæ publicata, militeſque omnes qui
 in Friſia, agro Groningano, Geldria, ditione Vltraieſtina, ac Trans-Iſu-
 lania erant, in Brabantiam, indeque in Arreſiam conueniunt, ituri cum
 Burano ceteriſque Cæſaris Ducibus contra Francos. Anno 1537. Kalen-
 dis Februarij miſſa à Rege Franciſco Terowanam, dudum ne quid in-
 ferretur à Belgis obſeſſam, auxilia, oppidum noctis obſcuritate, ac ingentis
 tempeſtatis beneficio deceptis Cæſarianis, intrauere. Tum coactis in
 vnum copiis, Anna (ſeu Annæ) Mothmorant Legato conſtituto,
 contra Belgas mittit. Deditiorem illi ſtatim facit arx Auchiaea. Inde ad
 oppidum Heſdinum ditionis Atrebatenſis caſtra locat. Cæſariani oppi-
 di imbecillitate diſſiſi, ad arcem, quæ muniſſima erat, ſe contulere. Præ-
 erat ei nomine Cæſaris Sanſonius Nanurcæus, Borbeſij Dominus, cum
 quingentis peditibus, ac Elſtrumellius cum totidem aliis. Habebat Rex
 in exercitu vltra viginti quinque virorum millia: cumque actis cuniculis
 parum proficeret, productis tormentis ingentem in muro ruinam facit.
 Aduolant ad hiatum Francorum aliquot cohortes, ſed non exiguo ac-
 cepto detrimento, clarique aliquot deſideratis viris repelluntur, cadente
 inter alios Carolo Builio, Sanxerræ Comite. Sed cum Cæſariani non diu
 ſe vim ſuſtentaturos cenſerent, res incolumes paſſi, Regi arcem cum
 oppido ac tormentis reliquere. Hic Sercinij Domino in præſidio relicto,
 Fanum D. Pauli, quod hucusque neutrius fuerat partis, cum arce occu-
 pat, ac muniri ingenio arteque Antonij Caſtelli iubet; interim dum ope-
 ra fiunt, cum exercitu Perneſij, ne quis ea impediret, ſedens. Paulò poſt
 occupat & Lillerium, præſidioque ſignat: expugnat Venantiam in palu-
 de ſitam, prælio vtrique parti cruento; Marauillæ idem conaturus, niſi
 Reuſſius cum quatuor peditum millibus ac ſexcentis equitibus adueniſ-
 ſet. Fano D. Pauli nondum planè permunito Rex præſcit Ioannem Tu-
 reuillium Villaboni Dominū, attributis illi bis mille peditibus, ac ſex-
 centis equitibus; arcem verò Reinerum Pallietium cum mille peditibus;
 qui omnes, æquato cum ſolſoribus labore, cæpta opera perficere conan-
 tur. Exinde Rex Dorlanum reuerſus, exercitum dimittit, exceptis octo

1536

*Pax de-
 ram cum
 Geldro.*

1537

*Franci Ta-
 reuilliam
 committit
 reſtand.*

*Occupant
 Heſdinum
 & arcem,
 viſum ſi-
 ne ſanguine.*

*Itē Fanum
 D. Pauli
 & alia
 quadam
 loca.*

1537

*Rex Fran-
corum, cui
in præsidio
dispositus,
in Fran-
ciam re-
uertit.*

*Cæsariani
eruant
oppugna-
tione Fano
D. Pauli
sibi vendi-
canti.*

*Buranus
incesso op-
pido dera-
ta, arce ac
munitioni-
bus exerci-
tus suum
recoquit.*

*Franci iterum
Terowanam
rei
necessarias
inferunt.*

*Discessit
erant Te-
rowanam
à Burano
maius &
vallum.*

millibus Germanorum peditum, quos Guilielmus Furstenbergij Comes ducebat, quem Dorlani, additis aliquot equitibus, in præsidio reliquit, ut Fano D. Pauli, exigente necessitate, auxilio esset. Noua enim opera Reussius, cum mille ducentis equitibus ad oppidum usque excurrans, diligenter inspexerat. Mense Iunio Reussius Lentsij apud Atrebatas copias cogit, ac cum Burgo Comite ad Fanum D. Pauli veniens, aperiri portas Cæsari iubet. Respondent Franci, expugnata Perona, se deliberaturos, quid essent facturi. Ægrè fert miles Germanus se irrideri. Quare tormentis facta ruina, acceptoque oppugnationis signo, ira perciti ad oppidum conuolant. Resistunt acriter Franci. Dumque ad ruinas dubio Marte pugnatur, quinque Cæsariana cohortes ab altera oppidi parte, iustum præsidium non reperiens, interfecit viginti quinque custodibus, in oppidum pertrumpunt, ac propugnantes à tergo inuadunt. Cæsariani qui ad ruinas pugnant, suos in oppidum peruenisse intelligentes, tandem quoque vi irrumpunt, nemini parcent, Præfectos cum militibus interficiunt, capto tantum Villabonio, Bellaio, Laubino, Blercurtio, Iuillio, cum paucis aliis. Cecidere in oppido ac arce circiter quater mille quingenti Franci præsidarij, exceptis ciuibus; feminis quoque nec pueris parcitum est; tanto furore crebris Francorum scorum matibus irritati fuerant Germani. Inclinante die, Buranus, educto milite, captiuos omnes ad se perducere iussit. Villabonius Grauelingam missus, postea pro libertate decem millia aureorum liliorum soluit. Rex, intellecta Fani D. Pauli oppugnatione, Annam Mommorantium cum Delphino Henrico in auxilium miserat. Sed certiores de expugnatione, ad fines defendendos rediere. Buranus, incenso oppido, diruta arce, ac demolitis munitionibus, postea exercitum recenset, repperitque circiter quindécim millia Germanorum, ac octomillia Wallonum peditum, Belgarumque equitum octo millia. Motis Fano D. Pauli castris, cum Hefdinum transisset, Monstreulij muros productis tormentis verberat. Canapla Dominus, oppido diffidens, impetrata ciuibus ac militibus rerum omnium incolumitate, exeundi que cum armis potestate, Burano deditionem facit. Eodem tempore Terowanam Franci iterum de rebus necessariis recreant. Iunij die vigesimo secundo Delphinus cum Mommorantio omnibusque copiis Ambianum venit, euocatoque ad se cum Germanis peditibus Furstenbergio, his alia Germanorum peditum quatuor millia bello Danico ac Monasteriensi exercitata, quos ducebat Nicolaus Rustikius, dictus Gibbosus, iungit; qui cum Abbeuillam conuenissent, Annibaldo iubet Terowanam puluerem tormentarium, ac sclopetarios pedites introduceret. Buranus enim, disiectis moribus ac vallo, in summum oppidanis periculum adduxerat. Proficiscitur Hefdino

dino Annibaldus cum quadringentis sclopetariis peditibus, ac aliquot equitibus, singulis è humero sacculum tormentario puluere plenum deferentibus: qui sine detrimento Terowanam intrauere. Annibaldus certo extra oppidum loco cū equitibus grauis armaturæ eos expectat equites, qui pedites Terowanam erant comitati. At ij pugnandi desiderio flagrantes, contra quam iussum erat, aduenientes Cæsarianos excipiunt, temereque prælium committunt. Altera enim Cæsarianorum equitum pars auio vsa itinere, Annibaldo à fronte occurrit, inuaditque. Committitur duobus diuersis locis inter equites acre prælium, deteriori Francorum conditione, quod à fronte ac tergo interclusi, iniquo loco resisterent. Quare tandem, multis desideratis sauciatisque, ruptis ordinibus in fugam concitiuntur. Annibaldus equo deiectus capitur, ac cum eo Piennæ Dominus, Comes Villarsij, Doius, Capussenantius Epirotarum Præfectus, Franciscus Bernardinus, Sanfacus, aliique nonnulli ordinum ductores. Capussenantius capite est plexus, quod à Cæsare ad Regem transfugisset. Piennius, liberato Seneschaleo Hannoniæ, liber est factus. Hæc ad Guinegatam seu Blangisium, locum Belgarum contra Francos victoriis non semel nobilitatum, sunt acta. Exinde Delphinus cum Mommorantio ad Terowanæ expugnationem impediendam cum viginti sex millibus pedum, ac grauis armaturæ mille sexcentis, leuis bis mille equitibus, intra Guinegatam ac Terowanam ad flumen Canchæam inuito loco, vnde non facile ad pugnam cogi poterant, castra locant, in omnem rerum agendarum occasionem intenti. Sed mensis Iulij initio, trium mensium induciæ inter Belgas ac Francos, moderante hinc Arschoti Duce cum aliquot Cæsarianis Consiliariis, inde Poietto Præfide Senatus Parisiensis, ac Betteraui Regis Secretario, his conditionibus concipiuntur: Hostilia vltro citroque cessant. Alter alterius fugitiuos ne recipiunt. Rex durantibus induciis, in ditionem nec oppidum Fani D. Pauli militem mittito, nec locum aliquem munito. Subditi vtrimque liberè conmeant. Rex duobus viris nobilibus, ac sex eorum comitibus, tutum per Franciam iter concedito, vt cum mandatis ac litteris à Maria Austriaca in Hispaniam ad Cæsatem pacis tractandæ causa proficiscantur. Actum Bonnij secundo Kal. Augusti. Subsignauere Delphinus, Maria Austriaca, Florentius Buræ Comes, Dux Arschoti, Anna Mommorantius, ac Consiliarij. Dum hæc in Belgio aguntur, Alfonso Daualus Vastij ac Piscarij Marchio, mortuo Antonio Leua, à Cæsare Insulubris Præfectus, coacta in vnum valida peditum equitumque manu, contra Francos, qui vniuersam Sabaudiam ac partem Pedemontis, pulso Duce Carolo, occupant, contendit, ac Carmagnolam, cūm aliquamdiu obsedisset, deditione in potestatem redigit. Cumque auxilia

*Infignipra-
lia vincun-
tur Franci
à Cæsaria-
na.*

*Panguntur
inducta in-
ter Francos
& Belgas
ad tres
menses.*

*Passim in
Sabaudia
recupras
Carmag-
nolam.*

1537

*Ist Quier-
ram, Al-
bam Pom-
peiam,
Quieram.*

*Rex Fran-
corum col-
leto exer-
citu Vastio
in Sabau-
diam oc-
currit.*

*Deditur
Franco-
rum Su-
fana.*

*Vastius
Francis
impar A-
lam fore-
cipere co-
gitur.*

Germanorum, Duce Frederico Furstembergio, Guilielmi fratre natu maximo, Vastio superuenissent, iisque sex millia Hispanorum ac quatuor millia Italarum peditum cum iusto equitatu iunxisset, Francos viribus inferiores cedere, ac in praesidia se conferre coegit. Praerat hoc tempore Francis Humeriæ Dominus, qui militum inobedientiâ ac Praefectorum dissensione nil poterat, nisi quod, missis Turinum viginti quinque millibus aureorum nummum in praesidiariorum stipendium, Pedemontem Vastio relinqueret, cum copiis Sefanam profectus. Vastius Astæ in vnum coegerat 25000. peditum, ac tria millia equitum, tormenta maiora viginti quatuor; cum quibus tertio Kalend. Septembris Quieram obsidet, pauloque post expugnat, diripitque: Albam Pompeiam, dedente Iulio Vrsino, recipit, praesidiariis cum armis & impedimentis Pignarollam in tutum deductis. Hinc Quieram, quam Fregosius praesidio obtinebat, mouet. Sed cum bis reiectus, tertiam pararet oppugnationem, expectare Fregosius non ausus, Vastio Albanorum conditione Quieram dedit, ac ad Humerij castra cum praesidiariis proficiscitur. Hinc Vastius Pignarollam ciuitatem amplam, vastam, arte ac iusto praesidio munitam contendit. Praerat vbi Franciscus Pontcremius, cum quinque millibus peditum Italarum. Quare Vastius vi nil tentandum censens, distributo in circuitu exercitu, urbem obsidet. Interea Rex Franciscus Lugduni exercitum cogebar, & Delphinum Annamque Mommorantium secum proficisci ac cum parte copiarum praere in Sabaudiam praecipit. Octobris die decimo profecti Lugduno, Brissonsonij Humerio se iungunt, inde Chaumontium proficiscuntur, Caesarianosque, qui se, Duce Caesare Masio Neapolitano, ac Camillo Columna Romano, Susanis vallibus munierant, proximis occupatis montibus pellunt. Vastius Susanæ vallis ac Saltuum amissione intellecta, deserta Pignarolla, Riuiolam se cum exercitu confert, Regem, qui in itinere erat, eo loci expectaturus. Duccenti Hispani, arcem Susanam custodientes, Burrio Regionum tormentorum Praefecto deditioem, concessa corporum impedimentorumque incolumitate, faciunt. Tum Vastius mutato consilio Riuiola profectus, ad flumen oppidi Moncallerij castra locat. Mommorantius cum Delphini copiis Vastium sequens, in itinere arcem Villaniam expugnat, ducentosque Hispanos praesidiarios ad vnum omnes interficit. Inde castra Grevillam transfert, tribus à Vastio, qui Moncallerij adhuc erat, miliaribus: qui se imparem Regis sentiens, deserto Moncallerio, relictisque Quieris quatuor peditum millibus, Duce Antonio Aragonio, Astam cum exercitu rediit. Cum Padum Mommorantius, occupato Moncallerio, traiecisset, munitiones ac opidula omnia quæ circa Fossanum, Albam, Quieriam, ac Astam erant, in potestatem redigit, vbique

vbique ingenti reperta com meatus copia, quo Turino in annum proui-

1537

dir, eoque loci Regem expectare constituit: qui cum Carignanum venisset, Delphinum ac Moinmorantium ad se vocans, de belli ratione consultant. Inrerè nuntius adest, tractari de pace, ac in eam rem indu-

Nuntius adest, tractari de pace, & inducias vsque ad finem sequentis proutur.

cias vsque in vigesimum secundum Februarij anni sequentis pactas, vuoquoque quod tum obtinebat retinente. Publicantur tertio Kal. Decembris nomine Cæsaris Astæ, ac nomine Regis Carnagnolæ. Calend.

Decembris Vastius, clarioribus comitarus ordinum ductoribus, Carnagnolæ Regem, Delphinum, ceterosque Francorum Procetes inuist.

Inducia quoque in tres annos cum Dano, restituta Belgis Zondæ nâ-nigantore.

Dimissis utrimque exercitibus, Rex in citeriorem Franciam, Vastius Mediolanum rediit, missis Locaram Legatis, qui de pace agerent. Sed cum de conditionibus conuenire non possent, inducias in sex menses, hoc est in vigesimum secundum Augusti sequentis anni prolongant, mirum in modum Leonora Cæsaris sorore, Regis Francisci vxore, pro pace laborante. Mense quoque Maio Maria Austriaca nomine Cæsaris, magno Belgarum commodo, in tres annos inducias facit cum Christo-

Edmo Lutherani suam Propositiones contra Concilium Generale tunc indultum.

stiano Tertio Daniæ Rege, restituta Belgis Zondæ nauigatione. Hoc anno (loquitur Cochlaus) Romanus Põtifex Paulus III. indixit Generale Concilium Mantuæ celebrandum; ad quod Lutheranos quoq; Prin-

1538

cipes vocauit. Quod vbi intellexerunt Lutherus & complices eius, variis machinationibus ac scriptis, Concilij auctoritatem impugnare ceperunt. Etenim Wittembergæ euulgarunt 30. Propositiones, contra Concilia publicè disputandas. Inter quas duodecima sic habet: Concilium aut Episcopi congregati errare possunt, æquè benè sicut alij homines. Et sequens hanc ita ait: Si autem non errent, hoc fit à casu, aut ex merito alicuius sancti ac boni viri, qui inrer eos est. Sic ibi. Hoc anno Gandenses tumultuari incipiunt, de quo plenius biennio pòst. Sub initium sequentis anni 1538. Cæsar cum Pontifice Paulo Tertio ac Venetis nouum fœdus facit, stipulante pro Cæsare Maurico Aguillarij Marchione, pro Venetis M. Antonio Contareno. Pontifex ipse in Vaticano, vbi hæc agebantur, propria manu subscripsit. Sexto igitur Idus Februarij Pontifex Paulus, Cæsar, ac Veneti, diuisa inter se Græcia, contra Solymannum Turcam Italiæ minitantem bellum decernunt, promittente Cæsare octoginta duas triremes, toridem Veneris, Pontifice triginta sex; quibus Cæsar atque Genuenses onerarias, conuehendo com meatui pedestribusque copiis, addebant, Ferdinando Gonzaga Siciliæ Prorege iis præfeto: vniuersæ verò Confœderatorum classi Andreas Auria Cæsaris nomine erat imperaturus; Pontificiæ Marcus Grimannus, ac Paulus Iustinianus, Venetæ Vincentius Cappella præerat. Sed tantis in vnum coactis viribus, quamquam contrâ prodiisler Solymauni Præfectus Maria-

Fœdus factum cum Pontifice, Cæsar, Veneti contra Turcam.

Maximè coactis viribus, nullum tamen operaprium factum.

denus

1538 denus Barbarossa, nihil dignum memoria actum est, Auria pugnam artificio (vt volunt) detrectate; at paulò post nihilominus Turcarum classe ingenti tempestate fœdè disiecta. Quo perspecto Veneti, soluto fœdere, vel cum Reipublicæ suæ incommodo pacem à Solymanno petière ac impetrauère. Intercà Pontifex certior factus, Locatè nil inter Cæsarem ac Regem Franciscum de pace transigi potuisse, Legatis ad vtrumq; missis effecit, ipsi Principes, eius conficiendæ causæ, ad Nicæam prouinciam Lugdunensis ciuitatem, Sabaudo parentem, se venturos pollicerentur, Pontifice eadem de causâ tertio Martij Româ proficiscente, ac decimo sexto Maij, ætatis suæ anno septuagesimo quinto, honorifico cum comitatu Nicæam intrante. Exceptus est à Cæsare (qui pridie Villafrancam haud procul Nicæa sitam, mari ex Hispania appulerat) summa cum reuerentia. Paulò post Rex Franciscus terrestri itinere Villanouam Nicææ propinquam venit. Vterque Princeps solus cum Pontifice locutus, necessitates ei suas sigillatim exponit. Verùm quamquam Pontifex, summiq; hinc inde vtriusque sexus Proceres diligentissimè pro pace laborarent, nil tamen aliud quàm decennales inducias impetrare poterunt, his legibus: Induciæ decimo octauo Iunij huius anni inepturæ, in decennium durantore. Subditi liberè vtrò citroque terra marique commean tote. Quæ nunc vterque tenet, retinet. Agris vtrimque pulsi restituantur, Neapolitanis ac Siculis rebellibus exceptis. Sabaudus, Genuenses, Florentini, ac quicumque voluerint, induciis comprehenduntor. Factæ Bommiij induciæ ratæ sunt. Actum Nicææ decimo octauo Iunij. Pontifex summo opere laborabat, Cæsar ac Rex sese inuiserent, amplexarenturq; Sed magnis, vt aiebant, de causis id facere recusarunt, Pontifex tanto honore se frustratum non parum dolente. Promulgatis Nicææ induciis, Leonora Franciæ Regina fratrem Cæsarem inuisit, salutaturq; qui statim cum Pontifice Genuam est reuersus, desponditq; filiam notham Margaritam, Alexandri Medicæi Florentiæ Ducis viduam adolescentulam; Octauio Farnesio, filio Petri Ludouici Farnesij, qui Pontificis Pauli è legitimo matrimonio erat filius. Genua Cæsar, valedicto Pontifice, in Hispaniam traiecturus, ad oppidum Aquæ mortuæ dictum (olim Fossæ Marianæ) contendit, iis in partibus Regem Franciscum hætere intelligens. Cui cum per Legatum nuntiarî iussisset, se eum amplecti salutareq; velle, Rex lætatus ad Cæsaris quadriresem accurrit, eamq; cum paucis intrans Proceribus, per horam cum eo solus est collocutus, admissò paulò post ad manus osculum Andrea Auria. Postero die Cæsar per præconem edici iubet, ne quis è classe in continentem exeat. Tum ad Regem pransurus contendit, qui cum Regina, duobus filiis, ac magno Procerum numero obuiam Cæsari prodians,

*Cùm de
pace inter
Cæsarem
& Fran-
ciscum nihil
transigi
posset, Pon-
tífex arbi-
trum se ef-
ferit.*

*Pontífex
maior sa-
ptuagesima-
rio Nicæam
ad Regem
veniens, ni-
hil tamen
præter in-
ducias de-
cennales im-
petrauit.*

*Cæsar cum
Pontífice
Genuam
venit, &
filia Mar-
garitam
uxorem Pon-
tífice de-
spondit.*

*Cæsar in
Hispaniam
reditum
parat.*

*In itinere
videt am-
icōs congre-
diuntur
Cæsar &
Franciscus
Rex.*

prodiens, cum ad aulam deducit, apud quem & cœnatus ea nocte dormiuit, posteroque die iterum prandet. Exinde ad classem honorificè deductus, iterum Rex cum exiguo comitatu Cæsaris quadrireinem intrat; ac aliquamdiu hilariter combibentes, amicissimè tandem inuicem amplexi ac valedicentes, Cæsar sua cum classe Hispaniam vēsus, Rex in citeriorem Franciam contendit. Hæc cūtr̃i vtriusque subditi intellexissent, solemniter gratias Deo egerunt, extructisque publicis ignibus multa sibi bona pollicebantur, quamuis pauca sint secuta: Hoc anno pridie Kalendas Augusti Arnheimi è viuīs discedit Carolus Egmondus Geldriæ ac Iuliæ Dux, Comes Zutphaniz, ætatis anno ferè septuagesimo primo, nullis legitimis liberis relictis, nothis verò vtriusque sexus quamplurimis, postquam quinquaginta ferè annis, vt suprà retulimus, bella cum vicinis vario euentu gessisset. Positum est illi Arnheimi, summo in templo Latinum tale Epitaphium: Admirabilis magnificentiæ Princeps illustrissimus Carolus Dux Geldriæ & Iuliæ, Comes Zutphaniz, Frisiorum, Groningæ, Couoordæ, Tenēterorūque Dominus, minus, ad ærumnas superatidas vt alter Hercules natus, & vario rerum turbine tota vita iactatus, ad omnes fortunæ casus inuictum animi robur gestabat. Christianam inferioris Germaniæ Ecclesiā, p̃tāvis opionum simultatibus pollutam, pectoris verè Christiani constantia veluti facta anchora piissimè stabiliebat. Post infinita præclarissimè gesta, tandem mentis iniquo vulnere confectus, obdormiebat in Christo, anno M.D.XXXV.III. Iulij die secunda, noctis hora vndecima: vixit 70. annos, menses 7. dies 21. horas 14. Sic Epitaphium. Et quāquam veteris actionis iure, postremisque fœderis legibus solus Cæsar eiusque hedes ei succedere debebant, odij tamen inueterati contra Burgundos causa, Dux Carolus dictas regiones, cūm Francis, quod paulò antè tentarat (recusantibus Geldris) relinquere non potuisset, Guilielmo Marcano Cluuiæ Duci, adolecēti viginti duorum annorum, Ordinum aliquot assensu, concessit: qui paulò post à Geldris in Ducem inagutatus, præcipuis ciuitatibus præsidia imposuit: quæ res, vt narrabimus, paulò post calamitosissimo bello causam præbuit. Obiit etiam hoc mense Euerardus à Marka, Cardinalis, Antistes Leodieñsis. Nonis Octobris Leonora Regina Franciæ ac Maria Austriaca Cæsaris sorores Cameraci se inuifunt, ac de initis induciis congratulantur. Posterò die Rex Franciscus eodē venit, nonoquē Octobris diē ad Fanum D. Quintini perductas, honorificentissimè per aliquot dies recreat. Inde Compētigam teuersus, in peti- culosissimum ex maligno vlcere, quod in ventre eruperat, iniecit morbum. Cūm conualuisset, in Pedemontem Præfectum mittit Annibaldum; qui instantibus induciis, ad eò oppida muniuit, ac arcibus in officio populus

*Atuiniur.
Carolus
Geldrus
anno etati
septuagesimo
primo,
nullis reli-
ctis legiti-
mis liberis.*

*Eius Epi-
taphium
Arabum;
vbi supral-
tus est.*

*Cluuiæ
Dux ser-
uus à Gel-
dis heres,
Geldris in-
agutatus.*

*Francum
hinc se po-
tem velle,
inde nulla
ostendit.*

1538

*Magno fa-
ctu Men-
do suo Prae-
fecti Regium
in Hispania
vulnerat
praesente
Caesare.*

*Castigat
Mendosum
Caesar hoc
tantum,
quid non
quam non
plius cum
opera vi-
getur.*

1539

*Moriuntur
Elisabetha
Caesaris co-
nixa & par-
tu.*

*Gandenses
in Flandria
tumultua-
runt, pulso
Magistra-
tu, Prae-
fectus Caesa-
ris.*

populis continendis instruxit, vt numquam postea inde Franci vi eiici potuerint. Accidit hoc anno in Hispania illud memoria dignum. Caesar extra urbem Toletanam nobiles, equestri ludicro certamine ex prouocatione concurrentes, spectatum, cum Imperatrice iuerat, ac cum co principum totius Hispaniae Reguli. Ad urbem redeuntes praecedebat & subsequerebatur ingens hominum turba. Praecedebant in equis Proceres, discurrebant Praefecti Magistratuum cum oblongis pro more regionis virgulis turbam dimouentes; quorum vnus ad praecedentes Proceres adequitans, iter accelerent, aduenientique cum Imperatrice Caesari locum facerent, admonerat. Infantasia Dux, è Mendosiorum familia ortus, Procerum Hispaniae potentissimus ac ditissimus, sentiens & suum ab eius virga verberari equum, Praefectum togat, an se nouisset. Affirmat ille, vtque properet, admonet, adesse enim Caesarem. Dux euaginato gladio Praefectum in capite grauius vulnerat. Vulneratus Praefectus ad Caesarem se conuertens, de vi ac iniuria coqueritur. Is se praesente factum molestè fect, moxque Ronchillius Iurisperitus, vnus è tribus Aulae Caesaris rerum capitalium Praefectus, ad Ducis latus dextrum modestè adequitans, significabat se eum captiuum Caesaris iussu ducere. Aegrè id Dux, agrius multò eius comites viri nobiles ferre; è quibus vnus Ronchillium accedens, discederet, cum bis seriò admonet: qui vim quoque ac vulnera timens, patet, abique. Exinde Dux ad aulam suam Toletum reuertitur, eomitantibus fere omnibus, deserto Caesare, Proceribus ac Nobilibus. Caesar pro tempore arrogantiam ac iniuriam à Duce sibi legibusque illatam dissimulandam iudicauit, nil in eum grauius statuens, quam vt domi eum relinqueret, opetaque eius in posterum numquam vteretur, renuntiati ei iubens, saucium Praefectum secundum leges à Iudice pro merito puniri curaret. Dux, actis Caesari gratiis, cum se tangi verborum sale perciperet, Praefectum suo sumptu curari, & postea quingentos ei aureos numerari iussit. Kalendis Maij anno 1539. Toleti è partu obiit Elisabetha Lusitana Caesaris vxor, filium, qui paucis diebus vixit, enixa, relicto filio Philippo, Maria ac Ioanna filiabus. Rex Franciscus celeberrimas ei Parisiis celebrauit exequias. Eodem mense Gandenses longa Caesaris absentia, militumque exauertoratione insolescentes, coniurare inter se primùm in vrbe, deinde totam Flandriam, quod in se erat, turbare ceperunt: quod cum diu clàm esse non posset, iamque famam spargi audirent, Magistratum Caesaris Praefectos vrbe pellunt, complurium aedes diripiunt, arreptisque armis, custodias in portis ac muris constituunt. Prima verò seditionis ac coniurationis causa hæc fuit. Anno 1536. vigente ardenteque cum Francis bello, Maria Austriaca Belgarum Gubernatrix, conuocatis omnium Prouinciarum Ordinibus, in Franci-

Francicum bellum obtinuit duodecies centena millia florenorum; è quibus Flandri pro sua parte erant soluturi quadringenta millia. Opposuerunt se soli Gandenses Reginæ Mariæ, ceteris consentientibus Flandris. Quare illa ciues Gandenses Bruxellæ, Mechliniæ, Antwerpiæ, aliisque locis repertos honesta custodia asseruari iubet, donec vrbs satisfecisset.

Gandenses, re intellecta, anno 1337. mense Augusto Bruxellam mittunt alterum vrbs suæ Syndicum, hominem turbulentum, Leuinum Blommium, qui vrbs nomine Reginæ offert libellum supplicem, petens, ciues dimittantur, allegans Gandenses ad extraordinarias pecuniarum collationes cogi de iure non posse, ob priuilegia à tribus diuersis Comitibus vrbi collata; primum anno 1296. à Cornite Guidone; deinde anno 1334. à Comite Ludouico Neuerfio; tertium anno 1477. à Maria Burgunda, Caroli Audacis filia. Perplacet Reginæ Mariæ, de his iudicè à Senatu Mechliniano, aut Bruxellæ in arcano Cæsaris Concilio disputetur, priuilegiaque examinentur, se statutam cuiuscumque voluerint Concilij sententiæ; ea tamen lege, interea suam è quadringentis millibus portionem numerent, si ciues dimitti cupiant. Gandenses Brugas, Ipetas, ac ad Franconates mittunt Legatos, petentes contra dictam pecuniariam exactionem secum excipiant. Illi (paucis oppidulis exceptis) fœdus inire recusant. Interim mittunt communi nomine ad Reginam Mariam vigesimo quarto Septembris dicti anni Flandriæ Ordines supplicem libellum, petentes executionem differat, donec Cæsar in Hispania, de controuersia edoctus, sententiam declarasset. Dat in hanc rem Regina Flandris menses tres. Contenti sunt illi: soli Gandenses in pertinacia persistentes, pridie Kalendas Ianuarij contra obstantur, breuius esse tempus, quam vt interea Cæsar pro rei magnitudine plenè edoceri possit: obstationemque suam à publico Tabellione in Acta referri petunt; offeruntque Reginæ è veteri more contra Francos in certos menses vrbs sumptu peditum numerum; ac nisi acceptet, de damno ac interesse per Tabellionem obstantur. Ceteri Flandri, hac in re à Gandensibus dissidentes, consensu Reginæ in Hispaniam ad Cæsarem mittunt. Cæsar audita legatione, lectisque fororis litteris, pridie Kalend. Februarij anni 1338. Gandensibus ac Flandrensibus rescribit, Reginæ Mariæ, vt sibi presenti pareant; & si aliqua in re iniuriam immunitatibus suis fieri existiment, Senatui id Mechliniano, aut arcano Concilio definiendum committant, horumque in aduentum suum sententiæ stent, nisi pro seditionis ac rebellibus haberi malint. Gandenses, his intellectis, contumaciores fiunt, ac hoc anno supplicem libellum admodum prolixum ad Cæsarem in Hispaniam, alterumque ad Reginam Mariam Bruxellam tertio mittunt, iterum loco pecuniæ militem offerentes. Huic libello

1339

*Aperitur
curia
municipalis
et
causa
in
iudicio
pro
gressum.*

*Placet
Matri
Gubernatrix,
de
priuilegijs
allegatis
iudicium
decernere
inter
aut
concessum
ad
hunc
iuramentum
prius
pro
ferre.*

*Nihilominus
concedit
ad hoc
mense
ut
interdum
ad
Cæsarem
in
Hispaniam
mittantur.*

*Gandenses
obstant
michi
faciendum
cepit
Flandri
mittunt,
sed
frustra.*

*Gandenses
etiam
contumaciores
fiunt.*

Fff

Cæsar

1539

Cæsar non respondit, sed iter in Belgium animo constituens, quid postea egerit, sequenti anno narrabimus. Gandenses ad rebellionem parati, etsi ceteras Flandriæ eluitates insanix suæ comites fieri nolle satis conspicerent, tamen, cum Mariam Austriacam, non liberatis civibus pedites equitesque cogere, Senatum Mechliniensem contra se sententiam protulisse, eamque executioni mandare cepisse viderent; arma, pulsis executoribus, capiunt, proximaque urbi munita loca occupant; mox desperatione in timorem versi, captiuos aliquot dimittunt. Deinde iterum resumptis animis conuincunt, dant nomina, & coniurationi subscribunt; missisque in Franciam ad Regem clam litteris, Legatisque, amplissimis cum mandatis, ei. utrem cum vniuersa Flandria, si se suaque omnia in protectionem suscipere vellet, offerunt. Rex, negotio rectè perpenso, inducias nulla ratione violandas, oblatione incerti commodi iudicauit, maximè quòd spe pacis Ducatum se Mediolanensem à sincera Cæsaris liberalitate breui pro filio suo Carolo obtenturum confideret. Perscribit igitur statim Cæsari in Hispaniam, quid Gandenses moliantur, eorumque ad se scriptas litteras vnà mittit.

Mittit litteras Carolus V. ad Regem Franciæ, ut se ad vniuersam Flandriam Regi Francorum offerat.

Mittit Francus Gandensium iuratum in Hispaniam ad Cæsarem.

Hinc ergo, etsi periculum profusione, Cæsar per Franciam celeriter in Belgium tendit.

1540

Ambosia summo cum honore pergit à Rege Francorum excipitur.

Tum Cæsar, te dju multumque perpenso, per Franciam in Belgium proficisci statuit, etsi plures Regi non fidendum esse affirmarent, præmissioque Granuellano, accepta fide Regia & publica, ea conditione pacis leges conscriberentur, quas in Belgio confirmaret, ne in Francia coactus fecisse videretur, itinere se mense Nouembri paruo cum comitatu committit, præficiens Hispaniæ Ioannem Talaueram Cardinalem Toletanum, ac Commendatorem Couos. Rex Franciscus, valetudine nondum planè cōstituta, Compenga Cæsari obuiam proficiscitur, filio Carolo ad Fanum D. Sebastiani, Delphino ad Fanū Ioannis Lusij præmisso. Vnde cum Cæsare Baionam, Burdegalem ac in Pietauiam mense Decembri terrestri itinere peruenere, cum paulò antè Octobris die vigesimo quarto Butæ obijisset Florentius Egmondus Butæ Comes, Dominus Iselsteinij, Leetdami, &c. vir consilio manuque promptus. Mense Ianuario anni 1540. Cæsar Chastellerautium venit, vbi Regem cum Regina Leonora repperit, à quibus summo cum honore pompaque receptus est. Ipse Ambosiam Reges noctu intrauere, tot in arce, quæ in edito est colle sita, resplendentibus tædis ac facibus, ut mox meridiem referret. Intrante Cæsare priorem atcis turrim, vnus faciem serens (casu an studio mihi ignotum) eam secretè incendit: cuius flamma cum tapetes vndique inuasisset, fumum ingentem excitauit, ita ut Cæsar cum plerisque aliis ferè fuerit suffocatus. Capti aliquot perpetrati facinoris suspicione laborantes, cum eos Rex strangulari iussisset, exorante Cæsare vitam seruauere. Ambosia Blosum, inde Aureliam Reges peruenire;

nere; disputatumque hic fertur, variantibus sententiis, de retinendo Cæsare; sed contradicente Comestabile Mommorancio, nil fuisse conclusum. Aurelia Fonteneblum, inde Parisios Cæsar venit, non aliter ab omni hominum ordine, sexu ac genere exceptus, quam si Rex ipse primum inaugurandus aduenisset. Septem in vrbe Regia moratus dies, Chantilli, Comestabilis arce, honorificè tractatur, cemensusque Picardiam, ac à Rege ad Fanum vsque D. Quintini deductus, Cameracum, indeque vigesimo primo Ianuarij Valencenas Hannoniæ venit, hucusque cum Baiona, Regijs filijs, Comestabile, ceterisque Franciæ Proceribus comitantibus: qui cum aliquot diebus honorificè ac lautè Valencenis fuissent excepti, à Regina Maria, Belgarumque Proceribus deducti, valedicto Cæsare, in Franciam ad Regem patrem reuertère. Valencenis Regis Francisci Legatus à Cæsare petit, pacis conditionibus in Francia conceptis ex promisso subscribat. Respondet Cæsar, Ordinum Belgij, fratrisque Ferdinandi, qui in itinere erat, consensus accederet, se optare. Qui cum sub idem tempus in Belgium venisset, duabus Germanorum peditum legionibus comitatus, cum eodem, comitante forore Maria, omnibusque ferè Belgarum Proceribus, mille quingentos equites adducentibus, Cæsar Gandauum vigesimo quarto Februarij intrat; statimque ad omnes vrbes portas, murorumque ambitum custodiæ, ne quis elaberetur, collocantur. Tum euocato Procerum Senatûsque Flandriæ Concilio, Aducatum Fiscalem accusationem contra rebelles Gandauenses instituire iubet. Repetit is ea quæ diuersis temporibus Gandenses supra à nobis commemorata fecissent, exactè respondens ad allegata ab ijs priuilegia, à dictis tribus Comitibus concessa. Vtpote Comitibus Guidonis priuilegium tantum loqui docebat de pecuniaria impositione, non vniuersæ Flandriæ facta, sed soli vrbi Gandensi imperata; imò addita conditione, si maior pars ciuium, qui ex annuo viuunt censu, in imperatam pecuniam consensissent, omnes tum Gandenses teneri; quanto igitur eos magis debere teneri, cum vniuersa Flandria rogationem admisisset? Quod ad Ludouici Neuerij priuilegium attinet, id loqui non de Flandriæ Comitibus, sed singularibus hominibus in vrbe aut ditione tyrannidem contra Comitum molientibus. Mariæ Burgundæ priuilegium, quam cæso patre captiuam in vrbe detinebant, vt vi extortum eos allegare non posse, quod non solum fuerit violentum, sed etiam quod Maria eodem tempore contra sit obtestata. Pudere igitur Gandenses potius debere, quod tam iniquum Diploma producant. Adhæc Gandenses anno 1485. eidem priuilegio etiam cessisse: tum anno 1525. certa de causa iam dictis tribus priuilegijs prolatis, ac è iuris formula examinatis, pronuntiatum fuisse, ijs non obstantibus,

Deducitur Cæsar à Rege usque ad Fanum D. Quintini, sed à Regis liberu vsque Valencenas.

Cæsar claudus duabus Germanorum peditum legionibus & mille quingentis equitibus Gandauum ingreditur.

Aducatu Flandria Comitibus, iubet Fiscalem suam contra Gandenses rebelles iura agere.

Respondet Fiscus ad singula priuilegia à Gandensibus allegata.

1549
Exaggerat
idem Es-
sialis va-
rios Gan-
dausium
insolentiam
concludit
patens eos
Maestatis
reos decer-
ni.

Ganden-
sium Ad-
uocatus
prolixè re-
spondet, sed
frigide, ac
denum ad
Cæsaris
clementiam
eos confu-
gere testa-
tur.

Cæsar tan-
dem hanc
in publico
Senatus cō-
silio sen-
tentiam
pronun-
tari iubet.

Sublatis
priuilegiis,
præterea
certo nu-
mero ex
Magistra-
tu & ciui-
bus, nigri
induti, nu-
di capiti-
bus compa-
randa.
Item alij
lutea tan-
tum supra
nudum ve-
stiri, & col-
la laqueum
gestantes,
omnes ad
genua Cæ-
saris proue-
luti vo-
candi po-
tunt.

Flandriæ Comites pecuniarias per prouinciam collationes de iure im-
petare posse. Gandenses Reussij Comitem, Gandauum à Cæsare cum
litteris missum, irrisisse, supposititiisq; litteras dixisse, donec sacramento
vir tantus contrarium affirmasset; quo tamen non obstante, frigido cum
responso dimisso Reussio, nec Cæsari nec Reginæ Mariæ scripto re-
spondere esse dignatos. Hinc ad alia digressus, ac quàm varijs rationibus
crimen læsæ Maiestatis incurrisse edocēs, tandem concludit, Ganden-
ses, quique cum eis fecissent, non solū priuilegia omnia ob rebellio-
nem amisisse, sed vitæ etiam bonorumq; omnium pœnam incurrisse;
petere se ex merito, iuris æquitatisq; dictatu, sententia proferatur. Ad
hæc Gandensium Aduocatus ex scripto prolixè respondet, sed frigide
ac eneruè; ac tandem conclusurus, quæcumque ad mouendam com-
miserationem facere poterant, adfert, adque solam Cæsaris innatam
clementiam Gandenses confugere profiteretur. Cæsar diu ac maturè cum
Proceribus ac Consiliarijs habito super lite consilio, tandem pridie
Kal. Maij hoc anno, in publico Senatus confessu, ceteris paulò altius
eminens, sententiam his verbis inter cetera pronuntiari iubet: Notum
facimus, consilio Procerum Aurei velleris, Præsidium diuersarum Cu-
riatum, ac complurium aliorum magnæ eruditionis ac prudentiæ viro-
rum examinata accusatione contra Gandenses instituta, eorumq; de-
fensione, nos definitè declarare, urbem incolasq; Gandenses omnes
ob ausam rebellionem incurrisse crimen læsæ Maiestatis, perdidisseq;
omnes immunitates, priuilegia, ac quæcumque vim, auctoritatem ac
iurisdictionem hanc aut similem habent. Declaramus ad hæc ac pro-
nuntiamus bona, census annuos, ædes, apparatus bellicum, campa-
nam dictam Rolandus, ac similia quæ vrbis Gandensis, Tribuni texto-
rum, quique cum eis faciunt, propria ex publico sunt, fisco nostro cede-
re; inhibentes, ne in posterum bellica tormenta vlla amplius constari cu-
rent, nec habeant. Postremò vtriusque Banche hoc tempore Magistra-
tu fungentes, Syndici, Scribæ, cum triginta clarioribus ciuibus, quorum
nomina edemus, Præfectus quoque textorum, ac Legati supremi De-
cani, induti vestibus talaribus nigris, distincti, capitibus nudi, quibus
iunguntur è singulis opificum collegijs sex, è textorum tribu quinquaginta,
ac ex ijs qui initio seditionis nominari voluere Cresfers, quinquaginta,
(qui centum nostro legentur arbitrio) Cresferij verò linea tantum
supra nudum corpus talari veste induti, collo laqueum gestabunt. Hi
omnes post tertium diem, loco ac hora, quam declarabimus, vestiti, vt
diximus, æde publica exeuntes, ad genua se hîc nostra prosternentes,
alta intelligibilique voce à Syndico, omnium nomine dici curabunt, se
summopere pœnitere, ob admissam contra nos Reginamq; Mariam
sororem

„sororem nostram rebellionem, ac læsæ Maiestatis crimen. Ad hæc con-
 „demnamus urbem Gandensem (excepta portione quam adhuc debent)
 „in summam centum quinquaginta millium florenorum semel, ac sin-
 „gulis annis in sex millium florenorum perpetuos reditus, veteribus no-
 „stris Dominijs adiungendos; itémque liberamus Fiscum nostrum de
 „annuo reditu quingentarum quinquaginta Flandricarum librarum,
 „quas hætenus urbi soluit; qua de re datæ à proauo nostro Tabu-
 „læ vt discendantur exuranturque iubemus. Volumus quoque sta-
 „tim in potestatem nostram constituent plenam absolutamque Reip.
 „Gandensis gubernationem, eiusque nunc ac in singulos annos disposi-
 „tionem. Quibus perfectis, Gandensibus singulis ac omnibus speciali
 „gratia remittimus ac condonamus, quidquid in hunc vsque diem com-
 „miserit. Actum præsentē, audientē ac approbante Cæsare, pridie Kal.
 „Maij, anno 1540. Eodem etiam die post meridiem promulgatum est
 „Edictum, secundum quod deinceps vrbs Gandensis regeretur, omni
 „potestate tribuum & opificum, & quas vocant *de Wyckse*, sublata.
 „Atque eadem ratione Cæsar Audenardijs omnia vetera Priuilegia ad-
 „mit, ac nouas quoque leges tulit, quod enixissimè rebellibus Gandensi-
 „bus studuissent. Hisque rebus peractis, è Gandensibus viginti sex capi-
 „te plectuntur, aliqui ad longinquas peregrinationes damnantur; cen-
 „tum partim è textoribus, partim è Crescensijs æquo numero lecti, capite
 „pedibusque nudi collo laqueum gestantes, ac ad Cæsaris pedes se pro-
 „stermentes, veniam impetrare. Imposita etiam multa paulò post fuit
 „perfolura, ac arx ad D. Bauonis absoluta, Monachis ad summum vrbis
 „Templum D. Ioanni Apostolo sacrum translatis, ac in Canonicorū Or-
 „dinem transmutatis, Abbate Prepositi titulo Summi Pontificis auctori-
 „tate ornato. Hæsit Cæsar per tres menses Gandauī, ac inter Flandriæ Se-
 „natores publicè ius dixit; lata etiam capitis bonorumque sententia con-
 „tra Reinertum Brederodæ Dominum, qui, ducta è Marcanis vxore, cum
 „ijs se Francorum Regi addixerat, Hollandiæ Zelandiæque se Comitem,
 „quod ex his ortum duceret, se futurum sibi persuadens, ac proinde gen-
 „tilicia Hollandiæ Comitum insignia apertè ferens. Sed domitis Ganden-
 „sibus, Cæsar paulò post sententiam moderauit, gratiamque petenti, ac
 „per horam in genua, præsentē Senatu Flandrico, Præside Hollandiæ,
 „præcipuisque Proceribus, dum Cæsar eum alloqueretur, sedenti, vitam
 „donauit; pauloq; post, Proceribus omnibus pro eo interpellantibus, cum
 „Francico ac Marcano fœderi renuntiaſſet, bona etiam omnia restituit.
 „Hoc eodem anno, die Februarij vigesimo quarto, Cæsar Protestantium
 „Germanorum Legatos audit, ac per Cornelium Schepperum ita respō-
 „det, pacemne an bellū essent habituri vt ignorarent. Eodem mense obiit

1540

*Infuper
Gandensibus
magnum
vini auri
pendant.*

*Nunc vna
dicitur Si-
nata Gan-
densium ad
qua deim-
cepti vrbs
regatur.
Itémq; sa-
bzantur
Audenar-
dy Gand-
sium pro
parte socij.*

*Viginti sex
Gandensium
capite ple-
ctuntur, alij
vt condi-
tum erat,
supplicis
fœdi vo-
canti im-
petrant.*

*Arx Gan-
dauī cen-
sura
ibi Cæsare
ad menses
viii, & pu-
blici sep-
inter Sena-
tores ius
dicente.
Cæsar Bre-
derodæ
primum
capitū dā-
nat, deinde
per horam
in genua se-
dentem iu-
ram in
gratiam
ruripit.*

1540

*Mortuus
Scieinius
Frisia Gu-
bernator,
succedens
Maximi-
liano Bu-
raro.*

Georgius Scieinius Frisiæ ac Groningæ nomine Cæsaris Gubernator, cui successit Maximilianus Buræ Comes, Florentij filius. Postridie Kal. Aprilis obiit Antonius Lalanus, primus Hooghstratæ Comes, Hollandiæ Gubernator. Mense Maio ad Cæsarem eiusque fratrem Ferdinandum Romanorum Regem, Bruxellam Brabantiae venit Guilielmus Marcanus, Cliuæ ac Iuliæ Dux, de Ducatu Geldriæ, ac Comitatu Zutfanæ, in quibus ius prætendebat, coram transacturus. Sed cum nullo eum iureniti Cæsaris Consiliarij docuissent, domum reinspecta reuersus,

*Profectus
Cæsar in
Melandiã,
etiam ibi
sapientia in
Senatu præ-
sens ius di-
xit.*

ad Regis Franciæ amicitiam animum conuertere adolecens malè consultus cæpit. Maij die decimotertio Rom. Rex è Belgio in Austriam reuertitur, Cæsar verò Gandauo Brugas contendit, indeque in Zelandiam ac Hollandiam profectus, vti subditis æquissimè diceretur, laborauit, aliquoties in Haga-Comitis hac de causa in Senatu præsens, tandemque inuis maioribus Hollandiæ ciuitatibus, Vltraiectum, inde Vianam, tum Buram, Gorinchemum, Buscoducum, ac tandem in fine mensis Augusti Bruxellam redijt, duas hoc itinere Germanorum legiones secum ducens. Æstas huius anni siccitate memorabilis, à multis sæculis similem non habuit. Secuta est rerum omnium caritas extrema, excepto vino, quod non solum generosissimum, sed etiam ingenti fertilitate pro-

1541

*Venit Cæ-
sar Ratis-
ponam ad
Cunctia.*

uenit. Anno 1541. (dicam verbis Cochlei) Cæsar tempestiuè Ratisponam venit, & longa expectatione ibi permanfit, donec alij aduenirent Principes & Status Imperij. Aduenit quoque Romæ Cardinalis Legatus de Larere, Gaspar Contarenus, die 12. Martij. Aduenerunt etiam Lutherani Principes & Status cum suis Concionatoribus, qui in domibus profanis ad populum concionabantur, & à Catholicorum sacris, ieiuniisque & ritibus prorsus alieni erant, & venationibus operam dabant, etiam in sacratissimis diebus Hebdomadæ sanctæ, atque adeò in ipso quoque die Parasceues. Conscriptus autem fuit liber quidam, & Cæsari traditus tamquam pacis & concordiae conciliaror commodissimus. Constituti sunt ex vtraque parte Collocutores, qui vltra mensis spatium confidendo librum discutiebant, omnibus interim alijs Imperij negotijs posthabitis. Tandem Principes ac Status Lutherani his verbis inter alia scripto Cæsari respondent: Rogamus, quandoquidem de gloria Dei & luce Euangelij agatur, non sint confirmandi vitiosi cultus aut opiniones.

*Lutherani
Principes
etiam ipse
die Para-
seues ve-
nationibus
indulgent.*

*Profratã
agitur de
concordia
Religionis,
allogandi-
bus Lutho-
ranis etiam
Concilia
Generalia
esse erra-
re.*

Et quanti ab illis confirmantur, recepta inuocatione Sanctorum, & alijs cultibus sine verbo Dei institutis? Item: Quale vinculum iniiceretur Ecclesiæ, si fateremur, prorsus nullum lapsum Generalium Synodorum reprehendi posse? Hæc illi; sicque perditis tot pro concordia studijs, Cæsar dato Reccessu Imperiali, discedens in fine mensis Iulij per Italiam profectus, pulcherrima instructa classe, cõtra Algerium expeditionem

nem fecit, transfretans in Africam inense Octobri, vbi graue passus est naufragium. Ita breuiter Cochlaus Ratifponæ præfens. Sed prolixius paulò expeditio illa, & quæ præcesserunt, sunt narranda. Mense Maio Guilielmus Marcanus, Cliuix Iulixque Dux, sparsa fama se ad Comitæ Ratifponensis proficisci, Ambosix ad Regem Francorum peruenit, diuersis itineribus comitatu eodem subsequente. Exceptus est à Rege perhumaniter & amicè. eius enim operâ breui bellum resumere statuerat. Tum de Cliuij ac Ioannæ Nauarræ, impuberis adhuc puellæ, coniugio est agi cœptum. Id quamquam pater puellæ materque non probarent, volente tamen Rege, circa Idus Iunij nuptiæ magna cum solemnitate celebrantur, ipso Rege sponsam ad templum deducente, epulûmque magnificum exhibente. Post aliquot dies Cliuius, clàm cum Rege diu collocutus, intracta sponsa, domum reuertitur, eam apud parentes relinquens, donec viro matura fieret. Hac de re Cæsar in Comitij Ratifponensibus mense Iulio ad Principes summo opere conqueritur, demonstrato iure, quod in Geldriam ac Zutfaniâ morte Ducis Caroli habebat, responderique conantibus Cliuij Legatis, ac pro eo deprecantibus, consurgens irato vultu Cæsar abiit. Ratifponensia pro parte decreta hæc

„ fuère : Omnia quo tum in Germania erant statu manerent, donec Ge-
 „ nerali indiçto Concilio, controuersia Religionis causa exorta tolleretur.
 „ Cæsari ius suum in Geldriam ac Zutfaniâ persequi liberum esset.
 „ Concilium Cæsar intra proximum sesquiannum in Germania celebra-
 „ ri curaret. Instabant interea Regis Francisci apud Cæsarem Legati, promissum in Francia Carolo Aureliano Mediolanensem Ducatum traderet. Cum diutius rem Cæsar differte nequiret, aperto animi interiori decreto, ait sese magnis de causis ditione Mediolanensi decedere non posse, in eius verò compensationem polliceri Carolo Aureliano filiam Mariam vxorem, daturumque cum ea dotis nomine Belgarum Prouincias. Rex Franciscus nil in Italia quàm quod armis posset obtenturum se videns, rumpere inducias, summisque viribus bellum resumere constituit. Sub idem tempus Franciscus Antonij Lorcharingiæ Ducis filius in vxorem ducit Christiannam Cæsaris ex sorore neptem, viduam intactam Sfortiæ, Francorum Rege has nuptias non minus ægrè ferente, quàm Cæsare Cliuij cum Nauarræ. Exinde Cæsar, conscriptis in Germania duabus peditum legionibus, & mille equitibus, per Tridentinas Alpes in Italiam contendit, omnibus (etiam Venetis) certatim ei honoris causa occurrentibus. Tandem Mediolani insigni cum pompa exceptus, paulò post Genuam contendit : vbi fratris Ferdinandi litteris de Turcarum contra Hungaros victoria, Germanorum clade, ac Solymanni aduentu, est certior factus. Pontifex Paulus Româ Lucam paulò antè

1541

Cliuius clàm in Franciam profectus, cum Nauarræ uxorem, Rege agente, nuptiis celebras.

Alia præcipua Comitiorum Ratifponensium.

Inter ditione Mediolanensi promissa filia Francisci secundi geniti, offert ei Mariam filiam & Belgium dotis nomine.

Cæsar ex Germania in Italiam venit.

1541

*Comparato exercitu
& classe in
Africam
transiit Al-
gerum sub-
alitur.*

*Expositio
in terram
viginti cir-
citer millia-
bus, & tor-
mentis, ma-
ior pars
classis stipen-
diata pergit.*

*Hinc erū-
pentes Afri
nō parvam
quoque cla-
dem nostris
inferunt.*

*Discessum
parantes
Cæsariani
etiam fa-
diori tem-
pore in
quarum par-
tes dissi-
ciantur;
Cæsar vix
tandem in
Siciliam
redit.*

peruenerat, aduenientemque Cæsarem, misso cum insigni comitatu Cardinale Alexandro Farnesio, honorificè exceperat. Cæsar ter Pontificem adiit, ac enixè de indicendo Concilio, aliisque de causis cum eo egit. Ipse semel Cæsarem inuisit, diu communicans, ac Concilium in sequentem annum se indicturum promittens; cumque frustra pacem cum Franco renouare esset conatus, Romam rediit. Cæsar comitante genero Octauio Farnesio, cum classe, quam dudum adornari ac armani iusserat, è Portu Lunensi soluit. Vehebat hæc pedites equiresque Germanos ac Italos cum multo comineatu, magnoque tormentorum apparatu. Corsicam præteruectus ad Baleares insulas venit, indeque Siciliæ littora emensus, auctusque Ferdinandi Gonzagæ Proregis Siciliæ classe, quæ Hispanos vehebat, post biduum, vigesimo tertio Octobris Algerium (olim Iulia Cæsarea) Numidiæ oppidum appellit, Mendosamque cum Hispanica classe eodam venisse repperit. Vniuersa classe ad oppidi conspectum in anchoris stanre, biduum transijt: quo tempore Cæsar circiter viginti millia peditum cum maxima equorum ac tormentorum parte in terram exposuerat, & ad expugnandum Algerium necessaria parabat. Inclinante die, subito exorsus procellosus imber tota nocte vniuersum exercitum aqua pluuiali perfudit, ingentique allato incommodo, ne tormentis sclopetisque vti possent, effecit. Ad hæc diuersissimis mundi è plagis exorti subito venti, tantam tempestatem excitarunt, vt inspectante ac gemente exercitu, paucis horis circiter centum quadraginta varij generis nauigia, quæ velis agebantur, cum ingenti comineatus copia generosisque equis perirent. Triremibus quindecim in littus adactis, & conuassatis, cum homines abiectis armis in seruitutem se offerrent, à sæuis Numidis interficiuntur; nihilque toto littore spectabatur præter hominum equorumque cadauera, ac nantis supellestilis diuersas species. Turcæ ac Numidæ, qui Algerij in præsidio erant, occasione non deerant, sed varijs locis castra inuadentes stationes cædebant, præliaque excitabant; desiderauitque hoc die Cæsar vltra trecentos viros, ac inter hos non paucos præclari nominis veteranos Præfectos. Vulnerati sunt circiter ducenti. Cæsar tribus instructis aciebus Algerio discedit, ac non sine difficultate duobus superatis amnibus ad Matafusij promontorium, quod Auria triremes reliquas adegerat, cum exercitu venit, inque dirutæ ciuitatis ruinis contra Numidas consedit, equorum carne exercitum alens. Cum vis ventorum nonnihil se remisisset, milites classem conscendere, equos verò omnes, etiam generosissimos in mare eijci, vt eorum loco vel vilissimus reciperetur calo, Cæsar iubet. Sed vix dimidia pars hominum naues intrat, cum tempestas priote validior, incumbentibus diuersis è partibus ventis insur-

git.

git. Quare cum classis certum tenere cursum, nec alter alterum expe-
ctare iuuareque posset, in varias disiecta plagas, nonnullæ cum hemi-
nibus perire, aliæ in diuersos Italix portus, rebus omnibus amissis, per-
uenere. Cæsar terrestri itinere, Auria remigio, Vticam peruenit, cuius
hodie portus Farinas dicitur; vbi eos Muleasses Rex Tunctanus omni
commearum genere affatim recreauit fouirque. Hinc Drepanum Cæsar
traiecit, inde ad Baleares cursum dirigit, tandemque sub finem Nouem-
bris Carthaginem nouam in Hispaniam saluus peruenit, non paucis lo-
cis hostibus eius à piscibus voratum iactantibus. Sed paulò post Cæsa-
rem enatasse, sequentemque fortunam superasse, sunt experti. Carthagine
Cæsar Occagnam peruenit, filias ibi agentes visens, filiumque Philip-
pum Hispaniarum Principem expectans: quorum præsentia abunde
recreatus Madrillium proficiscitur, vbi multis diebus à lassitudine ac
tempestatis iactatione corpus reficiens, animum variis cogitationibus
ac negotiis occupatum habuit. Sub idem tempus Cæsar fit certior, Fran-
cum, ruptis induciis, suis hostilia moliri. Causa hæc obredebatur: Le-
gati Francici (vt credebatur, ad Solymannum Turcam) Fregosius Ge-
nuensis & Rincon exul Hispanus, Pado Venetias proficiscentes, à Cæsa-
rianis quibusdam militibus, occupato nauigio, sub initium mensis Iulij
interfecti erant. Excusabat Vastius, nequaquam suo iussu aut scitu id fa-
ctum, latronesque cum præda se subduxisse; nihil iraque hinc se teneti.
Tandem Georgius Austriacus Cæsaris Maximiliani filius, Archipræsul
Valentinus, ex Hispania per Franciam in Belgium proficiscens, à Fran-
co Lngduni in vincula conijcitur. Itaque vere anni 1542. Rex Franciscus
simul & Rex Daniæ Christiernus Tetrus superbissimis verbis Cæsari
per Castrenses Legatos bellum indixere; perque omnes Regni sui pro-
uincias publicari iussere. Idem apud Belgas fit vigesimo quarto Maij.
Rex Franciscus, duobus collectis exercitibus, vni Henricum Delphinum,
alteri Carolum Aureliæ Ducem præficit, vtrique viros illustres, bello
exercitatos, qui filios adolescentes moderarentur, adiungens. Delphinus
Rossillonios apud Cantabros erat inuasurus, Aurelianus Lutzenbur-
gios. Rex tertio loco bellum (præter illud quod in Pedemonre erat) fa-
cturus, Bossuum Longeualli Dominum ad Guilielmum Cluiæ Iu-
liæque Ducem cum sexcentis mittit equitibus, vt iusta peditum equi-
tumque coacta manu Brabantos inuadant, ne Maria Austriaca, dome-
stico implicita bello, Lutzenburgijs succurrere posset. Aurelianus enim
cum in vnum coëgisset duodecim millia Germanorum peditum, sex
millia Francorum, cum tribus equitum millibus, inter quos quingenti
erant Dani, comitante Claudio Guisiorum Duce, eius filio Aumale
Comite, Borbonio Anguiani Domino, & aliis, Lutzenburgios mox
mense

1541

*tallatum
tunc ab ho-
stibus Ca-
sari, cum
a piscibus
deuorati.*

*Causa ob-
tenta à
Francis,
cur ruptis
induciat.*

1542
*Francus
& Danus
Cæsari, si-
mul bellum
inducunt.*

*Primum
Francus
Auxilia
Cluiæ mis-
sit, quibus
Braban-
tiam inua-
dat.*

1542. mense Iunio inuadit, oppidumque Damuillerium diripit, incenditque. Deinde Iuosium, paucis diebus oppugnatum, compositione recipit. Tum Arlonium in deditionem accipit. Hinc ad urbem Lutzenbur-

*Illinc exte-
ritiū desti-
nat qui in-
du filii
Dami Lut-
zenburgi
multa loca
subito oc-
cupat.*

*Rossemius
pro Clunio
armatum
prodiens,
singula in
Franciam
proficisci.*

*Diripit idē
Rossemius
multos pa-
gos Campi-
niæ Bra-
bantia.*

*Pagum
Auran-
tium ac Ros-
semium ad
Brescotum,
venerunt
Rossemio
insigni
strange-
mari.*

gensensem exercitum ducit, quæ & ipsa post paucorum dierum oppugna-
tionem deditione ei cedit; similiterque Momedium, nullo eis auxilian-
te; nihilque in vniuerso Ducatu reliquum erat præter Theonuillam.
Eodem enim tempore Cluius, coactis in vnum duodecim peditem
millibus, ac mille quingentis equitibus, hisque iis iunctis copiis, quas
Longouallius è Francia adduxerat, Martinum Rossemium præfecerat.
Is per causam adducendæ è Francia Cluij sponsæ, transitum à Leodien-
sibus petierat. Sed dissuadente Antistite Zeuenbergio, Leodienses, rusti-
cos suos armantes, transitum non concedunt. Antuerpiani, re intellecta,
suamque urbem Francicam sponsam esse quam peteret Rossemius, ve-
rentes, cohortes aliquot consensu Reginæ Mariæ conscribunt, ac rusti-
cis in Pelandia cum armis congregatis in auxilium mittunt; qui contra
Rossemianos illos qui Mosam iam transierant, contententes, eos denuò
trans amnem ad Rossemium redire cogunt; deinde positis armis, rustici
domum reuertuntur. Senatus nihilominus Antuerpianus Rossemio
non fidens, necessaria ad urbis defensionem parat. Interea Rossemius
iuxta Rauastainum copias omnes Mosam traducit, atque sine malefi-
cio aliquamdiu militem in Brabantiam ducit. Consulatum hoc anno
Antuerpiæ gerebant Lancelotus Vrsulus ac Nicolaus Schermerus, qui
cum ceteris Senatoribus diligenter ad urbis defensionem incumben-
bant. Paulò post Senatus fit certior, Rossemium, detecto animo, hosti-
lem in pagos declarasse voluntatem, diripuisse Fanum Oienroyæ, Or-
schotum ac Hiluarenbecam; locatisque ad Oosterwicum castris, diti-
onem Langestratanam ad rerum omnium iniquissimam redemptionem
cogere. Deinde nuntiatur Rossemium Berlain ac Hooghstratum
contendisse, munitissimamque arcem, rusticis deditionem facientibus,
in potestatem redegisse, magnamque tormentorum ac pulueris copiam
inde vehere. Interea Reinerus Nassauus, Aurantij Princeps, in vnum
coactis quingentis equitibus, ac circiter tribus peditem millibus, par-
tim ab Antuerpianis partim à Buscoducensibus conscriptis, vigesima
quarta Iulij Breda mouens, magnis itineribus Antuerpiam contendit,
vbi his copiis præsidio futurus. Breda ac Hooghstrato Antuerpiam
proficiscentibus viæ ad pagum Brescotum concurrunt. Quare Auran-
tius ac Rossemius, ut singuli propositum tenerent, rem in celebritate po-
sitam videntes, incitato uterque passu Brescotum contendunt. Sed Au-
rantium Rossemius diligentia vicit, occupatoque Brescoto, insidias illi
loco aperto, nouo hoc modo ponit. Quadringentos atratos equites
Holsa-

Holfatos iuxta Brescoti exitum, vbi tara hinc inde dumeta sunt, in acie consistere iubet, pedites verò omnes in genua sedere, positis humi adlaterata armis, ne ab Aurantiis viderentur. Appropinquat Aurantius, exploratorumque inopiâ de staragemate non præmonitus, contemptis quadringentis Danis equitibus, Lubertum Turcam equitum suorum Præfectum eos inuadere iubet, ipse cum peditum legione solito subsecuebatur passu. Turca facile cum galeatis lanceariis, equitibus cataphræctis, Holfatos sclopetis minoribus vtentes in fugam coniecit, adque proximum dumetum refugientes sclopetis se defendere cogit. Properat eodem statim cum peditum legione Aurantius. Sed vix pugnam inierat, cum statim variis è locis Rossemij pedites exurgunt, & Aurantianos vndique circumstunt, ceteris Rossemij equitibus variis è latebris erumpentibus, ac vndique Aurantium premearibus. Sed is cum equitatu intenta fuga Antuerpiam contendit, feliciterque multis desideratis, euasit. Pedites ad duo millia, abiectis armis, deditionem fecere. Intravit Aurantius paucis cum equitibus urbem vesperti circa horam septimam, ipso D. Iacobi festo die, perturbatosque sua clade ciues, præsentia animauit, rebusque necessariis procuratis, ad Reginam Mariam proficiscitur. Vix discesserat, cum mox infelici quoque pugna elapsus Lubertus adest Turca, diuerso rumore à populo exceptus: natione enim Gelder erat, sed Cæsari semper militarat. Rossemius post hanc victoriam, Brescoto urbem versus motis copiis ad suburbium Dammum castra locat, missoque castrensi Legato urbem Regi Franciæ ac Daniæ appetiri petit. Respondetur, Antuerpianos præter Cæsarem Carolum nullum agnoscere Principem. Cumque Cæsarem à piscibus voratum diceret; reddunt, tertio die cum Iona reuicturum. Hoc cum responso Kipdorpia portâ emissus venite amplius prohibetur. Vagabantur Rossemiani gregatim per maturas in campo Willebrordiano segetes. In hos Antuerpiani maiora tormenta continuo exonerant, multosque interficiunt. Postero die è Ditione Wasiana, quæ est ab altera Scaldis ripa, mille ducenti feroces Flandrorum iuuenes urbem intrant, ac à Magistratu armis instructi, ad necessaria custodienda defendendaque loca distribuunt, eodemque die quicquid iuxta urbem erat ædium ac factorum locorum, ciues iusta manu egressi, magno dominorum dolore, igne iniecito exussere, ne hosti ad obsidionem ac locandas insidias vsui essent. Sed dum Rossemius Consulum vigilantia, insidias inflammandæ urbis per proditores quas sperat, non successisse videret, vigesimo septimo Iulij cum aurora mouer castra. Clara luce hostem abire vident, congregate omnes molas quæ in campo erant Willibrodiano, cû pago Merxheimio, Dammo, ac omnibus diuitum mercatorum nobiliumque viro-

Rossemij
pedites ex
insidiis e-
mergentes
Aurantium
fugam
Antuer-
piam com-
pellunt.

Locata
Rossemius
castra ad
Dammum,
Antuer-
piensem
urbem de-
de possi-
dat, sed in-
signe sero
responsum

Antuer-
pianos ad
resistendum
separant,
sed nimis
cito subur-
bana pro-
pria exur-
unt.

Reliqua
discedens
secundo die
Rossemius
flammas
consumit.

rum

rum hortis, maximè ad vrbis Orientalem ac Boræalem plagam ædificatis. Eadem ratione scuiunt Burgerholtij. vnde ad oppidum Liram declinantes, propius accedere à præfidiariis oppidiq; tormentis prohibentur. Hinc Duffelam ac Ranstum occupant, diripiunt, incenduntq; Rosendalam pecunia mulctant. Walemum directum cū pulcherrimo templo exurunt, quòd pontonem, qui currus homines ac equos per amnem Netham transmittere solet, in aduersam ripam traduxissent. Tum coactis vicinis è pagis doliis vasisque ac cupis in quibus feminæ lintea lauant, amnem nullo ordine, ac non paucis aqua absorptis traticiant, & Mechliniam vsque excurrunt, sed tormentorum formidine propius non accessere. Venerat quippe huc Bruxella Regina Maria; quare hostes ad Meridiem declinantes Keerbergam contendunt, inde Veldonckium, Scrikiam, Werchteram, Rotfelaram, Hachtam, Tieldonckum ac Wespelaram veniunt, in quosdam igne scuiunt, maiorem partem pecunia mulctant. Tandem Louanium contendunt, ac iuxta Monasterium Bethlehem prima locant castra, Heretum ac Winckesselum exurunt, motisque Terbanckium castris, ad portam Bruxellensem confidunt. Miserat Regina Maria Louanium Georgium Rollinum Aimeriæ Dominum cum ordinaria equitum suorum turma, quemadmodum & Conrardum Warneburgij Comitem cum trecentis peditibus, ac Philippum Dorlainum Gallicæ Brabantie Ballium cum ducentis peditibus. Sed defendere se posse, propter amplissimum murorum ambitum tantillis copiis Musarum domicilium diffidentes, concepto timore, se inde cum copiis protipiunt; quod non parum ciues terruit. Rossemius de Ducum fuga, militum discessu, ac ciuium perturbatione certior factus, Legatum castrensem ad vrbem mittit, dedi que eam Regi Franciæ petit. Idem quod Antuerpiæ fert responsi. Tum paucorum dierum fiunt induciæ, ac procurantibus aliquot proditoribus (qui à Rossemio pecunia conducti copiarum eius magnitudinem tormentorumque multitudinem mirum in modum auxerant) de conditionibus, quibus Rossemius ab vrbe discederet, agi est cœptum; cū tantum hac specie occupare eam conaretur. Petit pro exercitu commeatum, tormenta vrbis maiora omnia, dolia certa pulueris tormentarij, ac octoginta aureorum liliorum millia. Offerunt Louanienfes quinquaginta millia, ac pro Rossemij & Longeuallij domestico comitatu vinum ac commeatum. Admittuntur conditiones, vinoque ab equis ad portam attracto, studiosi aliquot bonarum litterarum (vt est ibi celebris Academia) funes, quibus attrahebatur, discindunt, vlteriùsque protrahi verant, verentes, ne dolo occupata porta, hostes, qui non longè inde retro vineta in acie stabant, irrumperent. Quare ex composito, tumultu excitato, vinum commeatūque diri-

*Item popu-
latur laci
pauca cir-
cam circa.*

*Profilici-
tur Loua-
nium cū il-
lud à præ-
fidiariis
pauci de-
serunt in-
tellaxisset.*

*Certis con-
ditionibus
Louanien-
ses cū Ros-
semio trans-
iit.*

*Nihilomi-
nùs agri-
bus litte-
rarum Lo-
uani flori-
dissi, irri-
fuit Rosse-
mius Lo-
uanium
relinquit.*

diripiunt, portam aperiri prohibent, ac mox è vallo tormenta aliquot in Rossemianos exonerant: quæ causa fuit, vt vrbis Præfectus Meierus, cognomine Bleheimius, ac Damianus Goufius, qui Senatus populiq̃ue nomine, durantibus induciis, ad hostes exierant, statim ab iis in vincula conicerentur, nec liberantur, nisi persolutis duobus aureorum liliorum millibus. Rossemius, nullam restare speim capiendi Louanij videns, valledictis Musis, Corbecum castra mouet, inde Rasburgū, Neer-Ischam, Sartum, Floriuallum, ac Shertogendalam transit; hos exurens, illos pecunia mulctans. Louanienfes hoste liberari, portis egrediuntur, ac casu Hieronymum Longum è proditoribus vnum capiunt; qui in quæstione confcios prodeps, cum iis in foro strangulatur. Rossemius ac Longeuallius in Gallicè loquentem tendunt Brabantiam, primū Graviam, tum Waueram, deinde Melcinium, Longeuillam, Geldenacum, GembLOURSIUM, Argentonium, ac Stappanium. Arcem Controiam infidebant octoginta rustici: expugnati ad vnū omnes interficiuntur. Inde Floruam veniunt, Abbatiamq̃ue ingenti pecunia mulctant, totumq̃ue fermetum Comitatum Namurcensem similiter diuexant. Sombræ Sapium amnem traiciunt, rusticosq̃ue, ingentibus factis fossis, arbores ingentes deieciisse, intercludendisq̃; publicis viis in transfuersum abieciisse reperiunt. Sed omnibus his superatis difficultatibus, magnis itineribus ad Aureliæ Ducem, Lutzenburgios vastantem, festinabant. Certiores enim facti erant, Cæsarianos, collectis vndique copiis, Ducibus Aurantio, Burano, ac Bosno, citato itinere insequi. Quare traicta iuxta Maseriam Mosæ, quod id Francici iuris oppidum esset, munito loco confidentes, militi aliquamdiu requiem largiuntur. Cumq̃ue hoc loco inter Rossemium ac Longeuallium de prædæ diuisione controuersia non exigua oriretur, eam Aurelianus sua auctoritate componit, Rossemiumq̃ue, persolutis eius copiis, in Geldriam Cluiamq̃ue dimittens, deinde cum suis, subactō, vt supra diximus, toto Lutzenburgico Ducatu, excepta Theonuilla, ad patrem reuertitur. Sed vix de tantis victoriis potuerant inuicem gratulari, cum certiores fiunt, Reinerum Nassauium iustis cum copiis Lutzenburgios inuasisse, ipsamq̃ue urbem cum omnibus paulō antè à se occupatis oppidis, excepto Iuosio, ad vetus Cæsaris obsequium reduxisse; Guisium tamen prouinciae se præfectum Iuosij inclusum, se fortiter defendere, ac aliquoties Nassauium repulisse. Durauit hæc Aurantij contra Lutzenburgicos expeditio ad mensem ferè Octobrem. Tum enim pro maxima parte, recepta ditione, in Iuliam mouet, Cluiopro euastata per Rossemium Brabantia talionem redditurus. Sub idem tempus Antonius Vendomæ Dux Picardiae Gubernator, mediocribus in vnum coactis copiis, munitissimam arcem Tourmeham cum oppido

Vastat Rossemium Gallo Brabantiam.

Item Comitatum Namurcensem.

Demum insequuntur eum Cæsariani, in Franciam exiit.

Nassauium recipere omnia, excepto Iuosio, quæ paulo antè Franci in Lutzenburgi Cæsari ademerat.

Altera pars Fræcis iterum multa dūna inferre Artois.

1542 Lilerfio ad deditionem cogit, ac vtrumque cum omnibus vicinis munitio-
nibus funditus diruit, euastatifq; agris oppidorum Fani D. Audomarij,
Airæ, Bethuniæ ac Atrebatensium, Comitæq; Reusfio in fugam acto,
cum ingenti præda in Picardiam reuertit, copiasq; in præsidia distri-
buit. Eodem modo Franci ac Belgæ mari varia fortuna inter se confi-
stabantur. Dum Aurelianus in Lutzenburgios bellum gereret, Delphi-
nus, coactis ad Auignonem quadraginta peditum millibus, inter quos
quatuordecim millia Heluetiorum erant, ac quatuor millia equitum,
Narbonam proficiscitur, vt Perpinianum Rossilonij Ducatus prima-
tiam vrbe expugnaret, eratq; spes omnis in celeritate posita. Sed Fer-
dinandus Toletanus Albæ Dux cum magno tormentorum apparatu,
iustoque veteranorum manu, Perpinianum ante Delphini aduentum
intrarat, necessariisq; locis erectis munitioibus, adeo Francica castra
tormentis vexat, vt de expugnatione desperantes, tandem Monpelle-
rium te infecta ad Regem redirent. Vetetani in Pedemoutem missi sunt,
vbi toto hoc anno vario euentu Franci ac Cæsariani inter se confixe-
runt, inodò his modò illis victoribus. Mense Octobri Aurantius Cli-
uius, vt diximus, bellum infert, incendiis pecuniarumq; extorsionibus
Rosslemianam in Brabantos expeditionem vindicans, vniuersam ditio-
nem Iuliacensem euastat, Zittardam, Iuliacum, Hensbergam, Susleram
ac Duram in potestatem redigens, passim muros ac valla diruit, fossasq;
complanat, excepta Dura. Sed discedente Aurantio militem Cliuius col-
ligit; acceptisq; à Saxone ac aliis aliquot Germanis auxiliis, circa fi-
nem mensis Decembris, Cæsariana præsidia adortus, omnia dicta oppi-
da recipit, Dutamq; insigniter munitam, firmissimo imposito præsi-
dio, de comæatu ac tormentis abundè prouidet. Exinde Cliuius copias
omnes Hensbergam transfert, oppidumque obsidet. Sed mox cum exer-
citu obsessis in auxilium accurrente Aurantio, deserit, in recessu non me-
diocri accepto dettimento, ac Iuliaco, quod paulò antè munierat, se in-
cludit. In Kalendas Nouembris huius anni indictum erat Concilium ge-
nerale Tridentinum, vt patet ex litteris Indictionis datis vndecimo Kal.

*Frustà
tenet idem
Perpinia-
num, obsi-
derat sibi
Alba Du-
ce.*

*In Pedem-
te vario
euentu his
anno pug-
natum.*

*Aurantius
Iuliam in-
uadit, om-
nia oppida
occupat ex-
cepta Du-
ra, sed qua
Cliuius
non recu-
perat, acce-
pit Hens-
bergam.*

*Frustà
Cliuius
Hensber-
gam obsi-
det.*

1543 Iunij eiusdem anni, sed non nisi biennio post cæptum est. Anno 1543.
ineunte vere, Regina Maria, iusto è Belgis exercitu coacto, Philippum
Crouiacum Arschoti Ducem præficit: qui cum mense Martio in profe-
sto Paschatis Hensbergæ comæatum inuexisset, ac in recessu Cliuianis
ad Zittardam obuiam factus, iniquo loco acies duceret, configere co-
actus, post acrem diuturnamque pugnam in fugam agitur. Cæcidènt è
Cæsarianis peditibus circiter tria millia, multo plures capti cum omni-
bus tormentis ac impedimentis, quæ Cliuiani Ruremondam detulere;
indeq; Limbutgensem, Dalanam ac Valkenburgensem ditiones flami-

*Cæsariani
hanc per-
uicacem cla-
dem acci-
piunt à Cli-
uii &
Geldra.*

ma ac ferro depopulantes ingentem prædam auxere. Tum vigesimo secundo Iunii ad Hensbergæ obsidionem redeunt, sed eam bis frustra oppugnatam, adueniente cum nouo exercitu Aurantio, post alterum obsidionis mensem relinquere sunt coacti. Interea Martinus Rossemius Cluiorum Præfectus militari astu occupat Amersfortium, Helmondam ac Endouiam, vbi ordinariam equitum turmam oppressit, ac ferè omnes in Geldriam captiuos abduxit; nempe Aurantio contra Francos in Hannoniam protectionem adornante. Siquideñ eodem mense Iunio Rex Franciscus contra Belgas profecturus, Annibaldum cum iusta manu præmiserat, cuius præcursores Auennam vsque excurrentes, inde conuersis equis ad Landresium ad Sabim amnem situm castra faciebāt. Præfidiarij loco diffusi, antequam includerentur, oppido igne iniecto, se in siluam Mormaucianam occuluere. Vendomius, veteribus in vnum collectis copiis, eodem tendebat, iterque per Atrebatensium faciens, Bapauiam occupat, arcemque Belgis relinquens, Cambresium ad Regiam contendit castra. Inde vnâ profecti ad pagum ac Abbatiam Marollam castra locant, Rege cum duobus filiis in Abbatia diuertente, ac donec Landresium nouis quatuor ingentibus terreis munitionibus esset firmatum, manente. Tum Landæum nobilem militaremque virum Landresio præficit, ac de comœatu, apparatusque bellico abundè prouidet. Interea Rex Delphinum cum parte copiarum ad interiora Hannoniæ mittit; qui, quod copiarum Cæsarianarum contra Cluium profectæ nondum adessent, statim fugientibus præfidiariis, occupat munitissimam Aimericæ arcem, Barlamontium, Mabugam, vsque Bergarum Hannoniæ ac Valencensium portas excurrrens. Nec contentus Rex Franciscus tam diuersis locis eodem tempore tum hoc tum superiori anno Cæsarem bello lacesisse, insuper à Solimanno Turcarum tyranno per Legatum Polinum iustam classem, quæ Duce Hariadeno Barbarossa Cæsarem quoque oppugnaret, impetrauit, utque huius anni vere educeretur effecit. Habebat Barbarossa centum quinquaginta æquarias diuersi generis naues, præteruictusque Messanæ fretum, Rhegium cum arce occupat, incenditque, ciuibus in seruitutem abductis. Hinc Ostiam Tiberinam præternauigans, ac Hetruriæ Liguriæque oram lambens, in Massiliæ portum classem infert, expectans cui loco Rex Franciscus vim inferti vellet. Tandem Nicæam Prouinciæ ciuitatem Sabaudæ parentem expugnare iubetur. Admouet Barbarossa classem, exponit militem, producit tormenta. Mittit & suam classem Rex Franciscus, quæ viginti duarum erat triremium, ac octodecim onerariarum, vehens octo millia peditum cum ingenti comœatus copia. Huic classi præerat Franciscus Bononius Anghiani Dominus, viginti annorum adoleseens, Pædagogum

Martinus Rossemius Cluiorum Præfectus militari astu occupat Amersfortium, Helmondam ac Endouiam.

Franci eodem tempore varia loca in Hannonia & Auerfiam nadiunt, & hinc paucos obsident.

Quin & Turcarum auxilium rem contra Cæsarem Francus vocat.

Simul Polin & Turcarum Nicæam Sabaudæ parentem urbem oppugnant.

1543 habens Virginium Vrsinum. Nicæam bis frustra à Turcis ac Francis oppugnata, ante tertiam oppugnationem, ciuibus libertatem ac fortunas incolumes pronittens Anghianus in deditionem accepit, prædialiis cum Præfecto in arcem concedentibus: quam cum aliquamdiu frustra oppugnassent, aduentu Vastij, qui cum iustis copijs in itinere erat, Turcæ Francique territi, reductis ad naues tormentis impedimentisque, direpta incensaque contra fidem datam Nicæa, ciuiumque parte in seruitutem abstracta, cum classe, re infecta, discessere; Anghiano Massiliam, Barbarossa in Portum oppidi Tollonij, consentiente Rege, ubi hiemaret, contendente; vnde paulò post viginti quinque triremes ad Hispaniæ oram euastandam misit. Cæsar interea quoque classem in Hispania instruxerat, filioque Philippo Maria Ioannis Lusitanæ Regis filia desponsata, consecrta classe, in qua septingentos Hispanos equites ac octo millia peditum imposuerat, cum quadraginta trireribus multisque onerariis Barcelona soluens, circa finem Iunii Genuam appulerat, magnificè vbique exceptus. Venerat quoque Pontifex Paulus Bononiam vsque cum Cæsare collocuturus. Sed is congressum vitabat, quòd se Pontifex Franco hostem declarare nollet. Tandem tamen Buxeti oppido inter Cremonam ac Placentiam in colloquium venerunt. Hinc Pontifex Bononiam, indeque Romam; Cæsar in Germaniam contendit. Spiram veniens Protestantium Legatos audit, eisque pro parte satisfacit; sed deprecante pro Cluiuo Archipræsule Colonienſi, ac Legato Saxonie Ducis, nullam esse respondit aliam pacis rationem, quam vt Geldria & Zutſania sibi diu debitis cedat. Dederat ordinum ductoribus negotium, militem in Germania describerent. Itaque finitis Comitibus, Bonnam ad Rhenum Cæsar profectus, ibi exercitum recenset. Repperit Hispanorum ac Italicorum peditum decem millia, Germanorum quatuordecim millia, Belgatarum duodecim millia, equitum octo millia. Cum his copiis primùm contra Cluium, deinde contra Francum profecturus, Legatum constituit totius exercitus Ferdinandum Gonzagam Siciliæ Pro-Regem, Stephanum verò Columnnam castrorum Magistrum, alios aliis honoribus ornat. Bonnâ mouens tertio die ad Duram munitissimum Ducatus Iuliæ oppidum castra locat. Cingebatur Dura duplici fossa, ac lateritio muro, cui ingens incumbbat vallum, ac inter vtramque fossam agger circum oppidi ambitum procurrebat. Præerat oppido nobilis Iuliacus Gerardus Vlarternus vir militaris, cum duobus electorum veteranorum peditum millibus, ac octingentis equitibus. Appropinquante Cæsare, erumpunt prædialiis equites, positis idoneo loco antea insidiis; in quas post acerrimam pugnam protracti equites Itali funduntur, desideratis inter ceteros etiam tribus nobili-

*Expugnata
urbis, aduen-
iente Vastio,
ab ex-
pugnato
arcis desi-
stere tamen
elegantur.*

*Venit Cæsar in Ita-
liam, fran-
siam agens
ut Pontifex
Francum
hostem
habere vel-
let.*

*Comitiis in
Germania
celebratis,
in Cluium
tendens,
Romæ re-
ceperet exer-
citum.*

*Dura du-
plici fossa
munito op-
pido exar-
mat.*

nobilibus viris. Exinde fumino manè producuntur quadraginta ma-
iora tormenta. Quatitur opportuno loco agger ac murus. Facto hiatu, 1543
Hispani ac Itali iniussu prouolant. Germani cum equitatu in acie con-
sistant. Superant vmbilico tenus priorem fossam, inque primum agge-
rem euadentes, expositi Durensum maioribus minoribusque tormen-
tis, magno numero cadunt. Coniiciunt se in alteram fossam, ac hastis
scalisque in præruptum muri hiatum nituntur; cominusque congressi,
audacissimum ac cruentum cum Duranis committunt prælium, co-
ta-
men euentu, vt tandem per ruinas deiecti, ad castra, non leui accepto de-
trimento, se recipiunt. Non cessabant interea maiora tormenta, nec vlla
Duranis faciendarum ruinarum dabatur quies, adeo vt iterum Hispani
Itali que ad easdem iniussu prouolantes ruinas obstinatissimè depu-
gnarent, Gonzaga ac Feriæ Comite insigniter eos concitante. Vlattemus
oppidi Præfectus ingenti cum gladio (*slagh sweerde*) quem vtraque rege-
bat manu, è propinqua ruinæ domo acerrimè cum delecta iuuentute
rem gerebat. Quod cum tormentorum Magistri, docente Gonzaga,
animaduertissent, statim aliquot maiora tormenta in domum conuer-
tunt, perfractisque testis maeritis ac rignis, Vlattemum, ruente testro,
cum omnibus qui intus erant, oppressere. Tum Durani remissiùs lan-
guidiùsque se defendere, ac animis cadere; Hispani verò ac Itali, quinto
in cursu, omnibus viribus annixi, per suorum hostiliumque cadauerum
aceruos vigesimo quarto Augusti in oppidum petrupere, ciues præsi-
diariosque omnes interfecere. Qui euasere, grauissimis à milite tormen-
tis excruciat, fortunas commonstrare ac tradere sunt coacti. Mulieres
ac virgines, quæ cum pueris ad templa non confugerant, militum li-
bidini cessere. Oppidum direptum infcio Cæsare conflagrauit. Qui ad
Diuorum templa confugerant, seruati sunt, ac Cæsaris iussu primum
ad castra, deinde in tutum dimissi. Perière Duræ supra bis millequin-
gentos homines, ex Cæsarianis verò circiter octingenti. Tristis cladis
hoc exstat Distichon numerale:

dVra In Censa la Cet, dVra CerVTCe rebeLLIs:

QVo rVlt, lVgVsti MensIs & ensIs erat.

Excidio hoc perterritæ ceteræ Iulia Geldria que ciuitates, mox vno
consensu Cæsari, allatis clauibus, deditionem fecere; Venlonij etiani ac
Ruremondani, etsi firma satis haberent præsidia. Ipse Guilielmus Clui-
Dux in castra ad Venlonium translata adducitur, & Legatis Archipræ-
sulis Colonienfis deprecatoribus vsus, ad Cæsaris gēua cum aliis octo
magni nominis viris nigris indutis se coniicit. Tum, Patere, inquit, ele-
mentissime Cæsar, adolescentiæ meæ ignorantia, Francorum magnifi-
cis promissis decepta, apud te veniæ locum reperiat: errata virilis ætas

Ggg 3

con-

*Falle ter-
roris hia-
tu, truen-
ti Duram
Cæsariani
incedunt,
sed ita vt
denum re-
trocedere
cogantur.*

*Strenu-
rem gerit
Vlattemus
Dura Pra-
efectus.*

*Denum
quinta in-
cursu ar-
mata ma-
nu Duræ
capitur, ca-
pi supra bis
mille quin-
centis, oppi-
dum direp-
tum, inde
arfit.*

*Territa ca-
tera Cluiæ
& Geldria
ciuitates
omnes se
Cæsari do-
dunt.
Quin &
ipso Cluiæ
Dux in ge-
nuis Cæsa-
ri prouol-
uitur.*

1543

*Itaque re-
constituitur
Contra
Cæsari cer-
ta legibus.*

*Consequi
Clivij Aus-
triacum Cæ-
sari sacra-
mentum non
dedit, atque
inde uter-
que Cæsari
fuerit sum-
per fidei-
fieri.*

*Occupata
Cæsari a-
pud Cliv-
ium iterum
Friderici Lut-
zenburgi
inuasione,
non contra-
rii unionis
sacramenta.*

constanti erga te fide farciat. Hæc verba eius excipiens Cancellarius, in genua etiam sedens, breui submissaque oratione Cæsarem ad clementiam mouere est conatus, leges quas daturus esset, Ducem æquo animo recepturum affirmans. Cæsar, dum hæc agerentur, composito ad gravitatem vultu, ne vnum quidem respondit verbum; sed seuerè procumbentes intuitus, tandem iis relictis surgit, ac Aurantio Granuelloque præcipit, deditionis leges scribant, tum abit. Dux ab Aurantio è terra subleuatur. Leges septimo Septembris scriptæ hæc erant: Ab Ecclesiæ Catholice Romanæ Religione nec ritibus discedito. Mutata in Religione restituto. Fidem obedientiamque Cæsari ac Imperio promittito seruatoque. Fœderi Francico ac Danico renuntiato. Geldric Ducatu, ac Cæsar Cliuio Iulie Ducatum reddito, Hensberga ac Zittarda exceptis; quæ in Cæsaris manebunt potestate, donec Cliuius promissam Cæsari fidem abundè probarit. Martinus Rossemius Cæsaris militiæ dicto sacramento adscribitor. Cæsar publicam fidem Ioannæ Vendomiæ, Ducis filie, vt è Francia per Belgium in Cliuiam proficiscatur, dato. His legibus finis bello imponitur. At paulò post Dux Wilhelmus in uxorem accepit Mariam filiam Ferdinandi Ro. Regis, vt suo loco dicam, quòd Rex Francus & Vendomius ob renuntiatum fœdus Francicum ei Ioannam Vendomiam negassent. Interea cùm subsignatis Tabulis in leges Dux iurasset, more Principis Imperij Cæsarem salutatur, gratias agit, ac mensè familiariter adhibetur. Tum productum Martinum Rossemium à sacramento sibi dicto liberat, nouumque Cæsari dicere, ei que militare permittit; qui exinde ad extremum vsque spiritum Cæsari fidelissimus, multis bellis præclaram præstitit operam. Nec minor in Cliuio exstitit erga Cæsarem familiamque Austriacam, dubiis etiam temporibus, constantissimè culta fides. Exinde Aurantius ac Prætorius ad Geldros Zutfaniosque, à Cliuio paulò antè de dicto sibi sacramento liberatos, profecti, nouo accepto, in Cæsaris verba adigunt, ac solitis ceremonijs eius nomine inaugurantur. Tum Cæsar relictis apud Geldros ac Zutfanios necessariis locis præfidiis, Dictum Brabantie oppidum venit; conuocatisque omnibus Belgarum Ordinibus, ingentem aurum, tam ad debita soluenda stipendia, quam ad bellum Francicum liberaliter obtinuit. Etenim dum Cæsar Cliuio bellum infert, Rex Francie non contentus inuasiōe Hannonica, de qua supra egimus, iterum quoque Lutzenburgios per filium Carolum Aurelie Ducem ac Annibaldum inuaserat. Primo impetu occupant Vicetonium ac Arlonium. Hinc decimo Septembris die ad urbem Lutzenburgensem castra faciunt. Erant in ea, exceptis incolis, tria millia quingenti pedites, Duce

Ægidio

Ægidio Leuancio, ac Ioanne Huio Metensi, cum quadringentis equitibus: qui parum honoris inemotes, non expectata vel vnica inuasiōe, armis fortunisque incolumibus vrbe cum Cæsaris Senatu exiere. Lutzenburgo præfectus est Longouallius, cum duobus Germanorum peditum millibus, ac trecentis equitibus Frâcis. Cùmque, excepta Theonuilla, vniuersum Rex in potestatem redegisset Ducatum, cum filio Aureliano, inaximâque exercitus parte, in Regnum reuertit, cettior Cæsarem, deuicto Cliuio, contra se cum victore exercitu properate. Obsidebant tum Belgæ, Duce Reussio, Landresium Hannoniæ. Aduenerat verò Ferdinandus Gonzaga cum parte Cæsariani exercitus; subsequenti graui armatura, ac Landresium Guisâmque simul premebant. Cæsar verò valetudinis curandæ causa, quam articularis morbus nonnihil conuulserat, Quesiui substiterat, habens in exercitu quatuordecim millia Germanorum, nouem millia Hispanotum ac Italorum, sex millia Wallonum, decem millia Anglorum, duodecim millia Belgarum peditum Germanicè loquentium, ac tredecim millia equitum diuersarum nationum. Legatus eius erat Ferdinandus Gonzaga; huius verò Ferdinandus Toletanus Albæ Dux. Aderant & præcipui Germaniæ Belgarumque Procures. Regem enim in pugnam processurum constans erat fama. Constitutis tormentis, Gonzaga Landresij vallum ac propugnacula verberat, factoque ingenti hiatu, ab oppugnatione tamen abstinuit, fame se oppidum domitutum spetans. Instantibus Kalendis Nouembribus, Landresiani ad exteinam commeatus inopiam peruenierant. Quare Rex in vnum coactis omnibus copijs, ad arcem Cambresianam castra locat; Cæsar sua trans Sabiun, pugnandum existimans, in vnum contrahit. Quo facto, Franci postremâ acie cum multo commeatu Landresium intant, impositoque nouo præsidio, veterique educto, ad Regem conuolant. Ille Landresij compos vocatus, circa Nonas Nouembris in Franciam redit. Cæsar quoque, quod hiems esset, motis Landresio castris Cameracum proficiscitur. Intellexerat enim, vrbis aliquot primarios ciues de se militibusque suis questos coniurasse, inclinatæque ad Francos. Introducto igitur in vrbe præsidio, statum eius componit. Deinde munitissimam arcem excelsissimo eius loco extruit, præsidioque firmat. Hoc anno, præter quod in Pedemonte vario Matre vtrunque res gereretur, Belgæ quoque mense Maio, cum decem armatis onerariis in Burdigalensem portum inuecti, septemdecim naues, vino aliisque mercibus in Normandiam tendentes, capiunt, ac in Zelandiam abducunt, ceteris omnibus incensis, ac è continenti non exigua in naues auecta præda. Hoc quoque anno Antuerpiæ à Cæsare pomærium est prolatum, addita, vt vocant, Noua Vrbe, mœniâq; certis propugna-

1543

*Tendit tibi
Bæ exercitu
contra
Francos in
Hannonid.*

*Franci Landresio
compositum
inferunt,
nouumque
præsidium
imponunt.*

*Cæsar Arcem
Cameracensem
armis
firmit, quod
primarij
quidam
Francos
deuere essent
delati.*

1544

*In Comitis
Spiram
magis an-
tibus in
miser Ger-
manis Ca-
sari contra
Francum
adducunt.*

*Sancitur
ibi quoque
pax cum
Dania Re-
ge.*

*Vincunt
Franci in
Sabaudia,
sed trunco
vtriusque
prelio.*

*Novi ho-
stes occi-
dit Fran-
cus Casari
Serruam
auxiliu
Florenti-
noru Prin-
cipem.*

*Casariani
in Italia &
Sabaudia
nunc vi-
cent, nunc
vincuntur.*

culis aduersus hostes munitoria sunt reddita. Inirio Ianuarij anno 1544. Cæsar è Belgio in Germaniam profectus, Spiram, Imperij Comiticia celebraturus, venit. Adfuere (quod rarò est visum) Septem-viri omnes, ac totius Germaniæ præcipui Principes, ipseque Cluius. Quo Conuëtu Cæsari aduersus Francum decernuntur equitum quatuor, peditum viginti quatuor millia, qui sex mensibus Imperij sumptu militarēt: promissitque hanc ob causam Cæsar Protestantibus, primo quoque tempore in Germania aut Generale, aut nationis Germanicæ Concilium se procuraturum, Summo Põrifice Paulo factum ægerimè ferente, qui superiori anno Tridentinum Concilium indixerat. His quoque Comitibus Cæsar, magno Belgatum gaudio cõmodoque, pacem facit cum Christienio Tertiio Daniæ Rege, cohonestatque nuprias Lamoralis Egmondij Comitis cum Sabina Bauara in vrbe Spirensi. Intereà Anghianus à Rege Francorũ Pedemontis præfectus, accepto à Buterio exercitu, nouisque additis copiis, Carinianum in medio suorum præsidiorum à Vastio permunitum, ac à veteranorum firmo præsidio defensum, obsidere, samèque ad dedicationem cogere, aut, si Vastius auxilium ferre conaretur, prælio decernere constituit. Facto vtriusque apparatu, Vastius occupato pago Ceresola, castra ponit, transitque proxima valle, in propinquis patentibus campis acies constituit. Pugnatum est ad Ceresolam acriter postridie Idus Apriles, occisique feruntur duodecim millia virorum, sed maxime Germanorum. Adducta enim fuere vtriusque in aciem supra quadraginta virorum millia. Nec incruenta tamen Francis fuit victoria, profligato sinistro cornu. Ducit hoc anno in vxorẽ Philippus Hispaniarum Princeps Mariam Ioannis Portugalliæ Regis filiam sibi anno superiori desponsatam, è qua filium suscepit Carolum, qui innuptus anno 1568. obiit. Sub idem tempus Cæsar ac Angliæ Rex, maximis veteranorum habitis delectibus, ingentes copias, quibus Franciam inuaderent, parabāt; quorum vires vt Francus separaret, Anghianum nouis copiis iuuat, ac Cæsari in Insubria graue bellum constat, duce Strozza exulum Florētinorum Principe. Is frustra tentato Mediolano, rādem ad Saraualli oppidi plana cum Cæsarianis concurrit. Primum Strozza tanta Cæsarianos vi propulerat, vt duo tormenta maiora eriperent, ac victoriam inclararēt. Quare omnes eò Strozziarum copiar, dissolutis ordinibus, conuertuntur: in quorum aperta ladera inuectus Lanius, momento temporis omnes in diuersas partes præcipientes agit, cadente Vlysse Vrsino, ac cum eo aliquorū ordinum ductoribus militibusque non paucis. Maior pars, proiectis armis, cum omnibus signis militaribus in Valtij potestatem peruenit. Qui effugere, Quierassium, ac inde Carignanum ad Anghianum cuasere. Incidit hæc pugna circiter Idus Iunij. Attamen circa Kalendas

das Iulij Pyrrhus Stipicianus, extrema famis necessitate coactus, cum Anghiano transigit, ac Carinianum ei cedit. Iam ad inuadendam Franciam Cæsar Spiræ Germanorum copias parauerat: Henricus Angliæ Rex, ingenti peditum equitumq; suæ nationis coacto exercitu, Caletum transmittit, misloque Nortfolchi Duce cum parte copiarum ad Belgarum castra, qui Monstreulium in Picardia obsidebant, ipse cum reliquis terra marique Boloniam premit. Cæsar cum exercitu Spirâ profectus, Metim venit, indeque Furstenbergium cum copiis ad obsidendum Lutzenburgum præmittit, quod decimoquinto obsidionis die tommeatus penuria deditionem facit, Estaugæ Vicecomite cum præsidio, rebus omnibus incolumibus, exceptis tormentis, in Franciam abeunte. Tum Cæsar ad exercitum venit, breuique ad deditionem compellit Cotmercium, Vaucolurium, Lincum, ac cetera omnia quæ superiori anno Franci in Ducatu Lutzenburgico ceperant, captis Briennæ ac Roussij Comitibus, cum Eschenaij Domino. Inde ad Fanum Desiderij castra locat. Rex Franciscus tribus locis à tribus diuersis oppugnatus exercitibus, summa celebritate militem cogit, adeo vt omnibus in vnū coactis, quadraginta milia peditum, ac sex milia equitum in Regio recenserentur exercitu. Oppugnabat mense Iulio Cæsar Fanum Desiderij, oppidum munitum; captoque Vitrio, Francorum etiam pedites equitesque suis commentum intercipientes clade affecerat. Defendebant Fanum Desiderij Comes Sancerræ ac Landæ Dominus, defensi Landresij fama clatus; qui posterior 17. Iulij, minoris tormenti globo in domum eius peruolante, per crebrum traiectus occubuit. A Cæsaris verò parte Reinetus Nassauus Aurantij Princeps, oppidum è regione artis pteniens, casu quoq; vitam amittit. Emissa enim oppido maioris tormenti pila, cum in proxima dirutæ domus ruderâ incidisset, frustra hinc inde disiliissent, earum vna dextram Aurantij scapulam transuerberat, alamque vniter sam viuat. Decumbentem Cæsar inuisens, testamenti faciendi potestatem concedit, nullos enim ex Anna Lotharingica relinquebat liberos. Quare, cum Guilieum Nassauum patruelem, in assem heredem constituisset, altero die obiit. Cum tormenta inuadendi viam stauissent, primi omnium Hispani iniussi ad ruinas prouolant; ac cum amplius quam horam obstinatissime collato pede pugnasent, repelluntur. Succedunt mox equites octingenti, ferocissimeque pugnantes, tandem etiam reiciuntur. Tum Germani pugnam suscipiunt: sed cum per horas duas non minori virtute rem gessissent, nec quidquam proficerent, receptui Cæsar cani iubet. Desiderauit his oppugnationibus Cæsar viros fortes circiter septingentos, Franci ducentos, ac vltra quadraginta equites primarios. Exinde ad obsidionem Cæsar totum se conuertit. Sed

1544

Angliæ & Belgii Franciam inuadentibus, interea Cæsar Lutzenburgum urbem recuperat.

Inde & aliam rem ditionem oppida: hinc ad Fanum Desiderij castra locat.

Occumbit, inter Landæ Dominus, foris Aurantij Princeps, cum adueniens Cæsare Guilieum Nassauum scriptisset heredem.

Inuadunt Cæsari viros urbem fortiter tentis, sed fortius repelluntur.

1544

*Peruenit
du decem
dies inter
ea si auxi-
lio non ad-
fuit, certis
legibus
Franci se-
rentendi.*

non diu Sanferrius obsidionis incommoda ferre statuens, hisce legibus cum Cæsare transigit: Duodecim dierum induciæ inter Cæsarem ac oppidanos sunt, inreræ obfessi ad Regem pro auxilio aut deditionis consensu mittunt. Auxilio denegato, aut ad constitutum diem non misso, Cæsari oppidum dedito. Equites peditesque omnes more militari cum quatuor maioribus tormentis incolumes in Franciam abeunto; cetera omnia in oppido Cæsari relinquito. Stantibus induciis, munitiones non augeto, nec reficito. Hisce de rebus quatuor obsidibus caueto. Quibus adductis, Gonzaga, nobilem Hispanum nomine Conteriam in oppidum mittit, obseruaturum ne nocte vel die munitiones restaurarent. Ad has honestas obfessis conditiones tribuendas Cæsar adducebatur incredibili desiderio inuadendæ Franciæ, cogendique Regis, de rerum summa nobili prælio decerneret. Angliæ quoque Rex ad idem expeditionis pugnaeque desiderium trahebatur. Rex Franciscus, cum rationem liberandorum obfessorum non repetiret, dedi oppidum dictis legibus est passus. Hac ratione fine mensis Augusti Fanum Desiderij in potestatem Cæsaris venit, posteaquam id per sex hebdomadas oppugnasset. Sexto Septembris in Belgium venit supradictus Guilielmus Nassauus, duodecim annorum adolescens. Rex Franciscus, conspecto rerum suarum periculo, si Cæsar ac Anglus in fœdere persistentes, bellum contra se continuassent, pacis auctores circumspicere cœpit. Repertis hominibus idoneis, tatum promissis ac donis effecit, ut Martinus Gufmannus Ordinis Prædicatorum, Cæsari à Cōfessionibus, se ea de re cum Granuellio acturum, Cæsarique verba facturum promitteret. Sretij promisso, effecitque inirio mensis Septembris (bello tamen nullis induciis datis) Cæsar permitteret, certi viri de pace acturi Chausseam conuenirent. Luere nomine Cæsaris Gonzaga ac Granuellius, nomine Regis Claudius Annibaldus ac Cheuanfij Dominus. Ad Angliæ Regem hac de causa est missus Cardinalis Bellaius, & alij duo Franci. Cæsar certior factus ingentem Esparnaij commeatus vim à Franco coactam, cum exercitu profectus, oppidum cum commeatu occupat, vlreriusque progressus, castrum Theodori, oppidumque eiusdem nominis in potestatem redigit, quibus locis Rex commeatum pro exercitu congeri iusserat: ex quo Cæsariani, qui inopiam sentire cœperant, mirifice sunt recreati. Inde per Vallosios ad Sueslonum antiquam urbem Cæsar castra ponit: vbi paulo post iterum de pace agi est cœptum, cuius leges à parte Cæsaris moderabatur Ferdinandus Gonzaga, Nicolaus Perenotus Granuellij Dominus, ac Commendator Calamæ Ordinis Alcanraræ; à parte Regis Claudius Annibaldus, Carolus Nullius, ac Baiardus, eamque tandem Crespij post varias disceptationes die Septembris decimo octauo his conditionibus conclu-

*His lapsis,
Fanum De-
siderij Cæ-
sari dedi-
tum.*

*Suberna-
tur, qui pa-
cem iterum
trouentem
tamen inde
cessatur ab
arma.*

*Occupat
Cæsar Es-
perniam,
itemque ca-
stra Theo-
dori, &
ad Sueslo-
nem castra
ponit.*

" concludere: Inter Cæsarem Carolum, Regemque Franciscum, ac qui-
 " que has leges admittent, pax firma æternaque esto. Subditi vtri-
 " que vetera tantum soluendo portoria commeano, mercaturamque; exer-
 " cento. Quidquid hinc inde ab induciis Nicæanis est occupatum, resti-
 " tuito; nihil præter comineatum propriamque tormenta abducto. Sabau-
 " dia Duci sua omnia ab utraque parte restituito, quemadmodum & Mar-
 " chioni Montferretano, Duci Mantuano, ac Lotharingæ. Rex ditioni ac
 " Abbatia Gorzianæ cedito, Cæsarique obsides, donec conditiones hæc
 " fuerint implete, Medoni Cardinalem, Guisæ Ducei ac Lauallæ Comi-
 " tem dato. De bello Turcis inferendo Cæsar ac Rex conuentum indici-
 " to, inque eam expeditionem Rex sexcentos equites lanceatos, ac decem
 " millia peditum, cuiuscumque; Cæsar iusserit nationis, mittito. Rex factam
 " Madriliana pace, sequentibusque fœderibus, Regni Neapolitani, Sici-
 " liæ, Ducatus Mediolanensis, Comitatus Astensis, iuris patronalis, quod
 " habuit in Flandriam, Artesiam, Insulas, Duacum, Orchiacum, Torna-
 " cum, Mortangam ac Fanum D. Amandi, cessionem tatam firmamque; ca-
 " ratione, qua superioribus fœderibus est conuentum, habeto. Priuilegia
 " alia vetera nouaque vtriusque manento. Vt verò hæc pax setio rata per-
 " petuaque consistat, Cæsar in pacis fauorem Carolo Aureliæ Duci filiam
 " Mariam, aut fratris Ferdinandi natam secundam, (nempe primogenita
 " Cluio addita erat) despondeto; qua de re animum quarto à publicata
 " pace mense declarabit. Quod si Cæsaris filiam Carolus duxerit, Belgæ-
 " rum Provincias cum Comitatu Burgundiæ ac Charoloi in dotem acci-
 " pito: possessionem verò Carolus Aurelianus, eiusque liberi masculi, non
 " nisi mortuo Cæsare inito; Belgæ tamen, se viuo, in Aureliani verba no-
 " menque iurent, filiusque Philippus hæc approbet curato. Carolum,
 " perfectis nuptiis, Cæsar Belgis præficio. Ex parte altera Rex Franci-
 " scus, eiusque; filius Henricus Delphinus, in æternum omni actione, quam
 " in Ducatum Mediolanensem ac Comitatum Astensem allegare possunt,
 " cedito. Quod si Carolus Aurelianus in uxorem duxerit secundam Ro-
 " manorum Regis filiam, cum ea in dotem accipito Ducatum Mediola-
 " nensem cum Comitatu Astensi, quæque ad hæc spectant; manente, do-
 " nec vixerit, in Cæsaris potestate arce Mediolanensi ac Cremonensi; eis-
 " que Cæsar, eorumque liberis tantum masculis Impetialem inaugura-
 " tionem dato. Nuptias Aureliani ultra annum à publicata pace non dif-
 " fereto. Rex Franciscus filio Carolo Aureliano in dotem dato Ducatum
 " Aureliæ, Priorbonij, Chasteleraudij, ac Engulesmæ Comitatum. Si Au-
 " relianus prior decesserit, Cæsaris filia ad vitam quinquaginta millia li-
 " brarum Turonensium in singulos annos persoluito, Rom. verò Regis fi-
 " liæ triginta millia. Hæc præcipua, acta transactaque Crespij decimo-
 " tertio

1544
 Pax inter
 inter Fran-
 cis & Cæ-
 sarem, dicta
 Christiana.

Aut mo-
 dia Sabau-
 dia & alijs
 sua resti-
 tuuntur.

Ad bellum
 Turcis in-
 ferendum
 Francus
 sexcentos
 equites, &
 decem mil-
 lia peditum
 mittit.

Franci
 filius Caro-
 lus si volit
 filiam Cæ-
 sari duxerit
 &
 Belgium
 in dotem.

Aut si ma-
 lis, filiam
 ducat Fer-
 dinandi, &
 ea in Du-
 catum Me-
 diolanensem
 & Co-
 mitatum
 Astensem.

Nuptia ta-
 men hæc al-
 terutra vol-
 tra promissa
 non differ-
 rantur.

1544

*Venit ad
Caesarem
Carolus
Aurelius
& alij, si-
mul obsides
fuerunt, dñi
loca singu-
la suis De-
monstrati-
stuerunt.*

*Angli Bo-
lona Gal-
lica posi-
tione, inde re-
diit in An-
gliam.*

1545

*Paxa pace
cum Fran-
co, angust
Caesar quo-
modo cam-
pionem Ger-
mania pa-
rat.*

*Videtur
maius sibi
obscuro sa-
diti Smal-
caldicum,
nec rancore
animorum
desideret.*

tertio Kalend. Octobris, ac primùm dictorum Legatorum manu sub-
signata, deinde Caesaris ac Regis; postremò sigillis solito more commu-
nita. Exinde Caesar Comiti Burano ac Reussio, qui cum Anglo Mon-
streulium obsidebant, mandat, relicto oppido, exercitum dimittant. Ip-
se è Sueffionibus motis castris, Crespium venit, indeque Feram ad Flu-
men Osam, vbi cum nobili cum comitatu inuiscit Carolus Aureliæ
Dux, futurus gener aut affinis; & cum eo Lotharingæ Cardinalis, Min-
donij Cardinalis, Comes Lauallius, ac Habandius, qui obsidum loco
cum Caesare Bruxellam iere, donec oppida Pedemontana essent reddi-
ta; ad quam rem perficiendam Caesar ad Vastium, Rex ad Anghianum
misit. Dum de pacis cōditionibus Crespij disputatur, Cæsar Antonium
Perrenotum Antistitem Atrebatensem, Granuellij filium, Boloniam ad
Henricum Angliæ Regem miserat, cumq; de inuenda pace certio-
reddiderat: qui Cæsari liberam tractandi potestatem fecerat, modò nil
in rerum suarum præiudicium contraxisset. Oppugnabat enim pertinaci-
ssimè Anglus Boloniam, omnibus tebus necessariis instructissimam.
Sed iimbellis Præfecti Veruini animus effecit, vt sine cruentis oppu-
gnationibus ea potiretur, præsidians in tutum cum omnibus fortu-
nis abeuntibus, ingenti Anglis tormentorum & comineatus apparatu
concesso: qua de causa paulò post Veruinus Parisius iussu Regis capite
plexus est. Monstreulij fortius agentes, omnemque Belgarum ac An-
glorum vim perferentes, Regi oppidum seruauere. Rex Anglus, Bolonia
de rebus necessariis instructa, Caletum, indeque in Angliam cum exer-
citu est reuersus. Caesar, nullis implicitus bellis totam hiemem Bruxel-
læ egit, inuisente cum sorore Leonora Franciæ Regina, Carolo Aureliæ
Duce, ac duobus fratris sui Ferdinandi filiis. Vere anni 1545. Cæsar
Belgarum aliquot ditiones inuiscit, statumq; earum componit. Et quam-
quam hoc anno Cæsari læta obuenerisset pax, ingentibus tamen animo
angebatut curis, qua ratione Germaniæ charissimæ patriæ eandem pro-
curaret. Id enim vnum ad summam sibi felicitatem deesse videbat.
Non enim, impacata Germania, contra Turcam, quod semper optabat,
Eutopæ vires conuertere se felicitet posse perspiciebat. Quare tandem
constituit, omnibus ingenij viribus anniti, in Religione Germani vnum
sentirent. Id verò, indicto Genetali Concilio, constitutoque plena cum
auctoritate, Cameræ Imperialis iudicio se obtenturum sperabat; quibus
si obtemperare recusassent, iustissimo se tum bello contumaces debella-
re, armisque ad obsequium, Deo adiutore, cogere posse videbat. Quod
ne fieret, iamdudum Protestantes inter se fœdes Smalcaldij fecerant (est
id oppidum ad limites Thuringiæ & Hassiæ) sepiusque diuersis cōuen-
tibus renouarant, diuersosque Principes ac Ciuitates eodem attraxerant.

Octauo

Octauo die Septembris Carolus Aurelię Dux cum parte fratřeque Delphino contra Anglos Boloniam ingenti cum exercitu contententes, ardenti febre, quę omnia Medicorum respuebat remedia, continuò vexatus, vitam cum morte, etatis anno vigesimo secundo commutauit. Erat adolescens summis animi corporisq; dotibus ad admirationem ornatus. Non parum eius morte Rex Franciscus, omnesque Francorum Proceres dolere, quòd datum Delphini ingenium formidarent, viderentq; Aureliani morte conditiones pacis Crispianę haudquaquam diuturnas fore. Augebar formidinem, quòd vulgò, dato veneno vtrumque fratrem, consilio operaq; vxoris Itale, Delphinus Henricus clam e medio sustulisse musicaretur. Rex ad Cæsarem Antuerpię agentem mēse Nouembri Admiralem Claudium Annibaldum ac Oliuerium Francię Cancellarium mittit, petens, inita paulò antè pax nouis legibus, tempori ac rebus seruientibus, firmaretur. Cúmque aliquamdiu Legati Cæsare essent secuti, nil aliud obtinuerunt, quàm quòd polliceretur, hostilitatem à sua parte Regi, nisi eam prior intulisset, non esse verendam. Indixerat hoc anno Cæsar Wormatię Germanię Principum Comitia, Præfide Romanorum Rege: sed ob Principum præcipuorum absentiam nihil dignum actum est. Hoc anno, mēse Augusto, sine Comitiorum Wormatiensium, Cæsar sit certior, nurum suam peperisse filium, cui Caroli nomē esset inditum: sed eam quarto ab enixo infante die, partus incommodis è viuis excessisse. Mēse Ianuario anni, 1546. Cæsar Ultraiecti Comitia Aurei velleris celebrat. Inde in Geldriam proficiscitur, summoque cum honore ubiq; susceptus munēribus excolitur, ac in Ducem Geldrię Comitēque Zutfanę, Arnheimi, Zutfanę ac Neomagi inauguratur. Hinc Traiectum ad Mosam, inde in Lotharingiam ac Germaniam contendit; Comitibus Ratisponensibus, quę post Wormatiensia indixerat, initium daturus. Sub idem tempus è tota Christiana Europa Tridentum Episcopi ac Theologi confluxebant, Concilio Vniuersali exordium facturi; cum die decimo octauo Februarij Martinus Lutherus subito abreptus est. De eius morte sic Cochleus: E Wittenberga Isebiuin profectus, ut tractatui seculari in causis profanis discordię, quę inter Comites à Mansfelt erat, interesset, eò quòd sub illis Dominis Isebij natus esset, die 17. Februarij, peracta in publico cum aliis cœna, eaque largiter sumpta, & facietis hilariter extracta, eadem nocte interiit. Et post multa: Stulta de eius morte Ionę Coci historia refert hanc quoque Lutheri morituri tam impiam quàm ridiculam stulticiam; quòd eadem nocte qua periit, dixerit ipsi Ionę & Cælio, aliisq; circumstantibus: Orate pro Domino nostro Deo, & eius Euangelio, vt ei benè succedat; quia Concilium Tridenti & abominabilis Papa grauitet ei aduersan-

Hh h tur.

1515

Interiit
Aurelium,
cui tota pa-
ni pax & ra-
dica immo-
batur, mo-
runt.

Itaq; eum
Fracu. pa-
cam tempo-
ri accom-
modari pe-
teret, sal-
tem pñdet
Cæsar, à
sua parte
nihil hosti-
le mutuen-
dum, si non
ipse prout
iussisset.

Nasitur
Carolus
Cæsar ex
filio nepoti,
matre
quarto in-
de due è vo-
min disce-
dunt.

1546

Ex tota
Europa &
Germani
Fuerit Tri-
dentum ad
Concilium
generale.

Stulta &
ridicula o-
ratur Mar-
tini Luth-
ri morien-
tis.

1546

*Fama
spargi in
capite de se
dere Cæsa
re, Rom.
Regu, &
Papa, con
tra Prote
stantes
Germani.*

*Falsa &
inducia
cum Tur
ca in annu.*

*Tandem
Protestan
tibus anda
cter Cæsa
rem inter
rogantibus
cum multi
tum collige
ret, respon
dit, se velle
pacem in
Germania
constituere.*

*Explicat
mitem vni
plenus cum
Consiliarij.*

*Mauritius
Saxo sen
tum fuit
cum Cæsa
re facti.*

tur. Quis vnquam audiuit orandum esse pro Domino nostro Deo? Hæc Cochleus. Eodem anno pridie Kal. Aprilis obiit Alfonso Daualus, Vastij Marchio, Cæsaris à morte Piscarij, Leuæ ac Borbonij apud Mediolanenses Præfectus, sui temporis Dux belli præclarus. Sepultus est Mediolani in Choro summi Templi magna pompa, successitque illi Ferdinandus Gonzaga. Hoc fermè tempore fama non falsa per Germaniam spargi est coëpta, Cæsarem, Rom. Regem, Papam Paulum, factum inter se fœdete, bellum contra Protestantes, fœdusque Smalcaldicum iterum tunc renouatum, summa ope parare. Scribit hac de re Philippus Hællæ Lantgravius litteras ad Nicolaum Perenorum Granuellæ Dominum, ac quid constans fama ferat, aperit, seque credere asserit, quod Cæsar cum Solymanno Turca fœdus fecisset. Rescribit Granuellæ, Cæsarem conscribere militem, quod idem vicini Principes faciant (Smalcaldicos Protestantes intelligebat:) cum Turca in annum fecisse non fœdus, sed inducias, culpâ Germanorum, numquam de mittendis contra Turcam auxilijs aliquid statuentium. Consulere se, Cæsarem ipsum Ratisbonam tendentem in itinere hac de re conueniat. Quarto Idus Aprilis Lantgravius Spiram ad Cæsarem venit, cum eo de sparsa belli fama agit, multisque verbis vtrò citroque in speciem amicè habitis, discedunt. Postridie apud Septem-virum Palatini Comitem cōveniunt, Lantgravius, Granuellius, Nauius, Masbachius, & quidam alij, eadēque simulatione de pace agunt, sed nil decernunt. Quare iterum Lantgravius Cæsarem adiens, per amico, sed dubio accepto responso, in Hassiam reuertit, Cæsar verò Ratisbonam contendit. Tandem decimosexto Iunij Protestantes audaciter Cæsarem adeunt, ac in quem vsum militem parer, sciscitantur. Respondet, se pacem in Germania constituere decreuisse; qui eam admisserint, omnia honesta se impetraturos; qui reiecerint, pro Imperatoria auctoritate in hos se de iure acturum: inque eandem sententiam ad Ciuitates scribit Imperiales. Granuellius ac Nauius Legatos Ciuitatum qui aderant, ad se vocatos docent, bellum quod Cæsar parat, contra eos institui, qui propria auctoritate occupatis aliquot Antistitum, Abbatum ac Monasteriorum fortunis Maiestatem læsere, in neminem verò alium. Protestantes his verbis facile se peti intelligebant, ac nisi deserta Lutheri secta, Smalcaldicoque fœdere, ad veteres Ecclesiæ Romanæ ritus essent reuersi, bellum expectandum. Mauritius Saxo, cum Ratisbonæ diu multumque cum Cæsare Regeque Ferdinando palam ac clam esset locutus, tandem decimonono Iunij secretum cum utroque fœdus his inter alias conditionibus facit: Dux Mauritijs erga Cæsarem, Rom. Regem, Imperium, ita se gerito, vt fidele obsequentemque decet Imperij Principem. Iudicio Imperiali statim.

Dux

„Dux Concilij Vniuersalis dectetis sese eò vsque submitto, quò ceteri
 „Germaniæ Principes sunt facturi; nihil interea in sua ditione quod ad
 „Religionem attinet, innouato. Actum Ratisbonæ die decimonono
 „Iunij, anno 1546. Protestantium Legati, apertè Cæsarem arma parare,
 „ac Mautitium elàin cum eo tractasse edocti, non salutato Cæsare disce-
 „dunt, moxque Protestantes copias pecuniamque expediunt, Ioannes
 „Fredericus Saxo Septem-vir peditum quadraginta nouem signa, equi-
 „tum turmas octodecim, Hesus quadraginta octo vexilla peditum, equi-
 „tumque turmas duodecim, alijque quisque pro facultatum ratione; ita
 „vt eorum copiar, habito delectu, supra centum peditum ac quindecim
 „equitum millia conserentur. Fredericus Comes Palatinus Septem-vir
 „ducentos quos miserat equites mox è via domum reuocat, Legatum Ra-
 „tisbonam ad Cæsarem mittit, vtque se pacificatorem admitat, petit.
 „Respondet per Granuellium Cæsar, salua Concilij Generalis auctorita-
 „te & sua id licere. Palatinus responsum Saxoni, Hesso, ac Wirtenbergio
 „communicat, rogans, communis Germaniæ quietis causa aliquid de
 „iure opinioneque sua cedant. Illi datis ad Cæsarem superbissimis,
 „ac in Concilium Tridentinum Summumque Pontificem criminosisissi-
 „mis litteris, omnem pacis rationem abrupte. Interea apud Belgas Max-
 „imilianus Buræ Comes, iusta peditum equitumque conscripta manu,
 „Cæsaris expectabat mandatum. Sed summa Hessi diligentia effecit, vt
 „serius vocaretur. Coadunatis enim, vt diximus, suis sociorumque co-
 „pijs, decimoquinto Kal. Augusti in Cæsarem ducit. Scartzus Augu-
 „stanus, copiarum Augustæ, Vlmæ, ac Argentorati Præfectus, in alteram
 „partem missus cum suis, Ducis Wirtenbergij copijs Fieslam Antistitis
 „Augustani oppidum, arcemque Erebergam ditionis Rom. Regis, cum
 „oppido Clusa in angusto Alpium transitu sita, occupat, impediturus
 „ne Hispanorum Italarumque copiar ex Italia ad Cæsarem proficisceren-
 „tur. Is autem Ratisbonæ agens, frumentum vetus nouumque ex agris
 „in urbem conuehi curat, tormentorum magnum numerum cogit, fari-
 „næ molitæ ingentem copiam coëmit, bis mille quingentas operas con-
 „ducit, cohortesque quas tota Germania diuersis conscripserat locis, ad
 „se vocat; quibus mox accessit sua cum legione Bauariæ Ducis filius no-
 „thus. E Belgio in itinere erant decem millia peditum ac quinque millia
 „equitum Duce Burano, trahebantque tormenta maiora duodecim, com-
 „mitante eos Mendosio cum trecentis veteranis Hispanis, & Antinoro
 „cum ducentis veteranis Italis. Ex Italia mouebant circiter nouem mil-
 „lia veteranorum Hispanorum peditum. Itali, Duce Octauio Farnesio, à
 „Pontifice missi ad duodecim millia peditum; ducebantque singuli suis
 „turmis conuenientem equitatum, ita vt si copiar Cæsaris in vnum coif-
 „sent,

*Protestan-
tium copia
supra cen-
tum pedi-
tum &
quindecim
equitum
millia.*

*Tomas Pa-
latinus pa-
cem, sub
frustra.*

*Quin Pro-
testantes
priores in
causam
prodeunt,
angustiasque
Alpium
arctant
Italicis
auxilijs oc-
cupant.*

*Nihilomin-
us anni
partis auzi-
lio Cæsari
venit, &
maximè à
Belgio.*

3546 sent, essent ad quinquaginta peditum millia, & supra sexdecim millia equitum, exceptis Rom. Regis ac Mauritijs Saxonis equitibus, qui in Saxoniam missi erāt. Interea dum conueniunt copiæ, belli sedem Cæsar statuit Ingolstadtium, quod nouem milliaribus Germanicis Ratisbona abest, Legatum sibi nominans Ferdinandum Toletanum Albæ Ducem; quem cum parte recentium copiarum, quæ longo circuitu capto, partim ex Italia, partim ex Germania Ingolstadtium venerant, ad recuperandam Clusam mittit. Sed loci situ, ne vim tentaret, territus, re infecta ad Cæsarem redijt, eodem pridie aduenisse gaudens alios aliquot

*Scarlæus
vniuersi Pro-
testantium
frustra
Omnipon-
tem tantat.*

*Cæsar Sa-
xonem,
Hessum,
omnesq;
qui cum
eis facie-
bant, so-
lemniter
proscribit.*

*Magna
elades Me-
chlinia hoc
tempore à
pulvere
tormenta-
rio à ful-
mine incen-
sa.*

*Oppressi
vniuersi
momento hæc
elade ho-
mines ultra
quingentes
vulnerati
huius mille.*

Hispanos pedites, ac Neapolitanos grauis armaturæ equites. Scarlæus Protestantium Dux, occupata Clusa, Oenipontem (*Inßbrug*) cum copiis tendebat. Sed reperiens Rom. Regem cum duodecim millibus peditum vrbeim ac opportuna quæque loca occupasse, conuerso exercitu, direptis- que in itinere Monasterijs ac Templis, ad Danubium, quò Protestan- tium conueniebant copiæ, se confert. Duodecimo Kal. Augusti Cæsar Saxonem, Hessum, omnesque qui cum ijs stabant, proscribit. Illi verò quarto Kal. Augusti copias omnes cum Scarlæo iungunt; quibus mox accessere Germani milites, qui à Franco, facti paulò antè cum Anglo de Boloniensi Comitatu pace, erāt exaudivorati. Hoc tempore Ferdinandus Rom. Rex filias duas matrimonio collocat: Annā Alberto Bauaro, Ma- riam Guilielmo Cliuix Julixq; Duci. Negata enim ei Nauarræ, ac po- testate alterius duecæ à Summo Pontifice accepta, huc se conuertit; im- petratique vxore, nuptiæ magna cum solemnitate Ratisbonæ sub huius belli initium sunt celebratæ. Die 7. Augusti ingentem Mechlinia cladē ab incenso à fulmine pulvere tormentario acceperat. Erat iuxta portā Nec- kerfpouliam turris Santporta dicta, in cuius fundo concamerato ad se- ptingenta dolia pulueris tormentarij in bellivsum custodiebantur. Tur- ris verò aliquot locis vetustate rimas agebat. Conquesta fuerat hæc de re ad Magistratum non semel vetula paupercula, in ea gratis habitās. Quæ cum pomeridiano tēpore iam dicto die tonitrua ac fulgura excitari ve- hementia consideraret, formidine correpta circa vespem aliò diuertit: & ecce nocte hora vndecima, redeuntibus tonitruis ac fulminibus, perq; rimas iam dictas turrim peruadentibus, omnis puluis tormentarius in- cenditur; quadratique lapides turris per vrbeim disiecti, in proximo ultra 200. ciuium domos, ac totidem in suburbio evertunt. Ciuitatis fossa ab vtraque diruta: turris parte ad 200. passus sicca erat, eum paulò antè aqua pedestris lanceæ altitudinem ferè æquasset, mutusque ad idem spatium erat excisus. Homines vtriusque sexus variæ ætatis ultra quin- gentos oppressi, vulnerati ad bis mille. Temporis puncto hæc elades in- cidit, ac cessauit, tota exinde nocte summa in aëre fuit serenitas. Reperta fuere

XLII. BRAB. V. BELGII VNITI PRINCEPS. 641
 fuere mortua mutilaque corpora ad sesquimilliare extra ciuitatem va- 1546
 riis locis dissecta. Est de his chronologicum illud antiquum:

*TVrres Contrita LaCerauit VI pVLVerIs ades,
 septena AVgVßI, fVLgVre McCbLInle.*

Vndecimo Augusti Protestantium Duces, è castris Donauerdicis mis-
 sis ad Cæsarem litteris, qui ad Landishutum in Bavaria castrametatus
 erat, bellum ei, recitatis asperè causis, indicunt. Cæsar reiectis litteris, nec
 legere legive volens, ne quis in posterum à rebellibus cum litteris ad se
 veniat, nisi gulam frangi laqueo cupiat, seuerè iubet, et adens adolescen-
 ti ac tibicini, qui litteras attulerant, Proscriptionis Tabulas, rebellibus
 Principibus perferendas. Actum in Protestantium Concilio fuerat, quo
 nomine Cæsar in litteris foret compellendus. Saxo Hispaniæ Regem ap-
 pellabat, Hæssus Carolum Gandensem. Sed tandem conveniunt scri-
 beretur, Carolus qui se pro Cæsare gerit. Inde motis castris Ratisbonam
 contendunt. Ad Cæsarem verò tandem venere Pontificia auxilia, supe-
 rius commemorata, Duce Octavio Farnesio, ac Alexandro Farnesio
 Cardinale Pontificis fratre, sequebanturque hos auxilia Ducum Floren-
 tiæ ac Ferrariæ. Vniuersæ rei frumentariæ præerat Otto Cardinalis Au-
 gustanus. Auctus his copiis Cæsar, hostes tardius Ratisbonam conten-
 dentes prævertens, ex oppidi armamentario viginti tormenta mutalia,
 ac triginta sex campestria educit, iustoque in oppido relicto præsidio,
 Ingolstadium redit. Neostadij vetò in ripa Danubij castra locans, mira-
 bili celeritate amnem duobus locis, pontibus ex lintribus confectis, iun-
 git. Vetus enim pons à rebellibus tenebatur, qui Ratisbonam conten-
 dentes, iuxta Ingolstadium dubio cum Cæsarianis equestri prælio cer-
 tauere, vtrumque aliquot cæsis ac captis. Pridie Kal. Septembris Saxo ac
 Hæssus, repetto in Danubio vadò, exercitum traducunt, inque proximo
 colle, vnde in Cæsaris castra erat despectus, positis tormentis se mu-
 niunt. Interea Maximilianus Egmondus Buræ Comes, Aquisgrani
 postremo defectu Belgarum habito, iter ingreditur, ac eodem die An-
 dernacum venit, vbi ei iunguntur pedites Itali ac Hispani, qui iussu Cæ-
 saris Anglo, qui paulò antè pacem cum Franco fecerat, militabant. Pridie
 Nonas Septembres, Protestantes, cum per triduum frustra ad Ingolsta-
 dium contra Cæsarem sedissent, ac sex millium tormentariorum glo-
 borum ictibus vix centum triginta homines neci dedissent, nec inua-
 dere Cæsarem auderent exiguo aggere septum, ipsi numero duplo supe-
 riores, castra mouerunt; nonnihil discordes, quod Hæssus prælium sua-
 sisset, Saxo dissuasisset. Cæsar equitatum, qui vestigiis insisteret, mittit.
 Sed adeò prudenter aciebus in hunc euentum Hæssus præviderat, vt
 Cæsariani nequaquam vim tentandam iudicarent. Cæsar ponte Danu-

*Protestan-
tes asperè
Cæsari bel-
lum indi-
cunt, ne
quis am-
plius ab ip-
so Legatus
veniat, se-
nerè edicit.*

*Protestantes
Ratisbonam
versus mo-
vent, &c.
vniuersæ rei
frumentariæ
præerat ad
Cæsarem
auxilia
Italica.*

*Pugnatur
leu prælio,
perit vtrum-
que damus.*

*Protestan-
tes Cæsarem
inuadere
non audent,
et si numero
duplo superio-
res.*

1546
Mortu ca-
stra ten-
dunt ut
Burano &
Belgio vo-
nitioni trās-
itum pra-
starent.

Intervā Ro-
maz &
Mauritium
Saxo, omni
cladi ge-
nere Saxo-
mam va-
stant.

Cluso ho-
ste, Bur-
num inelu-
mus cum co-
piis ad Ca-
sarem venit.

Accipit Ca-
sar in ded-
itionem Ni-
burgum, in-
de & Do-
nauentium.

Mox plura
etiam oppi-
da Casari
se tradunt.

bium sternit, ut sui commodiùs pabularentur. Cumque rebelles contra Buranum tendere conspiceret, cum omni peditatu equites suos subse-quitur, castraque in hostium collibus inerat. Illi verò Niburgi conse-derunt. Interea Rom. Rex ac Mauritius Saxo, coniunctis copiis, è Bohemia Saxonis Septem-viri ditionem inuaserunt, cum is frustra Bohemos prior ad arma contra Regem Rom. capienda sollicitasset. Sed victi diligentia Rom. Regis, territique fortuna Cæsaris, à iusta defectione, ut mox dice-mus, abstinebant. Quare Rom. Rex ac Mauritius Saxo faciliè, inuasa Saxonia, omni cladis genere eam pervastabant. Oppidorum maiorem partem ad deditionem coegerant, nil Septem-viro præter Wittember-gam, Isenacum ac Gotham relinquentes. Quibus rebus Protestantes intellectis, transmissis Danubio Danouertum profecti, Vendingæ castra locant, inde rectà aduersus Buranum contendentes. Is ne tantæ mul-titudini cum exiguis ac itinere fessis copiis occurreret, cum triduum mi-liri ad reficienda corpora tribuisset, prima noctis vigilia silentio copias educit, ac composuero, sed silenti agmine procedens, in proxima ad Ingol-stadium silua, cluso hoste, confidet. Manè copiis in tres acies distributis ad Cæsarem contendit, summaque cum congratulatione exceptus, in eius Procerumque omnium complexus processit: militi quies & lauria data. Decimoquinto Kal. Octobris, cum exercitum quatuordecim diebus annis ac impedimentis grauem per impeditos salus siluasque ad deci-piendum hostem raptaisset, Cæsar Protestantium discessu, motis castris, Niburgum in deditionem accipit, præsidarios, cum ampliùs contra Cæsarem arma se non sumpturos iurassent, dimittens. Protestantes auri indigi, frustra à Venetis, Anglo, ac Franco mutuum petière. Initio men-sis Octobris circa Norlingam Cæsaris Protestantiumque exercitus conueniunt, instructisque aciebus ad pugnam se parant. Sed cum leui in prælio Albertus Brunswicanus cecidisset, ad castra reuertuntur. Octauius Famesius, educa suorum parte, Donauertum, fugientibus præsidariis, deditione capit. Et dum hac ratione in Sueuia bellum geritur, in Saxonia, ut diximus, Rom. Rex Ferdinandus ac Mauritius Saxo omnia perturbant, cladibusque miscent. Scartlaeus Augustanus, qui primus contra Cæsarem copias eduxerat, Ducum variantibus sen-tentiis de prælio desperans, ac nulla ratione commetu Cæsarem prohiberi posse considerans, abductis Augustam copiis, primus etiam socialia castra defenit. Exinde Cæsar Dillingam, Hochstetum, Lau-gingam, Gundelsingam ad amnem Brentam in deditionem accipit, hacque ratione Danubij possessione potitur, traiectoque Brenta, Vl-mam petit. Sed Protestantibus ex altera Brentæ ripa occurrentibus, pro-positum tenere non potuit. Transfert igitur castra iuxta Sonthenium, Prore-

Protestantes ad Giengam, interlabente Brenta: vbi cum paruis aliquot 1546

præliis esset certatum, & frustra intentatæ ab vtraque parte insidiae, Cæsar pridie Kal. Nouembres in vetera ad Lauringam castra reuertit. Præter assiduos enim imbres, anni que tempus, pestis etiam, etsi non sæua, Cæsariana ac Protestantium inuaserat castra. Tum Reinoa Cæsari deditionem facit. Tot ciuium defectione, Saxoniarum euasatione, pecuniarum inopia, pestisque pullulantis malo fracti Protestantes, nil in commune consulebant, sed, vt Scartæus fecerat, quisque ad propria oculos conuertebat; atque hoc rerum statu, Norlinga quoque Cæsari portas aperit. Denum Protestantes, diuisis copiis, instantibus Decembris Ka-

*Protestan-
tes, cum
pacem qua-
dam vole-
bant impe-
trare non
potuissent,
quisque in
hiberna
concedit.*

lendis ad sua discedunt, cum petita prius à Cæsare pace, eam quibus volebant conditionibus obtinere non potuissent. Kalendis Decembris Hesus Francofurtum venit: vbi cum Magistratus ab eo consilium peteret, respondit, se pro tempore aliud non habere, quam vt vnaqueque vulpecula (hac enim utebatur similitudine) suam tueretur caudam. Saxo cum copiis domum tendens, inopiâ pecuniarum proximis Catholicorum agris plurimum auri extorquet, Moguntinorum, Fuldensium, Bambergensium, & Herbipolensium. Cæsar per litteras Catholicos consolatus, Idibus Decembris Rottenburgo Hallam Sueuiæ contendit, ple-

*Cæsar alibi
etiã ver-
bibus in pe-
titiõem re-
dactus. Du-
cem Wir-
tembergensium
scribis
litteris ve-
hementer
terret.*

risque oppidis ad Rhenum vergentibus in deditionem acceptis. Hallæ aliquot diebus curando articulari morbo hæsit; datisque ad Ducem Wirtembergensem seuerioribus litteris, iubet, se suaque omnia sine vlla conditione in suam potestatem constituat, nisi grauius ob rebellionem puniri malit. Is humillimis verbis veniam rogans, culpam deprecatur, animoque consternatus, relicta ditione, in munitissimam arcem Tuelam, in præcella præruptaque rupe sitam, cum liberis rebusque pretiosissimis fugit. Venit Hallam ad Cæsarem veniam petiturus Fredericus Comes Palatinus Septem-vir, qui modeste obiurgatus, quod initio bel-

*Hinc Pala-
tinum qua-
que obur-
gatum in
gratiâ re-
cipit, & Vi-
mariæ.*

li hostibus quadringentos misisset equites, etsi eosdem retraxisset, veniam obtinuit. Paulo post etiam Ulmeneses in gratiam sunt recepti, numeratis centum millibus aut eorum Rhenensium florenorum, deditisque duodecim maioribus tormentis, ac in præsidium receptis decem peditum signis. Exinde Buranum cum Belgicis copiis domum remittit, ac ex itinere Francofurtum occupare omni arte iubet. Albanum vero cum parte exercitus in Ducatum Wirtembergensem iminitur: qui oppida partim expugnat, partim in deditionem accipit, agros vero insigniter deuastat. Sed initio mensis Ianuarij anni 1547. opem Palatini, facta

1547
*Tandem &
Wirther-
burgum Cæ-
sari recon-
ciliatur.*

Wirtembergius deditione, his legibus inter alias in gratiam recipitur:

”Aduersa valetudine impeditus Wirtembergius, quam primum Legatos

”supplices veniam imploratuos mittito: ipse intra sextam septimanam,

H h h 4 si va-

1547

si valetudo permiserit, idem facito. Cæsaris constitutiones omnes ac-
ceptato seruatoque. Nullum commercium nec fœdus cum rebellibus
facito. In belli à Cæsare factos sumptus ducenta millia aureorum Rhe-
nen-
nium florenorum numerato, dimidium extemplo, reliquum spatio
viginti quinque insequentium dierum; cautionisque nomine Cæsari
dato Asburgium, Kirchemum, Scorendorsium, ac in his præsidia reci-
pito. Ducem statim imitantur Ciuitates libere complures. Memmingij
veniam obtinent, persolutis quinquaginta millibus aureorum Rhenen-

*Recepta in
gratiam
quoque mul-
ta Ciuitates
libera, sin-
gulis certa
pecuniaria
multa in-
dita.*

sium. Tum Bibracij, Rabespurgij, Campodunenses ac Ismeneses, singuli
pro facultatibus pecunia similiter multati, tormentorumque maiori
parte exuti, in veterem libertatem restituntur. Septem-vir Saxo in di-
tione suam reuersus, tum suis tum Hessi pro parte copiis non solum
omnia sua recuperat, sed etiam patruelis Mauritij Saxonis oppida om-
nia, excepta Lipsia ac Dresda, in potestatem redigit: tum Magdebur-
gensem ac Halberlatensem Præfatum, Ioanne Alberto Præfule ad
iniquam transactionem compulso, ad se traducit: quibus de rebus cer-
tior Cæsar factus, iubet Alberto Brandeburgio cum equitatu peditatu-
que Germanico statim Duci Mauritio in auxilium proficisci, pollicitus
se quam primum cum Hispanis ac Italis secuturum. Tum Vlmâ Cæsar
profectus, Lindauenses ac Esslingenses pro facultatibus conditione mul-
ctatos in gratiam recipit. Augustani quoque non diutius expectare ausi,
opera ac deprecatione Antonij Fuckeri à Cæsare in gratiam reci-
piuntur, persolutis centum quinquaginta millibus aureorum Rhenen-
sium, ac duodecim maioribus tormentis Cæsari traditis, receptoque in
urbem præsidio. Buranus à Cæsare in Belgium, vt diximus, dimissus,
ex itinere infesto exercitu Hessiam depopulatur, ea maximè parte qua
Francofurtum est contermina, oppidumque Darmstadium per deditio-
nem recipit, ac cum exercitus expeditissima parte Francofurtum ad am-
nem Mœnum contendit, non animo expugnandæ urbis (nulla enim
videbatur spes) sed ex præscripto Cæsaris causa urbem tentandi. Sena-
tus, ne Wormatienses aut Moguntini (quos in hoc incumbere didice-
rant) celebres Nundinas ad se dono Cæsaris transferrent, ecce mox Le-
gatos Burano obuiam mittunt, ac cum nil minù expectaret, omnia
Cæsari parere renuntiant, deprecantes, ne vis aut iniuria ciuibz eorum-
que immunitatibus fieret. Buranus iusta manu urbem ingressus, hac de
re ad Cæsarem Legatos mittit, quibus & suum Oratorem Magistratus
iungit. Impetrant veniam numeratis octoginta aureorum Rhenen-
sium millibus, traditisque omnibus maioribus tormentis, admissoque
Belgarum præsidio. Miserat sine anni superioris Cæsar Cruningum
Zelandum cum octo millibus peditum ac mille ducentis equitibus
in fines

*Mitris Ca-
sar auxilia
Mauritio
Saxoni, ad
Saxoniæ
subiugendâ
ipse non
secuturus.*

*Tradit se
Cæsari Au-
gusta mul-
tata centis
quinqua-
ginta milli-
bus Rhe-
nensium.*

*Item Fran-
cofurtum
multa
ad iugum
militum.*

in fines Saxoniz, maximè vt impediret, ne maritimæ Ciuitates Protestantibus opem ferrent. Is igitur in mense Ianuario & Februario ibi quoque rem strenuè gerebat, & post eum Ericus Brunswicanus Luneburgij Dux; saltem quòd Breimenses, Hamburgenses, & vicinos ibi distinerent. Sub idè tempus Albertus Brandeburgius Mauritio in Saxonia laboranti in auxilium, vt diximus, missus, nona Ianuarij Hailbrunna Rochlitium contendit, iuxtaque oppidum castra ponit, parte copiarum intrò admiffa: vbi cùm negligentius ageret, Saxo per exploratores certior factus, ex Altorpio cum Duce Ernesto primis tenebris citato itinere proficiscitur, ac postridie Kalend. Martij manè sub ipsam auroram Alberti castra, oppidumque Rochlitium, vno eodèmq; tempore tanta vi intruadit, vt profligatis Alberti copiis, ac vi occupato oppido, obuio caderet, vt proictis armis in fugam ageret, Alberto cum Georgio Luechtenburgensi capto, ac Gotham cum multis aliis in custodiam misso. Desiderauit Albertus mille trecentos viros, ac quatuordecim tormenta. Paulò antè circa Idus Februarij Argentoratenses, missis Vlmam ad Cæsarem pro pace Legatis, reiectisque magnificis Septem-viri Saxonis litteris, cum Antonio Perenoto Antistite Atrebatensi tractant: (Granuellius ipse patet Besontium erat profectus; Nauius non ita diu obierat) imperantque vigesimo primo Martij æquissimis conditionibus pacem, persolutis tantùm triginta millibus aureorum Rhemensium, traditisque duodecim maioribus tormentis, nulloque admissio præsidio, nouum sacramentum Cæsari dicentes. Econtra Bohemi coniurati, intellecta Saxonis contra Brandenburgium in victoria, arma contra Romanorum Regem capiunt, minima occasione vim facturi, si quid Cæsari durius accidisset. Hoc anno instantibus Februarij Kalèdis è viuis discessit Henricus Octauus Angliæ Rex, cùm cum paulò antè frustra Protestantium Legati de auxilio interpellassent. Ante paucos quoque dies vitam miserabili casu perdidit Franciscus Borbonius Anghiani Comes. Cùm enim hac hieme nix multa ex aère decidisset, adolescètes aliquot Nobiles, Rocheguioni, vbi tum Rex Franciscus cum Delphino agebat, inter se pugna speciem edituri, pars occupatam domum niueis pilis defendit, pars iisdem impugnat. Dux propugnatorum ex pacto manet Delphinus, oppugnatoribus præfuturus exit Anghianus. Sed vix pedem vestibulo extulerat, cùm petulans quidam arreptam ligneam arcam è fenestra deiicit, quæ in caput Anghiani cadens ita cetebrum ac iugulum læsit, vt paulò post extremum diem clauderet. Moritur & hisce diebus Anna Hungarica Ferdinandi Rom. Regis vxor, quindecim liberorum mater, cui Cæsar Vlmæ iusta soluit. Pridie quoq; Kalendas Aprilis è viuis discedit Franciscus Primus Francorum Rex, in atce Ramboletana, quæ Parisius vnus

*Septem vtr
Saxo cla-
dem ali-
quam in-
fert Bran-
denburgus
Cæsariano.*

*Argento-
ratenses
recipiuntur
in gratiam
multas
tantum tri-
ginta mil-
libus.*

*Moritur
Henricus
Octauus
Angliæ
Rex.*

*Item è
viuis disce-
dit Anna
Hungarica
Ro. Regis
vxor, Cæ-
sar Fran-
cisus.*

dici

1547

dici itinere abest, succedente illi filio Henrico nominis Secundo, solo è rribus filiis superstiti, annos nato viginti & octo. Paulò antè, nempe decimo Kalend. Aprilis, Cæsar Norlinga Norimbergam, inde Egram cum copiis contendit, coniunxeréque feci hoc loco cum non contemnendis copiis Rom. Rex, Mauririus ac Augustus Saxones fratres, multum perpeffi, antequam per Herciniæ siluæ saltus, à coniuratis succis arboribus præmunitos, cum milite euaderent. Hinc simul in Myfiam profecti, circa finem Aprilis ad flumen Albim, è regione oppidi Mulbergi, haud procul Mifeno, vbi ab altera fluminis ripa Septem-vir Saxo castra habebat, confident. Habebat is partes Cæfarianis virtute ac numero copias. Pedicem enim viginti, equitum quinque millia illi aderant, pontémque sublicium, qui erat ad oppidum Mulbergum, incenderat, positisque in in ripa Albi variis locis tormenris, ac sclopetariis, qui Cæfarianos transitu annis prohiberét, cum maiori exercitus parte, lento passu Wittenbergam tendebat. Sed Hispani sclopetarij audacter flumen ingressi, ita rem gessere, vt mox Saxones ripam desererent, ac ad Septem-virum properarent. Ex Hispanis aliquot nandi gnari, gladios ore ferentes in hostilem ripam transharant, repertisque scaphas ad Cæfarem retrahunt: qui ex his, & quas habebat, ponte facto, maiorem exercitus partem Albim traducit. Leuis Hungarorum armatura, reperto vado, quod rusticus ob abactos à Saxonibus equos monstrarat, transiit; tandè quæ omni rranfinisso exercitu, Saxonem Septem-virum audiendæ concioni intentum, ad siluam Lochanam assequuntur. Is de Cæsaris diligentia obstupfactus, dimissa concione, acies instruit. Idem facit Cæsar, ac ex omni equitatu duas acies educit. In prima erat Albanus, Lanoius, Spinellus, Mauritius ac Augustus Saxones; in altera Cæsar, Rom. Rex duobus cum filiis, ac Sabaudiz Dux. Contra hos prodit Ioannes Fredericus Septem-vir Saxo; ac à meridie ad noctem vsque variis locis acerrimè pugnans tandem superatur, cumque in tutum se fuga elapsum existimaret, casu capitur. Equites enim Hispani quatuor, totidè quæ Itali, ac duo Hungari, palantes longius profecti, in Septem-virum à suis desertum incidunt, eumque circumstantes, ac singuli capere conati, in sinistra gena, dum se pertinaciùs defendit, sauciaht, dederéque cogunt, reuersiq; cum nobili captiuo ad Cæfarem, letum ei omnibusque Proceribus spectaculum præbent. Ab Albano ad Cæfarem adductus, ait: Tuus, clementissime Cæsar, iure belli sum captiuus: rogo me in morem Principis viri custodiri a tractari iubeas. Tum Cæsar: Benè habet, quòd nunc tibi sum Cæsar; vt meritis es, excipieris. Ille suspirans obicit. Rom. Rex acerbis cum eo agens, exprobrabat, quòd subditos suos Bohemos ad arma concitasset. Captus est & Ernestus Brunfwicanus. Ioannes Septem-viri

Cæsar cum omnibus copiis in Saxoniæ penetra, sedente Septem-viro ab altera fluminis parte.

Septem-viro Wittenbergam secudente, quam circumterram Cæsar maiorem partem exercitus flumen Albim traducit.

Pugnatur à meridie ad noctem vsque, tandem Septem-vir Saxo vincitur & capitur.

Verbo captiui Saxoni ad Cæfarem, & Cæsar ad eum.

viri Saxonis filius natu maximus, faucius Wittenbetga Gorham euasit; 1547
 Bichlingus ac Rectodus cum quadringentis equitibus Wittenbergæ fe
 seruarunt. Cecidere supra bis mille pedites, ac quingenti equites. Nox *Cæsar pa-*
 ac propinqua silua maiorem partem periculo exemere. Signa militaria *gna ex Pro-*
 vigintri octo relata, ac inter hæc Septem-viri summum. Tormenta ma- *testamentis*
 iora quindecim, postero die alia sex, cum multis impedimentis capta *supra du-*
 sunt, & peditum ingens numerus. Cæsar centum circiter viros desidera- *mille pedi-*
 uit. Septem-viri ac Ernesti custodia Alfonso Viues Hispano demanda- *tes, equites*
 tur. Pugnatum est ad Albim octauo Kal. Maij. Biduo militi ad quietē *quingenti*
 Cæsar dato, tertio die Torgam ducit, cæq; in fidem recepta, Wittenber- *ceteros ma-*
 gam Saxoniz Septem-viratus caput, firmissimūque propugnaculum *silua fore-*
 contendit. Bohemi, nuntio capti Septem-viri accepto, positis armis à *namid.*
 Rom. Rege pacem petunt. Intercā Wittenbergam Cæsar obsidebat, cō- *Cæsar*
 trāque Septem-virum, vri lætæ Maiestatis reum, cāpitis sententiam pro- *Witten-*
 fect. Sed Ioachimus Septem-vir Brandeburgius pro Saxone ad Cæsare *bergam ob-*
 cum Guilhelmo Cliuiz Duce inerpellās, impetrauit his inter cetera le- *sidens, sen-*
 gibus vita concederetur: Dignitati Septem-virali pro se suisq; liberis ac *tentium ca-*
 successoribus in perpetuum renuntiato, eamque Cæsaris arbitrio relin- *pitu in Sa-*
 quito. Bona Saxonis omnia Cæsari cedunt; qui eorum partē Rom. Re- *ptem vi-*
 gi, partem Mauritio Saxoni donato; qua de causa Mauritius singulis an- *rum pro-*
 nis, Ioannis Frederici Saxonis liberis quinquaginta millia aureorum *nuuntur.*
 Rhenensium numerato. Saxo oppidum Gotham, diruta arce, serua- *Tandem*
 ro. Ad dissoluendum Saxoni æs alienum, Mauritius illi semel centum *tamen cor-*
 millia aureorum persoluit. Bona Saxonis relicta, liberi eius habentote, *tu legibus*
 ac vtuntot, ipse posthac Cæsarem aut eius filium Philippum sequitur. *et votum*
 Wittenbergij, à dicto Saxoni sacramento liberati, Cæsari apertis portis *concedit.*
 deditionem faciunt, supplicēsque orant, ne externum militem introdu- *Territus*
 cat. Pollicetur Cæsar, ac præstat. Philippus Hassiæ Lantgranius, ex eo *Hessus &*
 tempore, quo Ingolstadio Protestantes diuīs copiis discessissent, do- *ipse Mau-*
 mum profectus, quietus, belli Saxonici finem expectarat. Eo confecto, *ritium ge-*
 generum Maurium Saxonem de pacis cum Cæsare conditionibus pro- *nerum re-*
 seagere permittit: qui tandem Hallæ cum Cæsare transigit. Inde enim *et, agat*
 in Hessum expeditionem Cæsar parabat, nisi leges accepisset. Venit Hes- *pro se apud*
 sus Hallam decimotertio Kal. Iunij sub vesperam. Pacis gratiaq; leges *Cæsarem.*
 hæc fuere: Philippus Hassiæ Lantgranius, se suamque Prouinciā Cæ- *Itaq; Hes-*
 sari sine villa conditione dedito. Ad Cæsarem venito, gratiaq; supplex *sus quoque*
 petito. Quæ Cæsar pro salute Reip. Germanicæ decreta faciet, edictaq; *ceteru con-*
 publicabit, sine tergiversatione obseruato. Interuallo quatuor mensium *ditionibus*
 Cæsari in factos belli sumptus centum quinquaginta millia aureorum *Cæsari se*
 Rhenensium numerato. Arces munitionesque omnes præter Zegen- *tradit, und,*
 hetnum *ut prius*
Arctulius
habet, sine
villa condi-
tionis.

1547

num ac Castellum diruito ; horum prædarios in Cæsaris nomen ad-
 igito. Bellica tormenta omnia cum omni apparatu statim tradito. Pro
 harum legum obseruatione Septem-vir Brandenburgius gener Mauri-
 tius Saxo, ac Wolfgangus Palatinus fide iubento. Soli Cæsari harum le-
 gum interpretationem deserto. Pij, liberi, ac Generalis Concilij decre-
 tis, vt ceteri Germaniæ Protestantes, statò. His ab Hesso subsignatis, sub
 horam quintam post meridiem, à Mauritio geneto, & Brandeburgio
 Septem-viro ad Cæsarem Hessus adductus, in genua procumbit; iuxtaq;
 eum eius Cancellarius, qui è scripto culpam recitans, demissè gratiã ora-
 bat. Tum Cæsar per Georgium Seldum respondet, se eum merito sup-
 plicio, proscriptione, perpetuo carcere, multaqué omnium bonorum
 bere; & contentum esse formula conceptæ pacis, audiente maxima
 Procerum omnis nationis multitudine. Hesus Cæsari gratias agēs, cum
 nullus eum surgere iuberet, iniussus confurgit. Deinde à Brandeburgio
 ac Mauritio ad Albanum cenaturus deducitur. A cena Septem-viri,
 aliquamdiu cum Albano ac Antistite Atrebatensi collocti, ad Hes-
 sum accedunt, factaqué ingenti excusatione, illi inter custodes ibi per-
 noctandum nuntiant. Ille ad eorum verba obstupescens, fidem eorum
 implorat, à quibus persuasus eò venisset. Promittunt se apud Cæsarem
 intercessuros, nec quieturos, donec in libertatem esset restitutus. Postri-
 die Cæsarem adeunt, ac de exultatione suæ periculo agi conquerun-
 tur, nisi Hesus dimittatur. Reddit Cæsar, se libertatem promississe, sed
 non euestigiò, tantumque perpetuo carcere liberasse. Inter has discepta-
 tiones Hesso nuntiatur, necesse esse Cæsarem comitari, nisi in Hispaniam
 abduci malit. Pareat necessitati. Vt verò citius libertatem promeretur,
 præscriptam pecuniariam multam paulò post repræsentat, munitiones
 arcesque dirui iubet, ducenta ænea tormenta tradit; quibus iuncta, quæ
 ab aliis Cæsar acceperat, quingentorum tonnentorum numerum exce-
 dere: quæ cum aliquamdiu Francofurti in triumphi modum stetissent,
 tandem pars Mediolanum, Neapolim, pars in Hispaniam ac ad Belgas
 sunt auctæ. Cæsar abducto Wittenberga præsidio, oppidum Mauritio
 Saxoni tradit, qui accepto à ciuibz sacramento, id cum arce insigniter
 muniuit. E Thuringia Cæsar Norimbergam deflexit, Bohemis, ad quos
 cum copiis profectus erat Romanorum Rex, è propinquo formidinem
 iniecturus. Sed ij Cæsaris victoria planè animis consternati, à Rege Ro-
 manorum in atce Pragenfi supplices veniam petentes, datas leges acce-
 pere, multatari parte Priuilegiorum, pecunia, armis, nonnulli etiam vita,
 bonis, aut exilio. Exinde Lubeca Legati ad Cæsarem gratulatum de
 victoria venire. Hi enim Protestantium fœderi numquam subscribere,
 nec auxilia mittere voluerant. Bremensium quoque ac Hamburgensium

*Nihilominus
 dicta
 Cæsar se
 eum libera-
 re magis
 supplicio,
 proscriptione,
 nec perpetuo
 carcere, &
 multa om-
 nium bono-
 rum.*

*Obstupescit
 Hesus, à
 decurrit,
 ut eum
 intercessio-
 nis. Sed Cæ-
 sar eum non
 reddit.*

*Athena tor-
 menta hoc
 bello prote-
 stantibus
 adempta
 yltima qua-
 genta.*

*Bohemi re-
 bellis, &
 ipsi cum
 Rege Ro-
 manorum
 rediunt.*

sium Oratores aderant; qui operâ Regis Daniæ gratiam, multatæ pecunia, obtinuerunt. Sed Magdeburgij non satisfecerant Cæsari: in quos cum iam esset ducturus, Francorum artibus aliò vocatur. Henricus enim Franciæ Rex in Germania, Duce Sebastiano Vogelsbergio, militem cōscribebat: quo consilio, ignorabatur. Fama erat, vt Regi Rhemis in augurando essent præsidio. Cæsar verò, quòd pacem cum patre Francisco initam non approbasset, bellum suspicabatur. Quapropter ad constituendum Germaniæ statum in mensem Septembrem Comitia, pestis causa, Vlmâ Augustam transfert. Deinde Bambergâ Norimbergam peruenit; ac aliquot Saxoniz ciuitates, quæ supplicatum venerat, in gratiam recipit. Exarsit hoc tempore ingens ciuium Neapolitanorum contra Petrum Toletanum ac Hispanos milites seditio. Is enim eo in Regno ac vrbe Inquisitionem contra Catholicæ fidei hostes primò modestè, cumque non succederet, per vim introducere conabatur. Sed ciues armis se opposcentes, exulesque in urbem recipientes, cruentis aliquot præliis cum Hispanis conflixere. Post aliquot dierum mutuas cædes, territi Neapolitani tot tantisque Cæsaris victoriis, Legatos ad eum in Germaniam, Proregem accusantes, mittunt. Sed arma ponere iussi, cum obedirent, omnibus adimuntur. Tum nonnulli bonis, alij exilio, quidam etiam vita & bonis mulctantur. Inquisitionis tamē vsus ad populi conditionem naturamque nonnihil mitigatus est. Interea Cæsar ab Imperij Ordinibus, ob factos eorum causa sumptus, pecuniam poscit: conferuntque liberaliter Germani, omnibus qui aliqua ratione cum Protestantibus fecerant, pro conditione ac opibus multis impositis: ferrumque auri quod partim à Germanis dono accepit, partim hostibus deuictis impoluit, summâ excessisse millies sexcenties centena millia aureorum Rhenensium, exceptis donis, quæ eius familiaribus & Consiliarijs fuerunt oblata. Exinde Magdeburgicos in obstinata rebellione perstantes, euulgatis libellis Cæsar proferibit. Romanorum quoque Rex ingentem pecuniæ summam ab iis recepit Protestantibus, qui belli initio ditioribus suis vim intulerant; inter quos præcipui fuere Vlricus Dux Wirtembergij, Augustani ac Vlmenses: quæ etiam vrbes Cardinali Augustano ac Tridentino similes ob causas pecuniam numerare sunt coacti. Sub finem mensis Iulij Cæsar cum Saxone Augustam venit, Hesso Danouerticum Hispanorum custodia relicto. Kalendis Septembris Comitia Augustæ frequentissimæ Principum conuentu cæpta sunt. Nam præter omnes Septem-viros ac magnam Procerum multitudinem, aderat etiam Cluius, Cardinalis Tridentinus, Maria Cæsaris soror, Belgij Gubernatrix, & alij. Maximilianus filius Rom. Regis, annuente Cæsare patruo, primus omnium verba fecit. Instantibus Kalendis Octobris, cer-

1547

Conscribit
Rex Fran-
cia Henricus
militem
in Germani-
a: id su-
bellum
Cæsari.

Magni ru-
mulus &
cruentis
Neapoli-
tani in-
quisito-
nem.

Proscri-
bitur à
Cæsare
Magdebur-
gici in re-
bellione
perseueran-
tes.

Celebrat
Cæsar Co-
mitia Au-
gustæ.

*Interdū
nominatur
Farnesium
& alios in
Italia tra-
didit, qui
quasi Ge-
nua Franco
tradere vo-
luisse.*

*Concilium
Generale
ob vim po-
puli Tridenti
Bononiam
transfer-
tur, non pro
hanc Ce-
sar.*

1548

*Itaque
Protestan-
tes occupa-
vent de lo-
co Concilij
minus libe-
re, erat
conferibi
Cæsar li-
brum de-
ditum IN-
TERIM.*

*Præfelli
tres pro
Franco mi-
lites in Ger-
mania con-
ferrentur
capite ple-
duntur.
Tradit Cæ-
sar solenni
ritu Septem-
viratum
Saxoniæ
Mauritio,
inspiciente
pridem Sep-
tem-viro
capitum.*

tior sit Cæsar, Ferdinandum Gonzagam Insu-
brum Præfectum Placentiam occupasse; cum intellexisset, Petrum Ludovicum Farnesium Parma Placentiæque Ducem ab Augustino Landi Comite, eiusque complicibus, in arce Placentina trucidatum. Ferebatur Farnesius vnâ cum aliis Genuam (nam & Iannekinus Auria erat interfectus, & Andreas Auria vix effugerat) Francis voluisse tradere; certè ex eo tempore spem omnem recuperandæ Genuæ Franci eorumque fautores abieciisse videntur. Interea Cæsar Augustæ id vnum præcipuè inoliebatur, vno Germani omnes animo se Concilij Tridentini decretis subiicerent, sed paruo successu, torique reliqui huius anni menses transacti sunt, variis ad Summum Pontificem à Cæsare missis literis ac Oratoribus, eiusque ad Cæsarem responsionibus, quòd Pontificis iussu mense Aprili Tridento Bononiam Concilium esset translatum, ob morbi vim Tridenti grassantem, Prælatorumque, vt Bulla habet, securitatem. Agebat scilicet Cæsar, ne hac ratione tergiversarentur Germani Protestantes, de loco minùs sibi libero excipientes. Denique cum Pontifici persuadere non posset, vt Partes Tridentum reuocaret, mensis Ianuarij initio anni 1548. Friscum Vergam ac Martinum Velasum Oratores Bononiam mittit; adhibitisque aliorum etiam Regum & Principum Legatis, in Patrum confesso obrestatur de periculo quod Republica Christiana ex hac translatione Concilij sit incursum. Et non multo post, nominatis aliquot viris doctis, dat negotium, libellum de Christianis dogmatibus, cærimonius, atque Ecclesiastica disciplina conscriberent. Primò tentatum non successit: iterum id negotij Cæsar dat Iulio Pflugio Antistiti Numburgico, Michaëli Sidonio, ac Ioanni Ilsebio Agricola. Hi libellum conscribunt, sæpiusque sub incudem reuocatum, tandem Cæsari exhibēt. Titulus libello erat, INTERIM, ea de causa, quòd hac doctrinæ formula eò vsque omnes per Germaniam essent vsuri, donec per Concilium Generale liberum de controuersijs esset definitum. Mense Februario capiuntur Wisseburgi, opera Lazari Schuendij, Sebastianus Vogelsbergius, ac alij duo sub eo cohortium Præfelli, perductique Augustam, quòd Imperio subditi contra Cæsaris Edictum primum Protestantibus militassent, deinde pro Franco militem colligerent, in summo foro capite plexi sunt. Sexto Kalend. Martij Cæsar Mauritio Saxoni Augustæ in foro vinario solempni cum cærimoniam, consuetoque Imperij more, de manu tradidit Septem-viratus Saxoniæ insignia, inspiciente suo ex hospitio Ioanne Frederico Saxone captiuo, pridem Septem-viro. Tradidit autem Mauritio Cæsare a lege, vt eadem dignitas ad liberos eius masculos, aut, ijs non procreatis, ad fratrem eius Augustum liberòsque eius masculos transfiret. His Comitibus Poloniæ Regis Oratores à Cæsare ac Prin-

ac Principibus audiuntur, contendentes Prussiam non Germanico Imperio, sed Regno Poloniæ subiectam; Albertumq; Brandeburgium, qui ducta vxore ex Magistro Prusiæ se clientem Poloniæ Regis declararat, Ducisque titulum contempro Cæsare assumpserat, hac de causa proscriptum liberari petebant. Sed contrarium docere Wolfgango Prusiæ Catholico Magistro, Alberti proscriptio rata manet. Idibus Maij Cæsar celeberrimo Conuentu de suo erga Germanos amore prolixè differens, tandem pacem inter eos nulla ratione constitui posse asserit, nisi de Religione idem sentiant. In eam rem summo suo studio coactum esse Tridenti Concilium, vbi quia prolixiùs disputaretur, se petere, omnes Religionem administrent, secundùm decreta Libelli suo iussu conscripti nomine INTERIM, quem omnibus ibi offert. Tum Moguntinus assurgens, Cæsari gratias agit; & quòd in pro communi omnium assensione recepisset, nullam postea excusationem Cæsar admisit, si quis contra libelli INTERIM decreta aliquid ausus esset: qui mox Larino Germanicoque sermone in publicum emittitur. Hoc ferè tempore Maximilianus Austriæ Archidux, Rom. Regis filius natus maximus, Augustâ in Hispaniam contendit, ducturus in vxorem Mariam Cæsaris patris sui, dispensante Pontifice, filiam. Comitatus est eum Cardinalis Tridentinus; præcesseratque paulò antè Dux Albanus, necessaria paraturus, ac cum Cæsaris filio Philippo rediturus. Hæsus, cum frustra apud Cæsare de libertate egisset, tandè Danouerto Norimbergam, inde Hailbrunum, rum Hallam Sueuiæ perducitur. Exinde Cæsar iterùm proscribit Hubertum Comitẽ Bichlingum, Sebastianum Scartæum, aliosq; nonnullos Protestantes adhuc rebelles; pronuntiatque sententia pro Comite Nassauio de lire diu inter eum ac Hassiæ Lanrgrauium agitata prodirione Catzenellebogica, factoque Sraturo, vt secundùm libellum INTERIM Religio vbiq; exerceretur, finem Comitibus Augustanis imponit. Constantienses, ad quos Scartæus & alij proscripti confugerant, sæpè ad Cæsarem Legatos pro pacis conditionibus, quas ipsi præscribebant, frustra miserant. Quare eorum arrogantiam castigaturus Cæsar, Alphonsum Viuem suis cum cohortibus eò mittit: qui occupato suburbio, cum ciuitatem aggredi pararet, à ciuib; post diuturnam in suburbio pugnâ, maioribus tormentis est repulsus. Vltra centum ciues cecidere, quos vnâ cum suis, incenso suburbio, Hispani cremauere. Tum Constantienses à Cæsare proscripti, Ferdinando Rom. Regi deditiorem faciunt, eum legimoseque heredes Dominos accipiunt. Is nobilem virum eò mittit Præfectum, qui dato acceptoque sacramento, res publicas omnes ad se translatas è re Romanorum Regis constituit. Cæsar composiro Augustæ pro arbitrio Reipublicæ statu, idem Vlmam profectus facit. Tum

*Publicatur
libellus IN-
TERIM,
omnibusq;
seruandus
præcipitur.*

*Maximi-
lianus filius
Rom. Regis
in Hispani-
am ten-
dit, ducen-
tem filiam
Cæsaris.*

*Pronuntia-
tur lre diu
agitata de
dirione
Catzenel-
lebogica.*

*Constanti-
enses pro-
prie sumul-
tantes, &
dediti
Ferdinan-
do Rom.
Regi se de-
dunt.*

1548 Spitam, inde Moguntiam, tandem Coloniã Agrippinã intauit: vbi cum Argentoratensium Legati ei satisfecissent, Cameręque Imperatorię Tribunal Spirę fitmasset, loco motis Senatoribus de hæresi suspectis, aliisq; integris in eorum locum subrogatis, cum Saxone ac Hessio, mense Septembri in Belgium proficiscitur, atq; exinde Cæsar Ioannem Fredericum Saxonem semper secum habuit: Philippum Hassię Lantgrauium primum Audenardę in Flandria Hispanis custodiendum commisit; indeque Mechliniam transmissum in Palatij sui posteriori parte è regione Cænobij Atrarum Sororum, eorumdē Hispanorum custodia circumsepfit. Sexto Kalendas Decembres Philippus filius Cæsaris vnicus (relictã Hispaniã gubernatione tantisper patrueli Maximiliano Austriaco) cum quinquaginta triremibus, totidemque onetariis, duce Andrea Atria seu Doria, qui & Maximilianum in Hispaniam transportauerat, Genuam appellit, comitante inter alios Cardinale Tridentino, Duceq; Albano. Postridie Kalend. Decembres Genuam ingreditur, ingentiq; cum pompa suscipitur. Octauo post die liberalitet donatus, Mediolanum decimonono Decembris intrat, incredibili cum pompa exceptus: præstō ei adfuere, Emanuel Philibertus Sabaudię Dux, Oratores Venetorū, Florentinorum, Ferrariensium, ac Genuensium. Erat hoc tempore Cæsar Bruxellę Brabantię, receperatque Nonis Decembris è Francia sororem Leonoram, viduam Francisci Primi Francorum Regis, ad se migrantem. In profesto Natalis Christi obiit Bruxellę Maximilianus Egmondus Burę Comes, vnica tantum relicta filia heredeque Anna, quę postea Guilielmo Nassauio Aurantij Principi nupsit. Princeps Hispaniã Philippus Mediolano Mantuam, indeque Tridentum venit, ac mense Ianuario 1549. Spitam Nemetum, indeque Lutzenburgum proficiscens, in Brabantiam ad patrem Cæsarem contendit. Miseris obuiam in Germaniam vsque Philippum Crouiacum Ducem Arschotanium cum insigni quingentorum cataphractorū equitum comitatu, inter quos erant & præcipui Belgarum Proceres. Septem-vir Mauricius Saxo, Mantuam Venetiasque inuisens, venienti Philippo Tridentum vsque obuius profectus erat, ac pro socio Hessio enixè interpellarat: promiseratque Princeps eius se rationem apud patrem Cæsarem habiturum. Cum Brabantię limites Princeps Philippus attigisset, vniuersa ei Cæsaris aula, ac quidquid erat Bruxellę Nobilitatis, Waueram vsque obuiam proficiscitur; inde præclaro comitatu ad arcem Vuranam, duobus Bruxella ac Louanio milliaribus distantem, contendunt. Hic enim Princeps expectabatur à Regina Maria, ac comitatu Reginz Leonorę, alterius amitz, quę ob aduersam valetudinem comitati non potuerat. Tum altero die ipsius Kalendis Aprilis oriente sole, Vurâ Princeps cum amita Maria vniuer-

*Germaniæ
rebus ut
cumque
compositis,
motisq; à
Tribunali
Spirę de
hæresi sus-
pectis, Cæ-
sar cum Ca-
prini Sa-
xone &
Hessio in
Belgium
proficisci-
tur.*

*Adest Phi-
lippus vni-
cus Cæsaris
filius ex
Hispania
in Italia,
vniq; un-
credibili
pompa ex-
ceptus.*

*1549
Obuiam
proficiscen-
tur Philip-
po Dux
Arschota-
ni, Se-
ptem vir
Mauricius,
alij.*

*Obuiam ei
est Cæsa-
ris aula
Waueram
vsque.*

vniuersoque comitatu ad campum veniens Harenheiam dictum, di-
 midio Bruxella milliari situm (vnde conspici sereno celo possunt Bru-
 xella, Louanium, Viluordia, Mechlinia ac Antuerpia) cum amita ac
 Proceribus in amplissimum intrauit tentorium, à quo non longè sta-
 bant erectæ munitiones duæ. Vni præerat, cum septingentis partum pe-
 ditibus partim equitibus, viridi colore vestitis, Princeps Pedemontanus
 Sabaudia Ducis vnicus heres; alteri, cum totidem viris albo colore in-
 dutus, Reussij Comes; qui Principi eiusque comitatu per horæ spatium
 prælij speciem summa cum voluptate exhibere: quo Principis nutu
 finito, sumpto omnes cibo Bruxellam contendunt. Intranti portam
 Louaniensem, Magistratus obuiam factus aduentum gratulatur. Gra-
 tias agit ore Antonij Perenoti Antistitis Atrebatensis. Ad vrbs inte-
 riorem portam veniens, ordinem Ecclesiasticum habet obuium, à quo
 ad summum Altare Templi D. Gudilæ per ductus: Deo gratias agentes,
 canunt Te Deum laudamus. Princeps, absoluta prece, Templo exiens
 equum repetit; descendensque versus Berghstratam, vix se satiare po-
 tuit inspicendis diuersarum scenarum spectaculis, vbique magno nu-
 mero occurrentibus. Veniens ad Forum graminetum, fons ordinarius,
 loco aquæ, rubrum toto die fudit vinum. Inde transiens D. Magda-
 lenæ Sacellum, rectà ad Aulam patremque tendit, tot vbique detentus
 sacris profanisque conspiciendis scenis, vt aliquot horas ijs dederit. Ad
 Aulam veniens, cum ex equo descendisset, ab vtraque cum osculo re-
 ceptus amita, in media earum constitutus, ad patrem Cæsarem cum
 festinatione auidèque contendit; exceptusque est tanto cum gaudio, vt
 vnicum filium ab optimo parente excipi potuisse credibile est. Annum
 agebat tum vigesimum secundum. Exinde Cæsar, præinonitis omnium
 Belgicarum Prouinciarum Ordinibus, necessaria parari iubet, vt filius
 Philippus ab omnibus in Principem inauguraretur. Cæsar cum so-
 ribus Leonora ac Maria filium comitatus, ingenti Procerum Nobi-
 liumque subsequente turba, Bruxella Louanium, urbem Brabantia
 primariam, venit; vbi Princeps Philippus quinto die Iulij in Ducem
 Brabantia & Limburgi, Valkenburgijque & Dalemi Dominum, in-
 auguratur, accepto præstiroque sacramento solito; nisi quòd solemn-
 i Ordinum consensu & voluntate, reiectis obscuris, nonnihil paulò ante
 fuisset idem sacramentum elucidatum. Iuramenti Principis hæc præ-
 cipua sunt capita: Vnicuique ius administramus secundum ius loci.
 Nullum suscipiemus bellum ratione dominiorum, nisi cum consen-
 su ciuitatum & Prouinciarum. Fouebimus septem Consiliarios idoneos:
 quorum vnus Cancellarius, Brabantus natus, peritus trium linguarum,
 Latinæ, Gallicæ, & Teutonicæ, sigilli nostri fit custos; quatuor, item

1549

Ad cam-
pum Ha-
renheiam.
(vnde com-
ites possunt
Bruxella,
Louanium,
Viluordia,
Mechlinia)
inspici in-
dico certam-
ent ad ho-
ram duran-
tem.

Ingressus
Bruxellam
antequam
patrem vi-
derent, in
ple solenni
cantico Deo
gratias a-
git.

In vine-
ter varia
distillantia,
etiam fons
vini de
funde ru-
brum vi-
num.

Tandem
incredibili
cum gaudio
à patre Cæ-
sare excipi-
tur.

Inaugura-
tor Lem-
onij Philip-
pi præst-
ro sequenti
iuramento.

1549
Per septem
Consilia-
rios, quoru
vnu Can-
cellarius,
admoni-
strabit om-
nem insti-
tutam.

Nihilomi-
nus: quodlibet
poterit
facere nisi
simul cum
consensu
trium Or-
dinum.

Nemo tor-
quedus nisi
in iudicio
permuten-
te reman-
eat: et capi-
tur tamen
eximio Pri-
uilegio.

Inde etiam
Bruxella
inaugura-
tur, mox
in Flan-
dria orbi-
bus.

Item in
vrbibus Ar-
tis et Ca-
meraci et
Valencien-
sis.

Brabant, vel saltem ratione nuptiarum Brabantiae nostrae Feudales; & duo reliqui pro nostro arbitrio, callentes tamen linguam Teutonicam: per quos septem, & alios quos ipsdem adiungete placuerit, Nos, nostrae Locum-tenens, omnem iustitiam administrabimus tam in prouisionibus quam ordinariis Iusticiarum, Statutorum, Placitorum, Edictorum, Mandatorumque, cum consilio & deliberatione eorundem & supradictorum Brabanticorum Consiliariorum, ita ut in his a nullo impediri poterunt, nulliusque nutum aut ordinationem respicere tenebuntur, quam nostram vel nostri Locum-tenentis. Nihilominus qui Consiliarij aut Secretarij nostri futuri sunt, promittent tribus Ordinibus Brabantiae, & Transinosaenae ciuitas vlla, arx, pagus, vel quaecumque bona a reliquo corpore separentur, vel quoquomodo oppignerentur, nisi cum consensu dictorum trium Ordinum. Item nullum curabimus cudi nummum in Brabantia, nisi cum consilio, voluntate & assensu iam dictae Prouinciae. Nullum in dicta Prouincia captum ex illa auri permittemus. Comiticia celebrabimus ijs locis ad quae Ordines Prouinciae libere & sine metu accedere & recedere possint. Nemo decemus boni nominis & famae per torturam examinari poterit, nisi in formatione per Praetorem Senatoribus loci exhibita, id prius iudicialiter ab ipsdem ei fuerit permixtum, excepto crimine Priuilegiato, & de quo Senatores ciuitatum aut pagorum non habent cognoscere, sed ad nostram vel supradicti Consilij nostri auctoritatem pertinet. Si Nos aut nostri heredes vllum eorum quae praedicta sunt infregerimus, aut infringi permiserimus, consentimus & permittimus, Brabantiae Praelati, Bares, Equites, ciuitates, municipia, omnesque omnino subditi nullam nobis opem aut obedientiam praestent aut debeant, donec quod delictum est, fuerit plene reuocatum. Haec inter cetera cum Princeps solemniter iurasset, autemque & argenteam monetam promovere in populum sparsisset, ad ptandium se conferunt. Octauo Iulij Principibus Bruxellam teuerfis, postero die Princeps Philippus etiam ibi inauguratur, ac duodecimo Iulij Teneramondae in Flandria, decimoquarto Gandavi, vigesimo primo Brugis, vigesimo sexto Ipris, vigesimo septimo Bergis D. Winoci. Inde Dunkercam, Nieuportum, Greuelingam ac Borburgum proficiscuntur. Kalendis Augusti ad Fanum D. Audomari, tertio Augustae Bethuniae, quarto Augusti Insulis, quinto Tornaci, pransusque Orchiaci, nono Augusti Duaci, decimo Atrebatum admittitur, duodecimo Cameraci, decimoquinto Bouchainij, decimo sexto Valencenis, decimo septimo Quesnoij, inuisoquo Landresio, cenant cubantque Auennae. Decimo octauo prandent Treslonij, cenant Chimaij.

Chimaij. Decimonono prandent Marieburgi, manentque vsque in vigesimum primum diem: tum prandent Frochapelli, cœnant Baumontij. Vigesimo secundo Binstium veniunt, Reginae Mariae oppidum; quæ paulo ante præcesserat, inspectura, num quæ iusserat parata essent. Nil certè fuit omissum, quod regali magnificentia ad tantum excipiendum cum herede filio Cæsarem aliquantatione requiri poterat. Octo diebus Binstij omni lætitiæ genere consumptis, pridie Kalend. Septembris post meridiem Binstio profecti Bergas Hannoniæ cubitum veniunt, posteroque die in Comitem recipitur. Postridie Kalend. Septembris Cæsar, relicto filio cum sorore Maria, Marimontium venit, inde Gennapiam, Breinam, Hallam Hannoniæ, tandemque Bruxellam Brabantia. Princeps Philippus, inspecta magnifica Bossui Comititis arce, Nonis Septembris Soignij inauguratur, eodemque die circa noctem Bruxellam quoque reuertitur, donatus toto itinere, vt ferebatur, amplius ducentis aureorum liliorum millibus. Octauo Septembris Cæsar cum fororibus filium comitatus Mechliniam venit, filiusque in Dominum recipitur. Vndecimo die Liræ inauguratur. Die duodecimo Antuerpiam ingreditur, ab omni ordine incredibili sumptu pompaque, simulque à Deo copioso imbre exceptus, mansitque inspicendis spectaculis, ludicrisque belli certaminibus vsque in diem decimum septimum. Tum Cæsar cum sorore Leonora Bruxellam reuersus est. Princeps Philippus cum amita Maria, quæ per omnes cum Prouincias ciuitatesque est comitata, decimonono Septembris Bergas ad Scaldim venit; inde actuaria nauis Romerswalum traiecit; quò totius Zelandiæ Legati venere, Principique vltioris navigationis molestiam crepturi, sacramentum dixere, munera obtulere, ac vt ceteri omnes, Immunitatum confirmationem retulere. Bergas ad Scaldim reuersus, vigesimo secundo Septembris Breddam venit, indeque Buscum ducis profectus, vigesimo tertio inauguratur. Recepit Princeps hoc itinere à Brabantia minoribus oppidis, vt volunt, circiter sexaginta octo millia florenorum, exceptis vrbium maiorum donariis. Septembris die vigesimo quarto Heusdam ingreditur, pransusque ac inauguratus, traiecto Mosa, Gorichemi pernoctat. Vigesimo quinto Dordracum proficiscitur, posteroque die in Comitem recipitur. Idem fit vigesimo sexto Roterodami, vigesimo septimo Delfis, vigesimo octauo Hagæ Comititis, vigesimo nono Leidis, trigesimo Harlemi. Kalend. Octobris Harlema naue vectus Amstelrodamum ingreditur cum pompa sumptuque excipitur inauguraturque. Quarto Octobris Traiecti ad Rhenum (vulgo Ultraiectum) in Dominum admittitur, quinto Amersfortij, inde Harderwichi ac Elburgi in Geldria, die sexto Campis apud Trans-Iulanos, septimo Zwollæ, nono Dauentriæ; quò

1549

Hinc Metellus, aliusque verbum Hannonia.

Tum per Bruxellam reuersus, Mechima Lira & Antuerpia inauguratur.

Romerforaligto- rini Zelandæ Legati et sacramentum dicunt.

Per Breddam ducit & Heusdam in Hallandam venit. Hinc vltimo traiecit & apud Traiectum Iulanos inauguratur, Frisiam Legati sui Dauentriam mittitibus.

1549 omnium ceterorum oppidorum eius Prouinciæ Consules venientes, sacramentum dixere, donaque attulere. Idem à Frisij ac Groningani Principem vltioris protectionis laboribus liberaturis, eodem tempore & loco est factum. Is verò in Frisiam ac Groningam suo nomine mittit Ioannem Lignæum, Arenbergæ Comitem, earum ditionum Gubernatorem; cui præstiro, acceptoque ab eo sacramento, Principi donant quindecim & amplius aurocorum liliorum millia. Octobris die declinoterrio Princeps Zutfanæ in Comitem recipitur. Decimoquarto Arnhemium proficiscitur, posteroque die, dicto acceptoque sacramento, in Geldriæ Ducem inauguratur; decimosextimo similiter Neomagi, decimonono Venlonij, vigesimoprimum Runnondæ; donaruntque Principi Geldriæ tredecim millia aurocorum liliorum. Tum Mosæ traiecto, vigesimosecundo Wartum venit, primarium Comitatus Homæ oppidum, vbi honorificentissimè à Philippo Mommorancio Homæ Comite est exceptus. Regina Maria Venlonio à Principe discedens, Turnholzum suum præcellerat, nepotemque vigesimotertio Octobris venientem summo cum honore pompæque recipit, & per aliquot dies recreat. Turnholto Liram Brabantix reuertitur, indeque summo manè Mechliniam contendens, prandensque, cum iam multa nox esset, Bruxellam intrauit. Præcedebat semper Regina Maria cum Francisco Henrico Hispano, Principi ab eleëmofynis; qui vbique egentibus, pauperioribusque Monasteriis eius nomine liberaliter elargiebatur. Cumque Bruxellæ Proceres Belgæ ac Hispani, Nobilésque non pauci se instruxissent, vt Principi, exhibitis ludicris belli certaminibus, de feliciter peracta inauguratione gratularentur, Cæsaris articulari morbo, quo is tum temporis vehementissimè excruciabatur, impediti, ac nuntio mortis Summi Pontificis Pauli Tertij, (qui obiit quarto Idus Nouëbres ætatis anno octogesimo secundo) ad initium vsque sequentis anni bellica spectacula distulere. Interea Principes certiores fiunt, septimo Idus Februarij anni 1550. Romæ in Summum Pontificem electum Cardinalem Ioannem Mariam Montanum, assumpto Iulij Tertij nomine. Ad hunc Cæsar congratulandi causa Legatum mittit Ludouicum à Zuninga Commendatorem Alcantaræ, Princeps verò Philippus Gomezium à Figueroa. Sexto Kal. Martij Princeps Philippus Bruxellæ cum Proceribus Belgis armatus equester decurrit, ac inter se Belgæ & Hispani summa animorum contentione pro gloria certarunt. Tertio Idus Martij Cæsar ad Ordines Imperij è Belgio scribit, se impeditum aductu filij, morte Papæ Pauli, aëris inclementia, ac podagra, tam citò quàm desiderarat, in Germaniam redire non posse, sed recuperata valetudine itineri se accincturum, indicereque eam in rem ad septimum Kal. Iulij

*Demum
per Gel-
driam in
Braban-
tiam rediit.*

*Vbiq; ei
viam pa-
rauit Regia
Maria, cui
elemosy-
narum largi-
passim pau-
peribus do-
nauit.*

*Mortuo
Paulo Ter-
tio succedet
Iulius Ter-
tius.*

1550

*Indicis Cæ-
sar Comi-
tis Augu-
stæ, in-
bet & quàm
frequenter
sibi adiungit.*

Augu-

Augustam Windelicorum Principum Conuentum, velle se, quàm frequentissimè conueniant, aut Legatos cum amplissimis absolutisque mandatis mittant, cupere enim se semel tollere dissidia, Germaniæque Rempublicam constituere; plurimis enim locis nihili fiebat eius Edictum INTERIM, superioribus Comitibus sancitum. Scribit quoque, interea Cæsari Mauritius Saxo, Septem-vir ab eo creatus, se Tridentini Concilij dectetis stare non posse, nisi Protestantium Theologis libera inter alios definiendi potestas Tridenti concederetur, ac Papa summi Præsidis munere cederet. Quibus rebus grauitè offensus Cæsar, metuens, quæ ne rebellis Germania simul Belgium ad rebellionem pelliceret, Tridenti-
gaue promulgat die vigesimo nono Aprilis contra nouarum doctrinarum fautores Edictum his inter cetera verbis: Carolus Dei gratia, &c.
Tamen si semper solliciti fuerimus, vt antiquam Orthodoxam fidem in Prouincijs nostris sanctam rectam seruaremus; nihilominus simplex populus passim adhuc seducatur, sic vt necessarium videatur, cōtra huiusmodi seductores diligentem inquisitionem curamque adhibere; monitis super his, in Comitibus nuper hīc Bruxellæ celebratis, Prouincijs nostrarum Ordinibus, quisque vt respectiue ad hoc conuinceretur; Hinc est quod ordinamus & statuimus vt Edictum perpetuum, id quod sequitur: Primum, nemini liceat imprimere, scribere, nec scienter habere vllum scriptum vel librum Martini Lutheti, alterius hæretici, vel eorum fautoris, secundum specificationem Theologorum Louanienſium hīc adiunctam, etiam quoscumque libros in posterum sine pomine Auctoris, Impressoris, aut loci. Nemini quoque liceat domi suæ aut alibi celebrare aut celebrari permittere secreta conuenticula, in quibus di-
cti hæretici & seductores errores suos secreto disseminant, diuersasque conspitationes contra Ecclesiam & publicam quietem moliantur: sub poena qui in aliquo prædictorum offenderint, puniantur vt seditiosi & perturbatores nostri status & publicæ quietis, declarantes eos, ex quo die contra hoc Edictum deliquerint, vel in prædictas hæreses inciderint, inhabiles fore disponendis suis facultatibus; etuntque omnes alienationes, donationes, cessiones, venditiones, legis operæ, testamentata, & vltimæ voluntates per eos ex eo die factæ, nullæ & irritæ. Item cum quis deprehensus fuerit deliquisse contra nostram ordinationem (maximè in his quæ tendunt ad scandalum, turbationem populi aut seditionem) quicumque id sciuerint, tenebuntur mox illud significare Procurationibus nostris, eorumve substitutis, vel Magistratibus loci, sub poena quod alioqui censentur hæreticorum fautores, receptatores, & sequaces, vtque tales punientur. Datum Bruxellæ 29. Aprilis. 1550.
Extat integrum, impressum cum alijs placitis Gandau anno 1559. apud Vanden

Mauritius
legat. vtr
summat
Cæsari se
stare non
posse decre-
tu. Conailij
Tridentini
missi &c.

Hinc Cæsar
motu suo si-
mal Belgio,
secutum
Edictum in
hæreticos
promulgat.

Interdictis
omnis hæ-
reticorum
tamquam
perturba-
torum Re-
pub con-
uenticula.

Hinc tenet
quod omnes
qui delin-
quentes de-
ferant.

1550 *Vanden Steen.* Ocaſione eius quod in pœnis erat, omnes alienationes vel venditiones delinquentium irritas decemi, aliquot diebus negotiatio Antuerpiæ pro magna parte ceſſauit; quare nec ibi fuit publicatum Ediſtum niſi poſtea, vt ſuo loco dicemus, nonnihil mitigatum. Ad exitum menſis Maij Cæſar cum filio Philippo ac Ioanne Frederico Saxone (Heſſo Mechliniæ ſub Hiſpanorum cuſtodia relicto) Bruxella diſcedens, Louanium venit, inde Thenas, tum ad Fanum S. Trudonis, & Tungros, demum Traiectum ad Moſam, vbi Princeps poſtridie No- uas Iunij ſolita cærimonia ingentiq̃ue cum honore inauguratur, ad- fueréque Legati ditionum Valkeburgij ac Dalemi cum Gubernatore ſuo Vaudemontij Comite, Principiq̃ue præſenti ſacramentum dixete, donumq̃ue trium millium aureorum liliorum attulere, totidémque Traiectini. Legati etiam Burgundiæ Comitatus hoc loco Principem donò quindecim millium aureorum liliorum honorarunt. Exinde Cæſar Auguſtam cum Principe filio contendit, ſeptimóque Kalend. Auguſti Comitia his propoſitis capitibus auſpicatur: Agatur de ſarcienda in Religione concordia; de Concilij Tridentini admiſſione; de exe- cutione decretis ſuperiori anno Auguſtæ conceptis; de reſtituendis ſac- tis bonis; de mulctandis rebellibus non reconciliatis. Sed quidquid in his Cæſar moliebatur, eatebat effectu. His Comitibus mēſe Auguſto è vi- uis Auguſtæ diſceſſit Nicolaus Perenotus Granuellæ Dominus, ex fa- milia plebeia ſed honeſta Beſfontina, ad ſummos honores intimamq̃ue familiaritatem à Cæſare ob eximias animi dotes prouectus, ſuccedente illi filio Antonio Perenoto Atrebatenſium Antiſtite, poſtea Cardinale. Sub ideim tempus venit Auguſtam ad Cæſarem ex ditione noui orbis Peruana Petrus Guafca Doct̃or Theologus, Præſes Regiæ Audientiæ, cum magno au ti pondere, latum adferens nuntium de domitis rebelli- bus, punito Conſaluo Piſarra, ac Francisco Caruaialo, qui annis qua- tuor ab anno 1544. vſque 1548. Peruanam ditionem pænè vt propriam vendicarant. Menſe Decembri anno 1549. Guafca Panama portu Pe- ruenſi cum vigefies centenis aureorum ducatorum millibus Cæſari deferendi profeſtus, menſe Iulio huius anni 1550. felici nauigatione Hiſpalim appuletat, atque inde nunc Auguſtæ Cæſari quingenta milia præſentat. Menſe Septembri mitigat Cæſar Ediſtum ſuperiori Apri- li apud Belgas publicatum in hunc modum: Declaramus, noſtram in- tentionem nequaquam fuiſſe (vt quidam interpretantur) negotiationes legitimofq̃ue contractus vlla ratione impedire, aut quòd tales non poſ- ſint de ſuis bonis diſponere, ſecundùm lus ſcriptum & conſuetudina- rium locorum; ſed benè, ad impediendum, quod illi deceptorie vellent facere, ad euadendas noſtri Ediſti pœnas. Datum Auguſtæ 25. Septem- bris

Princeps
Philippus
Traiecti ad
Moſam &
Tungros
vbi cum
legatis
ſacramentum
dixit
Germaniæ
proſpectu.

Quidquid
Cæſar in
Comitiis
molitur,
eatebat effectu.
His Comitibus
mēſe Auguſto è
viuis
Auguſtæ
diſceſſit
Nicolaus
Perenotus
Granuellæ
Dominus.

Nuntius
Cæſari, re-
bellis in
Peru
ſub-
acti, ad
ſeruatorem
inde è
quinquenta
milia du-
catorum.

Mitigat
Cæſar Edi-
ſtum apud
Belgas
conſuetudina-
riū
locorum.

bris 1550. Exinde Cæsar, Magdeburgenses obstinatè proscriptionem
 1550
 contemnere videns, Georgio Meckelburgij Duci dat negotium cogen-
 di exercitus, obsidendæque vrbis. Accipit is copias, ac Magdeburgum
 proficiscitur, oppidum Wancelebum ex itinere capiens, diripiens, ac in-
 cendens, arce intacta. Magdeburgenses, præsidio ac ciuibus educis,
 iunctaque rusticorum multitudine, Meckelburgio instructa acie ob-
 uiam progrediuntur. Qui, considerato ordine, mox terga vbi rustici
 erant, aggreditur, eosque paruo momento in fugam adeo præcipitem
 agit, vt præfidiarij ac ciues in fronte locati vix se conuertere atmæque ex-
 pedire possent. Quare per horam fortiter pugnantes, victi ad urbem se
 recipiunt. Multi ab equitatu intercepti perire, plures cum tormentis ac
 impedimentis capti sunt. Tum Principes Augusta congregati Cæsarem
 pro Magdeburgijs ac Bremanis (qui tamen proscripti nondum erant)
 interpellant. Præscribit Cæsar vtrisque conditiones, sed eas admittere re-
 cusant. Quare iussu Cæsaris, Meckelburgio se iungunt Brandeburgius
 ac Saxo Septem-viri, nec non Henricus Brunswicanus, ac citciter No-
 nas Octobres ad Magdeburgum simul omnes castra locant. Ad Idus
 Nouêbres Papa Iulius Tertius, abrogato Bongniensi Conuentu, Patres
 Tridentum proximis Maij Kalendis redire iubet. Interè Septem-vir
 Mauritius vniuerso exercitui à Cæsare præfectus acriter Magdebur-
 gum oppugnat, adiutus copijs, quas recenter Lazarus Schuendius ad-
 duxerat, occupatque suburbium, quod noua Ciuitas dicitur; interfe-
 ctisque omnibus diripit, incenditque. Alterum suburbium oppidani
 cremant, incolis in veterem ciuitatem receptis. Eo tempore Ioannes
 Haideccus ac Albertus Mansfeldius à Cæsare proscripti, in maritima
 Saxonia militem, Magdeburgijs auxilio profecturi, conferunt. Contra
 hos mense Decembri profectus Mauritius, maiorem partem in fugam
 agit, cohortes quatuor ad nomina Cæsari sibi que danda inducit, Mans-
 feldio Magdeburgum euadente. Decimonono Decembris noctu præsi-
 dium Magdeburgicum vrbe exiens, in proximo pago Ottersebio per
 tenebras Septem-viri Mauritiij equitatum aggreditur, ingentique edita
 pugna in fugam vertit, multis cum pago concrematis. Capti sunt cum
 equis ducenti sexaginta, ac ad urbem perducti, inter quos & Georgius
 Comes Meckelburgij. Anno superiori, mortuo Hariadeno Barbarossa
 Algenij Rege, Turcicæ classis Præfecto, substitutus illi fuerat Dragutus
 piratarum Princeps exercitissimus. Is fraude occupata apud Numidas
 vrbe Africa, (olim Aphrodisium ac Leptis, hodie ab Afris Mahamadia
 dicta) Regem se nominari iussit, collatisque in urbem opibus ac viribus,
 vt noui Regni limites proferreret, animum intendit, vniuersæ Hispaniæ ac
 in primis Siciliæ infestissimus. Quamobrem victus Cæsar vtriusque Re-
 gni

Magdebur-
 genſes a-
 rumperet
 in urbem
 fugam a-
 guntur.

Iulius Pa-
 pa Cenci-
 ſum Vni-
 uerſale in
 vtriam
 Germano-
 rum Tri-
 dentum
 vocat.

Tertius ob-
 ſido Mag-
 deburg-
 ſis.

Dragutus
 pirata
 Turca va-
 riſſiſſi-
 mam Cy-
 prium
 infeſtat.

1550

*Colledu
topia &
classe no-
stri Afri-
cam Dra-
guri domi-
cium in-
madam.*

*Fuit acris
pugna.*

*Demū ei
uicis Afri-
ca (qua &
Lepu &
Mahama-
dia) ano-
stri arma-
ta manu
captur.*

*Redis clas-
sis Caesaris
no domū.*

*Turca
querenti
violatas
inducias,
accommodi
Caesaris
pouens.*
1551

gni precibus, Ioanni Vegæ Siciliæ, Perro Tolētano Neapolis Ptocegi-
bus, ac Andree Autiæ classis suæ Præfecto, petsetibit, iustis coactis co-
pijs, instructaque classe, Africam urbem expugnent, Dragurūque pe-
llant. Hi quinto Kalend. Septembres præsentis anni terra matique in-
signiter vrbis murum, continuis nouem diebus, duobus locis tormen-
tis verberant; iustaq; tandem facta ruina, militem se in posterum diem
ad oppugnationem patate iubent. Tum instructis aciebus tettestribus,
quarto Idus Septembris signum inuasionis circa meridiem datat. Idem
eodem tempore Auria è prætoria facit ttreimi; vrbemque se varijs locis
aggredi velle simulans, ttreimes muro circumfundit, vt præfidiarios
distinetet. Procurrunt Hispani Italique, ac inter primos Melitenfes
Equites, terra marique ciuitatem aggredientes, ac post aliquot hotarum
sanguinariam pugnam, à parte matris ptimi Melitenfes vi irrumpunt, de-
sideratis triginta Equitibus, ac multis milicibus. Tum bis mille Hispani
à terra sublequuntur, captoque interiori pomærio, Tutcas ac Mauros
in foro conglobatos aggrediuntur: qui extremo virtutis edito conatu,
pro maiori parte pugnantes cecidère, cæsis octingentis Ianitazaris, reli-
quis cum omnibus oppidanis in seruitutē abductis; fuerēque ad septem
hominum vtriusque sexus millia, qui militi fuère distributi. Cecidère su-
pta ducentos Hispanos, multiq; venenatis telis sauciati postea obièrē,
ac inter hos aliquot viti clari ac Nobiles. Dimissi sunt omnes serui Chri-
stiani. Captæ in portu ttreimes ac onerariæ complures, ac inter has ttes
dictæ Alexandrinæ. Expiato, Chitistoque dedicato ciuitatis Fano, trefe-
ctis petmunitisq; ruinis, de commeatu, totmentis, ac mille ducento-
rum peditum Hispanorum præsidio ciuitate ptouisa, posteaquam Chiti-
sto Deo de victoria grãtias egissent, eius curam, dum aliud Cæfat impe-
rasset, Aluaro Vegæ Protegis filio committunt, ac octauo Kalend. Octo-
bres classem conscendentes, cum ptæda ac captiuis se mari committunt;
cumque diu tempestate, huc illuc essent iactati, tandem pats in Siciliam,
pats Neapolim & Genuam citca Idus Nouembres appulète. Dragutus
insula Meninge (nunc Guelles) vbi auxilia patate disposuerat, ab inco-
lis pulsus, per maria vagans, de amissa Mahamadia Solymannum cer-
tiorē facit. Is, datis ad Cæfatē ac Rom. Regem litteris, dicit, eos, oc-
cupata Africæ vrbe, pulsoq; Draguto seruo suo, inducias violasse; ptoin-
de vrbem reddant, datūque damnum sarciant, nisi se sua vi tecupetare
malint. Respondit Cæfat, non esse violatas inducias, quòd bellum Afri-
s intulexit, vbi nullum est Solymanno imperium, & quòd pitatam Dra-
gutum, ptouineijs Regnisque suis infestum, ciuitate Africa, quam vi oc-
cupatat, similiter vi pepulexit. Idibus Februarij anni 1551. Comitijs Au-
gustanis finis imponitur, reiecta Religionis causa ad Concilium Tri-
denti-

dentinum. Dissensiones, quæ interim oriri possent, Cæsar ad se recipit. 1551
 Romanorum Regi contra Turcam auxilia decernuntur. In proscriptionibus
 bellū decernitur. Cum aliquot dies ludicio peditum equitumq; decur-
 su Augustæ inter se Principes certassent, ad sua quisque reuertitur. Cæsar
 cum fratre Romanorum Rege Insbruchum contendit, ac aliquamdiu
 manere statuit. Princeps Philippus cum patruale Maximiliano Tri-
 dentum pergit, inde Mantuam, Mediolanum, tandemq; Genuam:
 ubi consensu Andree Auriæ tiremibus, Barcelonam in Hispaniam
 tertio Idus Iulij appellant. Nonis Iulij, Guilielmus Nassauus Aurantij
 Princeps in vxorem ducit Annam Egmondiam Maximiliani Buræ
 Comitis filiam & heredem vnicam. Huius anni initio Octavius Farnes-
 ius à focero Cæsare alienior factus, partim ob mortem patris Petri
 Lowysij, Cæsare (vt existimabat) conniunte procuratam; partim pro-
 pter creptam à Cæsaris Ducibus Placentiam: ad hæc obitu aui Pauli
 Tertij reuerarior factus, de Cæsaris amicitia diffidens, cōuerso ad Hen-
 ricum Franciæ Regem animo, eius sibi partes amplectendas iudicauit.
 Scribit litteras ad fratrem Horatium Farnesium, qui paulò antè in Fran-
 ciam erat profectus, Dianam adolescentulam Hentici Regis filiam no-
 tham in vxorē ducturus, suo nomine cum Rege transigat: cupere enim
 se Parmam Regis præsidio contra Cæsaris vim defendere. Rex Henri-
 cus, qui dudum Cæsari bellum inferre cogitabat, Thernæ Dominum
 in Italia Legatum constitutum, Parmam iustis peditum equitumq; cum
 copiis ire, Octaviūq; defendere iubet. Præficit Rex equitatu
 Horatium Farnesium, ducta Diana, à se Castresij Ducem nominatum;
 peditatu Petrum Strozam Florentinorum exulum Principem. Hi
 cum Octauio communicatis consiliis, cum illi copias, quas adduxerant,
 reliquissent, Mirandulam proficiscuntur, nouūq; in amica ditione
 militem conseribunt. Pontifex Iulius de Octauij consilio certior factus,
 adeo ægrè tulit, vt mox ad tertium Idus Aprilis, spatio nimirum trigina
 dierum, Octaviū ad dicendam causam Romam euocaret, nō com-
 parentem læsæ Maiestatis reum prosciberet, Cæsariq; eius prouin-
 ciam inuadendam occupandamq; concederet. Cæsar quoque statim
 Ferdinando Gonzagæ perscribit, collectis copiis Parmam oppugnet.
 Cogunt vno tempore Pontifex ac Gonzaga copias, rebusq; omnibus
 paratis, Montius ac Vitellius Pontificij Duces Mirandulam, Gonzaga
 Parmam obsidet. Indignissimè enim ferebat Pōtifex Octaviū, quem
 initio Pontificatus in Parmæ ac Placentiæ Imperio confirmarat, Vr-
 bisq; Romę Præfectum nominarat, violata fide, oblitumq; beneficiij
 ad Francum defecisse. Pridem Antistes Atrebatensis de restituenda
 Veterum religione, suscipiendisq; Concilij Tridentini decretis, Augu-

*Solus Ca-
 mius An-
 gustus,
 reuoluit
 causa hui-
 gnam ad
 Concilio
 Tridenti-
 ni, quicq;
 in speciem
 latus ad
 sua reuer-
 titur.*

*Octavius
 Farnesius
 de focero
 Cæsare des-
 sinit, in
 Franciam
 refugit.*

*Imò iam
 eius auxi-
 lia recipit.*

*Itaque op-
 pugnat,
 Farnesius
 tam à Pon-
 tifice quàm
 à Cæsare.*

1551

*Interea
guerre
Mauritius
clam cum
Francis
et
contra
Cæsarem
molitur.*

*Franci
du Turci
aperit
se
belli
Cæsari
decla-
rant.*

*Item ca-
piunt Bel-
garum
variarum
Hispaniam
tendentes.*

*Hinc Ap-
erit belli
et prima
belli arcem
Italia.*

*Confidit
in variis
eum
tamen.*

Itæ Windelicæ enixè, sed frustra, laborarat. Septem-viro Mauritio ad Protestantes paulatim deficiente, ac Magdurgicos simulanter oppugnante; quippe qui arcanum cum Franco fœdus, vt mox patebit, libetandi socii Hessi causa, contra Cæsarem moliebatur. Francus verò cum Turca paternam amicitiam renouarat, eiusque classem in mari Mediterraneo expectabat. Cogebantur interim in Italia à Francis, Pontificiis, ac Cæsarianis summa cum diligentia veteres nouæque copiar. Sed Francus paratior, non diutius simulandum censens, triremes Massilia Duce Palino exire, ac Draguto Solymanni Præfesto iungere se iubet. Dragutus cum arcem Melitanam frustra tentasset, præmisso Palino Tripolim (olim Leptis maior) Mauritaniæ ciuitatem, Hispanorum præsidio munitam, contendit. Conspectis Francis signis (qualia & Turcæ exposuerant) in portum vt amici admittuntur; vnde mox occupato oppidi portu, Turcæ qui sint declarant, (bellum enim neutra adhuc pars publicarat) præfidiarios cædunt, ciues capiunt, oppidoque præsidium cum comenatu imponentes, discedunt. Sub idem tempus in Aquitania classe alia clam instructa, Franci vndecim Belgarum oncrarias, cum mercibus in Hispaniam pacis fiducia rendentes, capiunt. Tum ab vtraque parte libelli in publicum eduntur, quibus alter alteri violatæ pacis causas affigebat. Maria Austriaca, Cæsaris soror, Belgicarum nauium direptione violatam satis à Francis pacem iudicans, detentis eorum mercatoribus ac mercibus, sexto Kalend. Octobris Bruxellæ bellum in Francos nomine Cæsaris publicat. Exinde Cæsar Hispanos, qui per quinquennium in ditione Wirtembergica cōfederant, in Italiam ad Gonzagam mittit, solam arcem Aspergum, imposito Germanorum præsidio, in tota ditione seruans. Atqui hac ratione, vndique excitato classico, violatæque pacis fœdere, bellum summis viribus vtrumque apparabatur, partimque gerebatur. Pontificij enim in Italia, frustra tentata Mirandula, intercā Concordiam occupant, incenduntque. Oppugnabatur quoque Octavius Parmæ actiter: cui cum Strozza è Mirandula nouas copias subsidio mittit, à Cæsarianis cum Mercurio Baiardoque Ducibus in itinere ad vnum cæsi perire. E Mirandula Franci Bononienses omni calamitatis genere diuexabant. Quare coactus Pontifex, suos Parma ad Bononiæ defensionem proficisci iubet. Gonzaga arcem Colomnam munitissimam expugnat. Octavius præsidij partem, Duce Andeloto ac Cipetra, ad vastandos Soragniorum agros mittit: qui cum id strenuè fecissent, in reditu à Cæsarianis victi, capto vtroque Duce ac Mediolanum perducto, præda exuuntur, ceteris Parmiam confugientibus. Sed Horatius Farnesius duobus præliis feliciter erumpens, has clades pro parte vindicauit. Gonzaga, nouo in supplementum ad Parmam vocato milite, breui arcem Tizanam

zanam in potestatem redigit; productisque ad Carthusianos usque castris, iisque communis, Parmam arctissimè premit. Interea in Pedemontana ditione Carolus Cossâ Brisaccus, Francorum ductis copiis, Cherium, Fanum Damiani, ac opportunas aliquot arces occupat munisque. Gonzaga, relicto ad Parmam Marignani Marchione, cum parte copiarum in Insubres contendit, Brisacco se oppositurus. Marignanus ob copiarum exiguitatem paululum à Parma reducto exercitu, idoneis locis castella munitionesque instituit, Octauium longa obsidionis molestia ad dedicationem compulsurus. Strozza, proxima Parme oppida praesidiis munit, longumque prospiciens animo bellum, in Franciam cum Rege communicaturus, proficiscitur. Octauo Nouembris Mauritius, Septem-vir Saxo cum Magdeburgiis his legibus pacem facit; Magdeburgici supplices Caesari veniam rebellionis deprecantur. Nil contra Austriacam Burgundicamque familiam tentanto. Camerae Imperij iudicio, se submittunt. Postremo Augustano Decreto stant. Urbis munitiones, è Caesaris arbitrio dirimunt. Caesaris praesidia omni tempore admittunt. Aureorum Rhenensium quinquaginta millia Caesari persolunt. Tormenta maiora duodecim tradunt. Ducem Meckelburgij aliosque captiuos gratis dimittunt. Postero die Mauritius cum Caesariano praesidio urbem ingreditur, eiusque nomine à Magistratu populoque sacramentum accipit. Sub idem tempus Mauritius clam Caesare cum Franco foedus prius conceptum his legibus signat: Rex Henricus pro sua parte sociis in singulos menses aureorum liliorum quadraginta millia numerato; qua summa in Germania viginti millia peditum ac octo millia equitum alunt. Germaniae finibus exercitum suum, ut Caesar intercipiatur, aut vires eius distraherentur, admovento. Belgis quoque iustis cum copiis bellum inserto. Initio Decembris Caesar huius foederis ignarus, Legatos Septem-virorum Mauritij ac Brandenburgij pro Hessli liberatione enixe satagentes Insbruchi audit. Adferebant in eandem rem litteras à Romanoru Rege, Alberto Bavariae Duce, ac à Luneburgicis fratribus. Aderant & Legati idem petentes Regis Daniae, Frederici Septem-viri Palatini, & aliorum. Respondet Caesar, rem esse maioris momenti, quam ut de ea ex tempore statuere possit; expectare se in diem ipsam Saxoniae Septem-virum Mauritium, aliosque Principes, quibuscum de Hessli libertate esset acturus. Sub finem anni Maximilianus Austriae Archidux cum vxore ac liberis (an, vna tantum prole?) ex Hispania in Italiam, indeque Tridentum venit. Maximo eis à Patribus Principumque Legatis in Concilio Tridentino congregatis cum honore obuiam est itum, laetitiaque cum comitatu aliquot diebus à Cardinale & Senatu praebita, donaque abeuntibus adiecta. Oeniponti seu Insbruchi Caesarem magno cum gaudio

1551

Parmam longè obsidionem gerens à Caesarianis premittitur.

Magdeburgiis Mauritius nomine Caesaris se tradunt.

Nihilominus Mauritiu magnum suum cum Franco contra Caesarem sancit.

Agitur cum Caesare de Hessli liberatione, relictis in Mauritij adiutorem.

*Reli- Ma
nitionem
cum vixit
ex Hispania,
si & Oenipontis sum-
mo accipit
tur gaudet
1552*

*Magna a-
f- f- Ca-
f- f- Ma-
vitiu, Co-
ptem-vir
ab eo erit
hui, cir-
cumvenit.*

*Paffim
fuerunt
Catholici,
verum Lo-
theranos
Senatores
fubflituit.*

*Telli Ma-
ritiani fa-
ma Triden-
tum allata,
maxima
pars Patru
domum se
recipit: Ca-
far quoque
militem co-
git, fed for-
-*

*Mauritius
Ereburgum
occupat, in-
de Oenip-
ontem contem-
dit.*

dio aspiciunt, hæc patrem, ille patrum socerumque. Interea miles, tam qui Magdeburgum oppugnat, quam qui defenderat, secretò Mauritij Septem-viri stipendio addictus, per Thuringiæ agros vagabatur. Fine huius anni, ac initio 1552. Tridenti cum Legatis Septem-viri Mauritij, Wirtembergij ac Imperialium aliquot Ciuitatum de causa Religionis variis modis disceptatum est, sed nullo cum fructu. Interim fama spargi cœpit, Septem-virum Mauritium, inito cum Franco aliisq; Cæsaris hostibus fœdere, bellum parare. Quare mense Febuario, Oenipôte Cæsar Mauritio scribit, dimisso milite ad se veniat. Respondet, persolutis, in quo totus esset, stipendiis, se eos exauctoraturum, & Insbruchum seu Oenipontem Aulæ suæ Magistrum mittit, qui hospitia præparet; ipse Mauritius Lintzium ad Rom. Regem proficiscitur, in speciem cum eo de liberandis captiuis Principibus acturus. Statuitur ad Kalend. Iunij hac de re Passauij Principum Conuentus. Interea clàm nouis pedutum equitumq; conscriptis copiis, non contemnendus exercitus coit; cui statim adductis auxiliis se iunxere Guilielmus Hessi filius, Ioannes Albertus Meckelburgi Dux, & Albertus Brandeburgius. Hi primò in Suetuiam irrumpunt, liberæ passum Ciuitates occupant, tormenta aurumque extorquent, Protestantem Magistratum, reiecto Catholico, restituunt. Idem Augustæ admissi faciunt, etiam ciuium tribubus, à Cæsare dissolutis, ad vetera signa reuocatis. Vltimam Cæsaris præsidio munitam frustra oppugnant, sed mulctatis iis ad octodecim aureorum millia ad Alpes contendunt. Ab alia parte Francus iustis paratis copiis, cum socios Germanos bellum Cæsari intulisse audiret, educto exercitu partim è Francis partim è Germanis conflato, in Lotharingiam ducit. Perlata Tridentum fama, Mauritianos Augustæ admissos, rectè ad Alpium occipandas angustias contendete, pars maxima Patrum ac Theologorum inde discedit. Cæsar verò per ditionem Tirolensem subito militem cogit. Ex Italia quoque adfertur, Pontificem Iulium pacem cum Franco confecisse, Salemitanumque Principem, occasione dissidij cum Protege Neapolitano orti, ad Francum defecisse, bellumque Cæsari ab ea etiam parte præparari. Mense Aprili Cæsar copias tumultuarias ad oppidum Rutam in Alpium ingressu situm conuenire iubet. Sed Mauritius, eorum munitionibus superatis, octingentos Cæsarianos in fugam coniicit, Fieffsamque contendens, obuias munitiones expugnat, quosque Cæsar iis in locis habebat ad Alpium custodiam præfidiarios, cedit, aut pellit, occisis variis locis supra mille viris, & multò pluribus captis. Tum Ereburgum progreditur, magnoque militum labore in proximos arcum montes euadens, præfidiariosque tormentis oppugnans, mox ad ditionem cogit, captis hoc loco tribus virorum millibus, ceteris fuga elabentibus.

tibus. Hinc eadem vsus celeritate exercitum Insbruchum, vbi Cæsar 1552
 erat, conuertit; qui de capto præter opinionem Ereburgō, cæsisque om-
 nium locorum præfidiarijs certior factus, cum se sine milite conspicie-
 ret, cedere (quod numquam fecerat) cogitur. Intempesta igitur nocte
 cum fratre Fetdinando omnique aulico comitatu, relicta impedinen-
 torum, magna parte, abitum parat, ac Villacum in Carinthiam iter fu-
 gæ simile instituit, in libertatem prius restituto Ioanne Frederico Saxo-
 ne, quinto à captiuitate anno; at ille Cæsarem hoc rerum statu deferere
 noluit, sed summa fide cum est comitatus. Mauritius Insbruchum in-
 gressus, quidquid in oppido rerum erat Cæsarianarum, Antistitis Augu-
 stani, ac qui hos sequebantur, militi dat discipiendum. A Romanorum
 Regis ac ciuium fortunis abstinuit. Pettriduum enim adhuc inducit
 cum Rom. Rege Lintzj initæ durabant. Hæc à Septem-viro Mauritio
 per Maium mensem sunt acta, nihilo segnius interea Henrico Franco-
 rum Rege rem suam in Lotharingia agente. Etenim mox vbi Mauri-
 tianos occupata Augusta ad Alpes contra Cæsarem tendere intellexisset,
 copias dudum conscriptas Tullium ciuitatem Imperialem ducit: obli-
 des inuicem Rex ac Mauritius ex promisso mittunt, pollicitamq; in tres
 menses Germanis ad bellum pecuniam Francus numerat; Metim vr-
 beam clarissimam quarto Idus Aprilis partim astu, partim favore quo-
 rumdā qui intus erant, occupat. Hinc Tullium, Viridunumque, ipsum-
 que deinde Nanceium Lotharingæ caput in potestatem redigit, Caro-
 lō nouenni puero Lotharingæ Duci filia sua Claudia desponsa, ipsoque
 in Franciam abducto, nequidquam reclamante Caroli matre, Chri-
 stierna Dana, Cæsaris ex sorore nepte. Circa finem Aprilis Rex Metis
 discedens, Præfectos aliquot cum parte copiarum Treuerim præmittit,
 expecturos, an eadem facilitare ea vrbe potiri possent. Sed cautiore Tre-
 ueri facti erant, damno Metensium. Exinde initio Maij in Holdreanā
 ditionem saluosam siluestremque peruenit, tandemque Alsatiam re-
 rum omnium copia abundantem ingressus, Argentorati vt Metis, intro-
 mitteri varijs artibus frustra petit. Tum ad Regem iuxta Argentoratum
 castra habentem veniunt Protestantium Principum ac Ciuitatum Le-
 gati, eique de aduenru gratias agentes, ne ulterius progrediatur petunt.
 Cæsarem enim in eam necessitatem redactum, vt Principum petitioni-
 bus necessariò subscribere cogatur. Accedat, quòd Rex certior esset fa-
 ctus, Mariam Austriacam, collectis in vnum quindecim Belgicorum
 peditum, ac tribus equitum millibus, Duce Reussio, ac Rossenio, flam-
 ma ferroque Campangam euastare, Rosseniumque Estinæum occu-
 passe. Reditum igitur in Franciam parat, exercitu vnus in castris coadu-
 nato, Mosellam traiecit, receptoque Estinæo, Lutzenbutgios inuadit,

*Cæsar
 (quod nil-
 quam so-
 erat) ce-
 dere Mau-
 ratio cogi-
 tur.*

*Intervē-
 et
 Metim vr-
 beam Imperi-
 alem oc-
 cupat.*

*Itum infi-
 diatur vrbi
 Treuerensi,
 sed frustra*

*Præsumpt
 usque Ar-
 gentora-
 tum, sed
 ne ulterius
 pergat
 Germani
 rogant.*

1552
Altera
pars inua-
dit Præ-
cardiam
Belgæ, qua-
re Francus
ad eam con-
tendit.

Expugnat
Francus
aliquam
Hannoniæ
arces.

Agitur
Passauj de
pace inter
Mauritiũ
& Rom.
Regem Fer-
dinandum
nomine Cæ-
saris.

Tandem
pax sanc-
tur huius legi-
bus: impri-
mius Hesse
liber de-
mittitur.

Secundo de
religione
pax agitur,
interim
omnes pa-
cem colun-
to.

parte exercitus Vendomio tradita, qui Cæsarianos in Picardia similiter omnia vastantes inuaderet. Sed antequam is eò petuenire posset, Reufsius ac Rossemius oppidũ ac arcem Hefdiniensem, exeunte sine tormentis & impedimentis Iulio ac Ransa cum præfidiarijs, receperunt. FINE mensis Iunii Robertus Matcanus Sedanij Dominus, Regi Henrico titulo Marscalci militans, arcem Bulloniam, expugnato numerata pecunia Præfecti animo, in potestatem redigit. Rex tota fetè Lutzenburgij ditione occupata, Maseriam venit; exercitus verò Aubignij castra facit. Inde in Hannones se conuertens, ab Auennæ obsidione continuis pluuijs, præfidiariorumque constantia deterritus, ad arcem Treslonniam pergit, eamque cum Glaiennio expugnatam, trucidatis præfidiarijs, diruit. Eadem fuit Chimaij oppidi fortuna; vbi circiter ducentos Rex perdidit milites, ambustos incensione pulueris tormentarij, qui à discurrentibus ad prædam militibus casu fuerat incensus. Inde propter perpetuos imbres Guisam reuersus, distributo in præsidia exercitu, varijs casibus valdè diminuto, in Franciam medio Iulij reuertitur, tribus mensibus cum dimidio elapsis, ex quo Germaniam cum exercitu ingressus erat. Eodem Iulio mense Passauj de pace tractabatur Mauritanij & Ferdinandi Rom. Rex. Mauritijs verò exercitus, ne frustra tempus teteret, Francofurtum, in quo Cæsaris erat præsidium, duce Conrado Hestaino, obsidet; quo conatu Georgius Meckelburgij Dux, tormenti manualis globo traiectus, à parte Protestantium interiit, cogiturque ad hanc obsidionem Septem-vir Palatinus octo tormenta muralia mittere, nisi ditionem suam depopulati exutisque mallet. Interea Rom. Rex Passauio ad Cæsarem, ab eoque Passauium recurrens, Cæsarisque responsa non degeneri animo (vt parebit) prompta, nec auctoritate Maiestatisque carentia, rebellibus adfretens, tandem pridie Kalendarum Augusti his legibus inter eos pacem facit: Confoederati Principes ante duodecimum Augusti diem ab armis discedunto, copiasque dimittunt. Ad duodecimum Augusti Philippus Hassiæ Langravius in sua ad Rhenum arce Rynsfeldia liber constituitur, cum prius Cæsari de implendis conditionibus tempore captiuitatis conceptis cauerit; quam in rem Mauritijs Brandeburgiusque Septem-viri, ac Wolfgangus Biponti Dux, fidem interponunt. Post sextum mensem in conuocatis à Cæsare Comitibus de Religionis pace agitur; interea omnes ac singuli pacem colunt. Ad Cæmeræ Iudicium Senatũque Protestantes etiam admittuntur. Confoederati Principes foederi inter se facto, Francoque renuntiant. Qui hoc bello damnũ acceperet, litem ea de causa non mouento, sed proximis Comitibus eorum rationem habento. Proscripti, modò nil noui contra Cæsarem nec Imperium commiserint, Francoque militantes, intra

tres

„tres mēses, eo deserto, domum redeuntēs, in gratiam recipiuntor. Alber-
 „tus Brandenburgius, si ab armis ante dictum diem dimissis copijs disces-
 „serit, hac pace comprehenditor. Qui has pacis legēs violarit, hostis Im-
 „petij esto. Hæc à Cæsare, Rom. Rege, Mauritio ac Principibus Con-
 „fœderatis sunt subsignata. Mox tertio Augusti Mauritius filiusque Hassiæ
 „Lantgrauij copias Francofurto abduxere; hi in Hassiam, ille suas in Hun-
 „gariam Rom. Regi contra Turcas in auxilium misit. Risenbergius verò
 „sua cum legione ad Albertum Brandenburgium transijt. Hic enim pacis
 „legibus subscribere recusabar, arma retinebat, relictoque Francofurto ad
 „Moguntiam castra ponit, tandēque admissus, ciues sacramentum si-
 „bi dicere cogit. ac quaquaversum Spirenses, Treuirenses, Franconia Antis-
 „tites, alióque pecuniarum exactionibus vexat. Cæsar facta pace, Vil-
 „laco Insbruchum reuersus, Augustam proficiscitur. Iam enim conueni-
 „rāt cohortes Germanorum, Bohemorum, Italorum ac Hispanorum, quæ
 „recenter cum Duce Albano sub initium Iulij Genuam appulerant. Hef-
 „sus è fœderis legibus domum liber profecturus, Mechlinia Louanium,
 „hinc Traiectum ad Mosam, denique in Hassiam venit. Cæsar cum co-
 „piis Augustam intrat, lectumque à Protestantibus Magistratum loco
 „mouet, tribus abrogat, templaque aliquot Protestantibus, aliquot Ca-
 „tholicis designat; relictoque in vrbe præsidio, Kalend. Septembris dis-
 „cedit, Ioanne Frederico Saxone fidei officiūq; admonito, ac in Saxoniam
 „liberè dimisso. Cū Cæsar in Franconiam peruenisset, quæcumque
 „Antistites cum Alberto Brandenburgio pepigerant, vt extorta, rescindit.
 „Idem Norimbergiis permittit; vtq; vetus cum Rhenanis Suesisq; fœ-
 „dus contra Albertum renouent, consulit: quod multi fecere, nil ex pro-
 „missa pecunia Alberto soluentes. Interea Cæsar per ditionem Wirten-
 „bergensem, intactis Ulmensium agris, ob eximiam erga se fidem, Spi-
 „ram, indēque Orottaum venit. Decimoquinto Septembris Argentora-
 „tum cum ordinario tantū comitatu ingressus, exercitum in proxi-
 „mos agros dispergit. Exinde Haganoam contendit, iterū Duce Al-
 „bano exercitus Legato constituto. tum Haganoa Lindauum peti, in-
 „dēque in Lotharingiam profectus, vndecimo Kalendas Nouem-
 „bres urbem Metensem, dolo à Franco occupatam, obsidione cin-
 „git. Veriti id iam dudum erant Franci, propterea Nancium Metim-
 „que egregiè munierant. Eo tempore ad Cæsarem Metim obsidentem
 „cum Belgarum venere auxiliis Lamoralis Egmondij Comes, ac pleri-
 „que alij Belgarum Procetes. Oppugnabatur vrbs tonnentis ac cunicu-
 „lis continuo, præeratque pro Franco Franciscus Lotharingus Guisæ
 „Dux, Legatum habens Petrum Strozam, habebantq; in præsidio octo
 „millia peditum electorum ac tria millia equitum. Agebat tunc haud

1552

Brandenburgius nomen bellum in Germania conijcit ad. Iohannem Hessum liber dicitur.

Cæsar iterum Protestantes. Augusti a Magistratu mouet.

Item aliam urbem in transitu uidet.

Ducem urbem Metensem obsidentem cong.

1552 procul Pontmussonio Albertus Brandeburgius cum quinquaginta peditum signis, ac valido equitatu. Qui dum se cum Franco de stipendiis præteritis ac futuris non conuenire posse videt, interpellantibus Cæsarem Proceribus Germanis, in gratiam recipitur, præteritæque omnia obliuioni mandantur. Francis certioribus factis Brandenburgium cum Cæsare transegiſſe, sed dissimulare, Rex Aumalæ Duci, Guisij fratri, quatuor millia equitum attribuit, iubens Albertum pellat aut interficiat. Eius enim pedites parum timebat, quod pletoſque clam ad sua stipendia pertraxiſſet. Albertus de Aumalij aduentu peditumque dubia fide edoctus, nil animo commouetur, sed equitum fidei virtutisque confusus, instructa acie Aumalio obuiam tendit, inque medium eius aciem audacter inuectus pertrahit, reflexisque momento equorum habenis, idem feliciter audet. Aumalius hoc in cursu tribus locis vulneratus, equoque deiectus, capitur, multique nobiles ac ignobiles equites cadunt, aut capiuntur. Cecidere circiter octingenti, ceteri fuga euasere.

Brandeburgus Cæsari reconciliatur, sed pax non duratura.

Probat se Cæsari Brandeburgium insigni clade Francus elata.

Capit Egmondium Pontmussonium.

Nihilominus, plaribus dysenteria & hiemis intemperie assumptis, Cæsar in hierna contedit.

1553

Albertus ouans ad Cæsarem cum captiuis profectus, amicè suscipitur, castraque separatim a Mosellam iuxta Abbatiam D. Mattini, quæ Metis Franciam respicit, ponens, impediēbat ne quid ab ea parte ad urbem inferretur, quotidianasque Francorum eruptiones & repulit, & sustinuit fortiter, cadente hoc conatu eius Legato Lichtebergenſi Comite. Cæsar, qui ob articulatis morbi scruitiā hactenus Theonuillæ subſtiterat, duodecimo Kalend. Decembres ad exercitum venit; tantæque tum ingentium tormentorum vi ac multitudinē urbs oppugnari est cæpta, ut fragorem Argentoratū vsque exaudire tradant. Egmondium interea cum duodecim equitum Belgicorum millibus, iustaque peditum manu, Pontmussonium in potestatem redigit, indeque Tullium profectus, frustra ibi laborat. Tandem cum Cæsar ad urbem Metensem tormentis nec cuniculis quidquam proficeret, & è centum peditum millibus quæ Cæsar ad urbem adduxerat, supra quadraginta millia dysenteria hiemisque intemperie periissent, nulla ratione consultum iudicans, reliquum exercitum magna parte etiam morbo affectū, cum dubio expugnationis euentu firmissimo præsidio obicere, motis castris, tormenta præmittit, Metimque Kalendis Ianuarij anno 1553. deserit, fortissimis equitum tutis in tergo relictis, qui etumpentes magno numero hostes non semel, illata clade, repulere. Cæsar Theonuilla in Belgium est profectus. Interea Vendomæ Dux Picardie pro Franco Gubernator, nihil terrius brumæ diebus, Hesdinum aggressus, mirabilique arte tormentis per loca paludosa attractis, cum mutum aggeremque prostrauisset, effecit, Reuslij Comitiss filius omnibus vitæ fortunarumque incolumitatem pactus deditionem faceret. Mox Cæsar, veteribus copiis conue-

conue-

conuenire iussis, cum Rossemium cum parte copiarum in Lutzenburgios misisset, reliquijs Reussium præficit, Terowanamque Morinorum vetus oppidum Flandris infestissimum expugnare iubet. Reussius, productis tormentis, oppidi murum aggeremque acriter diuerberat: adest etiam nouis cum copijs Pontus Lalaius Bignicurtij Regulus, duobusq; locis oppidum premunt. Miserat Francus paulò antè Terowanam cum aliquot equitibus Marcanum, qui se Bullonij Ducem nominabat, cum Esleri Domino, vt iuncti Mommorancio Comestabilis filio natu maximo oppido præessent. Durante Terowanæ obsidione, moritur Adrianus Crouiacus Reussij Comes, succeditq; illi filius natu maximus Ioannes: exercitus verò cura imperiumque mansit apud Bignicurtium. Vendomius Francus Cæsarianos à Terowanæ obsidione retracturus, iussis in vnum coactis copijs, Flandriæ minatur. Sed nihilò segniùs Terowanam Bignicurtius oppugnat; factoque tormentis ingenti hiatu ac ruina, pridie Idus Iunij inuasionis dat signum. Irruentes ferociter Belgæ, prælium cruentum committunt: resistunt obstinatè Françi: cadunt ab vtraque parte multi, ac è Francis Præfectus Eslaus, in cuius locum succedens Mommorancius, magno animo pugnam restituit, adeò vt post decem horarum continuum prælium, Cæsariani receptui canentes, militem seruato ordine reducerent; statimque alio loco translatis aliquot tormentis, factoque ingressu, & hîc oppidum inuadunt. Repugnant, sed maiori cum detrimento Françi. Quare non diu se vim oppugnantium duobus locis Belgarum laturos sentientes, ab vna oppidi parte, ignaris his qui alteram oppugnabant ruinam, deditionis signum exponunt. Dum colloquuntur, Hispani proximo loco discessisse custodias videntes, appositis muro scalis transcendunt, magnaq; voce captum oppidum conclamant: quo tumultu, qui compositionis causa aduenerant, vitam tantum pacti, deditionem faciunt. Qui verò ab alia parte propugnabant, opprimuntur; maior pars, proiectis armis, capitur. Oppidum militi datur diripiendum, deinde funditus deletur. Capta est Terowana quarto Idus Iunij, toties superiori sæculo capta & recepta. Extat hic versus numeralis;

IVNVS eX MorINis, VICtrICla signa potentI

Dat CaroLo: FranCVs VIlt & IndoLVIt.

Capiuntur Mommorancius, ac alij aliquot viri clari; æsitantùm trecenti. Martignius ac Dampetrus parua pecuniæ summa ignoti se redimètes, euasere. Exinde exercitui Cæsar præficit Emanuelem Philibertum Sabaudie Ducem, nulla tamen Bignicurtij culpa, sed eo perhumaniter Sabaudus, ob familiæ claritatem, cedente. Sabaudus Monstreulium expugnare statuens, cum certior esset factus, cò Vendomium sex peditum ac duo equitum millia misisse, mutato itinere Hefdinum copias conuertit.

1553

*Obsidione
Cæsariani
Terowanæ.*

*Eandem
per decem
horas Belgæ
ferociter
oppugnant
frenuò se
defendentes
Françi.*

*Dum al-
tera cruen-
ta oppugna-
tione Ter-
owana Cæ-
sarianis co-
dit.*

*Diripitur,
& funditus
deletur.*

*Novum
exercitus ex-
ercitus Lo-
gatus Sa-
baudus
Hefdinum
obsidet.*

1553

*Oppido si-
milis & ar-
ce potitur,
& destruitur,
mox cūp-
ditori loco
grauitissimū
dammū ex-
trahitur.*

*Iterū
Branden-
burgi in
Germania
turbat eunt.*

*Plures fa-
derati Pri-
ncipes Bran-
denburgi
bellum in-
ducunt.*

tit. Præerat oppido ac arci iusto cum præsidio Marcanus, aderantque Comes Villerij, Horatius Farnesius, Dampietra, Martignius, aliique aliquor viri Nobiles. Sabaudus statim oppidum capit: at in expugnanda arce omnis consiltebar difficultas; hanc enim summis viribus Franci munierant, ruerique statuerant. Sed cum tormentis ac cuniculis in magnum essent adducti discrimen, de compositione tandem agunt. Cumque parum conuenirent, nec tamen spes concidisset, vno eodemque tempore in arce pulvis tormentarius fortuito igne correptus Francos complures extinxit, aut ambuslit, cuniculique à Sabaudo instituti, concepto igne, arcis partem dissecere, accurrentesque Horatium Farnesium, Dampietrum, Martignium, compluresque alios in frustra discerpere. Quinto itaque Kalend. Augusti Cæsariani arcem capiunt, ceterosque omnes cum Marciano, Comite Riouio, Villario, Iolæo, Culano captos ad Sabaudum perduxere. Oppidum verò cum arce, quod proximis triginta annis sæpius hinc inde esset captum, funditus diruere, nouumque sequenti anno, ut dicemus, inter propinquas paludes condidere. Dum hæc in Picardia gereretur, nihil pacatior erat Germania. Etenim Cæsar initio anni Theonuillâ in Belgium proficiscens, Alberti Brandeburgij copias in Treuironum agris, donec soluta essent stipendia, manere iusserat. Sed ijs acceptis, Albertus in Germaniam cum auro tendens, nouumque militem conscribens, iterum Norimbergijs, Franconiæque, Antistitibus crudele inferebat bellum. Id ut sopiretur, diuersis habitis conuentibus, varij pacificatores, ipsæque Cæsar & Rom. Rex mense Martio, Aprili, ac Maio frustra laborant. Quare tandem, fœdere in ito, contra Albertum sacramento se deuinxere isti: Imperij Senatus, Norimberga, Archipræsules Moguntinus ac Treuirensis, Septem-vir Mauritius, Henricus Brunswicanus, Wolfgangus Prussiarum Magister, aliique minores, moxque copias conscripsere. Septem-vir Mauritius belli socialis Dux nominatus. Sed Albertus, multo fœderatis paratior, interea infestissimè Brunswicanos, Norimbergios ac Francones depopularur, in oppida ac pagos igne & ferro sæuiens. Qua ratione per Germaniam furentem repressuri confederati, (quibus & Romanorum Rex interea se iunxerat) Alberto Kalendis Iulij solemniter bellum indicunt. Contemnit hoc Albertus, traiectoque amne Visurgi, ad Saxoniarum fines contendit. Septem-vir Mauritius confœderatorum Dux, celeritatem Alberti admiratus, sociorum copias in vnum cogit. Sed tempore exclusus, expectare omnes non potuit, nisi, se deriso, impunè Albertum Saxoniam suam vastare maluisset. Cum uterque exercitus ad Visurgim conuenisset, sine mora acies instruunt, nonaque Iulij, exoneratis magna cum strage hinc inde maioribus tormentis, acriter cum omni equitatu vtrimque concurrunt, victoria tandem in partes confœ-

confederatorum inclinante; quo tamen prælio Seprem-vir Mauritius ita est sauciatus, vt post scriptas ad Antistitem Wirciburgensem litteras, (obsessis omnibus itineribus Albertum elabi non sincret) postridie diem obiret. Sepultus est Fribergi oppido Misniae, iuxta patrem Henricum, ac filiolum Albertum, ætatis annum trigesimum tertium ingressus, vnica relicta filia heredeq; Arina, altera Guilielmi Nassauij, Aurantij Principis postea vxore. Cecidere cum Mauritio, cruenta obtenta victoria, Carolus & Philippus Ducis Brunswici filij. Albertus, desideratis circiter quinque equitum millibus, fuga est clapsus. Pediratus, visa equitum clade, non tentata pugna, deditionem fecit. Relata sunt ad Mauritium adhuc spirantem quinquaginta quatuor pedestria militaria signa, equestria quatuordecim. Successit Mauritio in Septem-viratu, aliusque Ditionibus, in quas filii eius non habent, frater Augustus, qui Daniae Regis filiam vxorem duxerat, frustra se opponente, veteremque dignitatem à Cæsare repente Ioanne Frederico Saxone, eiusque filiis. Prædie Nonas Iulij obiit Eduardus Sextus Angliæ Rex, Henrici Octauij filius, decimo sexto ætatis anno, successitque illi soror natu maior Maria, etsi non sine difficultate, vt mox dicemus. Huius anni vere Garcia Toletanus, Ferdinandus Gonzaga, & alij in Italia quoque exercitum coegerant, castigatum Senenses qui Francum ad miserant. Censebantur copiae ultra duodecim peditum, ac tria equitum millia. Franci ex aduerso quatuordecim circiter peditum, & duo equitum millia in Senensium oppidis habebant distributa. Aduenientes Cæsariani, arces oppidâque aliquot expugnant, interque alia Monfelsonium, capto Præfecto Sartorio Thieno, nobili Vicentino; tum Asinolingam, Turritam, Lucignanum ac Monticellam, castris vbique præfidiariis. Montalcinam, aliquamdiu obsessam, expugnare ob aduentum classis Turcicae non potuerunt. Exoratus enim Solymannus à Salemitano Principe qui ad Francum defecerat, Regi Henrico succurreret, classem Dragutum educere, Cæsarisque ditiones inuadere iusserat. Quare Garcia, dimissa Montalcina, cum copiis in regnum Neapolitanum reuertitur, idemque ceteri Duces fecere. Erat hoc tempore Francica classis viginti quinque triremium in Senensium portu, qui Herculis Monæci dicitur, Dragutum cum Solymanni classe expectans: qui cum mense Augusto venisset, Franci eductis Sena, Duce Thermæo, aliquot peditum signis, perque triremes distributis, cum Draguto Corsicam inuadunt, statimque Bastiam deditione accipiunt, deinde Fanum Florentij, Glassam vi expugnant. Dragutus ab altera Insulae parte obsidebat Fanum Bonifacij, præcipuum Corsicae propugnaculum; vbi desideratis circiter sexcentis Turcis, instante autumnno, re infecta discedens, Constantinopolim reuertitur, magna Christianorum multi-

1553

*Cracutum prælium cum Brundeburgo, quo vinctum vi-
lor Mauri-
tius po-
stridie obiit.*

*Brundebur-
gus deside-
ratis circi-
ter quinq;
equitum
millibus,
fuga clap-
sus.*

*Eduardo
Angliæ Re-
gi defuncto
successit
soror Ma-
ria.*

*Bellum ite-
rum in Ita-
lia ob Fræ-
cerum præ-
sidia in Sa-
næsum op-
pidum ad-
missa.*

*Franci illi-
dum triremes
cum Turca
Corsicam
inuadunt.*

1553 multitudine in seruitutem abducta. Interea in Germania Albertus Brâdeburgius, collectis è fuga copiarum reliquiis, nouisque aliquot confectis cohortibus, Brunswichi se continebat. Henricus Dux Brunswichi, Mauritio à confederatis susceptus, veteribus copiis, quibus Norimbergij ac Antistites stipendia soluebant, suos iungit, Idibusque Septembris in aciem educit. Prodit contrà pugnacissimus Albertus, iterum tentatus an se Germaniæ Regem fortuna esset factura; sed numero virtuteque superatus, altera accepta non exigua clade, profligatur, ac Brunswichum refugit. Cumque intellexisset, Ducem Henricum ad vrbs obsidionem cum exercitu properare, educto equitatu, in Thuringiam, indeque in Franconiam contendit, vagus oberrator, imbecillibus tantum vim, ut aurum extorqueat, inferens. Interea Comestabilis in Picardia haud procul Ambiano iustum exercitum cogebat, moxque iuxta Picquinium castra communie: quæ cum indies augerentur, Sabaudus Franco copiis impar factus, in Hannonia iuxta urbem Valencensem se quoque castris munit. Rex Henricus ad castra sua veniens, Picquinio Corbeiam septimo Kalend. Septembris mouet, frustra tentata Baupama, per Comitatum Fani D. Pauli sub initium mensis Septembris ingressus, flamma vbiq; grassatur. Postridie Nonas Septembres omnibus cum copiis haud longè Cameraco confidet, urbemque per Legatum Castrensem aperiri iubet. Nil pacati respondetur. Paulo enim antè Reussius, Barbanfornius ac Hericurtius cum milite intrarant, leuibusque pæliis Francos exercebant. Pridie Idus Septembres Rex Cambresij admittitur, seque hîc cum Cardinale Farnesio, ceterisque Proceribus reficit. Tandem decimo-octauo Septembris haud procul Valencensis castra locat. Pars copiarum Cæsaris in vrbe erat, pars cum Sabaudo arcem Famaam, collemque

*Brande-
burgius se-
cundum cla-
dem.*

*Franci in
Arissa
flamma
vbiq; gra-
ssantur.*

*Frustrà
tentant
Cameraco-
rum portu-
m, tamen
Cambresio.*

*Sapè leui-
bus pæliis
inter Cæ-
sarianos &
Francos in
Hannonia
certant.*

*Ob consi-
deratū au-
tumnū pla-
nuis totiq;
militem in
præsidia
distribuit,
partem ex-
tremam ex-
citauit.*

Mommowiæ subiectamque eius vallem occuparat, magnamque hîc sclopetariorum numerum condiderat. His locis sæpissimè vario euentu est certatum, Francis audacissimè ad castrorum Cæsarianorum munitiones summo cum periculo excurrentibus, cuius temeritatis non pauci pœnas, discerpti laceratique à tormentorum globis ac sclopetariorum grandine, dabant. Rex Cæsaris copias singulis horis augeri, ipsūmq; Cæsarem, quamuis toto corpore articulari morbo misere oppressum, cum omni Belgarum nobilitate ad castra properare intelligens, è Procerum consilio vndecimo Kalend. Octobres sub auroram castra Sulesino mouet, Cambresiumque reuertitur, pagis omnibus, vbi incendiariis aditus erat, exustis. Inde ad Fanum D. Quintini militem partim in præsidia distribuit, partim solutis stipendiis exauctorat. Idem faciunt Cæsariani, continuus autumni pluuiis coacti. Eodem ferè tempore in Subalpina ditone Franci Vercellas fraude occupant. Sed accurrente paratissi-
mis

mis cum copiis Ferdinando Gonzaga, cum eius muniendi, nec expugnandæ arcis tempus haberent, abducta rerum hominûmque præda, oppidum deferunt. Kalendis Octobris in Anglia Maria Westmunsteri Regina coronatur, habitisque Londini Regni Comitibus, loco motis hæreticis, Catholicam Religionem Angliæ restituit, ac de nuptiis cum Hispaniarum Principe Philippo Cæsaris filio iuenculo viduo inmundis, agi est cœptum: quod Anglorum aliquot Procures, qui Ioannæ Suffolciæ ab Eduardo testamento Reginæ nominatæ studebant, & ipsam Reginam proclamant, ægrè ferentes, captis armis cum copiis contra Mariam Londinum contendunt. Sed rebus malè succedentibus, omnes ferè cum Ioanna Suffolcia eiusque patre & marito capti, duodecimo Februarij anno 1554. Londini publicè capite plexi sunt. Eiusdem mensis die vigesimoprimo Vinariz moritur Sibylla Cluiva vxor Ioannis Frederici Saxonis pridem Septem-viri; qui vndecimo post die in fata concedens, vxorem est secutus. De nuptiis Philippi Principis Hispaniarum, ac Mariæ Reginæ Angliæ, opera Cardinalis Reginaldi Poli ex Regia Anglorum stirpe orti, quem Papa Iulius constituendæ Religionis causa in Germaniam ac Angliam miserat, agi cœptum erat. Nunc verò Cæsar vt nuptiarum leges conciperentur, filium Philippum Bruxellam vocat. In Angliam verò Legationem, rei transigendæ causa, ad Reginam valdè honorificam mittit, cui præerat Lamoralis Egmondij Comes. Cum coibant Brabantiz Cancellarius Philippus Nigri, Carolus Lalaini Comes, Ioannes Monmorantius Catrez Dominus: qui certis legibus nuptias confirmarunt. Leges omittimus, quòd propter sterilitatem nuptiarum inutiles fuerint. Egmondius, vt est Principum mos, Reginæ Mariæ, nomine Principis Philippi, armatus aliquanto tempore accubuit. Elisabethæ Mariæ soror, sed alia matre, de superiori seditione suspecta, in honestam custodiam concluditur: è qua paulò post sponsi Principis Philippi precatione liberata est, ea quæ postea Philippo eiusque filio tantum negotij vsque ad annum 1600. exhibuit. Circa finem mensis Aprilis Aumalæ Dux ad urbem Metensem ab Alberto Brandeburgio captus, persolutus ei sexaginta millibus auctorum liliorum dimittitur: paulò post Cæsar Albertum diuina humanaque iura irridentem, à Senatu Impetij superiori anno proscriptum, iterum euulgatis Bruxellæ Brabantiz litteris, proscribit. Eum Henricus Brunsvichi Dux acerrimè persecutus, tandemque adeptus, omnibus impedimentis ac tormentis, militibus diffugientibus exiit, ipse cum paucis tranato Mœno Kintzingium euadit, donec mense Iunio Blasseburgo munitissimo ditionis suæ propugnaculo in Regis Rom. potestatem redacto, omni ditione exutus, in Franciam ad Regem Henricum profugit, cui cum se non admodum gratum aduenisse

Maria in Anglia Regina proclamatur, frustra quibusdā obstantibus.

1554

Desponsatur Maria Philippo Principe Hispaniarum.

Elisabethæ Mariæ soror, de superiori seditione suspecta, in honestam custodiam concluditur, sed postea, cuiusdam precatione liberatur, ea quæ postea Philippo eiusque filio tantum negotij vsque ad annum 1600. exhibuit.

Brandeburgium alicuius accipit cladem, non tamen se submittit.

mentij, ac Hiergæ. Pridie Kalendas Iulij iidem tres exercitus in vnum
coëunt, aduenientique Rege, ad Mosam profiscuntur, Bouiniâmque
Namurcensis ditionis oppidum tormentis expugnant. Qui in arce erat,
aliquandiu se egregie defendentes, cùm nemo auxilium adferret, vitam
fortunâsque incolumes pacti deditionem faciunt. Oppidum militi diripi-
endum datur. Ab altera Mosæ parte Niuemius Dionantum, ditionis
Leodiensis oppidum, quod Cæsari Leodienses fœdere essent iuncti, acriter
oppugnabat. Sed bis ab Hispanis ac Germanis Duce Iuliano Rome-
ro reiectus, tertio maiorem vim eo parante, desperans Romæus ab exi-
guo præsidio vltra sustineri posse, ad Niuernium profectus, pactusque
præsidarij cum armis impedimentisq; exirent, oppidum deditit. Arx
in medio sita, cùm actis cuniculis, subdito incensoque pulvere tormen-
tario excinderetur, oppidi quoque maiorem partem absumpsit. Cæsar
edoctus Regem, Mosæ amnis commoditate vtentem, oppida arcesq; ad
eius ripam sitas facile in potestatem redigere, vires Namurcum collige-
bat, nominato Sabaudix Duce Legato, adiunctis ei Castaldo Plati-
næ Comite, Antonio Auria, ac aliquot Belgarum Proceribus, ceteris ad
parandas copias in diuersa loca dimissis. Interim Rex tertio Idus Iulij
Dionanto moues, transmissis amne Sabi, duobus Namurco milliaribus
castra locat: sed ob propinquitatem Cæsariani exercitus indices aufescen-
tis, non diu manendum censens, Mariemontium vno distans Binstio
milliari, venit, deliciâsq; Mariæ Reginæ cum arce incendit. Hinc Bin-
stium obsidet, oppidum tunc parum munitum: quod cùm aliquandiu
tormentorum vim pertulisset, deditionem nulla conditione facere cogi-
tur. Plebs militêsq; inermes dimituntur: Præfecti cum dirioribus ciui-
bus pecunia se redimunt. Oppidum directum cum palatio incenditur,
iidemq; incendiarij, per aliquot millia in Hannonia sæuientes, cala-
mitosam huius expeditionis memoriam, pagis arcibûsq; compluribus
euerfis, reliquere. Hinc Franci Mabugam profiscuntur, eamq; cum
vicino Bauaio, præsidii destituto, similiter incendunt. Cæsaris copię
Regias insequerantur. Rex castra posuerat medio inter Valencenias ac
Quefnoum itinere, iamq; commeatus inopia laborare incipiebât. In-
sistebat enim Sabaudus Francorum vestigiis, adeptumq; Fani D. An-
dreæ Regulum, ad torrentem haud procul Quefnoo equites transmi-
tentem, inuadit; paucisq; captis, pluribusq; caesis, impedimenta fere
omnia diripit, ceteri Regem incitato passu insequuntur: iam enim Cæsa-
ris vires vndique conuenerant. Sciebat id Rex: quare magnis itineribus
Franciam versus iter instituens, circa finem Iulij Creueccurium venit,
ibiq; exercitum refecit. Haud procul à Rege Cæsariani castra ad Scal-
dim locant, Cameraco necessaria recipientes. Rex Cæsaris copias formi-

*Hinc Bo-
uiniam
expugnat,
exiens se-
tandum
etiam ar-
ce.*

*Quin &
Dionan-
tum ab
exiguâ Cæ-
sari præsi-
dio inful-
ser, &
aliquan-
diu oppu-
gnatum se
dedit.*

*Mari-
emontium
incenditur,
Arce &
Binstium,
multaq;
arces vici-
na.*

*Cæsariani
Francorū
obsequi
insequuntur,
et in
Franciam
pauentia
cedere co-
gunt.*

1554

*Interim
ad hoc in
Arctia
quæque
Francis
Franci sa-
nuant.*

*Sunt non
longi à
Rentiaco
acris verum
quæ ad pa-
nam ja-
nuat.*

*Pugnatum
est ad feri-
am ferè
aqualis
ecclia ab
vtraque
parte in-
fra bis
mille se-
ptingenti.*

*Sabaudus
transiisse
Somonam,
multa si-
militer
Francorum
appropin-
da, arces
& pagos
flammas
absumit:
hinc Hes-
dinum com-
dere inci-
pit.*

dans, æquum in locum non descendebat: sed postridie Kalend. Augusti Creucecurio inouens, Baupamam contendit, eadem ratione quam in Hannones seruauerat, in Atrebatensium incendiis grassans. Inde ad arcem Rentiacam castra ponit. Venerat iam ad castra Cæsar, qui cum subsequens, Marquij, unico Rentiaco milliari, confidet. Franci tormentis arcem vehementer oppugnant. Sed præfidiarij de Cæsaris præsentia certiores facti, magnis animis repugnant. Cæsar propius Regem Rentiacumque castra mouet, vnumque propinquis collibus Francis vicinum, in cuius decliuitate ignaris Cæsarianis Franci insidias locarant, non sine sanguine occupat. Stabant Cæsariani Francique, instructis aciebus ad pugnam parati. Sed cum se colle, pro quo diu erat certatum, pulsos Franci viderent, deserto Rentiaco, præmissisque tormentis, impedimentis, omnique peditatu, citato passu abibant, equitatu loco consistente, peditumque discessum tegente. At mox à transfuga de paucitate Cæsarianorum collum occupantium admoniti (maior enim exercitus Cæsaris partem eò se contulisse existimabant) è vestigio omnem in eos equitatum, addita peditum Germanorum legione, ducunt; Swartzenburgioque in fugam coniecto, Nassauj legionem solis ardore sine ordine vagantem, pertrumpunt (Hispanis ad saltum sine incommodo se recipientibus, sclopetisque se defendentibus) ac antequam à ceteris Cæsarianis succurri posset, concidunt, instantque nocte, concitato equorum cursu ad pedites suos, sine tubæ sono procedentes contendunt. Clades ferè æqualis fuit ob priorem Cæsarianorum victoriam. Cecidere ab vtraque parte, diuerso pugne euentu, supra bis mille septingenti viri, ac ferè omnes Nassauicæ legionis Germani, signis eorum militariibus ad Regem relatis. Rex multum itineris prægressus, tandem Abbeuillam, Ambianum, indeque Compengam venit; vbi fine mensis Augusti exauctoratis Heluetiis, Germanorumque maxima parte, in vltiorem Franciam abiit, ceteris copiis partim in præsidia distributis, partim Vendomio Picardie Præfecto attributis. Cæsar corpore æger Bruxellam, tradito exercitu Sabaudis, reuertitur, qui Francos, traiecto amne Authia, insequens, arcem Auchiacam expugnat. Tum transmissio Somona, qui Atrebatensium Picardis separat, caput incenditque Dampetram, Durziam, Machium, Maintenaum, Fanum Riquerij, & alia; conuersoque exercitu ad Comitatum Fani D. Pauli, indeque Monstreulium ac Dorlanum, vt talionem redderet, omnes eius tractus Francie pagos incendit, & pro diruto superiori anno Hefdino, ad Vicum Mesnium iuxta amnem Caneem, intra paludes cedere cœpit Hefdinum forte seu nouum, adiectis vastæ molis quatuor munitionibus: quæ dum perficiuntur, eodem loco cum exercitu manet, Monstreuliorum Dorlanorumque eruptiones reptimens.

Hefdino

Hædino permunito, Cæſariani, iterum Somoſa traiecto, Ambianum
 vſque igne ſcruunt. Hinc Corbeiam ac Einchrium contendentes, exuſtis
 his oppidis, tandem Bapamam initio Decembris reuertuntur, exaucto-
 ratique Cameraci atratis equiribus, Germanorumque legionibus, Bel-
 gas Sabaudus in proximis oppidis hibernare iuſſit; idemque mox faciens
 Vendomius, ruſticorum calamitatibus vltro citroque ad tempus dede-
 re inducias. Ardebat in Italia adhuc bellum Senenſe. Ad Marignanum
 Cæſaris Ducem magna auxilia adduxerant, Ioannes Luna ex Inſubri-
 bus, Madritius è Regno Neapolitano, adeò vt in acie produceret 14. pe-
 ditum ac duo equitum millia. Nec minores Strozza Senenſibus à Fran-
 co ſubſidio miſſus habebat copias, cum non ita pridem Maſſilia ſex mil-
 lia peditum accepiſſet. Quare vterque Dux, in aciem productis omni-
 bus copiis, pugnae occaſionem circumſpectabat. Recipit inreà Mari-
 gnanus Moncarolum ac Moncatum, paulò antè à Strozziſ ſocu-
 para; indeque Senas profeſtus, vrbi copias admouet, ad portam Roma-
 nam munitionem erigit; cùmque Strozziſ ad expugnandum Mona-
 ſterium contendentiſſent, miſſo Marignanus iuſto ſubſidio, acriter eo euen-
 ru eſt concurſum, vt circiter octingentiſ hinc inde caſis, intactum Stroz-
 ziani Monafterium relinqueret. Tum Strozza Senas rectè contendit, col-
 lèmq; munitioni Chamoliz imminentem occupare conarus, præuen-
 tum ſe à Marignano reperit. Raptato igitur Ciuitellam agmine, capere
 oppidum opportuniſſimo loco ſitum conſtituit. Expugnat in itinere,
 trucidatis præſidiariis, Martianum. Oliuetum deditionem facit, vt &
 Foianum, aliæque quædam iis locis oppida: videbaturque bellum è di-
 tione Senenſi in agrum Florentinum trãſferre ſtatuiſſe. Quare Marigna-
 nus, rebus neceſſariis ad Senarum obſidionem conſtitutis, cum reliquis
 copiis Strozziſ inſequitur. Pugnatum eſt primò haud longè Chiana
 valle, poſt die Kalend. Auguſti, vbi Strozziſ vltra mille, Cæſariani
 vltra quadringentos amiſere: deinde haud procul Martiano, tertio No-
 nas Auguſti. Deſiderauit hîc Strozza circiter quinque viro-
 rum millia, maxime Francos ac Heluetios, ſiti æſtûque ſemineceſſos. Signa militaria
 ſupra centum relata. Capti milites biſ mille, omnèſque liberi dimiſſi,
 cum iuraſſent ſe proximo anno contra Cæſarem non militaturos. E Cæ-
 ſarianis vix quadraginta. Etenim primo equitum concurſu Bergettus
 equitarui Strozziſ præſectus contra Cæſarianos pedires concitato cur-
 ſu proueſtus, cum illi inclinatas haſtarum cuspides conſtanter obtendiſ-
 ſent, paululùm declinans, ex aſie ſe proſpicit: qua de cauſa paulò poſt iuſ-
 ſu Strozziſ fracto iugulo eſt punitus. Ceteri equites, horum abiru, facile
 citroque in fugam acti, Strozziſ pedires Cæſarianis concidendos reli-
 quere. Qui potuere, cum ſaucio Strozza Lucignanum, quod haud longè

Proſequi
 helena
 diſſeruit,
 quic tam
 iſper ra-
 ſicu data.

Marigna-
 nus pro Ca-
 ſare Senar,
 munitione
 extenſa,
 premit.

Cruenta
 pugna in
 Italia: pri-
 mo, vbi de-
 ſiderati
 Strozziſ
 vltra mil-
 le, Cæſa-
 riani qua-
 dringentiſ
 aliter, po-
 ſt Stroz-
 zianorum
 quinque
 millia, Cæ-
 ſariani vix
 quadra-
 ginta.

1554 aberat, profugere. Interea Senenses inutilem hominum turbam vrbe eii-
Imbellis
turba Sen-
ensis. &
nonquam
recipere, mi-
seri fami
conferunt.
 ciunt. Marignanus eos non recipiens redire iubet; miserrimumque erat
 spectaculum, conspicere, puerorum, feminatum, senumque turbam ad
 vrbis fossas dispalatam iacere, fameque interire. Perfecta insigni ad por-
 tam Romanam munitione, qua Carthusiani includebantur, serio Sen-
 nae obsideri sunt coepta. Sub idem tempus Brisaccus Francorum in Pe-
 demonte Praefectus, per occasionem absentiae Ferdinandi Gonzagae (erat
 is ad Caesarem in Belgium profectus, diluendis aliquot inimicorum suo-
 rum calumniis, relicto Legato Figuarola) occupat Bugiellam, Iuram
 cum arce, Fanum D. Iacobi, & alia non parui momenti castella. Fine an-
 ni Romanorum Rex Augustam ad indicta dudum Comitia, quibus
 ipsum praesse Caesar iusserat, veniens, Principes expectabat: qui Nonis

Brisaccus
pro Franco
occupat
Bugiellam
& alia
quodam lo-
co vicina.

1555 Februarii anni 1555. conuenere, multisque solito more sesquipedalibus
 verbis de Religionis restitutione auxiliisque contra Turcam egere, sed
 paruo aut nullo fructu. Per idem tempus Fani D. Andreae Regulus, vali-
 da apud Picardos coacta manu, in Comitatum Fani D. Pauli, ac Atre-
 batensem excurrit; vastaque populatione multatis agrestibus, ne nouo
 Heldino commeatus importaretur, frustra impedire conabatur. Proinde
 in Cameracenses conuersis copiis, euastisque agris, oppidum Cam-
 bresium, trucidatis praefidiariis diripit, incenditque. Mense Martio Bri-
 faccus Casalem per fraudem in Subalpina ditione occupat, turrim in-
 gentem cum Germanorum praefidiariorum clade expugnat, pauloque
 etiam post arcem Figuarolam per deditionem capit, magno Caesariano-
 rum ijs in partibus detrimento. Exinde captum Valencium ac Fanum
 Saluatoris diruit, omnisque ferme Marchionatus Montferrati ditione
 Franci potiuntur. Duodecimo Kalend. Apriles Iulius Tertius Pontifex
 Maximus e viuus decedit, succedente Cardinale Marcello Coruino, qui
 retento nomine Marcellus Secundus est dictus. Sed cum viginti duobus
 tantum Iulio superuixisset diebus, utrique decimo Kalend. Iunii succe-
 dens Ioannes Petrus Caraffa, vir octoginta annos natus, Pauli Quarti
 nomen sumpsit. Sub idem tempus in Hispania obiit Ioanna Attagona
 Caroli Caesaris ac Ferdinandi Rom. Regis sororumque eorumdem mater,
 a morte mariti Philippi (qui obiit anno 1506.) nunquam mentis
 compos, sed corpore valido, nugis rebisque ridiculis, instar puerorum,
 tempus ad extremum usque spiritum terens. Caesar solemnnes ei exequias
 Bruxellae Brabantiae, Rex Ferdinandus Augustae, ubi tum erat, solu-
 it. Premebantur interea in Italia Senae extrema commensus inopia;
 consumptisque omnibus eduliis, ad infames deueuerant cibos. Strozza
 de eorum calamitate certior factus, cum ad Portum Herculis in vnum
 coegisset duo millia peditum, ac trecentos equites, magnamque vim com-
 meatus,

Mortuola
lio Tertio
& max et-
iam succed-
ere Mar-
cello Secun-
do, iussu-
que Paulus
Quartus.
Mortuam
& Ioanna
Casarem
matrem.

meatus, Senas intempeſta nocte importare conatur. Sed Marignanus, de
 eius conſilio edoctus, idoneo loco inſidias ad pontem Treſlianum col-
 locat; in quas cum copiis Strozza incidit, multis deſideratis ac captis:
 commeatus omnis in poteſtatem Cæſarianorum devenit, Strozza cum
 equitatu Montalcinum ſe recipiente. Exinde Senenſes animis fracti, hiſ-
 ce conditionibus decimo Kal. Maij Marignano Cæſaris Legato deditionem
 faciunt: Senenſes in Cæſaris perpetuam clientelam ſe tradunt.

» Is arcem in vrbe, niſi è civium conſenſu, non ædificato. Munitiones ſe-
 » cundùm vrberem extructas diruito. Præſidium Cæſati in vrbe habere,
 » ſuo ſumptu, quot militum ac cuiuſcumque voluerit nationis, liberum
 » eſto. Reipublicæ Senenſis ſtatum pro arbitratu Cæſar conſtituito. Senen-
 » ſibus præterita omnia condonantur, exceptis Cæſaris ſubditis in ea exu-
 » lantibus, ac cum iis militantibus. Franci cum omnibus fortunis, impedi-
 » mentis, ac armis liberè, quò voluerint, è Senenſi ac Florentina ditione
 » abeunto. Exinde duo millia Hiſpanorum peditum Cæſaris nomine vr-
 » bem ingrediuntur, exeuntibus aduerſa porta Frâcis, Italis, ac civibus qui
 » Cæſaris imperium dedignabantur. Tum Marignanus exercitum ad
 » Portum Herculis, ubi Strozza cum valido erat præſidio, ducit. Sed is per
 » cauſam adducendi ſubſidij egreſſus, obſideri volebat. Paulo poſt op-
 » pidum terrâ à Marignano tormentis quaſſatum, mari cum Genten-
 » ſium triremibus ac onerariis ab Andrea Auria oppugnatum, tandem
 » menſe Iunio tertia inuaſione vi capitur, cæſis in oppido circiter quin-
 » gentis viris, multique captis, ac inter hos, Saluiato, Tuſino, Martinen-
 » gio, cum omnibus Gaſconum Griſonumque Præſectis. Hieronymo
 » Fieſco iuſſu Auria caput eſt amputatum. Huius oppidi expugnatione
 » euulgata, proxima quæque ſtatim deditionem faciunt, tandemque vni-
 » verſa Senenſium ditio Tuſciaeque in Cæſaris poteſtatem conceſſit: qui
 » eam cum vrbe gubernandam commiſit Francisco Mendofio Cardina-
 » li. Tum Marignanus Florentiam reuerſus, à Duce Coſmo inſigniter re-
 » muneratur; acceptoque ſtipendio, dimiſſisque pro maiori parte Germa-
 » nis ac Italis, Marignanum ſuæ ditionis apud Inſubres oppidum reuertitur.
 » Eodem ſerè tempore iterùm Turcica classiſ Regi Franciæ ex ſœdere
 » auxilium latura, oram Italiae legens, Plombinum Hetruriæ Tuſciaeque
 » communem portum, iuxtaque cum inſulam Iluam, nunc Elbim, fruſtrâ
 » tentauit. Interim magna abducta hominum pecorūque præda, cum
 » Principe Salernitano Franciæ Regis Legato triremes conſcendens in
 » Græciam abiit. Inter Belgas eorūque vicinos Francos, omnia bellicis
 » tumultibus perſtrebebant; cuius miſeriae finiendæ cauſa, medio inter
 » Cæſarum ac Greuclingam itinere, Legati Cæſaris, Regis Francorum
 » Henrici, ac Regum Angliæ, de pace acturi, conuenere. Sed cum dies

1555

Francia
Strozza
exercitum
laborant.
huius facin-
ore commi-
ſit.

Dedunt ſe
ergo Senen-
ſes Cæſari
huius condi-
tionibus.

Capitur
Portus
Herculis à
Cæſariis
terris in-
uaſione.

Demum
proxima
quæque vni-
uerſa dedi-
tionem fa-
ciunt.

Fruiſtrâ
Legati Cæ-
ſari & Re-
gi Franco-
rum, archi-
tri Angli-
iuxta Cal-
id & Greu-
clingam
de pace a-
gunt.

1555 complures frustra triuissent, re infecta discessere. Cæsar interea Subalpinae ditioni prouisurus, in locum Ferdinandi Gonzagæ, Mediolanensium ditioni præficit Ferdinandum Toletanum Albæ Ducem. Is maximis itineribus è Belgio eò cum amplissimis mandatis profectus, ingentem exercitum breui cogit, ac Vulpianum à Francis obsessum, & ad extremam com meatus inopiam redactum, defendente Cæsare Neapolitano, adueniens cum exercitu obsidione libetat, ingentemque com meatus viam importat; præterea nulla re memorabili pro tanto exercitu triginta millium peditum & trium millium equitum gesta. Nam paulò post, cum Albanus exercitum pro patte dimisisset, & Franci arcem premere pergeret, Cæsar Neapolitanus honestis conditionibus deditionem facere coactus est. Franci Vulpianum decimo Kal. Octobres diruunt, satis sibi in Taurino præsidij esse iudicantes. Exinde Monscauus Francis deditionem facit, præfidiariis cum armis, iisque quæ humeris efferre poterant exeuntibus. Eodem tempore Ferdinandus Gonzaga à Cæsare, restituto honore, absoluitur, ingentibusque donis affectus, acceptoque oppido Santseuerino, ac plerisque aliis in ditione Neapolitana arcibus oppidisque, magno cum honore ac gratia à Cæsare è Belgio discedens, in Italian reuertit. Apud Belgas Rex Henricus Marieburgo ac Maseriæ de firmo præsidio, ingentique com meatus copia prouidet: eò enim Cæsarem vires conuersurum existimabat, quod non contemnendæ eius copie iis in partibus, Duce Mattino Rossemio, coirent. Tandem Sabaudus ad exercitum veniens, arcem Chiueiam ad Mosam sitam insigni operarum diligentia permunit; quadratoque extructo vallo, cum quatuor ingentibus extantibus munionibus, ac profundissimis largissimisque fossis, nouum oppidum Carolomontem, à Cæsare Carolo appellauit. Niuersus cum Regiis copiis opera impedire conabatur; sed adeò castra Sabaudus permunierat, vt frustra omnia tentans, re infecta Marieburgum abiit. Hoc rerum statu ad Carolomontem Martinus Rossemius Porrotae dominus peste obiit. Venit ad castra in eius locum Guilichmus Nassauus Aurantij Princeps; qui perfectis Carolomontianis munionibus, castellum Fagnolium capit diruitque, ac ad Saltorium vicum, loco valde idoneo, alterum ædificat munitque oppidum, cui à Rege Philippo Cæsaris filio, est inditum nomen Philippo-villa, finibus Hannoniæ ac Namurci his nouis oppidis Cæsare consulente. Cum Franci harum munionum extructionem impedire se non posse viderent, frustra tentato Saltorio ac Chimao, ad nouum Hedinum excurruunt, Archatibus minitantes. Pugnatum quoque est mense Augusto mari inter Belgas ac Francos, viginti sex Francorum armatis nauigis ex portu Diepæ, viginti quatuor Belgarum onerarias ex Hispania cum mercibus domum reuer-

*Vulpianum
post longam
volentiam
obsidionem
tandem
Francis
tradidit.*

*Gonzaga
dudum ab
amicis ca-
lucummi op-
pressus, de-
mum à Cæ-
sare cum
multa ho-
mone absol-
uitur.*

*Credetur
ad Mosam
oppidum
Carolom-
ontis, &
Martinus
Rossemius
tunc ibi pe-
ste mori-
tur.*

*Item ex-
struitur
oppidum phi-
lippo-villa.*

XLII. BRAB. V. BELGII VNITI PRINCEPS. 681

reuerentes inuadentibus. Fuit victoria penes Francos, sed valde cruen-
 ra; etenim Belgæ naues harpagonibus inter se connexas tandem, conie-
 cto in puluerem tormentarium igne, incenderunt, se Francosque com-
 muni morte extinguentes. Pauca contractis harpagonibus liberata, la-
 ceræ in Hollandiam rediere. Prætoris ab utraque parte, cum Ducibus
 omnibus qui intus erant, petiite. Superstites Franei quinque ambustas
 Belgarum naues vacuas Diepam in signum victoriæ perduxêre.

1555
 Pugnam
 in mari
 contra 14.
 mercatoris
 Belgarum
 victoria
 fuit Fran-
 corum, sed
 valde
 cruenta.

PHILIPPVS II. HISPAN. REX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XLIII. BRABANTIAE

VI. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta tribus.

O c anno 1555. Cæsar, cùm se corpore deficere senti-
 tet, quod dudum proposuerat, exequi, filiôque Phi-
 lippo Regna Ditionesque omnes tradere statuit. Octa-
 uo igitur Septembris ex Anglia venientem exiecit, &
 in septimum Calend. Nouembres in eam rem Ord-
 nes Belgarum Bruxellam conuenire iubet. Adueniente
 die, primùm, facto manè Sacro, supremam familiæ Burgundiæ auctori-
 tatem (quæ in Ordinis Aurei velleris Principatu consistit) in filium
 transfert. Sumpto prandio, ad Palatij aulam descendit, comitante filio
 Philippo, sorore Maria, Procetum Legatorumque ciuitatum immensa
 turba. Iubente Cæsare exurgens Philibertus Bruxellius Consiliarius, di-
 scersit consilium Cæsaris aperit, causamque præcipuam his verbis adstruit:
 „ Nondum (inquit) ea est Cæsar ætate, quæ rebus administrandis per se
 „ sit inidonea, sed morbo sæuissimo crudelissimoque, cuius immanita-
 „ ti (articulare intelligit) nullæ vires diu resistere, neq; medicina me-
 „ deri valet, oppressus succumbit. Itaque cogitat Hispaniensem aërem
 „ Belgico sibi commodiorem visere, ibique Deo exitum suum com-
 „ mendare, ac filio suo vnico proinde Belgicas Prouincias tradere. Hæc
 „ inter alia, proluxa & insigni oratione Bruxellius. Cuius orationem exci-
 piens

Venit Phi-
 lippus Rex
 ex Anglia
 Bruxellam
 ad patrem
 Cæsarem.

Alia Co-
 mitteram
 sententia.
 tum, quibus
 Cæsar filio
 Belgicas
 Prouincias
 tradidit.

1555 piens ipse Cæsar, in pedes stans, dextera ob imbecillitatem scipioni, sinistra humeto Guilielmi Nassauij Aurantij Principis innixus, membranulâ (quæ capita eorum, quæ in Senatum referebatur, continebat) longinquo morbo affectam memoriam adiuuans, res omnes ab se gestas, & à nobis per tot annos commemoratas, à septimodecimo adolescentiæ anno, quo Hispaniam primum adiit, & in his labores pro Republica susceptos toleratosque summam proposuit, atque à capite (quod aiunt) ad calcem repetiit, ac deinde, cum non ea deinceps vigilantia qua consueverit, Prouincias ob immanem morbum gubernare posset, consulto eas iam filio à se tradi probauit. Addit, non esse theatrum ullum conscientiâ virtutis maius; eâ comite, se Deo sustentare. Porro, si fortè, quod factum nollit, vsipiam transuersum à regula discesserit, id imprudentia humanâ admissum esse, fateri; ideo veniam deprecari. Obtestari autem se in primis, vicinarum Prouinciarum sectis turbulentis ne inficiantur Belgæ. Deinde sublato in cælum vultu, Dei opt. max. numen implorâs, eodémque submisso, filium monens, ejus vt prudenti gubernatione patris molestiæ leuarentur, lenem exclamatiunculam lacrymis terminauit. Quo factum est, vt vniuersus coetus in lameis ac suspiriis iacuerit, donec assurgens filius, Philippus Rex, atque ad patris pedes in genua procumbens, ita ferè reddidit: Indignum se tanto munere esse, sed cum infidèle animo patris, se onus suscipere, omnemque operam posicurum, Belgæ vt auita æquitate gubernentur. Deinde paululum à patre conuerso ore, Galliæ subtexuit, hoc ferè sensu: Quàm vellem, viri nobiles ac præclari, in me perfectior esset huius prouincialis vestræ linguæ notitia, vt sic vobis, quo in vos sum affectu, plenius declararem. Itaque vobis cum abundantissime pro me testatum faciet Antistes Atrebatensis hîc præsens. Qui sine mora iussa exequens, quod Philippus fuerat exorsus, proluxa doctaque oratione pertexuit, omnia optima promittens. Hinc Iacobus Masius, vir eloquens, pro Ordinibus Belgicis hunc ferè in modum respondit: Nequaquam fugere Imperatorem Maiestatem, quàm officiosos, quàm promptos, quàmque fideles usque habuerit Belgas; idcirco non solum admirari admodum omnes, sed etiam perturbari, se, flagrante Francico bello, patrocinio S. M. priuari. Postquam tamen ita Imperatori videatur, eos utcumque recreari auctoritate charissimi filij, nec vniquam Belgas, licet diuturnis depresso bellis, defuturos, quin patrono Philippo filio clientes erunt officiosissimi. Tum honestissime assurgens Cæsaris soror Regina Maria hoc propè sensu est locuta: Tota quidè mente in hanc curam semper incubuisse se, vt delegatam sibi Prouinciam ad eam normam gubernaret, quæ tum fratri tum Reip. commodissima videretur: quod ipsum si minus vsipiam

Insigne d. sum Cæsaris. Non est ullum theatrum maius conscientiæ virtutis. Deinde ob stilatur, in primis Belgæ acuant ab harefidu.

Accipit Philippus, patris ad genua procumbens, Belgæ ac Prouincias.

Summarium eius quod Masius tunc nomine Ordinum perorauit.

Evangelium Regina Maria Belgæ gubernaculis, quoniam fratre Cæsare in Hispaniâ profectura.

lapfa

PHILIPPVS II. HISPANIE REX. XLIII. BRABANTIE
VI. BELGII VNITI PRINCEPS.

1555 lapsa præstitisset, orare obnixè illius errati veniam; nunc se fratri Comi-
 tem in Hispaniam fututam. Hic iterum assurgens Masius, dilaudatæ &
*Masius
 oclis gra-
 tiam Regine,
 Belgas me-
 moris fu-
 turos mo-
 nitorum
 Cæsaris
 recipit: in-
 de Conuen-
 tum solui-
 tur.*
 ad cælum euectæ Reginæ (quod summam diligentiam in Remp. con-
 sultisset) pro Belgis vniuersis, quàm maximas gratias agit, pronittitque
 Belgas admonitionum Cæsarianarum in perpetuum memores futuros,
 Deumque pro eius Reginæq; salute exoratorios. Ita Conuentus soluitur.
 Postridie qui erat sexto Kal. Nouembres, iidem Belgarum Ordines in
 amplissimū palatij locum deambulationi destinatum congregati, hora
 nona ante meridiem, Regem Philippum Equitibus Aurei velleris co-
 mitatum, inque sede ornatissima sedentem, adeuntes, accepto ab eo no-
 uo solemnī sacramento, similiter singularum ei Prouinciatarum Belgica-
 rum absolutæ potestatis Legati, alterum sacramentum, vt absoluro iam
 Principi dicunt. Primū vocati venēre Legati Ducatus Brabantia,
 Limburgi, Lutzenburgij, ac Geldria; deinde Comitatum Legati;
 postremo reliquarum Prouinciatarum: & accepto dictoque sacramento
 ad manus osculum admissi discessere. Cessionis Tabulæ signaræ ha-
 bentur septimo Kalend. Nouembres. Paulò post Cæsar filio Philippo

*Postridie
 Rex Phi-
 lippus, ut
 absolutus
 iam Prin-
 ceps, sacra-
 menta di-
 cis, & ac-
 cipit.*

*Cæsar etiā
 Cæsar filio
 Philippo
 omnia sua
 Regna.*

1556
*Inducia
 faciuntur
 quinquen-
 nales inter
 Philippum
 & Regem
 Franciæ.*

etiam cedit omnibus Regnis hereditariis, seu bello partis, ac quacumque
 ratione quæsitis, Hispaniæ, Siciliæ (antè Neapolim dederat) Sardinia,
 Balcariis, Americæ, ac noui Orbis, idque præsenribus Proceribus, Se-
 cretariis, Consiliariis, ac domesticis Hispanis omnibus tum temporis
 apud Belgas agentibus. Quibus rebus confectis, traditurus se in poste-
 rum Cæsar paterno Dei flagello in immanissimis podagræ cruciati-
 bus, illudque quantū possit diuinis meditationibus mitigaturus, neces-
 saria ad Hispanicam pfectionem quamprimū instrui iubet. Nonis
 Februarij anni 1556. quinquennales Cæsar Rexque Philippus inducias
 pangunt cum Henrico Francorum Rege, his conditionibus: Induciæ
 Nonis Februarij anni 1556. initium habituræ, ac in quinque annos pro-
 ximos duraturæ firmæ tatæque sunt, inque omnibus dictorum Prin-
 cipum Ditionibus terra aquaque obseruanto: ab omni bello, iniu-
 ria ac vi abstinento: alter alterius hosti opem non ferto: quæ quis-
 que occupauit, tenetque, possideto. Subditi hinc inde terra marique li-
 berè commercio, mercaturam exercento, veteraq; tantū portoria
 vestigaliaque soluunt. Bonis agrisque per belli tempus vltro citroque
 pulsī, in plenam possessionem redeunt, quemadmodum & hi quorum
 subditi aduersæ parti militarunt. Induciarum violatorem vita punito.
 Rebelles exulæque Neapolitani Siculique his conditionibus non com-
 prehenduntor. Induciarum leges singulatiū hominum iuribus &
 actionibus non deroganto, sed ius ex æquo exerceo. Duci Sabaudia, in
 iis quæ adhuc possidet, vim non inferto. Franci ad Indias Occidentales, merca-

mercaturæ, bellandi, nec quærendarum Ditionum causa, sine Cæsaris
Regisque Philippi consensu ne nauiganto. Albertus Brandeburgius his
induciis non comprehenditor. Acta transactaque sunt hæc nomine Cæ-
saris Regisque Philippi à Carolo Lalaini Comite, Gubernatore Hano-
niæ, Simone Renardo, Carolo Tisanackio, Philiberto Bruxellio, ac
Schitio Mediolanensi, Cæsaris Consiliariis; nomine Regis Henrici à
Iaspere Colligniaco Ammirali, Abbate Bassfontainæ, ac Abbate
D. Martini, Regiis Consiliariis. Subsignauit Cæsar Bruxellæ, Rex Phi-
lippus Antuerpiæ. Nempe duodecimo Kalend. Februarij Rex Antuer-
piæ in templo D. Virginis Mariæ Ordinem Aurei velleris supplerat,
compluribus solita cum pompa in Equitum numerum adscitis. Cirea
idem tempus Dux Albanus relicto Mediolano, Neapolim profectus
Proregis munere fungi cæpit. Pontifex Paulus ex Carafforum familia
alienior erat à Cæsare, tum à Columniis Cæsarem secutis; quod non ita
dudum Cæsariani, Ducibus Columniis, Caraffam quemdam Neapoli
orta seditione interfecissent. Pontifex factus euocat clientales Ecclesia
Procures, de more sacramentum dicant; citaturque inter alios Marcus
Antonius Columna, tum hac de causa, tum vt crimen patri Alcanio
Columnæ obiectum approbaret, aut purgaret, ne frustra à predecessori-
bus Pontificibus in exilium actus videretur. Marcus Antonius parum
Pontifici fidendum ratus, Neapolim proficiscitur, per Legatum Ponti-
fici clientale sacramentum offerens. Is occasione arcepta, omnes Anto-
nij ciuitates arcisque in potestatem redigit, præsidiiis firmat, Frederi-
cumque Caraffam nepotem ex fratre Paliani Ducem appellat, omnia
ei Marci Antonij oppida donans. Is ad Cæsarem confugiens auxilium
implorat. Facta hæc sine anni præcedentis, certò tunc sibi Franci auxi-
lium Pontifice pollicente. Qui cum videret Francum inducias iam
cum Cæsare Regique Philippo fecisse, Octauium etiam Farnesium Cæ-
sari reconciliatum; agebatur animo. Interea quoque Romæ in carce-
rem coniiicit Pontifex omnes, quos vocabant, Cæsarianos Cardinales,
cum Garcilasco Oratore Hispano; exarmatisque per causam parati sibi
veneni ciuibus Romanis, indies magis magisque ad bellum prorum-
pebat. Itaque in hoc enixe laborabat, induciæ inter Cæsarem Francum-
que initæ quacumque ratione dissoluerentur; quod sequenti obtinuit
anno. Hoc rerum statu Pontifex Antonium Caraffam in Galliam To-
gatam, ac Antonium Tiraldum in Perusinos, vt copias conscriberent,
mittit. Albanus Neapoli Prorex cum prius Cæsaris Regisque Philippi
nomine pro pace omnia frustra tentasset, Pontificios præuertendos sta-
tuens, Neapoli duodecim millia peditum, ac tria equitum millia educit,
rectaque in Latium contendit. Primo incurfu Pontem-conuum, deinde

*Nota, &
tunc tanti
sacram
Induc. Oc-
cidentales.*

*Rex Phi-
lippus Ant-
uerpia
Ordinem
Aurei vel-
leris sup-
plet.*

*Paulus
Quarant
Pontifex
mouet Ca-
marinam
sic excitat
crabrones
et hinc
Paulus sup
bellum.*

*Idem per
sperem si-
bi parati
veneni
Romatos
exarmati.*

1556
Frustrâ
sapi tem
ta pace, Al
banus Meo
puli Pro
rex iussu
Regis Co
lumnarum,
qui a Ca
sarem con
fugerat, in
oppida sibi
à Pontifice
adempta
armis ro
stauit.

Nihilomi
nùs iterum
Legatus
pro pace
Romam
mittitur,
sed in ear
cere uolu
ditur.

Tortu de
pace agan
dam con
stituerat,
sed à parte
Pontificis
nullum co
paruit.

Hinc aper
tum bellu
frustra
obstitit
Pontifici
copiam, Al
banus ip
sam Ro
mam famu
promer
iuit.

Francus
auxilia
Pontifici
promittit,
præuens
inducias
tantum
pro Belgis
palliat.

Frusinum (hodie Frasellono) tum omnia Marci Antonij Columnar oppida recipit, Ascaniumque Cornelianensem ad se à Pontifice transfugientem honorifice excipit: Interea Pontificia copiae septemdecim viro rum millia excedentes in vnum conuenerant, inter quos tria equitum millia, qui clam Franciæ stipendiis metere dicebantur: erant certo pluri mi Franci, sed fama eos iniussu in Italiam venisse ferebat. His omnibus summo cum imperio præerat Fredericus Caraffa, Dux Paliani, Ponti ficis, vt dictum est, ex fratre nepos, ditionis Columnar inuasor. E con silio erant, Carolus Caraffa Cardinalis, ac Petrus Strozza Dux veteranus. Fit interea Albanus certior, Legatum suum Pyrrhum Loftedum Nea politanum, quem ad Pontificem pro pace iterum miserat, in arctissi mum Romæ carcerem coniectum. Quare omni spe pacis abiecta, ad bellum se totu conuertens, subito aduentu Verulum ac Babucum expu gnat, faciuntque deditionem Alatrium, Terracina, Acutium, Fuma, ac pleraque alia Pontificiæ ditionis oppida. Anagnia etiam aliquandiu oppugnata, nocte effugiente præsidio, potitur. Hoc Albani successu mo tus Pontifex, Camillum Vrsinum, quem Romanæ urbi præfecerat, mu nire eam præcepit. Is rebus nullis parcens, suburbia, hortos, vineta, po matia, ac quidquid erat circa urbem deliciarum aut commoditatis, ma gno plurium cum dolore ac querimonia euerit. Circumsistunt hac de causa, ac ob dictoru oppidorum amissionem, multi magnæ auctoritatis viri Pontificem; petentemque pacem Albanum audire dignetur, tan dem impetrant. Mittitur Romam Franciscus Pacæcus. Ad Albanum, ad Cryptam Fertatam castra habentem, Cardinalis Caraffa venire debe bat. Sed deluso Albano, irrisoque Pacæco, nullus à parte Pontificis com paruit, bellumque infestissime geri iterum ab vtraque parte est ceptum. Albanus enim mox in potestatem redigit Præneste, Vicum Valerij, Ty bur, ac Segniam. Pontificij ex agro Piceno Regni Neapolitani fines in festa populatione deuastant, Albanum hac ratione è Latio agroque Ro mano frustrâ retrahere conati. Is enim, occupata Ostia, Romanorum portu, Urbem fame ad deditionem cogere instituebat. Capit & hac de causa paulò post Ardeam, ac Porcianum. Antiates à Pontifice ad Co lumnios deficiunt. Vespasius Gonzaga Cæsarianus Palumbaciam ex pugnât diripitque. Pontifex se breui Latio pulsum iri, Albanique castra ad mœnia Romana visurum conspiciens, Legatos ad Henricum Fran corum Regem pro auxilio mittit, instantibusque cum Cæsare induciis im pettat. Nempe inducias tantum apud Belgas locum habere Franci dice bant. Interea Rex Henricus in vnum coactis sex peditum Francorum, octo Heluetiorum millibus, ac bis mille equitibus, iis præficit Guisè Du cem, Pontificique in Italiam in auxilium properare iubet. Exinde opera aliquot

aliquot Cardinalium in quadraginta dies induciæ fiunt. Secreta enim dicebatur inter Albanum ac Cardinalem Caraffam contracta amicitia, Albani filio notho Ferdinando, aliquot opimis Hispaniæ sacerdotiis promissis. Certe ex eo tempore frigidius bellum fuit administratum, Cardinale Caraffa statim Romam contendente. Albanus, exercitiis partem in captis Latij oppidis relinquens, instante brumia Neapolim quoque reuertit. Guisus interim cum fratribus, Aumale Duce, ac Albeusij Marchione, vel acerbissimis vrgētibus frigoribus, cum exercitu Alpes transiit, sequebanturque cum præter fratres Dux Nemoursij, Brisaccus, Vicomarcatus, Biragus, ac aliquot alij Franciæ veterani Duces; qui mense Decembris Valentiam, vnius diei itinere Medioloano distantem, perueniunt, oppidumque obsident. Dum hæc in Italia fiunt, æstate huius anni Maximilianus Austriæ Archidux, Ferdinandi Rom. Regis filius natus maximus, cum vxore Maria Cæsaris filia, in Belgium ad patrum eundemque socerum contendit. Obuiam ei Bruxellam procedit Rex Philippus, deinde ad portam vrbis Magistratus, Cæsare cum sororibus subsequente, ac vtroque populi ordine Principes debito cum honore reuerentiaque suscipiente: intrant Bruxellam postridie Idus Iulij. Maximilianus cum Cæsare Regeque Philippo transigit de vxoris dote, assignaturque illi ingens pecuniæ summa, quam certis pensionibus Neapoli esset recepturus. Quæ cum tabulis ritè essent consignata, Maximilianus Belgarum Prouinciis Hispaniæque Regnis renuntiat, ac sub finem mensis Augusti cum vxore in Austriam, Cæsari amicitieque in æternum valedicens, rediit. Cæsar verò iterum litteras ad fratrem Ferdinandum perscribit, quibus eum de Imperij cessione certtorem faciebat, utque Cæsaream dignitatem admitteret, petens, rogat simul, Religioni concordiam pacemque summo studio procuret. Iam omnia ad præfectionem Hispanicam erant parata, cum in Zelandiam Cæsar mense Septembri contendit, ac Zeburgo, vbi ventum expectabat idoneum, Legatos ad Germaniæ Septem-viros Aurantium, Sila, ac Haller mittit cum litteris, hæc inter cetera continentibus: Carolus Dei gratia Rom. Imperator, &c. Omnibus ac singulis, &c. Coacti multis magnisque de causis, ac præcipue, quod nos prægrauat, morbis difficilibus implicati, hereditariis ditiones omnes, quod gubernare eas amplius, ut decebat, non possemus, filio nostro unico Regi Philippo tradidimus; cedentesque illi Palatio, ad mare concessimus, tempus in Hispaniam nauigandi commodum expectantes. Propter hunc ergo meum in perpetuum abitum, ad Ferdinandum Romanorum, Bohemiæ ac Hungariæ Regem, fratrem nostrum charissimum, gubernatio sacri Romani Imperij posthac pertinet, ut electum consecratumque Romanorum Regem, nostrumque in Imperio legitimum

Præci magis cum copio summa hinc in Italiam irruunt.

Veniit Bruxellam Maximilianus cum vxore, & de dote cum Cæsare & Rege Philippo transigit.

Cæsar in Zelandiam in Hispaniam nauigaturus, Legatos & litteras in Germaniam mittit, quibus Imperium fratrem Ferdinando resignat.

1556
Causa cur
præfens in
Comitiis
Imperii
non cedat.

num successorem. Statueramus quidem hanc Imperialis potestatis in fratrem translationem, proximis Comitiis præfentes facere, nisi indies ingrauescens aduersa valetudo itineri meam longo terrestri committere inhiuisset. Quare à vobis omnibus petimus, ac secundùm præsentium Tabularum renorem præcipimus ac iubemus, nisi poenam lætæ Cæsareæ nostræ Maiestatis incurrere præoptetis, Romanorum Regi nostri nostro obsequium fidemque debitam præstetis, non aliter quàm nobis, si præfentes essemus. Hæc enim nostra est expressa ac extrema voluntas. Datum adiuncto sigillo nostro Zeburgi Zelandiæ, septimo die mensis Septembris anno 1556. Impetij nostri 36. Cum his renuntiationis cessionisque Tabulis dicti Legati in Getmaniam profisciscuntur, Principum prima Comitia expectaturi, ac in iis Cæsaris voluntatem omnibus exposituri. Cæsat vetò Legatorum non expectato reditu, sed commodum nactus ventum, filium Regem Philippum amplectitur, postremisque ei verbis Religionem Catholicam cum lacrymis commendat, serior quoque grauietque eum admonens, ne Belgas ab exteris opprimi sinat, nisi in calamitosum continuumque se præcipitare civile bellum velit. Tum dato cum lacrymis osculo, salutaris Regum Principumque Legatis, omnibusque Belgarum Proceribus, cum vtraque sorore nauem decimo septimo Septembris conscendit. Comitabantur eum præsidij officisque causa quindecim Cantabricæ onerariæ, viginti Belgarum Hulcæ, ac viginti & vna instructissimæ Anglicæ onerariæ optimè armatæ: sicque tandem feliciter Laredium Biscaliæ oppidi portum appulit; vbi mox in genua procidens, terramque exosculatus, Deo gratias de itineris felicitate agens, ei corpus vt alteri matri commendat; educensque sinu auream cruci affixi Christi imaginem, exosculans inquit: Te duce ro-

1. Visima
ausidem ad
Dnum ora-
re, cum
Hispaniam
felicis nau-
igationis at-
tingeret.

Secundū in
Monasterio
D. Iusti,
D. Hiero-
nymi, loco
solitario
habitationem
elegit, duodecim
tantum assumptis
auxilij causa
famulis, ac ex
iis quatuor
tantum opera
ordinariè vsus,
sororibus
Valledolei
manere iussis.
Sumpserat in
rei familiaris
vsu e tot
amplissimorum
Regnorum
ditissimis
annuis
prouentibus
semel cen-
tum

ties, Christe, cum hoste feliciter congressus, triumphos ac honores reportauit; quidquid inde decoris ac laudis est, tibi qui tribuisti, submisit refero; vtque animæ meæ breui ex hoc corpusculo migratura, felicem exitum profectionemque dare, vt nunc corpori tribuisti, etiam digneris, obsecro. Confluxete statim ad Cæsarem vndique Hispanorum vtriusque Ordinis Proceres: quos humaniter compellans, lectica Valledoletum cum sororibus deferretur; Carolumque ex filio nepotem amplexus, & ad pietatem virtutemque omnem cohortatus, rebus omnibus constitutis, circa anni finem in Prouinciam Estremaduram, haud longè vrbe Placentia, se contulit, inq; Monasterio D. Iusti, Ordinis Eremitarum D. Hieronymi, loco solitario habitationem elegit, duodecim tantum assumptis auxilij causa famulis, ac ex iis quatuor tantum opera ordinariè vsus, sororibus Valledolei manere iussis. Sumpserat in rei familiaris vsu e tot amplissimorum Regnorum ditissimis annuis prouentibus semel cen-

tum millia aureorum ducatorum; è quibus dum vixit, quatuor tantum
 millia infumpfit; reliqua impendit connubio iungendis pauperioribus
 virginibus, iuuandis viduis, pupillis, ac similibus calamitosis homi-
 nibus: vbi cum non integro elapso biennio sanctè pièque vixisset, an-
 no 1558. die qui D. Matthæo sacer est, decimo Kalend. Octobres summa
 animi tranquillitate, corporisque patientia, Deo animam reddidit, pau-
 lò ante auroræ ortum, tertiana febris, quæ è continuis articularis morbi
 doloribus nata in continuam tandem est mutata, extinctus, Sacramentis
 Christianis priùs deuotè munitus. Sepultus est Granadæ, Beticæ vrbe pri-
 maria, iuxta matrè Ioannam ac auum maternum Ferdinandum, auiam-
 que Isabellam. Rex verò Philippus patri, vt decebat, amplissimas Bru-
 xellæ Brabantia celebrauit exequias; idèmq; fecere non solùm Pro-
 uinciæ eius omnes ac Regna, sed vrbes etiam, ciuitates, ac oppida. Tertia
 à Cæsaris morte hebdomada soror eius Regina Maria, Ludouici Hun-
 garia ac Bohemia Regis vidua, Belgarum per viginti quinque annos
 Gubernatrix, fratrem relicto mundo est secuta; cum paulò antè frustra
 desiderio Belgarum tacta, iter Barcionâ Genuam, indeque terrestri iti-
 nere in Belgium facere constituisset, classisq; in eam rem parata staret.
 Leonora verò, altera Cæsaris soror, Portugalliæ ac Franciæ vidua, fratrem
 ac sororem, deserta hac vita, mense Martio præcesserat: cui Henricus
 quoque Franciæ Rex Parisiis summo cum honore iusta perfoluit. Prose-
 cto in Hispaniam Cæsare, Philippus Rex Bruxellæ apud Belgas agebat,
 vxore Maria Regnum Angliæ curante; ad quam sine dubio profectus
 fuisset, nisi missæ à Francorum Rege Henrico in Italiam, Duce Guisio,
 iustæ militares copiæ, suspicionem rumpendarum induciarum inieci-
 sent. Itaque Dux Albanus cum Pontifice Paulo Quarto (vt dicere cœpe-
 ramus) ac Francisco Guisii Duce acriter bellum in Italia gerebat. Mox
 enim mense Ianuario anni 1557. Guisius cum Francorum copiis Miran-
 dolam venit; acceptisq; auxiliis Ferrariæ Ducis (quem Pontifex Eccle-
 siæ Romanæ Imperatorem nominat) peditum scilicet sex millium ac
 sexcentorum equitum, Mediolanensibus ingentem trepidationem inie-
 cit. Verebatur enim Cardinalis Tridentinus, Regis Philippi nomine In-
 subrum Præfectus, ac Ioannes Baptista Castaldus, ne per causam iuuan-
 di Pontificis, Franci imparatos Insu-
 bres inuaderent; quare diligenter
 Mediolanum vicinaque loca muniunt. Dux Cosmus quoque non so-
 lùm vrbi Florentiæ sed vniuersæ Etruriæ similiter timebat. Quare con-
 scriptis quatuor millibus Germanorum peditum, Pisæ aliisque ciuitati-
 bus præsidia imponit; totaque adeò Italia, Pontifice classicum canente,
 ad ingentis belli expectationem expectata, terrorem conceperat, cir-
 cumspectans, quò hi motus essent euasuri. Albanus tam ingentes contra

1556

*Exalto ibi
 num integra
 breuino
 placide sù
 in Domini
 obdormit.*

*Comme-
 morantur
 simul reli-
 qua de Ma-
 ria & Leo-
 nora Ca-
 sari fore-
 ribus, in-
 ter pisi co-
 sideris.*

*Ardet bel-
 lum in Ita-
 lia.*

1557

*Dux Flo-
 rentia sua
 defensorum
 quatuor
 milia Ger-
 manorum
 peditum
 conscribit.*

1557

*Ammirali
Franciæ
per fraudẽ
Duacum
occupare
emacis,
est. Fru-
stra, aper-
ti inducias
rumpit.*

*Omnia
prius ab
Albano
circa Ro-
mam occu-
pata, Pon-
tifex recu-
perat.*

*Magnam
etiam cla-
diti infa-
rent Fran-
ci ditioni
Mediola-
nensi.*

*Obiciunt
se idcirco
Rege Phi-
lippi Du-
ces Parma
& Floren-
tiæ.*

*Item ipse
Columna
circa Ra-
pnam ma-
gnam parte
suam armis
recuperat.*

se copias coire videns, vires omnes Neapoli contrahit. Quin, ruptis hac ratione à Francis in Italia induciis, Rex Philippus, ingentibus in Germania ac Belgio conscriptis copiis, è Belgio Franciam inuadere statuit. Iam enim & sis in locis laspar Colignius Ammiralis Franciæ per fraudem Duacum pridie Epiphaniæ frustra occupare conatus, inducias ruperat, ac in reditu, occupato exustoq; Lensio, magnâ prædam abegerat. Interea in Italia Guisus Valentiam, vnius diei itinere Mediolano distantem, Præfecto pecuniâ corrupto, in potestatem redigit, præfidiariis cum armis impedimentisque in tutum dimissis. Erant autem duo millia peditum: qui Ticinum venientes, decimantur, Præfecto iugulato. Dum hæc fiunt, Dux Paliani ac Strozza Pontificij, quod Albanus cum exercitu Neapoli adhuc esset, eductis Româ copiis, Ostiam cum arce recipiunt; circumlatoque bello, cum nullus in aperto resisteret, omnia Latij oppida ac arces ab Albano captas recuperant. Veneti huius belli spectatores facti, ne in aliqua ditionis parte vis fieret, terra marique præsidia augent, copias cogunt, iisque Sfortiam Pallauicinum præficiunt. Guisus verò Brisaccum ac Biragum iustis cum copiis Mirandolam mittit, inde contra Mediolanenses bellum gesturus. Ipse cum reliquo exercitu ad Ferrariæ Ducem contendit. Constat sociorum Itolorum exercitus viginti millibus peditum ac tribus millibus equitum; adeo ut his iunctus Guisus supra quadraginta virorum millia in aciem educeret. Interea Brisaccus circa Mirandolam auctis copiis, Insubres inuadit, Vallem-fenestram expugnat diruitque, Clarascum per deditionem capit. Cunius sapius oppugnatum tandem Hispani deseruerunt. Nec dormiebat omnino ad hæc Albanus, sed dum conueniunt variis è locis copię, munien- dis necessariis oppidis locisque intentus, hostium consilia explorabat, conatibusque pro parte obuiam ibat. Promotis Guisus copiis, Campilium expugnat diruitque, Ciuitellam obsidione cingit. Coegerat Albanus circiter quindecim millia peditum ac duo millia equitum. Interea Octavius Farnesius Parmæ Dux, à Rege Philippo per Insubriam exercitus Imperator constitutus, acri bello Ferrariæ Ducem vexabar, Octauio suppetias ferente Cosmo Florentiæ Duce. Guisus, desperata Ciuitellę expugnatione, ea deserta, Duci Ferrariæ tormenta remittit. Iam sex millia Germanorum Neapolim venerant, è quibus Albanus in Latium tria millia Marco Antonio Columnæ bellum gerenti in auxilium mittit cum mille quingentis Hispanis peditibus, ac quingentis equitibus; altera tria millia exercitui suo iungit. Marcus Antonius nouis Albani auxiliis animo viribusque auctus Valmontium incendit, Palefanum capit, Palianum obsidet: quod cum liberare Iulius Vrsinus, eductis Pontificiis copiis, vellet, nobili prælio cum Columna æquo loco decertans, vi-
ctus

ctus vulneratúsque in eius potestatem venit, Helueriis ac Germanis pro
 maiori parte cēsis. Inde Columna ad Paliani obsidionem reuersus, com-
 meatus inopia oppidanos arbitriam deditionem facere cogit. Diripi-
 untur ciuium fortunæ, insuperque magna pecuniæ summa vitam re-
 dimere coguntur. Inde & Segina aliquoties oppugnata, tandem cum
 summa clade eorum qui intus erant, expugnatur diripiturque. Dum hæc
 in Latio geruntur, Albanus Guisiusque ad Turturētū castrametati, le-
 uibus indies certabant præliis. Quærebat enim omni ratione pugnam
 Guisius, multis difficultatibus pressus. Id sciens Albarius prælio studio
 abstinebat; dimissisque domum Neapolitanis, Siculis, Calabris, ac vo-
 luntariis omnibus, cum expedito exercitu, traiecto amne Truento, An-
 choratum expugnat, diripit ac incendit, subsequenteque licet Guisio,
 ad alia Pontificiæ ditionis loca exercitum raptat, magnisq; eam incom-
 modis, vastando, populando, sed à pugna temperando, afficit, ratus (vt
 cuenit) hoc belli genere & Francorum vires ardoremque se debilitatu-
 rum, Pontificemque belli diuturnitate, agrorumque & oppidorum va-
 statione ad inopiam redacturum. Edictum etiam paulò antè nomine
 Regis Philippi proposuerat, quo omnes qui Romæ aut in Latio eius sub-
 diti habitabant, exactis quindecim diebus migrare iuebantur, nisi bo-
 nis omnibus mulctari ac proscribi mallent. Qua de causa Roma minùs
 frequentata viscebatur. Motus hisce rebus Pontifex Guisium acceffit, qui
 per agrum Spoletinum ac Tiburtinum Romanam peruenit. Albanus,
 Marchione Treuici in Samnitibus cum Hispanis relictis, abductis Italo-
 rum cohortibus, ad Marcum Antonium Columnam in Latio bellum,
 vt diximus, gerentem contendit, vt è propinquo vehementius Pontifici
 ac Romanis instaret. Itaque res Regis Philippi sensum in Italia se meliùs
 habebant, Francorum verò ac Pontificiorum in petus indies abibant.
 Apud Belgas interea ingentes Germanorum Belgarumque copias, qui-
 bus aliquot etiam Hispanicæ aderant cohortes, Rex Philippus coëgerat,
 iisque suo nomine præfecerat Emanuele Philibertum Sabaudicæ Du-
 cem. Is omnes copias ad Carlomontem congregabat, Francis existiman-
 tibus cum Marieburgum oppugnatum, conuenerantque paulò mi-
 nùs quinquaginta peditum, ac tredecim equitum millia. Regina enim
 Angliæ Maria à Rege marito persuasa, consensu Ordinum Angliæ, re-
 tior Idus Iunij, misso ad Francorum Regem castrensi Legato, bellum ei
 indixerat. Instantibus Augusti Kalendis copiar omnes à Sabauda in
 vnum coactæ progredi incipiunt, sequebanturque Belgarum Proceres
 omnes armis apti, ac è Germanis Ericus Brunswicanus Luneburgi Dux,
 & Comes Suartzenburgius, insignem equitatum adducentes. Tormen-
 torum quoque ingentium magnus aderat numerus, cum necessario ap-
 paratu.

*Fugit Al-
banus pu-
gnam, quæ
Francis ino-
peram prælii
elarguitur.*

*Edictum quod
omnes sub-
diti Regis
Philippi
subditi Ro-
mæ et eiusque
agro disce-
dant; sic
Roma mi-
nus est
negotiorum
frequenta.*

*In Belgio
ingentes
copias sab-
audicæ Phi-
lippi Rex
circa Car-
lomontem
indidit et
iam ab
Angliæ Re-
ge Francos
cum bello.*

1557 paratu. Simulabat Sabaudus se Marieburgum contendere, paruis indies præliis cum præfidiariis certans. Sed mox conuerso exercitu, in Picardiam mouet, oppidumq; Veruinum in itinere diripit incenditque; prætergressusque Guisam, ac haud procul eo castra locans, tridui quietem exercitui tribuit. Quarto die, præter Francorum opinionem, ad Fanum

*Sabaudus aliquid ali-
quandiu simulans,
oppidum
S. Quintini obse-
det.*

S. Quintini, Veromanduorum caput, leuis armaturæ equitatum omnem præmittit; moxque cum exercitu subsequens, ad oppidum castra ponit. Oppidum de rebus necessariis mediocriter erat prouisum, sed non ad tanti exercitus vim diu sustinendam. Sedebat eodem tempore Attignij Anna Mommorantius Fraciæ Comestabilis, cum quindecim peditum millibus ac mille octingentis equitibus. Perspecto Sabaudi consilio, non parum animo turbatur. Statim igitur ad oppidum mittit Iasparem Colligniacum Ammiralem, induciarum violatorem, cum aliquot veteranis Præfectis, paucis equitibus, ac quinque peditum signis. Cum

*Auxilla
omnino à
Francis se-
lucter di-
ctum oppi-
dum sancti
Quintini
iuranti.*

Ammiralis Feram venisset, Hamam contendit, indeque felici conatu cum omnibus Fanum D. Quintini intrat; eademque felicitate Fani D. Andreæ Reguli Legatus cum aliquot peditibus & equitibus est ingressus. Iam Comestabilis cum copiis Francis Attignio Feram processerat, præmittensque Fani D. Andreæ Regulum cum quadringentis grauis armaturæ equitibus, Condæi Principem cum leui equitatu, ac Dandelotum Ammiralis fratrem cum bis mille peditibus, ad oppidum contendere iubet. Habebant Angli sua separatim à Sabaudis castra, ab ea oppidi parte qua Hamam respicit; quo itinere Comestabilis ab Ammirale instructus præsidium maius introducere statuit. Sed Sabaudus, tale quid suspicatus, certas eo loco munitiões erigi iusserat. Ita impeditus Dandelotus, fusus caesusque, cum paucis in oppidum vix euasit. Sabaudus, rebus omnibus paratis, oppidum duobus locis ingentibus tormenta oppugnabat, cuniculisque vallum aggeremque suffodiens in magnum oppidanos discrimen adduxerat, cum Comestabilis per paludes, quæ iuxta Anglica castra oppido adiacebant, militem commeatumque

*Duos
locis Sa-
baudus
murum
quartæ, &
cuniculos
agis.*

introduci posse sperans, eò Feram cum exercitu contendit, inque proximo colle, interlabente amne Sabi, tormenta maiora minoraque constituens, exercitum in acie continebat, castra Belgica, dum miles per amnem introduceretur, tormentis (ut putabat) terrens. Sed cum Franci pedites transmissi pro maiori parte paludosis locis ad genua, multiq; ad vmbilicum vsque absorberentur, paucique in oppidum peruenirent, totisque Belgarum castris arma conclamerentur, Comestabilis Regi exercitum copiasque reliquas seruaturus, redire Feram incipit. Sequitur à Sabaudis iussus abeuntes Lamoralis Egmondij Comes, cum tribus equitum, quibus præerat, leuis armaturæ millibus, præliaque variis locis ciens, hosti

*Parati
Franci to-
tius obse-
sa vbi
sincerere.*

abeunti

abeunti iter morabatur. Resistebant tamen fortiter in tergo quatuor Francorum equitum millia: pedites cum tormentis intentissimo passu iter fugæ simile faciebant. Territi enim fuerāt, multitudinem copiarum Belgicarum, præter opinionem, maiorem ex colle conspicientes. Sabaudus Egmondium cum Francis non infeliciter manus conferere intelligens, vniuerso equitatu, qui quinque millia non excedebat, educto ceteri enim paulò antè pabulatum magno numero erant profecti) auxilio progreditur, relicto Megæ ac Swartzenburgij Comite cum Conrado Bonneburgio ad castrorum custodiam. Sublequebantur Sabaudum iusto passu peditum aliquot legiones. Habebat Comes stabilis Duce Rhijngrauio duas Germanorum legiones duodecim virorum millia continentes, ad hæc quinque millia peditum Francorum, quatuor equitum millia, ac quindecim maiora tormenta. Sabaudi equitatus Francos equites ab vno, Egmondius ab altero latere inuadens, cum impetum diu sustinere, ob conceptam antea animis formidinem, non possent vniuersum enim adesse Belgarum exercitum existimabant) post acrem dimixtæ tantum horæ pugnam, solutis ordinibus, in præcipitem omnes fugam aguntur, ac in præcedentes citato passu proprios pedites illati, simulque dispalati, in diuersa abeunt. Maior peditum pars proiectis armis, dedicationem facit, equitibus in propinquam Bauaiæ oppidi siluam pro magna parte euadentibus. Perière è Francis circiter tria virorum millia, ac inter hos clari nominis, Ioannes Borbonius Anghiani Dux, Franciscus Vicecomes Turonensis, Plenora ac Gelaius, præter minores Nobiles Prefectos. Grauius vulnerati in Belgarum potestatem venere, ac captiui obiere, Baro Chianderius, Guronius ac Gulanieus. Captus est ipse Comes stabilis Anna Mommorantius, in altera clune vulneratus, ac cum eo duo filij, hic Mombruni, ille Meruij Dominus, Dux Longauillæ septemdecim annorum adolescens, Ludouicus Borbonius Monpenserij Dux in capite fauciatus, Fani D. Andrea Regulus Franciæ Marefcalcus, Ludouicus Gonzaga Mantuani Ducis frater, Comites, Rochefocautius, Rhijngrauij, Westerburgius, Herbenaius, Barones, Curtenij, Vassij, Lanflacij, Rochæ, Cœnomanni, Obignij, Iallianij, Bironij duo, Mouij, Arbogasti, Rochefortij, Bortesij, Schenuij, Eldainij, Elstræi, cum maxima parte Præfectorum & Signiferorum; ad hæc circiter quatuor peditum millia: ceteri, vt diximus, ad proximum nemus, aut ad oppidum Feram euasere; inter quos fuere, Ludouicus Borbonius Condzi Princeps, Comites Sancetæ ac Villarsij, nonnullique alij. Tormenta maiora minoraque omnia, cum impedimentis nobilique supellestile, capta fuere. Signa pedestria relata quinquaginta duo, equitum grauis armaturæ octodecim, leuis viginti quatuor, cum trecentis plaustris bellico apparatu

*Pugnauit
necesse fuit
inter eos
Francos, &
in primis
Comites
Egmondia-
nos.*

*Post pugnam
dimidia hora
Francos, sal-
utis ordi-
nibus, in
fugam se
conuertunt.*

*Cass. Fran-
ci circiter
tria mil-
lia, & in-
ter hos pla-
res prima
nobilitati.*

*Capti præ-
ter Com-
stabilem,
& Mare-
fcalcum,
omnes alij
plurimi
Duces &
Comites,
quorum
hic nomi-
na: & pro-
prij ad
quatuor
millia.*

1557
Ex Belgii
desiderati
sanctum
allegoria.

Cum Rex
Philippus
in castra
venisset,
oppidum
eribus locis
oppugna-
tur, & ex-
pugnatur.

Rex Fran-
cia in op-
pugnatio-
nem venit:
huius, vultu
que copias
colligit.

Pergit Rex
Philippus
alio citius
quodam
oppida
Franco
aduenire.

paratu onustis. A parte Belgarum circiter octoginta tantum cecidere, ac inter hos clarioris nominis Comites Spiegelbergij ac Waldec, nec non Ludouicus Btederodius Haurencutij Baro. Vulnerati, sed non lethali- ter fuere, Petrus Ernestus Mansfeldius, Ericus Brunswicanus, ac Beue- ræ Dominus. Decertatum est die decimo Augusti. Secundum hanc pu- gnam Rex Philippus, comitatus Ferdinando Gonzaga, decrepito fere veterano Duce, Comiteque Penbrochi, Cameraco in castra ad Fanum D. Quintini veniens, mox tribus locis oppidi murum tormentis quassa- ri, aperiri que, tum acriter oppugnari iussit: & quamquam paulò ante Dandelotus cum quadringentis adhuc militibus obscura nocte intras- set, tandem expugnatur, Megani Comitis Wallonum legione ab vna parte, Hispanis ab altera, Anglis tertio loco signa vno eodemque tempo- re inferentibus: quibus præliis cum aliquot essent ab vtraque parte inter- fekti, inter Meganos cecidit nobilis eius legionis Legatus Brancionius Burgundus. Cæsi sunt præfidiarij fere omnes; ciuibus, direptis fortunis, parcitum. Capti sunt Iaspar Colligniacus Ammiralis, Barones Mornèi, Iamaci, Fani D. Remigij, Hunij, Rambullij, & Bruelij. Dandelotus à cu- stodibus ad oppidi prædam discurrentibus solus relictus, effugit. Cap- tum est Fanum D. Quintini mensis Augusti die vigesimo sexto. Fran- cus tanti oppidi, totque Ducum clade permotus, ex Italia cum copiis Franciscum Guisæ Ducem euocat; ipseque Compendij equites pedi- tesque è fuga colligens, nouum insuper militem conscribit, operaque Niuernij Ducis proxima oppida firmis præfidiis munit. Proposuit etiam per vniuersum Regnum edictum, quo Nobiles omnes ad constitutum diem Compendium ad castra conuenire, armis equisque instructi iube- bantur, nisi albo Nobilium expungi mallent. Parisienses quoque in co- hortēs ac legiones distributi arma alacriter induerant. Omnium enim erat opinio, Regem Philippum Parisios ducturum. Sed is, misso Ioanne Lignæo Arenbergi Comite, cum parte copiarum arcem inter paludes si- tam, Chastelettum nomine, exeunte Præfecto Salinacto cum trecentis præfidiariis capit. Rex Philippus iusto ad Fanum D. Quintini relicto præsidio, castra Hamam mouet; cuiusque arcem aliquot diebus acriter oppugnans, pridie Idus Septembres deditione capit. Tum Rex Henri- cus citatis equis Guisium virgere, ac ad iter accelerandum incitare non desinit: Sabaudus verò Nouiodunum ac Chaunium in potestatem redi- git. Rex Philippus Anglos, persolutis stipendiis, domum dimittit, ingen- tibus donis Penbrochi Comite ornato. Scoti enim à Francis concitati, eorumque auxilio adiuti, collectis copiis, Angliam vastabant. Sed is vastationis fuit euentus, vt paulò post ab Anglis ingenti prælio victi, adque interiora Scotiæ retri, mox facta pace, arma posuerint, Rege Philippo vbique

vbique victore. In Italia enim Pontifex quoque de iam dictis victoriis
 certior factus, videntque Guisium in Franciam redire, pacis auctores
 quater circumspicereque incipit. Tandem, Venetis Florentiaque Du-
 ce satagentibus, Albanus Pontificiae existimationis causa, pacem prior
 petit. Consentit Pontifex de conditionibus agatur. Mittuntur ad Alba-
 num Sanctiorius ac Vitelloccius Cardinales, quorum opera Caraffa
 Cardinalis ac Albanus Cauas conuenete, vtetque promittens, legiti-
 mum se Principis sui negotiorum Procuratorem statuerunt. Pontifex di-
 ctum Caraffam, Rex Philippus misso Diplomate Albanum constituit.
 “ Tum hac formula pacis leges firmantur : Rex Philippus aut eius Lega-
 “ tus à Pontifice anteaكتورum veniam petit. Pontifex, renuntiato fœden-
 “ Francico, Regem Philippum in gratiam recipit. Vrbium, oppidorum,
 “ ac arcium munitiones vtrunque bona fide reddito, omnibusque ac sin-
 “ gulis sua restituit, excepto Marco Antonio Columna, Ascanio Come-
 “ tio, ac Comite Balnæo, quorum causam Pontificis ac Regis Philippi iu-
 “ diciario arbitrio committit. Palianum in potestate Carbonij Neapoli-
 “ tani sequestris cum præsidio detingentorum peditum communi sum-
 “ ptu constituit, donec communi consilio de eo aliquid fuerit decretum.
 “ Guisio cum Francis copiis liberum iter, sine maleficio eunti ac neces-
 “ satia ementi, in Franciam singuli per suas ditiones concedunt. Tum Al-
 banus post Idus Septembres sub noctem Romam ingreditur, exceptus-
 que est magna populi lætita; quod victoriam in manu habens, pacem
 petiisset. Inde ad Pontificis pedes osculandos admissus, veniam secun-
 dum pacis leges petit, obtinetque; & pro Ferdinando filio notho insi-
 gnem Hispaniæ Priotatum impetrans, insuper donatur omnibus capti-
 uis. Tertio quàm ad urbem venerat die, discedit, perque Hetruriam Nea-
 polim versus iter instituens, Florentiæ Ducem Cosinum allocutus, Senas
 proficiscitur, urbem eam ac ditionem, iubente Rege Philippo, in pote-
 statem Ducis Cosimi heredumque eius constituens, nil ex amplissima
 prouincia Rege Philippo sibi seruante, præter Vrbatellum ac Portum
 Herculis. Post hæc Pontifex in memoriam reuocans, se concitatore duos
 Christiani orbis potentissimos Reges induciarum fœdera abruptisse, iis
 serio conciliandis animum conuertit. Mittit in hanc rem ad Henricum
 Regem, Antonium Titiultium Cardinalem, ad Regem Philippum in
 Belgium Cardinalem Carolum Caraffam, vtque pacem quoquo modo
 concilient, adniti iubet. Albanus Neapolim profectus, parte copiarum
 dimissa, reliquos contra Ferrariæ Ducem (qui pacis Pontificiæ conditio-
 nibus non fuit comprehensus) mittit, ipseque tandem ea de causa Caie-
 tam venit. Sed aduersis tempestatibus, ne in ditionem Ferrariensem ir-
 rumperet, est impeditus. Quare Mediolanum profectus, ibique ver ex-
 specta-

1557

Guisio ex
 Italia re-
 notato, cir-
 cumspicere
 incipit
 Pontifex,
 quemodo
 pacem am-
 parret.

Agensibus
 Venetiis &
 Florenti-
 nis tandem
 hæc leges
 pacis inter
 Pontificem
 & Alba-
 num con-
 stituan-
 tur.

Albanum
 osculante
 Pontifice
 pedes, pro
 Ferdinan-
 do filio no-
 tho insi-
 gnem His-
 paniam
 Priotatum
 impetrat.

Pontifex
 conciliandis
 mittit Ro-
 gem Hispaniæ
 & Franciæ.

1557 spectaturus, copias in hiberna distribuit, interium Figuarolam à Rege Philippo Cardinali Tridentino in Insulubrum Præfectura substitutum, suscipiens. Tum Ponsonem, eicctis Francis, ac alia pleraque munita loca recipit, agrumque Derthonensem ac Alexandriam à Francorum populationibus liberam reddit. Moritur in mense Nouembri Bruxellæ Brabantiaë Ferdinandus Gonzaga, vir belli pacisque artibus clarus. Hic postquam Pauli Tertij Pontificis, ob cæsum filium Petrum Ludouicum Farnesium, implacabilem iram vitasset, in tantam animi formidinem incidit, vt nemini fideret, sempérque, etiam solus, inuitusque caput obuerteret, oculósque in omnem partem conieceter, ac quoscumque ignotos vidisset, vt percussores clam submissos, suspectos haberet. Exinde Rex Philippus Figuarolam Legatum ad Pontificem mittit, Insulubria verò præficit Suecia Duce, arci Mediolanensi Alfonso Pimentellum.

Mori Ferdinandum Gonzagæ fratrem viceram, & mura de eo.

Guifius ex Italia veniens, nunc Lutuburgium, nunc sanctum Quintinum praeferre se velle artificiose simulat.

1558

Mox Calatum, quod in Anglorum tunc erat potestate, ex improviso obsidet.

Conditiones quas Calatum Guisio traditur, referimus Guicciardino.

Guifius interea cum Francorum Germanorumque copiis (Italis Ferraria Duci relictis) sequente Petro Strozza, in Franciam contendit. Vbi cum in Veromanduos patum se effecturum consideraret, communicato Regi consilio, bellum Anglis inferendum, Caletumque tentandum censet. Vt verò Belgas Anglosque ludificaret, Niuernium cum parte copiarum in Lutzenburgios præmittit, Arloniumque obsidere velle simulat, præcipit, Ipse Hamam ac Fanum D. Quintini premere velle fingit, commeatúsque inopia ad deditionem cogere. Sed præter omnium opinionem, ipsis Kalendis Ianuarij anni 1558. conuersis contra Caletum copiis, nulla molestia, Portus introitum *Rijsbane* nominatum, exiguo præsidio munitum, sine sanguine occupat; indeque copias contra oppidum ducens, constitutis torquentis muros quatit, arces munitis locis ab Anglis edificatas, præsidarius metu deditionem facientibus, aut se subducentibus, recipit. Tum Ducfortius Caleti Præfectus vix moram facit, quin iniquissimis legibus, ne vna quidem expectata inuassione, vt vitam aurumque seruaret, oppidum Guisio decimo Ianuarij aperit, non sine ingenti proditionis suspitione, quòd Anglicam classem subsidium adferentem in conspectu haberet. Guicciardinus conditiones inter alias has fuisse asserit: Ciuibus incolisque quocumque videatur commigrandi libera potestas esse: ex tota nihilominus ciuitate quinquaginta, quos Guisius nominabit, apud victores captiui detinentor. Milites in Britanniam traiciunt, signa tamen militaria omnia, instrumentaque bellica cum omni apparatu in loco integra relinquit. Aurum, argentum, æs, merces, suppellectilia omnia, denique bona mobilia arbitrio voluntatiue Guisij subiacent. Et concludit: Atque in hunc modum turpissima illa præsidiorum socordia extinctionem quamdam Anglorum genti in Francia attulit. Hæc Guicciardinus. Inde ad oppidum Chuinam, in quo Hispa-

quo Hispanorum ac Anglorum medioere erat præsidium, Guisus ducit, continuaque tormentorum verberatione murum vallumque disijciens, tandem per vim in oppidum perrumpit, civium parte obruncata, ceteris cum Gressio Anglorum ac Mondragonio Hispanorum Præfecto in Arcem se recipientibus: quibus cum Guisus viam pararet, vitam, libertatem, arma cum impedimentis pacti, deditionem faciunt. Franci vero oppidum cum Arce solo æquant. Interea Niuernius, paucis apud Lutzenburgios receptis Arcibus, in Campangam regreditur, locaque aliquot à Sabaudis capta, & nondum munita recipit. Rex Henricus successu Guisij animo recreatus, Parisiis conventum agit, ingensque auri pondus ab omni hominum ordine impetrat. Nono Kal. Iunij Delficus Franciscus Regis Henrici filius natu maximus, annum ætatis decimum quintum ingressus, uxorem ducit Mariam Scotiz Reginam; è qua moriens liberos non reliquit. Interea Carolus Lotharingæ Cardinalis cum Christierna Caroli Lotharingæ Ducis matrè, Regis Philippi consobrina, de pace inter Reges incunda cum Antonio Perrenoro Antistite Atrebatensi diligenter, sed sine fructu, tractant. Rex enim Henricus, iustis coactis copiis Theonuillam, munitissimum Ducatus Lutzenburgij oppidum, acriter oppugnabat. Habebat Rex viginti quique peditum ac quatuor equitum millia. Administrabat omnia Legatus Guisus, iuuantè Caltrorum Magistro Petro Strozza. Inicio Iunij tormenta producuntur, magnoque in muris facto hiatu, turrim per paludes aggressus occupat, indeque in agna oppidanis detrimenda infert. Qua re commotus Quaribbius Theonuillæ Præfectus, rum etiam quòd Philippus Mommorancius Hornæ Comes, frustra Lutzenburgo auxilium inmittere esset conatus, decimo Kal. Iulij honestis conditionibus deditionem facit, cum non pauci è Francis tormentorum oppidanorum globis essent discepti, aut leuibus præliis interfecti, interque hos ipse Strozza, ad inspicendum oppidi situm cum Guisio obambulans, fortuito tormenti globo traiectus. Franci Theonuillæ, dum muniretur, herentes, tria equitum millia Lutzenburgum mittunt, exploratum quid animi ciues prædialiijque haberent. Sed à Mansfeldio ac Hornio, qui intus cum magna manu erant, repulsi, ad castra rediere. Inicio Iulij Guisus Arlonium ducit. Sed prædialiij loco diffisi, incenso oppido, discessere: Franci munitiones diruere, ac deinde aliqua quædam minora loca subegere: Dum hac ratione Franci apud Lutzenburgios bellum circumferunt, Thera Dominus, qui Petro Strozza in Marefalei dignitate successerat, ei parti Francici exercitus præficitur, quæ Caletum ac Guinam expugnaret, ibique, dum Caleti munitiones perficiuntur, relicta erat. Perfectis munitionibus, novas peditum equitumque copias veteribus addit, cumque duodecim peditum ac duo equitum

1558
Idem Guisus
nam vi ob-
pugnatus,
mor &
Arx dedi-
tur.

Franciscus
Delficus
Francia
duxit Ma-
riam Sco-
tia Regi-
nam.

Obfidem
Franci
Theonuillæ
tam in di-
tione Lub-
nanbar-
genfi.

Diditque
eadem
cum ei fug-
curri non
potuisset.

Nnn millia

1558
*Alia pars
 Franci in
 vltimam
 Flandriam
 inuadunt.*

*Capiunt
 Duynkerck
 ham &
 Bergas di-
 mi P. 1560.*

*Occurrit
 Francis
 Insa Regis
 Egmondij
 & alijs.*

*Ne elab-
 ent Fran-
 ci, iter eu-
 prapipit.*

millia coëgisset, Caletum profectus, in maritimam Flandriam ei vicinam contendit, hac ratione Regis Philippi vires in diuersas partes distracturus. Cum ad flumen Ha, quod Gfeelingæ Oceanum influit, traieciisset, magnam rusticorum manum cum paucis militibus transitum impedire conantem, in fugam conijcit. Tum Greuelingam ac Borburgum prætergressus, posttridie Kalend. Iulij Duynkerckam peruenit: dumque de deditione colloquuntur, Franci, alia parte transscenlis muris, oppidum capiunt, eadunt obuios, diripiunt ac incendunt. Eadem fuit fortuna Belgarum D. Winoci. Vnde Neoportum vsque excurrentes, omniaque in prædam verrentes, ferro igneque passim in Flandria sæuiunt. Rex Philippus duobus exercitibus à Francis vno tēpore diuersis locis oppugnatur, verens ne Guisus Thermo se iungeret, Sabaudum cum copiis, Guisio transitum impediturum, Namurcum mittit, donec è Germania conuenissent copiae. Sed Guisio diutius quàm expectarat apud Lutzenburgios hærente, Lamoralem Egmondij Comitem Flandriæ Gubernatorem cum Belgicis copiis Thermo se opponere iubet. Egmondus vndique in vnum collectis Belgis, comitante Ponto Lalaino Bignicurtij Regulo, Rentij Marchione, ac non paucis veteranis Præfectis, in Francos tendit. Thermæus Duynkerckæ ex articulari morbo decumbēs, exercitum Greuelingam, indeque Caletum iter conuertere iubet. Sed extrema Egmondij diligentia celeritateque coactus, ad flumen Ha, loco munito castra ponit, ad quæ mox Thermæus quoque, quamquam maximis teneretur doloribus, accessit: Egmondus enim vix quarta milliaris parte à Francis confederat, certabāturque singulis momentis velitariis pugnis, crescenteque in horas Belgarum exercitu, cum se Thermæus bteui numero inferiorem futurum conspiceret, postero die summo manē, decescente maris æstu, amnem Ha, aquis tunc ferè destitutum, supra Greuelingam transit. Egmondus hostem è manibus elabi, nisi arte celeritateque vteretur, considerans, infra Greuelingam suas transmittit copias, iuxtaque Slusas Caletanas minori capto circuito, Thermo à fronte instructis aciebus occurrit, qui necessariò pugnandum videns, cum se suosque tormentis maioribus (quibus Egmondus ob celeritatem destituebatur) ex præscripto belli munisset, ad alacriter pugnandum eos est cohortatus. Belgas pedites ducebant Pontus Lalainus Bignicurtij Dominus, ac Reussij Comes, Germanos Hilmarus Munichusius, Hispanos ac Wallones Carualus. Adueniente hac ratione Egmondio, non retentur Franci, sed explosis tormentis, cladem Belgis non exiguam inferunt, occiso Egmondij, cui insidebat, equo: qui statim altero conscenso, Francos inuadit, tempusque iterum onerandorum tormentorum, magistris cæsis aut fugatis, eripit. Tympanis ac tubis sonum ingentem edentibus, primò omnes

omnes equites, deinde & pedites acriter ab vtraque parte concurrentes, ¹⁵⁵⁸
dubio diu Marte dimicant, multis vltro citroque cadentibus ac faucia- <sup>Pugnatur
dus dicto
latere.
tandem
victoria</sup>
tis; statariamque pedites, ac mox etiam aliquot equites pugnam incun-
tes, atroci inter se manu animoque sæuiebant; Germanis tamen, qui Fran-
cis militabant, frigidius rem gerentibus. At à parte Belgarum pedites
Frisij eorumque vicini constantissimè fortissimèque depugnabant. Eue-
nit autem, dum maximè pugna feruet, vt decem Anglicæ militares na-
ues, maria prope Greuellingam explorantes, cum æstu ad ostium flumi-
nis Ha appellerent: qui audito clamantium ac pugnantium dissono fra-
gore æsono, quid rei sit explorant. Certiores de veritate, amnis ostium
<sup>Hand part
tappet ad
villam
quod con-
tulerunt</sup>
intran, dispositiq; secundum ripam ordine aliquot nauibus, præmonito
Egmondio de amica classe, tormentis Francorum terga impetūt. Vbi vr-
gentes acriter à fronte Belgæ, cum eos ardorè remisisse sentirent, renoua-
to impetu, tandè equitatum omnem in fugam agunt: quem statim sub-
secuti pedites, victoriam Egmondio Belgisque reliquere. Pugnantes è
Francis, cecidere circiter ad duo virorum millia, sed multo plures in fuga
ab equitatu & rusticis fuerunt interfecti. Periere etiam multi in amne
& mari, è quibus Angli ducentos piscati, in victoriæ signum, cuius pro
parte auctores erant, in Angliam auxere, ac sepeliere. Capta sunt tria
millia, ac inter hos Marscalcus Thermæus in capite fauciat, Calerius Præ-
fectus, Annibaldus Moruillierius, Villebonius, Sniertpōtius, viri illustres.
<sup>Ceciderunt
Franci
pugnantes
duo millia,
plures in
fuga, capta
tria milia:</sup>
Pugnatum est ad ostium fluminis Ha, in ipsis propè maris æstuariis, ter-
tio Idus Iulij. Tormenta impedimenta que omnia, tam allata quam de-
prædata, cum signis omnibus militaribus capta. Desiderauere Belgæ cir-
citer quadringentos viros, ac inter hos Peluij Dominum cum nobilibus
aliquot Præfectis, ne de inuenta gloriarentur victoria. Guisus intel-
lecta Thermæi clade, suscepti itineris institutum deferens, alia via in Pi-
cardiam ad Regem Pierreponti copias colligentem se confert. Conue-
nerant interea vndique Regis Philippi copię, habitoque delectu ad tri-
ginta peditum ac quatuordecim equitum millia censebantur. Cum ijs
copiis Rex Philippus castra haud procul Dorlano ponit, illud oppugna-
re se velle simulans. Ex aduerso Rex Henricus, Pierrepontij haud procul
Ambiano castra locat, sæpius hinc inde amnem Authiam transmitten-
tes, paruisque præliis vires experientes: Vbi cum per tres continuos fere
menses munitis castris sese Reges continuissent, iterum Christierna Lo-
tharingię Ducis mater de pace mentionem inferre incipit, idemque an-
nitebantur Franciæ Proceres superioribus præliis capti: Interim in Italia
non quiescebat Dux Sueffæ Insubrum Præfectus, sed in vnum coactis
decem peditum ac duobus equitum millibus in Francos Subalpinos
ducit: Centalliumque oppidum valde munitum obsidens, tandem post
<sup>Interdū
Rex Phi-
lippus in-
gessit
exercitum
colligi.</sup>
<sup>Opposuit
Francus
fuerunt. hoc
tempus vigi-
lanti
per alia per
tres menses
cestrati.</sup>
N n n 2 aliquot

1558 aliquot dierum validam oppugnationem, territis præfidiariis, ad dedicationem cogit, diripit, incendit, ac diruit, commeatum, qui ingens erat, ac tormenta Cuniū ac Fossanum transfretens. Deinde Pischarij Marchionem equitum Præfectum, cum aliquot peditum cohortibus Roccauionem, oppidum à Francis valdè munitum, mittit, quod is, cæso præsidio, expugnans, Hispanos imponit. Tum exercitum ad Montem Caluum ducens, expugnat, diripit, præsidioque imposito munit. Hinc Casalim in ditionem Montferratensem mouet. At ob ingentes oppidi munitiones, firmissimiūque præsidium, instante autumno, diuturnam obsidionem instituire noluit, sed Vico Martini permunito, firmoque præsidio imposito, vt Casalensis infestus esset, suisque præsidio, Mediolanum reuertitur. iam enim de pace apud Belgas inter Reges agi cettior quoque erat factus. Circa finem mensis Iulij Angli classe centum nauium instructa, quæ decē peditum millia vehebat, Duce Ammirale Milordo Clintonio, in altum dant vela. Iungunt se statim eis viginti Belgatum onerariæ maiores optimè armatæ, quibus præerat Ammiralis Wackij Dominus. Coniuncti Franciæ littora legunt, tandemque in Britones militum partem exponunt. Sed cū sine ordine disciplinaq; ad prædam discurrent, raptaque ad naues descendent, Chersimonij Regulus, excita Nobilitate, ac subitariis aliquot eductis peditum cohortibus, in palantes ex inopinato inuehitur, eadem non exiguam facit, multos capit, prædamque quæ in naues nondum erat perlata, recipit. Angli Belgæque ad naues cōpulsī, sublatīs anchoris, hī in Angliam, illi in Belgium, malè habiti, magno cum dedecore reuertuntur. Sub idem ferè tempus consensu Regis Philippi pacem in Italia faciunt Parmæ ac Fetrariæ Duces, vtrò citroque occupata restituentes. Interea de pace inter Reges ineunda diligenter ab ijs, quibus res erat commissā, laborabatur, iamque spes affulgebat, rem confici posse, præsertim Angliæ Reginæ Legatis enixè satagentibus, cū subito tristis ad Abbatlam Sereampiam, quò Pacificatores conuenerant, adfertur nuntius, Mariam Angliæ Reginam, Regis Philippi vxorem, mense Nouembri, nullis genitis liberis, è viuīs excessisse. Obierunt eodem hoc anno mense Martio in Hispania, Leonora Franciæ ac Portugallicæ vidua, eiusdem Philippi Regis amita, itemque pater Carolus pridem Cæsar, decimo Kal. Octobris, de quo plenius ante biennium prænarrauimus; deniq; altera amita Regina Maria, Hungariæ vidua, tertia à fratris Caroli morte hebdomada: qui tristes nuntij pacis negotium in mensem Ianuariū sequentis anni reiecerunt, vtroque Rege interim externos milites dimittente, subditosque in præsidia distribuyente. Liberatū eodem mense Nouembri Anna Mommorancius Comestabilis Franciæ Belgico carcere, pro redemptione numetatis quinquaginta auteorum liliorū milli-

*Dux Suis-
sa in Alpi-
bus pro
Rege Phi-
lippo loca
quedam
recuperat,
q̃ munit.*

*Expeditio
quedam
naualis
Anglorum
& Belgarum in Bri-
tanniam
minorē,
sed inglu-
tia.*

*Pacem in
Italia fa-
ciunt Parmæ ac Fe-
trariæ Du-
ces.*

*Seribit
tur quoque
de pace in-
ter Hispani-
am & Fran-
ciam,
subscribit
nuntij de
morte An-
gliæ Regi-
niæ, Cæsa-
ris, & So-
uerani, in
sequenti
anno ne-
gotia reg-
nant.*

millibus. Kalend. Ianuarij anni 1559. obiit Christienuſ III. Daniæ Rex, succedente illi filio Frederico, pauloque poſt etiam moriente Chriſtier-
no II. Daniæ Rege viginti quinque annis captiuo. Die 14. eiufdem men-
ſis Eliſabeth foror, ſed non vterina, defunctæ Mariæ Angliæ Reginiæ, ex
Anna Bolenia, de qua ſuprà, progenita, per vniuerſum Regnum præco-
nis voce Regina proclamatur, moxque inauguratur 17. Kalend. Februa-
rij. Poſt inaugurationem (vtar verbis Guicciardini) magnis comitiis
Senatus ad urbem Londinum ex conſuetudine cum haberetur, multis
obſtinata alreſcarione conſumpris menſibus, ægrè tandem eſt dimiſſis.
Verſabatur verò omnis in eo controuerſia, Eſſerne aliquid de ſtatu Reli-
gionis Chriſtiænæ mutandum, innouandumve. Vniuerſum Sacerdo-
tum collegium cum parte Nobilitatis maxima nihil de inſtitutis maio-
rum immutari debere, magna contentione tariocinabantur. Verùm Re-
gina, quæ cum nurricis lacte ſuxerat nouam Religionem, alueratque ha-
ctenus liberalibus ſtipendijs doctores imbibere inſtitutionis, aliter ſen-
tiebat; ſequēbanturque eam plerique populares omnes. Itaque poſt in-
utile nimisquē longam rixam, quidquid Sacti homines Primatēſque
mulri togaffent, ſeu diſſidium verira, ſeu vt ſuis inſeruiret affectibus, Re-
gina, reſciſſis Actis ſorotij, Ediētum quod Eduardo Rege latum erat, ne
Romano Pontifici poſthac obrempereſſetur, paucis immutaris clauſulis,
retulit ac reſtituit. De Iconomachiæ porro negotio tunc quidem eo Se-
natus nihil eſt actum: verùm non multis interiectis diebus, populari in-
ſolētia Diuūm Imagines omnes è templis ſunt reſixæ ac dirutæ, excepta
ſola figura Chriſti cruci affixi, quam domeſtico in ſactario erectam re-
ſeruauit Regina; ſicque femina (quam in Eccleſia nec loqui patitur A-
poſtolus) Eccleſiæ Anglicanæ caput coli eſt iuſſa. Hæc Guicciardinus.
Nonis Februarij Carolus Lotharingiæ Dux in vxorem ducit Claudiam,
alteram Henrici Franciæ Regis filiam, dudum ſibi deſponſatam, nuptiæ-
que Pariſiis ſummo cum apparatu pompaque ſunt celebratæ. Menſe
Ianuario de pace Regum Legati acturi ab vtraque parte iterū conue-
niant. Erant nodi, & non minimus ille de reſtituendo Anglis Caleto,
quod Rex Philippus Anglis gratificaturus nō parum vrgebat, cum Me-
turius fortè interuenit, nuntium adferens, Eliſabetham Angliæ Regi-
nam, veritam (quod ſe Religionē à paſtoribus diſcrepare animo ſciet) ne
eius legitima haberetur ratio, diuerſo in conciliabulo, inreſceſſore Ca-
ualcante Flotentino, pacem cum Franciæ Rege conſtituiſſe, eiſque feciſſe
liberam poſſeſtatem vtendæ ciuitatis Calenſis, ea ſummatim lege, vt
exacto octennio Britannos in poſſeſſionem vetetem Rex reſtitueret. Sin
minùs, quingenries mille aureos appenderet; eaſque vt ſarta teſta eſſent,
obſides interim daret quatuor ex Francica nobilitate, quos Regina opraſ-

*Eliſabeth
ex Bolenia
proclama-
tur Regina
Angliæ.*

*Edictum
in Angli-
a Romano
Pontifici
poſthac ibi
obrempere-
ſſetur.*

*Regina, ut
ſumma ſit
Eccleſiæ
Anglicanæ
caput, ibi
conſtituta
eſt.*

*Transſiit
Anglo-
rum Fran-
ciæ de Cal-
eto.*

1559

*Deum
Hispanum
& Fran-
cum quoque
concilian-
tur his lo-
gion.*

*Curet
terq; ex-
tingui ho-
resis, Gen-
eris Gene-
ralis au-
derant.*

*Ab anno
1551. bella
capta red-
dantur o-
mnique co-
fatu quo
nunc sunt.*

*Reddat
Francus
Ecclesia
Leodienſi
Buloniſi,
Fraiſur,
Lenam.*

ſet. His conuentis intellectis, cum cetera ſatis inter Reges conuenirent,
in deſperatiſſima vulgi ſpe, apud Cameraceſium optabilem Reip. pacem
tertio Nonas Aprilis Legati fecerunt his præcipuis conditionibus: Pacis
induciarumque leges, quæ inter Reges eorumque prædeceſſores fuere ini-
tæ, ac quales eæ ad annum uſque 1551. petmanere, firmæ, ſtabiles, ratæ
que ſunto, niſi in quibus noua hac pactione aliter ſtatuitur. Pax firma,
abſoluta, æternaque inter Philippum II. Hiſpaniatum, ac Henticum II.
Francorum Regem, eorumque Regna ditioneſque quocumque terrarum
ſitas, ſubditosque cuiuſcumque generis ſexus ac conditionis eſto. Vt-
que Rex omnibus foederibus, quæ ad alterius læſionem redundare poſ-
ſent, renuntiato. Vt Generale Chriſtianorum, ſactorum profanorumque
Procerum conuocetur habeaturque Concilium, ortæque in Religione
heræſes extinguantur, ratioque inferendi Turcis belli ineatur, vterque Rex
laborato. Subditi vtrò citroque liberè commeanto, mercaturam faciun-
to, portoria veſtigialiaque vetera tantum perſoluunto, priuilegiis ac im-
munitatibus ſolitæ vtuntot. Sactæ ptoſanæque conditionis homines ad
bonorum poſſeſſionem, vt nunc ſunt, reuertuntor, Siculis, Neapolitanis
ac Mediolanenſium exulibus exceptis. Rex Philippus Regi Henrico Fa-
num D. Quintini, Chaſteletum, Hamam, quæque inde dependent, om-
niaque alia Franciæ ditionis, ab anno 1551. à ſe aut Cæſare Carolo oc-
cupata, reſtituito. Rex Henricus Regi Philippo Theonuillam, Marie-
burgum, Iuoſam, Damuillerium, Mommedium, cum ijs quæ huc ſpe-
ctant, reddito, omniaque quæ à dicto anno in hunc uſque diem Rex Hen-
ricus eiſue Legati occupauere: neque licitum ſit, munitiones hinc inde
factas diruere nec minuere, ſed tantum è ſingulis commeatum, appara-
tumque belli omnem liberè auferre. Ager ditionis dirutæ Terowanæ,
quæque eò ſpectant, Francici iuris eſto, ea tamen lege, vt numquam eo-
dem in agro nec loco oppidum aut munitiorem ædificare Regi Henri-
co nec eius ſucceſſoribus licitum ſit. Sacta bona Terowanenſia omnia
æqua portione diuiduntor, vnaque pars Antiſtiti Fani D. Audomari, al-
tera Antiſtiti Boloniænſi, impetratæ conſenſu Summi Pontificis, conce-
duntor. Rex Henricus Eccleſiæ Leodiænſi ciuitatem Lonenſem, Fraiſ-
nenſem, ac Bullonenſem reddito. Ditio oppidumque Heſdinum, quæ-
que ei debentur, Regi Philippo eiſque ſucceſſoribus in perpetuum ma-
nento. Comitatus Fani diui Pauli Dominæ Tuteuillæ redditor. Comita-
tus Charoloij, quæque eius ſunt iuris, Regi Philippo, vt ad ſucceſſores
tranſmittat, reſtitutor, Regi tamen Henrico eiſque ſucceſſoribus patro-
nali in eo manente iure. Duci Mantuano Marchionatus Monferrati ab-
ſolutè redditor; ſubditis tamen, quòd Regi Henrico adhæſerint, frau-
di non eſto. Ciuitas Valentia ditionis Mediolanenſis, Arce non im-
minu-

„minuta, euectis bellicis tormentis ac comineatu, Regi Philippo red-
 „ditor. Genuenses Rex Henricus in amicitiam admitto, omniaque quæ
 „in Italia Corsicæque eripuit, restituito, præteritæque defectiones Corsi-
 „cis apud Genuenses incommodo ne sunt. Rex Henricus vniuersa di-
 „tione Senensi absolute cedito. Nobiles ignobilesque, quæcumque hoc
 „bello partem sunt secuti, indemnes sunt. Rex Philippus Elisabetham
 „Regis Henrici filiam natu maximam vxorem ducito, cum ea in dotem,
 „nomineque paternæ maternæque hereditatis semel quadringenta millia
 „aureorum liliorum accipito. Emanuel Philibertus Sabaudia Dux Mar-
 „garetam Francicam Regis Henrici sororem vxorem ducito, cui illa in
 „dotem adferet Ducatum Berrij, fruitura tantum ad vitam; qua de causa
 „Rex ei semel persoluet trecenta aureorum liliorum millia. Altero post
 „publicatas pacis huius leges mense, nuptias Sabaudus celebrato: quibus
 „absolutis, ei Sabaudia ac Bressæ Ducatus redditor. Tum etiam Comi-
 „tatus Bergeij, Veronniæ, Motiennæ, Conocali, Tarentasæ, Batcelon-
 „nettæ, Principatus Pedemontis, Comitatus Astensis, Marchionatus
 „Cheuræ, Dominium Languesij, Galleresij, Comitatus Nicææ ac Barre,
 „omnesque ditiones, quas olim pater Carolus Sabaudus possedit, cum iis
 „quæ aliqua ratione ad hæc pertinet, restituntur, excepto Turino, Quiet-
 „sio, Pinerolo, Chinai, ac Villanova Astensi, cum eorum finibus ac iuris-
 „dictionibus; quæ tamdiu Rex Henricus suis præsidis obtinebit, donec
 „controuersia inter Francorum Reges ac Sabaudia Duces iam olim mo-
 „re, fuerint sopita: id verò vt proximo triennio fiat, Rex Henricus curato,
 „Rex Philippus similiter Duci Sabaudia, quidquid in eius ditionibus
 „præsidio obtinet, exceptis Vercellis ac Asta, statim reddito; ea verò suo
 „sumptu præsidis obtineto, donec Rex Henricus quinque dicta oppida
 „retinuerit, nec diutius: interim Sabaudus in dictis oppidis nihilominus
 „officia sacra profanaque confetto, censûsque Ducales percipito, ac cum
 „vtroque Rege pacem amicitiamque colito. Restitutionem locorum, de
 „quibus his legibus est actum, hac ratione facito: Rex Henricus altero
 „mense à die huius initi ac conclusi fœderis numerando, Sabaudus omnia
 „quæ ex fœderis formula debet eis ac ultra Alpes, Genuensibus item in
 „Italia ac Corsica reddito, quatuor à Rege Philippo receptis obsidibus,
 „quos Rex Henricus nominabit; qui in eius potestate manebunt, donec
 „Rex Philippus à sua deinde parte conditionibus satisfecerit; id autem fiat
 „intra proximum mensem, ex quo Rex Henricus fidem liberarit, tum ob-
 „sides recipito. Hæc acta, transacta, ac subsignata Cambresij tertio No-
 „uaris Apulis à Ferdinando Aluaresio, Albæ Duce, Guilielmo Nassauo
 „Orangij Principe, Ringomio Siluano Comite Malitano, Antonio Per-
 „renotto Antistite Atrebatensi, ac Viglio Zuichemio Præside Arcani

Rex Phi-
 lippus
 Franci-
 scus, Sa-
 baudus se-
 rex vxor-
 em ducito.

Pater: Rex
 Sabaudus
 alba, ut
 dem resti-
 tuit, tan-
 tum pauca
 alba ad
 rempus in
 eorum ma-
 nibus ma-
 neuere.

Prior Fra-
 nci (acce-
 pit) tamen
 ab Hispa-
 niæ quæ
 vltra obsi-
 dibus) his
 legibus sa-
 tisfacte.

1559

*Publicatur
vbiq; de
pax incre-
ditibilis om-
nium lati-
ta.*

*Deſponſa-
tur ſolemn
pompa Eli-
ſabetha
Francica
Regi Hi-
ſpaniarū.*

*Henricus
Francica
Rex in ha-
ſiludio
vulnera-
tur.*

*Vndecimo
poſtea die
ex vulnere
moriſur.*

Concilij; à parte Francorum à Carolo Lotharingæ Cardinale, Anna Mommorancio Franciæ Comeſtabili, Iacobo Albanio, Marchione Froſlacquij, Fani D. Andreæ Regulo Franciæ Mareſcalco, Ioanne Moruillerio Anriſtite Aurcliano, Claudio Laubelpina Haurhering Domino, Regiis Conſiliariis. Paulò poſt ipſi Reges ſubſcribere, ſigillaq; maxima appendi iuſſere. Idem vtriuſque filius natu maximus, Carolus ac Franciſcus fecere. Mox Cambreſij ac Cameraci pax, ac deinceps per totum Belgium ac Franciam, incredibilibus hominum gaudiis ac triumphis publicatur. Exinde ſatiſfaciendis conditionibus vrrimque ſe accinxere. Rex Henricus, anrequam loca promiſſa redderet, obſides, vt conuentum erat, à Rege Philippo petiit, accepirq; Ducem Albanum, Ducem Arcuenſem, Principem Orangij, ac Comitem Egmondij; qui menſe Iunio huius anni in Franciam proſecti, pacta coniugij inter Regem Philippum ac Eliſaberham Francicam inita, abſoluere; deſponſaturq; 9. Kaland. Iulij, ſtipulante Albano pro Rege Philippo, nupricq; Regia magnificenria Pariſiis celebrantur, armato Egmondio cum ſponſa cubante. Sequenribus diebus equeſtri ludicro certamine Principes Procerſq; concurrunt. Decretum erat, vitandæ inuidiæ cauſa, Francicum Francis, Belgæ cum Belgis ac Hiſpanis concurrerent. Rex Henricus in armis exercitariſſimus cum variis Franciæ Proceribus, multis contractis ingenti concurſu haſtis, vires ſumma ſpectantium cum laude ſepiùs demonſtrarat. Poſtremò Gabrielem Mongomerij Baronem ad concurſum cogēs, cum vtetque haſtam ſummo honore in concurrenris pectus confregiſſet, euenit, vt diſſilientis rupræ lanceæ fruſtum in dextrum Regis oculum per caſſidis foramina, oculis ſeruicenia, ſeu illam ipſam caſſidis fenestram non ſatis clauſam, curſus violentia adaſtum, ſerè ad cerebrum penetraret, adeoq; grauiter membranas cerebri obuoluerent vulneraret, vt vndecimo poſt die, ſeprimo nimirum Idus Iulij, ætatis anno quadrageſimo ſecundo, ſummo omnium cum luctu è viuus diſcederet, ad extremum uſque ſpiritum integris uſus ſenſibus. Quin vocatis ante mortem in cubiculum Emanuele Philiberto Sabaudia Duce ſororeq; Margareta, iungi eos à Sacerdote, ſe inſpiciente audienteq; iuſſit; omnia ei in Sabaudia ac Pedemonre, ſecundùm inire pacis formulam, reſtitui præcepit. Rex Philippus, de ſoceri Regis infelici caſu certior factus, ſtatim Pariſios mittit Andream Veſalium Medicorum ac Chirurgo- rum eius temporis facilè Principem. Sed contra letale vulnus ars nec ſolertia humana quidquam valuit. Idibus Auguſti ad Fanum D. Dionyſij Rex perlatuſ, iuxta prædeceſſores ſepelitur. Decimo octauo Auguſti Romæ obiit Pontifex Paulus IV. De eius morte ſic Guicciardinus: Tercio Idus Sextiles Romæ Paulus IV. Pontif. Max. in viuus eſſe deſijt.

desijt. Quo opere subleuatus Romanus populus, & vniuersa ditio eius subiecta imperio; miris modis exultabat: nec enim solū propter nimium acerbam illam hæresum inspectionem, Inquisitionēque, quam ipse instituisse, verū etiam propter bella, propter exactiones, propter insolentiam ac nimiam quamdam in Repub. agnatorum licentiam, eo Pontifice, vniuersæ Clieſiæ opes supra modum erant depreſſæ. Itaque. Sufficitur illi demum mense Decembri ipsis Iesu Christi Natalitiis festis Ioannes Angelus Medelinus, Marchionis Marignani, viri strenuè sæpè antè commemorati, nunc paulò anrè mortui, frater germanus; assumptoque nomine Pij Quarti, mox Carolum Caraffam Cardinalem in carcerem conijci, conuictumque de ingentibus sacrilegiis, furtis, aliisque facinoribus, in carcere strangulari iubet. Hactenus ferè Pontus Heuterus. Exinde Florentius Vanderhaer per annos aliquot succedet. Pace (inquit ille) constituta, Rex Catholicus, quod Cæsarem partem mense Septembri aſſiſerat, quod de Africanis præſidiis, Hispaniæque occultis motibus timebat, Hispanias cogirabat. Ad mensem Iulium Conuentum Prouinciarum Ordinibus atque inaurati Velleris Equitibus Gandauum indixerat: antè enim quàm Zelandiâ in Hispaniam nauigaret, sufficere in locum demortuorum equitum novos Equires cupiebat, Ordinibusque de sua professione, de Parmensi Ducissa à se ad regimen Prouinciarum delecta, de Religione, ceterisque de rebus loqui constituerat. Postremus Aurei velleris Conuentus Antuerpiæ fuerat habitus anno 1555. Post eum diem mortui erant Equites quatuordecim. Supererant triginta duo notiores Belgis hi, hocque ordine adscripti: Ferdinandus Imp. Carolus Hispaniarum Princeps, Maximilianus Austrius Boëmiz Rex, Philibertus Sabaudiz Dux, Ferdinandus à Toledo Dux Albæ, Cosmus Medicus Dux Florætiæ, Octavius Farnesius Dux Parmæ, Petrus Ernestus Comes Mansfeldij, Ioannes Comes Bossuti, Lamorallus Comes Egmondanus, Ioannes à Ligne Comes Arenbergij, Ioannes Lanoius D. Molembasij, Philippus Croius Dux Arschoti, Carolus Baro Barlaymontij, Philippus à Stauele D. Glaionij, Carolus Brimæus Comes Meghemi, Philippus Mommoracius Comes Hornæ, Ioannes Marchio Bergensis, Guilielmus Nassouius Princeps Orangij, Ioannes Comes Frisiz Orientalis. Istis allecti hoc conuentu hi: Franciscus Franciæ Rex Dux Urbini, M. Anronius Colomna Dux Paliani, D. Aslicourtij, D. Tourcoignij, Marchio Rentei, Dominus Montignei, Comes Lignij, Antonius Lalaignius, Comes Hoochſtatanus. Conuenit hoc veteri ac solemni ritu peracto, cum Prouinciarum Delegatis agere Rex cepit. Verba Regis nomine in eam senrentiam facit Episcopus Atrebatensis, vt de Regis in optimos subditos præclara voluntate nonnulla prolocutus, libentissi-

1559

*Dux diti &
Pontifex
Paulus IV.
succedens
Eio IV.*

*Pontifex
Philippus
profectus in
Hispaniam
& quare.*

*Indicis in
eam veni
Gandavi
Comitis
Ordinam
& Equitibus
Aurei vel-
larum.*

*Ordinis
Equitibus
tunc præ-
sentum
iur. vi.
sententiam.*

*Cruciat
eo conu-
ntu & hi
Equitibus.*

1559

*Oratio Re-
gi nomen
ad Ordines
habita.*

*Constitu-
tur ab eo
Ducissa
Parmensis
Belgij Gu-
bernatrix.*

*Vult Rex
tam Par-
mensi quàm
Ordines
coercendis
hæreticis
adjuvare.*

*Querimo-
nia contra
Regem &
Hispanos
tunc vulgæ
instituta.*

*Rogantur
& dicunt
Ordines
singuli sua
sententiam.*

benèssimè mansutum fuisse in Belgio Regem ostenderet; si non ex Hi-
spaniarum necessitates fuissent exortæ, quibus subveniri, nisi Rege præ-
sente, non posset. Duce[m] Sabaudia[rum] supremam Belgij Præfecturam præ-
clare administrasse; curanda nunc tandem illi proptia. Op[er]asse Regem
vti filium ex Hispaniis accersitum summæ rei præficere liceret, multas
extitisse causas, cur id ante suum in Hispanias reditum facere Rex min[us]
potuerit. Diu itaque hac de re cogitantem in eam sententiam Regem
discessisse, vti Ducem Patmæ sororem suam Belgiam natam coram assli-
dentem Duci Sabaudia[rum] substitueret. Datent itaque operam Ordines,
vti quo Regem oporteret, eo Dux Parmæ obsequio co[le]retur. Tum in
eum sermonem Atrebatensis est ingressus: Vicinarum ditionum cõplu-
res nouis de Religione dissidiis laborare; non posse non eorum Regem
meminisse, quæ discedens Cæsar, audientibus Ordinibus imperasset, qui-
busque de rebus motiens testamento stûdiosè cauisset: Parmensi itaque
id Regem imperasse, Religionem Catholicam tueretur, easque leges ex-
actè obseruaret, quibus de hæreticis coërcendis Cæsar atque Rex cauis-
sent; velle vti & Ordines huius quoq; in se rei cutam susciperent. Postre-
mò, quòd sibi maioribusque obsequentes semper extitissent, quòd pecu-
nias liberaliter contulissent, magnas pro hisce Regem habere gratias, li-
bentissimèque, cum id rerum necessitas flagitabit, in has Prouincias re-
ditum. Hæc præcipuè Atrebatensis. Vulgus iacat, promississe singulis
septennijs reuersurum in Belgium Regem; sed nec ipse Metrius, nec
quisquam, quem legi, id habet. Iam diu erat mussitatio, plus apud Re-
gem in Hispaniis natum & educatum Hispanos posse, (verba sunt Van-
dethatij) quàm vel Cæsar iis tribuisset, vel Belgarum meritis conueni-
ret. Cæsarem Belgis Belgam, Hispanis Hispanum, Germanis Getma-
num, Italis Italum extitisse: Regem contra vniuersis semper esse Hispa-
num, ministrisque Hispanis quàm ceteris vti libentius; multa Hispanos
in Belgas dicere, quæ ferre ingenuos homines non oportet; offensum-
que aliquando iis sermonibus Cæsarem, Regi, Orangio Bossutiòque
præsentibus, dixisse futurum (ni eaueat) vt Hispanorum consiliis res
Belgica subuertatur. Accedebat nunc, (quod Belgio tutissimum vi-
deretur futurum) vti Comitem Fetix, Sectararios Vergam & Etafo, eo
sit cum imperio Rex relictus, vt nisi iis auctoribus constitui de Repu-
blica res nulla posset. Rogati itaque Ordines Regi vt responderent, eas
singuli sententias dicunt; Rogandum esse Regem, petegrinum vti mili-
tem Belgio eduat; præsidii non nisi Belgicis vratur; cõsiliis de Repub.
petegrinos non adhibeat. Mensis itaq; Augusti die septimo, cum in eam
quam dicebamus sententiam Ordinibus Rex esset locutus, tum Botlu-
tius, vrbis Gandauensis Pensionarius, pro toto eo conuentu Regi rem
propo-

„proponit, peregrinæ militiæ incommoda atque mala commemorat,
 „Theonvillam, Mariebutgum, deserta ab inquilinis oppida præfidiario-
 „rum Hispanorum insolentia ostendit, Belgicorum militum fidem mul-
 „tis exemplis docet. Rogare itaque Ordines vt Cæsaris exemplo muni-
 „tionibus peregrinos deducat, ea loca Belgis committat. Hinc in eum ser-
 „monem Borlutus ingreditur, alienum futurum à vetere forma Reipub.
 „indignum Belgarum fide atque virtute, si peregrinos homines ad publi-
 „carum rerum curam Rex sit adhibiturus: postulare itaque Ordines, vt
 „ne rem eam Rex committeret, quæ Regi inutilis, genti Belgicæ oppro-
 „brio sit futura. Quæ cum Borlutus dixisset, subratum (vti homines
 „suspiciabantur) de sede Regem surrexisse accepimus (alridem Auctor)
 „atque eo digresso, in eam sententiam locutum Ducem Sabaudix, vt Or-
 „dinibus peregrinæ militiæ discessum polliceretur, verbis nihilominus eos
 „leniter increparit, qui de Regis voluntate aliter vel sentienti vel loque-
 „rentur, quàm illius in Belgas præclarum studium mceretur. Constituti
 „hi Prouinciarum Belgicarum Rectores: Petrus Ernestus Mansfeldiæ
 „Comes, Ducatus Lutzenbutgensis Legatus seu Rector: Carolus Bri-
 „mgæ Comes Meghem, Geldriæ & Zutphaniæ: Lamoralius Comes Eg-
 „mondanus, Flandriæ & Artesiæ: Guilielmus Nassouius Otangiæ Prin-
 „ceps, Hollandiæ, Zelandiæ, & Vltraiectionis ditionis: Ioannes à Bergis,
 „Marchio Bergæ ad Zomam, Hannoniæ, Valencenæ & Cametacellij:
 „Florentius Mommotancius, Dominus Montigny, Hornani frater, Tor-
 „naci & Tornacesij: Ioannes Mommorancius Dominus Courtirij, Insu-
 „larum, Duaci & Orchinij: Ioannes à Ligne Comes Arenbergij, Frisiæ &
 „Transiulaniæ: Carolus Barlaymontius, ditionis Namurensis: Ioannes
 „Comes Frisiæ Orientalis, ditionum Transmosanarum: Comes Horna-
 „nus, Ammiralis seu Præfectus maris, eratque cum Rege in Hispaniam
 „profecturus. Et abantiæ, Mechliniæque, veteti instituto nullus datus est
 „Præfectus; quòd hic ipsa suprema Præfectura esset, nisi quòd Antonio
 „Lalaiguo Hoochstratæ Comiti, Mechliniensis ciuitatis cura ex parte
 „fuerit commissa. Ita Rex Gandauo in Zelandiam contendit, comitanti-
 „bus omnibus Belgarum Proceribus, Ordinumque Legatis; commo-
 „dàmque nactus tempestatem, 6. Kalendas Septembris nauem conscen-
 „dit, paucisque diebus Latedum Cantabriæ oppidum, vno continenter
 „afflante Aquilone, appulit.

1559

Orani Re-
gem, qua-
tenus de-
misit pere-
grinos, ipsi
Belgæ op-
pida &
Arces ob-
mittantur.

Pollicetur
Rex disces-
sum pere-
grinæ mili-
tiæ, ita a
tamen si-
milis.

Nominat
omnes Bel-
gæ, qui
Prouinciarum
singulas
regunt.

Nouit
in Hispani-
am.

ANNALIVM BRABANTIÆ TOTIVSQ. BELGII
TOMI PRIMÏ ET SECVNDI FINIS.

INDEX

INDEX RERVM

I N

A N N A L I V M

B R A B A N T I A E

T O T I V S Q V E B E L G I I

T O M V M P R I M V M E T S E C V N D V M .

*Numerus paginam, littera a principium, b medium,
c finem paginae, designant.*

AARON Rex Persarum mittit
Carolo Magno Imperatori
elephantem & alia munera.
52 c, 55 b
Abbas S. Bertini à Brogenfibus
capitur. 473 c
Abbatum electiones quoniam &
qualiter Henrico IV. Imp. à Callisto Papa con-
cessa. 109. b, c.
Abbatia de Aquis Ludouico Germanico cum
fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum inua-
denti assignata. 88. c
Abbatiarum inuasores causae multorum malo-
rum in Gallijs. 74. c
Abbenbroeckius à Maximiliano, Romanorum
Rege, Eques creatur. 469 b
Abbo donationem Caroli Martelli S. VVilibro-
do fictam subsignat. 31. b
Abbo Floriacensis Abbas errorem de mundo
tunc interituro & Iudicio vniuersali futuro,
confutat. 161. b
Abdirama Saracenorum Rex Endoni aduersus
Carolum Martellum suppetias ferens, cum
trecentis octoginta milibus perimitur. 31. b, c
Abdiramam Saracenorum Rex Gerundam Hi-
spaniae inuadit. 65. b
Abrotix pagus Transalbanos à Carolo Magno
obuenit. 50 a, 53. a
à Godefrido Danorum Rege bello petuntur.
55. b, c
Abulaz Rex Hispaniae pacem cum Carolo Ma-
go Imp. init. 56. b
Acon à Christianis expugnata. 153. a

Ada Theodorici Hollandiae Comitiss filia Ludo-
uico Comiti Loffensi nubit. 140. b
Adalbero, siue Albero, frater Godefridi Barbat,
eligitur Episcopus Leodiensis. 108. c
vanè laudatur. ibidem.
quando obierit, & ubi sepultus sit. 111. a
Adalbero Geldriae Comitiss filius Leodiensis Epi-
scopus creatur. 112. c
S. Lamberti ope Bullonium castrum Raginol-
do adimit. 217. a
Adalbertus cum fratribus aduersus Eberhardum
eiusque fratres ad pugnam procedit. 121. b
Episcopum VVirtzburgensem depopulari ibid.
à Ludouico Imp. captus, capitis reus agi-
tur. ibid. c
Adalgisus Hibernus qua occasione in Belgium
venit. 15. a
Adalgisus filius Desiderij Longobardorum Re-
gis, patre à Carolo Magno capto, Constanti-
nopolim fugit. 48. a
Adalhardus Comes Carlomanno defuncto Ca-
roli pariter sequitur. 46. a
Adalhardus cum fratribus aduersus Eberhardum
eiusque fratres dimicis capus decollatur. 121. b
Adelfonfus Magnus Gallie in Hispania Rex
quando clauert. 100. a
Carlie filio Regnum cedit. 119. c
sub eo vt Dux exercitus militans, praclaram
de Muris victoriam reportat. 130. a
Adela filia Lantgranij Thuringiae Henrico II.
Brabantiae Principi XXII. nubt. 182. a
ipsa cum dyobus filiis Henrico & Godefrido
Affligemensem locum ad extruendum inibi
A A Mona-

INDEX RERVM

- Monasterium libertate donat. 195.a
 Adela, aliàs Adelia, siue Atheleida, Godefridi
 Ducis filia, Hætico Anglorū Regi nubit. 208.c
 Adelbertus Bremensis Archiepiscopus Henrico
 Regi puero assentando, quantæ apud ipsum
 auctoritatis fuerit. 186.a
 Adelbertus, siue Albertus, Tusciæ Comes Ro-
 mam intradens, Ioannem VIII. Pontificem cu-
 stodiæ mandat. 96.a, b
 Optimates Romanorum Carlomanno fide-
 litatem iurare cogit. ibid. b
 Adelhardus Corbeiensis quis qualisve fuerit.
 45.c, 46.a
 coniurationis in Ludouicum Imp. in simulatus
 in exilium mittitur. 61.c
 ab eodem reuocatur. 64. b
 Ado cum fratribus Radone & Dadone quando
 & ubi floruerit. 5.c
 Monasterium exigit. ibid.
 Ado affinis Pipini Regis Francorum Mechli-
 niam ab eodem dono accipit. 39.a
 5 Rumoldum perhumanè hospitio excipit.
 ibidem. b
 eius benedictione ex prius sterili ei filius na-
 scitur. ibid.
 Ado Viennensis quando floruerit. 73.c. 79.c
 Adobodrii defensionem molientes à Ludouico
 Lotharii Imp. fratre domiti. 72.b
 Adolphus Colonienſis Archiepiscopus pacem
 inter Theodoricum Episcopum Ultraiech-
 num & Comites Hollandiæ & Geldriæ com-
 ponit. 239.a
 Philippum Imp. coronans, à Pontifice sacris
 amouetur. 140. b, c
 Adolphus Leodiensis Episcopus Haram siue
 Harne Falcoburgensis agri castrum euerit.
 306.c. 307. b
 terram Regis Bohemiæ in Comitatu Lutzen-
 burgensi vastat. 307. b
 Bouiniam obsidet. 308. a
 in Leodienses bellum parat. 309. a
 Adolphus Burgundus Belgij Admiralis. 543. b
 Adolphus Cilius, Præfectus Atrebatensium.
 450. b
 è sacro Fonte nomine Cæsaris suscipit Philip-
 pum I. filium Maximiliani. 453. c
 Adolphus Gelder, parrem Arnoldum integro
 sexennio captiuum detinet. 437. c
 à patre propterea, vendito Ducatu Carolo Au-
 daci, exheredatur. ibid.
 ad perpetuos carceres damnatur. ibid.
 è carcere Contracensis eoductus, Flandris, in bel-
 lum cõtra Gallos proditurus, præficitur. 451. b
 ad Tornacum in pugna occiditur. ibid. c
 Adolphus Hollitiæ Comes nouas colonias ex
 Brabantia & vicinis locis in Vandaliam ac Va-
 griam ducit. 225. a
 Adolphus Montensis Comes ad expeditionem
 sacram se accingit. 245. a
 ius suum ad Limborghensem Comitatum Ioan-
 ni Brabantiz Duci vendit. 284. b
 Adolphus Nassauus renuntiat Rex Romano-
 rum. 288. c
 cum Guidone Flandriæ Comite, Eduardo An-
 gliz Rege & aliis cõtra Philippum Pulchrum
 foedus init. 292. b
 ne Flandro auxilietur, immenso auri pondere
 à Francorum Rege corruptitur. 293. a
 ab Alberto Austriæ Duce in prælio occiditur.
 293. a, c.
 Adolphus Nassauus à Visba Geldriz ac Zutpha-
 niz Gubernator à Maximiliano constituitur.
 457. c.
 Adolphus Raustainius à filio Philippo Suisam
 intrare non permittitur. 487. c
 moritur. 488. a
 Adolphus à VValdach Hugoni, in Episcopatu
 Leodiensi sufficitur. 294. b
 moritur, sed non sine veneni suspitione. 295. a
 Adrianus II. Nicolao in Pontificatu succedit. 86. a
 Lotharium Regem Romam venientem hono-
 rificè excipit. ibid. b
 eundem & sequaces eius omnes inter Missa-
 rum solemnias grauiter obestatur. ibid. c
 Carolum Caluum à Lotharingiæ intrusionem
 frustrat dehortatur. 87. c
 iterum pro iure Ludouici Imp. apud patruos
 eius instat. 88. c
 imò excommunicationem minatur, sed paruo
 cum fructu. 90. a
 Adrianus IV. Anastasio IV. in Pontificatu succe-
 dit. 223. a
 Adrianus Florentij Cardinalis, à Carolo Austria-
 co, Rege, Hispaniz Prorex creatur. 547. b
 rebelles Hispanos comprimere aggreditur. ibid.
 Fonseca, vi contra rebelles exercitum ducat, in-
 iungit. 548. c. vide Antonius Fonseca.
 ab Hispanis rebellibus Valledoloto fugatur.
 549. b
 ab eisdem capitur. ibid.
 euadit. ibid.
 Adrianus Lickerkius astu Rassinghemium Vili-
 uordensi è carcere educit. 471. c. 472. a
 Gandenses ad rebellionem instigat. 471. a
 multa mendacia in Rom. Regem Maximilia-
 num spargit. ibid.
 si Gandauensium rebellium ductor. ibid. b
 Adrianus Reuffij Comes Picardi inuadit. 603. b
 Peronam obsidet. ibid. c
 eam reliquit. ibid.
 Adrianus Vilainus. vide Rassinghemius.
 Adventus Merensium Episcopum quale comen-
 tum Lothario Theutbergam repudiare
 satagenti suggesserit. 81. b, c
 Lotharii nomine ad Nicolaum Papam litteras
 scribit, eundemq; in omnibus Pontificis ius-
 sis obedire asseuerat. 85. c
 Egidius Bertholdus Augustinianorum Mona-
 steriū Mechliniæ extrui corpus perfect. 268. a
 Egidius Bullidius, Archiepiscopus Bistuntius,
 Philippi Austriaci in Galliam Legatus. 505. b
 moritur. 507. c
 Egidius Chronographus Leodiensis quando
 scripsit. 166. b
 Egidius

Ægidius Leuanius forðe Lutzenburgum Gallo tradit. 631.a
Ægidius ex Limingis à Ioanne I. Scabinus Louanienſis eratur. 276.b
Ægidius Poſſellanus capite plectitur, & quare. 416.b
Ægidius Kegel, Patricius Bruttellens, in exilium mittitur. 394.b
Ægyptus à Saracenis Heraclio eripitur. 10.a
Alfredus Gironem Danorum Regem bello superans, eundem Christianum efficit. 100.a
Æmegardis mater Pipini de Landis I. Brabantie Principis. 2.a
Aſſigementſe Monasterium Brabantie quando & a quo erigi ceptum. 194.b
 eius primus Abbas Fulgentius eligitur & consecratur. 105.b
 à Godefrido Bullonio multis donis affectum. 103.b
 item à Godefrido Barbato. 212.c
 nec non ab Henrico Godefridi Barbati filio. 214.e, 216.a
 à Flandris exultum. 314.c
 à Leodiensibus & Namurcensibus incensum. 334.b
Afri à Carolo V. caduntur. 600.c
Africa quando & quo modo à Saracenis plane subuigata. 27.b, c
Agapitus Papa, ad decidendum Artaldi & Hugonis de Rhemensis Episcopatu contendens causam, Engelheimensem Synodum conuocat iubet. 118.c
 excommunicationem in Hugonem intrusum & Hugonem Principem à Synodo latam confirmat. 139.a, b
Agidota fluuius, superque cum Francorum & Danorum pax firmata. 56.b
Agilfridus Leodiensis Episcopus, Desiderium Longobardorum Regem cum suis à Carolo Magno relegatum excipit. 48.b
Agilolfus Episcopus Coloniensis pro Plectradis legitimis filiis apud Pipinum intercedens repulsum patitur. 26.c
Agilolphus Hasbanie Comes, parens S. Bauonis. 82
Agnes VVilhelmi Pictaniensis Comitis filia, Henrici Imp. coniux, à Clemente II. Imperatrix coronatur. 181.a
 marito defuncto in Regni negotiis Henrici Augustensis Episcopi consilio plurimum utens, incesti amoris suspicionem incurrit. 185.c
Aimeric Regulus, Caroli V. Imp. cliens, à Roberto Marcano armis impetitur. 551.b
 à Carolo V. supplicat petit & accipit. ibid.
Airibonus Historicus quando & ubi claruit. 2.c. 80.a
 quousque Historiam suam perduxerit. 107.a
Alapia Cælesyrie vrbs Christianis, Principibus interſinis odiis diſſidentibus, à Saladino adempta. 230.a
Alamanni à Carolo Martello subacti. 11.b
 rebellantes à Pipino & Carlomanno compri-

muntur. 36.c
 Alamannia seuissima peste laborat. 325.c
Alardus Sadelarius Patricius Louanienſis, à furente plebe fenestris eiectus, infectus hastis laceratur. 311.b
Alareus Propositus Louanienſis Lillosum pugum à vi summis vindicat. 321.b
 Alba capicia à Louanienſibus tumultuantibus quando assumpta. 328.c
 Albarum Sororum Comolium Antuerpiæ à quo & quando erigi ceptum. 328.a
 Albencus Megingandum Comitem Oddonis nepotem dolo interimit. 115.e
 Albertus Rudolphi Austriaci Imp. filius, fratri Rudolfo in Ducatu Austria succedit. 281.c
 eum Guidone Flandrie Comite aduersus Philippum Pulchrum Francorum Regem forſus inuit. 292.b
 à Francorum Rege immenso auri pondere conductus Adolpho Imp. bellum infert. 292.a, b
 Aquisgranum obſidet. ibid.b
 eundem prope Altheim prælio superat. ibid.e
 Imperatur eligitur. ibid.
 ubi & à quo interemptus. 299.c
 Albertus Buarus cædem Ioannis Angiani magnæ pecunie redimit. 322.c
 Albertus Brandeburgicus, à Cæſari Caroli partibus stans, à Ioanne Sazone Electore capitur. 645.a
 Mauricio Saxoni contra Cæſarem Carolum se iungit. 644.b
 post Cæſari reconciliatur. 668.a
 à Gallo, quod Cæſari eſſet reconciliatus, ad nece quæritur. ibid.
 eidem insignem cladem infert. ibid.b
 in Germania motus ciet, & Norimbergiæ bellum infert. 670.b
 contra eum aliqui Germaniæ Principes forſus ſanciunt. ibid.
 Brunſuicanos & Fricones depopulatur. ibid.c
 ad Saxonie fines contendit. ibid.
 euento prælio fugatur. 671.a
 iterum, collectis viribus, tumultuanti incipit. 672.a
 accepta alia clade, denuo fugatur. ibid.
 nondu quietus, à Senatu Imperij antea proſcriptus, demum à Carolo V. Imp. proſcribitur. 673.c
 insigni clade ab Henrico Brunſuicico afficitur. ibid.
 in Franciam fugit. ibid.
 inglorius obit. 674.a
 Albertus Hollandiæ Comes filium suum Guilieum eiusque socios armis perſequitur. 673.c
 ob detentum Siluardia Dominum Veræ Brabantinorum lanas detinet. 688.b
 Albertus filius Godefridi III. Comitis Louanienſis ex Margareta Limburgensis Comitis filia. 230.b
 eligitur Episcopus Leodiensis. 235.a
 ab Henrico Imp. quidem reſeicitur, à Cæleſtino tamen Papa confirmatur. ibid.a, b
 à VVilhelmo Archiepiscopo Rhemenſi conſecratur.

INDEX RERV M

erator. ibid. b
 crudeliter à fratribz necatur. ibid. b, c
 eius occem vicifufocatur frater & auuoculuf. ibid. c
 Albertus Meckelburgicus Mauritio Saxoni contra Cafarem Carolum feioegit. 664. b
 Albertus Mogunt. Archiep. Elektor Carolum Auftriacum pro Imperatore futuro commendat. 545. c
 Albertus Namurcenfis Richildi Baldoini Moontenif viduæ aduerfus Robertum belligerant fert fuppetias. 391. b
 Albertus Saxo, vir militiæ peritiffimus, io Belgio, Cafare Frederico Germaniam repetente, reliquitur. 478. a
 Hatlemum veoit, ibique aliquot fediciofos vltimo fupplicio afficit. 485. b
 Arfethotum pro Maximiliano Rom. Rege capit. 479. c
 Theas Brabantie capit & diripit. 480. c
 capto Moortortio oppido, ipfum Moortortium coëctet. 482. c
 Zirckfiam eare mulctat. 483. a
 militem, in imaginem Chrifti iniurium, quatuor in partes diffectum necari iubet. 486. b, c
 Slufam obfidere à Philippo Archiduce iubetur. ibid. c
 eam variâ premittit, & aliquantam à Slufenfibz eladem accipit. 487. c, 488. a
 cum Cluio pacem fancit, & Slufam deditione accipit. 488. b
 à Scripoganis, Frifis fufciofos, Princeps eligitur. 498. c
 à Cafare & Philippo II. quodd ei multam pecuniam deberent, admittitur. ibid.
 titulus Gubernatoris Frifis ei, conditionibus quibufdam additis, conceditur. ibid.
 eius omine Scaubergius iouaguratur. 499. a
 Groningaoi ei fe opponunt. ibid.
 Leonvardi eum etiam reijciunt. ibid.
 quos per Scaubergium ad obedienciâ cogit. ibi. attem Leauvarfiam extruit. ibid. b
 ei fe Ezzardus Ouerendæ Comes etiam iungit. ibid.
 forma iutsmefci, quo fe Frifis obftitit. 500. c
 auxiliares à Germania accipit copias. 502. a
 Groninganos obfidet. ibid. c
 tormento globo valocatur. ibid.
 pacem, intercedente Legato Cafaris, cum Frifis fancit. 503. a
 ex vulnere moritur. ibid. b
 ei fuccedit Georgius, filius natu maior. ibid.
 Albertus Stadenfis quoufque Chrooicon fuum perduxit. 160. b
 Albious, feu Aleuinus, de Briannia, præceptor fuit Caroli Magni Imp. 58. a
 Albinus Comes & Odo Bellouacenfis Epifcopus à Ludouico Balbo iam moribondo cum insignibus Regis ad filium eius ablegatur. 99. c
 Albis Saxonie fluius. 49. c
 eius acola ob frequentes rebelliones aliâ traollati. ibid.

Alefridos filius Ofui Regis Anglorum, Catholicoz fceotenz de tempore Paſchatis celebrandi inhæret. 19. a, b
 B Aldepondis Malbodij quiefcit. 38. c
 Aldenards per Arnulphum Toparham Scornacem Gandenfibz adempta. 356. c
 Aldenburi campanæ per fe fonant in feputuram homiois fame mortui. 185. c
 Aldenhouia à Brabanos capitur. 366. b
 Aleida, Godefridi Barbat filia, Anglorum Regi nubet. 214. b
 Aleida Alberti Comitæ Hollandiæ concubina occiditur. 363. c
 Aleidis, fiue Adelheidis, Hugonis Burgundiæ Ducis filia, Henrico VI. Brabantie Duci nupfit. 256. a, 258. a
 quot ei liberos pepererit. 267. c
 XXX Brabantie Princeps pro liberis. 268. b
 Ioannem fecundo genitum Ducatui præficere conanti, fe Arnoldus V Vefemaliæ Baro ciuefque Louanienfes opponunt. ibid. c
 eius effigies. 269
 eum in ferie Princepum pooatur. 270. b
 Monafterium Predicatorum Louanij vnâ eum marito extruxit. 271. b
 ei à D. Thoma Aquinate ad varias quæftiones refpondetur. ibid. & feqq.
 ei Louanienfes reconciliantur. 268. c, 273. b, c
 Alexander II. Papa, qui & Aofelmus, moritur. 191. c
 Alexander III. Papa Fredericum Barbaroffam pceorensem Venetiis fufeipit, & ab excommunicationis vinculo abfoluit. 219. a
 Alexander Archidiaconus & Sacrifta de Epifcopatu Leodiienfi eum Frederico cõteodit. 207. c, 208. a
 eum Godefrido Barbato bellum gerens, eundem fuperat. 211. c
 Simoniz à fuis accufatur, macore extinguitur. 212. c
 Alexander Leodiienfis Epifcopus io expeditioe Italica Frederici Imp. moritur. 227. b
 Alexander Medicus Hetruiz Dux à Carolo V. Imp. renouariur. 185. a
 ei Margareta, filia eiusdem notha, refpondetur. ibid.
 Alfeim villa S. VVillibrordo oblata. 262
 Alfiofos Castellæ & Legionis Rex, à quibufdam Romanorum Rex creatur. 266. b
 quamdiu nomen illud gesserit. ibid.
 Alfolfus Daulus insignis belli Dux moritur. 638. a. vide Pifcarius.
 Algerium Africæ latronum fpeluncæ à Carolo V. Imp. obfidetur. 610. a, b, c
 Alouinus Bauo qualis fuerit, & quando vixerit. 8. a
 Alenfis Monafterium quando & à quo extructum. 223. a
 Aloftani à Theodorico Heuernæ & Dixmude Domino cootiois excurfioibus vexatur. 226. b
 à Martino Suaurgo hoftiliter impetratur. 464. b

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

in eum erumpentes, in oppidum repelluntur. *ibid.*
Alostunus Comitatus Roberto Flandro assignatus. 186.b
 feudum est Imperij. 245.c
Alostum à Martino Suaurao expugnatur. 462.b
Alpais peltex Pipini Heristalli. 23.b
 poculum benedictionis loco sibi à S. Lamberto tradi frustra exoptat. *ibid.*
Orpji in Monasterio pœnitet, Hugardiensequē collegium fundat. 25.b
 qua conditione Geldoniam Comitatum suum Principi Brabantie transcripserit. *ibid.*
Altare S. Sebastiani in basilica S. Petri ad Vincula qua occasione & quando erectum. 20.a
Altare portatile S. Vulfranni in Fontanellæ Monasterio religioſè ſervatur. 24.e
Alternacum, siue Aternacum, castellum, colloquio inter Ludovicum Germanicum & Carolum Caluum ibi habito celebre. 82.b
Alus Mons Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre Ludovico Germanico parenti obtingit. 88.e
prope Altheim Adolphus Nassavius Imper. cruento prælio vincitur, & occiditur. 291.b
S. Amandus Episcopus Traiectensis, seu Tungrenſis, filium Dagoberti Regis, quem ex Ragnetrude procreavit, baptizat. 4.a
 quando floruit. 7.e
 eius inſtituendo Monasterium Niuellenſe ab Ira Pipini de Landis coniuge fundatur. 10.e. 13.b
Episcopatu Tungrenſi iniquè extruſus, Chriſtum circumquaque annuntians, tandem in Elnonenſi Monasterio moritur. 16.a
Ambianenſis pagus à Nortmannis vaſtatur. 128.e
Ambianum à Nortmannis occupatum. 104.b
 ab Hugone Comite obſidetur. 132.b
Ambroſius Comes Parmenſis ab Arnolpho Rege ſuſpendio necatur. 117.b
Amelius de Bouegnister Namurcenſis Haſbaniam incurſantes egregiè exopt. 308.b
Amerſfortium à Roſſemio ſtratagemate capitur. 617.a
Amſtelodami ſuburbia & aliquot naues à Carolo Geldro exuruntur. 527.b
 ibidem Anabaptiſtæ inſoleſcunt. *vide* Anabaptiſtæ.
Anabaptiſtæ Monasterium, V Veſtſaliæ civitatem primariam, eiſdem Anſtite, occupant. 594.b
 Flandriâ Hollandiſque pelluntur. *ibid.*
 ad ſocios ſeribunt, & Monasterium eos commovent. *ibid.*
 Senatum ibi à ſuis legunt. *ibid.*
 templa ſacellaque dirunt. *ibid.*
 diuino ſe Spiritu agi dicunt. *ibid.*
 pellunt vrbe, qui Anabaptiſmum abhorrent. *ibid.*
 ibidem.
 ex Hollandia alios aduocant. *ibid.*
 Monasterium, nouum vocant Ieruſalem. *ibid.*
 ad 10000. ex V Väterlandia illuc eſcunt. 594.a
 in Tranſilvania variè caduntur & interficiuntur. *ibid.* b, c

iſſu Mariæ Belgij Gubernatricis aut ſectam ciurare coguntur, aut moti. *ibid.*
 eorum naues, cum omni auro & apparatu bellico, ſiſco addicuntur. *ibid.*
 eorum Monasterij viuendi ratio. 595.d
 Leidam Hollandiæ occupare niuntur. 597.a
 in Friſia Audelclooſter occupant, ſed ibi ceduntur. *ibid.*
 Amſtelodami domû Prætoriam occupat, 597.4
 per plateas nudi diſcurrunt. *ibid.*
 in diuerſas partes à Vaſibus ſuis miſſi, miſerè pereunt. *ibid.* b, c
 Monasterij, vrbe ab Anſtite recuperatâ, trucidantur. 598.a, b
 in Hollandia, iterum ſe munientes, ſuperantur. 604.a
Anaſtaſius IV, Pape quo anno obierit. 223.e
Ancilla quidam S. Stephani calumniatrix, horrendè à propriis genitibus fili inecata. 44.b
Ancilla quidam Gandai, à tribus Germanis vi propè violatur, vnde ſeditio in Principem Maximilianum orta. 467.b
Andana Monasterio ſeptem Eccleſiarum à Begga extruſio celebris. 18.e
 vbi ſita. 19.a
Andegauenſis Proſvincia à Nortmannis vaſtata. 87.e
Anſtaſium à Nortmannis occupatum. 78.a
 à Carolo Caluo Nortmannis eripitur. 92.a
Andelgiſus Dux Beneuentanus, agente Baſilio Græcorum Imperatore, in Ludovicum Imp. inſurgit, eundemque turpiſſima prodicione in carcerem coniecit. 90.e
Anderteſcht à Leodienſibus & Namurcenſibus incenſum. 314.b
Andreas ab Hungaris in Petri Regno ſuffectus, ſeſe apud Henricum Imperatorem excuſat. 176.b
 omnem ſeruitutem & annum cenſum offerendo eundem placare nititur. *ibid.*
Andreas Auriæ, reſiſto Franco, Caſari nomen dat. 574.e
 Genæ libertatem impetrat. *ibid.*
 Caſaris vexilla exponit. *ibid.*
 Regi Franciæ totumque aureum S. Michaelis remittit. *ibid.*
 Genauum, eiſdem Francis libertati aſſerit. 575.b
 Genæ Caſarem Carolum V. exopt. 592.a
 Turcis nobilem eladem inſert. *ibid.*
 Caſariæ claſſi contra Turcas præſidit. 609.e
Andreas laicus, Brunonis Carthufianorum Fundatoris ſocius. 198.d
Andreas Veſalius, Medicorum ſui temporis Princeps, à Philippo II. in Galliam mittitur. 704.e
Angelus bonus & malus Romæ peltis tempore ciuitatem obuentes viſibiles apparent. 19.e
Angià quo extructa. 226.b, c
 à Balduino Flandro muro nudata. 236.b
 à Francis fruſtrâ tentata. 261.e
 incendio ſordata. 497.b
Angibaldus villam V Väterlo S V Villibrando aſſerit.

INDEX RERV M

fert. 26.2
 Angli ob Guidonem Flandriæ Comitem custo-
 diaz mancipatum Franciam inuadunt. 190.c
 sed prælio victi, omnes pelluntur. ibid.
 in pugna Piclaurica de Gallis insignem referunt
 victoriam. 334.b
 decuplo inferiores, Francos ingenti & cruento
 prælio vincunt & profligant. 381.c
 in Gallia, ductu cuiusdam puellæ, nomine
 Ioannæ, caduntur. 407.b
 Angli & Belgæ nauibus Brianniam minorem
 inuadunt, sed in gloriam. 700.b
 Anglia vix præliis exagitata. 187.a
 sæuissima peste laborat. 325.c
 Anglicana Ecclesiæ caput Elisabetha constitui-
 tut. 701.b
 Anglorum Aquilonarium & Orientalium Re-
 ger quo modo primùm facti Christiani 8.c, 9.a
 Anulo cum Sigefrido de Danorum Regno con-
 tendunt, in prælio occumbit. 57.a
 Anna quedam vidua, rursus consuetudinis cum
 Stephano Monacho à Callisto Patricio falsò
 insinuat. 44.a
 Anna Boulaina, reiecta Catharina, ab Henrico
 VIII. Angliæ Rege in uxorem ducitur.
 192.b.c
 Anna Beronum Ducissa Maximiliano Rom.
 Regi desponsatur. 433.c
 à Carolo Francorum Rege capitur, & in uxorem
 ducitur. 484.a
 Anna Egmondia Guilielmo Nassauio nubit.
 661.a
 Anna, filia Vladislai Hungariæ Regis, desponde-
 tur Maximiliano Imp. 537.b
 Carolo Austriaco agente, eius fratri Ferdinan-
 do desponditur. ibid.
 & ab eodem in uxorem ducitur. ibid. & 553.b
 moritur. 645.c
 S. Anno Archiepiscopus Colonienfis, sceleribus
 Henrici Regis offensus, publicarum rerum ad-
 ministracionem sibi aditu poscit. 191.c
 Annona caritas maxima in Gallia & Germa-
 nia. 217.c
 alia Europam affligit. 305.a
 quam anno sequenti mira vilitas insecuta. ibid. b
 Ano Comes contractui pacis inter Francos &
 Danos interfuit. 56.b
 Ansbaldus quondam S. V. Villibordo obtulerit. 16.a
 Ansberrus avus S. Arnulphi Metensis Episcopi. 1.b
 Ansegisus filius S. Arnulphi Beggam Grimoaldi
 sororem uxorem duxit. 15.c
 tertius fuit Brabantie Princeps. ibid. b.c
 eius effigies. 17
 à Gunduino, quem inuentum de sacro Fonte
 susceperat, trucidatur. 162.18.b
 Ansfredus ex Comite Bratupantium Episcopus
 Vitraiectinus quando claruerit. 160.c
 Antharius Francus cum uxore & filiis Carolo
 monni iam defuncti, ad Desiderium Longo-
 bardorum Regem fugit. 46.b
 Antiochia à Saracenis Heraclio eripitur. 102
 in expeditione sacra à Christianis capta. 300.c

Antonius Burgundus, Philippi Audaci filius, à
 patre Ordinatus Brabantie pro futuro Duce
 offertur. 370.a
 ducit Ioannam filiam Valerani Comitissæ sancti
 Pauli. ibid.
 Brabantie Rector constituitur. 372.c
 titulum Ducis Limburgi assumit. ibid.
 Bochoudam obider. 372.c
 copias, Bruxellenses castigaturus, colligit. 373.b
 Louanii Brabantie Principatum suscepit. 374.b
 post & in aliis ciuitatibus inauguratur. ibid.
 bellum Reynaldo Geldro inferre parat. ibid. c
 eius effigies. 375
 parat item in Traiectensibus. 376.a
 vt expeditionem differat, à Traiectensibus ro-
 gatur. ibid.
 tamen in eos profectus. ibid.
 eos terret, & ad obsequium sibi præstandum
 adigit. ibid. b
 Geldrum etiam coërcet. ibid.
 secundum uxorem Elisabetham Lutzenbur-
 gensis ducit. 377.b
 Bruxellis nuptias celebrat. ibid. c
 cum Guilielmo Hollandie & Hannonie Co-
 mite de dote, quæ Ioannæ debebatur, trans-
 igit. ibid.
 ei filius nascitur. 378.a
 cum exercitu in Galliam mouet. ibid.
 rebelles in Lutzenburgo castigat. ibid. c
 & alias postea ciuitates obtinet. 379.a
 Legatos Leuensium & Thenessium capit. ibid.
 auxilia à Brabantis ei denegantur. 379.a
 qui vrbium singularum iura malè ab eo defen-
 di queruntur. ibid. b
 Leuensium & Thenessium Legatos iterum
 dimittit. ibid. c
 Thomam Dietz Dominum vrbe pellit. 380.b
 cui, quod generosè fratri suo Episcopo Ar-
 gentoratenfis respondisset, veniam concedit.
 ibid. c
 pacem inter Carolum Regem Gallie & Ioan-
 nem Burgundum conciliat. 381.a
 ex Ioanna duos habuit filios. ibid. b
 Angli Franciam inuadentibus, ipse Regi Gal-
 liarum opem laturus in Galliam ebit. ibid. b.c
 in cruento contra Anglos prope Amscuriam
 prælio occumbit. ibid. c
 eius corpus tertio post die inuentum, Fura se-
 pelitur. 182.a
 Antonius Crosiacus, Reussij Dominus, à Carolo
 V. Comes creatur. 583.b.c
 Antonius Decugna contra Belgas coniurat.
 546.c. vide Hispani.
 Antonius Fonseca ab Adriano Prorege Hispanie
 rebelles quosdam Hispanos comprimere iube-
 tur. 548.c
 Medinam de Campo incendit. 549.a
 Antonij Gueuare ad rebelles Carolo V. Hispanos
 Oratio. 549.b.c & seq.
 Antonius Halvini in pugna Blangiacæ caedi-
 tur. 455.c
 Antonius Lalanus obit. 618.a
 Anto-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Antonius Lalaingius à Philippo II. Mechlinien-
sis civitatis curam accipit. 707.c
Antonius Leua Papiam viexpugnat. 574.a
de Francis insignem victoriam reportat. 578.a
multos Nobiles capet. ibid.
moritur. 601.b
Antonius Perrenotus, Episcopus Atrebatensis;
obies apud Regem Gallie pro Carolo V. Im-
peratore. 616.b
Antonius Vaudemootij Comes Ducatum Lo-
tharingiz vi capit. 416.a
Antonius Vendome Dux pro Rege Francie Ar-
tesiam invadit. 615.c
Antuerpia, siue Antuerpium castellū vbi sitū. 25.c
eius Ecclesia cum villis & terna pars telonij
S.V.Villibordo traditur. ibid.
Antuerpia à Nortmannis exusta. 67.b.c
à Balduino Flandrie Comite Henrico Impre-
stioitur. 179.a
à Balduino Flandro & Godofrido obsidetur.
181.b
sed Lothariogis omioibus ed concurrentibus,
ab obsidione liberatur. ibid.
vna est ex quatuor primariis Brabantie ciui-
tibus. 301.c
dura fame & peste laborat. 305.a
Margareta Ludouici Flandrie Comitiss vxoris
doti assignatur. 335.a
incendio affligitur. 365.c
eius pomerium prolatum ab Henrico IV. Bra-
bantie Duce. 249.b
iterum à Ioanne II. 302.a
ei Noua ciuitas additur, & propugnaculis ipsa
ciuitas munitur. 631.c. 632.a
Antuerpiæ morbus, Sodor Anglicus dictus, tri-
duo vno quadringentos homines sustulit. 581.c
Antwerpiensēs à S. Eligio ad fidem conuersi. 6.a
Argentini Dominicanos euocant. 255.a
cum Mechliniensibus de iure Scapulae aucta-
ritate, & piscium contendunt. 294.a
Mechlinienses ob rebellionem obfessos strenue
erumpentes repellunt. 295.c
de Lyrans cum Louaniensibus contendit ibid.
Scapulam aucta, & piscium ab Henrico
Imp. iterum recuperant. 299.c
ipsi ius Scapulae confirmantur. 330.c
de Scapularum iure iterum cum Mechlinien-
sibus contendunt. 336.c. 378.b
ad Rustiam munitionem extruunt. ibid.
cum Ioanne Bergarum Principe lites agunt, &
quare. 400.c
Mechliniensibus opera Ducis Philipp. Bur-
gundi reconciliantur. 416.c
Maximiliano, Ducesse Marie marico, quas sup-
petias contra Gallos miserit. 452.c
eorum omnibus & immunitatibus insidantur
Flandri. 463.c
Gandeosum munitionem ad Saftingen & Cal-
loo extructam, siueque ioseptam, expugnant.
464.a
Fredericum Cæsarem, iniuriam filio Maxi-
miliano à Beugensibus illatam vlturum, cum

exercitu in Belgium venire egre ferūt. 477.a
à Bruxellensibus & Louanienfibus agitur.
479.b
copas cootra Martinum Rossemium conscri-
bunt. 612.b
eidem, ciuitatem suam dedi sibi postulant,
egregie respondent. 613.b
in eundem tormea maior exonerant, &
multos occidunt. ibid.c
Antwerpiensēs Canooici cedunt templum S. Mi-
chaelis S. Norberto & sociis. 210.a
Antwerpiensēs Marchia, Godofrido Gibbofo truci-
dato, Godofrido Eustathij Comitiss Bonoois
ex Ida filio confertur. 193.a
à Ioanne IV. Duce, inscila Ordinibus, Ioanoi
Bauaro committitur. 391.b
Antwerpiensēs Markgrauis Maximiliano, bel-
lom Laodienfibus inferenti, centum equites
auxiliares adducit. 460.a
Acom Hemmingi Danorum Regis ad Carolum
Magnum Imp. Legatus. 177.a
Aper quidam in venatioe Carlomanno letale
vulnus infligit. 107.c
Aperi, diuersarum ciuitatum exules se disti, Bra-
bantiam vastant. 355.c
Aphrodisium. vide, Lepis.
Aqua benedicta in dedicatione nouæ ciuitatis
iam olim etiam adhibita. 77.c
Aqua exercitus Caroli Magni in expeditione Sax-
onica miraculose suppeditata. 46.b
Aque inopia laborat exercitus Christianorum in
Ierosolymitana obsidione. 202.a
Aque Sextiæ à Carolo V. Imp. obsidentur. 603.a
Aquilonarum & Orientalium Anglorum Re-
ges quo modo primū facti Christiani. &c. 9.a
Aquiria Virginum Cisterciensis Ordinis Mona-
sterium. 217.b
ab Aquis, vna è septē Patriciorum Bruxellensium
familis, ex quibus Seabini eligendi. 398.c
Aquisgraoum à Guilielmo Hollandie Comite
Imperatore electo obsidetur. 206.c
per sex menses inedi fatigatum se dedit. 161.a
Aquisgranensēs Guilielmum Comitem Iuliacen-
sem cum suis crudelissimè trucidant. 281.a
Aquisgraensis Conuentus à Ludouico Pio cele-
bratus, quæquon eo statuta. 61.a
Aquitani rebellantes à Pipino & Carlomanno
superantur. 36.c
quidam reiecto Carolo Ludouici Pij Imp. filio
Pipio cum eisdem ex Pipino filio nepotem fi-
bi Regem statuant, sed non impunt. 69.a
contra tyrannidem Caroli Lodouicum Germa-
nicum inuicant. 78.a
Aquitania siue carmis à Carolo Martello occupa-
ta. 32.a
ab Hungaris vastata. 139.c
Arabes Compostellam vastantes diuinitus puni-
ti. 116.c
Christianis deuotionis ergo Ierosolymam pe-
tentibus maximam cladem inferunt. 185.c
Araldus Rex Anglorum Harwich Regem Nor-
thanybrotorum Anglie Regnum inuadentem
A A 4 inter-

INDEX R E R V M

- Interimie. 187. a
à Guillelmo Comes Northmannorum Angliam occupante occiditur. ibid.
Arbo Archiepiscopus Moguntinus Cononi Duci ad Imperium aspiranti se opponit. 178. e
Arbor succisa, precibus S. Gummati integra restituitur. 43. a
Arbor quidam ad translationem Reliquiarum B. Gudulę miraculose transplantata. 59. a
Arcanella arx à Leodiensibus obfessa & diruta. 324. c 325. a
circa eam Leodienfes insigni elade afflicti. 325. a
Arehenbaldus Fluffus Ioannem Burgundum à eade defendere volens, interficitur. 390. b
Ardenburgius in pugna Blangiacę cęditur. 455. e
Arduenna à S. Huberto ab idolorum cultu conuerfa. 33. b
venationibus Caroli Magni Imp. celebris. 48. e
neon Ludouici Pij Imp. 68. e
Arelacem urbem, in fugam actis Saracenis, recuperat Carolus Martellus. 38. b
Arendonga Mariz Brabantę Geldro nuptę doti assignata. 335. b
Argentellus in pugna Blangiacę occifus. 455. e
Argenti fodina in vallo Ioachimica reperitur. 540. a
Argentineses Zuingiani Carolo V. Imp. Confessionem exhibent. 586. a
Argenteratenfes, qui Protestantibus Germanię se adiunxerant, Carolo Imp. reconciliantur. 645. b
Argentiniū Aquitaniz castrum, à Vvaifario destructum, à Pipino reftauratur, præfidieque Franco munitur. 41. e
Aria à Balduino Flandro Francię Regi concessa. 218. e
Aribertus Aquitaniz Rex, filium Dagoberti Regis, quem ex Ragnetrude procreauit, de sacro Fonte fufcipit. 4. a
Aclonium à Gufio diruitur. 697. e
Armenia à Saracenis vafata. 14. b
Armeniaci, Anrelianę factionis nomen. 378. b
Ioanni Burgundo bellum indicunt. ibid.
eorum ductor Clunerus Brabantus. 379. a
Arnaldus de Brixia hærefiarca quid docuerit. 218. e
Arnhemium à Philippo Auftriaco obfidetur. 510. b
eidem deditur. ibid.
iterum ab eodem obfidetur. 503. b
Arnoldus pater S. Arnulfi Merenfis Epifcopi. 8. b
Arnoldus de Baiozia, rebellionis in Conradum Regem confcius, cum fuis ad Hungaros fugit. 225. a
Arnoldus Bauins Mechlinię trucidatur. 369. b
Arnoldus Beylingus viuis defoditur. 397. b
Arnoldus de Craienheimio Eques Godefridum III. in cunis ad castra contra Grimberganos adducit. 220. b
Arnoldus Dithę Dominus reconciliationi Louanięfium cum Aleide Duciffa interfuit. 273. e
item Ioannis Linuagurationi. 276. b
quando obierit, & vbi feptultus fit. 278. e
Francifcanorum Monafterium Dithę condidit. ibid.
Arnoldus Gelder Ducatum Carolo Audaci vendit. 417. e
ibid.
Adolphum filium moriens exheredit. 417. e
Arnoldus Grimbergenfis fe Godefrido Barbato Lotharingę Duci fubmittere detrectat. 205. a
eidem maximam eladem inferit. ibid. b
à Brabantinis in pralio capfus moritur. 220. c
222. a
Arnoldus de Hory, fine ab Horna, ad Epifcopatum Leodienfem ab Urbano VI. promotus recipitur. 310. b
eo agente pax intę VVencęfium Brabantię Ducem & Louanięfes fancitur. 354. e
bellum Geldricum componit. 360. e
moritur. 361. a
Arnoldus Loffenfis Comes, Auerbodiensif Monafterij Fundator. 215. e
Arnoldus à Peda à Ioanne à Caltris ad cererem promouetur. 467. b
Arnoldus à Roda Scabinus Louanięfis à Ioanne I. creatur. 376. b
Arnoldus Seuenerge Dominus, in exilium pellitur. 402. a
Arnoldus Treurenfis Archiepifcopus Guhelmi Imperatoris coronationi interfuit. 258. e
Arnoldus VVefemaliz Biro contra Stadingos hæreticos bellum infcipit. 248. b
fe Aleide Henrici VI. viduę Ioanem fecundo genitū Ducatui præficere conati, opponit. 268. e
Ioannis I. apud Louanięfes inaugurationi interfuit. 276. b
Arnoldus à Zellem Eques in pralio ad VVoringam castrum commiffo cęditur. 286. c
287. b
Arnolphus in Buariaz Ducatu patri ab Hungaris interempto fuccedit. 222. b
Arnolphus, fivę Arnulphus, Caroli Crassi ex fratre Carlomanno nepos, eidem in Imperio fubrogatur. 212. e
Zuendebaldo Duci Maharenfium Ducatum Boëmiz concedit. 113. e
Hungarorum auxilio Zuendebaldum rebellionem mouentem fibi reddi tributarium. ibid.
infelicitę cum Normannis configit. 214. b
fed mox eofdem iuxta Louanium ad interfectionem dclat. ibid. e
filium fivum Zuendebaldum Berengario fuppetas latrum in Italiam mittit. 227. e
ipfe eò profectus, Longobardum ad obsequium fivum adducit. ibid.
Optimatum confenfus filium fivum Zuendebaldum Lotharingię præficat. 118. a
Pontifice annuente Romanis armis capit. ibid.
ante Confessionem S. Petri à Pontifice coronatur. ibid. b
iniurias Papę illatas vicifeitur. ibid.
paralyfi laborat. ibid.
periculari morbo confumpfus moritur. 220. b
vbi feptultus fit. ibid.
S. Arnul-

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- S. Arnulphus Episcopus Metensis quibus paren-
tibus ortus. a.b
Pipino in administrandis Regis negotiis co-
operatur. ibid. b. c. 7. b
Arnulfus Episcopus Rhemensis falso proditio-
nis accusatus degradatur. 157. b. e
ab Hugone Capeto in carcerem detrahitur.
158. a
à Ioanne Papa Sedi restituitur. ibid. a. b
Arnulfus, qui & Arnoldus, Flandria Comes, fi-
liam Heriberti uxorem ducit. 133. a
Vilhelmum Nortmannorum Principem do-
lo interficit. 136. a
Monasterium castrum frustra tentat. 138. a
Rhemis Ecclesiam B. Marie magnis muni-
bus cumulat. 145. b
omnem terram suam dat Regi Lothario. 146. b
eo decedente Rex Lotharius terram eius in-
greditur. 147. c
Arnulphus Balduini Montensis filius Flandriae
testamento à patre accipit. 190. c
in praelio occisus. 191. a
Arnulphus Toparcha Seornacenſis Aldenardem
Gandenſibus eripit. 316. c
Archiepiscopus Begingium quando & à quibus
extructum. 263. a
Archiepiscopus dominium Gothfredo Ioannis I.
fratri assignatum. 274. a
Archiepiscopus à Capitaneis Louanienſibus frustra
tentatum. 348. c
ab Alberto Saxone capitur & diripitur. 479. c
Artenius Episcopus, Sedi Apostolicæ Legatus,
honorifice à Ludouico Germanico excipitur.
85. a
Theutbergam repudiatam marito restituent,
V. Valdradam pellicem in Italiam abduci præ-
cipit. ibid.
Artaldus Archiepiscopus Lauduni Ludouicum
Quartum Regem vngit. 133. c
ab eo Sedi restituitur. 137. c
cum Hugone Heriberti filio de Sede Rhemen-
ſi contendit. 138. a. b. c
moritur. 146. b
Arenſis Comitatus quando & à quo primùm
erectus. 350. c
quandiu in Francorum Regum potestate fue-
rit. ibid.
Articuli quidam à Carolo V. in Recepto publico
Augusti Lutheraniſi dati. 586. a
Lutherani eos recipere detestantur. * ibid.
eis tamen subscribunt quamplurimi. ibid. b
in Aviano Comitatus quatuor Carolo Caluo
Lotharii Regnum cum fratre suo Ludouico
Germanico partem obseverunt. 88. c
Aſchola locus iuxta Mosam à Nortmannis inſeſ-
ſus. 104. c
Aspera ciuitas, à Nigra legione, è prædonibus
constante, diè oppugnatur. 540. c
eruenta ibidem credi ab eis patrat. 141. a
Astrolabium quando & quo auctore primùm ex-
ploratæ locorū distantia accommodat. 458. c
Aulures se strenuè Saracenis Hispanis vallanti-
bus obijciunt, nixi simul ope Desiperæ. 14. b. c
Arthurus Saracenorum Rex Narbone à Carolo
Martello obsidetur. 31. b
Atrebatensium Comitatus quando & à quo pri-
mùm erectus. 250. c
quandiu in Francorum Regum potestate fue-
rit. ibid.
Atrebatum à Northmannis vastatur. 105. a
item ab Anglis. 341. c
à Flandro, Regi Franciæ conceditur. 238. c
Regi Gallia à Creuencario proditur. 450. b
inſignis stratagemate Romanorum Regi vendi-
catur. 488. c. & seq.
Atrebatum bellum feliciter à Flandris gestum.
296. c
Auares pacem ab Imperatore Constantino Po-
gonato postulant. 19. c
in Catholicos ſauientes à Carolo Magno do-
mici. 50. c
Audenardij ab Imperatore priuilegiis ſpolian-
tur. 617. b
Auditorium publicum Louanienſe quando ex-
ſtrui ceptum. 305. c
Audoenus, qui & Dado, quando & ubi flouet-
rit. 5. c
Monasterium extruit. ibid.
Audomaropolis à Balduino Flandro Regi Fran-
ciæ concessa. 238. c
Auenæ Stipula à quo & quando Antuerpiâ Me-
chliniam translata. 294. a
quando iterum Antuerpiam. 299. c
Auenio à Carolo Martello obsidetur & expul-
gnatur. 32. a
Abiorum hæresi infecta, à Ludouico Franco-
rum Rege capitur. 247. a
à quo & quando Sedes Pontificia eò translata.
298. a
Auerbodiensæ Ordinis Præmonſtratenſis Mona-
ſterium quando extructum. 215. c
ex Abbacia S. Michaelis Antuerpienſis primos
Frates accipit. 214. a
Auerne castrum Aquitania à Pipino expugna-
tum. 41. b
Augusta Vindelicorum, quod Proteſtantiſſimis
Germaniæ ſe adiunxerat, à Caſare Carolo
multata, in gratiam recipitur. 644. b
Augustana Conſeſſio, vnde Conſeſſio Anguſtana.
Augustinianorum Monasterium Louanij quan-
do extructum. 256. c
Mechliniæ quando extrui ceptum. 268. a
Augustinus primas Anglorum Apoſtolus. 9. a
Augustodunum ab hæretico quodam transſari-
no inſcio ceptum. 14. a
Auri velleris Ordo à Philippo Burgundo inſti-
tuitur. 408. h
Aureliani, procurante S. Eligio, Synodus Episco-
porum aduerſus hæreticum quemdam trans-
marinum celebratur. 74. a
Auri nomine Imperatoris ſignandi potestas
Edwardo Angliæ Regi collata. 318. c
Auriga Simana Baro, Index in Camera Impe-
ratoris, à Maximiliano Imp. Francoſurti cæcitate,
conſi-

INDEX RERV M

constituitur. 494.c
 Ansbereus Cancellarius Caroli Simplicis. 117.b
 Austrasia olim Regibus Francorum parebat.
 1.c. 2.b
 Austrij à Turca cæduntur. 536.b
 Autbertus Episcopus Vincentium Hannoniæ
 Comitem eiusque coniugem VValdetrudem
 ad vitam Monasticam perducit. 15.a
 Autbertus, siue Albertus, frater Comitis de Rel-
 testa, contra Albertum Godefridi III. filium
 eligitur Episcopus Leodiensis. 225.a
 Aubertus filius Godefridi III. uide Albertus.
 de Avvans Nobiles Leodenses complures de
 VVarfesse & de VVarous itidem Nobiles ster-
 nunt. 308.c
 Auxentianum Monasterium à Constantino Co-
 pronymoquestrum. 44.b
 Aymundus, Eduardi Angli frater, in VVassates
 contra Francos exercitum ducens fugatur. 290.c.

B.

Baiseres Turcarum Imperator Sigismun-
 dum Hungariz Regem ad Nicopolim præ-
 lio superat. 305.a, b
 Baiorij à Carolo Martello subacti. 31.b
 Baioruna à Nortmannis exulta. 101.c
 Baldericus Leodiensis Episcopus Lamberto Lo-
 uanensium Comiti bellum infert. 166.b. 168.b
 ab eodem fugatur. ibid.
 racione huius pugne S. Iacobi Monasterium
 Leodij exauget. 169.a
 Baldricus donationem Caroli Martelli S. VVilli-
 brordo factam subfignat. 31.b
 Baldricus Traiectensis Episcopus Synodo En-
 gelheimensi in causa Arealdi & Hugonis de
 Rhemenfi Episcopatu contendendum con-
 gregare interfuit. 138.e
 Balduinus Iudithæ filie Caroli Calni raptor à
 Gallis Episcopis excommunicatur. 83.e
 agens Papa nuptias eius assequitur, maximusq;
 honoribus à focero afficitur. 84.b
 dictus Ferrus. ibid.c
 primus fuit Flandriæ Comes. ibid.
 Balduinus Flandriæ Comes primò Imperatoris
 Henrici hostis, postea accipit ab eo VValathras
 insulas. 167.b
 Balduinus Flandriæ Comes, dictus Pins seu Bo-
 nos, cum Ti eodorigo Phladringæ Marchio-
 ne aduersus Imperatorem conspirat. 176.b
 Cameracum & Antuerpiam Imperatori resti-
 tuens, eidem reconciliatur. 179.a
 Hannoniæ subigit. ibid.b
 Lotharingiam infestans, varias vrbes incen-
 dit. ibid.c. & 180.a
 Antuerpiam obsidet, sed Lotharingi coneur-
 rentibus eam mox deserit. 181.b
 Colonie, Victore Papa mediante, ad Regem gra-
 tiam reducit. ibid.c
 liberorum Henrici Franciæ Regis tutor con-
 stituitur. 184.c
 pulchro stratagemate Vascones subigit. 184.c.
 185.a

quando & ubi obierit. 187.a
 Balduinus Montensis dictus, Balduini Pij fi-
 lius, Riehildem Hermannii Montensis Comi-
 tis viduam ducit uxorem. 179.b
 Moyum incendit. 180.a
 patri in Flandriæ Comitatu succedit. 187.b
 moriens Arnulpho Flandriam, Balduino verò
 Hannoniæ testamento assignat. 190.c
 ad recuperandam Terram sanctam profici-
 tur. 200.b
 quando obierit & ubi sepultus sit. 208.b
 Balduinus Balduini Montensis filius Hannoniæ
 testamento à patre accipit. 190.c
 Namutensem & Bouiniensem arcis expu-
 gnat. 234.b
 Henricum IV. Ducem Louaniensem bello pe-
 tit. 236.a, b
 eum eodem Hillis pacem init. ibid.c
 moritur. 237.b
 Balduinus Margareta Comitissa Flandriæ filius
 matri in Flandriæ Comitatu succedit. 237.a. b
 patri verò in Hannoniensem. ibid.b
 inest ipsam & Philippum Francorum Regem
 oritur bellum. ibid.c
 Franciam vastat. 238.c
 magnam Artesiz partem Regi Franciæ, pace
 cum eo inita, concedit. ibid.
 capta Constantinopoli Imperator constitui-
 tur. 240.b
 Balduinus Godefridi Bullonij frater ad recupe-
 randam Terram sanctam proficiscitur. 200.b
 fratri defuncto in Regnum sufficitur. 203.a
 viduæ Rogerij Ducis Siciliæ duci uxore. 206.c
 moritur. 207.b
 Balduinus filius Comitis de Reitesta Balduino
 Bullonij fratri in Regno Ierosolymitano suffi-
 citur. 207.b
 à Saracenis capitur. 210.a
 Baldumus filius Fulconis patri in Ierosolymita-
 num Regnum succedit. 212.b
 Balduinus Lanoius ad Carolum VIII. in Gal-
 liam mittitur, ut Ducatum Burgundiæ, &c. ab
 eo repetat. 497.c
 speciosis verbis ducitur. ibid.
 pseudo-Balduinus Constantinopolitanus strag-
 gularur. 246.c
 Balistarium ludus in signis Tornaci. 364.a
 qui ex Belgis ad illum conuenerint. ibid.
 Balistatus an à Principibus vendi possint. 275.c.
 272.a, b.
 Balliuus Brabantie Maximiliano, bellum Leo-
 diensibus inferens, aliam equitum & 1200. pe-
 dites auxiliares adducit. 450.a
 Bambergæ ab Henrico Imperatore Sede Episco-
 poli plurimisque Monasteriis illustrata. 171.c
 Bancum Leprosarium iuxta Louaniam quondam
 & quo extrudum. 245.b
 ibi Caprian Venerabilis Flandriæ Franciæ Regi con-
 cessa. 238.c
 Bapristini irritor Radbodus malè perit. 300.b
 Barones Brabantie, solo reluctantæ Grimberga-
 no,

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- no, beneficia sua à Godefrido Barbato recog-
noscunt. 205. a
- Barra in expeditione sacra à Christianis capta.
203. a
- Bartholomaeus, Barensum Archiepiscopus, Pa-
pa creatus, appellatur Urbanus VI. 149. c
- Baroldus Domicellus de Grimbergen, pater Go-
cellini submersi, & miraculose ad vitam reuo-
cari. 53. c
- cumdem cum certis prædiis S. Suiberto of-
fert. 14. c
- Basilica Ludouico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum inuadenti assigna-
ta. 88. c
- Basilius Graecorum Imperator partem salutife-
rae Crucis Ludouico Germanico transmittit.
90. c
- Ludouicum Regem in Imperatorem commo-
uere conatur. ibid.
- Andelofum Ducem Beneuentanum ad desectio-
nem sollicitat. ibid.
- Batua insula Rheni & VVale fluentis cingitur.
110. c
- Northmanni in ea reperti vni cum Duce eorum
Godefrido trucidati. 112. a
- Bavari infeliciter cū Hungaris confidunt. 113. b
- Bavari duo Protestantis Germanis quare se
adiunxerint. 119. c
- Bavarici superior à Philippo Comite Palatino oc-
cupantur. 111. a
- Bauenchien Ducis Brabantiae ab Episcopo Leo-
dicensi pro stipendio obligatur. 164. b
- Bauia Ludouico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum inuadenti assigna-
ta. 88. c
- Buamontium à Maximiliano Francis eripitur,
spoliatur, & incenditur. 416. c
- S. Bauo cornus & coofanguineus Pipini de Lan-
dis. 8. a
- Gandani quiescit. ibid. b
- Baureuorij à Belgis capitur. 419. b
- à Francis recuperatur. ibid.
- Baugusius in pugna Blangiacæ creditur. 411. b
- Beatrix filia Henrici V. Brabantiae Ducis Hermanoo Thuringiae Langraui nupsit. 130. b
- Beatrix Guidonis à Damperra filia Florentio
Guilhelmi Regis filio nubis. 164. b
- Beca Brabantiae pagus à Geldro exstus. 160. b
- ven. Beda quando floruerit. 12. b
- Bedonfrum pagus Diocesis Colonienfis, ibique
tres Cruces in aere visæ. 161. a
- Begga Pipini de Landis & Itæ filia. 7. b
- Grimoaldo fratri in Brabantiae Principatu suc-
cedis. Ansegisloque S. Arnulphi filio oubit.
15. b, c
- eius eximia pietas. ibid. c
- eius effigies. 17
- marito trucidato Deo se mancipat, & Ande-
nense Monasterium fundat. 18. b
- Romani Religionis ergo proficiscitur. ibid. c
- ex Monasterio Niuelensi S. Gertrudis Reli-
quias, libros sanctos, & Sorores aliquot Re-
ligiofas obtinet. ibid.
- quando obierit. ibid.
- Beginsagium Arichotonum quando & à quibus
extructum. 168. a
- Mechlinienfe quando extrui coeptum. ibid.
- à Nouatoribus dictum. ibid.
- Niuelense quando fuodatum. 149. c
- Silueducenfe à Ecclesia de Orduo quando
separatum. 189. c
- Belge Francos mari pellunt. 454. a
- à Francis pelluntur. 457. a
- aoouas cum iisdem inducias paciscuntur. ibid. b
- cum Burgundis Fanum D. Audomari, eiectis
Francis, recipiunt. 478. o
- sericis aut laneis, nisi in Belgio textis, vestiri
prohibentur. 497. c
- Philippo Austriaco mortuo, opem Maximilia-
ni Implorant. 520. b
- eorumdem ad eum oratio. ibid.
- eorum genium propriissimè deferibit Hauthe-
mius. ibid.
- Picardiam vastant. 556. a
- Terouvanam à se obsessam, peste & dysenteria
vexati, relinquunt. 557. a
- Picardiam iterum depopulantur. ibid. c
- Parisi visque excurrunt. ibid.
- ad hiberna discedunt. 558. a
- Terouvanam obsident. 601. a
- Faoum D. Pauli subigunt. 606. b, d
- Francos insigniter vincunt. 607. a, b
- inducias cum iisdem faciunt. ibid.
- item cum Danis. 609. b
- navigationem Sondæ recipiunt. ibid.
- ex Northmannia ingentem prædam auhant.
631. c
- à Francis mari ceduntur. 680. c. 681. a
- Belge & Angli nauibus Britanniam maiorem
inuadunt, sed inglorij 700. b
- Bellum, nisi cum Ordiouibus deliberato, Brabantiae
Duces haud suscepturos se iurant. 330. a
- Bellum Flandricum inter Richildem Balduni
Montensis viduam & Robertum, eiusque ori-
go. 190. c
- Saxonicum ab Henrico III. Imperatore illa-
tum. 193. d
- Belli Flandrici longissimi causæ. 210. c
- Bellum inter Brabantiam & Haemoniam tem-
pore Godefridi III. Comitis Louanienfis vn-
de ortum. 229. c
- reerudescit. 230. d
- aliud inter Flandrum & Hanonem. 331. a
- aliud grauissimum inter Flandros & Regem
Guilhelmum Hollandiae Comitem vnde ori-
ginem duxerit. 262. o
- aliud cruentum admodum inter Flandros &
Francos vnde ortum. 290. b
- quomodo sopinum. 293. a
- aliud cruentissimum & longissimum inter
Eduardum III. Angliae & Philippum Vale-
sium Franciae Reges, vnde ortum. 317. b
- Belli inter Ludouicum Flandriae Comitem &
Venceslaum Brabantiae Ducem initia. 331. a
- Bellum

INDEX R E R V M

- Bellum Geldrus Brabantis indeit.** 357.e
quod ageotibus Colonienſi & Leodiienſi Episcopis compositur. 360.e
- Bellum Juliacenſe inſelicitur à VVenceſlao Brabantia Duce geſtum.** 344.b,c.& ſeqq.
- Leodiienſium, contra Episcopum ſuum Henricum Ottonis Geldriq Comitis fratrem.** 264.a,b
- Mechlinitenſe Ioannis II Brabantis Ducis temporis exortum, eiufque cauſa.** 395.b
- Bellum ſacrum primum, ad recuperandam Terram ſanctam ſuſceptum, quibus præcipue Ducibus geſtum.** 300.b
- ſecundum à Conrado Imp. & Ludonico Rege Franceie ſuſceptum.** 222.e
- ſed nullo ſucceſſu.** 223.a
- tertium ad recuperanda ſacta loca paratur.** 222.e
- quartum ab Henrico Imp. Friderici filio adornatur.** 227.e
- quintum à S.Ludouico Francorum Rege ad Terram ſanctam recuperandam paratur.** 261.a
- ſextum item à S.Ludouico ad Terram ſanctam recuperandam ſuſcipitur.** 278.a
- Beluacenſis pagus à Nortmannis vaſtatur.** 128.e
- S.Benedictus Mauris poſt Eccleſiam ſ. Petri aliæque Italix loca vaſtata in Africam remeantibus terribilis apparet.** 74.c
- Benedictus Leuita Capitularium Legum collector.** 62.e
- Benedictus III. Leoni IV. in Pontificatu ſuccedit.** 79.e
- Benedictus quidam Eccleſiæ Romanæ Scrinarius contra Ioannem Pontifex eligitur.** 147.b
- à Synodo depoſitus, ab Imperatore in Saxoniâ ablegatur.** ibid.
- Benedictus Bonifacium Sedis Apoſtolice inuſorem Romæ cedere cogit.** 150.a
- priſto Bonifacio, legitimus ipſe Papa VII. iſtina nominis eratur.** ibid.
- Benedictus Papa VIII. Henricum Bavarix Ducem vnâ cum coniuge Romæ Imperatorem cororoat.** 169.b
- Benedictus VIII. aliis IX. Pontifex eligitur.** 180.e
- Benedictus XII. Papa quâdo obierit.** 321.e. 322.a
- Benedictus io Antipapæ Clementi VII. ſuccedit.** 364.c
- vt Galliarum Regem ſibi habeat ſanctem, ei per vniuerſum Regnum Eccleſiarum decimas aſſignat.** 365.a
- Beneuentos Duces ciuilibus bellis ſoner ſe decertantes, vtrumque Saracenos ſibi in auxilium euocat.** 72.b
- Beneuentum à Saracenis occupatum.** 72.a
- Benno Cardinalis Saluſtrum II. Necromantie inſimulat.** 161.e
- Berchemann Margareta Ludouici Flandrix Comitiss vxoris doti aſſignatam.** 335.a
- item Berendracum.** ibid.
- Berengaria Caſtellæ Regis filia Ioanni Ieroſolymitano nubit.** 246.b
- Berengarius Italicus aduerſus VVidonem ab Arnolpho Rege ſupplicis accipit.** 117.e
- à Ludouico Boſonis filio Italid pellitur.** 121.e
- eumdem caput & oculis priuat.** ibid.
- à ſuis poſſus Italiam depopulatur.** 122.b
- à ſuis interimitur.** ibid.c
- Beregarus Longobardus Rex ab Ottone Imp. fugatur.** 119.c
- agente Conrado Duce, quædam iterum ab Imperatore in Italia obinet.** 140.a
- Ottonem Italix Imperatorem creatum indignatur.** 146.b
- mortuus exul, Bambergæ ſepelitur.** 148.a
- Berengarius Turonenſis Sacramentarius primum innotefcit.** 181.b
- tam à Romana quàm Vercellenſi Synodo excommunicatiois ſententia in eum lata ibid.b,c**
- in Turonenſi & Romano Concilijs hæreſeos ſue eodemnatione propria manu ſubſignat, ſed mox ad vomitum reuertitur.** 187.b,c
- Bergæ incendio aſſiſcit.** 365.c
- Bernardinus Mendosa à Caſare Carolo V. Gulæ præſicitur.** 601.c
- S. Bernardi Abbatia Ordinis Ciſterciensis ex pago Vremde in Hemiehem tranſfertur.** 216.c
- S. Bernardus Abbas Clarnualtenſis Conradum Imp. & Ludouicum Regem Francorum ad ſecundum bellum ſacrum excitat.** 222.e
- Laurentium cum ſociis ad Vallarienſe Monafterium in Brabantia erigendum mittit.** 223.a
- quando obierit, quoque animas moriens in Clarnualle reliquerit.** 223.e
- Bernardus Aruernicus Comes tutor filij Ludouici Balbi conſtituitur.** 99.c
- Bernardus Barcenonenſis Dux incensatus à Carolo Ludouici Pij filio occiditur.** 72.b
- Bernardus Borneuallus Eques Louanienſium ductor eratur.** 327.a
- cum ſuis Ludouico Flaodrix Comiti obuium proficiſcitur.** 332.a
- quando obierit, & vbi ſepultus ſit.** 348.a
- Bernardus Cnipperdollus, Conſul ab Anapſiſtis Monafterij conſtituitur.** 595.a
- durum ſupplicium luit.** 598.b
- Bernardus Ebertainus Comes Iudex in Camera Imperiali, à Maximalano Imp. Francoſurſi ereſta, conſtituitur.** 494.c
- Bernardus Caroli Magni auunculus in expeditione aduerſus Longobardos parrem exercitus ducit.** 46.c
- Bernardus, Caroli Magni ex Pipino nepos, Italix Rex conſtituitur.** 57.a
- in Ludouicum Pium Imp. conſpirat.** 62.b
- viribus ſe impari cernens, ſupplex veniam petit.** ibid.
- oculis orbarur, & triduo poſt moritur.** 64.a
- Bernardus Comes contractui pacis inter Francoſ & Danos inire interſuit.** 16.b
- Bernardus quidam Camera Ludouici Pij Imp. præſectus ab Aula dimittitur.** 65.c
- Bernardus Dominus de Oſtremala Ottoni Imp. contra Francum auxiliatur.** 244.a
- eiufdem Signifer.** 244.b
- in pugna iuxta Tornacum omiſſa capitur.** 245.a
- Bernicies,**

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

Brnenses, Heluetij heretici, Catholicos Helu-
tios diuexant. 187. c. *vide* Heluetij heretici.
Bartha, alias Bertrada, fuit Bertrada, mater Ca-
roli Magni & Carolomni. 45. e
Bertha, Othoonis & Adelheidis filia, Henrico Re-
gi nubit. 187. a
quando obierit, & ubi sepulta. 195. b
Bernhardus pater Vvarachonis fuit Maior domus
Regis Theodorici. 100. c
Bertholdus Carinthia Dux ab Henrico Germa-
nic Regi inique Ducatu spoliatur. 191. c
Bertholdus omnia sibi a Godefrido Barbaro abla-
ta recuperat. 117. b. 218. a. *vide* Grimbergani.
Bertholdus Saxonum Dux aduersus Dagober-
tum Austrasie Regem rebellionem mouet. 4. c
Ciotario Regi filio supplices ferenti fuisse in-
fultus. 5. a
eundem dominum suum esse, sed frustra, inge-
minat. *ibid.* b
ab eodem victus capite truncatur. *ibid.*
Bertrandus Gesquicores, Francie Comes tribuli,
Ribeosiam arcem a Valtero ab Hoochstrata
ioseffim redimit. 442. d
Bertrandus de Rapis Campanus, diu apud Valen-
tianas Eremita, Baldouinum Constantinopoli-
tanum fe fingit. 246. c
fraude decepta strangulatur. *ibid.*
Berytus a Christianis occupatur. 238. a
Bertram Mariae Brabantie Geldro nupus doci
assignatum. 335. b
Beuecum villam deferere, & io Meldricem iolu-
lam recedere, diuinitus ab Angelo monetur
S. Hermelendis. 7. e
Bielugis vrbs Francis deditur. 453. a
Bigardense Monasterium a Godefrido Barbaro
extructum. 212. c
Birbachense dominum Gothfredo Ioannis I.
fratri assignatum. 374. a
Biturica ciuitas Aquitanie a Pipioo expugna-
ta. 41. b
Blanca Maria, filia Sfortis Ducis Mediolanensis,
Cesari Maximiliano nubit. 495. a
moritur sine prole. *ibid.* b
Blangiscas pugna quando contigerit. 455. c
Blithildis uxor S. Arnulphi Metensis Episcopi. a. b
Elithildis uxor Childerici Regis pragnas io ve-
natione vna cum marito interimitur. *ibid.* c
Boamundus, Apulis Dux, ad recuperandam
Terram sanctam proficiscitur. 300. a, b
Bockerbergius & Doua antagoniste de initio
Comitatus Hollandie. 123. c. 124. d
Bochinum per Belgas Francis eripitur. 454. b
frustra iterum a Francis recatur. *ibid.*
negligentia vigilum a Francis occupatur. 459. b
a ciuibus recuperatur. *ibid.*
Bodgis nobilis Francus pater S. Odulphi. 70. a
Bodilo Francus, Childericum Regem vna cum
coniuge in venatione interficit. 16. c
Boemi a Carolo Caroli Magni filio domiti. 55. a
aliorum Duces quatuordecim cum suis bap-
tizantur. 74. a
tempore Lotharii Imp. rebellionem mediantur

tes, Francorum contra se venientium exerci-
tum cadunt. 76. b
in Regnum Germanici irruptionem frustra
tentant. 90. b
in Sacerdotes & Monachos debacchantur.
195. b
contra Regem Romanorum arma capiunt. 445. b
ea iterum ponunt. 646. b
a Rege Romanorum petunt, & egregie mul-
tantur. 648. a
Boemix Rex est Pincerna Imperij. 160. c
Boemix Regnum Ioanni filio Henrici Imp. nu-
priis obtingit. 300. e
Bolandus Brabantiam vaftat. 169. a
Bolecus a Baldisfeto Scadingorum peruelum
belli Dux. 148. b
Bolifans Boemorum Dux ab Ottone Imperato-
re subiugatur. 139. c
Bombardus Louanicoisibus quando primum in
vfu. 333. c
Bomelia a Ioanne I. Brabantie Duce expugna-
ta. 185. b
Bommele VVerda a VVeneflao Brabantie Duce
occupata, ab Eduardo Caldro recuperatur.
341. b
Bons, VVeneflai Brabantie Ducis foror, Ioanni
Francorum Regi oupir. 341. c
S. Bonifacius Elibaldum Anglorum Regem ad
penitentiam excitare laborat. 32. e
Germanorum Apostolus, & Archiepiscopus
Moguntinus liberalitate Catiemanni Fulden-
se Monasterium fundat. 36. c. 38. a
Pipinom Regem Francie vngit. 39. a
eiusdem aurea epistola ad Fulradum Cappella-
num Pipioi. 40. a
martyrio coronatur. *ibid.* c
Bonifacius Sedes Apostolicæ post Formosum in-
uafor quali fuerit. 118. c
Bonifacius Apostolicæ Sedis inuafor, Benedic-
to Papa vrgente, spolians Ecclesia Vaticanæ Con-
stantinopolim fugit. 150. a
Bonifacius IX. Urbano VI. Pontificatum fuc-
cedit. 361. b
Boocia a Nortmannis vaftata. 105. a
Bopardis ab Ottone Imp. frustra teotata. 239. a
Borbonius. *vide* Carolus Borbonius.
Borlucius, Pensionarius Gandauensis, Ordinum
Belgij nomine a Philippo II. in Hispaniam ab-
ituriente peregrine militie difcessum petit.
706. c. 707. a, b
Borleia Roberto Flandro Gertrudem viduam
Florentij Hollandie Comitis uxorem ducenti
assignata. 186. b
Boschum (sive Boscomducis) iam olim vna ex
quatuor primariis Brabantie ciuitatibus. 301. a
Boscomducis. *vide* Siluaducis.
Boso Comes Arelatenfis de subleuanda Roma
cum Ioanne VIII. confultat. 96. c
eundem Romanum reducit. 98. c. 99. a
ei Ludouicus Balbi filius a patre iam mortuo
do commendatur. 99. e
Regno filiorum Balbi inhians, iustem reddi-
tur

INDEX RERVM

tur exofus. 102.b
 Roffum fuc Roffum exuritur. 370.0
 Francis deditur. 453.a
 à Maximilino recuperatur. 453.b
 Roffius à Francis capitur. 471.b
 Bouinienfis arx à Balduino Hannoniz Comite expugnata. 234.b
 Bouinienfes pulchro stratagemate Dionanienfes cedunt. 307.b,c
 fed turri ab his extructa fatigantur. 308.a
 ab Epifcopo Leodienfi obfidetur. 308.a
 Brabant à S. VVilibrodo ad fidem obuerfi. 22.d
 cum Grimberganis concurrentes nunc vincuntur, nunc vincunt. 219.b,c
 Grimbergæ arcem vñl cum Monafterio exurunt. 219.b,c
 Grimberganos ad pacem inuitantes non audiuntur. 220.a
 biduo cum iisdem dubio Marte pignant, tandemque, etiā non fine magna fuorum clade, vincunt. 220.b,c
 quidam à Radulpho de Fulgeriis capti, fed mox cum eundem profigant & capiunt. 228.b
 variis expeditionibus elarent. 228.b
 Flandris auxiliantes Hannoniam populantur. 231.a
 ad tertium bellum facram proficifcuntur. 234.a
 Hollandiam prædam excutiunt. 239.b
 Leodienfes vaftant. 245.b
 inter illos & Leodienfes cruenum prælium, in quo ad 2000. ceduntur. 242.b,c
 VVoringam castrum obfidentes, infignem vihoriam, quamvis non inuentam, de hostibus reportant. 286.b,c 287.b
 vigefimam omnium fuorum bonorum liberaliter Duci fuo Ioanni Leoncedunt, fed ea tantūp vice. 288.b
 fub initium Principatus Ioannis III. vbique à creditoribus Reipublicæ detinentur. 302.c
 quo modo hūic malo remedium inueniunt. 302.c 304.a
 Falcoburgensis agro vaftato Siterienfes fimul & Harlenfes ad deditionem cogunt. 306.b,c
 in Brabantia foliad arcana Reipublicæ confilia admittendi. 330.a
 extra Brabantiam, nifi in tribus caufis, in ius non vocandi. 330.b
 à Flandris ad Scotham pagum iuxta Bruxellam ceduntur. 331.b,c 332.a
 item ad Somfletum. 333.c
 Grauiam obfident. 335.b
 agente Alberto Bauaro Geldris conciliantur. 335.b
 ibid. c
 ijs Grauiæ redita, fed mox perfidē erepta. 335.b
 refumpto bello iterum Grauiam obfidiōne cingunt. 359.c
 fed ad prædas effufi ceduntur. 360.a
 & obfidiōnem foluunt. 360.a
 pacem cum Geldris initam firmanr. 361.c
 ijs à Colonienfibus. & Geldro bellum indidum. 366.a
 Geldris turpiter fugientibus, Geldriam & Lu-

liam flamma ferroque vaftant. 366.b
 confederantur Leodienfibus contra Geldrum. 366.b
 ibid. c
 Ruremondam fimul cum Leodienfibus obfident, fed nullo effectu, his fallentibus. 367.a
 Lennicam oppidum diruunt. 367.a
 Iuliacum obuenit, & ne flammis abfumant, tria aureorum thilia accipiunt. 368.a
 contra Geldros fupplicia à Philippo Burgundo expofcunt. 368.a
 pacem cum Geldris faciunt. 368.b
 eorum lanæ in Hollandia detinentur, & quare. 368.b
 Clunetum, ductorem Armeniacorum, clade afficiunt. 379.a
 Antonio Burgundo auxilia denegant, fingularum vrbium iuri malè ab eo defendi querentes. 379.a
 ibid. b
 Venlonam obfident. 386.a
 obfidiōnem foluunt. 386.a
 Geldriam deprædantur. 387.b
 à Geldri Duce, Comite Serbera, præda eis excutitur. 387.b
 inducias cum Geldro faciunt. 387.b
 Brabant Equites militantes Anglo contra Scotos. 390.b
 Brabantia à S. Huberto ab idolorum cultu purgata. 391.b,c
 ab Hungaris vaftata. 391.a
 in ea Comitatus tres Carolo Calno Lotharij Regnum cum fratre fuo Ludouico Germanico partienti obigerunt. 388.c
 à Theodorico Hollandiz Comite quo fuccelfu inuafa. 399.b
 tota fubijcitur à Papa Ecclefiaftico interdicto. 399.c
 à Francis vaftatur. 399.c
 item à Flandris. 399.c
 pelle affligitur. 399.c 399.a
 à VVenceslao Duce nonis veftigalibus grauatur. 399.b
 ab exfulum collauie, qui fe Apros nominabant, mirè vaftata. 399.c
 Brabantia Balliuus Maximiliano, bellum Leodienfibus inferenti, alam equitum & 1200. pedes auxiliares adducit. 400.a
 Brabantia Clerus de vigefima omnium reddituum Leodienfi Epifcopo pendenda ad Sedem Apoftolicam prouocat. 265.c
 Brabantia Dux quandoque fuit inter Electores. 160.b 161.a
 eur & quando iuri fuo remittuntur. 160.b
 Brabantia Ducum progenies ab antiquo Regali femine. 160.b
 Brabantia Privilegia à VVenceslao & Ioanna iurata. 328.c 330.a,b
 Brabantiam tamquam feudum mafculum fibi vendicant Imperatores, fed non redē. 366.a
 Bracharenfes à Northmannis vaftati. 165.a
 Brandeburgenfis Marggrauius Elector, Camerarius eſt Imperij. 160.c
 Branius. vide, Padigla. 160.c
 Brecht.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

Brechtia à Ioanne Gunderio incenditur. 366.e
 Breccium in pugna Blangiaca caditur. 415.b
 Bremensis Antistes Veltinsium vult & depopulari. 560.e
 item alia vicina loca. ibid.
 Brennaburch Sclavorum oppidum, ab Heinrico Germaniae Rege expugnatur. 129.a
 Briac, locus Galliae, in quo Carolus Calvus tyrannidis accusatus Ludouico Germanico occurrit. 80.e
 S. Brigida Ordo quando confirmatus. 344.a
 Brisolium vrbe Francie deditur. 413.a
 Britania à Ludouico Pio Imp. vastata. 64.e
 Britones Carolum Lotharii Imp. fratrem praelio vincunt. 74.a
 Britones ducenti erant duello contra ducentos Francos concurrent. 321.e
 Brixia ab Henrico Imp. expugnatur & muris nudatur. 300.e. 301.a
 Bronckhorstia Geldro eripitur. 601.a
 Bronckhorstii Eduardo Geldro cum fratre Reinaldo ducem adhaerent. 341.b
 Bronensis Monasterium Reliquis B. Eugenij ornatur. 125.a
 Brugensis Iacobi Comitris S. Pauli insolentiam non ferentes, primis Francorum casus, eum pellunt. 394.b
 constantiter in obedientia Urbani Papae persistunt. 363.e
 in solemnem ballistiarum ludo Tornaci quod praemium reportant. 364.b
 Sculterum sum, in seditionem versi, cruciunt. 418.e
 à Philippo Burgundo domantur. ibid.
 ad arma contra Maximilianum conuolant. 471.e
 sedes Magistri Curiae Romanae diripiunt. 473.a
 inde ad alias se conuertunt. ibid.
 rogati, in Maximilianum non se insurgere respondens, sed eos qui male rem administrant, dedit sibi velle. ibid.
 Maximilianum in domo quadam inclusum detinent. ibid.b
 eius domesticos carceri mancipant. ibid.b.c. & 474.a
 ei custodes addunt. 473.b.e
 eius hospitium diripiunt. ibid.
 multaque alia indigna perpetrare. 474.b
 Copenpolium cum praesidio Gallico admittunt. ibid.b
 aliquos Regis domesticos extremo supplicio medio tollunt. ibid.e
 Petrum Lanckhalsum capite plestant. 475.b
 tandem suas quisque domos recuperant. ibid.
 vim Caesaris Frederici, iniuriam Maximiliano filio ab eis illatam vlteri, metuunt. 476.e
 pacem cum Maximiliano faciunt. 481.a
 gubernatori Flandriae à Maximiliano dno, rebellant. 483.a
 Blankenbergam muniunt. ibid.
 ceduntur. ibid.
 ingenti aemone caritate laborant. ibid.

pacem denuo petunt & obtinent. ibid.
 Brunichildis proavia filiorum Theodorici Burgundiae Regis, quo supplicio & quare affecta. a. b
 Brunisberg Saxoniae locus super VViferam, Saxonum clade à Carolo Magno illata celebris. 48.e
 B. Bruno Colonienfis quando & qua de causa Carthusianorum Ordinem instituit. 197.a
 198.a
 Bruno Dux Angrariorum Carolo Magno se subdit. 48.e
 Bruno Orthonis Regis frater VVicfredus in Episcopatu Colonienfi sufficitur. 140.e
 à fratre Lorharie se Regnum obtinet. ibid.
 Raginerum Comitem Montensem caput, & in exilium mittit. 144.e
 moribundas sua Sanctorum Ecclesiarum legat. 147.e
 mortuus Coloniam refertur. ibid.
 Bruno Otoni Imp. aduersus Philippum suum, à Pontifice Romano Adolpho in Colonienfi Archiepiscopatu substituitur. 140.e
 à Philippo ad VVassenbergam in praesidio capitur. ibid.
 Bruxella Brabantiae ciuitas, olim Brofella dicta. 16.a
 S. Gudulae Reliquis dicitur. 355.e
 Canonico Collegio à Lamberto Baldrico decoratur. 175.b
 ibidem in Ecclesia S. Nicolai innumera sunt miracula. 223.e
 vna est ex quatuor primarijs Brabantiae ciuitatibus. 301.e
 à Ludouico Flandriae Comite occupata diripitur. 331.e. 332.b
 agente Sherenclasio recuperatur. 333.a.b
 ibidem venerabile Corpus Christi à Iudaeis confossum cruore aspergitur. 341.e
 nec non ibidem Curia suprema à Philippo Bono instituitur. 413.b
 tumultu inter ciues & Germanos milites orto conueritur. 469.e
 à Philippo Cluio occupatur. 477.e
 dira peste affligitur. 481.b
 Bruxellenses varijs ab Henrico IV. Duce Brabantiae priuilegijs donantur. 247.b
 plebei in Nobiles insurgunt. 298.b
 à Ioanne II. Brabantiae Duce victi, eundem trepidi recipiunt. ibid.e
 eis septem Patriciorum familiae, ex quibus Scabini deligendi, assignatae. ibid.
 quae leges cit à Duce praescriptae. ibid.
 Louanienfisbus se mutuo sordere deuincunt. 304.a
 quae priuilegia à Ioanne II. Brabantiae Duce obtinuerunt. 309.e
 Sherenclasio agens Flandros vrbe pellunt. 333.a.b
 Ludouico Flandriae Comiti singulis annis sex septimanis, ex pacto pacis inter Brabantum & Flandrum facta, militare tenentur. 335.a
 BB 2

INDEX RERV M

in Patrias insurgentes fœdè turbulancur. 318.b
 in solemnè ballistarum Iudo Tornaci quod præmium reportarint. 364.e
 eorum lanq̃ in Hollandia detinentur, & quare. 368.b
 Antonio Brabantia Reſtori auxilia ad obſidendū Bochoudam denegat, & quare. 372.e
 Simonem Tremillium in vincula coniciunt. 373.b
 cum Antonio Reſtore paſſeuntur. ibid.
 Antonio Burgundo, in Traiectenſes bellum mouenti, auxilia denegant. 376.a.b
 Præſorem ſuum exilio mulctant. 380.a
 ob eſeum Ioannem ab Arca ciuem ſuum commouentur. 384.e
 à turonibus Ioannis I V. ſedantur. 386.a
 Præſorem ſuum Guilielmum ab Aſetha carceri includunt. 388.e
 idem Duci inuiſi. 390.a
 Ioannem IV. Ducem cum milite in urbem recipere reſuſant. 393.b
 contra milites ab eo adductos inſurgūt. ibid.e
 multos eorum carceribus includunt. 394.a
 iterum ſeditionem commouent. ibid.e
 cum Louanienſibus & Mechlinienſibus reconciliantur. 419.b
 cōmuni laborantes à Flandris iuuantur. 479.b
 Buehonia ſua Monafterio Fuldenſi clara. 48.a
 Bucki pagus Angraſtorum, ubi Dux eorum Bruno Carolo Magno occidit. 48.c
 Bulgari Pannoniam vaſtant. 61.b
 Bullonienſis Ducatus quomodo ad Episcopum Leodienſem deuenit. 103.a
 Bullonium caſtrum ab Adelberone Leodienſi Episcopo meritis S. Lamberti recipitur. 117.a
 Buſcoduſenſes Bonnellam inuadunt. 127.b.
 444 Siluaduſenſes.
 Burchardus Comes contractui pacis inter Francos & Danos iniſe interſuit. 16.b
 Burchardus de Suevia contra Conradum Regem rebellans, eius prudentia pacatur. 125.a
 Burchardus Episcopus Loſanenſis in prælio inter Henricum Imp. & Egbertum Marchionem in Thuringia commiſſo occiſus. 195.c
 Burdellum caſtrum Aquitanie à Pipino expugnatum. 45.b
 Burdigala, locaq̃ eius vicina, à Saracenis vaſtata. 31.b
 Burſſetum Margarete vxoris Ludouici Flandrie Comitis doti assignatur. 335.a
 Burgundi cum Belgis Fanum D. Audomari, electi Francis, recipiunt. 478.c
 Burgundia Ducatus à Caſare Maximiliano pro Carolo Aſtraco inuaditur. 518.e
 Burxodus caſtellum ab Ottone II. Imperatore capitur & diruitur. 150.a

C.

Cabelliaurorum & Hauckiorum ſeditio per Ioannem Bauarum, olim Episcopum Leodienſem, iterum reſuſcitatur. 387.c

Cabelliauij Amſtelodami ab Hauckijs pelluntur. 410.a.b
 à Philippi Boni partibus ſteterunt. ibid.
 Leida Hauckioſ pellunt. ibid.
 contra Hauckios Maximiliano Brabantia Ducem iungunt. 463.b
 Roterodamo à Francisco Bredenrodio eſciuntur. 478.b.e
 à parte Maximiliani Rom. Regis ſtantes, Scio-damum & Roterodamum obſident. 479.a
 Hauckijs eladem inferunt. 480.b
 Cadavera Saracenorum ſententia Chriſtiani in expeditione ſacra præ ſune comedunt. 101.a
 Cadicha, ſive Tadiſcha vidus, Mahomezi nubi, 9.b
 Cadſandia inſula ab Anglis exuſta. 318.a
 Caei viſum mentis D. Virginis Bruxella recipiunt. 223.c
 Cæcilia Clementis IV. Papæ ſilia à Nobilibus plurimis expetiſta, à patre in Monafterio quodam Monialium tenuiter ſuſtentatur. 273.b
 S. Cæcilie virginis & martyris corpus à Paſchale Papa inuentum, in urbem in Eccleſiam eiusdem nomini dicatam tranſfertur. 70.a.b
 idem à Paulo Sfondrato Cardinale anno 1599. ita inuentum, vt fuerat à Paſchale reconditum. ibid.b
 Cæleſtinius III. Papa Alberti fratris Henrici IV. Ducis Louanienſis electionem ad Episcopatum Leodienſem confirmat. 235.b
 Alberti in terrefſtores excommunicans, Lotharium introſum deponit. 236.a
 vnà cum Henrico Imp. quartam expeditionem in Terram ſancſtam parat. 238.a
 ibid.b
 moritur. ibid.b
 Cæleſtinius IV. Papa Gregorio IX. in Pontificatu ſuccedens, breui moritur. 254.c
 Cæleſtinius V. miraculis clarus, ſponte Pontificatum abdicat. 288.c
 Caga Princeps Hunnorum à ſuis interemptus. 51.e
 Cairus Aegypti vrbs à Chriſtianiſ quidem obſeſſa, ſed mox ſoluta. 246.b
 Calcearius Gandauenſis. vide Reinerus calcearius.
 Calicum ab Eduardo III. Anglie Rege obſeſſum. 323.b
 deditur, coloniſq̃ ex Anglia, paſſis Francis, illuſtradicuntur. ibid.e
 Calſmonſ, S. Mauonis Monafterio olim celeberris. 8.a
 Calliſtus Patricius Conſtantini Copronymi, Stephanum Monachum Iconomachis reſiſtentem variè aggreditur. 44.a.b
 Calliſtus in Pontificatu Gelafio ſuccedit. 207.b
 Calumniatricis S. Stephani horrendus interitus. 44.b
 Camera Imperialis à Maximiliano Imp. Francoſurſi inſtituitur. 494.b
 Camera Monafterium iuxta Bruxellam quando extructum. 249.b
 Cambreſiacum à Francis occupatur. 458.a
 eius

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

eius arx ab Henrico Gallie Rege capitur.
672.b
Cameracenses ab Edwardo Anglie Rege obsessi
strenue se defendunt. 119.b
Cameracum Carolo Caluo Lotharij Regnum
cum fratre Ludouico Germanico partem
obrigit. 88.c
à Nortmannis vastatum. 105.a
d. Balduino Flandrie Comite Henrico Imp.
restituunt. 179.a
ab Henrico Rege Gallie obsidetur, & ad de-
ditionem postulat. 672.b
non tamen capitur. ibid.
Campanie per se sonant in sepulchrum hominia
fame mortui. 185.c
Campania à Saracenis vastatur. 85.b
Campania Brabantie à Rossinio diripitur. 622.b
Campulus presbyter quam scelerè Leonem III.
Papam traherit. 522.a
Canes aduersus ferarum vastationem Brabantie
alere concessum. 330.b
Canonici Anverspienses cedunt templum S. Mi-
chaëlis S. Norberto & socijs. 210.a
Canonici Bruzelleses à Lamberto Baldrico
quando instituti. 177.b
Carloste Rhemenfis Ecclesie castrum ab Hen-
rico Comite expugnatum. 134.a
Castella, alias Cantele, castrum Aquitanie à Pi-
pino expugnatum. 41.b
Cantones Helueticorum Catholicorum, arma
contra Helueticos hæreticos sumunt. 587.c
Capitia alba à Louanensibus cumulantibus
quando assumpta. 348.c
Capitani Louanenses Patricios Arscoto Loua-
nium vi reducere parantes viriliter repellun-
tur. 348.c, 349.a
Parente monasterium effringunt. 350.c
Patricios fenestris eiectionis hostis hastis fende-
dis percipiunt. 351.a
responsio V. Venceslai Ducis territi, intercesso-
res ad eum mittunt. ibid.
quibus conditionibus ei reconciliantur. 352.
b, c.
Caprimons locus, ad quem S. Gudilæ corpus ob
Nortmannorum vastationes ex Cornobio
Mortzelliensi translatum. 108.c
Capua à Saracenis exusta. 72.a
Capussenantius transfuga capite plectitur. 607.b
Carbonaria filius territorij Leodienfis, martyrio
S. Pollani elata. 14.b
Carbonaria Francie filius, Nortmannorum me-
morabili clade celebris. 101.a
Cardinales Sede vacante à morte Celestini IV.
zati inter se quàm ab alijs multas insolentias
sustinent. 254.c
Cardinales pileo rubro ab Innocentio IV. cur
decorant. 255.a
Cardinales octo electionem Urbani IV. coactam
fuisse clamant. 150.a
ijdemque Antipapam Clementem VII. di-
ctum eligunt. ibid.
Caritas annonæ maxima in Gallia & Germa-

nia.
alia Europam affligit. 257.c
Carolomannus pater Pipini de Landis prima
Brabantie Principis qualis fuerit. 1.b, c.
Carolomannus, filius Caroli Martelli, donatio-
nem eiusdem S. VVilibrordo factam sub-
signat. 31.b
quos Principatus obrinuerit. 36.b
cum fratre Pipino Grifphonem fratrem supe-
rat, & caprum custodiam tradit. ibid. c
Aquitanos & Alamannos rebellantes compri-
mit. ibid.
agente S. Bonifacio Fuldenfe Cornobium eri-
git. 18.a
Theodoricum Saxonem & Odilonem Bava-
rie Ducem bello vincit. ibid.
castrum Oiseburgh expugnat. ibid.
relictio Principatu Mosanen profectur.
ibid. a, b
ignotus Cassinum venit. ibid. b
stipendia eius, mansuetudo, & pietas. ibid.
moritur. 59.c
Carlomannus & Carolus filij Pipini à Stephano
Papa vnguntur in Reges. 39.a
Carlomannus filius Pipini cum fratre in Regnum
elevator Hunaldum Aquitanum subugar.
41.a, b
ubi & quando obierit. 45.a
Carlomannus, siue Carolomannus, filius Ludoui-
ci Germanici quandam aduersus patrem moliri
visus, eidem reconciliatur. 81.a
Carolo Caluo Italiani inuadenti cum exercitu
obuium mittitur. 92.c
muneribus ab eodem corrumpitur. ibid.
in partitione Regni paterni quæ Provincias
sortitus sit. 93.b
paralyti percussus moritur. 102.a
Carlomannus Ludouici Balbi filius Bosonem se-
ditionem molientem compescit. 104.b
fratri Ludouico succedit. 106.b, 107.b
Nortmannos fugit. 106.c, 107.a
tandem nimis Nortmannorum excursions
non ferens, pacem ab eisdem redimit. 107.b
ab apro in venatione vulneratus, moritur. ibid.
obitus eius tempus incertum. 108.a
Carnis suillæ abstinentiam cum Iudeis docuit
Mahometes. 9.c
Carolomons, oppidum nouum, ad Mosam ex-
structum. 680.b
Carolus, Adolphi Geldri filius, Gandam à Carolo
Audace emittitur. 418.c
Carolus Andegauenfis Comes ad expeditionem
sacram proficiscitur. 261.b
capitur. 262.a
interuentu Regis Ludouici, quibus conditio-
nibus Hannoni cedit. 265.c
quo titulo Siciliæ Regnum ab Urbano IV. ob-
tinuerit. 274.c, 271.a
cum Manfredi dimicans, eundem vita simul
& Regno priuat. 275.a
Conradum Siciliæ Regnum recuperare ten-
tentem praelio superat & capit. 276.c, 278.a

INDEX

ad bellum sacrum profectus, Tuneti Regem si-
bi reddit tributarium. 278.b,c
cur & quando Siculi ab ipso defecerint. 283.a
quando obicit. 284.a
Carolus d'Arellius cum d'Aula contra Belgas
conspirat. 347.a vide Hispani.
Carolus Aurelius Dux moritur. 637.a
Carolus IV. Imperator VVeneſſaum fratrem
creat Praefectum Alſatie. 342.b
eumdem à Iulacenſibus captem libertati reſti-
tui curat. 346.a
cum filio VVeneſſao magno honore Louanij
excepitur. 348.b
cum fratre VVeneſſao Brabantie Duce in
Franciam proficiſcitur. ibid.
Carolus Auſtriacus, dictus poſtea V. Imp. Gan-
davi naſcitur. 303.b,c
qua pompa ad Baſilium delatus. ibid.
ei Claudia, filia Ludouici Regis Gallie, deſpon-
detur. 305.c
Belgij Princeps inauguratur. 335.a
Legatus Franciſco Valeſio Regnum gratula-
turus mittit. ibid.
eidem Renata, deſuncti Regis Ludouici filia,
deſponditur. ibid.
ei Georgius Saxo Friſiam donat. 336.a
ibique eius nomine Florentius Buranus inau-
guratur. ibid.
Annam, filia Vladislai Hungarie Regis, Maxi-
miliano Imp. deſponſatam, fratri Ferdinando
deſponſari curat. 337.b
à Ferdinando Hiſp. Rege moriente in ſolidum
heres ſenſitur. 338.a
pacem cum Rege Gallie Franciſco renouat.
339.a
dimiſſa Renata, eiusdem Franciſci filia Ludo-
uico ei deſponditur. ibid.
in Hiſpaniam profecturus cum Marcanis Pro-
ceribus tranſigit. 339.a,b
alia etiam ſordera, vt tuſius in Hiſpaniam ei
abire liceat, ſancit. ibid.c
Geldriam ſuo exercitu mirè adſugit. 341.b
cum Carolo Geldro inducias facit. ibid.c
Etzardum Comitem ſibi conciliat. 342.b,c
in Hiſpaniam nauigat. 343.a
ſplendide ibi excipitur. ibid.
in Hiſpaniarum Regem inſauguratur. ibid.c
ludos equeſtres exercet. ibid.
à Maximiliano moriente tanquam ſuturus
Imperator commendatur. 345.a
mortuo Maximiliano Imp. cum Franciſco
Gallorum Rege Imperium ambit. ibid.b
à Mogantino & Saxone Electoribus enixe
commendatur. ibid.c
Caſarab Electoribus renuntiatur. 346.a
ex Hiſpania in Germaniam iter adornat. 347.a
Hiſpanos ſibi expetit rebelles. ibid.b
Adrianum Florentij Cardinalem Proregem
conſtituit. ibid.
Brugas Flandrie venit. ibid.c
honorificentiffimè ibi à diuerſis excipitur. ibid.
Aquiſgranii Caſarem coronatur. 348.a

R E R V M

conſtituit miſſo Diplomate belli Duces, qui re-
belles Hiſpanos edomant. 350.b
qui aliquoties ipſos cedunt. 351.a,b,c
Aimeno contra Robertum Marcanum ſuppe-
rias mittit. 353.b
cum Pontifice cōtra Francum ſœdus init. 354.a
Francos Parmâ & Placentiâ eiſcit. ibid.
memorabili praelio Hiſpaniſſis & Francos vin-
cit. ibid.
Mediolanum recuperat. ibidem.
Sforciam reſtituit. ibid.
iter in Hiſpaniam parat. 354.c
nauigat cum inſigni claſſe. 355.a
in Angliam venit, & cum Henrico VIII. agit.
ibid.
in Hiſpaniam appellit. ibid.b
nobilem contra Francos victoriam in Biſcay
per ſuos obtinet. ibid.
matrem inuiſit.
pro parte Philippo Annuerſarium celebrat.
ibid.
ex Auſtria & Francia varia niſtra accipit. 356.b
in hoſtiludio cum praſtantiffimis ignotus con-
uerſit. ibid.c
Hiſpanis rebellibus gratiam facit. ibid.
per VVallenſarium in Friſia plurima loca Gel-
dro & Groningani eripit. 358.a,b,c
ſœdus cum Papa & Venetiſ contra Francos
renouat. 359.b
Franciſcum Gallie Regem ad Ticinum inſigni
praelio ſuperat. 361.c
ipſum Franciſcum capit. ibid.
de victoria certior factus, modeſtiſſimè reſpon-
det. 362.a
pro matrimonio cum Eliſabetha filia Ernſtue-
lis Portugalie Regis obtinendo Romam ad
Pontificem mittit. ibid.c
Franciſcum Sforciam Mediolanenſem Ducem
renuntiat. 363.a
cum Iſabella Luſitana nuptias celebrat. 364.c
conditiones, quibus Franciſcus libertati reſti-
tuendus erat, approbat. 365.a,b,c
& re ipſa eundem reſtituit. 361.b
iterum in Franciſcum, conditiones reſtitutio-
nis adimplere tergiverſantem, arma mouet.
ibid.c
Borbonium Ducatum Mediolanenſis Guber-
natorem designat. ibid. qui Romam urbem
& ibidè Pontificem Clementem capit. 370.a,b
ei naſcitur filius Philippus. ibid.c
Pontificem reſtituit. 371.b
ditionem Vltraieſtinam emit. 372.b
ci bellum à Franco & Anglo indicitur. ibid.c
eius claſſis à Conſederatis creditur & proſi-
gatur. 373.c
per Leuam Papiam vi expugnat. 374.a
Genue libertatem concedit. ibid.c
Capuam & alia oppida obtinet. 375.a
pacem Carolo Geldro concedit. 377.a
cum Pontifice ſœdus pangit. 379.a
cum Franciſco Francie Rege pacem init, &
quibus conditionibus. ibid.b
ex Hi-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

ex Hispania in Germaniam proficiscitur. 580.e
 cum Pontifice praefens agit. 581.b
 cum Venetis & Sfortia pacem iungit. ibid.
 Bononia à Pontifice coronatur. 583.b
 Francisco Galliae Regi liberos, ab eo obfides
 acceptos, restituit. 584.a
 Alexandrum Medicum, in Hetruria Ducem
 renunciat. 585.a
 Augustum Vindelicorum, Comitia Imperij ce-
 lebraturus, venit. ibid.
 Confessio Augustana ei exhibetur. ibid.b
 aliam item Confessionem ei quatuor ciuitates
 Zwvinglianae exhibent. 586.a
 Articulos quosdam Lutheranis praefert. ibid.
 in Belgium venit. ibid.c
 in Austria contra Solymannum Turcam pro-
 ficiat. 590.a
 sold sui aduentus famam eundem fugat. ibid.
 17000. Turcarum caedit. ibid.c
 in Italiam iter instituit. ibid.
 cum Pontifice collocutus, cum eo, Rom. Rege,
 & aliis Italicis Principibus, praeter Venetos,
 foedus facit. 591.a, b
 in Hispaniam abiturus, Italos beneficiis sibi
 devincit. ibid.
 Viricum VVirttembergensem Ducem resta-
 tuit. 593.a
 ad Monasterium VVelfsaliae ciuitatem, ab A-
 nabaptistis infestum, copias mittit. ibid.b
 Tuncanum iter instituit. 599.a
 cum Barbaris congressitur. ibid.c
 Guletam expugnat. 600.a, b
 Barbarosam praelio vincit. ibid.c
 Tuncum occupat opt. captiuorum Christia-
 norum. 601.a
 plusquam 10000. msaepia Christiana ibi libe-
 rat. ibid.
 Mulessem restituit, & in Italiam reuertitur.
 ibid. b, c
 Galliam ex Italia inuadit. 603.a
 Aquas Sextias obfidet. ibid.
 per Henticum Nassauum Picardiam inuadit.
 ibid. b
 in Italiam reuertitur. ibid.
 in Hispaniam abit. ibid. c
 Terouvanam per suos obfidet. 605. a, b
 crenata pugna Fanum D. Pauli sibi vendicat.
 606. a, b
 Francos insigni praelio vincit. 607. a, b
 cum Danis inducias facit. 609. b
 foedus cum Venetis & Pontifice facit. ibid. c
 cum usque Solymanno Turcae bellum infert. ibid.
 cum Francisco Galliae Rege inducias facit.
 610. a, b
 in Hispaniam proficiscitur. ibid. b
 in itinere conuenit Franciscum Galliae Re-
 gem. ibid. c
 eius vxor Elisabecha moritur. 612. c
 rebellantibus contra se Gandauenfibus, in Bel-
 gium proficiscitur. 614. b, c
 de eo expando, cum per Franciam iter faceret,
 aliqui consulunt. 615. a

Gandauum intrat. ibid. b
 iis ad singula priuilegia praetensa per Fiscalem
 suum responder. ibid.
 Protestantium Germanorum Legatos excipit.
 617. c
 Hollandiam adit, & ibi pro tribunali sedet.
 618. a, b
 Ratisbonam ad Comitia Imperialia proficisci-
 tur. ibid. b
 in Italiam iterum abit. 619. c
 Ad Algeri Africam eum classe contendit. 620. a
 ingentem cladem ibi patitur. ibid. b, c
 in Hispaniam redit. 621. a
 à piscibus deuoratus tunc spargitur. ibid.
 contra eum Franciscus Galliae Rex Turcam in
 auxilium vocat. 627. b
 concessa classe Bononiam venit. 628. b
 Spirae Protestantium Legatos audit. ibid.
 Bonnæ ad Rhenum, Cluius bellum illaturus,
 exercitum lustrat. ibid.
 deinde Duram Iuliae obfidet. ibid. c
 quam armata manu expugnat. 629. b
 Cluium in gratiam recipit. 630. a, b
 denudò in Zutphania & Geldria inauguratur.
 ibid. c
 in Francum exercitum docet. 631. a, b
 Cameracum venit, ibique arcem exstruit. ibid. c
 Spirae Comitia Imperij celebrat. 631. a
 pacem ibi facit cum Christiano III. Daniae
 Rege. ibid.
 Lutzenburgum, à Gallo paulò antè sibi erep-
 tum, recuperat. 633. a, b
 Finum Desiderij obfidet. ibid.
 & deditione accipit. 634. a, b
 Espernaum & alia munitissima loca Franco
 eripit. ibid. c
 pacem cum Franco facit, dictam Crespiannam.
 ibid. c. & 635. a
 pacis istius quæ condiciones. 635. a, b, c
 inde de Germania pacanda anxius. 636. c
 Vltraiefti Comitia Velleris aurei celebrat.
 637. b
 in Geldria Ducem & Comitem Zutphaniae in-
 augurat. ibid.
 iterum in Germaniam abit. ibid. c
 inducias cum Turca pacifcitur. 638. b
 generosè Protestantibus Germaniae respon-
 det. ibid. c
 foedus cum Mauricio Saxone facit. ibid.
 ad eum copiae vndique conflunt, & quantæ.
 639. c. 640. a
 à Protestantibus Germaniae ei bellum indici-
 tur. 640. a
 Niburgum deditione caput. 642. b
 item Donauverum. ibid. c
 alia plura eidem oppida. ibid. & 643. a, b
 Fredericum Palatinum, Vlmensem, & VVirtren-
 bergensem Ducem in gratiam recipit. ibid. b, c
 Saxoniam cum exercitu inuadit. 646. a
 Saxonem in pugna caput. ibid. c
 Hesium etiam in potestatem accipit. 647. c
 648. a, b

INDEX R E R V M

Magdenburgenses proſcribit. 649.c
inſinitam à Germanis pecunie ſummam acce-
ptam ſecum deſert. 649.b
Comitia Auguſtæ celebrat. ibid.c
Mauritio Saxoni Electoratum conſert. 640.c
in Belgium proſciſcitur, Saxonem & Heſſum
ſecum ducent. 642.a
filium ſuum Philippum per totum Belgium
inſurgari facit. 653.654.655.656
articulari morbo laborat. 656.b,c
Comitia Auguſtæ indicit. ibid.c
Edictum in Belgio contra hæreticos promul-
gat. 657.a,b,c
cum filio Philippo Auguſtam Vindelicorum
contendit. 658.a
Edictum contra hæreticos mitigat. ibid.c
Magdeburgum obſidet. 659.a
Solymanno de rupis induciis, occupat nim-
nam Lepi civitate Numidiz, conquerenti,
ſeſſuſe reſpondet. 660.c
à Mauritio Saxone inſigniter deluditur.
664.a,b
eidem cedere cogitur. 664.a
Saxonem capivum reſtituit. ibid.
pacem cum Mauritio Saxone conſtituit, &
quibus legibus. 666.b,c
Auguſtæ Proteſtantiæ Magiſtratam, à Mau-
ritio Saxone conſtitutum, movet, & alia re-
format. 667.b
Metenſem urbem obſidet. ibid.c
Albertum Brandeburgicum in gratiam recipit.
668.a
Metenſi obſidione ſoluta, in Belgium venit.
ibid.c
Terovannam obſidet. 669.a
& poſt cruentam oppugnationem capit. ibid.b
item per Sabaudum Heldinum recipit. 670.a
ut filium Philippum II. cum Maria Angliæ
Regina deſponſaret, ex Hiſpania eum evo-
cat. 673.b
copias contra Henricum Regem Franciæ, qui
Hannoniam & Artoſiam vaſtauerat, mittit, &
eundem recedere cogit. 675.c
per Sabaudum multa Franco oppida admittit
& incendit. 676.c.677.a
nobiliſſimâ per ſuos in Italia de Strozza victo-
riâ poſitur. 677.c
Senas capit. 679.a
& Portum Herculis Strozze eripit. ibid.b
Regna & ditiones Belgicas in Philippum II. fi-
lium ſuum tranſfert. 681.c.682.b
res omnes à ſe geſſas à capite repetit. 682.a
egregium eius dictum. ibid.
Belgas, ut ab hæreſi ſibi cauere, monet. ibid.
Ferdinando fratri Imperium Romanum per
litteras reſignat. 687.b,c
è Belgio diſcedens, filio Philippo Religionem
Catholicam & ſalutem Belgicam commen-
dat. 688.b
eius in Hiſpaniam apuſſi oratio. ibid.
in Monafterium diui Hieronymi ſecedit. ibi-
dem. c

placidiſſimè in Domino moritur. 689.a.700.b
Carolus, nepos Caroli V. Imp. naſcitur. 693.b
Carolus Barlaymontius à Philippo II. Namur-
cenſibus præſicitur. 707.b
Carolus Borbonius à Franciſco Francorum Rege
ſupremus belli Dux contra Carolum V. Imp.
decernitur. 553.b
aliquot oppida, à Caſſarienis priùs occupata,
recuperat. ibid.c
à Franco ad Carolum Caſarem deſicit, &
quare. 559.b
pro Caſare Galliam Narbonenſem inaudit.
561.c
Ducatu Mediolanenſi à Carolo V. præſicitur.
566.c
archi Mediolanenſis à Franciſco Sforza dedi-
tur. 567.a
Pontificis ditiones, non obſtantiſſimis inducijs
cum Lanoio conſtitutus inaudit. 569.b
ipſam ad Romam caſtra locat. ibid.c
ibi occiditur. ibid.
Carolus Himeus à Philippo II. Goldrie & Zu-
phaniz præſicitur. 707.b
Carolus Caluus, filius Ludouici Pij Imp. Ale-
manniam, Rheniam, & partem Burgundiz à
patre obtinet. 65.c.66.a
item optimam partem Regni Francorum. 68.a
coniunctis cum Ludouico fratre viribus Lo-
tharum fratrem Monarchiam ambientem
fugat. 71.b,c
tandem partitione Regni facta, Occidentalis ei
pars aſſignatur. 72.a
Pipinum nepotem ſuum varijs excuſionibus
infeſtat. ibid.b
Bernardum Barcinonenſem Ducem incautum
& nihil mali ab eo ſuſpicantem occidit. ibid.
cum Britonibus inſeſtiter conſigit. 74.a
Godeſſico Normanno partem Galliæ conce-
dit. 77.a
Pipinum Aquitaniz Regem vnâ cum fratre
eius Carolo in Monafterium reſtutit. 77.b
de fratre Ludouico apud Pontificem & Impe-
ratorem per Legatos conqueritur. 81.a
cum fratre & nepote in quadam Rheni inſula
colloquium habet. ibid.b
tandè Conſtantiæ inter eos pax ſancita. ibid.c
pactis conuentis non ſteſſite apud Nicolzum
Papam accuſatur. ibid.
fratri Ludouico reconciliatur. 84.c
ne Provinciæ Regnum nepoti debirum inuad-
dar, à Nicolao Papa monetur. 85.a
XI. Brabantiz Princeps. 87.b
Lotharingiam occupat, ſuſſidat, & Pontifi-
ce pro fratre Lotharij. ibid.c & 88.a
Hinemaro Rhenenſi agente, Meſis corona-
tur. 87.c
Pontificem placare nititur. ibid.
cum fratre ſuo Ludouico Germanico Lotha-
ringiam partitur. ibid.b
hinc patet ei Brabantiam obtiſſiſſe. ibid.b,c
Normannos Andegauo eiſcit. 92.a
mortuo Ludouico Italiz Imp. cum Germani-
co

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

co de ea contendit. *ibid. b*
 à Ioanne Papa Imperator creatur. *ibid. c*
 Regnum Germanici defuncti inuadens à Ludouico eiusdem Germanici filio fugatur. 93. a, b. 94. a
 quando obierit. 93. c. 94. a
 ubi sepultus, & quò postea translatus. 94. a
 quibus coheribus à Sigeberto & Aimofo depingatur. *ibid. b, c*
 insignis fuit doctorum hominum patronus. *ibid. c*
 Carolus Caraffa Cardinalis à Pio IV. Pont. capitur & strangulatur. 705. a
 Carolo Charloo, dicto Audaci, filio Philippi Boni, Catharina, filia Caroli VII. Galliar Regis, despondetur, sed quæ paulò post moritur. 419. a
 Isabellam Boeboniam ducit. 413. a, b
 nascitur ei filia Maria. 424. a
 orto inter eum & patrem dissidio, veniam à patre petit & obtinet. *ibid.*
 denuò à patre dissensit. 425. a
 foedus cum Carolo Biravim Duce contra Ludouicum Galliar Regem facit. *ibid.*
 omnium ditionum heres à patre renuntiat. *ibid. c*
 Ctouiacum & alios prescribit. *ibid.*
 à patre, rescisso priore testamento, quaesitus, Gorichemi se continet. 426. a
 Franco bellum infert. *ibid. b*
 eundem vinet, & pacem cum eo facit. *ibid. c*
 eius vxor moritur. 427. a
 Dionantes feuerissimè castigat. *ibid. c*
 ab alijs Audax, ab alijs Pugnas cognominatus. 428. c
 ubi natus fuerit, & quando. *ibid.*
 Historiarum veterum audissimus. 430. a
 eius primæ expeditiones bellicæ quæ. *ibid.*
 Flandriæ Comes inauguratur. *ibid. b*
 Gandauenses tebelles pacat. *ibid. & 431. a*
 Leodenses habet sibi infensos. 430. b
 S. Trudonis vrbem obsidet. *ibid. c*
 Leodenses cruenta pugna vincit. 431. a
 S. Trudonis vrbem deditione accipit, & alia oppida plura. *ibid. b*
 item Leodium ipsum. *ibid. b, c*
 Comes Hannoniæ inauguratur. 432. a, b
 Brugis nuptias cum Margareta Eboracensi celebrat. *ibid. b*
 à Ludouico Francorum Rege, iniuriarum passus, ægrè placatur. *ibid. c*
 eundem, quòd contra eum Leodenses denuò concitasset, caput & decinet. 433. b
 eum secum in Leodenses arma ferre cogit. *ibid.*
 Leodenses & eorum ciuitatem caput, & atrocissimè punit. 434. a, b
 item Francimontanos. *ibid.*
 inter Consiliarios residentes ius dicit, eo quæ subditorum animos ad se pertrahit. *ibid. c*
 Prefectum Zelandiæ capite plectit, & quare. 434. c. 435. a, b
 classem contra Richardum VVarvici Comi-

tem mittit. *ibid. c*
 & per Borselium vincit. *ibid.*
 Eduardo sororio, Angliæ Regno pulso, auxilia præbet. 436. a
 Ludouico Galliar Rege bellum ei inferens, Picquennum ad deditionem cogit, & Ambianum obsidet. *ibid. b*
 inducias cum eo facit. *ibid. c*
 à Belgarum Ordinibus equites auxilios im-petrat. *ibid. c*
 à Ludouico deluditur. 437. a
 cum exercitu in Galliam abit. *ibid. b*
 iterum inducias facit. *ibid.*
 Ducatum Geldriæ & Comitatum Zutphanæ ab Arnoldo Duce coëmit. *ibid.*
 eius Ducatus ciuitates occupat. 438. a
 Neomagus obsidet, & capit. *ibid. b*
 Geldriæ Dux inauguratur. *ibid.*
 aliquot ciuitates multat. *ibid.*
 ad Fredericum Imp. proficiscitur. *ibid. c*
 filiam Mariam eius filio Maximiliano despondit. *ibid.*
 ab Imperatore Ludouici Galliar Regis assu-deluditur. 439. a
 ei Sigismundus Austriacus ditiones quasdam oppignorat. *ibid. b*
 ijdemque Petrum Hagenbachium præstare. *ibid.*
 Rhenanis, & alijs Principibus Germaniæ contra se conspirantibus, ingentem exercitum conseribit. 440. a
 Nussiam obsidet. *ibid.*
 vndequeque eius ditiones inuaduntur. *ibid. c*
 obsidionem Nussæ soluit. 441. a
 pacem cum Imperatore facit. *ibid. b*
 inuadit eum & Eduardum Angliæ Regem oriuntur similitates. *ibid. c. & 442. a*
 eum Ludouico Galliar Rege inducias paci-scitur. 442. a, b
 post in Lotharingum mouet, & aliquot oppida ibi capit. *ibid.*
 inde Granfam Heluetiorum obsidet. 443. a
 eandem deditione accipit, at fidem datam viola-t. *ibid.*
 ab Heluetijs superatur, & fugere compellitur. *ibid. b, c*
 militem recolligit, & in Heluetios denuò du-cit. 444. a
 cladem ab ijs maximè insignem accipit, cæcis ex suis 16000. ipse vix eum 3000. fugi euadit. *ibid. b, c*
 Nancium obsidet. 445. b, c
 adueniente cum exercitu Reinerio Lotharingeo, fusus proditoris Campobachi infelicitur eum eo pugnam committit. 446. c. 447. a, b
 ignotus ibi occiditur. 447. b, c
 Nancii sepelitur. *ibid. c*
 eius ossa transferuntur. 448. a
 Carolus Crassus, Ludouici Germanici filius, in partitum Regni patris quas Prouincias sortitus sit. 93. b
 Longobardiæ Regnum obtinet. 103. a
 Impe-

INDEX R E R V M

- Imperator creator. 104.c
 Ludouico fratre defuncto, Nortmannos ag-
 greditur, sed nullo successu. 105.b,c
 ob frequētes Nortmannorum excursiones in
 Franciam vocatur. 107.c
 primus fuit Caroli Simplicis tutor. 110.b
 eae regiones ultra Sequanam Nortmannis de-
 prædandas reliquit. 112.c
 Luidardum Vercellenfem Episcopum, obiecto
 adulterij crimine, à se repellit. 112.c
 item Richardum coniugem. ibid.
 corpore & animo deficiens, Imperio priva-
 tur. ibid.
 à Luidperto Epifeno fustentatur. 113.a
 moritur, & in Augea sepelitur. ibid.
 Carolus Dannum Regis filius à Balduino Flan-
 driæ Comes heres instituitur, Clementiam
 Burgundum aduersarium patitur. 108.b
 Brugis in templo uigilatur. 110.c
 Carolus Egmondinus, uide Carolus Geldrie Dux.
 Carolus Francie Rex Ludouici Comitis Ebroi-
 censis filium ducit uxorem. 108.c
 Carolus Ioannis Francie Regis filius patri in
 Regnum succedit. 141.c
 Brabantis ingentia auxilia in Geldriam mittit.
 160.c
 Antipapam Aveninē inuifit. 161.b
 filium suum Richardo Angliæ Regi despon-
 det. 164.c
 Dei flagellis monitus de tollendo Antipapa
 Cinnuentum indicit. ibid.
 Ludouicum Aurelianum vicariam sibi consti-
 tuit. 171.a
 iofioctu Armeniacorum ditionem Ioannis
 Burgundi inuadit. 180.c
 Atrebasum obfidet. ibid.
 pacem cum Ioanne facit. 181.a
 ei Angliæ Rex bellum infert. ibid.b
 Carolus Francie Delfious postea Rex istius no-
 minis VII.) Ioannem Burgundum foedè in-
 terficiet. 190.a,b,c
 eundem sibi mortem intencasse spargit. ibid.c
 à Philipo Burgundo, ob necem patri eius il-
 latam sibi inferni, pacem impetrat. 418.a,b
 moritur. 414.b,c
 Carolus VIII. Francorum Rex pro Plandris ad
 Ordines Brabantie & Hannonie literas scri-
 bit. 461.b
 Renesum capit. 483.c
 Aonam Britonum Ducissam ibi captam, at
 Maximilianū Rom. Regi desponsatam, in
 uxorem sibi ducit. 484.a
 Italiam inuadit. 493.c
 Mortuam Hannonie oppidum à Philippo
 Austraci filii restitui petit. 494.c
 eius iofignia Genux & Pisis à Maximiliano
 Imp. deiciuntur. 495.c
 moritur sine prole. 497.c
 unde morbum lealem contraxerit. ibid.
 ei succedit Ludouicus XII. 498.a
 Carolus Geldrie Dux à Francis capitur. 471.b
 io Franciam abducitur. ibid.
 à Franco carcere rediens, Geldriam contra
 Rom. Regem Maximilianum rebellare facit.
 483.c
 Cesari Maximiliano, in Belgium uenienti, oc-
 currit, ab eodem Ducatum obtinere sperans,
 491.c
 pacta conuenta transiit. ibid.
 Belgis, hortatu Gallorum, bellum infert.
 493.a
 ei Maximilianus Imp. bellum indicit. 500.a
 à Philippo Austraci, Hisp. iam Principe, bel-
 lum ei paratur. 509.c
 aliquot ei oppida auferuntur. 510.a,b
 in rusticos sequit. ne ennmearus inde ad castra
 Philippi adueharut. ibid.c
 eius ditiones ab eodem inuaduntur. 512.a
 à Germanis reiectus, cum Franco æternam
 foedus pascit. ibid.
 fidus inducias cum Austraci facit. ibid.b
 ne cum Philippo, quod sacrosanctè intraret, in
 Hispaniam cogatur ire, morbum simulat.
 514.b
 rupta pace, Brabantiam inuadit. 520.a
 Turnholtum spoliatur, & ex Campinia prædas
 agit. ibid.
 Brabantiam iterum inuadit. 521.b
 Themas capit & spoliatur. ibid.
 Egmondij Dominum à Porcia arce fugat. ibid.
 denudò rupta pace Brabantiam populat. 526.a
 oppida antè ei erepta recuperat. ibid.b
 Hollandiam & Brabantiam depredationibus
 uexat. 527.b
 Amstelodami suburbia exurit. ibid.
 VVassenarium capit. ibid.c
 inducias cum Brabantis facit. ibid.
 contra Ultraiechtinos bellum gerit. 528.c
 cum ijs transigit. ibid.
 ab Imperio deficit, & Franciæ se clientem pro-
 fectetur. 533.a,b
 eidem Groningani nomine Regis Franciæ fa-
 cramentum dicunt. ibid.b
 io VVetfrisia aliquot oppida capit. ibid.
 Saxonem in Batavico sinu nauali prælio vin-
 cit. 531.c
 Leuwardiam obfidet. 538.b
 à VVassenario & alijs fugatur. ibid.
 cum Carolo Austraci inducias facit. 541.c
 secundam ducit uxorem. 546.b
 Transfulanum inuadit. 544.c
 Steenwijkam obfidet. ibid.
 Couvordam occupat. ibid.
 Tuickelum in carcerem trudit. ibid.
 Steenwijkam astu occupat. 558.c
 eandem spoliatur deferit. 559.a
 Transfulaniam tentat. 560.a
 Ultraiecto præsidium imponit. 571.c
 per suos aliquot oppida & munitiones capit.
 576.a
 pacem cum Cesare facit. 577.a
 Danos contra Cesarem concitat. 604.a
 ijs auxiliantibus Frisiam inuadit, & Damnum
 occu-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

occupat.	ibid. b	tunc.	56 b
ierum pacem cum Cæsare facit.	605. a	tres exercitus in tres Regni sui partes mittit.	
sine prole moritur.	611. a	ibid. e.	
Arnheim sepelitur.	ibid. b	claustrum ad Scaldim, in loco qui Gaor dicitur,	
eius Epitaphium.	ibid.	instruit.	ibid.
Carolus Lanioius inducias cum Pontifice facit.		super Ecclesiarum statu corrigendo Concilia	
569. a		varia celebrari curat.	57. b
ead. à Borbonio non curari, ægre fert.	ibid. b	quando obierit, & vultu pulchritudo.	57. b, 58. c
moritur.	571. b	eximie eius virtutes ab Eginharpo recensitæ.	
Carolus Lotharij Imp. filius Prouincia Regno à		57. e. & seqq.	
patre præficitur.	79. a	ebrietatem abominatur.	ibid. e
moritur.	82. a	S. Augustini libri delectatur.	58. a
Carolus Lotharij III. Regis frater Lotharingæ		Latine linguæ peritissimus, à Græca non alie-	
Ducatum obinet.	150. b	nus.	ibid.
XVII. Brabantia Princeps.	151. a	quos in literis præceptores habuerit.	ibid.
Francia Regnum armis repetit.	151. a	filios & filias quomodo educari curauerit.	
multas vrbes occupat.	ibid.	ibid. a, b	
diuinorum rerum studiosus, corpus S. Godilæ		orationi misit deditus.	ibid. b
recuperat, & Bruxellam transfert.	ibid. b, c	in pauperes & peregrinos liberalia.	ibid.
ex curiositate illud intrare desiderans, oborta		in honorem S. Mariæ Virginis Ecclesiam Ru-	
diuinis caligine impeditur.	155. c. 1 56. a	prodi operis Aquigrani erigit.	57. b, 58. b
Molenbecam & alia D. Godilæ legat.	156. a	miraculis in translatione D. Godilæ editis exci-	
Aurelia in captiuitate moritur.	ibid. b	tus, duas villas eodem transfractis.	59. b
Carolus Lotharingæ Claudiam Francicam vxor-		in agro Brabantico familiariter venatur.	ibid.
em ducit.	701. c	Carolus filius Caroli Magni Imp. in Boëmanos	
Carolus & Ludouicus, filij Ludouici Germanici,		& Sclauos exercitum ducit.	55. a
contra patrem rebellionem mouentes pacan-		Danis Abroditos populaneibus se fortiter op-	
tur.	90. b	ponit.	ibid. c
Carolus Magnus, filius Pipini, VII. Brabantia		moritur.	57. a
Princeps.	41. a, b	Carolus Menneuilius iussu Maximiliani Raf-	
cum fratre io Regnum eleuatus, Hunaldum		linghemium capit.	471. c
Aquicenum subiugat.	ibid. b, c	Carolus filius Pipini Herfthalli ex Alpaide, eue-	
filium Regis Longobardorum ducit vxorem,		dictus Tuides seu Marcellus.	26. b
& anno sequenti repudiat.	ibid. c	paternorum Principatum heres scribitur.	16. b, c. 27. a
eius prima expeditio cõtra Saxones cum Deo		Coloniæ à nouerca custodiæ mœcipatur.	28. c.
inita, miraculo probata.	46. b	30. a	
eiusdem expeditio contra Longobardos pro		iam liberatus infelicitur cum Radbodo consi-	
iustitia S. Petri.	ibid. c	git.	ibid.
capta Papiæ, seu Ticino, Desiderium Regem		Parisios vsque hostes cadendo fugat.	30. a
Longobardorum cum vxore & filia captos		Chilperico profligato Lotharium sibi Regem	
abducit.	48. a	constituit.	ibid. b
eiusdem secunda contra Saxones expeditio.		Lothario defuncto Chilpericum ad Regnum	
ibid. b		reuocat, eique decedenti Theodoricum sub-	
item tertia valde cruenta.	ibid. c	stituit.	ibid. c
Rorgaudum Longobardum rebellare tentan-		Raginfredum Andegauis capit.	ibid.
tem opprimit.	49. a	Saxones vastat.	ibid.
eiusdem expeditiones in Hispaniam contra		eius donatio facta S. VVillibrordo.	ibid. &
Saracenos.	50. a, b	seqq.	
Thasiloem Bavarum à subditis accusa-		Alamannos & Baiouarios subiugat.	31. b
rum & conuictum in Monasterium retrudit.		Saracenos ex Hispania contra cum euocatos	
ibid. b, c		ad trecenta & amplius milia cecidit.	31. c
præmissio triduo ieiunio & Litanij exerci-		Lugdunum & vicina loca sibi subiicit.	32. a
tum ad Auaros seu Hungaros ducit.	ibid. c	Aquitaniae prouinciam abique bello recipit.	
Turonis S. Martinum orationis causa inuasis-		ibid.	
se, ibique coeui eius moritur.	52. a	Frifiam Foppone Duce illorum interempto	
acclamatur Imperator.	ibid. b	vastat.	ibid.
hostes Leonis Papæ relegat.	ibid.	Auentionem obsidet & expugnat.	ibid.
elephantem aliaque munera ab Aaron Persa-		nem Narbonem; Saracenosque cum Rege suo	
rum Rege accipit.	ibid. c	Athirus ad interuencionem delet.	ibid. b
cum Nicephoro Græcorum Imp. pacificatur.		Prouinciam occupat.	ibid. l.
53. a			
ab eo Dani, Græci, & Hispani pacem expe-			

INDEX RERVM

- vt Saraceni Arelate expellat, Luitprandi Lon-
gobardorum Regis auxilium implorat. *ibid.*
quando obierit, & vbi sepultus. *ibid.*
de salute eius quid sentiendum. 32.e. 33. a
eius Epitaphium. 33. a
Leodum creditur ab eo S. Huberto & succed-
foribus traditum. *ibid.*
moriens tres filios heredes reliquit. 36. b
Carolus Pippi Aquitanie Regis frater à patruo
suo Caroloin Monasterium retransit. 77. b
Carolus Sabaudus Episcopum Geneuensem à
Caluino eiectione resistere frustra nititur. 602. b
quo titulo ei à Franco bellum iocundum. *ibid.*
ei à federatis Heluenis hæreticis & à Chabo-
rio Franco multa adinuolunt. 602. b
ad Carolum Imp. fugit. *ibid.*
eum eodem in Hispaniam proficiscitur. 603. c
moritur. 674. a
Carolus Simplex Ludouici Balbi filius posthu-
mus. 102. e
XV. Brabaciorum Princeps. 109. b
hunc Carolmanni nepotem fuisse asserentes
refelluntur. *ibid.* e. 110. a
vnde dictus fuerit Simplex. *ibid.*
reiectione Oddone, Francorum Rex consecratur.
116. a
ab eodem fugatur. *ibid.* b
frustra auxilium ab Arnulpho Imp. expectat.
ibid. b.e
Oddoni nihilominus strenue resistit. *ibid.* e
eius Diplomata data Ecclesie Leodiensi. *ibid.*
& 121. b
agente Fulcone pacem cum Oddone iocit. 119. a
Fulconi fœdus cum Northmannis grauissimè
dissuadendi acquiescit. *ibid.* b.e
à Lotharinga Zuendebaldum deserentibus
euocatur. 110. a
illum Lotharingie nostræ præfuisse ostendi-
tur. 115. b
cum Henrico Germanie Rege pacem fir-
mat. 127. a
Roberti copias indies crescentibus cum Haga-
none Motam traiecit. *ibid.* b
ab Heriberto Comite subdole capitur. 128. a
Henrico Germanie Regi Lotharingiam resti-
tuit. *ibid.* b
è custodia dimittitur. 129. b
iterum captiuis, & mox iterum honoratus. *ibi-*
dem e
Perone moritur. *ibid.*
Carolus Valens ingenti exercitu Flandriam in-
vadit. 293. c
Carpaldus Orientalium Anglorum Rex, ab
Eduino Nordanhumbrore Rege ad fidem
perducitur. 9. a
Carthago à S. Ludouico in secunda expeditione
sæcra occupata. 278. b
Carthusia eremus Brunoni cum sociis peniten-
tiae se tradentibus concessa. 198. b
Carthusia in vico Kiela iuxta Antuerpiam à quo
& quando exstructa. 328. a
quando Lyram migravit. *ibid.*
Carthusia Louanienfis quando primùm erecta
448. a
Carthusiani iuxta Bruxellam quando primùm
venierint, & quando iocra ciuitatem. 428. b
Carthusiani Clementi Antipape adherere de-
trectantes Flandriam relinquunt. 361. b
Carthusianorum Ordo à B. Bruone Colonienfi
quando & qua de causa institutus. 197. a
Carondeletus Cancellarius Regis Rom. à Bru-
genfis capitur. 473. c
Calenbrocij. *vide* Hollandi Aquilonares.
Cassinenfe Monasterium diuinus ab inuasionem
Maurorum secutus. 74. c
Castellæ & Legionese Regna quando & quo
modo iuncta. 174. c
Castellani. *vide* Hispani.
Castilocus, Monasterio Sanctimonialium à fan-
cta VValdetrude erecto celebris. 15. a
Reliquit S. VValdetrudis elaret. 58. c
Catalaunensis vrbs ab Heriberto & Roberto fra-
tribus vastatur. 146. c
Carena S. Petri demonem fugat. 148. e
eius pars in Galliam delata. 149. b
Catharina, filia Cagoli VII. Gallie Regis, Carolo
Charlo, Philippi Boni filio desponsata, mori-
tur. 419. a
Catharina Caroli V. Cesaris matertera ab Hen-
rico VIII. Anglo repudiatur. 392. b.e
moritur. 603. b
Catharina Mediceæ Henrico Aurelio, Franco-
rum Regis filio, desponsatur. 521. b
Cennacum villa funditus euerfa. 280. b
Cennacenses quando locum suum muris, fossis
& portis munire ceperunt. 308. b
Centores & loquutoresio eos qui Magistrum
non bene administrant, à VVencello Bra-
banzie Duce constituntur. 346. c
Centesima bonorum Louanienfis à Couerel-
lo indulta. 339. a
Chabotius cum Francis in Sabaudiam intrat.
602. b
aliquot ciuitates ibi occupat. *ibid.*
Cherum à Chabotio Duci Sabaudie eripitur.
603. b
Cheurici. *vide* Guilielmus Crouiacus.
Childericus, Clodouici Regis Francorum filius
iunior, Regno Austrasiorum à patre præfici-
tur. 12. b
à Francis, fratre Theodorico in Monasterium
reclusus, ad regnandum euocatur. 16. c
tandem suis exulis in vocatione vnâ cum coo-
iuge interimitur. *ibid.*
Chilpericus à Francis Rex constituitur. 28. c
Provincias Rheno adiacentes depopulatur.
30. a
à Carlo Martello Parisios vsque profigitur.
ibid.
Lothario defuncto ab eodem ad Regnum ra-
uocatur. *ibid.* c
Chimaenses ditionem Leodiensem depopula-
tur. 416. a
Christiani in Asia aliquantulum cessitant. 10. c
Christia-

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- Christiani deuotionis ergo Ierolymam penet-
 tes ab Arabis ad quinque millia caesi. 186.c
 in obsidione Ierolymitana aquae penuria la-
 borantes, jam quocumque audis pedibus orando
 circumueant. 201.b
 muruò dissidentes, in Syria infeliceiter pugnant.
 230.a, 232.b
 Sepulchrum Domini vñ cum sua Ecclesia à
 Saladino redimunt. 232.c
 Cairum obsidione cingentes, cedere coguntur.
 246.b
 ijs Tripolis à Saracenis eripitur. 287.b
 mutuò iterum dissidentes, tandem vniuersa
 Terra sancta depelluntur. 288.a
 Christiani Principes frustra in Turcas à Rege
 Cypri concitantur. 342.a
 Christianus I. Rex Danie pacem inter Carolum
 Audacem & Imp. Fredericum conciliare alla-
 borat. 440.c, 441.a
 Christiana Dana à Carolo V. Francisco Sfortia
 in uxorem ducit. 591.b
 Sfortia defuncto, Francisco Lotharingo nu-
 bit. 619.c
 Christianus I. Danie Rex exul, classe apud Bel-
 gas parata, Daniam aggreditur. 589.a
 capitur, & in custodiam mittitur, in qua &
 diem obit. ibid.b
 Christianus II. Danie Rex Elisabetham, foro-
 rem Caroli Austriaci, uxorem ducit. 537.b
 Stockholmiam obsidet. 543.b
 Sueciae Regno pellitur. 557.b
 Christianus III. Danie Rex obsidet Copenha-
 gam. 604.b
 & capit. ibid.c
 Carolo V. Casari bellum indicit. 611.b
 cum eodem pacem facit. 631.a, b
 moritur. 701.a
 Christophorus Columbus nouum orbem dete-
 git. 490.a
 Christu cum Christianis agnoscit Mahometes. 9.c
 sed cum Arrianis creatum esse asserit. ibid.
 & cum Nestorianis purum esse hominem. ibid.
 cum Manicheis verò, non esse crucifixum. ibid.
 Chunegundis Henrici Imperatoris vxor à Bene-
 dicto VIII. coronatur. 169.b
 eum merito castimoniam seruauit. 172.c
 Chunibertus Colonienfis Episcopus S. Arnulpho
 Episcopo Metensi in administrandis Regis ne-
 gotiis subministrat. 2.e, 7.b
 eius tutelae committitur Sigebertus filius Da-
 goberti. 6.b
 eodem cum Pipino agente, pax inter filios Da-
 goberti stabiles. ibid.c
 Circumcisione cum Iudeis docuit Mahometes. 9.c
 Civitates nouas Deo dicandi ritus antiquus. 77.c
 Civitates Brabantiae pro auxillis Iconnae contra
 Geldros praestandis Legationero ad Philipppum
 Daem Burgundiae mittunt. 368.a
 Clarus mons castrum Aquitaniae à Pipino expu-
 gnatum. 41.b
 Classis Hispanica, Ioannam sponsam Philippi II.
 aduehens, in Zelandiam appellit. 491.b
 Claudii gressum meritis B. Virginis Bruxellae te-
 cipunt. 221.c
 Claudia, filia Ludmici II. Regis Galliae filia, Ca-
 rolo Austriaco desponsatur. 509.c
 à Ioanna, sponsi sui matre, insigni adamante
 donatur. 506.c
 Comiti Engolisma clam desponsatur. 515.a
 Claudia Henrici Francie Regis filia nubit Ca-
 rolo Lotharingae Duci. 701.c
 Claudius Baunonijs, Nobilis Lotharingus, Ca-
 rolum Audacem in pugna ad Nancum pro-
 pria manu interficit. 447.b
 Claverus d'Alcantara contra Belgas coniurat.
 546.c. vide Hispani.
 Clemens. vide S. VVilfridus.
 Clemens III. Papa Principes Christianos ad ter-
 tium bellum sacrum hortatur. 232.c
 Clemens IV. Papa Urbano IV. in Pontificatu suc-
 cedit. 255.b
 cuius, & qualis ante Pontificatum fuerit. ibid.
 eius insigne exemplum de consanguineis non
 dicantes aut exaltantis. ibid.
 Clemens V. Papa Sedem Pontificiam in Gallias
 transfert. 598.a
 quando & quare Sedem Pontificiam Aueni-
 onem transfulerit. 349.b
 Clemens VI. Benedicto XII. in Pontificatu suc-
 cedit. 322.a
 Flagellantium haerem extirpari curat. 326.b
 Iubileum sacrum ad annum quinquagesimum
 reducit. ibid.
 Clemens VII. Antipapa quando & à quibus elo-
 dus. 350.a
 Perlandum Episcopum Leodiensem perperam
 confirmat. ibid.b
 Pontificatum debere deponere, Concilio Pari-
 sienti decernitur. 367.c
 se Papam moriturum respondet. ibid.
 Auenione obsidetur. 368.a
 furtim inde educitur. ibid.
 Clemens VII. Adriano VI. in Pontificatu succe-
 dit. 559.d
 foedus cum Carolo V. facit. 562.a
 propter abductionem Regis Francie in Hispa-
 niam ab eo iterum abalienatur. 563.a
 & contra eum cum Venetis & alijs Italicis Prin-
 cipibus foedus init. ibid.b
 item cum Francisco Gallie Rege, Venetis &
 Sfortia. 567.a
 eum Lanoio inuicias pacificatur. 569.a
 nihilominus à Borbonio, iam exarmatus, hosti-
 liter infestatur. ibid.b
 Romae à Casariano milite occupat, in Arcem
 S. Angeli obsidetur. 570.a
 capitur, & custoditur. ibid.
 cum Carolo Imp. transigit. 571.b
 cum eodem foedus in it. 579.a
 cum Cesare Carolo V. Rom. Rege & alijs foe-
 dus percutit. 591.a, b
 moritur. ibid.
 Clemens Papa VIII. corpora S. Ceciliae, Valeriae,
 C C
 ni, &

INDEX R E R V M

- ni, & aliorum Martyrum à Paulo Sfondrato Cardinale inuenta, ſolemni ritu reponit. 70. b
- Clementia Burgunda fe Carolo Daorum Regis filio à Balduino decedente Flandriæ Comite conſtituto opponit. 108. b
- Godefrido Barbatò nubit. ibid.
- Clementini Flandri ducti, Clementi Antipapæ contra Vrbani Papam adhaerentes. 361. a
- Clerus Brabantie Vigefima omnium redituum Leodiſi Epifcopo pendenda ad Sedem Apoſtolicam prouocat. 161. c
- Clodouus filius Dagoberti Regis patri io Fran- cie Regno ſuccedit. 6. e
- de Grimoaldi infidelicare filium Siegeberti Regis in Monachum attonſum abiegantis, & filium ſuum ad Regnum euehentis, pœnas ſumit. 11. b, c
- ſuum ſuum iuniorum Childericum Regno Auſtraliſium præſcit. ibid. b
- quando obierit. 16. a
- Clodouus quidam ſcilitus Lotharii filius, ab Ebroino in Regem Franceie eligitur. 18. a
- Clotarius, ſiue Lotharius, quomodo ad Monarchiam Franciæ Regni peruenerit. 1. b
- Dagoberto filio io bello Saxonico vulnerato ſuppeditas ferre properat. 1. b
- Saxonum Ducem Bertoldum ſtultè ſibi inſultantè armis aggreſſitur, & obruneat. 1. a, b
- contra Sclauos & VVaſcones victoriam ob- tinet. ibid. c
- Clunetus Brabantus, ductor Armeniacorum. 379. a
- à Brabantis elade afficiunt. ibid.
- Chyla. uide Dilia.
- Cnutus Anglorum Rex Conradum à Papa Imperatorem coronatum comitatur. 173. b
- Cœlibatus Sacerdotibus ſecundùm antiquos Canones à Gregorio VII. indiſtus. 191. b
- Cœnobium S. Agnetis Domneie in Campinia quando extructum. 428. b
- Cœnredus Edilredo in Merciorum Regno ſue- cedit. 27. c
- ut peccatorum ſuorum in digneſſis aſſequatur, abdicatione Regno Romam proficiſcitur. ibid.
- Colonia Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharii Regnum inuadenti assigna- ta. 88. e
- à Nortmannis vaſtata. 101. a
- Colonienſis, Othone io Angliam profugo, Philip- pum filium conciliant. 140. c
- reſcripto Othone, Frederici Imperatoris partes ſequuntur. 141. b
- Colonienſium agri ab Henrico V. Brabantie Du- ce vaſtantur. 151. c
- Colonienſis & Geldrus Brabantis bellum indi- cunt. 366. a
- Coloſſus Rhodius, vnum ſeptem miraculorum, quante magnitudinis fuerit. 14. b
- terræmotu diſſectus, à Mahumia Saracenorum Principe confringitur. ibid.
- non generi camelis eius are onerantur. ibid. d
- Colubri plurimi iuxta Tornacum prodigioſo prælio inter ſe concurrere viſi. 184. e
- Comam poeete, vnde primum originem traxe- rit. 414. b
- Comes quidam Othonis Imperatoris à diabolo arreptus virtute eatezæ ſancti Petri liberatur. 148. e
- Comestabilis olim vocabatur Maior domus Re- gis. 1. a
- Cometes ante obitum Ludouici Regis filij Ger- manici apparet. 109. b
- alius tota Paſchali hebdomada cernitur. 187. a
- aliis anno 1106. apparet. 104. b
- alter inſignis viſus tempore Vrbani IV. Papæ. 175. a
- alter mortem Philippi Auſtriaci, Regis Caſtel- læ, portendit. 518. a
- Compendium, villa Regia, vbi pax inter filios Dagoberti agente Pipino ſtabilita. 6. c
- Compoſtella ab Arabibus vaſtata, & meribus nudata. 116. e
- ſepulchro S. Iacobi Apoſtoli clara. 174. c
- Conciha varia ſuper Eccleſiarum ſtatu corrigenda à Carolo Magno Imp. celebrata. 57. b
- Concilium Moguntinum tempore Ludouici Lo- tharii Imp. fratris celebratum, quid pro Regis ſalute fieri decreuerit. 71. b
- Pſeudoprophetiſſa flagellis cordi imperat. ibid.
- Concilium Piſis à Cæſare Maximiliano & Lu- douico XII. Gallie Rege conuocatur. 115. c
- Condrum, oppidum Hannoniæ, à Rege Gallie Ludouico obſidetur. 412. c
- deditionem facit. 413. a
- à Maximiliano recuperatur. ibid. b
- Confeſſio Auguſtana Carolo V. Imp. in Comi- tijs Auguſtani exhibetur. 581. b
- à quo cuſa. ibid.
- à Catholicis reſutatur. ibid. c
- Conſtuentiæ Ludouicos, Carlus, & Lotharius conueniunt, pœcôm: inter ſe ſanciunt. 82. c
- Conimbrica à Fernando Magno Mauris adem- pta. 174. c
- Coniurationis Bernhardi Italie Regis io Ludo- uicum Imp. complices alij oculis priuantur, alij recluduntur. 62. b, c
- Cono Dux Henrico Imp. deſuncto ad Imperium aſpirans repudiatur. 173. c
- Conradinus Egypti Sultanus cur Ieroſolymam maris nudauerit. 146. a
- Conradinus Frederici II. Imp. ex Conrado ne- pos, Sicilie regnum recuperare tentat. 176. c
178. a
- cum Carolo Sicilie Rege inſeliciter conſi- gens, capitur, & capite plectitur. ibid.
- Conradus frater Iudith Imperatricis à Pipino in Monasterium detraditur. 66. a
- Conradus & Oralinus Lotharingum Ludouico Germanici filio tradere conantur. 102. a
103. b
- Coorados pater Contradi, poſſet Imperatoris, in bello perimitur. 111. c
- Conradus filius Contradi Ludouico Arnolphi filio in Regno ſuccedit. 113. b
- 2b

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- ab Hattone Mogustino Archiepiscopo consecratur. *ibid.*
 Principes complures rebellionem meditantes prudentia sua pacat. 125. a
 designato successore Henrico Saxona moritur. 126. a, b
Conradus Dux ab Ottone Rege à Lothariensi Ducatu remouetur. 140. b
 eidem insidiatur. *ibid.*
 Maguntiam occupat. *ibid.* c
 Metensem urbem vastat. *ibid.*
 Hungaros in Lotharingiam inducit. 140. c. 141. a
 facti penitens cum Ottone Imp. eisdem insigni clade afflicti interimitur. 142. c
Conradus subrogatur Henrico in Imperium. 173.
 Romæ solemnī pompa à Ioanne Papa coronatur. *ibid.*
 Burgundia Regnum à Rudolfo Rege obtinet. *ibid.* c
 quando obiit, & ubi sepultus sit. 175. c
Conradus Henrici III. Imp. filius iustissima de causa contra patrem arma sumit. 196. b
 in Italia moritur. 103. b
Conradus Imperator se ad secundum bellum facrum accingit. 222. c
 filium suum Henricum Regem creat. *ibid.*
 mari cum suis transmissio, totum panē exercitum amittit. 223. a
 moritur. *ibid.* b
Conradus IV. Frederici II. Imp. filius se Germaniæ & Sicilia Regem nominat. 262. a, b
 Neapolim expugnat, & muris nudat. *ibid.*
 veneno potatus moritur. *ibid.*
Conradus Colonienfis Archiepiscopus Guilielmi Imperatoris coronationi interfuit. 258. c
Conradus Dominus ab Elsbæ trucidatur, & à quibus. 370. c
Conradus Hildefemenfis Episcopus, Henrici Imp. Cancellarius, classis ad quartam expeditionem in Terram sanctam paratæ præfuit. 138. a
Conradus VVarneburgens à Maria Austriaca Louanium cōtra Rossienensium defensoris mittitur. 624. b
 sibi diffidens, inde discedit. *ibid.*
 de Consanguineis non exaltandis aut diuidendis insignis exemplum Clementis Papæ IV. 277. b
Consilij Ducis Brabantie qui & quales esse debeant. 411. a
Constant Imp. Martinum Romanum Pontificem in exilium mittit. 142. a
Constantia Roberti Francorum Regis coniux tertio genitum Robertum secundogenito Henrico in successione Regni præferre nititur. 173. b
 filios in patrem instigat. *ibid.* c
Constantinenses Zvingliani Caroli V. Imp. Confessionem exhibent. 186. a
Constantienfes Cæsari conditiones pacis præferunt. 851. a
 proferuntur. *ibid.*
 Romanorum Regi se dedunt. *ibid.*
Constantinopolis præsidio Deiparæ ab hostibus liberata. 8. b
 tempore Constantini Copronymi triennial peste dirè afflicta. 21. b
 Christianis, Principibus intestino bello laborantibus, eripitur. 267. b, c
 iterum à Mahomete Turca capitur. 422. c
Copstaninus Imp. Pipino Francorum Regi organum mittit. 40. c
Constantinus Copronymus Imp. Iconomachus duersimodè à Deo flagellatur, sed non emendatur. 41. b, c
 Serphanum Monachum in suas partes frustrà pertrahere nititur. 44. a
 Auxentianum Monasterium fugatis Monachis incendi mandatur. *ibid.* b
 Stephanum in Proconesso exulantem miraculis celebrem Constantinopolim reuocat, carcerique includit. *ibid.* c
 non solum in Monachos, sed etiam in quoscunque Orthodoxos crudelis. 44. c 45. a
 variè persequitur Monachos & Monachas. 60. b
 tandem diuinitus percussus, seriùs tunc proclamans Mariam sanctam & verè Deiparam. *ibid.* c
Constantinus Pogonatus pacem cum Saracenis componit, annuūque tributum ab ijsdem accipit. 29. c
 Coppenhauia à Christierno III. obsidetur. 604. b
 eidem se dedit. *ibid.* c
 Coppenollins cum præsidio Gallico Brugis admittitur. 474. b
 auream argenteamque monetam in vulgus spargit. *ibid.*
 à Gandauensibus rebellibus in Ducem cooperatur. 484. d
 à plebe deceditur. *ibid.*
 Corbeium Monasterium à Nortmannis occupatum. 104. b
 Corduba à Saracenis iam toti Hispaniæ imperantibus Regni sedes constituitur. 34. b
 Coronatio Caroli Magni Imp. ipso nihil præseiente facta. 52. c
 Coronatio Caroli V. Imp. descripta. 548. d
 Corpus Christi Bruxellæ à Iudeis confessum cruore aspergitur. 141. c
 Corporis Christi festum ab Urbano IV. institutum. 174. a
 eius Officium à D. Thoma Aquinate compositum. *ibid.*
 Cortenbergensē Monasterium quando extrui ceptum. 213. b
 Cosmus Dux Florentiæ, sibi à Pontifice & Albano metuens, copias confert. 689. c
 Cæsarianis auxiliatur. 690. c
 Cosroes Persarum Rex frustrà aduersus Heraclium Cæsitianum Imp. duersis nationibus concitatis, ab eodè miraculosè profligatur. 8. b
 juniorem filium coronare statuens, à seniore & Opri-

INDEX R E R V M

Optimatribus forde interfecit. ibid. c
 Costus Rencellus quo bello occidit. 327. a
 Couardus Geldro eripitur. 605. a
 Couercellus. & Petus Couercellus.
 Cratienus S. Laurentij pars in Galliam delata.
 149. b
 Crecaium Picardie vicus, Anglorum victoria
 de Frances reportata nobilis. 323. b
 Crescentius tyrannus Ioannem Placentinum
 in Sedem Apostolicam intrudat. 358. c
 ab Othone Imp. capite plectitur. ibid.
 Creuecurius prodiit Regi Gallie ciuitatem A-
 trebatensem. 450. b
 à Maximiliano cecidit. 455. a, b, c
 Terouvanam obsidet, & ad extremam inopiam
 redigit. 470. b, c. 471. a
 Fanum D. Audomari occupat. 471. a
 Terouvanam alta recuperat. ibid. b
 Belgas cecidit. ibid.
 Creuecurium pct Belgas Francis eripitur. 474. b
 Croatia à Turcis inuaditur. 491. c
 Cronenburgicus vicus quando Antuerpiensi po-
 mortio inclusus. 302. a
 Cruces variis locis in aere visuntur. 261. a, b
 tempore Constantini Copronymi in vestibus
 pelle inficiendum Constantinopoli muta-
 culoso conspicuntur. 41. b
 alix anno 1501. in ditione Leodiensi in vesti-
 bus hominum icidem apparent. 505. b
 Crux pradicatur contra Petrum Aragonium vel-
 uti parimonij Ecclesie inuasorem. 284. a
 S. Crux à Barbaris capta. 322. b
 S. Crucis lignum Syrois Persa Heracio resti-
 tuit. 8. c
 S. Crucis pars Ludouico Germanico à Basilio
 Gerzorum Imp. transmissa. 90. c
 Crucis Dominicæ magna pars Constantinopoli
 Parisios ad Ludouicum Regem transmissa.
 261. b
 Crucis signo demones sibi in mortis articulo ap-
 parentes fugat Ludouicus Pius Imp. 70. a
 Cuba à Christophoro Columbo deregitur 490. a
 Curia suprema Mechliniæ & Bruxellæ à Philip-
 po Bono instituitur. 423. b
 Cusingius à Maximiliano, iam Romanorum Re-
 ge, Eques creatur. 469. b
 item Curius. ibid.
 de Cuyck Dominorum familia olim Comitum
 titulo decorata. 357. c
 Cycus Euangebus an à Cyclo Dionysij ducer-
 tus. 251. c

D.

DAdo, qui & Audocus, quando & vbi flo-
 ruent. 5. c
 Monasterium exiit. ibid.
 Daimon virtute catenæ S. Petri fugatur. 248. c
 Demones Ludouico Pio Imp. in mortis articulo
 apparentes, signo Crucis fugantur. 70. a
 Demoniacos carceris vocibus euilantes curat
 S. Hubertus. 34. a
 Dagobertus filius Clotharij Regis, Austrasie

Regno præficiunt. 2. b
 S. Atinulphi & Pipini consiliis acquiescens, seli-
 citer regnat. 2. c
 expuella quadam, Ragnetrude nomine, filium
 suscipit. 4. a
 in graua scelera prolabitur. ibid. b
 Pipino agente ad meliorem mentem reducit.
 ibid.
 Saxones rebellare tentantes armis aggreditur.
 ibid. c
 in conflictu à Bertoldo Saxonum Duce vul-
 neratus, patris subsidium implorat & obti-
 net. ibid. & seq.
 filium suum Sigebertum Pipino instruendum
 committit. 6. a
 Saxonibus sibi contra VVindos supplicis fer-
 rentibus annuum quoddam tributum remit-
 tit. 6. b
 VValcones subigit. ibid.
 eius gratiam Rex Britonum sibi redimit. ibid.
 dysenteria laborans, Egæ Consiliario emui-
 gem, filium Clodouicum, & Regnum dispo-
 nendum commendat. ibid. b, c
 moritur. ibid. c
 Dagobertus filius Sigeberti Regis, Gtimaldo
 agente auctus, in Scotiam ablegatur. 12. b
 Dalhemum ab Henrico V. Brabantie Duce ex-
 pugnatum. 251. c
 Darnasus Legatus à Stephano Papa in Franciam
 missus. 135. c
 Damiana Egypti vrbs à Christianis obiecta.
 245. c
 capitur. 246. a
 sed mox redditur. ibid. b
 à Ludouico Francorū Rege recuperatur. 261. c
 Barbaris redditur. 262. a
 Dancardus Carthusiæ in vico Kiela iuxta Ant-
 werpiam fundatur. 328. a
 Dani ingentes prædas de Frisonibus agunt. 55. c
 56. a
 pacem Caroli Magni Imp. expetunt. 56. b
 eorum clasis Hiberniam aggressa, à Scotis pro-
 fligatur. 57. a
 pace cum Ludouico Pio Imp. confirmata, plu-
 rimi Mogunnæ baptizantur. 65. a
 insigni miraculo tandem penitus idololatriam
 relinquant. 148. b, c
 ad tertium bellum sacrum proficiunt. 232. c
 à Carolo Geldro contra Cæsarem Carolum V.
 occidantur. 604. a
 cum eodem Frisiam inuadunt. ibid.
 cum Belgis inuicem faciunt. 609. b
 eisdem restitunt nauigationem Sundæ. ibid.
 Daniel quidam Magister multum Gentium
 quendam item Magistrum militem accusans,
 calumniæ continetur. 78. c
 David Amersfortius, Episcopus Vitraieflensis, à
 suis capitur & relegatur. 462. a
 David, filius norths Philippi Boni, quomodo ad
 Episcopatum Vitraieflensem promotus fue-
 rit. 423. a
 David Roberti Scotorum Regis filius Ioannem
 Scotorem

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

sororē Eduardi Anglię Regis ducit vxorē. 110 b
 Decimę agri Louanenſis à Lamberto Baldrico
 Canonico B. Petri assignatę. 175. b
 Decimę Saladinę quando & qua occasione in
 Gallia impoſitę. 232. c
 Decretales à Raymundo Ordinis Prędicatorum
 Religioſo iuſſu Gregorij IX. in ordinem red-
 actę. 214. c
 Dei vnus cultum cum Iudeis docuit Mahome-
 tes. 9. c
 Delphę à Flandris occupatę. 296. c
 Denſa à Maximiliano ſubiogatur. 477. b
 Deodericus Metenſis Episcopos corpus Bruno-
 nis Episcopi Coloniam reſert. 147. c
 Sanctorum plurimas Reliquias ex Italia Me-
 tim adfert. 149. a, b
 Deodericus frater vxoris Henrici Imp. Meten-
 sem Episcopatum inuadens rebellionem pa-
 rat. 167. c
 Deodericus Moſellanorum Dux ab Henrico Im-
 peratore capitur. 167. c
 Deodericus Moſellanorum Docis filius patri in
 Ducatu ſuccedit. 190. b
 Deroſa Hiſpanię ciuitas à Ludouico Caroli
 Magni filio obſeſa. 55. c
 Deſiderius Longobardorum Rex filiam ſuam
 dat Carolo Magno vxorem. 41. c
 Papię capta, à Carolo Magno cum vxore & fi-
 lia capti uis abducitur. 48. a
 Leodium in exilium mittitur. ibid. b
 Deſuburg caſtrum Saxones occupare fruſtra ren-
 tant. 49. a
 Diana, filia Henrici Gallię Regis, nubit Horatio
 Farnęſio. 661. b
 Dido Piſtauenſis Episcopus Dagobertum Sige-
 bertii Regis filium, agente Grimoaldo, in Mo-
 nachum attondet. 12. b
 Dieſum, oppidum Brabantię, quomodo ad
 Naſſuios deuenit. 497. b
 eius forum quando lapidibus ſterni permis-
 ſum. 249. c
 Dieſenſium lanx in Hollandia detinentur, &
 quare. 368. b
 Dila ſtutius Louanium interſecans. 814. c
 Diligentiſſimum Monasterium quando fundatum.
 218. b
 Dionanſes ſtratagematē à Bouinięſibus eſſi.
 307. b, c
 turri exſtructa Bouinięſes fatigant. ibid. c
 Namurcum & Hinnomiam inuadunt. 417. a
 à Philippo Bono obſidentur. ibid.
 eorum Bouinięſem, ad ipſos pacis ſuadendę
 cauſa miſſum, cum comite puero barbarę in
 paſculum agunt. ibid. b
 ab eodem expugnat, eidem ſine conditionibus
 ſe dedunt. ibid. c
 feueriſſimę caſtigantur. ibid.
 S. Dionyſij Areopagitę libri à Michaele Græco-
 rum Imperatore ad Ludouicum Pium Imp.
 tranſmiſſi, multis miraculis comprobantur. 64. c
 Diploma Caroli Marcelli, quo donationem ſuam
 S. VVillibordo factam confirmat. 30. c. 35. a, b

aliud Caroli Simplicis datum, Eccleſiæ Leo-
 denſi. 816. c
 aliud inſigne Ottonis II. eidem Eccleſiæ con-
 ceſſum. 85. a, b
 Diſcordia in bellicis quàm ſit noxia, exemplo
 oftenditur. 76. a, b
 Diſenſa villa S. VVillibordo oblata. 26. a
 Ditio Leodienſis à Chimaęſibus inuaditur.
 456. a
 Ditio Luttenburgenſis à Rege Gallię inuaditur.
 456. c
 Ditmarus Germanus quando floruit. 161. c
 Diuatus quouique Hiſtoriam ſuam perduxit.
 253. a
 Diuſburg oppidum à Nortmannis occupatum
 munitur. 107. c
 Diamudani in ſolemni balliſtationum ludo Tor-
 naci quod premium repetarint. 364. c
 in Docum, dum expedito in Terram ſanc-
 tam prædicatur, Crux in aëre viſa. 261. b
 Doſtor quidam Pariſienſis, qui ab omnibus dum
 viueret ſanctus habebatur, iuſſu Dei iudicio
 damnatum ſe proclamatur. 107. a, b, c
 Dodo frater pellicia Ripini Herſtalli, ſ. Lamber-
 tum adulteros liberę argumentem crudeliter ob-
 truncat. 23. b. 24. a
 diuinitus punitur. 24. a
 Dominici Louani] quando recepti. 249. c
 Argentini Antuerpiam euocant. 255. a
 eorumdem Monasterium Antuerpię quando
 exſtructum. 256. c
 quando Bruxellę admiſſi. 428. b
 Dommelanum S. Agneris in Campinia Corno-
 bium quando ortum. 428. b
 Donatio Caroli Marcelli S. VVillibordo facta.
 30. a. & ſeqq.
 Doorna iuxta Antuerpiam S. Fredegandi Mo-
 nasterio clata, à Nortmannis vaſtat. 67. c
 Margareta vxoris Ludouici Flandrię Comitis
 doci assignata. 535. a
 Dordanus in pugna Blangiaca cęditur. 415. b
 Dordracum à Ioanne II. Brabantię Duce fruſtra
 obſeſſum. 296. c. 297. a
 ab Egmondio aſtu capitur. 457. a
 Doreſtadum à Nortmannis vaſtat. 67. b
 Roruc Nortmanno à Lothario Imp. certis
 conditionibus conceditur. 77. a
 Dorpins à Maximiliano, iam Romanorum Re-
 ge, Eques creatur. 469. b
 Douſa & Bockenbergtis antagoniſtę de initio
 Comitatus Hollandici. 523. c. 2. 4. a
 Dovvina ciuitas, vbi Raſtię à Ludouico Germa-
 nico obſeſſes vincunt. 84. c
 Dragutus pirata Hiſpaniam & Siciliam infeſtat.
 659. c
 pellitur. 660. a, b
 cum copiis Gallicis Leptim iterum fraude oc-
 cupat. 662. b
 à Solymanno Turca in auxilium Gallis cum
 claſſe mittitur. 671. c
 cum iſdem Corſicam expugnat. ibid.
 Drauſ cum Bulgarorum exercitu Pannoniam
 vaſtat. CC 3

INDEX R E R V M

vastat. 61.b
 Drogo filius Pipini Herstalli quando obierit. 14.b
 Drogo, filius naturalis Caroli Magni, coniurationis suspitione aduersus Ludouicum Imp. laborans, in Monasterium detruditur. 61.c
 post eius Archicappellanus. 69.b.70.a
 nec non Metensis Episcopus. 70.a
 cum exercitu ad Rheni litus Orientale eundem mittitur. 69.b
 fratrem suum Ludouicum Pium Imp. Metis sepulture mandat. 70.a
 cum Ludouico suo ex fratre Lothario nepote, Romam proficiscitur. 73.c
 Dromela à Ioanne Gunderio inceditur. 366.c
 Duacenses in solempni ballistariorum ludo Tornaci quod premium reportant. 364.b
 Duagium à Lothariensibus expugnatur. 133.a
 Ducum Brabantie progenies ab antiquo Regali semine. 160.b
 Dudzelz Dominus Anruerpis occiditur. 457.c
 caput fuit rebellionis Gandauensis. ibid.
 vide Iacobus Ghistellius.
 Dumelia, filius Taxandrie. 16.a
 Dura, ciuitas Iulie, à Cesare Carolo V. obfidetur. 618.e
 ei preest nomine Cliuij Gerardus Vlattemus. ibid.
 pertinacissime oppugnatur. 619.a
 à Cesare vi capitur. ibid.b
 flammis absumitur. ibid.
 Durus locus, in quem se Reginarius Dux à Zuendebaldo ab aula repulsus cum locis recepit. 119.c
 Dura villa, Synodo à Pipino ibidem celebrata celebrat. 41.b.c
 Dufica villa, Conuentus Regum Ludouici Germanici & Caroli Calui elata. 84.c
 Duynkerke à Francis capitur, spoliatur, & incenditur. 698.a

E.

Eberhardus Dux, filius Meginhardi, in venatione dolo cruciatur. 120.a
 Eberhardus cum fratribus aduersus Adalbertum eiusque fratres dimicans, ex vulneribus in pugna acceptis moritur. 121.b
 vxor eius & filij ab Adalberto ablegantur. ibid.
 Ebrietatem Carolus Magnus Imp. summo opere detestatur. 17.c
 Ebroinus Maior domus Lotharij Regis Francie filij Clodouici. 16.a
 item Theodorici fratris Lotharij. ibid.b
 à Francis in Monasterium retruditur. ibid.b.c
 relicto Monasterio vires resumit, innumeraque scelera patrare pergit. 18.a
 tandem à Theodorico Rege io gratiam recipitur, ex eiusque sententia complures Episcopi deponuntur & ablegantur. ibid.a.b
 Martinum Ducem interimis. 10.c
 ab Ermenfredo cruciatur. ibid.
 Ebulo Abbas S. Dionysij, Ottonis imperis ob-

temperare detestatur. 121.a
 Ecclesia S. Michaelis Louanij corrupta. 446.c
 Ecclesia S. Petri Romæ à Mauris expilata. 74.c
 Ecclesia S. Rumoldi Mechlinie à Normannorum expilatione diuinitus preseruat. 108.b
 Ecclesie Anglicane caput Elisabetha constituitur. 701.b
 Ecclesiarum Basilice per totum mundum fere innouant. 163.b
 Ecclesie violare quam sit periculosum, Brabantinorum exemplo ostenditur. 243.a
 Ecclesiasticæ immunitati insidiatur Henricus Rex Anglorum. 245.c
 Ecclesiasticarum rerum inuasores male pereunt 155.b.c.156.b
 Eclipsis Solis memorabilis. 69.c
 alia Lunæ. 155.b
 Edadhartus Abbas & Otto Comes ab Occidente ad Ludouicum Germanicum Legati, tyrannidem Caroli Calui incusant. 80.e
 Edelbertus Cantuariorum Rex quibus conditionibus Edelburgam filiam suam Edvino Aquilonarium Anglorum Regi in vxorem dedit. 8.c.9.a
 Edelburga Regis Cantuariorum Edelberti filia, quibus conditionibus Edvino Aquilonarium Anglorum Regi ouebat. 8.c.9.a
 Edeffa à Paganis capitur, omnibus Christianis crudeliter cruciatur. 222.b
 Edictum VVormaticum, quo Lutherus peritiam hæreticus declaratur, à calumnia liberatur. 533.a
 quid continet. ibid.
 Edictum Margarete Austriacæ contra hæreticos in Belgio. 567.c
 ab eadem renouatur. 582.c
 Edictum Caroli V. Imp. in Belgio contra hæreticos. 657.a.b.c
 aliquantum mitigatur. 658.c
 Edilredus Merciorum Rex, Regnum Coenredo oedcos, Monasticam vitam amplectitur. 27.c
 Edmondus Anglie Rex, de restitutione Ludouici Regis apud Hugonem Principem intercedit. 137.b
 moritur. ibid.
 Eduardus Anglorum Regis filius Isabelam Philippi Pulchri Francorum Regis filiam ducit vxorem. 199.b
 Eduardus III. Anglie Rex, iudicio sibi à Scotorum Rege bello, auxilio ex Brabantia euocat. 310.b
 Anglii pulsus à quibus sit restitutus. 317.b
 Roberto Atrebatensi profugo agente, Philippo Valesio Francorum Regi bellum mouet. ibid.c
 ad illud Hannoniæ Comitem viciniorq; Principes sollicitat. ibid.
 Antuerpiam venit. 318.b
 Imperij Vicarius declaratur. ibid.a
 Cameracum obsidet. 319.a
 eum obsidionem soluerit. ibid.b
 astu Arteuillæ Fladros sibi iungit. 320.a
 militi

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- milici suppleudo & auro colligendo in Angliam tendit. ibid.b
in portu Sufano Franciam classem profligat. ibid.c
Tornacum obsidione cingit. ibid.
plurimos lane saccos in Flandriam mittit. 311.c
ad Creceiacum Picardię vicum Francum profugit. 313.b
Caletum obsidet. ibid.
multis lenocinis Flandriam & Comitum eius sibi devincire studet. ibid.c
Geldrum & Iuliacensem sibi obnoxios facere nititur. 324.b
Caletum potitur, pulsisque Francis, colonos Anglos illuc traducit. ibid.c
Ordinem Garterij instituit. 326.c
cum auxilijs Brabanticis & alijs rursus Franciam inuadit & vastat. 336.a, b
agente Innocentio Papa, Francię Regem libere dimittit, pacemque cum eodem init. ibid.c
Eduardus VVallie Princeps Petrum Castellę Regem, pulso Henrico notho, in Regnum restituit. 342.c
Eduardus IV. Anglię Rex Regno pellitur a Ludouico Francorum Rege. 433.c
ad Carolum Audacem transfugit. ibid.
& auxilijs ab eo accipit. 436.a
Henrico VI. bellum iussit, & victor semper existens, eundem interficit. ibid.
& Anglię Regnum sibi vendicat. ibid.
cum 20000. militum Caletum venit, Carolo Audaci opem lausurus. 441.c
a Carolo alienatur, & cum Franco inducias facit. 442.a
in Angliam reuertitur. ibid.
moritur. 463.b
Eduardus VI. Anglię Rex obit. 671.b
Eduardus Reinaldi Geldrię Ducis filius fratrem suum Reinaldum in vinctula coniecit. 341.b
a VVenecslao Brabantię Duce bello petitur. ibid.
in bello Iuliacensi occiditur. 345.a, c
Eduinus Aquilonarium Anglorum Rex adhuc paganus Catholicę Religionis exercitum vxori & omnibus qui cum ea venerat permittit. 8.c, 9.a
a Paulino ad fidem conuersus, cum omnibus suis Nobilibus & plurima plebe baptizatur. 9.a
Eggisfridarius Dagoberti Regis. 6.b
eius tutela Rex moriturus coniugem suam, filium Clodoneum, Regniq̃ue administrationem committit. ibid.c
eodem procurante, thesauro Dagoberti & suppellex inter coniugem Nantildem & filios æquo diuiditur. 7.a
Egbertus Comes contractu pacis inter Francos & Danos initit interfuit. 56.b
Egbertus Marchio in pælio cum Henrico Imp. commissio miserē perit, 193.c
Eggihardus Comes VValehrie infultu a Northmannis trucidatur. 67.b
Eginhartus Caroli Magni a secretis, Vitam eiusdem conscripsit. 49.c, 52.c, 57.c
Egmondus Hollādos Aquilonares tumultuantētes puniturus, militem parat. 485.a
in signi eos clade afficit. ibid.b, c
moritur. 614.o
Ehencus Dux Fotouliensis Hungaros domat. 51.c
Estelfredericus Zollernenfis Comes, Index in Camera Imperiali, a Maximiliano Imp. Frapcosurti erecta, constituitur. 494.c
Electiohes Episcoporum & Abbarum quænam & qualiter Henrico IV. Imp. a Callisto Papa concessa. 209.b, c
Electores Imperij a Gregorio V. constituti. 160.a
quinam olim fuerint. ibid.b, & 356.a
quo modo in electione procedere debeant. 160.b
eorundem in Imperio officia recensita. ibid.
Elisbaldus Anglorum Rex a S. Bonifacio ad penitentiam excitatur. 32.o
Eleurtum a Belgis capitur. 419.b
a Francis recuperatur. ibid.
S. Eligius in aula Lotharij Regis clarus, Adonem cum fratribus ad pietatem instigat. 5.c
Solemnium Monasterium construit. ibid.
Episcopus Nouiomenfis & Tornacensis factus, Christum Anrwerpiensibus & vicinis prædicat. 6.a
ad testandū hæreticum quemdam, qui a paribus transmarinis in Gallias venerat Episcoporum Synodus vt celebretur procurat. 14.a
quando obierit. 16.b
Elisabetha Anglica in custodiam mittitur. 673.b
rogatu Philippi II. libertati restituitur. ibid.
ad Regnum Anglię euocatur. 701.a
ne Pontifici Rom. obediatur, edicit. ibid.a, b
caput Ecclesię Anglicanę constituitur. ibid.b
cum Franco de Caletio conuenit. 701.c
Elisabetha Austriaca, soror Caroli Austriaci, Christiberno Daniz Regi in vxorem datur. 537.b
Elisabetha, filia Ferdinandi Atagouię Regis, a Maximiliano Rom. Rege in matrimonium peritur. 477.c
Elisabetha Francia Philippo II. Hisp. Regi solemniter desponsatur. 704.a
Elisabetha Hispaniæ Regina moritur. 511.b
eius ex testamento licet. ibid.
eius exequiæ Bruxellis celebrantur. 512.a
Elisabetha Lusitana Caroli V. Imperatoris vxor ex partu moritur. 612.c
Elisabetha Luxemburgica Antonio Burgundo nubit. 377.b, c
cidem filium parit. 378.a
indignabundatiterum, mortuo marito, Luxemburgum abit. 386.a
nubt postea Ioanni Bauaro, Episcopo olim Leodiens. 387.c

INDEX

Elisionense Monasterium iuxta Tornacum, nunc
S. Amandi vocatur. 164
Eloquius Hibernus qua occasione in Belgium
venit. 112. a
Emanuel Philibertus Sabaudus Philippi II. Hi-
spaniarum Regis copias praeficitur. 691. b. c
in Picardiam irumpit, & Fanum S. Quintini
obsidet. 691. a
oppidum illud fortiter oppugnat. ibid. b
Francicas copias, oppido supperias laturus,
comisso cum eis praelio, fugat. 692. e 693. a. b
quamplurimos Nobiles ibi capit. 693. b. c
Fanum D. Quintini expugnat, & plurimos ibi
capit. 694. a. b
in Italia plura Francis oppida etipit. ibid. e
Margaretam sororem Regis Henrici Galliae
ducit uxorem. 704. c
Emblema, siue Emblem, Brabantiae vicus, nata-
libus S. Gumberti clarus. 41. b
item fons ab eodem S. Gummario fitti defi-
cientibus miraculose productus. 43. a
Emma Regina, Caroli Simplicis vidua. 112. c
moriatur. 112. a
Emma filia Regis quondam Italici Lothario III.
Regi nubuit. 147. e
in Enchenfen Crux in aere visa. 261. a
Eucuriae incolae ab Henrico Duce quibusdam
Louvaniensium privilegiis donantur. 146. c
Endowia à Roffemio stratagemate capitur. 617. a
Engelbertus Brede Dominus per Guilielmum
à Monis Joanni IV. Brabantiae Duci inuisus
redditur, & quo praetextu. 388. e
eodem reconciliatur. 389. c
ferdus contra eundem cum aliis facit. 391. c
Engelbertus Leodienfis Episcopus Ludouico
Hollandiae Comiti adversus Brabantiae Ducem
auxiliatur. 334. a
Engelbertus à Marca Eques iscam pagum popu-
latur & exurit. 361. c
Engelbertus Montensis Comitris filius, Episco-
pus Colonienfis eligitur. 245. b
Engelbertus Nassavius filium Joannis Domini
Leccae & Brede uxorem ducit. 271. a
Gubernator Flandriae constituitur. 481. c
ubique Magistratus reuocat. ibid.
Legatione pro Philippo Austriaco ad Caro-
lum Galliae Regem fungitur. 484. e
Diestum Brabantiae oppidum à Iulio Duce
emit. 497. b
à Philippo Austriaco, in Hispaniam abeunte,
Belgij Gubernator constituitur. 506. b. c
moriatur. 511. b
Engelheimensis Synodus in crusa Artaldi &
Hugenis de Episcopatu Rhenensi contem-
nentium congregata. 518. c
Engeltruda Matfridi Comitris filia, obimpudici-
tiam à Nicolao Papa excommunicata. 83. c
Engeranus Cociaci Domini auxilia ingentia
Francorum pro Brabantie in Geldria ducit. 160. c
Engilbaldis donationem Caroli Martelli S. VVil-
libordo fidem subfignat. 31. b
Engilberga vxori Ludouici Imp. Ludouicum Ger-

RERV M

manicum inducit, ut parrem Lotharingae, quae
sibi obuenerat, reddat. 91. a
Caroli Calui colloquium frustra expetit. ibid.
Engilbertus quoniam S. VVilibordo obtule-
rit. 16. a
Enno, filius Erardi Comitris, obses Casari Ma-
ximiliano pro parte datus. 541. a. b
Ephernacum Ludouico Germanico cum fratre
Carolo Caluo Lotharij Regnum inuadenti
assignatum. 88. c
Episcopalis auctoritas in Synodo Triburiensi af-
ferta. 117. c
Episcopi coniurationis in Ludouicum Pium Im-
peratorem rei, deponuntur, & Monasteriis
mancipantur. 61. c
Episcopi complures in Francia, agente Ebroino,
Episcopatus suis priuantur & ablegantur. 18. a. b
Episcoporum electiones quoniam & qualiter
Henrico IV. Imp. à Calisto Papa concessae.
204. b. c
Epistola aenea S. Bonificij ad Fulradum Cappel-
lanum Pipini. 40. a. b
Epitaphium Caroli Martelli. 33. a
Gregorij V. Papae. 161. b
Margaretae Flandriae & Hannoniae Comitissae.
237. a
Equorum sanguis coctus loco panis in bienni
Nimurensis castri obsidione comeditur. 166. c
Erasinus Roterodamus moritur. 604. a
Erichaldus Maiordomus Lotharij Regis
Franciae filii Clodouici. 16. a
Erenhardus & Conradus Comites Euerhardum
Episcopum Spirensen excacant. 123. b
Eresburgum Saxoniae castrum à Carolo Magno
expugnatum. 46. b
Erhuinus primus Abbas Monasterij Gemblacen-
sis. 141. c
Ermenfredus Ebroino interempto ad Pipinum
Herthallum fugit. 20. c
Ermengarda, Henrici Limburgensis filia, Rei-
naldi Geldriae Comitris vxor, sine liberis mori-
tur. 84. 1b
Ernestus Brunsvicanus cum Saxone Electore in
pugna à Carolo V. Imp. capitur. 646. c
Ernustus infidelitatis convictus in Conuentu
Regenesburgensi à Ludouico Germanico ho-
noribus priuatur. 83. a
in Erps pago praedia à Patricijs Louanienfis
exulta. 354. a
Eskain castrum Philippo dedicationem facit. 494. b
Etha per Belgas Francis eripitur. 414. b
ibid.
à Francis recipitur.
Espangia à Maximiliano, iam Roma uorum Re-
ge, Eques creatur. 469. b
Estrambruga urbs Francis deditur. 451. a
Etto Hibernus qui occasione in Belgium vene-
rit. 55. a
Etardus Ouerendae Comes à Sciriguanis ad
bellu Groninganiae inferendu instigatur. 499. b
etiam cum Alberto Saxone conspirat. ibid.
Groningania bellum inferit. ibid.
Ottom.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

1. Oteampios egregiè multat. 500.b
 Damnum, hoste fugiente, occupat & munie.
 ibid.
 aliquot loca incendit, & Vervarios debellat. 501.a
 Groningenses Damnum-obidentes caedunt. 501.a
 bello sibi à Brunsvichio & Oldenburgico isto-
 dicto inducas facit. ibid.
 à Groninginis in oilium Saxonis Princeps
 constituitur. 515.c
 arcem Groningæ extruit. 516.b
 Ommelandios à sacramento sibi dicto liberat.
 ibid.e
 Gubernatorem se tantum pro Saxone decla-
 rat. ibid.
 ab Imp. Maximiliano vocatur, ut eius causa
 decidatur. 527.c
 Maximilianum Imperatorem ridet. 531.b
 eius ditones à Georgio Saxone vastantur.
 ibid.e
 à Cæsare proferbitur. ibid.
 Saxoni iuramentum præstat. 531.a
 Adevvarcam tenet. ibid.
 ad Carolum Geldrum, Saxoni resistendo im-
 par, se confert. 532.b,e
 ab eoq; auxilium impetrat. ibid.
 cum Geldro Franciæ se clientem constituit.
 533.a
 Geldro magna pecuniæ summa promissa, &
 non soluta, Groningæ cedere cogitur. ibi-
 dem b
 Saxonibus dilabentibus, Groninganos decipit.
 535.b
 Saxone Frisiam Carolo Austriaco resignante,
 sibi meruens, in Oostfrisiâ abiit. 536.c
 cum Austriaci transigit. 538.c
 à Maximiliano Imp. denud citatur. 541.c
 accepta fide publica, generosè se defendit. ibi-
 dem.
 Ennonem filium obsidem Cæsari dat. 542.a,b
 forden Geldrico renuntiat, & Carolo Austria-
 co se iungit. ibid.b
 à Carolo remuneratur. ibid.
 Brunsvichios à Frisia eiicit. ibid.c
 tota Frisia potitur. 544.c
 S. Eucharistiæ veritas stupendis miraculis divi-
 nitus Berengarii Sacramentarii tempore asser-
 ta. 188.a
 S. Eucharistiæ sumptionem ad salutem non pro-
 desse, docet Tanchelinus hæresiartha. 213.a
 in Eucharistiæ Sacramentum pietas Rudolphi
 Austriaci quantæ, memorabili exemplo decla-
 rat. 281.a,b
 Eucharistiæ Sacramentum Bruxellæ à Iudæis
 confossum creosæ aspersit. 343.c
 Eudo Aquitanorum Dux Chilperico & Ragn-
 freddo adversus Carolum Martellum fert lup-
 petias. 30.b
 fugatur. 31.b
 Saracenos ex Hispania sibi in auxilium evocat.
 ibid.b,e
 quorum reliquias, iam Carolo reconciliatus,
 interuentione delet. ibid.c
 Eudo Burgundiæ Dux Philippo Francorum
 Regi contra Otronem Imp. auxiliatur. 244.b
 Euerardus de Francia rebellionem contra Con-
 radum Regem mouens, prudentia eius pacat-
 ur. 125.a
 Euerardus à Marca Cardinalis moritur. 611.c
 Euerardus Sherenclausius quo pacto Flandros
 Bruxellâ eiecit. 335.a,b
 à Brabantia Duce Eques creatur. ibid.b
 à Domino Gasibecano lingua & pedumuti-
 lacur. 359.a
 moritur. ibid.
 Euerardus Sherenclaus ab Ordinibus Brabantia
 in peregrinatione Cyprium damnatur. 391.c
 à Philippo Comite S. Pauli capitur & carceri
 includitur. 394.b
 capite plectitur. ibid.c
 Euerardus Spirensis Episcopus execratur. 121.b
 Euertheinius pro Maximiliano Rom. Rege
 Dunkerckam occupat. 478.a,b
 item alia insigniora Flandriæ oppida. ibid.c
 B. Eugenij corpus ad Bronienfè Monasterium
 transferunt. 125.a
 Eugenius III. Papa quo anno obicit. 221.c
 Eusebius Episcopus Leodiensis duo ibidem eri-
 git monasteria. 146.a
 Eutharius Godefridi Bullonij frater ad recupe-
 randam Terram sanctam proficiscitur. 200.b
 Evvaldi duo Angli, Albus & Niger, martyrio af-
 fecti, à Pipino Herfallo Colonia sepulchrum
 mandantur. 222.a,b,c
 Excommunicatio Carolo Simplicii à Fulcone
 Archiepiscopo interminata, si sacros cum
 Nortmannis iniicit. 119.b
 Excommunicatio Franci & Burgundi Ludouici
 Regem non recipientibus à Stephano
 Papa intertatur. 135.c
 Excommunicationis sententia in Leodienses E-
 piscopo rebellantes lata. 264.a
 Exercitus Christianorum in expeditione sacra
 primùm omnium rerum copia abundans, mox
 ad extremam penuriam redigitur. 200.c
 in obsidione ierosolymitana aque inopila-
 borat. 201.a
 ad secundum bellum sacrum conscriptus, va-
 rijs infortunijs atteritur. 211.a
 Expeditio prima in Terram sanctam à quibus
 Ducibus præcipuè suscepra. 200.a,b
 secunda à Conrado Imp. & Ludouico Franciæ
 Rege suscipitur. 222.c
 sed nullo successu. 221.a,b
 tertia, hortante Clemente III. Pontifice, idor-
 natur. 212.c
 quarta ab Henrico Imp. paratur. 217.c
 quinta ab Innocentio Papa indicitur. 245.a
 sexta à S. Ludouico Francorum Rege paratur.
 261.a
 altera ab eodem S. Ludouico suscipitur. 278.a
 Exsules Louanienfès Brabantia & Leodiensi-
 bus juncti Leuiam occupant. 355.a
 sed

INDEX R E R V M

sed post triduum inde pelluntur. *ibid. b*
 Gaudensibus tumultuosis se iungunt. *311. b*
 Louaniam insidiantur. *316. b*
 Exilium colluies, qui se Apros nominabant,
 Brabantie infesta. *354. c*

F.

Fabula de Ioanna Papissa contra auctoritatem
 omnium Scriptorum istius xui à quibusdam
 conficta. *79. c*

Faconne Virgines Regulares Antuerpiæ à quo
 originem ducant. *328. d*

Falsis castrum, feudum Ducis Brabantie, 180. a
 Falco de Lampe iuxta Antuerpiam celebre ad-
 modum Hospitale erigit. *328. a*

ibique paulo post Regularium Virginum Mo-
 nasterium coalefcit, quæ modò Faconne ap-
 pellatur. *ibid.*

Falcburgensis belli cum Brabantis origo. *306. a*
 Falcburgum ab Imp. Henrico IV. destructum.
210. a

à Ioanne Episcopo Leodiensi frustra tenta-
 tum. *283. b. 284. a*

à Ioanne III. Brabantie Duce obfessum. *309. b*
 muris nudatur. *ibid. c*

denud reparatur, Duci iterum deditur. *311. a*
 Fames intolerabilis Flandriam vexat. *185. a*

Christianos in expeditione sacra affligit. *200. c*
202. a

Galliam & Germaniam exagitat. *237. c*
 Europam premit. *305. a*

Fanum D. Quintini à Sabauda nomine Regis
 Philippi II. obfidetur. *692. a*

Franci ibi ingentem cladem accipiunt. *693. b, c*
 à Sabauda expugnatur & diripitur. *694. a, b*

Farabertus Abbas Prumiensis concessu Regis se
 abdicat. *115. b*

Fastradus miles de VVtrvijek, Postellensis Hos-
 pitalis in Campinia Brabantica Fundator.
231. c

Felicitas hæresis in Concilio Francofordiensi
 damnata. *51. a*

Ferdinandus Austriacus Annam, filiam Ludouici
 Hungarie Regis, vxorem ducit. *555. b*

auxilia ab hæreticis Germanis contra Turcas
 impetrare non potest, nisi libero ipsi conces-
 so hæreseos & publico exercitio. *583. a*

Romanorum Rex eligitur & coronatur. *586. c*
 in Austriam redit. *ibid.*

ei frater Carolus V. Imperium resignat. *687. b, c*

Ferdinandus Cortesius Mexicum pro Carolo V.
 Imp. Hisp. Rege occupat. *548. c*

eius inde gloria immortalis. *ibid.*

Ferdinandus Daualus, primus coniurationis con-
 tra Belgis in Hispania auctor. *146. c*

Ferdinandus Flandrie Comes à Philippo Fran-
 corum Rege bello petitur. *242. 2*

in portu Dammenfi classem Regiam oppri-
 mit. *243. 2*

Dammum oppugnans profigitur. *ibid. b*
 Flandriam sibi à Philippo adeptam recupe-
 rat, Brabantiamque inuadens, Henricum

eius Ducem secum foedus aduersus Francum
 inire compellit. *ibid. b, c*

Ottoni Imp. contra Francum auxiliatur. *244. a*
 in pugna iuxta Tornacum inter Imp. & Fran-
 cum contrita capitur. *ibid. c. 245. a*

post duodecim annos à captiuitate Francica li-
 beratur. *247. a*

Ferdinandus Gonzaga à Carolo V. Imp. Sicilia
 Prorex constituitur. *601. c. 602. 2*

exercitui Imperatorio præest. *609. c*
 ab zmulis calumniis oppressus, à Cesare cum
 multo honore absoluitur. *680. b*

moritur. *696. 2*

Ferdinandus Rex Hispaniæ egrotantem gene-
 rum Philippum Austriacum inuisc. *507. b*

eundem cum vxore, filia sua, heredem Hispani-
 arum Regni declarat. *ibid. c*

in vxore Elisabetha, ci cum Philippo
 Austriaco controversia oritur. *511. c*

quæ mox componitur. *ibid.*
 pacem cum Ludouico XII. super Regno Neapoli-
 tano constituit. *514. a*

contra eum gener eius Philippus ab Hispani-
 a incitatur. *515. b*

nouasque conditiones cum eodem sancit. *ibid.*
 Neapolim proficiscitur. *ibid.*

foedus cum Pontifice Iulio & Ludouico XII.
 Gallo contra Venetos init. *522. b*

in quas Venetorum ciuitates ius præfcedit. *ibid. c*
 eadem ab ipsis restituntur. *524. a*

cum Maximiliano Cesare super Regno Castel-
 lani transigit. *ibid. b*

eundem propemodum ad foedus cum Venetis
 inuadendum inducit. *525. b*

Iulio Pontifici auxiliares copias mittit. *525. c*
 cum eodem & Venetis nouum contra Fran-
 cum foedus sancit. *526. b*

Nanarw Regnum occupat, & quar. *528. b*
 moritur. *532. a*

quinque memoranda, quæ in vita sua præsti-
 tit. *ibid.*

Ferdinandus Toletanus, Albæ Dux, Francos Per-
 piniano à se obfesso discedere cogit. *616. a*

sit Prorex Neapolitanus. *685. a*

pacem inter Pontificem Paulum IV. & M. An-
 tonium Columnam procurare studet. *685. c*

copias suas contra Pontificem educit, & ere-
 pra Columnæ oppida recipit. *ibid. c. 686. a*

ditionis Pontificiæ oppida intudit & expug-
 nat. *ibid. b, c*

prælio cum Francis decertare causâ abstinere, vt
 eos & Pontificem emeruer. *691. b*

Edicto aliquo publico Romana commercia
 sistit. *ibid.*

pacem à Pontifice prior petiit & impetrat. *691. a, b*
 Romam cum populi applausu intrat, & Pon-
 tificis pedes osculatur. *ibid. b*

pro filio notho pinguem in Hispania Priora-
 tum accipit. *ibid.*

Neapolim redit. *ibid. c*
 vnam atque alteram ciuitatem Franci eripit.
696. 2

obfi-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

obidem agit pro Philippo II. apud Regem
Francie Henricum. 701.c
Ferdinandus Vileo cum Dauln contra Belgos
conspirat. 146.c. vide Hufoni.
Fernandus Magnus Castellæ Rex, casu Ver-
mundo, Legionense Regnum obinet. 174.c
ope S. Jacobi Apostoli varias ciuitates Mauris
admit. ibid.
Comptellam ad eius sepulchrum sepius pro-
fiscitur. ibid.
Ferrarie Monasterium, ubi Ludouicus & Car-
lomannus Balbi filij in Reges coronantur.
101.a
Ferri candentis miraculo Dani ab idololatria
conuersi. 148.b
Ferri candentis contestatione femina quædam
mariti sui innocentiam Ochoni III. Imp. pro-
bat. 161.a.b
Festum Corporis Christi ab Vrano IV. institu-
tum. 174.d
eius Officium à B. Thoma Aquinate compo-
situm. ibid.
Fethna villa in Insperlaco sita S. V. Villibordo à
Carolo Martello donatur. 11.a
Feuda in Germania vnde videantur habere origi-
nem. 129.d
Filia Lotharij Imp. rapta à Gisalberto quodam
vasallo Caroli. 74.b
Fladerheim locus, in quo Henricus & Rudol-
phus Imperatores bello inter se concurrunt.
191.c
Flagellantes quando primum visi. 315.c
quales fuerint. 326.a
vnde primò originem duxerint. ibid.
in hæresi pertinaces à Clemente VI. sæculari
brachio traduntur plectendi. ibid.b
Flandri à S. Eligio ad Christum conuersi. 6.a
ad tertium bellum sacrum profisciscuntur.
122.c. 124.a
Hollandis bellum inferunt. 163.a
ab eisdem caduntur. ibid.b
his etiam Gallica subsidia adueniunt, sed nullo
effectu. ibid.c
Francium iugum excutere incipiunt. 194.b
in signem de Francis circa Cortracum victo-
riam referunt. ibid.c
Ioanne II. Brabantie Duce auxiliante, duplex
simul suscipiunt bellum : 296.c
Athebaticum, quo Philippum Francorum Re-
gem ad inducias pepulerunt : ibid.
& Zelandicum, quo etiam easere superiores.
ibid.
maioritiam Hollandie parte potiuntur. ibi-
dem.
sed inde mox iterum eiekti. 297.a
Brabantiam populantur. 114.c
compluribus trucidatis, nonnulli capiuntur.
311.a
Iacobo Arceuilla agente, Comitem suum pel-
lunt. 118.b
eiusdem astu Anglo coniungunt aduersus Fran-
cum. 320.a

ad Scotiam iuxta Bruxellam, insignem de Bra-
bantis victoriam referunt. 111.b.c. 112.a
item ad Sanctisium. 331.c
quo pacto Bruxellæ pulsi. 113.a.b
magno redimunt, ne cogantur obedire Ann-
papæ Clementi. 361.c
Siulnam nouam arcem à suis non à Gallis cul-
todiri perunt & obinent. ibid.
inter ipsos, alius Vrbanum alius Clementem Pa-
pam dicentibus, orta sedition. 362.a
multi alijs commigrant, ne cogantur esse schi-
smatici. ibid.b
cur tam strenuè Comiti suo Antipapæ resis-
terint. ibid.c
contra Gallos in bellum prodeunt. 417.b
Geldrum è carcere Cortracensi extractum sibi
præficiunt. ibid.
quid contra Maximilianum prætenderint.
451.b.c
inhonestè ad litteras eius respondent. ibid.
Antuerpiensium nundinis & immuniaribus
insidantur. ibid.
pro iis ad Ordines Brabantie & Hannonie licen-
tias dat Carolus VIII. Francorum Rex.
465.b
eorum maxima pars ad pacem inclinat. 466.a
à Guilhelmo Rumio, vt periosiores Philippi
Duci suppellectilem vendant, instigantur,
ibid.
nihilominus pacem ambiunt, & pacis ofores
capite plectunt. ibid.
pacem cum Maximiliano sanciant. ibid.c
Bruxellenses commatu laborantes iuuant.
479.b
turpiter ab oppugnatione Niporri discedere
coguntur. 480.a
Tornacum diu à se obseffum, tandem recupe-
rant. 113.c
Flandria ab Henrico Imperatore vastata. 180.a
intolerabili fame vexata. 185.c
Arnulpho Balduino Montensis filio testamen-
to à patre assignatur. 190.c
siuissima peste laborat. 325.d. 342.c. 143.a
Flandria maxima à Francis devastatur. 698.a
Flandrie primus Comes fuit Balduinus Ferrus.
84.c
Flandrie Ordines, instigantibus Gandinensibus,
Maximiliano filiorum suorum tutelam negant.
459.c
Flandrie belli admodum funesti semina. 190.c
alterius longissimi causæ. 110.c
Flandrici & Gallici belli admodum eruent origi-
go. 190.b
Florentini à Philiberto Aurantio obseffentur.
181.a
Casari Carolo V. se tradunt. 184.c
Florentius Burx Comes in Frisia, quam Saxo
Carolo Austriaco cesserat, pro eodem inaugu-
ratur. 136.c
Frisios Hollandiam infestantes nautali prælio
vincit. 118.b
Fanum D. Pauli oppugnat. 606.a
armata

INDEX RERV M

- armatamanu expugnat. *ibid.*
 incendie & diruit. *ibid.*
 Montfrulium oppidū deditioe accipit. *ibid.*
 Terovvanam egegit oppugnat. *ibid.*
 Francos ibidem in ligni pælio vincit. 607. a
 inducias cum iis paciscitur. *ibid.*
 Florentius Egmondus. *vide* Egmondus.
 Florentius Hâfleda quo prælio obtulicrit. 327. a
 Florentius ex Frisia ad Hollandiam Comitatum
 accerit. 384. a
 à Principibus bello impetitur, insignem de iis
 reportas victoriam. *ibid.*
 in bello occiditur. *ibid.* b. & 181. a
 Florentius Hollandie Comes Flandros infestans
 ab iisdem capitur. 116. a, b
 inter tercij belli sacri Principes suis. 214. a
 contra Stadingos hæreticos bellum suscipit.
 248. b
 Florentius Guilielmi Imp. frater Flandros ad
 Vvestkappellam Zelandie atroci pælio vin-
 cit. 163. b, c
 Florentius Guilielmi Regis filius, primus Zelan-
 diae Comes. 261. b
 Beatricem Guldons à Dampetra filiam ducit
 uxorem. *ibid.*
 Florentij patrui tutelæ committitur. 267. a
 quo in hastiludio Antuerpiæ perempto, var-
 & cruentè de eius tutela certatur. *ibid.* a, b
 Florentius Comitis Hollandie tutor Antuerpiæ
 in hastiludio perimitur. 267. a
 Florentius Kyfhoa pro Iacoba Hollâda Schoon-
 houium obidet. 197. b
 capitur, & Arnoldum Beylingum, vrbs præfe-
 ctum, vivum dedidit. *ibid.*
 Florentius Mommorantius à Philippo II. Tor-
 naco præficietur. 707. b
 Florentius Niger ab Hermanno Comite de
 Cuyck trucidatur. 212. a
 Florentius Theodorici Hollandie Comitiss filius
 Mathildam Henrici IV. Louanenſis filiam
 ducit uxorem. 239. c
 Florentia, sine Florinz, locus ubi pugna admo-
 dum cruenta inter Baldericum Episcopum
 Leodienſem & Lambertum Comitem Loua-
 nienſem commissa. 166. c. 169. c
 Floriberta filia Begge, vxor fuit S. Huberti. 34. a
 Floribertus S. Huberti ex Floriberta filia Begge
 filius. 34. b
 Fordus cum Nortmannis non esse in eundem,
 pulcherrimè Fulco Carolo Simplicio ostendit.
 119. b
 S. Foillanus Hibernus à S. Gertrude hospitio ex-
 ceptus. 13. c
 à S. Martino Papa Euangelium gentibus vt
 prædicet minuit. 14. b
 cum tribus discipulis martyrio coronatur. *ibid.*
 qua occasione in Belgium venit. *ibid.* e. 11. a
 Folcarius donationem Caroli Martelli S. VVilli-
 bordo factam subſignat. 31. b
 Folradus Cappellanus Carlomanno defuncto
 Caroli patres sequitur. 46. a
 Fois à S. Gummaro miraculoſè producitur. 43. a
- Fontanellæ Cornobium Patenam ſacram & Al-
 tare portatile S. VVulfranni religioſè aſſervat.
 24. c
 Fontarabia Caſari Carolo V. deditur. 519. c
 Forchem locus, in quo Rudolphus contra Hen-
 ricum Rex conſtituitur. 593. c
 Foreſius à Francis capitur. 471. b
 Foreſius, Regis Galliarum Secretarius, Turcis ex-
 peditionem Tumeranam Caroli V. proſtit. 599. b
 Formoſus Portuenſis Episcopos à Ioanne VIII.
 caprius in Gallias abducitur. 96. c
 Fuermolſus Papa Arnolphum ante Confeſſionem
 S. Petri Imperatorem coronat. 118. b
 de ordinatis ab eo Romæ turpis contencio.
 122. a
 in exadue eius qualiter ſalvum. *ibid.*
 à piſcatoribus inuentum, & ad B. Petri Eccle-
 ſiam delatum, ab imaginibus Sanctorum ſalu-
 tatur. *ibid.*
 Fortuna Aquitanie caſtrum à Pipino expugna-
 tum. 42. a
 Foſſanum à Chabotio Duci Sabaudie eripitur.
 602. b
 ab Antonio Leua recuperatur. *ibid.*
 in Foſſilandie inſula Radbodus Friſonum Dux
 à Pipino Herſtallo fugatus moratur. 22. c
 Franci Hilderico in Monaſterium detrufo Pipi-
 num filium Caroli Martelli ſibi Regem eli-
 gunt. 30. a
 infeliciter contra Boſſmanos rebellionem mo-
 lentis pugnant. 76. a, b
 reiecit Oddone, Carolum Simplicem Regem
 conſecrant. 116. a
 ab Hungaris magna clade affecti. 123. a
 circa Carſtracum à Flandris caſi. 294. c
 Flandriam iterum fruſtra tentant. 295. a
 Brabantiam vaſtant, ſed cum Brabantis conſi-
 gere non audent. 312. c
 ducenti cruento duello contra ducentos Bri-
 tones concurrunt. 321. c
 Anglos, ductu Ioannæ puellæ, mirè viocunt &
 pellunt. 407. b
 Belgas præſtigant. 417. a
 annus cum iſdem inducias ſanciunt. *ibid.* b
 Cambreſiacum occupant. 458. a
 vigilum negligentia Bahainum innadit. 459. b
 exire coguntur, igne inieſto. *ibid.*
 Fano D. Audomari à Belgis & Burgundis pel-
 luntur. 478. c
 turpiter ab oppugnatione Niponti diſcedunt.
 480. a
 miro ſtratagemate Arrebaro pelluntur. 489. c
 alio item ſtratagemæ idem fruſtra tentant.
 490. b, c
 ab Hiſpaniis à Regno Neapolitano eſciantur.
 500. b, c
 inde bellum inter Gallos & Hiſpanos recru-
 deſcit. *ibid.*
 Carolo Geldro ſupperias ferunt. 521. a
 à Namurcenſibus caduntur. *ibid.* b
 à Belgis egregiè vincuntur. 607. a, b
 inducias cum iſdem ſanciunt. *ibid.*
 Flan-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Flundriam maritimam iouadunt.	698.a	Franciscus Valesius, mortuo Ludouico XII. ad	
D. synkerkam vi capiunt, diripiunt, & incendunt.	ibid.	Regnum Francie euehitur.	714.e
Itein VVinoabergis.	ibid.	ei gratulantur Legati Caroli Austraci.	715.a
porro Flandriam depopulantur.	ibid.	qui & eidem clientale sacramentum de Artesia dicunt.	ibid.
ab Egmondio ceduntur.	ibid. & 690.2	Heluetios, Briofonem ciuitatem inuadentes,	
Francorum Reges sub Lothario Clodouici filio		bello laceffe.	717.b.c
turpiter degenerant.	16.b	Mediolanum occupat,	
Franci Regni Monarchia quomodo ad Clota-		Bruxiam & Veronam obfider.	ibid.e
rium defuit.	2.b	Imperium Germanicum cum Carolo Austraci	
Francici & Flandrici belli admodum eruenti origo.	290.b	co riuale ambit.	745.e
Franciscani quando Bruxellæ recepti:	249.e	Nauiam recuperare nititur.	751.b
quando Mechlinix & Louanij.	ibid.	Pampelona capie.	ibid.
eorundem Monasterium Diftix à quo extru-		com Hispanis prælio decerant non sine fau-	
rum.	178.c	guioe.	ibid.b,c
Franciscani infentito habitu Ioannes I. ad foro-		Hinnones & Atrebatas depopulantur.	751.c
rem suam Mariam falsò homicidij accusatam		contra eum Cæsar & Pooticea sedus inuent.	754.a
intromittitur.	280.e	Parmam & Placentiam amittit.	754.a
Franciscus Borbonius, Dux Anghiani, miserabili		vincitur à Cæfareanis.	ibid.
casu moritur.	641.c	Mediolano priuatur.	ibid.
Franciscus Bredentodius, Haukianæ factionis,		vt Mediolanum recuperet, copias parat.	756.e
Roterodamum proditorie occupat, & Cabel-		Mediolanum capie.	761.b,c
liuio eiecit.	478.b,c	Ticioum obfider.	ibid.
cum Haukii Goëtzem testat, sed frustra.	481.a	ibi infigoi prælio à Cæfareanis vincitur & ca-	
prælio nauali vincitur.	ibid.	piratur.	ibid.c
capitur, & ex uulnere obit.	ibid.	ad Carolum V. in Hispaniam captiuus abdu-	
Franciscus Lotharingus ducis Christiernam vi-		ctur.	761.b
diam sfortiz.	619.c	liberati restituitur.	766.b
Franciscus, Maximiliani filius, nascitur.	457.c	conditiones restitutionis eo adimplere sergi-	
sed mox obit.	ibid & 458.a	uerfaeque, iterum à Carolo V. bellum in eum	
Franciscus Guisus pro Pontifice Paulo IV. no-		fufcipitur.	ibid.c
mine Regis Henrici ex Gallia ingreftes copias		nouum fedus cum Pontifice, Venetiis, & Sfôr-	
contra Albanum educit.	689.b,c	ta contra Carolum init.	767.a
loca, quæ quidem per Albanum Pontifici e-		Regnum Neapolitanum iouadit, & alioque	
repta erant, recuperat.	690.a,b	ibi oppida capie.	768.c
ditionem Mediolanensem vexit.	ibid.	ad portas vique Neapolis excurrit.	ibid.
in Franciam refit.	691.a	cum Henrico VIII. Angliæ Rege contra Ca-	
nurie hanc, modò illam ciuitatem obfideri fe-		rolum V. sedus init.	771.b
velle fimulat.	696.b	Ticinum recuperat.	ibid.
tandem Caletum obfider.	ibid.	Cæfari bellum denotiat.	771.c
& deditione accipit.	ibid.c	Regnum Neapolitanum iterum inuadit.	773.a
Franciscus Szuuagerus Adolphum Geldrum in		Neapolim obfider.	774.a
pugna ad Tornacum interficit.	451.e	Papæ ei vi eripitur.	ibid.
Franciscus Sfortia, Mediolano à Cæfare Caro-		in eius castris nouus quidam morbus graui-	
lo V. recuperato, restituitur.	714.a	tur.	ibid.e
ab eodem Dux Mediolani declarat.	161.a	Neapolim deserit.	775.a,b
contra eundem cum Voetis & Pontifice for-		eius exercitus à Cæfareanis caditur.	ibid.
duſ ſancit.	ibid.a	item Genuâ eiecitur.	ibid.
à Piſcario obfiderit.	ibid.b	Mediolanum premit.	ibid.
fedus cum Francisco Francie Rege, Venetiis		eius exercitus ab Antonio Læua caditur.	778.e
& Pontifice, contra Carolum V. ſancit.	167.a	cum Carolo V. pacem iocit.	779.b
cum Borbonio tranſigit, & eidem pro Caro-		Proteſtantiſſibus Germaniſſis, qui Carolo V. ſe	
lo V. arcem Mediolanensem tradit.	ibid.	opponerant, operam addidit.	789.c
Carolo V. Imp. reconciliatur.	781.b	Smalcaldiam ad Proteſtantes, vt eos ſibi con-	
ei Chriſtierna, Chriſtierni Daniæ Regis ſilia,		ciliet, mittit.	802.a
deſponderit.	ibid.	Sabaudiam inuadit.	ibid.b
eandem in uxorem accipit.	791.b	Carolus Ducent pellit.	ibid.
ſine prole moritur.	802.a	Terouvanam à Belgi obſeſſat, viſtu recreat.	ibid.
Franciscus Sickingius Treuirenſi, Palatino, &		605.b	
Hiſſo bellum inferit.	756.b	per ſuos Heſſidû & alia oppida occupat.	ibid.
tormenti idu pent.	ibid.		

INDEX RERV

- Piscario cum exercitu occurrat. 608.b
 eundem retrocedere cogit. ibid.c
 iterum inducias cum Belgis facit. 609.a
 inducias cum Carolo V. facit. 610.a,b
 ab eodem in Hispaniam proficiscens inui-
 situr. ibid.c
 ei Gandavienses totam Flandriam, contra Cae-
 sarem Carolum V. rebellantes, offerunt.
 614.b
 eas literas Gandavensium Cæsari mittit. ibid.
 pro Ducatu Mediolanensi obtinendo apud
 Cæsarem instat. 619.b
 inducias cum Carolo V. initas rumpit. 621.b
 & quo pretextu. ibid.
 Carolo bellum indicit. ibid.
 Guilielmo Marciano copias mittit quibus Bra-
 bantia vastetur. ibid.c
 Lutzenburgum per suos Duces vexat. ibid. &
 622.a
 item Artesiam. 625.c
 aliam contra Belgas expeditionem adornat.
 627.a
 inde in Hannoniā & Artesiam irrumpit.
 ibid. b
 Turcam contra Cæsarem in auxilium vocat.
 ibid. c
 vna cum Turcia classe Nicæam Provinciæ
 civitatem oppugnat. 627.c
 civitatem capit, & arcem expugnare non
 valens, aduenientibus auxiliariis Cæsarianis,
 eandem contra fidem datam diripit & incen-
 dit. 628.a
 in Sabaudia Cæsarianos vincit. 628.b
 Stroziam exulem contra Cæsarem concitat.
 ibid. c
 amissis aliquot munitissimis oppidis, de pace
 cum Cæsare ineunda agere incipit. 634.b,c
 pacem tandem facit, dictum Crespianum, ibi-
 dero, & 635.a
 pacis istiusque conditiones. 635.a,b,c
 mortuo filio Carolo, conditiones istas à Cæsa-
 re mitigari petit. 637.a,b
 moritur. 645.c
 Franciscus Delphinus Galliz ducit Mariam Sco-
 tiz Reginam. 697.a,b
 Franco Borcelius, pro Burgundo, Hollandiz, Ze-
 landiz & Frisiz praeficitur. 406.a
 Franco ab Hali Brabantus variis bellis clarus,
 Eduardo III. Angliz Regi Franciam invaden-
 ti auxiliatur. 336.b
 Franco Leodensis Episcopus Ecclesiam suam
 Caroli Simplicis diplomate munici curat.
 117.a
 Franco de VVesefemale Bastardus, castrum Na-
 murcense biennio obsessum strenuè defendit.
 166.c
 Francofordiensis Synodus sub Carolo Magno
 celebrata Felicianam heresim damnat. 51.a
 item pseudosynodum Graecorum Iconoma-
 chorum. ibid.
 de ea frustra gloriantur nostri temporis Ico-
 noclaitæ. ibid.b
- Francosurtum ad Mortuum Cæsari reconciliatus.
 644.c
 ibi Camera Imperialis à Maximiliano Imp.
 instituitur. 494.c
 Francopan, Maximilianus Imp. Legatus, Forou-
 lum occupat. 513.c
 à Liuviano Venetorum Duce vincitur & vulne-
 rat. ibid.
 à Venetis capitur, & carceri includitur. 534.b
 Fraugerus negligenter pro Galliz Rege custodit
 Fontarabiam, ideoque eam Cæsar Carolo V.
 tradere cogitur. 559.c
 ignominia notatur, & plebeius efficitur. 560.a
 S. Fredegandus in Doorn prope Antuerpium
 quiescens, diuinitus transire iubetur. 67.c
 Fredegerus presbyter Lira ad aram à Northman-
 nis obruncatur. 68.a
 Fredericus Conradi Imperatoris consobrinus ei
 defuncto subrogatur. 223.b
 Italiam expeditionem parans, filium suum
 Henricum Regem coronat. 217.a
 quomodo & ubi fuerit Papæ reconciliatus.
 239.a
 ad sacrum bellum profectus, in Armenia mise-
 re perit. 232.c. 234.a
 Fredericus II. creatur Imperator, excommunica-
 ro Othone. 241.b
 in Germaniam veniens, Hagenoam occupat.
 242.a
 coronatur. ibid.
 ad expeditionem factam se accingit. 245.a
 à Colonienfibus honorifice excipitur. ibid.b
 Romæ Imperator coronatur. 246.a
 Iolem Ierosolymorum Regis filiam duci vxor-
 em. ibid.b
 Ierosolymam recuperat. 247.b
 item Nazareth & Ioppen. ibid.c
 Ottonem Brunsvicensem in gratiam recipit.
 249.b
 in Lugdunensi Concilio Ecclesiz rebellis de-
 claratur, Imperio priuatur. 255.c
 ubi & quando obierit. 262.a
 Fredericus Austriacus à quibusdam contra Ludo-
 vicum Bavarum Imperator salutatur. 304.c
 à Hauar capitur. 308.b,c
 eidem reconciliatur. ibid.c
 quando obierit. 311.b
 Fredericus III. Imp. Philippo Burgundo cedit
 omni in re quod in Hollandiam, Zelandiam,
 Frisiam & Brabantiam habere poterat. 419.c
 Carolo Audaci, ad se venienti, occurrat. 438.c
 eius filiam Mariam filio suo Maximiliano
 petit. ibid.
 à Ludouico Gallo persuasus, Carolum deludit.
 439.a
 Rhenanos in Burgundiam, eam depopulatu-
 ros, mittit. 440.b
 pacem cum Audace facit. 441.b
 iterum ad Ordines Belgarum, ut Mariam Du-
 cem filio suo Maximiliano accipiat vxorem,
 Legationem mittit. 451.c
 in Belgium Aquisgranum vsque venit. 468.c
 à filio

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

à filio Maximiliano Aquifgrani excipitur. *ibid.*
quem Regem Romanorum eligi curat. *ibid.*
Bruxelli à filio Maximiliano & nepote Phil-
ippo excipitur. 469.c
in Germ. am reuertitur. 470.b
Inauriam filij Maximiliani in Brugenfibz vi-
turus, in Belgium cum exercitu mouet. 476.c
à Gandensibus, vt se supremum trans-Scal-
donæ ditionis Dominum agnoscant, exigit.
477.a
Antuerpiæ in Abbatia S. Michaelis Philippum
Cluuiam proferibit. *ibid.*
in Germaniam redit. 478.a
moritur. 491.c
Fredericus Badensis, Episcopus Viterbienfis, à
Groningani contra Erardum Comitem sub-
sidia implorat. 499.b
frustra pacem in Frisia conciliare annitur.
ibid.
inductus impetrat. *ibid.*
iurisdictionem Montfortij vendit. 501.c
deniq. pacem inter Ffios & Saxones com-
ponere tentat. 503.c
inducus procurat. 505.a, b
Fredericus Comes à Brunone Lothariensisbus
præficitur. 515.b
Fredericus Henricus à Carolo V. Imp. H. sp. Re-
ge, aduersus rebelles Hispanos belli Dux con-
stituitur. 550. b
Hispanos, nisi intra certum tempus à rebelli-
cistris ad Regia fe constaleriat, proditores
habendos pronuntiat. *ibid.*
Tordefillam vicipit. 551.a
Fredericus Holstia Dux, iuncto Chutiferno, in
Regem Daniz coronatur. 564.a
Fredericus Hugonis Principis gener munition-
em in Ludouici Regno extrare prohibe-
tur. 539.c
Fredericus Leodienfis Episcopus consecratus, ad-
uersarium patitur Alexandrum Archidiaconum
& Sacristam. 507.c. 508.a
Fredericus Mantua Comes, dato Diplomate à
Carolo V. Dux renunciat. 585.b, c
Fredericus Moguntinus Episcopus moritur.
544. b
Fredericus Palatinus contra Carolum Audacem
cum Rhenanis conspirat. 457.c
Fredericus Palatinus Carolo Anstriae Imper-
ium nomine Electorum Germaniæ offert.
545.a
à Casare bellum Danis inferre instigatur.
604. b
militem in Daniam mittit. *ibid.*
à Carolo Imo. veniam petit, & impetrat. 643.c
Fredericus à Piqueno Mechlinia præficitur.
516. c
Fredericus Saxonie Dux, ab Electoribus Imper-
ator designatus, onus renuit. 541.c
Carolum Austriacum commendat. *ibid.*
Fredericus Sueuiæ Dux, tertie sacre expeditionis
Principis. 514.a
Frigidimontis Monasterium à Godofrido Barba-

ro extructum. 515.c
à Frigido monte, vna à septem Patriciorum
Bruxellensium familiis, ex quibus Scabini eli-
gendi. 298.c
Frisia à Carolo Martello vastatur. 31.a
item à Nortmannis. 74.a
Frisones à S. Eligio ad fidem conuersi.
necon à S. VVilibrordo. 213.c
à Dnis subacti. 55.c
Nortmannis tributum pendunt. 67.b
felicitur cum Godofrido Ardenate pugnan-
tes eundem capiunt. 170.c
quibus conditionibus liberum dimittant. *ibid.*
expugnatis ab Henrico Imp. quibusdam castel-
lis, à rebellionē desistant. 182.c. 184. b
ad tertium bellum sacrum proficiscuntur. 193. c
sinum Batauicum depredantur, & Hollan-
diam infestant. 538.b
Frisones Occidentales Nortmannos bello supe-
rant. 93.a
Frisij factiones excitant. *vide* Veruoperi, & Sa-
ringani, & Groningani.
Frodoardus Chronographus, Presbyter Rhe-
menfis, quando claruit. 80.a. 91. b
vnde Chronicon suum aufpicetur. 126. b
deuotionis ergo S. Martini sepulchrum visi-
tans, ab Heriberto Comite sub custodia deti-
netur. 135.d
Prælatum se abdicat. 146.c
quouque Historiam suam perduxerit. 148.a
eius prælatum elogium. *ibid.*
Fulco Archiepiscopus Rhenensis, reiecto Od-
done, Carolum Simplicem Francorum Re-
gem iniungit. 116.a
à VVinemaro Baldini Comitis satellite per-
imicitur. 120.c
Fulco IV. Rex Ierosolymitanus moritur. 122.b
Fuldenfe crenobium à Carlomanno fundat. 158.a
id Ludouicis Germanici orationis ergo pe-
tit. 92. b
Fulgencius primus Abbas Affligemensis quando
fuerit consecratus. 195.b
Fulradus Cappellanus Pipini Rauenann cum
Penepoli Hensulpho adempnam Sephano
Papæ offert. 40.a
Fura castrum vbi situm. 45.a
propria fuit S. Huberti domus, & vnde. *ibid.* a, b
eius deambulatorium à Margareta Ioannis II.
Brabantie Ducis coniuge extructum. 290. b
à Ludouico Flandrie Comite capta. 331.c
332.b
Furien frater S. Foillani qua occasione in Bel-
gium venerit. 14.c. 15.a
Furstenfeldia Monasterium in Baioria quando
& à quo extructum. 156.c
ob Parta in exilium missi, in Brabantia non reci-
piendi. 330.b

G.

Gabrielis Archangeli ad conspectum se conci-
dere mentitur Mahometus comitali mor-
bo laborans. 9.b
Gaste-

DD :

Gaste-

INDEX

Gambeta à Leodiensibus & Namurcensibus incensa. 314.b
 eius arx, ob immane facinus Domitii Gaibecani in sterectasium commissum, funditus eversa. 359.b
 Gasbeca Dominus à Gandensibus proferitur. 457.c
 Gaidolfus & Gerolfus Godefridi Normanni ad Carolum Crassum Imp. Legati. 110.b
 Galli ab Anglis in pugna Pictauica insigni elade affecti. 337.b
 à Turcis ad Nicopolim turpiter cæsi. 365.a,b
 Henrico Angliæ Regi bellum indicunt, & quare. 371.b vide Fraoct.
 Galli Episcopi Romæ monentur de Photio Gallienum suorum à Filio procedere oegste. 123.c
 Gallia à Saracenis sub Carolo Martello vastata. 31.c
 item à Nortmannis. 74.a.85.c
 necnoo ab Huogaris. 331.a
 flagrat interstis bellis. 131.a
 aliquanta pace gaudent. 133.a,b
 iterum varo discissa. ibid.e
 feruissima peste laborat. 315.c
 à perditissimis quibusdam hominibus mirè vastata. 345.c
 Gallicana Ecclesia Concilium Parisiis celebrat. 367.c
 à quo aliqui Episcopi Regi iussu excluduntur, & quare. ibid.
 Clementem Antipapam Pontificatum debere deponere decernit. ibid.
 Galterus Episcopus Oddonem Ruperi Ducis filius à Francis Regem electum vagit. 113.b
 Galterus Aueniensis Flandrorum & Hannonum ad expeditionem sacram proficiscens Dux. 145.c
 Ganalane ciuitas Aquitaniz à Pipino expugnata. 41.b
 Gant locus ad Scaldum, vbi classis à Carolo Magno Imp. instruitur. 56.b
 Gandanum S. Bruonis reliquis elarum. 8.b
 à Francorum Rege Philippo obsidetur & capitur. 143.a,b
 Gandenses Brugensium exemplo Francos pellunt. 194.b
 contra Comitem suum tumultuantur. 353.a
 agente Ioanne Brabantie Duce inuicem conciliantur. 356.b.357.a,b
 constanter in obedientia Urbani Papæ persistunt. 362.a.363.b
 to seditionem vertuntur. 416.b
 tres Senatores interficiunt. ibid.
 veniam petunt, & impetrant. ibid.
 in seditionem versi, Philippum Burgundum deserunt. 418.c
 iterum, ob impositum à Philippo Bono tributum, tumultuantur. 410.c
 eorum Magistratus loco mouetur. ibid.
 veniam petunt. 421.a
 tres ciues, venia non impetrata, capite plectunt. ibid.b

R E R V M

post, arcibus aliquot recuperatis, Philippo Bono bellum inferunt. ibid.b,e
 ab eodem cæduntur. ibid.
 tandem, sepulchris & cruceotè ab eodem cæsi, se subdunt. 412.b,c
 contra Carolum Audacem tumultuantur. 430.b
 eidem supplices veniam obtinent. ibid. & 431.a
 iterum rebelantur, si Carolus contra Leodenses infelicitè pugnasset, victor à eo obentè conquiscent. 434.b,c
 contra Mariam, filiam Caroli Audacis, rebelant. 410.a,b
 ab eà, in potestatem suam redacta, quoduis ei extorquent. ibid.
 in priusdiciu Mariæ Ducis literas ad Ludouicum Gallie Regem mittunt. 451.a
 contra Magistratum vrbs tumultuatur. 454.b
 Principi Maximiliano leges regendæ famulæ præcibunt. 456.b
 denud tumultuantur. 457.c
 Gasbecæ Dominum proferunt. ibid.
 auctores sunt, ne Maximilianus ab Ordinibus Flandriæ ad liberetum tuciam admittetur. 459.c
 Anuerpiensium auidinis & immuozitatibus inficiantur. 453.c
 res suas persum ire videntes, à Francorum Rege auxilia petunt, & accipiunt. 464.c
 Maximiliano filium Philippum, post pacem initam, reddunt. 467.a
 eorum Maximiliano in genus procumbunt. ibid.
 iterum ad arma coouolant, & quare. ibid.
 ex iis aliquot capite iuunt. 468.a
 priuilegia à Francis tempore rebellionis obtenta Maximiliano offerunt, quæ disciuntur. ibid.a,b
 veniam delictorum petentes, Maximiliano tandem conciliantur. ibid.
 à Rastinhemio & Likerkio iterum ad rebellionem iostigantur. 471.a
 Corracum occupant. 471.b
 Martinum Paisterium interficiunt. 475.a
 in eundem barbarè deficiunt. ibid.
 iterum contra Maximilianum rebellant. 484.a
 indigna multa committunt. ibid.
 Copenollum Docem sibi eligunt. ibid.
 tandem iterum cum Maximiliano pacem faciunt. 487.a,b,c
 contra Casarem Carolum rebelant. 611.c
 Praefectos Cæsareos vire pellunt. ibid.
 eius seditionis quæ causa. ibid.
 eorum plures Anuerpiæ, Bruxellæ & Mechliniæ detinentur. 613.a
 à se exactiones extraordinarias peti non posse, ob priuilegia, Regiæ Mariæ persuadere conantur. ibid.
 aliz Flandriæ ciuitates ad fœdus secum incundum conciant. ibid.b
 literis Cæsaris nihilo suot pacatores. ibid.e
 arma sumunt, & Flandriam Regi Galliz offerunt. 614.a

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

runct. 614. a. b
ijs per Cæsaris, tum ibi præsentis, Fiscalem
ad omnia præsentia privilegia respondetur.
615. b
Maestrichti rei pronuntiantur. 616. a
venit pernor. ibid. b
quæ multa ijs à Cæsare imposita: ibid. c
aliquot capite plectuntur. 617. b
Garcias filius Adefonsi Magni, Gallæcie Regis,
non expectata patris morte Regnum inuadens,
breui moritur. 130. a
Garcias Toletanus, Senenſes caſtigaturus, copias
colligit. 671. b
aliquot ciuitates circumcirca à occupat. ibid.
Garciaſus, Orator Hispanus, à Pontifice Pau-
lo IV. in carcerem conijcitur. 685. c
Garino donationem Caroli Martelli S. VVilli-
brordo factam ſubſignat. 111 b
Garcoma Gallæ fluius. 31. b
Garterij Ordo in Anglia quando & à quo inſti-
tutus. 326. c
Gaſpar Contarenoſ, Card. Legatus Pontificius,
Ratiſbonam ad Comitia vocat. 618. b
Gebelhardus Comes cum Hungaris conſilgens
interimur. 133. a
Geelmudanus Droſſardus Anabaptiſta ex Hol-
landia Monafterium VVeſtphaliæ verſus proſe-
cutiones ioterſcipit. 194. b
Ger-Vitha à Northmahnis igni tradita. 67. b
Gelaſius II. Paſchali Papæ ſubſortitur. 207. b
moritur. ibid.
Geldonia Comitatus quomodo ad Brabantiam
Principem deuenit. 25. b
Geldri trans Moſam Brabantiam Ducis ditiones
inuadunt. 285. b
inſigni clade ad VVoringam caſtrum afficiun-
tur. 286. b. c. 287. b
Hollandis bellum inferunt. 459. c
Brabantiorum Hollandiorumq; agros depopu-
lantur. 457. b
à Maximiliano reprimuntur. ibid.
eiectis Maximiliani Rom. Regis præſectis, re-
bellant. 483. c
Geldria ab Othone Imp. vaſtata. 243. c
à Brabantis incendio fordata: 366. b
iterum Carolo V. ſubditur. 630. c
Geldria Ducatus Carolo Audaci venditur. 437. c
Geldricum bellum inter VVenceſlaum Braban-
tiam Ducem & Eduardum Geldrum vnde or-
tum. 341. b
Geldrus Limburgenſi Comitatu cedere cogitur.
286. c
Brabantis bellum indicit. 357. c
Geldrus & Colonienſes Brabantis bellum iodi-
cunt. 366. a
Gemblacenſe, ſive Gemmelaceoſe Monafterium
à ſancto Gualberto exſtructum. 127. a. 141. c
varis priuilegijs ab Othone Imp. munitum.
142. a
vaſtatum & incenſum. 231. b
Campa Virginum Ordinis Præmonſtraſenſis
Monafterium quando exſtructum. 249. c

Genaldus Nortmannus dudum inter Francoſ
honorificè habitus, tandem ab eis occiditur.
77. b. c.
Genapia Iudaica à Ioanne II. Brabantie Duce
conceſſa. 300. a
Geneuenſes Antichriſtem ſuum eiſcinda. 601. b
Sabauda aliquot loca admunt. ibid.
Genua libertate à Carolo V. doatur. 174. c
ab Andrea Auriſ Francis eripitur. 175. b
Geneuenſes cum Venetis de Prolemaidis imperio
contendunt. 267. c
à Ludouico XII. Gallorum Rege ſubiguorur.
321. a
Georgius Ambroſius Cardinalis Legatus Ludo-
uici XII. Regis Gallie ad Imp. Maximilianum.
321. a. b
Georgius Auſtriacus à Franciſco Gallie Rege in
vincula conijcitur. 621. b
Georgius Heberſteinus Turcas inſigni clade aſ-
ſicit. 484. c
Georgius Meckelburgius pro Cæsare Magde-
burgum obſidet. 659. a
à Magdenburgenſibus capitur. ibid. c
poſtea Proteſtantibus militans, iſtu ſelopei
perit. 666. b
Georgius Neidecenſis Baro Iudex in Camera
Imperiali; à Maximiliano Imp. Francofurti
crectus, conſtituitur. 494. c
Georgius Picquauerus, Brugenſium rebellium
Dux à Clivio conſtituitur. 483. a
à Naſſauiſ, Flandrie Gubernatore, captus, ca-
pite plectitur. ibid. b
Georgius Rollinus à Maria Auſtriaca mittitur,
Louanium contra Roſſemum deſenſurus.
614. b
ſibi diſſidens, inde abit. ibid.
Georgius Saxo VVeſtfridiſi leges fert. 510. c
in Germaniam, Cæsari ſupplices cootra Pala-
tinum laturus, proſeſciſi meditat. 511. a
inducias propterea cum Friſijs pactas prolon-
gari conceſſit. ibid.
eo rogante, Groningani à Cæsare Maximiliano
proſcibuntur. 511. c
in eius odium Groningani Errardum Princi-
pem ſibi conſtituunt. 515. c
mittit Legatos ſuos, in Germania agens, in Fri-
ſiam, mouenſque omnem iode deducit. 516. b
Errardum Groninganiſ cum Ommelandijs
præſicit. ibid. c
& cum eodem certis quibuſdam conditionibus
& legibus tranſigit. ibid.
eius Legati ab Errardo Cornice irritantur.
531. b
Groninganiſ maximum damnum inferit. ibid.
vaſtat item ditiones Errardi. ibid. c
pagos contributiones ſoluere cogit. ibid.
Errardo multam in ſoleſcitum imponit. 532. a
Oſſifriſium inuadit. ibid.
aliquot arcus Nobiliſum capit. ibid. b
Deſſilam expugnat, & alia quædam oppida
exurit. ibid.
Damnum obſidet. ibid. c

INDEX RERV M

pugnando obtinet, & quolibet ibi trucidat. 143.a
 tandem fatigatus & ferè exhaustus Cæsaris auxilium implorat. 143.b
 eius milites, traditis Groninganis oppidis & villis, discedunt. 143.a, b, e
 milites dilapsos recolligit. 143.b
 in Frisiam redit. 143.b
 Levvardiam, Franikeram & Harlingam presidio firmat. 143.b
 Carolo Austraco, eisdem ciuitates, sic cum eo eliam pactus, tradere molitur. 143.b
 naues armatas in Batavicum sinum mittit. 143.b
 carditur ibi à Gældro. 143.b
 terdà damnum istud vtrumque resarcit. 143.a
 cedit Carolo Principi Austraco Frisiam. 143.b
 oppida eidem tradit. 143.b
 & in Germaniam redit. 143.b
 Georgius Scenckius. *vide* Scenckius.
 Georius quidam Presbyter organum hydraulicum Aquiferari fecit. 65.a
 Gerardus à Bercla à Boscensibus vrbe eijcitur. 169.a
 Gerardus, Broniensis Monasterij Fundator & Abbas, corpus S. Eugenij ex Monasterio sancti Dionysij in Francia eò desert. 115.a
 Gerardus Episcopus Cameracensis Ecclesiam S. Michaelis Bruxellæ dedicat. 178.a
 Gerardus Cuipenbroeck, Consul ab Anabaptistis Monasterij constituitur. 595.a
 Gerardus Engolismensis Episcopus, nomine totius Concilij Lateranensis, Privilegium de Inuestiuris Henrico IV. Imp. à Paschali Papa concessum reuocat. 206.e
 Gerardus Lossensis Comes inter tertij belli sacri Principes fuit. 234.a
 Gerardus Mollanorum Dux Diodericum filium moriens habet successorem. 190.b
 Gerardus Niger ad fidem conuersus, Affligemensis Monasterij primarius auctor. 194.b
 Gerardus de Randenroda Othoni Imp. contra Francum auxiliatur. 244.a
 in pugna iuxta Tornacum commissa capitur. 244.a
 Gerardus à Vorfeldaria plebem Louanij tumultuantem placare frustra nititur. 317.b
 Gerardus de Zips Abbas in Boudeloo, Clementi Anipapa obedire decreta, Brabantiam petit. 363.b
 occiditur. 196.e
 Gerberga Henrici Germanie Regis filia Gisleberto Duci nubet. 130.e
 Gisleberto extincto, à Ludouico Rege ducitur. 134.e
 ei filium parit, Carolum nominatum. 136.e
 eidem Laudini geminos emittit. 140.b
 Gerberga Caroli Lotharingi Ducis filia Lambertus Longicollis filio nubet. 150.b
 Gerbertus Arnulphi Rhemeni Episcopo falso proditoris accusato substituitur. 157.e
 deiectus à Othonem se confert. 157.b
vide Siluester II.

Gerinus martyrio afficitur. 12.a
 Germani iras, Gandavi nullam quamdā violare tentantes, seditioni causam præbent. 467.b
 Germani milites Bruxellæ motus cōcitant. 469.e
 iram suam in vasa aliquot vini Rhenani conuertunt. 470.a
 multi eorum ad Francum deficiunt. 143.b
 Germani Protestantes. *vide* Protestantes Germani.
 Germania ab Hungaris vastata. 121.a, 125.a
 Gerolfus & Galdolfus Godefridi Nortmanni ad Carolum Crassum Imp. Legati. 516.b
 S. Gertrudis, Pipini de Landis & Ite filia, Nivellis quiescit. 7.a
 Monasterio Niuellensi à matre fundato præficitur. 10.e, 15.e
 ab ipsius pueritiæ annis qualis fuerit. 13.a
 nuptias respiciens, virginatatem suam Christo vouet. 143.a
 à matre, ne à pio Instituto abstrahatur, licet nondum consecrata, tenditur. 143.b
 amplissimum patrimonium in vsus pios expendit. 143.b, e
 erga viros Apostolicos valde hospitatis. 143.b
 sacros libros & Reliquias Sanctorum diligenter conquirat. 143.b
 sphaera ignea super eam radiare visā. 143.b
 munus suis in mari periclitantibus inuocata subuenit. 143.b
 quando obierit. 143.b
 ad eius lectuli partem multa parantur miracula. 143.c
 Gertrudis vidua Florentij Hollandiæ Comitiss, Roberto Balduini filio nubet. 126.b
 Gertrudis Roberti Flandri filia Henrico III. Brabantie Principi nubet. 183.e
 Henrico Comite Louaniensi defuncto, à Theodorico Elstæ Comite ducitur. 196.e
 Gertrudis Comitissa de Muhl sine liberis moritur. 246.c
 D. Gertrudis Abbatiss Louanij quando erecta. 249.b
 Gertrudis-Berga à Flandris capta. 296.e
 à Ioanne Bauaro occupatur. 391.a
 arx ab eodem obsideat. 143.b
 Gerunda Hispaniæ à Saracenis occupatur. 65.b
 à Francis expugnatur. 285.a
 Gesta Brabantie pagus à Gældro exussus. 160.b
 Ghisnenses ab Anglis vastantur. 141.e
 Gislebertus Episcopus Catalaunensis. 146.g
 Gierla Matris Brabantie Gældro nupte don assignata. 135.b
 Gislebertus Leodiensis Episcopus Desiderium Longobardorum Regem cum vxore & filia à Carolo Magno relegatos excipit. 48.b
 Gislebertus quidam filium Lotharii Imp. rapit, & in coniugem ducit. 74.b
 Gislebertus Bredebrodus, ad Episcopatum Vitrajectensem electus, quomodo eo cesserit Dauid, notho Philippi Burgundi. 423.e
 Gislebertus quidam Godefridum Giffobinum Anuerpiæ trucidat. 195.b
 Giff-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Gisilbertus de Lotharinga rebellionem contra Conradum Regem mouens, prudentia eius pacatur. 113.a
 Gilla Lotharii filia Godefrido Nortmannorum Regi iam baptizato nubit. 109.c
 Gislebertus Dux Henrico Germaniæ Regi captiuus transmissus ab eo in generum adfectus, Lotharingæ præficitur. 130.c
 Ludouico Henrici filio rebellat. 134.a
 in Rheno perisse fertur. ibid.
 Gislebertus quidam plebeius, Tongerloënsis Monasterij Fundator. 111.c
 ibidem Monasticen proficitur. ibid.
 Gislemarus filius VVarathonis pugnam cum Pipino Heristallo committit. 20.c
 diuinitus punitur. ibid.
 Gito Danorum Rex ab Ælfrido Angliæ Rege victus Christianissimum suscipit. 100.a
 & Æthelstanus nominatur. ibid.
 Gizidus Saracenorum Princeps, Serapisico quodam ludæo maleficio agente, in Imagines scruit. 34.c. 35.a
 Glaber quo tempore scripserit. 163.b
 Gocellinus, filius Bartoldi Domicelli de Grimbergen, submergitur. 33.c. & seqq.
 ante sepulchrum S. Suiberti ad vitam reuocatur. ibid. & 34.b
 ab Archiepiscopo Colonienfi Clericus ordinatus Sunbertus appellatur, & à parentibus cum certis prædijs S. Suiberto offertur. 34.c
 Godefridus Henrici II. filius, XXIV. Brabantia Princeps, fratri Henrico sue: essit. 199.a
 vnde dictus fuerit Barbarus, & Magnus. ibid. b
 ex captiuitate Syriaca rediit, Sophiam filiam Henrici IV. Imp. ducit uxorem. ibid.
 Limburgensis Ducatus ei confectur. 104.c
 Aquiligranum armis sibi asserit. 105.a
 ab eo Barones Brabantia officia sua recognoscunt, Grimbergino excepto. ibid.
 vnde ipsi ortum bellum Leodiense. 107.c
 Namurensium Comitatum vastat. 108.a
 Clementiam Comitum Flandriæ viduum ducit uxorem. ibid. b
 Nortmanno in Flandria contra Elfridum auxiliatur. 111.a
 quo exso, Elfrido finet. ibid. b
 à Leodiensibus bello superatur. ibid. c
 Parcom Cœnobium iuxta Louanium extruit. 111.c
 quando obierit. ibid.
 Monasteria ab ipso constructa & aucta recensentur. ibid.
 Godefridus II. Godefridi Barbatii filius, Brabantia XXV. Princeps, patri succedit. 114.a. b
 Exduem Limburgensem sibi infestum parit. 116.b
 Imperatricis sororem uxorem habet. ibid.
 Aquiligranum occupat, & Limburgensem proficit. ibid. c
 nascitur ei filius. ibid.
 Grimbergam obsidere parat. 117.c
 moritur, & Louanij sepelitur. 118.a

Godefridus III. dictus In cunis, filius Godefridi II. Brabantia XXVI. Princeps, patri succedit. 119.a
 ei ab Imperatore Ducatus confirmatur. ibid. b
 in cunis ad castra adducitur. 120.b
 eadem feuda certa ab Imperatore confirmantur. 121.b
 Margaritam filiam Henrici Limburgensis ducit uxorem. 124.a
 inter cetera obtinet etiam Aduocatiam S. Trudonis. ibid.
 qua condicione cum VValtero Beroldo pacem inierit. ibid. b, c
 heroicum eius factum à Theodorico Flandriæ Comite sacramenti à tutoribus extorti remissionem poscentis. ibid. c
 Flandria contra Hollandos fert suppetias. 126.a
 cum Comite Namurensi infelicitur pugnat. 127.a. b
 Heristallum Episcopo Leodiensi oppignorat. ibid. c
 Hannonia Comiti bellum infert. 129.c. 130.c
 ad bellum sacrum profecturus in morbum incidit. 129.c
 quando obierit, & vbi sepultus sit. 130.a. & seqq.
 quas uxores habuerit, & quos ex illis liberos suscepit. ibid. b
 Siluandueis ciuitatem construxit. 131.b
 Godefridus Ardennas Lotharingæ inualor Lambertus Brabantia Principi bellum infert. 166.c
 infelicitur cum Frisonibus pugnant capitur. 170.c
 quibus conditionibus fuerit dimissus. ibid.
 Godefridus nepos Ardennas rebellat Regi. 176.a. b
 Regi se dedens, in custodiam mittitur. ibid.
 liber dimissus Ducatum obinet. ibid. b
 Virdunensem ciuitatem euertit. ibid. c
 Adelbertum Ducem se persequentem interficit. 178.b
 Phladirtingam occupans fugatur. ibid. c
 Leone Papa agente, Imperatori reconciliatur. 179.a
 cum Balduino Antuerpiam obsidet. 181.b
 Colonia, Vidore Papa mediante, in gratiam Regis recipitur. ibid. c
 successorem habet filium Godefridum Gibbosum. 190.b
 Godefridus Bullonius Dux Lotharingæ ad recuperandam Terram sanctam proficitur. 200.a
 primos suos milites Antuerpiæ consergit. 200.b. 203. b
 primus Ierosolymam irripit. 202.a
 Ierosolymorum Rex constituitur, sacri Sepulchri Aduocatum se appellat. ibid.
 quando obierit. 202.c. 203.a
 virtutes eius breuiter recensit. 203.a
 Godefridus Danorum Rex cur, vt promiserat, ad Carolum Magnum Imp. non venerit. 31.a
 Abroditis bellum infert. 35.b. c
 ingen-

INDEX R E R V M

- ingentes praeda de Frisonibus agit. 55.c.56.a
tandem a satellite suo interficitur. 56.a
- Godofridus Ghisfensis Comes ad VVestkappel-
land Zelandiae ab Hollandis capitur. 263.b
- Godofridus Gibbosus patri in Lotharingæ Du-
catu succedit. 190.b
nomine Episcopi Ultrajectini armatus Hol-
landiam intrat. ibid.c
Robertum & Theodoricum eius prinigium
fugat. 191.a
Hollandiamque de manu Episcopi in benefi-
cium accipit. ibid.
Antuerpæ per insidias trucidatur. 193.a
quando obierit, & ubi sepultus. ibid.a,b
- Godofridus Imperatoris Legatus Louanium frus-
tra obsidet. 166.b
- Godofridus Nortmannorum Dux partem Gallie
à Carolo obinot. 77.a
- Godofridus Rex Nortmannorum, cum ingeni
exercitu iuxta Mosam in Hallou confidens, fi-
nitima loca longè lateque depopulatur. 104.c.
105.a
ei Frisa conceditur, & Christianus efficitur.
105.c
- Hugoni Lotharij notho aduersus Imperato-
rem rebellionem mouenti fauet. 110.b.111.a
cum omnibus Nortmannis in Batua insula
trucidatur. 111.a
- Godofridus Virdunensis Comes à Lothario III.
Rege capus reſtituitur. 154.a
- Gomes castrum ab Hoyensibus dirutum. 280.a
- Gonsuinus Notarius Diploma Caroli Simplici
Leodienſi Eccleſiæ datum ſubſignat. 135.c
- Gosiinus, ſive Goſceguinus, vir nobilis, in haſti-
ludio Henricum III. Comitem Loſanienſem
conſudit. 188.c.196.c
- Gottſcalcus preſbyter de prædeſtinatione erro-
neè ſentientiſ condemnatur. 75.c.76.a
- Gothelo, alius Goxelo ſive Goxzilo, frater Gode-
fridi Ardennatiſ, ei in Ducatu ſuccedit. 170.c
inſ Frederico in Moſellanorum Ducatu. 175.c
moriens ſilio ſuo Goxziloni Dueatum relin-
quit. 176.a
- Gothfredus Bulionenſis, Richildi Balduini Mon-
tenſis viduæ aduerſus Robertum belligeranti
fert ſuppeditas. 191.b
- Gothfredus ab Haricuria belli Anglicani inter
Edwardum Angliæ & Philippum Valeſium
Franciæ Reges ſax altera. 322.b
- Gothfredus Henrici VI. & Aleidis filius. 267.c
quæ dominiſ ei assignata. 274.a
Comitiſ Viſionij filiam ducit vxorem. ibid.
expeditioni Aragonicæ interfuit. 285.b
dum Franco in Flandroſ mouenti auxiliatur,
in prælio occiditur. 294.c
- Gothfredus Ioannis III. Brabantie Ducis filius
Ducis Burbonij filiam ducit vxorem. 324.b
- Gouda à Burundo obſidetur. 404.c
eidem ſe tradit. ibid.
- Goufferius Gallus Mediolanum tentans à Pro-
ſpero Columna repellitur. 559.c
- Gozbertus Oddonis imperiſ obtemperare de-
treſcat. 115.c
- Gozlinus & Conradus Lotharingiam Ludouico
Germanici ſilio tradere conantur. 102.a.103.b
- Gozzomuil Rex Adobodritorum in prælio ad-
uerſus Ludouicum Lotharij Imp. fratrem oc-
ciditur. 72.b
- Græci pacem Caroli Magni Imp. expetunt. 56.b
partem exercitus Othonis Imp. ſternunt. 149.a
viciliſ plures occiduntur, & quidam illorum
naribus truncantur. ibid.
- Gregorum pseudoſynodus Imaginum cultum
abrogans in Concilio Francofordienſi damna-
ta. 51.a
- Gratianus Pontifex factus, Gregorius VI. appel-
latur. 180.c
quantumuis ab Henrico Imperatore depofi-
tus, tamen magnis encomiis à veteribus cele-
bratur. 181.a,b
- Gratianus quidam Magiſter militum à Daniele
quodam item militum Magiſtro produſionis
inſimulatur. 78.d
- Graueſanda Hollandiæ Ciuitas, à Mathilde Flo-
rentij Comitiſ viduæ Deſparæ Virginis imagi-
ne donatur. 254.a
- Gravia à veteribus Dominis de Cuyck olim poſ-
ſeſſa. 357.o
quomodo eam Geldrus ad ſe traxerit. 358.a
obſeſſa à Brabantis & fortiter oppugnata, for-
tiſ defenditur. ibid.b
tandem pace facta Brabantis redditur. ibid.c
ſed mox iterum eripitur. ibid.
iterum obſidetur. 359.c
ab obſidione quomodo liberata. 360.a
- Gregorius Papa IV. pacem inter Ludouicum
Pium Imp. euſque ſilios componere nititur.
66.c
moritur. 71.c
- Gregorius V. Saxo Ioanni XV. in Pontificatu
ſuccedit. 158.b
- Othonem III. Imperatorem coronat. 160.a
- Germaniæ Principibus ius eligendi Imperato-
rem conferret. ibid.
quando obierit. 161.b
eius Epicaſhium. ibid.
eius in pauperes liberalitas. ibid.
trium linguarum peritus. ibid.
- Gregorius VI. quomodo ad Pontificatum aſ-
ſumptus. 180.c
ab Henrico Imperatore quamvis depoſitus,
tamen magnis encomiis à veteribus celebra-
tur. 181.a,b
- Gregorius VII. Alexandro in Pontificatu ſuc-
cedit. 191.a
ſecundum antiquos Canones calibetum Sa-
cerdotibus indicit. ibid.b
Henrico ob ſcelera Regnum adimit, & illud
Rodolpho conferret. 193.c
Henrico Romam obſidenteſ, Salernum fugit,
ibiſque dum vixit maſſit. 194.a
quando obierit. ibid.c
- Gregorius IX. quando ad Pontificatum aſſum-
ptus. 247.a
quando

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

quando obierit. 214. c
 Decretalium libros in ordinem redigi curauit. ibid.
 Gregorius X. Lugduni Vniuersale Concilium celebrat. 219. b
 eius grauissima admonitio ad Henricum Leodiensem Episcopum diuersorum criminum reum. ibid. b, c
 Gregorius XI. Urbano V. in Pontificatu succedit. 344. b
 Sedem Pontificiam Auctione Romanæ reculit. 349. b
 quando obierit. ibid.
 Gregorius XII. Pontifex in Concilio Constantiensi Pontificatu renuntiat. 383. c
 Grifo, siue Grypho, filius Caroli Martelli, toti Regno inhians, bellum fratribus indicit. 36. b, c
 à fratribus superatus & captus, custodiæ mancipatur. ibid.
 illum frustra placare nititur Pipinus. 38. c
 Grimardus Abbas S. Victoris Massiliensis, Pontifex creatus, vocatur Urbanus V. 340. c
 Grimbergia à Brabantis exulta. 219. c
 à Bertoldis restauratur. ibid.
 iterum à Brabantis euerfa. 218. a, 214. b
 Grimbergiani Viluordam & Nentaliam euerunt. 219. b
 cum Brabantis concurrentes nunc vincunt, nunc vinctur. ibid. c
 tertia pugna biduo dubio Marte pugnatur. 220. a, b
 tandem succumbunt. ibid. c
 apud Grünberganos minor natu vnde gaudeat iure primogenituræ. 224. c
 Grimbergianum Monasterium primò Canonico-rum Regularium, Præmonstratensi Ordini associant. 223. c
 Grimoaldus Pipini de Landis & Itze filius. 7. b
 secundus fuit Brabantis Princeps. 10. b
 Maior domus Sigeberti Regis, eundem ad pietatem instigat. ibid.
 attonso filio Sigeberti Regis, suum filium nititur euertere ad Regnum. 18. b
 à Clodoueo Francie Rege Parisios euocatus, infidelitatis poenas luit. ibid. b, c
 sepultus fuit Loppis. ibid. c
 Grimoaldus filius Pipini Herfthalli Maior domus Hildeberti Regis. 24. b
 ei filia Rathodi despondetur. ibid.
 ante Altare S. Lamberti orans interimitur. 25. b
 Grifardus. vide, Ioannes Marius.
 Groningana arx construitur. 516. b
 Groningani sunt factioni eorum quos Vereoperos appellabant. 498. b
 mirum ius in Ommelandis præstunt. ibid.
 Alberto Saxoni se opponunt. 499. a
 eis Etzardus Comes Querenda bellum infert. ibid. b
 elapsis induciis quas fecerant, bellum acriter resumunt. 500. a, b
 aliquot loca & ciuitates occupant, & aliquot

incendunt. ibid. b
 Damnum, Etzardo adueniente, relinquunt, & fugiunt. ibid. d
 arces quasdam muniant, & inde Damnum, & alia loca tenant. 501. c
 propter pluuias ipsorum conatus irripuit. ibid.
 ab Alberto Saxone obsidentur. 502. c
 pacem cum Saxone faciunt. 503. a
 Damnum obsident. 504. c
 ab Etzardo eaduntur. 505. a
 aliquot pagos spoliant & exarunt. 512. a
 à Cesaro Maximaliano proferuntur. ibidem.
 ab Ultraiechnis auxilia poscunt. ibid.
 cum Comite Etzardo transgunt, eumque in odium Saxonis Principem sibi constituunt. 515. a
 à Saxone maximum damnum peritur. 531. b
 Carolo Geldro nomine Regis Franciæ sacramentum dant. 531. b
 Saxonici dedentibus, multa oppida recuperant. 555. a
 Damnum & Delfilam occupant. ibid.
 Damnum eis fraude ab Etzardo eripitur. ibid. b
 iterum illud tentant. 537. a
 iterum ab Etzardo in se eiiciuntur. ibid.
 tandem iterum sibi vendicant. ibid.
 ab Etzardo Comitibus milite exautorato affiguntur. 544. a
 Carolo Geldro secundò nubenti egregia dona offerunt. 546. b
 à Tuckelso infestantur. 554. b
 Coarvdam coniunctis cum Geldro viribus occupant. ibid. c
 à VVassenario fugiunt. 558. b
 alium Senaturo præter antiquum legunt. 560. a
 inducias per Legatos à Margareta Austriaca petunt. ibid.
 vnus saltem anni inducias impetrant. ibid.
 Grousfelds à Leodienfibus cur obfissa. 348. b
 Gualterus Dux ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 500. a
 Guardienfes milites, in Geldria & Ultraiechna ditione grassantur. 491. b, a
 Geldro, nomine Archiducis Philippi, licet exautorati, bellum inferunt. ibid. a
 stipendiis Groningenfium adscribuntur. 504. c
 Guarinus laicus S. Brunonis Carthusianorum Fundatoris socius. 198. a
 B. Gudila miraculis crebris coruscans, è sepulchro leuatur. 58. c
 circa transfusionem eius quæ stupenda acciderint. ibid. & seq.
 surdus auditum recipit. 59. a
 arbor miraculose transplantatur. ibid.
 ad eius sacras reliquias versus diuinitus manifestat. 60. a
 ob Nortmannorum vastationes, ex Mortzelensi Carnobio ad Capramoneem transferuntur. 108. c
 iterum ad idem Carnobium, licet funditus euerfura, reducit. 109. a
 eius corpus recipit Carolus Dux Lotharingiæ, & Bruxellam transfert. 115. a
 quam.

INDEX R E R V M

- quem dñi in tēplo S. Gaugerici quieverit. 156.a
 à Lamberto Baldrico in S. Michaelis transfer-
 tur. 175.b. 178.a
 ibique miracula claret. 178.b
 Guduyum cum patruo suo Hotue Danorum Re-
 ge bellum gerit. 78.b
 S. Guibertus, siue Guibertus, Gemblacensis, siue
 Gemmelacensis Monasterij Fundator quando
 floruerit. 127.a
 Hungaros quosdam ad Christum conuerit.
 141.b
 Monasterium Gemblacense erigit. ibid.e
 eius Ecclesia incendio perit. 231.b
 Guibertus Rauennas, clesio Gregorio VII. in
 Sedem Apostolicam intrusus, Clemens nomi-
 natur. 394.c
 Guido Aretinus, regularum Musicarum inuen-
 tor, quando floruerit. 174.b
 Guido à Dampetra cum exercitu in Hollandos
 proficiscitur. 361.a
 infelicitet cum iisdem pugnans capitur. ibid.b
 liberati restituitur. 261.a
 Guido Margareta Flandrie Comitis filios (sa-
 bellam Henrici Lutzeburgensis filiam ducit
 uxorem. 274.c
 Comes Namotensium saluatur. ibid.
 item, iubente matre, Comes Flandrie. 281.b, c
 oritur ei dissidium cum Imperatore, sed id mox
 sublatum. ibid.b
 à Philippo Pulchro Francorum Rege custo-
 diae mancipatur. 298.b
 data filia obfide liberator. 292.a
 cum Imperatore, Rege Anglorum & aliis fœ-
 dus inuens, bellum Franco indicit. ibid.b
 Philippo se dedens, in Franciam abducitur.
 293.c. 294.a
 datus obfidiis in Flandriam redit. 296.c
 Francorum carcerem, vti pactus fuerat, re-
 perit. 297.b
 in carcere moribundus de pace iam facta lœta-
 tur. ibid.b
 Guido Ierosolymorum Rex à Barbaris cap-
 tus. 212.b
 Guido Viennensis Pontifex electus, Callistus ap-
 pellatur. 207.b
 Guilielmus Alberti Hollandie Comitis filius
 Margaretam Philippi Burgundi filiam ducit
 uxorem. 316.a. 357.a
 Alcidas patris cōcubinam occidi curat. 163.c
 in Frisiam exercitum duceos, Frisos subi-
 git. 368.a
 controuersia inter ipsum & Antonium Bur-
 gundum de dote Ioanæ debita, quando &
 quo pacto compogita. 377.c. 378.a
 moritur. 386.b
 Guilielmus ab Afscha à Bruzellenfibus carceri in-
 cluditur. 388.c
 perpetuo exilio molitur. 391.a
 Consiliarius Ioannis IV. renouitur. ibid.b
 ab Ordinibus Brabantie in Cypriam peregrina-
 tionem damnatur. ibid.c
 Guilielmus Bertoldus, Episcopus Ultraiechtinus, à
 fois interemptus. 394.b
 Guilielmus Broderodius pro Iacoba nauale con-
 tra Burgundioni federatos committit præ-
 lium. 404.b
 vincitur & capitur. ibid.
 Guilielmus Btuolfricensis Theodoni villam
 occupat. 421.c
 à Philippo Bono ad pacem faciendam cogitur.
 423.a
 Guilielmus Clutings, Patricius Bruzellenfis, ca-
 pitur & carceri includitur. 394.a
 Guilielmus Crouiacus, Cheur Dominos, libero-
 rum Philippi Austraci & Belgarum Guber-
 nator. 518.c
 ad eum Henrici VII. Anglorum Regis lœta.
 ibid.
 Belgis in Hispania fauer. 546.c
 Sacerdotia Regij iuris ijs desert. ibid.
 Hispanis contra eum conspirantibus, in Bel-
 gium fugit. 547.a
 moritur. 553.b
 Guilielmus Croniacus, Cardinalis, Archiepiscopus
 Toletanus, VVormatæ moritur. 553.b
 Guilielmus Dampetra Margareta Flandrie Co-
 mitissæ filius. 256.a
 ei Flandrie Comitatus post matris mortem ad-
 euodus decernitur. ibid.b
 cum plurimis Flandrie Nobilibus ad expedicio-
 nem sacram se parat. ibid.
 à Barbaris capitur. 261.a
 Guilielmus Geldrie Dux, diu Vachtæ, Gangel-
 læ & Mille arcibus frustra iohians, Brabantis
 bellum indicit. 357.b, c
 agente Alberto Bauaro Grauiam Brabantia
 reddit. 358.e
 sed mox eam iterum perfidè occupat. ibid.
 Brabantos ad prædas effusus circa Neomagus
 cadit. 359.c
 captiuorum spolia D. Virgiori dedicat. 360.a
 Brabantia pagos vastat. ibid.b
 pacem cum Brabantis init. 361.c
 Campaniam vastat. 367.c
 Hezeuicam & Dinteram incendit. ibid.
 pro inducijs ad Brabantos mittit & impetrat.
 ibid.
 cum Ioanna Brabantie Duce pacem facit.
 368.b
 cum Ludouico Aoreliano fœdus init. 369.b
 sine prole moritur. ibid.c
 Guilielmus à Grimberga contra Sadingos bœre-
 ticos bellum suscipit. 248.b
 Guilielmus Heereveldius à Nicolao Sueno ad
 duellum provocatur. 371.a
 Guilielmus Hollandie Comes, Ferdionensi Flan-
 dri Brabantiam inuadentis auxiliatur. 241.b
 Imperator eligitur. 258.b
 eius coronationi quinquam interfuerint. ibid.c
 Aquigranum obfide. 260.c
 post sex menses eo potitur. 261.a
 fortitudine potior quàm opibus. ibid.d
 grauiissimum ei bellum cum Flandris occur-
 362.e

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

in Frisios Occidentales profectus caditur. 264.c.265.a
 Guilielmus Hollandiæ & Hannoniæ Comes, Regem Franciæ Brabantiam invadentem frustra ad pacem inducere conatur. 312.e
 quando obierit. 318.a
 Guilielmus dicti Guilielmi filius, patri morienti succedit. ibid.
 cruento prælio matrem superat. 327.a
 pacis inter Brabantum & Flandrum conciliator. 334.e
 ei Hofdena à Brabantiz Duce conceditur. 335.b
 incidit in phrenesim, in eaque annis triginta ad finem vique vixit perseverat. 336.a
 Guilielmus Juliacensis Comes cum suis crudelissimè ab Aquilgraniensibus trucidatur. 381.a
 Guilielmus Juliacensis Marchio, ob mercatores quosdam spoliatos, à VVenceslao Brabantiz Duce bello petitur. 344.b,c
 insignem, sed non infortunatam, de Brabantis refert victoriam. 345.a,b,c
 Guilielmus de Lyne, Officialis Ducis in Antverpia, Diploma quoddam S. Michaelis Monasterio ibidem datum subsignat. 357.c
 Guilielmus Marcanus Cluiz Dux Carolo Geldro ex testamento succedit. 611.b,c
 Geldriz Dux inauguratur. ibid.
 Bruxellas venit ad Carolum V. cum eo de Ducatu Geldriz transacturus. 618.a
 re infecta discedit. ibid.
 ei Ioanna Nauarra despondetur. 619.a
 Rossemium mittit qui Brabantiam vastet. 621.e
 ei Aurantius bellum infert, & varia oppida eripit. 626.b
 omnia ea post recipit. ibid.
 Hensbergam, paulò antè sibi ab Aurantio ereptam, obsidet. 626.e
 Archicameranum, à Maria Austriaca contra se cum exercitu missum, cædit & fugat. ibid.
 inde depopulatur Limburgum, &c. ibid.
 ab Hensberga per Aurantium fugatur. 627.a
 ei à Carolo V. Cæsare bellum inferitur. 628.e
 Cæsari supplex in genua provolutus. 629.c
 certis conditionibus in gratiam recipitur. 630.a,b
 Cæsari postea à Austriaci fidelissimus. ibid.b,c
 Guilielmus Mercanus, Arembergij Comes, per insidias Ludovicum Borbonum Episcopi Leodisensem trucidari curat. 419.c
 à Maximiliano Philippi Austriaci tutore ei propter bellum inferitur. 460.a,b,c
 Guilielmus à Meldert arma in Olluerium à Binchemo capir. 369.a
 Guilielmus à Monte Ioannem IV. Brabantiz Ducem contra aliquos vassallos concitat. 388.e
 ab Ordinibus Brabantia expellitur. ibid.
 à fratribus Iacobæ Ducis interficitur. 389.e
 Guilielmus à Montemacra Brabantiz Senescallus constituitur. 393.a
 Guilielmus Nassovius à Reinero cognato, consensu Cæsaris Caroli, heres scribitur. 633.c

in Belgium venit. 614.b
 Annum Egmondiam uxorem ducit. 661.a
 in Rossemij locum furrogatur. 680.e
 oppidum Philippovillam extruit. ibid.
 obidem agit pro Philippo II. apud Regem Franciæ Henricum. 703.e
 à Philippo II. Hollandiæ & Zelandiæ præbitor. 707.b
 Guilielmus Nortmannorum Comes, cæso Anglorum Rege Araldo, Angliæ regnum occupat. 187.a
 Guilielmus Ostrovandus. vid. Guilielmus Alberti filius.
 Guilielmus Othonis Regis filius, Frederico in Episcopatu Moguntino succedit. 144.b
 moritur. 148.b
 Guilielmus primus Parisij Dominus Godefridi III. Comitissæ Lothariensis ex filia Comitissæ Loffensis filius. 230.b
 à Theodoro Hollandiæ Comite capitur. 239.b
 Guilielmus Repardus Lothariensium exsulum ductor interimitur. 362.a
 Guilielmus Rimius Gandavensibus & Brugen-sibus pacem cum Maximiliano Philippi Austriaci tutore dissuadet. 466.a
 à Gandavensibus capite plectitur. ibid.b
 Guilielmus Roberti Nortmanniæ Comitissæ filius Morinorum Comitatum obtinet. 210.c
 ex vulnere iuxta Alostum in prælio accepto moritur. 211.a,b
 Guilielmus Rochefortius fit Cancellarius Franciæ. 456.b
 Guilielmus Sabaudien-sis creatur Episcopus Leodien-sis. 352.a
 Valerianum Limburgensem bellum sibi inferentem fugat. ibid.
 Romæ à Gregorio IX. confirmatur. ibid.
 domum rediens, in Sabaudia moritur. ibid.
 Guilielmus Sadelarins, à S. Gertrudis Monasterio Religiosus, Lotharienses, ne à genuinis Ducibus deficerent, cohibuit. 312.e
 Guilielmus Saleberz Comes Ferdinandi Flandri Brabantiam invadentis auxiliaris. 243.b
 nec non Orbonis Imp. Francum invadentis. 244.a
 in pugna iuxta Tornacum commissi capitur. 245.a
 Guilielmus Scottorum Rex ab Henrico Angliæ Rege captus. 218.c
 Guilielmus à Seyna Brabantiz Senescallus constituitur. 403.b
 Guina à Guisio obsidetur, & vi expugnatur. 697.a
 Guinigara pugna quando contigerit. 455.c
 Guisus Guinam obsidet. 697.a
 oppidum vicepsit. ibid.
 Theonullam pro Henrico Galliæ Rege deditione accipit. ibid.b
 Arlonium ducit, & diruit. ibid.c
 Guimundus Aversanus Episcopus Berengarium Sacramentarium doctissimè suis scriptis confutavit.

INDEX R E R V M

futurae. 187.c
 Guleta Africa à Carolo V. obfidetur. 599.c
 expugnatur. 600.a, b
 S. Guminarus quando & ubi claruerit. 42.b, c
 Guimarus uxorem ducit. ibid. c
 Pipini Regis iuffu ad bellum proficifcitur. ibid.
 arborem fuccifam fuis precibus integram refti-
 tuit. 43.a
 fuis deficiètibz miraculofè fontè producit. ibid.
 Oratorium fibi conftruere diuinitus monetur.
 ibid.
 ubi obierit, & modò quiefcat. ibid. b
 S. Gumari Monafterium Nortmahni flammis
 abfumere fruftra tentant. 67.c
 Gunderus Babenbergenfis Epifcopus Ierofoly-
 mam deuotione ergò proficifcitur. 186.e
 Gunduinus expositus ab Anfeifo inuentus, &
 de facto Fonte fufcepit, tandem ipfum truci-
 dat. 162. 18. b
 Guntharius Colonienfis Archiepifcopus Lotha-
 rio pellicem lubintroducendi fauens, à Nicolao
 Papa Epifcopatu priuatur, & excommunica-
 tur. 84. 2. b
 Gutha, fuae Iutta, Rudolphi Auftriaci filii, VVé-
 cellao Bohemia Regi nubit. 281.c
 Guimaris S. Gumari conuix. 42.c
 à marito ab expeditione reuèfco crudelitatis in
 fubditos arguitur. 43. a
 Gymnafium Louaniènfe erigitur. 402. a
 Gynfa ciuitas Auftriæ à Turcis obfidetur. 590. b

H.

H Adrianus Abbas Afer, pietate, doctrina, mo-
 nasticifque difciplinis inftitiffimus, à
 Vitaliano Papa in Angliam mittitur. 19. b
 Hadrianus Papa Caroli Magni auxilium aduer-
 fus Longobardos implorat & obtinet. 46. c
 Hadrianus II. Papa. uide Adrianus.
 Hadrianus Florentij Pontifex eligitur, dictus A-
 drianus VI. 554. c
 in Italiam iter inftituit. 555. c
 cum eo Carolus V. foedus contra Francos re-
 nouat. 519. b
 moritur. ibid. c
 Hærefis Flagellantium quando & unde orta.
 316. a
 à Clemente VI. extirpata. ibid. b
 Hærefis Poëtica orta & repressa. 162. a
 Hærefis Sacramentaria à diuerfis Concilijs dam-
 nata. 181. b, a. 187. c
 ftupendis miraculis diuinitus refutatur. 188. a
 Hæreticos quidam negans illud Chrifti, *Fateor, non
 quod ego uide, fed quod in, Galilæa* pellitur. 14. a
 ad Hagam Carnariam infelicitet à Godefrido
 Comite Louaniènfi contra Namurcenfem pu-
 gnatur. 216. a, b
 Hagano Comes Carolo Simplici præ ceteris cha-
 rus. 126. b
 Haigroldus Nortmannus Ludouicum IV. Re-
 gem fraude circumuentum capit. 137. a
 obfidibus datis eundem liberat. ibid. a, b
 Hafthulphus Rex Longobardorum Pipino Regi

Franciæ de rebus S. Petri reddendis facramen-
 tum præfticum violat. 39. c
 ab eodem Papæ obfidetur, promiffifque ftate
 compellitur. 40. a
 Hali Imafita pater Mahometis. 9. b
 Hallæ Hannoniæ imagine Deiparæ Virginis à
 Mathilde Florentij Hollandiæ Comitiffa uidua
 donatur. 254. a
 à Philippo Cluio tentantur. 479. c, 480. b, c
 Hallæ, feu Phalæ, nunc Auditorium publicum,
 Louanij quando castrui corpeæ. 305. c
 Ham prædolum, unde arbor in translatione Re-
 liquiarum B. Gudilæ miraculofè transplantat.
 22. a
 à Carolo Magno Imp. D. Gudilæ offertur. ibi-
 dem b, c
 Hamburg Saxoniæ caftellum Nortmanni ex-
 pilant. 74. a
 Håmersbachia arx, prædo num receptaculum, à
 VVeneffio Brabantia Duce eueruitur. 342. b
 Hannones ad feruum bellum facrum proficifcun-
 tur. 234. a
 Fredericum Cæfarém, iherufiam filio Maxi-
 miano à Brugenfibz illatam uicturam, cum
 exercitu in Belgium venire egre ferunt. 477. a
 Bellemontium, Hannoniæ turbantem, occi-
 dunt. 482. b
 Hannonia Balduino Balduino Montenfis filio
 testamento à patre affignatur. 190. c
 à Francis deualtatur. 320. c
 Hannuzi arx à Leodiensibz expugnata. 242. e
 Hanurum oppidum à Francis exult. 312. c, 313. a
 item à Leodiensibz. 349. a
 Hara, fuae Harne, Falcoburgenfis agri castrum, ab
 Adolpho Leodienfi Epifcopo euerfum. 306. c.
 307. b
 Hardervicia à Cæfareanis oppugnatur. 576. b
 Hariadenus Barbaroffa Tuncetana Regnum
 occupat. 599. a
 à Catolo V. exditur. 600. c
 à capriuis, qui catenas ruperant, arce Tuncetana
 excluditur. 603. a
 à Solimanno Torca Regi Galliæ Francisco in
 subsidium mittitur. 617. c
 in portum Maffikæ cum eliffe uenit. ibid.
 Nicæam Prouinciæ ciuitatem Sabauda paren-
 tem, cum Gallia Rege oppugnat. ibid.
 oras Hispaniæ uastaturus, aliquot tritemes mit-
 tit. 612. a
 Haricurius belli Angliæ inter Eduardum III.
 & Philippum Valefium Reges Galliera. 322. b
 323. b
 Haria Falcoburgenfis agri oppidum Brabantis fe
 dedit. 306. c
 Harlemij quorundam Anabaptiftarum ftulticia.
 597. c
 Harlemum Hollandiæ ciuitas, à Mathilde Flo-
 rentij Comitiffa uidua Desparæ Virginis imagi-
 ne donatur. 254. a
 Harwich Rex Northanybrorum, Angliæ
 Regnum armis inuadere tentans, occiditur.
 187. a

Haibanja

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

Hastania olim Regibus Francorum parebat. 1. c.
 ab Henrico Brabentis Duce vastatur. 242. b
 à Namurcentium depopulatione servata. 308. b
 Haslou locus iuxta Mosam à Nortmannis infes-
 sus. 104. c
 Hassia Henrico Brabantino post longam con-
 certationem assignata. 253. b
 Hassino Dux Orientalium Saxonum, Carolo
 Magno fide subdit. 48. c
 Hatto Archiepiscopus Moguntinus moritur. 13. b
 Haruidis, Hugonis Capeti filia, Raginero Lon-
 gicollis filio nubit. 150. b
 Hauskiorum & Cabelliaurorum factio per Ioan-
 nem Buarum, olim Episcopum Leodiensem,
 refuscitur. 387. c
 Hauckij Amstelodami Cabelliauios pellunt. 410. a
 ab his Leids pelluntur. ibid.
 ijs Maximilianus bellum infert. 416. c
 per Ioannem Natvvijckum Gertrudeber-
 gam occupant. 480. b
 Leidam vi tentant. ibid.
 à Cabelliaurij eladem accipiunt. ibid.
 item ad Roterodamum caduntur. ibid.
 item Goerem tentant, sed frustrà. 482. a
 Haurechium urbi Francus deditur. 483. a
 à Maximiliano recuperatur. ibid.
 Hautemius, Cancellarius Brabantie, Belgarum
 genium graphicè depingit. 520. b
 eius ad Imp. Maximilianum Oratio. ibid.
 Heckerlingi, siue Heeckeri, Renaldo Geldro
 cum fratre Eduardo praeliati adhaerent. 341. b
 S. Hedvigis, Poloniz Dux, Imaginum & Re-
 liquiarum cultrix insignis. 254. b
 garum quandam Deipara Virginis imagi-
 nem circumferens, ea quandoque infirmos
 signat & curat. ibid.
 Helgaldus Fioriacensis Scriptor quando flouet.
 161. c
 Heliopolis à Ludouico Francorum Rege re-
 cepta. 261. c. vide Damata.
 Hellebeca à Leodienfibus & Namurcentibus in-
 censa. 334. b
 Heleken locus Brabantie, Flandrorum elade
 celebris. 315. a
 Helmoldus Scriptor quando flouet. 115. a
 Helmonda à Rossenio astu capitur. 627. a
 Heluetij à Carolo Audace pacem petunt, ac non
 impetrant. 442. c
 exercitum producunt. ibid.
 violat à Carolo Audace fide quam Granfius
 dederat, cum Rhenanis & Austrijs aduersus
 eum conspirant. 443. b
 insigni praelio eum vincunt & fugere compel-
 lunt. ibid. b, c
 ducentos capteinos iisdem laqueis, quibus Car-
 olus antè Granfius gulam fregerat, suffo-
 cant. 444. a
 aliam eladem ei inferunt, cæsis ferè 16000.
 ibid. b, c
 Nancio ab Audace obfesso succurrunt. 446. b
 auro corrupti, cum Franco pacifineunt. 449. a
 leuitate quadà animi Cæsarem deserunt. ibid.

Brianfionem ciuitatem, Maximiliano Sforzia
 iubente, inuadunt. 537. b
 à Cariseo Gallorum Rege bello impetuntur.
 ibid.
 Heluetij Catholici ab hæreticis diuexantur. 587. c
 arma contra eos sumunt. ibid.
 primo praelio hæreticos vincunt, & Zwinglius
 ipse cum multis apostatis ibi cædit. 588. a
 secundo praelio iterum victoriam obinent, &
 hæreticos fugant. ibid.
 tertio praelio, in isto quidem eladem accipiunt,
 tandem tamen victoriam obinent. ibid. b
 quarto praelio denuo hæreticos superat. ibid. c
 pacem tandem hæreticis concedunt. ibid.
 Heluenij hæretici Catholicos dire duerant. 587. c
 contra eosdem in bellum prodeunt. 588. a
 quatuor praelijs ab ijs caduntur. ibid. b, c
 tandem pacem ab ijs impetrant. ibid. c
 Sabauda aliquot oppida adiunt. 602. b
 Hemert pagus inter Mosam & Vahalem, vbi Flo-
 rensis Hollandiz Comes interemptus. 187. b
 Hemgaudus Comes, Caroli Magni Imp. ad He-
 renam Gregorum Imperatricem Legatus. 51. a
 Hemichem Brabantie pagus, Abbas à S. Bernar-
 di illustris. 256. c
 Hemma, siue Emma, Ludouici Germanici vxor
 quando obierit. 92. c. & vbi. 93. a
 Hemmingus Godefrido in Danorum Regno
 substituitur. 56. b
 eidem munera mitit. ibid.
 moritur. 57. a
 ibid.
 Hemmingus Halp Dani filius à Nortmannis
 cruciatur. 67. b
 Henricus Bauariz Dux Othoni III. in Imperio
 succedit. 163. a
 Valencianus castrum à Balduino Flandria Co-
 mite infestum frustrà aggreditur. 167. a
 tandem dictum Balduinum subiugat. ibid. b
 eidem non solum Valencianis restituit, sed et-
 iam VValachras insulas addit. ibid. d
 Metim obfider. ibid. c
 Godefridum Ducem ad Louanij obfisionem
 mitit. 167. c. 168. a
 Romæ à Papa vnà cum coniuge Chunegunde
 coronatur. 169. b
 de Ecclesijs, Regni & Imperij statum tractatur,
 Robertum Francorum Regem conuocit.
 170. c. 172. a
 eius in Francos liberalitas. 172. a
 eiusdem laudabilis modestia. ibid.
 ex omnibus muneribus sibi à Roberto oblatis,
 tantum Librum Euangeliorum vnà cum
 dente S. Vincentij sumit. ibid. b
 designato successore Córado moritur, & Barn-
 bergz sepelitur. ibid. c
 cum Chunegunde coniuge castimoniam serua-
 uit. ibid.
 Henricus Conradi Imp. filius, patri morienti
 succedit. 175. c
 Godefridum Ardennatis nepotem rebello-
 nem molientem custodie tradit. 176. a
 E E
 idem

INDEX RERVM

eidem humillimè veniam petenti Ducatum reddit. *ibid.*
 in Philadringa Hollandiæ nunc feliciter pagnat. *ibid.*
 nunc infelicitur. *ibid.*
 in Pannonia expeditionem parat ab Andrea in Petri Regni suffecto pœatur. *ibid.*
 Godefridum & Balduinum excommunicatos bello persequens, utrique reconciliatur. 178.c.
 179.a
 Lambertum Comitem rebellare molientem ad deditionem compellit. 179.b
 filium suum Henricum quinquennem Regem coronat. *ibid.*
 Balduinum fugientem insequens omnia depopulat. *ibid.*
 Gregoria VI. coniecto Pontificatum admittit, eidemque omnium consensu Clementem II. substituit. 181.a
 ab eodem vnâ cum coniuge Imperator coronatur. *ibid.*
 quando obiit, & ubi sepelitus sit. 181.c
 Henricus Conradi Tentoniæ Regis filius à patre ad bellum sacrum profecturo Rex creatur. 181.c
 Henricus III. Henrici Imp. II. Germaniæ Regis III. filius patri succedit. 181.c
 puer adhuc matri subrahitur. 181.c
 Adelberto Bramenfi Archiepiscopo & VVenerabili Comiti nimum indulgentia, Imperij statum variè turbat. 186.a. 188.c. 190.a
 Bertham Othonis & Adelheidæ filiam ducis uxorem. 187.a
 uxoris nullo crimine prolato, cum ea divorcium parat. 190.a
 sed conatibus eius Legatus Apostolicus resistit. *ibid.*
 S. Annæ ab aula dimisso, totum se visis laxat. 191.c
 electionem Gregorij VII. approbat. 191.a
 Saxones bella petit & subugat. *ibid.*
 Lotharingæ Ducatum filio suo Conrado confert. 193.a
 Marchiam verd Antuerpiensem Godefrido suo ex sorore Ida nepoti. *ibid.*
 in Papam insurgens, Regno priuatur. *ibid.*
 cum substituto sibi Rege Rodolpho bellum gerit, eundemque superat. 193.c. 194.a
 Romam obfidet. 194.a
 Bertha defuncta, Ruscorum Regis filiam ducit uxorem. 195.b
 in Thuringia cum Egberto Marchione bellum gerit. *ibid.*
 eius scelera à Ludouico Comite recensita. 195.c. 196.a
 magnam Italiæ partem sibi subiicit. 196.a
 in eum filius, sed iustissima de causa, arma sumit. 196.b
 Limburgensem debellat, & mox iterum in gratiam recipit. 201.b
 Robertum Flandrensem Cameracum inquietantem aggreditur. *ibid.*

eundem in gratiam recipit. *ibid.*
 moritur Leodi. 204.b
 sed quia anathematis innexus, diu manet infelpus. *ibid.*
 tandem liberatur. 206.b
 Henricus IV. Henrici III. Imp. filius, specie restituendæ Reipublice cœra patrè insurgit. 204.a
 morienti patrè succedit. *ibid.*
 Ducatum Limburgensem Henrico ademptum, Godefrido Barbato confert. *ibid.*
 cum exercitu in Italiam tendit. 205.b.c
 eius cum Paschali Papa altercatio. *ibid.*
 Pontificem cum multis Cardinalibus, donec Inuestituræ Episcoporum & Abbatum sibi permittantur, custodire mandat. 206.a
 tandem Imperator coronatur. *ibid.*
 Henrici Anglorum Regis filiam ducit uxorem. *ibid.*
 sibi omnia liere ratus, plures contra se concitat. 207.a
 à multis quidem timetur, sed ipse vicissim quosque multos timet. *ibid.*
 inter ipsum eundem & Pontificem pax sancitur. 209.a.b.c
 Falcburgum destruit. 210.a
 moritur. *ibid.*
 eius epigraphia. *ibid.*
 Henricus Friderici Imp. filius à patrè Italicam expeditionem profecturo Rex creatur. 217.a
 Lotharium Bonnensem Præpositum in Leodiensem Episcopatum intradit. 217.a
 tandem Henrico Duci Louanensi concedit, ut eam consilij Capituli Episcopum quem velit eligat. 216.a
 ad recuperandam Terram sanctam, quantum expeditionem parat. 217.c
 quando obiit. 218.a
 Henricus I. filius Lamberti & Gerberge, Brabantia XX. Princeps. 170.a
 cur à Lipsio appellaretur nosse Numa. *ibid.*
 ab Hermann quodam nobili dolose perimitur. *ibid.*
 Henricus II. Lambert Baldrici filius, XXII. Brabantia Princeps, patri succedit. 181.a
 à Florentio Hollandiæ Comite in bello captus, duobus milibus marcensium argenti redimitur. 184.a
 relictis duobus filiis moritur. 187.b
 Henricus III. Henrici II. filius, XXIII. Brabantia Princeps, patri succedit. 188.b
 uxorem ducit Gertrudem Roberti Flandi filiam. *ibid.*
 à Gossimo in hastiludio cœdoditur. 188.c. 196.c
 Richold Baldum Montensis viduæ aduersus Robertum belligeranti fert suppetias. 191.b
 Affigens ad extruendum inibi Monasterium libertate donat. 191.a
 Henricus filius Godefridi III. Comitæ Louanienfis Flandro de Comitatu Veromandorum cum Francis Regis conuoluenti auxiliatur. 209.b
 ad bellum sacrum proficiscitur. *ibid.*

XXVII.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

XXVII. Brabantie Princeps, patri successit.
 132. a
 fratris sui Alberti Episcopi Leodiensis necem
 vilesis parans, omnia Lotharii ioculati valuit.
 235. c
 ab Imp. conceditur, ut cum consensu Capitu-
 luli quem velis Leodiensem Episcopum eligat.
 236. d
 Henrico Comiti Namuccensi contra Hanno-
 nem ferr. superbia. ibid. e
 ad quartam expeditionem in Terram sanctam
 proficiscitur. 238. a
 auxiliari Episcopi Vitriciensi contra Gel-
 drem. 239. a
 Hollandia ab expulsiōe vrbis Silusducentis
 redeuntis pradam excutit. ibid. b
 relicto Othone, pro Philippo Imp. pugnat.
 240. b
 Philippo occiso, Othoni iterum nimium addi-
 ctus movet in Leodienses. 241. b
 ab Episcopo Leodiensi excommunicatur. ibid. d
 Franco contra Flandrum auxiliatur, & quare.
 242. a
 Regis Francorum filiam ducis uxorem. ibid. b
 secundo Leodienses inuadit. ibid.
 cum Rege Francorum Gandavum obsidet, &
 paulo post capit. 244. a
 ad foras eum Flandro ineundum armis adigi-
 tur. ibid. b, c
 Othoni Imp. contra Francum auxiliatur. 244. a
 in pugna iuxta Tornæum commissa, fuga sibi
 coacta. ibid. c
 Othone relicto, partes Frederici Imp. sequitur.
 245. a
 expeditioni sacra se accingit. ibid.
 Bancum Leprosarium iuxta Louanum extruit.
 ibid. b
 varia Brukelensis ibi privilegia concedit. 247. b
 quando obierit, & vbi sepultus sit. 249. b
 Antuerpiensē pomitrium auxit. ibid.
 Monasteria varia & alia pia loca eius tempore
 instituta. ibid. c
 duas eius uxores, & ex iis proles recensit. ibid.
 Henricus V. Henrici IV. Brabantiq. Ducis ex Ma-
 thilde filius. 249. c
 XXVIII. Brabantie Princeps, patri successit.
 250. a
 eius uxores & liberi. ibid. b
 Vallis Ducis Monasterium condidit. ibid. c
 Coloniam frustra obsidet. 251. c
 Coloanensem agros vastat. ibid.
 Roederodiam arcem demolitur. ibid.
 Dalhemenses ob commestum Interceptum
 obsidet & expugnat. ibid.
 quando obierit, & vbi sepultus sit. 256. b
 quæ Monasteria eius tempore in Brabantia ere-
 cta. ibid. c
 Henricus VI. Henrici V. Brabantie Ducis ex So-
 phia filius ad Thuringia & Hassia Principatu
 aspirans, tandem Hassiam obvenit. 257. a, b
 uxorem habuit Aladem Hugonis Burgundie
 Ducis filiam. 258. c, 258. a

XXIX. Brabantie Princeps, patri successit ibi-
 dem.
 insignia Imperij sibi oblata ad Hollandia Com-
 item remittit. ibid. b
 Guilielmi Imperatoris coronationi interest.
 ibid. c
 Episcopo Leodiensi subditorum rebellionem
 patienti auxiliatur. 261. b
 ob eoque dimidiam Mechliniam, & Hugaridæ
 pagorumque adiacentium iurisdictionem ob-
 riner. ibid. & 264. a, b
 cum Colonienfibus foedus facit. 262. c
 Flandros & Hollandos frustra conciliare niti-
 tur. 263. a
 S. Trudonenses obsidens, eosdem ad deditio-
 nem cogit. 264. c
 tandem inter Flandros & Hollandos pacem
 componit. 265. a
 ne Clerus Henrico Leodiensi Episcopo vigesi-
 mam à Sede Apostolica impetratam pendat,
 severè prohibet. ibid. c
 novus ipsi cum Leodiensi oritur morus, sed
 mox componitur. 266. a
 turela Hollandia Comitibus ad ipsum deferunt.
 267. a
 ob Aulicorum suorum insolentiam Hollandia
 pellitur. ibid. a, b
 Cruce signatus, antequam ad Terram sanctam
 proficere, obit. ibid. c
 & apud Prædicatores Louanij sepeliatur. ibid.
 quos filios reliquerit. ibid.
 quæ loca pia eius tempore erecta. 268. a
 Henricus Henrici VI. & Aladem filius, Principatu
 ineptus. 268. b
 eundem cedit Ioanni fratri, ipseque Monasti-
 cen proficetur. 270. a, 273. b
 Henricus Andreas plebeius, à Couterello Loua-
 nensium Consul creatus. 319. a
 Henricus Angliæ Rex immunitati Ecclesiasticæ
 infidat. 215. d
 Thomam Cantuariensem variè affligit. 217. a
 ob eadem Thomæ Cantuariensis, à filiis & Re-
 ge Francorum bello peritur. 217. c
 eodem in se seuerus, Martyrem humilitatis
 phæst. 218. d
 Guilielmo Scotorum Rege capto, pacem cum
 Francia Rege init. ibid. c
 Henricus & Richardus, filij Henrici Regis Ang-
 gliæ, ob eadem Thomæ Cantuariensis in pa-
 trem insurgunt. 217. c, 218. a
 Henricus Angliæ Rex Galles insigni & cruento
 prælio vincit & profligat. 381. c
 Henricus VI. Angliæ Regno pulsus, foedus cum
 Ludouico Franco contra Carolum Audacem
 facit. 435. c
 Eduardum IV. Angliæ Regem Regno pellere
 oititur. ibid.
 à Ludouico Gallia Rege Regno restituitur.
 ibid.
 Henricus VII. Angliæ Rex, Philippum Austria-
 cum benigne excipit. 514. b
 tabulas veteris amicitiæ cum eod. renouat. ibi. o

INDEX RERVM

- litteras ad Guilielmum Crouiacum scribit. 518.e
 à Carolo V. Imp. abalienatur. 561.a
Henricus VIII. Anglæ Rex pro Pontifice arma
 sumit. 519.e
 Terovvanam obsidet. ibid.
 strenuè eam oppugnat & deditione capit. 550.a
 eandem solo acquat. ibid.
 Totnacum obsidet & capie. ibid.
 arcem ibidem exstruit. ibid.
 in Angliam reuertitur. ibid.
 cum Carolo V. Imp. secretò agit. 555.a
 cum Belgis Picardiam vastat. 556.a
 fœdus cum Francisco Franciæ Rege contra
 Carolum V. Cæsarem sancit. 571.a
 Cæsari bellum denuntiat. 572.e
 Protestantes Germaniæ contra Cæsarem Car-
 olū V. rebellantibus, operâ suâ adiicit. 589.e
 Catharinam, Caroli V. matrem, repudiat, &
 Annam Boulainnam ducit. 593.b.e
 Romæ coniugium illud cum Boulaina adulte-
 rium esse pronuntiat. ibid.e
 declarat se caput Ecclesiæ Anglicanæ. ibid.
 Ioannem Fikherum & Thomam Morum ca-
 pite plecti iubet. 598.b
 exercitum in Picardiam & in Bologniam contra
 Francos mittit. 612.a
 Bologniâ positâ, in Angliam redit. 616.b
 moritur. 645.b
**Henricus Antonienfis à Turcis ad Nicopolim ca-
 pit.** 565.b
**Henricus Ardennefis Dux, Alberti Leodiensis
 Episcopi nepos** sui arcem vlcisci parat. 535.e
Henricus ab Afica Eques, reconciliationi Loua-
 nienfum cum Aleide Ducis interfuit. 575.e
**Henricus Augustenfis Episcopus Agneti Imp-
 eratrici à consiliis, incesti amoris suspitionem
 incipit.** 181.e
**Henricus Aurelius Catharinam Medicam du-
 cit.** 592.b
**Henricus Barrenfis Comes Mariam Eduardi Re-
 gis Angliæ filiam duci vxorem.** 289.a.b
 cum Guidone Flandro aduersus Philippum
 Pulchrum Francorum Regem fœdus init.
 202.b
Henricus Bauarus, Episcopus sit Vitraiectinus.
 561.a
 in eum Vitraiectini insurgunt, & quare. ibid.
 cum eis transigit, & in Germaniam abit. 564.e
 vide Vitraiectini, & Vitraiectum.
Henricus à Bstureshem obit. 379.e
**Henricus à Bergis per Guilielmum à Monte
 Joanni IV. Brabantie Duci iniuriis redditur,
 & quo prætextu.** 388.e
 eadem reconciliatur. 389.e
**Henricus Brunsvicianus contra Albertum Bran-
 denburgicum cum aliis Principibus fœdus init.**
 670.b
 eius duo filij Carolus & Philippus in prælio
 contra Albertum perire. 671.a
 mortuo Mauritio Saxone, summus belli Imp-
 effectus, Brandenburgicum fugat. 672.a
**Henricus Cluingsus, Patricius Bruxellensis, capi-
 tur, & carceri includitur.** 194.a
**Henricus Dominus de Cuyck, Godefridi III. Co-
 mitis Louanienfis ex filia Comitissæ Lossensis fi-
 lius.** 230.b
 à Theodorico Hollidæ Comite capitur. 239.b
Henricus Dietrich à Boscensibus vrbe eijatur.
 569.a
**Henricus Disthæ Dominus Reinaldo Siehera-
 rum Domino, quod ei deberet, vades dare co-
 gitur.** 568.e
**Henricus Dux & Vvilbertus Colonienfis Epi-
 scopus, Caroli Crassi Imp. ad Godefridum
 Normannorum Hugoni rebellanti suum tem
 Legati.** 510.e
**Henricus Eueloga Conradum Dominum Elf-
 box trucidat.** 570.e
 capies luit. ibid.
**Henricus Francorum Rex moriens Balduinum
 Flandrum consuevit liberorum suorum tuto-
 rem.** 184.e
**Henricus Rex Franciæ in Germania copias con-
 ferbit.** 649.a
 cum Mauritio Saxone fœdus contra Cæsarem
 init. 662.a
 classem suam cum Draguto pirata iungit. ibid.
 apertum se Cæsari hostem demonstrat. ibid.
 Belgarum onerariis in Hispaniam tendentes
 capit. 662.b
 Lotharingiam inuadit. 664.e
 Moem astu capie, & Argentoratū vique ex-
 currit. 665.b.e
 à Germanis rogatus in Galliam reuertitur. ibid.
 Luereburgum inuadit. 666.a
 item Hannoniæ, & ibi ciuitates aliquot oc-
 cupat. ibid.
 in Galliam reuertitur. ibid.b
 Ducem Aumalium contra Albertum Brande-
 burgicum, Cæsari reconciliatum, mittit. 668.a
 eadem ab eodem accipit. ibid.b
 per Dncem Vendomæ Hessinum capie. ibid.e
 Turcam contra Carolum V. aduocat. 671.b.e
 eum eiusdem classe Corsicam expugnat. ibid.e
 Arretiam per suos fœdè depoulat. 672.b
 Cameracum sibi dedi postulat. ibid.
 Cambresio potitur. ibid.
 Vercellas per suos frande occupat. ibid.e
 eam copis Belgas adoricur. 674.e
 per suos diuersa oppida capie & incendit. ibid.
 item alia plorima. 675.a.b.e
 in Franciam, Cæsarem metuens, quasi fugiens
 reuertitur. ibid.e. & 676.b
 eius Dux Strozza in signi clade à Cæsarianis in
 Italia efficitur. 677.e
 per Brislacum in Pedemonte aliquot arcres
 occupat. 678.b
 Atrebatem item ex altera parte vexat. ibid.b
 Casalem in Italia per fraudem operâ Brislicci
 obinet. ibid.
 & alia item oppida. ibid.
 Vulpianum a se obtentum solo acquat. 680.a
 nauali prælio Belgas, licet magno suo detrimen-
 to, vincit. 680.e. 681.a
 indu.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- inducias cum Philippo II. Hisp. Rege sancit. 684.e
 Pontifici Paulo IV. contra Cæsarem Carolum copias mittit. 686.e. 687.a
 & quo præterit. 686.c
 Valentiam prope Mediolanum per suos oblidet. 687.a
 Leonotæ Austriacæ iusta perfoluit. 689.b
 inducias cum Philippo II. Hisp. Rege factas violat. 690.a
 insignem eladem, amissa Nobilitate, tormentis, &c. à Belgis accipit. 691.b.e
 nihilominus alias copias colligit. 694.e
 quibus conditionibus pacem tum Philippo II. Hispaniarum Rege inuenit. 702.a
 in haitlandio fortè fortuna vulneratur, vnde paulò post obit. 704.b
 ante obitum forderet Margaretam Emanueli Philiberto Sabauda in matrimonium iungi curat. ibid.d
 Henricus Godefridi Barbati filius, facta insigni donatione Monasterio Affligemensi, ibidem Monasticum proficetur. 714.b.e. 716.a
 Henricus Heuerle Dominus fordis cum aliis contra Ioannem IV. Ducem sancit. 791.e
 Henricus ab Hougardia Leodiensis, primilegiis Academicæ Louaniensis oblatantes, placat. 401.e
 Henricus ab Immerzela Eques Antuerpiensis moritur. 794.c
 Henricus Ioannis III. Brabantie Ducis filius Ioannis Nortmannie Ducis filium ducit uxorem. 724.b
 Henricus Lantgrauium cognomento Raspe, Frederico II. Imp. excommunicato subrogatur. 756.a
 Henricus à Leeca per Guilielmum à Monte Ioanni IV. Brabantie Duci inuisus redditur, & quare. 788.e
 eidem reconciliatur. 789.c
 exercitum in Hoëmos ducit. 797.b
 Henricus Leo Dux Saxonie ex Brabantia & vicinis locis nouas colonias in Vandaliam ac Vagiam ducit. 725.a
 Henricus Leodiensis Episcopus, Guilielmi Imperatoris coronationi interfuit. 758.e
 ut quædam Brabantie Duci oppignorata redimat, à Sede Apostolica vigesimam redditum Cleri impetrat. 767.c
 sed à Brabantie Clero non obtinet. ibid.
 simulata pace Sancti-Trudonem veniens, sibi minus fauentes Magistratu mouet. ibidem, & 766.a
 ditiones ab vrbe profugos sub interminatione demolitionis ædium reuocat. 766.a
 ne in postum rebellionem moliantur, turrim bene munitam euerat imponit. ibid.
 Mechliniam obsidet, sed mox eandem deserit. 770.a
 turrim apud VVijc. funditus euerit. ibid.b
 castrum Hirsia dictum expilat. ibid.
 Simonie convictus in Concilio Lugdunensi deponitur. 779.b
 quot antea superuixerit. ibid.b.e
 Henricus Limburgensis ab Henrico III. Imp. subactus, mox iterum in gratiam recipitur. 701.b
 à filio Henrici Imp. custodie mscipatur. 704.c
 Ducatum sibi ademptum repetere testat. 707.a
 Henricus Louaniensis contra Stadingos hereticos bellum suscipit. 748.a
 Henricus Ludouici Thuringie Lantgrauij frater, sibi Thuringiam & Hassiam, exclusa Sophia, vindicat. 753.a
 contra Conradum Frederici Imp. filium, Rex Romanorum creatur. ibid.b
 sine liberis moritur. ibid.
 Henricus Lutzenburgensis de Namuro cum Martha Balduini Augusti vidua contendit. 774.b
 in prælio ad VVoringam castrum commissio à Brabantis caditur. 786.c
 Margaretam Ioannis I. Brabantie Ducis filiam ducit uxorem. 788.b
 Alberto Imp. cæso succedit. 799.e
 Scapulam auenæ, salis, & piscinum, pridem Mechliniensibus concessam, Antuerpiensibus restituit. n. ibid.
 ut coronetur, Romam proficiscitur. 700.c
 Mediolani corona ferrea ex more coronatur. ibid.
 Brixiam rebellantem expugnat & muris nudat. 700.c. 701.a
 eius in urbem introitum Rex Sicilie & alij impedire conantur. 701.a
 tandem tamen coronatur. ibid.
 moritur. 701.a
 Henricus à Mera ad Pontificem pro imperandis Academicæ Louaniensis priuilegiis mittitur. 403.e
 Henricus Namurensis Comes Godefridum Louaniensem ad Hagam Carnariam bello impetrat. 726.a.b
 Henricus Nassuius, Legatus Caroli Austriaci ad Franciscum Valesium Francie Regem. 757.a
 à Carolo V. Imp. Aimeria Regulo cum exercitu in subsidium contra Gallos mittitur. 757.b
 apud Lutzenburgi oppida aliquot, suscepto cum Marcanis bello, occupat. ibid.
 cum Marciano inducias facit. ibid.
 Materiam ad Mosam obsidet. ibid.c
 soluta obsidione, in Belgium redit. ibid.
 nomine Caroli V. Tornac inauguratur. ibid.
 pro eodem Picardiam inuadit. 601.b
 Peronam obsidet. ibid.c
 iterum eam telinquit. ibid.
 Henricus nothus occupat Regnum Castellæ, Patro fratre securi percusso. 741.c
 Henricus Oldenborgensis Comes in expeditione contra Stadingos hereticos suscepta occumbit. 749.a
 Henricus Othonis Geldrie Comitis frater, Leodiensis Episcopus eligitur. 760.b
 sacris Ordinibus iniuri detractans, subdito-

INDEX

rum rebellionem patitur. 262.b
Henricus Othonis Saxonum Ducis filius à Conrado moriente Germaniæ Rex designatur. 226.b
 unde dictus fit Auceps. ibid.
 cum Carolo Simplice pacem firmat. 127.a
 de Simonis expandenda voto factio, Hungaros præter ad interuentionem delect. ibid.b
 cum Roberto Franciæ Rege pacem firmat. ibid.c
 inter Rhenum & Mosellam omnia depopulat. 128.a
 Lotharingiæ Regnum ei à Carolo restituitur. ibid.b
 cum Hungaris 10 octuem annos pacem componit. ibid
 Tulpia cum oppidum vi expugnat. ibid.c
 item Brennburch, Sclauique tributum imponit. 129.a
 Hungarorum triginta sex milia sternit. 131.c
 ab Heriberto Theodorici castellum obtinet, ei-que Hammum & Peronam concedit. 133.a
 Boloni in gratiam recepto plucima ipsi ablata restituit. ibid.b
 moritur. ibid.c
Henricus Henrici Germaniæ Regis filius Lotharingiæ Regnum à fratre Othone Imp. obtinet. 135.a
Henricus Princeps Palatinus ad quartam expeditionem in Terram sanctâ proficiscitur. 138.a
 Othoni iam excommunicato fauens, Moguntinam regionem vastat. 241.b
Henricus Papa, Patricius Louanienfis, à Coute-rello Louanienfium Consul creatus. 349.a
 ciuium Disthenfium defensor, à Thoma eius loci Domino occiditur. 380.a,b
Henricus, Roberti Francorum Regis filius, Rhe-
 mii coronatur. 173.b
 insistente matre, in patrem iurgis. ibid.c
 agens VVilhelmo S. Benigni Abbate, eidem reconciliatur. ibid.
Henricus Saxonie & Thuringiæ Dux rebellio-
 nem contra Conradum Regem mouens, pruden-
 tia eius pacatur. 125.a
Henricus Saxonie Dux ad quartam expeditio-
 nem in Terram sanctam proficiscitur. 138.a
Henricus Thuringiæ Landgrauius, Henrici V.
 Brabanzæ filius. 250.c
Henricus VVittemannus Conradum Dominum
 ab Elhooa trucidat. 370.c
Hensherga à Clivio obfidetur. 626.c
 ei Arlehoratus commentum iofert. ibid.
 per Aurantium ab obfisione liberatur. 627.a
Hensbergius de Brabantis prædas agit. 361.a
 Bruxellis in carcerem conicietur. 394.a
 sub hie data, se certo die reuerfatur, dimittit-
 tur. 595.a
 sed fallit. ibid.
Hephi Danorum Regis Hemmingi ad Carolum
 Magnum Imp. Legatus. 57.a
Heracius Imperator Christianus Cofirhoem
 Persarum Regem variis locis miraculose pro-

RERVM

fugat. 8.b
 eundem fugientem insequitur, eidemque præ-
 ter villas & arcus plucimas trecenta signa mi-
 litaria eripit. ibid.c
 cum Syroc eius filio pacem componit, lignum-
 que b. Crucis ab eodem intactum restituit. ibid.
 Ierofolymam refert. ibid.
 fufus Monocheliza, à Saracenis rursus supe-
 rat. 10.a
Heracius Patriarcha Ierofolymitacus, Principes
 Christianos ad tertium bellum factumhorta-
 turus, in Galliam & Angliam proficiscitur. 232.c
Heregus Dux Beneuentacus Carolum Magnû
 eootra se venientem muneribus & obfidibus
 placat. 50.b
Herena Imperatrix Græcorum, de pace confir-
 manda legationem ad Carolum Magnum
 Imp. mittit. 52.c
Hereshburgh Saxonie castrum à Carolo Magno
 restauratum. 48.c. 49.b
 à Saxonû inuafione miraculose feruât. 49.a
Herialdus Rex Danorum, impetrata à Ludouico
 Pio Imp. pace, cum suis Moguntia baptizant. 61.a
 non indoctus ab Imp. remittitur. ibid.
Heribaldus offert S. VVilhelmo Ecclesiam in
 Marfium. 25.c. 26.a
Heribertas Comes, reuifto Oddone, Carolum
 Simplicem iuxta Francorû Regnum elat. 116.a
 Roberto deinde fratri Oddonis aduersus Ca-
 rolem funet. 126.c
 quo licet in terempto ad Carolum tamen redi-
 re decretat. 127.c
 cum complicitibus Rodulfum Burgundum eli-
 geos, Carolum subdole in custodiam conij-
 cit. 128.a
 inter ipsum & Rodulfum Regem ficalitas or-
 ta. 129.b
 Carolum à custodia dimittit, usque de re literas
 ad Pontificem ferbit. ibid.
 eundem iterum custodias mandat. ibid.c
 inimicitia inter ipsum & Hogenem Comitem
 exortat. ibid.
 castrum Theodorici sibi erupum recipit. 132.c
Henrico Regi Theodorici castrum codit, ab
 eo-que Hammum & Peronam obtinet. 133.a
 cum Hugone pacem init. ibid.b
 recepto Theodorici Castello, VValoem in
 vinecis copiat. 133.c. 134.a
Frodofardus Scriptorum sub custodia detinet. 135.a
 cum filio suo iniquo, Ludouico IV. Regi se
 submittit. 136.a
 moritur. ibid.a,b
Heribertus & Robertus fratres Catalunensem
 urbem vifitant. 146.c
Heridicus fororius VVafrij. 41.a
Heringerus Hattoni in Archiepiscopatu Mo-
 gutino succedit. 123.b
Heroldus & Regnifidus Hemmingo Dano-
 rum

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- rum Regi substituitur. 17.a
Hermannus Lotharingus contra Henricum Imperatorem à Papa depositum Rex constituitur. 194.b
Hermannus Comes de Cuyek Flotendum Nigrum trucidat. 212.a
Hermannus Thuringie Landgravius ab Othone Imp. bello peritur. 241.c
5. Hermelinda virgo Brabantia quando & ubi claruerit. 7.c
 duodennis virginitem suam Deo vouet ibid.
 post mortem miraculis clara, à Pipino de Landis tumulo leuatur, ibique ab eodem sanctarum Virginum Monasterium extruitur. 7.c.8.a
 eius natalis dies quotannis Hugardus celebratur. 8.a
Hermenfridus Ecclesiasticum rerum inuasor cum suis male perit. 155.b.c.156.b
Hernustus Dux infeliciter contra Bolmanos rebellionem meditante pergit. 76.a
Herthallum Godofridus III. Comes Louaniensis Episcopo Leodiensi oppugnat. 227.c
Herveus Archiepiscopus Rhemensis de correctione morum & Ecclesiastica disciplina restituenda Concilium celebrat. 122.c
 inter Carolum Simplem & Principes Francorum pacem componit. 126.b
 quando obierit. 127.b
Helduinus à Balduino Flandro Francie Regi concessum. 238.c
 à Gallis obsidetur & capitur. 601.b
Helduinus novum munus. 677.c
Heusden, vide Hofdena.
Heusdenes Bulcoducensibus infestis, à Ioanne I. Brabantie Duce domantur. 178.c
Hiberni, fidei predicatorum, quibus occasionibus in Belgium venerint. 14.c
Hieronymus Longus, proditor ciuitatis Louaniensis, capitur & suspenditur. 625.b
Hieronymus Moronus à carcere dimittitur. 167.b
Hieronimus à Praga comburitur. 382.c
 eius historia relata. 383.a.b
5. Hilarij basilica à Saracenis exusta. 51.c
Hildebaldus Colonienfis Archiepiscopus quando vixit. 55.c
Hildebertus filius Grimoaldi à Sigeberto Rege in Regnum adoptatur. 11.a
Dagoberto filio dicti Sigeberti fraudulenter actione, ad Regnum euertitur. ibid.b
 in prelio interimitur. ibid.c
Hildebrandus Pontifex creatus, Gregorius Septimus appellatur. 192.a
 qualis fuerit. ibid.
Hildegardis coniux Caroli Magni, ubi & quando obierit. 52.a
Hildericus, nomine Rex Francorum, non re, in Monasterium detruditur. 39.a
Hildericus, vide Childericus.
Hilduinus Archiepiscopus in Ludouicum Prum Imp. insurgit. 66.a
Hilduinus Coloniensem Episcopatum à Carolo Caluo obinet. 88.a
Hilduinus Simoniacè Leodiensem Episcopatum inuadere tentat. 137.a
Hilinus Vasinienfis cum trecentis equibus Comiti Louaniensi aduersus Hannonem fert suppetias. 230.c
Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus Carolo Caluo Lotharingum inuasit fauet. 87.c
 Synodo in Neustria celebrata preest. 95.e
Hugonem Lotharij nothum à Lotharinga infestatione destitit horrat. ibid.
Hirgis castrum ab Henrico Lendensi Episcopo expugnatum diripitur. 270.b
Hispani pacem Caroli Magni Imp. expectant. 16.b
 Gallos à Regno Neapolitano eiciunt. 109.b.c
 inde bellum inter Gallos & Hispanos reuertitur. ibid.
 contra Belgas coniurant, & qua occasione. 346.c.347.a
 contra Carolum Austracum Regem suum rebellionem plurimi meditantur. 547.b
 exercitum conficiunt. ibid.
 ciuitates aliquos expugnant. 548.c
 quibus tredecim alia ciuitates se iungunt. 549.a
 Proregem Casd. Valledoleto fugant. ibid.
 eundem carceri mancipant. ibid.
 Regiam Ioanna, m. licet mentis inopem, in suam sententiam pettrahere frustra nituntur. ibid.
 eorum rebellionem facinora recensentur. ibid.e
Hispania tota à Saracenis subacta. 34.b
 à Draguto pirata Turcico infestatur. 659.e
Hispaniola à Christophoro Columbo depergitur. 490.a
Hollandi Henrico III. Imperatori cum Balduino Flandro bellum gerenti suppetias ferunt. 177.a
 ad tertium bellum sacrum proficiunt. 211.c
 iam pene à Flandris subacti, eisdem vicissim capellunt. 296.c.197.a
 cum Osterlingis bellum gerunt. 419.b
Hollandi Aquilonares seditionem concitant, & quare. 484.c
 aperte rebellant, & signa militaria erigunt, dicti Calenbrotij. 485.a
 Harlemi aliquos à Magistratu occidunt. ibid.
 Leidam oppugnant, sed repelluntur. ibid.
 alteram cladem accipiunt. ibid.c
 terribi caduntur. 486.a
 pacem petunt, & impetrant. ibid.
Hollandie Comes quando exierit. 84.c
 123.c.124.a.b
Hollandsteyn locus super Albam flumini situs. 53.b
Homborch castrum à Vilis destructum, à Carolo Magno Imp. restituitur. 56.c
Homicida, apud Bruxellenfes quo modo plectendus. 247.b
 si ab Emilio reuocetur, ei ex Lege Ioannis III. Brabantie Ducis bona restituenda. 320.b
 nisi placitis & consanguineis, patrie non restituendus. 330.b

INDEX RERVM

ob Homicidia in exilium missi, à Brabantis non recipiendi. 330 b
Honecurtum per Belgas Frâcis eripitur. 454.b
Honorius Papa moritur. 318.a
Horarius Farnesius Diahâm, filium Henrici Francie Regis, ducit uxorem. 661.b
ad Hefdin arcem, cuniculis fortuito igne accensis, in frustra discerpitur. 670.a
Horrohem locus Saxoniæ, vbi Saxones Grifonem cum Pipino pacificare tentant. 38 c
Horologium insigne ab Aarone Persarum Rege ad Carolum Magnum Imp. missum. 55.b
Horrentium villa Balderico Leodienfium Episcopo à Lamberto Comite Louanienfi cur assignata. 166.e
Horus Danorum Rex cum Gaduyr fratris filio bellum gerit. 78 b
Hofdeoa vicus victoria Brabantinorum de Hollandis relata celebris. 239.b
Hofdena à Ioanne I. Brabantie Duce expugnata. 181.b
de eius dominio inter Ioannem III. Brabantie Ducem & Comitem Sassebergenfem orta contentio. 316.c.317.a
quasuis Hollandie Comiti vendita, manet nulliominus Duci Brabantie. 317.a
Guillelmo Hollandie Comiti pacis inter Brabantum & Flandrum conciliatori conceditur. 335.b
Hospitalitas S. Gertrudis erga viros Apostolicos commendatur. 13.c
Hostia sacra diuinitus media ex parte in carnem versa conspicitur. 188.a
Bruxellæ à fuderis pugionibus confossa, cruore aspergitur. 343.c
Houa Margarete Ludonici Flandrie Comitiss uxoris doli assignata. 335.a
Houloinga arx à Maximiliano Philippi Austraci ruttore capitur. 460.e
Hoyenses V Varemie castrum exurunt. 264.a, b
Muhl castrum frustra tentant. ibid.b
ab Episcopo Leodienfi iniuria affecti, Ducis Brabantie opem implorât & obtinent. 331.a
in uicem Leuie reconciliantur. ibid.
Hoyum oppidum à Balduino iuniore exustum. 179.c.180.a
Hringum campus Hungaris à Caroli Magni Ducibus ademptus. 51.c
D. Huberti mont à Comite Hannonienfi Balduino vastatur. 531.b
S. Hubertus corpus S. Lamberti miraculis illustre Leodium refert, vbiq; sedè Episcopalem. 25.a
Leodium à Carolo Martello dono accipit. 13.a
in Taxandria & Bracchbanto fidem prædicat. ibid.b
inde & ex Arduenna idololatriam profligat. ibid.
Hallis Ecclesiam consecrassè fertur. ibid.e
energumenes taxareis vocibus euantes curant. 34.a
Furæ in oratione expiunt. ibid.
corpus eius Furi Leodium transfertur. ibid.

Hubertus, faber lignarius, Monasterij à Vacibus Anabaptistis, quod in eo iocatus esset, interficitur. 191.c
8.a
Hugardia ciuitas vbi sita. ibid.
Natalis S. Hermelandis virginis ibidem quotannis solemniter celebratur. ibid.
ibidem à Balderico Leodienfium Episcopo castrum extruitur, Lamberto Louanienfium Comite nequidquam reclamante. 168.b
quando cum vicinis pagis ad Brabantie Ducis iurisdictionem deuenerit. 165.b
& qua de causa. 264.a, b
Hugardienfe collegium fundat Alpais. 55.b
Hugo Abbas à Ludouico Balbo iam moribundo filij eius Ludouici curam accipit. 99.c
eundem & Carlomanum eius fratrem in Reges coronari procurat. 102.a
partem Regni filio suo Balbi Carlomanno restitui postulat. 106.e
Hugo Angie Dominus à Balduino Hannonie Comite ad Brabantum defecit. 286.b, c
Hugo Burggrauius Lifenschi, Legatus Alberti Saxoniæ. 505.a
Hugo Capetus Frâcie regnū vsurpat. 130.c.134.c
an fuerit ex stirpe Carolina. 134.c
Rex Francie coronatur. ibid.
à Carolo Lotharij defuncti Regis fratre armis impetitur. 135.a
multis suorum caelis rursus fugit. ibid.
Arnulfum Rbemenfem Archiepiscopum in carcerem retrudit. 138.a
Hugo Cappellanus B. Brunonis Carthusianorum Fundatoris socius. 198.a
Hugo, Caroli Magni filius naturalis, coniurationis suspitione aduersus Ludouicum Imp. laborans, in Monasterium detruditur. 62.e
S. Hago Gratianopolitanus Episcopus, Brunoni cum sociis penitentia & tradentibus Carthasiam eremum concedit. 198.b
Hogo, Heriberti filius, cum Arnaldo de Rbemi Archiepiscopo conuenit. 138.a, b, c
Synodi sententia obedire detrectans excommunicatur. ibid.b, c
Hugo Italie Rex Romam obsidet. 132.c
Hugo Leodienfis Episcopus Othonis excommunicationem & ab Imperio depositionem in Diocesi sua promulgat. 241.b
Henricum Brabantie Ducem Leodienfes vanden vastantem excommunicat. ibid.e
eundem armis insequitur. ibid.
Thenensium agros depopulat. 245.c
Leuiam & Haonviti arcem expugnat. ibid.
expeditione sacre se accipit. 245.a
castella de Muhl & de VValeus occupat. 246.c
ob venditam Brabantie Ducem Mechliniam submouetur. 204.a
Hugo Lotharij Regis ex V Valdrada filius. 87.b
Ludouici Balbi Regnum inestit. 99.c
vt à ceptis desistat sub excommunicationis interminatione à Synodo in Neustria celebrata mouetur. ibid.
mortuo

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

mortuo Balbo, patris sui Regnum iterum oc-
 cupare tentat. 103.b
 illum Balbi filij bello aggrediuntur. 104.a
 iterum Lotharingiam inestit. 107.b
 Godofridum Normannum in partes suas tra-
 hit. 110.b, 112.a
 excruciat, & in Monasteriū retrahitur. 112.a
 Hugo Ludouici Pij Imp. Avilius, in ipsum con-
 spicit. 68.a
 Hugo Philippi Francorum Regis frater ad recu-
 perandam Terram sanctam proficiscitur. 100.b
 Hugo Princeps Ludouicum IV. Regem custodiē
 tradit. 137.b
 Rhemos frustra cum Hugone Heriberto filio
 obsidet. 138.a
 inter ipsum & Ludouicum Regem pactū in-
 ducit. ibid.b
 vā cum intruso Hugone Episcopo Synodice
 excommunicatur. ibid.c
 eius excommunicationem Papa confirmat.
 139.a, b
 Regi reconciliatur. ibid.b
 moritur. 144.b
 Hugo filius Hugonis Principis Lothario se tra-
 dens ab eo Dux constituitur, Pictavensemque
 pagum obtinet. 141.c
 Hugo Roberti Regis filius, patre cæso, Caro-
 lum persequi desinit. 127.c
 Eduardi Anglorum Regis filiam uxorem du-
 cit. 119.a
 Iner ipsum & Heribertum Comitem simulat
 occidit. ibid.c
 peccatur. 833.b
 cum Hugone filio Richardi Burgundiam paci-
 ficā parit. ibid.c
 Henrici Germaniæ Regis filiam uxorem du-
 cit. 134.a
 Ludouici Regis filiam in sacro Fonte suscipit.
 136.b
 ab eodem Dux Franciæ & Burgundiæ dele-
 gatur. ibid.
 eundem à Notmannis fraude circumuentum
 libertati restituere facit. 117.a
 restituto cum reliquis Regni Principibus fide-
 litatis iuramentum iterat. ibid.c
 Hugolinus Ostiensis Episcopus Fredericum II.
 Imperatorem Romæ coronat. 126.a
 Hugonetus Cancellarius, Legatus Mariæ Du-
 cis Brabantie ad Ludouicum Regem Galliæ.
 410.c
 à funbunda Gandauensium plebe occiditur.
 451.a
 Humbertus Presbyter S. Veroni Confessoria Na-
 talem diuinitus cognoscit. 79.b
 eius Reliquias cur Castrilocom transiulerit.
 ibid.
 Hunaldus Aquitanie Dux rebellare tentat, à
 Pipino & Carlomanno fugatur. 36.c
 à Carolo & Carlomanno Pipini filius subia-
 gatur. 41.b, c
 Hunfredus Clocestrix Dux ducis Iacobum Hol-
 landum, viuentē eius priore marito Ioanne IV.

Brabantie Duce, in uxorem. 306.b
 cum eadem in Hannoniam venit. ibid.
 Ioannem Bauarū veneno extinguitur. ibid.c
 Branium in Hannoniam munit. 397.a
 à Brabantie cæditur. ibid.
 in Angliam abijt, paraturus ea, quæ pro duce
 cum Philippo Burgundo committendo ne-
 cessaria futura. 398.c
 à Philippo Burgundo actuali pretio superatur.
 400.b, 401.b
 aliam uxorem ducit. 400.b, c
 Hungari in Catholicos fruentes, à Carolo Ma-
 gno domiti. 50.c
 eorum Dux baptizatur. 51.e
 ab Arnolpho Imperatore contra Zuendchal-
 dum rebellionem mouentem euocati. 113.c
 Longobardiam, Galiam, Germaniam & Ita-
 liam vastant. 121.a
 Bauaros magna clade efficiunt. 122.b
 Saxoniam & Thuringiam depopulantur. ibid.c
 123.b
 Francos fugant. 123.a
 iterum Alemanniam vastant, sed non impunē.
 125.a
 ab Henrico Rege pacē ad interuentionem deu-
 lecti. 127.b
 cum eodem in nouem annos pacem firmant.
 128.b
 Berengarij ductu Italiā depopulantur. ibid.
 plurimi in Gallia sternuntur. ibid.c
 ad triginta sex milia ab Henrico Germaniæ
 Rege cæsi. 133.d
 Aquitaniam depopulantur. 139.c
 Item Lotharingam & Brabantiam. 140.c
 141.a
 ad Lobense Comitiū diuinitus sistuntur.
 141.b
 à S. Guberto nonnulli ad Christum conuer-
 tuntur. ibid.
 insigni clade ab Othone Imp. affecti. 145.c
 144.a

I.

Iacoba, filia Guilielmi Hollandiæ & Hanno-
 niæ Comitis defuncti filia, Ioanni IV. Bra-
 bantiæ Duci despondetur. 326.c
 eius turetam sibi Ioannes Bauarus Episcopus
 Leodiensis arripit. 387.b
 Gorichemum à Bauaro sibi ereptum recupe-
 rat. ibid.
 in Brabantiam venit. 391.a
 matronæ Hollandicæ ab ea remouentur. ibid.
 à matre, quæ Ioannem eius maritum, vt ma-
 tronæ Hollandicæ eidem restituerentur, ro-
 gata, nec tamen impetrarat, in Hannoniam
 abducitur. ibid.c
 inuitam se ei innotam fuisse dicitur. 392.c
 à Philippo Comite S. Pauli Hofdenam duci-
 tur. 393.a
 Arnoldi à Scusenbergen fidei committitur. ibid.
 in Angliam nauigat. 396.a
 ad Pontificem pro diuortio mittit. ibid.
 pen-

INDEX

R E R V M

pendente fiet adhuc lite, ipsa Hunfredo Clotestrio Duci nubit. *ibid.*
 cum mariro Hunfredo in Hannoniam redit. *396.b*
 per Florentium à Kythoa Schoonhouiam in Hollandia obfideret. *397.b*
 à Ioanne IV. Montibus Hannoniæ obfideretur. *399.b*
 vel inuita pacem cum eo init, & Philippo Burgundo custodienda traditur. *ibid.e. & 400.a*
 è custodia Gandaueni quorundam ope elabitur. *400.a*
 & in Hollandiam venit. *ibid.*
 Harlemum obfideret. *401.b*
 Ioannem VVickerkanum ad Alfem pagum vincit. *ibid.*
 Equites creat. *ibidem.*
 Hornam Frisiz tentat. *ibid.*
 præter leges pacis initæ Borfelio nubit. *416.b*
 quem vt à Philippo Burgundo caprum recipiat, patrias ditiones Burgundo resignat. *ibid.*
 S. Iacobi Apostoli fcpulchrum Arabibus Compostellam vastantibus miraculosè feruatur illegsum. *316.c*
 S. Iacobi Apostoli cultor insignis Fernandus Magnus, cuiusq; ope ciuitates varias Mauris admittit. *174.c*
 Iacobus Atteuilla factiosus homo Comitem suum Flandriâ pellit. *318.b*
 eo agente, Flandri Anglo se iungunt aduersus Francum. *320.a*
 eandem Gandau in populari tumultu occidit. *322.c*
 Iacobus Aueniensis primus ex Belgis ad tertium bellum sacrum cum septem millibus proficiscitur. *322.c*
 Iacobus Cheualerius Ioanni IV. Brabantiz Ducis infidias struit. *402.c*
 caprus, præter spem feruatur. *ibid.*
 Iacobus Ghistellius, à Maximiliano, post pacem Flandris concessam, Gandau Præfectus constituitur. *408.b*
 à Brugenfibus capitur. *473.c*
 ab ipsdem capite plectitur. *474.c*
 Iacobus Halvini in pugna Blangiacæ caditur. *455.c*
 Iacobus de Leor Namurensibus Hasbaniam incurfantibus se egregiè opponit. *308.b*
 Iacobus Masius Philippo II. Ditiones Belgicas à patre Casare sibi traditas acceptanti, Oratiooe publicæ nomine Ordinum respondet. *682.b*
 item Mariæ Austraciæ, Gubernatione Belgij defungenti. *684.a*
 Iacobus Mindenus noui tumultus contra Episcopum Vltraieftensem auctor. *568.b*
 Iacobus ab Oñburgo, Presbyter Brugenfis, populum ne ab Urbano ad Clementem Antipapam deficiat, hortatur. *362.b*
 Iacobus S. Pauli Comes, frater Philippi Pulchri, Flandriæ præfuit. *294.a*
 Iamais à Christophoro Columbo deregitur. *490.a*

Iaspas Colignius, Franciæ Ammiralius, Duacum pet fraudem occupare tentat. *690.a*
 Panum D. Quintini à Sabaudo pro Philippo II. obfessum cum milirc intrat. *692.b*
 capta vrbe & ipse capitur. *694.b*
 Iconoclafiz nostri temporis de Synodo Francofordi mfi sub Carolo Magno celebrata frustrâ gloriatur. *51.d.b*
 Iconomachi primi innotescunt Iudæi & Saraceni. *34.c. & seqq.*
 Ida Godefridi Lotharingiz Ducis filia, mater Godefridi Regis Ierofolymorum. *190.c*
 Cluiz Comiti oubit. *214.b*
 Idololatria ex Arduenna, Taxandria & Brachbanno, à S. Huberto profligata. *33.b.c*
 Idolum Saxottum, Irminifol nuncuparum, à Carolo Magno destructum. *46.b*
 Iennium triduanum à Carolo Magno io Hungaros expeditionem mouente inditum. *50.c*
 Ierofolyma à Saracenis Heracio erepta. *10.a*
 in expeditione sacra à Christianis recepta. *102.b*
 ei Godefridus Bnllionius præfuit. *ibid.c*
 à Barbaris iterum occupata. *212.b*
 cur à Conradino Sulzano muris nudata. *248.a*
 à Frederico II. Imp. recuperata. *247.b*
 Ierofolymam deuotionis ergo petentes Christiani, ab Arabibus ad quinque millia caduntur. *186.c*
 Iesse Episcopus Ambianensis, Caroli Magni Imp. ad Herenam Græcorum Imperatricem Legatus. *52.c*
 in Ludouicum Pium Imp. insurgit. *66.a*
 Ignicus Velaus à Carolo V. Imp. Hispaniarum Rege, aduersus rebelles Hispanos summus belidux constituitur. *550.b*
 Tordefflam ciuitatem vi caput. *551.a*
 Ignis sacer carnem ad ossa vsque consumens, plurimos inuadit. *326.a*
 Imagines omnes à Gizido Saracenorum Principe in Oriente aboliri iussæ. *55.a*
 Imagines Sanctorum honorandæ. *51.a*
 quamam iis adoratio impendenda, quæ non. *ibid.c*
 Imagines Sanctorum Ecclesiæ B. Petri, relatiua Formosi corpus saluant. *122.a*
 Imagines plures Deipatæ Virginis à Sophia S. Elisabethæ filia locis religiosis reliquæ. *253.c*
 254.3
 vna Viluordiz in Monasterio Virginum, Diuæ Coofolatriæ nomine. *253.c*
 tres alias Mathildi mariti sui sorori dedit; quarum vna collocata Grauefandæ Hollandiæ. *ibid.*
 altera Harlemi. *354.a*
 altera Hallis Hannoniæ. *ibid.*
 Imaginum cultum abolere conatur Constantinus Copronymus. *44.c. 45.a*
 Imbercurtiis, Legatus Mariæ Ducis Brabantiz ad Ludouicum Regem Galliz. *450.c*
 à furibunda Gandauensium plebe occiditur. *411.a*
 Immo, Coofiliarius quondam Brunonis Ducis, Lotha.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Lotharientes ad defectionem inducit. 145.b
Imperatorem consecrandi ritus pulchre expressi. 169.b
Imperatores duo in schismate, Philippus & Otho. 138.b
Imperijs status tempora Henrici filij Henrici II. Imp. varie conuincitur. 186.a
Imperijs Vicaria Eduardo Anglie Regi cur concessa. 318.c
Impressoria ars quando primam inuenta. 419.b
Incendiaris apud Bruxellenses quo modo puniendus. 347.b
India fauissima peste laborat. 115.c
Inducit decennales tempore Frederici II Imp. inter Christianos & Saracenos constituit. 247.c
Infans triginta dierum loquitur. 4.a
Infantissimæ Dux præsentem Casare Carolo V. Regium Praefectum vulnerat. 611.a
festiue à Casare ponitur. ibid.b
Infirmi sanantem meritis B. Virginis Bruxellæ recipiunt. 115.c
Innocentius Papa, Petri Leonis potentiam verius, Leonium ad Imp. Henricum, quem ibidem coronauit, proficitur. 112.a
Presbyteros conuictos excommunicat. ibid.
ab Imperatore Romanum deducitur. ibid.b
Innocentius III. Calisto III. in Pontificatu succedit. 138.b
Othonem Imp. coronat. 141.a
eundem Ecclesie bona inuadentem excommunicat, & Imperio priuat. ibid.
expeditionem suam indicit. 145.a
Innocentius IV. Papa creatur. 155.a
Cardinalibus rubrum pileum assignat, & quare. ibid.
Fredericum II. in Concilio Lugdunensi Imperio priuat. ibid.c
Innocentius VI. Papa pacem inter Eduardum III. Anglie & Ioannem Francie Reges componit. 336.b,c
quando obierit. 340.b
Inquisitio in Regnum Neapolitanum introducit. 649.b
Inquisitio à Paulo IV. instituta. 705.a
Inquisitores & Censores à VVenceslao Brabantie Duce constituuntur in eos qui Magistratum non bene administrant. 346.c
INTERIM, qualis libellus. 650.b
qui eum conscripserint, & cuius iussu, & quare. ibid.
publicatur. 651.b
in plerisque locis contemnitur. 657.a
Interregnum in Imperio Romano post mortem Maximiliani. 149.b
Inuestiendi Episcopos & Abbates Privilegium ab Henrico IV. Imp. Paschali extortum, in Concilio Lateranensi renouatur. 206.b,c
Inuadentes Abbatiarum, causæ multorum malorum in Galliis. 74.d
Inuadatio maris, qui septuaginta duo pagi absorpti sunt, circa Dordracum. 395.b,c
Ioanna, vxor Antonij Burgundi, moritur. 374.b

eius encomium. ibid.
Ioanna, filia Ferdinandi Arragonie Regis, per Maximilianum Rom. Regis Legatos Philippo filio in vxorem petitur. 477.c
Philippo desponsata, insigni classe ex Hispania in Zelandiam aduehitur. 495.b
à Philippo Liræ in Brabantia excipitur. ibid.c
parit Leonoram. 498.b
cum marito Philippo Austriaco in Hispaniam proficitur. 506.b,c
Claudiz, filio suo Carolo desponsata, infirmum adamantem donat. ibid.c
cum marito in Hispania vbique magnifice excipitur. 507.a,b
Tolercum cum maxima pompa ingreditur. ibid.
à Regina matre sua excipitur. ibid.
heres Regni Hispaniarum declaratur. ibid.
Arragonijs iurat. 508.a
marito in Belgium redeunte, ipsa in Hispania, donec pepererit, manet. ibid.
Ferdinandum parit. ibid.c
Bruxellis, post celebratam matri Elisabethæ exequias, Regina Castellæ, &c. acclamatur. 511.a
Mariam filiam Brunellis parit. ibid.a
cum marito in Hispaniam nauigat. 514.b
post mortem mariti, mente capitur. 549.b
à rebellibus Hispaniis, vt foderi contra Carolum V. initio subscribat, induci non potest. ibid.
ad obitum vsque inops mentis fuit. 678.c
moritur. ibid.
ei filij, Caroles Imp. Bruxellæ, Ferdinandus Rom. Rex Augustus in Germania, & exequias celebrant. ibid.
Ioanna Eduardi Anglie Regis filia, Dauidi Sotorum Regis filio nubit. 310.b
Ioanna Ferdinandi Flandri vxor matrem à captiuitate liberare frustra nititur. 145.c
Thimæ Comitissæ Sabaudie fratri nubit. 311.a
moritur, iuxtaque Ferdinandi sepelitur. 255.b
Ioanna Ioannis III. Brabantie Ducis filia VVenceslao Duci Lutsemburgi nubit. 324.b
ad tumultus Louanienfes sedandos Legatos mittit. 338.a
pro marito apud Iuliacenses captiuo satagit. 346.a
plebem Louaniensem in Patricios furentem pacare frustra conatur. 351.a
marito defuncto sola Rempublicam administrat. 356.a
ea agente, duplices nuptiæ inter Philippi Burgundi & Alberti Hollandi liberos coeunt. ibid.
diuisum industriæ tumultus Gandensis excitat. ibid.b
Gzebecæ Domini immane facinus in Sherclafinum continuatum frustra excusare nititur. 359.b
ei Vluordiz, Oyz, ac Tyraedi moneti signant, primariæ vrbes se opponunt. ibid.c
Niouenses in gratiam recipit. 371.a
Antonium, filium Philippi Burgundi Audacis, adoptauit. ibid.
Ducatu

INDEX

Ducatu Brabantie se abdicat. 372.e
 moritur. 373.b
 eius encomium. ibid.
 Ioanna Papissa quo tempore vixisse fingatur. 79.b.c
 Ioanna, militaris puella, suo ductu Anglos miro modo e Gallia pellit. 407.b
 à Burgundionibus capitur. 409.e
 Anglis traditur. ibid.
 eoncrumatur tamquam venetica, sed iniuncta. ibid. & 416.a
 eius in honorem statua aerea erecta. ibid.
 Ioanna Suffolcia, in Coronam Angliæ ius præ-tendens, à Maria capitur, & capite plectitur. 673.a
 Ioanna, Valerani Comitis S Pauli filia, Antonio, filio Philippi Burgundi Audacis, nubit. 370.a
 Ioannes VIII. Papa Carolum Caluam Imperatorem creat. 92.c
 eum Saracenis de annuo tributo pacifice cogitur. 95.e
 à Ducibus partium Carolomanni dira patitur. 96.a.b
 templum S. Petri octulsi, eiusdemque altare cilio operuit. ibid.b
 per mare in Galliam fugiens, Formosum Portuensem capsum secum ducit. ibid.c
 de subleuanda Roma cum Bosone Comite Arelaensi consultat. ibid.
 Trevis Synodum celebrat, ab eaque excommunicationem in Ecclesiæ Romanæ hostes latam confirmari petit. 98.a
 ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ defensionem non tantum Episcopos, sed ipsum etiam Regem seriò hortatur. ibid.b,c
 à Bosone Imperatoris iussu Romam reducit. ibid.e. & 99.a
 Ioannes Papa XII. quando obierit. 147.a
 Ioannes XIII. Papa eligitur. 147.b
 à Romanis custodiæ traditus, metu Imperatoris Sedi restituitur. 148.a
 Othonem II. Othonis Imp. filium Imperatorem consecrat. ibid.c
 Ioannes XV. Arnulphum Rhemensem Archiepiscopum prodicionis falsò accusatum & depositum Sedi restituit. 185.a,b
 quando obierit. ibid.b
 Ioannes XIX. Papa moritur. 180.e
 Ioannes Papa XXII. à Pontificatu deponitur. 382.b
 in depositionem suam ipsemet consensit. ibid.c
 Ioannes, Henrici VI. Brabantie Ducis & Aleidis filius, Henrico fratre Monasticon habicum asumentem, Ducatu præficatur. 268.e. 270. 273.b
 cum fratre Gothfredo dominia partitur. 274.a
 XXXI. Brabantie Princeps, matri succedit. 276.a
 Louanienfium priuilegia rara habet. ibid.b
 quocumque se vbi nouos Scabinos creaturum promittit. ibid. & 283.b
 textorum seditionis consiliatorum exilio subscrit. 276.c

RERVM

Heusdenfies Buscoducentibus insectos domat. 278.e
 ampla Louanienfibus concedit priuilegia. 279.a
 Margaretam Guidonis Flandriæ Comitis filiam ducit uxorem. ibid.
 Falais castrum sibi reddit feudatarium. 280.a
 Meffiam spoliat & diruit. ibid.b
 Mariam sororem suam Franciæ Reginarum homicidij falsò infimulatam liberat. ibid.c
 mortem Guilielmi Iulacenfiæ Aquisgranensisbus trucidati vicis perat. 281.b
 Louanij edicte, vt Scabini æquè ac ceteri tributa pendant. 283.b
 Limburgensem Comitatum occupaturus, cum exercitu Mosam transiit. 284.e
 Limas arcem demolitur. ibid.
 Aquenibus præsidium & commetum infert. ibid.
 Valerani Falcoburgi Dominum superat, ibid.
 à Francorum Rege auocatus, inducias facit. 281.a
 cum Philippo Francorum Rege aduersus Petrum Aragoniæ Regem Siciliam occupantem proficiscitur. ibid.
 licescente Geldro, Romeliam & Tylam, aliaq; ciuitates & arcis capit. ibid.b
 Siphidum Colonienfem Comitatum Montensem vastantem pellit. ibid.c
 vt eum è Transimofanis pellant, plures conspiciunt. ibid.
 Bonnam vsque omnia vastat. 286.a
 VVoringam castrum prædonum receptaculum obidet. ibid.
 hostem obfidionem soluere parantem fortiter vincit, sed non sine clade. ibid.b,c
 VVoringam captam funditus diruit. ibid.c
 Geldrum captum non antè dimittit quam Limburgensi Comitu cedat. ibid.
 Sancti ones Land-Emm dictas quando cident. 287.c
 quod supplicium stupratoribus & pacis violatoribus inferendum decreuerit. ibid.
 in hastiludio vulneratus, paulò post moritur. 289.a
 Bruzella sepelitur. ibid.b
 qualis fuerit. ibid.
 Ioannes II. Ioannis I. Brabantie Ducis filius, XXXII. Brabantie Princeps, patri succedit. 290.a
 Margaretam Eduardi Anglorum Regis filiam habuit uxorem. ibid.
 V Vassebergam arcem Transimofanam euerit. ibid.b
 cum Guidone Flandriæ Comite aduersus Philippum Pulchrum Francorum Regem furdes inat. 292.b
 Alberto Austriaco contra Adolphum Nassauum Imp. auxiliatur. 293.b
 nascitur ei filius cognominis. ibid.c
 ab Episcopo Leodiensi Mechliniam emit, Scapulamque auenæ, salis & piscium ei concedit. 294.a

ob fontes

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

ob fontes quosdam ibi latitantes eandem ob-
sident. 295.b
ne Louanienses extra urbem suam iudicentur
aut in vinculis detineantur, privilegio cauet.
296.a
Flandri in bello Zelandico & Hollandico affi-
liaris, frustra Dordracum obsidet. 296.c.
297.a
Patricios Bruxellenses à plebe pulsos pristinis
honoribus restituit. 298.b,c
quas Bruxellensibus Leges prescripserit. ibid.c
Louaniensi Magistratui concedit omnem Rei-
publicæ motum per se coercere. 299.b
quænam Brabantis privilegia cõcesserit. 301.b
monitur, & ad D. Gudalæ Bruxelles sepelitur.
302.a
opera publica quænam eius ævo constructa.
ibid.
Ioannes III. Joannis II. Brabantis Ducis filius
XXXIII. Brabantis Princeps, patri succedit.
301.b
à Reſtoribus eius miscè Brabami affiguntur.
ibid.c
Louanij Princeps inauguratus non solum in-
gentis privilegia iurat, sed nova præterea ad-
jicit. 302.b
filium Comitis Ebroicensis ducit uxore. ibid.c
Reinaldum Falcoburgensem Traiectenses in-
fessantem bello petit & superat. 306.a,b
in eundem pactis conventus non stantem se-
cundo arma sumit. ibid.c
eandem sponte se capivum tradentem Louanij
libere custodiæ mandat. ibid.
fugam meditantem, Genappiam archiepis custo-
diendum transmittit. 307.a
eundem danis vadibus à carcere dimittit. ibid.
terro Traiectenses incurſantem, Falcoburgi
obsidet. 309.b
quibus conditionibus pacem cum eo inserit.
ibid.b,c
quæ privilegia Bruxellensibus conceſſerit. ibid.c
quæ Louaniensibus. 310.a
Eduardo Angliæ Regi aduersus Robertum
Scotorum Regem auxiliatur. ibid.b
Falcoburgense bellum iterum resumit. ibid.c
iterumque ei Falcoburgum deditur. 311.a
ei Rex Franciæ ob receptum Robertum Agre-
bare à Franciâ profugum bellum indicit.
312.a
Francos Brabantem vastantes ad confictum
frustrà prouocat. ibid.c
tandem pax facitur, Philippi Regis filia filio
eius desponsata. 313.b
eum aliis expeditionem in Syriam suscipit. ibid.
Mechlinienses contra Ludouicum Flandriæ
Comitem in rutelam accipit. 314.c
hinc varij in eum conspirant. ibid.
Rodrè obsidè subuenire properat, sed cardius.
315.b,c
Rodam occupantes nequidquam ad prælium
prouocat. ibid.c
Loffensem Comitatum vastat. 316.a

Louaniensibus in Dylla piscationem, & ad
Orientalem Dyllæ partem venationem con-
cedit. ibid.b
quo pacto hostes suos utcumque pacarit. ibid.c
cum Flandriæ Comite Mechliniam pari iure
obuocet. 318.a
de Angliæ Rege à se recepto apud Franciæ
Regem se excusat. ibid.b
Francos bellum inticiz. 319.a,b
cum Ludouico Flandriæ Comite foedus init.
320.a,b
Hoyensibus contra Episcopum Leodiensem
auxiliatur. 322.a
Teneramundanorū Tripolitranis conciliat. ibid.c
Mechliniæ reliquum à Flandriæ Comite emit.
323.a
Flandriæ Comitem generum habere laborat.
324.c, 324.a
magnis affinitatibus liberos suos elocat. 324.b
Leodiensibus ad Arcanellam victis, Episco-
pum Sedi restituit. 325.a
demandata Republica Venceslao Ioannæ fi-
liæ marito, monitur in habitu Benedictino, &
in Villariensi Monasterio sepelitur. 327.c
quæ eius tempore Antuerpiæ extructa Mona-
stria. 328.a
Ioannes IV. ab Ordinibus, patre defuncto, in
Principem Brabantis recipitur. 328.b
Inauguratur Louanij, & retores accipit. 328.c
b,c
Bruxeliæ, Antuerpiæ, & Siluæ ducis à ciuibus
sacramenta accipit. ibid.
Imperatori Sigismundo de Antuerpiæ & Tra-
iecto clientelam offert. 328.b
Traiectum abit, & iuramentum à ciuibus exi-
git. ibid.
ei Iacoba, filia Guilielmi Hollandiæ & Hanno-
niæ Comitissæ, despondetur. ibid.c
id. matrimonium Ioannes Baasus Episcopus
Leodiensis, & Sigismundus Imp. impedire
conantur. ibid.c & 327.a
illud tamen à Martino V. Pontifice appro-
batum. 327.b
nuptias celebrat cum Iacoba. 328.b
per Guilielmum à Monte contra aliquos sibi
subditos inflammat. ibid.c
pacem eum Ioanne Baasus confirmat. 329.b,c
Guilielmum à fratribus uxoris suæ Iacobæ oc-
cisum triduo læget. ibid.
quorundam instinctu matronas Hollandicas
à coniuge Iacobæ remouet. 329.a
nouos sibi Consiliarios legit, & quos. ibid.b
Bauaro Hollandiæ, Zelandiæ & Frisiæ gub-
nationem in septennium concedit. ibid.
à soero, ut Iacobæ matronas Hollandicas res-
titueret, monitus, abouit. ibid.
Nobiles & Ordines Brabantis foedus contra
eum faciunt. ibid.c
eisdem contemnit. 329.a
arbitris se committere nolens, arma capit.
ibid.b,c
per Ioannem Bauarum Gertrudenbergensem
FF arcem

INDEX

R E R V M

arceam obſidet. 393. a
 Bruzellan cum milite irrumptit. ibid. e
 pacem cum Ordinibus ſe facturum promittit. ibid.
 plebe in ipſius milites inſurgente, Louanium abit. 394. b
 cum fratre Philippo tranſigit. 395. c
 eidemque tranſactioni quàm plurimi viri Nobiles ſubſcripſerunt. 396. a
 in Hunfredum Anglum, Cloceſtriæ Ducem, Hannoniam ſibi ob nuptias cum Iacoba initas viſurpantem, arma parat. ibid. b, c
 in Hollandiam proſeſcitur. 397. a
 ibid.
 Iacobâ Montibus Hannoniæ obſidet. 399. b, c
 à Philippo Burgundo Ducem, ad pacem cum Iacoba componendam vocatur. ibid. e
 rem cum ea tranſigit. ibid.
 Louaniens Gymnaſium erigit. 402. a, b
 ei inſur. à Margareta Iacobæ matre ſtrouitur. ibid. e
 piè obit. ibid.
 Ioannes Albus, Petricius Louaniens, à furente plebe ſeneſtri eiectus, inſeſtis haſtis diſcerpitur. 351. b
 Ioannes, Alberti Hannoniæ & Hollandiæ Comes ſilius, Epicoſus Leodiens creatur. 367. c
 Ioannes Angelus Medelinus ſis Pontifex, dictus Pius IV. 705. a
 Ioannes Angianus, Tornaceniſis Epicoſus, Henrico Simoniaci depoſito in Leodiens Epicoſu patu ſutrogatur. 179. b
 miſerè perit. 283. b, c
 Ioannes Angianus, Ludouici Flandriæ Comitris cognatus, capite plexus, multorum latrociniorum cauſa. 343. c
 Ioannes Anglorum Rex Orthoni Imp. contra Francum auxilium. 144. a
 Ioannes ab Arkel Epicoſus Leodiens VVenellam Brabantæ Ducem & Ordines diſſidentes inuicem conciliat. 347. b
 Ioannes ab Arcla, Hollandus Eques, capitur, & quare. 384. c
 decennium captiuus detinetur. 386. a
 Ioannes Atrebas, ab Henrico Imp. in Balduinum Flandrum cum exercitu parte immititur. 180. a
 Ioannes Auenienſis cur Margarete matri ſuz bellum indixerit. 356. a
 Rege Franciæ & Legato Pontificis agentibus contentio decidit, ad iudicatu ei Hannoniæ Comitatu. ibid. a, b
 inde pulſus, quædam à Flandriæ Comitibus poſſideri ſolita quo titulo occupat. 263. a
 ei Hannonia Imperatoris ope reſtituitur. ibid.
 Ioannes Baptiſta, Italus, Vrbi Romæ imminere exitium vaticinando prædicit. 170. c
 Ioannes Bauarus, Epicoſus Leodiens, à Leodiensibus eiſcitur. 376. a
 à Traiectenſibus in ciuitatem recipitur. ibid. e
 à Leodiensibus ibidem obſidetur. ibid.

matrimonium Ioanni IV. cum Iacoba impeditur conatur. 386. c, 387. a
 Dondracum occupat. 387. a, c
 inde, negata ipſi Hollandiæ gubernatione, Goriehemum occupat. ibid. b
 Epicoſatum & Duconatum deponit. ibid. e
 vxorem ducit Eliſabetham Lutzenburgicam. ibid.
 Haucliorum & Cabeliauorum factionem iterum reſuſcit. ibid.
 Hollandiæ, Zelandiæ & Hannoniæ regione ad ſe eſſe deuolutas præſendit. 389. a
 pacem cum Ioanne IV. Brabantæ Duce conſtituit. ibid. b, c
 Leidam expugnat. 390. a
 pro Ioanne IV. Duce Gertrudebergam obſidet. 393. a
 veneno ſublatus moritur. 396. c
 Ioannes Bergarum Dominus ab Antuerpienſibus diſſidet, & quare. 400. c
 Ioannes à Bergis, Marchio Bergepoſome, à Philippo II. Hannoniæ, Valencenſis, & Cameracenſis præſcitur. 707. b
 Ioannes Beukelarius, ſartor, Hollandus, vates Anabaptiſticus. 593. b, 595. a
 in locum Ioannis Matthæi ſuccedit. 595. b
 clamarat ſe Regem Sion. ibid.
 multa alia delicta committit. ibid. e
 Rex à reliquis pronuntiat. ibid. & 596. a
 Conſiliarios ſibi eligit, & militem præſeſos conſtituit. 596. a
 Cornam adminiſtrat. ibid. a, b
 tredecim concubinis alit. ibid. e
 capitur, & grauiter puniunt. 598. a, b
 Ioannes Bicuris Ludouicum Flandriæ Comitrem pugione trahit. 356. c
 Ioannes Blondellus Gerardum à Zips occidit. 396. c, 397. a
 Ioannes Henrici Imp. ſilius ad Regnum Boemiæ quomodo peruenit. 300. c
 minabundus petit in Brabantia velot hereditatem maternam. 307. a
 pace cum Ioanne III. Brabantæ Duce firmata, eius filium ex ſacro Fonte ſuſcipit. 309. c
 fruſtrâ nititur Regem Franciæ aduerſus Ioannem Brabantæ Ducem commouere. 311. a
 poſtea à Rege Franciæ in eundem concitatur. 312. a
 cum aliis ad expeditionem in Syriam proſeſcitur. 313. b
 ubi & quando occiſus. 313. b
 Ioannes Bontius, Brabantiq Cancellarius conſtituitur. 403. b
 ei Cancellarium abdicanti Ioannes Giſtenus ſubſtituitur. 406. b
 Ioannes Borncaallis, Bernardi Louanienſium Ductoris ſilius, patri ſuccedit. 184. a
 Ioannes Borſelius, cui Iacoba nupſerat, à Philippo Burgundo capitur. 416. b
 Ioannes Branius cum Daulo contra Belgas conſpirat. 347. a
 vide Hiſpani.
 Ioannes Eques Brugenſis, Clementi Antipapa adhe.

- adherere detractans, in carcerem detruditur. 361.c
- Ioannes Bryna, Domitius Lynera, reconciliatio-
ni Louanensium cum Alde Ducissa inter-
fuit. 373.c
- Ioannes Burgundio ad Nicopolim à Turcis ca-
pitus. 365.b
- bellum io Ludouicum Aurelianum mouet.
372.c. 373.a
- pacem quousque haud diu duraturū, facit. 373.a
- Ludouicum Aurelianum occidit. 374.c
- pro Ioanne Bauaro, à Leonensibus Traiecti
obfesso, liberando, copias vndeque colli-
git. 377.4
- Leonenses ad internecionem cecidit, & in Gal-
liam reuertitur. ibid.
- ei bellum ab Autelianis indicitur. 378.b.c
- apud Veromandus aliquot oppida capit. ibid.c
- Armeniacus à Pontifice excommunicari pro-
curat. ibid.
- eosdem variis ciuitatibus expellit. ibid.
- ei aliquot oppida à Carolo Gallorum Rege,
qui Armeniacis fauebat, eripiuntur. 380.c
- pacem cum eodem facit. 381.a
- mittit Legatos, qui inaugurationi Ioannis IV.
fratris sui Antonij filij interessent. 384.d
- tutela Ioannis IV. Brabantis Ducis sibi com-
mitti postulat. 386.a
- ea denegata, Ioannis fratre Philippo abducto,
Comitatu S. Pauli sibi vendicat. ibid.
- à Delphino Francie interficitur. 390.a, b, c
- Ioannes Caietanus Pontifex electus, Gelafius ap-
pellatur. 307.b
- Ioannes à Calistis Arnoldum à Peda ad certamen
prouocat. 367.b
- Ioannes Campensis, vates Anabaptisticus. 393.a
- Ioannes Carondeletus sic Cancellarius Burgun-
dis. 416.d
- dignitate priuatur. 497.b
- Ioannes Cuthenius capite plectitur, & quare.
424.c
- Ioannes Cayus, Patricius Bruxellensis, in exi-
lium mittitur. 394.b
- Ioannes Chalonijs, Anrancia Princeps, deficit à
Mario filia Caroli Audacis ad Ludouicum Re-
gem Gallie. 450.a
- Ioannes Clutius, Prætor Bruxellensis, Magi-
stratu mouetur. 393.a
- Ioanni IV. Duci Bruxellas venienti, cum virga
Prætoria occurrit. ibid.b
- à Philippo Comite S. Pauli carceri includitur.
394.b
- capite plectitur. ibid.
- Ioannes à Cumprich, plebeius Louanienfis, à
Couterello Louanienfi Consul creatus. 337.c
- Ioannes Damascenus quando claruerit. 35.a
- pro Imaginum cultu tres insignes Orationes
edit. ibid.b
- Leone Isaurico agente, manus ipsi à Saraceno-
rum Principe abscinditur. ibid.c
- eidem ante imaginem Deiparæ oranti manus
abscissa restituitur. ibid.
- Ioannes à Dampetra cum exercitu in Hollandos
proficiscitur. 163.a
- infelicitur cum iisdem pugnans capitur. ibid.b
- libertati restituitur. 265.a
- Ioannes à Digeno Prætor Bruxellensium con-
struitur. 393.a. 394.b
- Ioannes Dufenscheuir vates Anabaptisticus.
395.c
- Beukelarium à Deo Regem esse constitutum
vaticinatur. ibid.
- Ioannes à Dyntra, chartulis quibusdam valnis æ-
dium affinis, Louanio bellum indicit. 316.b
- Ioannes Edelherus à Ioanne I. Scabinus Loua-
nienfis creatur. 276.b
- Ioannes Fischerus, Episcopus Rossensis, marty-
rio in Anglia afficitur. 598.b
- Ioannes Francie Rex in pugna Pictauica ab An-
glicis capitur. 334.b
- datum obfidibus ab Angio dimittitur. 336.b
- agente Innocentio Papa, cum eodem pacem
init. ibid.c
- moritur. 341.c
- Ioannes Fridericus, Elector Saxonie, ab Electo-
ribus Imperator designatus, onus renuit, &
Carolus Austriacum commendat. 345.c
- Carolus V. Imp. io Profectione Venerabilis Sa-
menti comitari recusat. 585.a
- Articulos, quos Cæsar Carolus conceperat,
subscribere recusans, domum abiit. 386.a
- electioni Ferdinandi, fratris Caroli V. in Re-
gem Romanum, contradicit. ibid.c
- copias suas contra Carolum V. producit. 639.a
- ab eodem proscriptur. 640.a, b
- eundem saltem Regem Hispanie vocat. 641.a
- eius ditiones à Mauricio Saxone occupantur &
vastantur. 642.a
- Albertum Brandenburgensem, pro Cæsare fa-
cientem, vastata eius ditione, capit. 645.a
- io pugna à Carolo Cæsare capitur. 646.c
- capitis reus ab eo pronuntiatur. 647.a
- tandem vita ipsi donatur. ibid.b
- Electoratu priuatur, eumque Mauricio con-
ferri aspiciit. 650.c
- continuo cum Cæsare deducitur. 651.a
- libertati restituitur. 665.a
- Cæsarem verò deserere recusat. ibid.
- domum proficiscitur. 667.b
- dignitatem Electoralem sinistra repetit. 671.b
- Ioannes à Frigidomonte Eques, capitur & car-
ceri includitur. 394.a
- Ioannes Frisia Orientalis Comes Transmoianis
à Philippo II. præficitur. 707.b
- Ioannes Ghelanus, vates Anabaptisticus. 345.a
- simulata penitencia Bruxellis Diploma re-
missionis impetrat. 597.b
- Amstelodami tumultum excitat. ibid.
- occiditur. ibid.
- Ioannes, Græcorum Imperatore Nicephoro sub-
lato, imperat. 149.b
- Ioannes à Gronselds, agente Geldro, trucidatur.
357.c
- Ioannes, Guidonis Flandrie Comitis filius, Ioan-
ni

INDEX R E R V M

ni Angiano in Leodienſem Episcopatum ſuc-
cedit. 28 j. b. 184. a
Falcoburgum fruſtra tentat. ibid.
Ioannes Gunderius Dramcliam & Brechtam in-
cendit. 366. c
Ioannes Hannemannus, factionis Coſtrelli ſo-
cius, perpetuo exilio multatur. 341. c
Ioannes Heereveldius à Nienlao Sueu ad ſingu-
lare certamen provocatur. 371. c
Ioannes ab Herent à Ioanne I. Scabinus Lou-
nenſis creatur. 276. b
Ioannes Huius fundè Lutzenburgum Gallo ir-
adit. 631. a
Ioannes Hus igni adiudicatur. 382. e
eius hiſtoria relata. 383. a. b
Ioannes Ieroſolymorum Rex vndeque ſibi
auxilia contra Orientales conſequitur. 246. b
ſua ſuam Inſe Frederico Imp. deſpondit. ibid.
Berengarium Caſtellæ Regis ſororem ducit
uxorem. ibid.
Ioannes Ingicus capite preſicitur, & quare 424. c
Ioannes Iſlebius iubenſe Caſare conſecibus libel-
lum ſcribit. 610. b
Ioannes Lanoius à Brugenſibus capitur. 471. c
Ioannes Lancſtrius, Eduardi Angliæ Regis ſi-
lius, Atrebatem & Giſnenſem vaſtat. 343. c
Ioannes Leodienſis Episcopus Geldrum Schoon-
voortiam obſideatorem pollicetur. 365. e
Jacobus Guillelmi Hollandiæ Comitis filius tu-
relam ſibi arrogat. 187. b
Ioannes à Ligne, à Philippo II. Friſiæ & Tranſi-
ſilaniæ præſicitur. 707. b
Ioannes S. Ludouici Galliæ Regis filius cum pa-
tre ad expeditionem ſacram proficiſcitur. 278. b
ibidem peſte exſtinguitur. ibid.
Ioannes II. Luſitanæ Rex à peritiſſimis Mathe-
maticis Alſtrebium etiam exploſandæ loco-
rum diſtantiæ æſtimator. 458. b. c
Ioannes Lyranus doctrinæ & ſanctitatis clarus
quando floruerit. 257. b
Ioannes Marius inſigni ſtratagemate Atrebatum
Romanorum Regi Maximiliano vendicat.
488. c. & ſeq.
Ioannes Mandeuilius qualis fuerit, quando & ubi
nberit. 343. a
Ioannes Matthei, pictor Harlemenſis, Vates Ana-
baptiſticus. 595. a
in caſtra Antiſiis Monafterienſem urbem
obſidentis erumpit. ibid. b
interſicitur. ibid.
Ioannes Medicus ad Pontificatus euehitur. 529. b
Ioannes Mommarantius Inſulis, Duaco & Ore-
chinio à Philippo II. præſicitur. 707. b
Ioannes Naeltvijkus, Hauſkiorum fautor,
Gertrudebergam occupat. 480. b
capitur. ibid.
fruſtra item Goeræam tentat. 482. a
Ioannes Nortmannæ Dux Hannoniæ depu-
latur. 320. c
Thynum obſidet. ibid.
Ioannes à Noua pliea ſic Prætor Louanenſium.
373. a

Ioannes Palatinus Comes in pugna iuxta Tor-
nacum inier Othonem Imp. & Francum com-
miſſa capitur. 245. a
Ioannes Planipies, Patricius Louanenſis, à furen-
te plebe ſeneſtus eccleſiæ, inſectis haſtis lacerat-
ur. 311. b
Ioannes Philippi Burgundi Audacis dicti filius
natiuitas. 344. b
Margaretam Alberti Hollandiæ Comitis filium
ducit uxorem. 356. a. 157. a
Ioannes Philippi Valeſij Regis Francorum filius
parri ſuccedens coronatur. 326. b
Ordinof Stellæ quando & ubi inſtituerit. ibid. c
Ioannes Pinoccius eſt Philippo Comite S. Pauli
Ieroſolymam ire inſtituit. 403. a
Ioannes Placentinus à Creſcencio tyranno con-
tra Gregorium V. in Sedeſt Apoftolicam in-
truſus. 158. b. c
Ioannes Roſſelarius à Senefcallo Brabantiæ Ma-
giſtrato amouetur. 391. b
ſectus cum aliis contra Ducem Ioannem IV.
ſancit. ibid.
Hallam Hannoniæ contra Cloceſtrium deſen-
ſus mittitur. 397. a
ſectam ſibi maculam contrahit. 398. b
Ioannes marten Schachne, Patricius Bruxellenſis,
in exilium mittitur. 392. b
Ioannes ſclauvart Scultetus Antuerpienſis.
270. c
Ioannes Seccardus, Patricius Bruxellenſis, capi-
tur, & carceri includitur. 394. a
Ioannes Spanheimenſis Comes ad expeditionem
ſacram ſe accingit. 245. b
Ioannes Tureullus. vide Villabonius.
Ioannes Veneris Patriarcha reuocatori Priuile-
gij Henrico IV. de Inueſtituris conceſſi ſub-
ſcribit. 206. c
Ioannes de Vlyet Ioannem Bauarum veneno è
vitis tollit. 306. c
Hagæ Comitum capite huius. ibid.
Ioannes van VVaes, Brugis Paſtor S. VValb-
urgi, populum in obediencia VVani contra Cle-
mentem Antipapam continet. 361. b
Ioannes VVicleſus. vide VVicleſus.
Ioannes de VVilde Poëra & Orator inſignis, ſe-
ditionem Gandenſium Clementi Antipapæ
adhærere reuocatum ſedat. 246. b
Ioannes à VVinhemo, Boutreſhemius, ſectus
cum aliis contra Ducem Ioannem IV. ſancit.
391. c
Ioannes VVikerckanus à Iacoba Hollanda pro-
pe pagum Alſen caditur. 401. c
Ioſe Ioannis Ieroſolymorum Regis Filia Frede-
rico Imperatori nubit. 246. b
Ioſentis, Siciliæ Regis filia, Philippo Brabantia
Duci deſpondetur. 406. a
Ionas Fontanellenſis quando floruerit. 24. c
Ioſeph ſepultus eſt Grimoaldus, ſecundus Bra-
bantia Princeps. 12. c
Ioſpe à Chriſtiani occupatus. 238. a. 147. c
Ioſephus, Medicus Ioannis II. Luſitanæ Regis,
Mathemanticus inſignis, Aſtrolabium, eo in-
uenit.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

dente, explorandis locorum distantis accom-
modat. 458.b.c
Iprentes obediunt: Urbani renuntiare compelluntur, & Clementi Antipapæ adhærere. 363.b
io solemnî ballistariorum ludo Tornaci quod præmium reportarunt. 364.b
Irmingardus, vxor Bartoldi Domicelli de Grimbergen, V Verdam ad Canonizationem S. Suitberti proficiscitur. 53.c
Illum suum Gocellinum in Rhenum prolapsum S. Suitbertus vocat, si eum viuum reapiat. 54.a
iam redinunt cum cæcis prædis dicto S. Suitberto offert. ibid.c
Irmingardus Imperatricis vxor Ludouici Pij moritur. 64.a
Irmisful idolum Saxonum à Carolo Magno destructum. 46.b
Iscas Antonis Persarum Regis ad Carolum Magnum Imp. cum muneribus Legatus. 52.c
Isabella Borbonia nubit Carolo Audaci. 423.a, b
moritur. 427.a
Isabella Caroli Francorum Regis filia Richardo Angliæ Regi desponderit. 364.c
Isabella Henrici Lutemburgensis filia Guidoni Margarete Plâtriq. Comitis filio nubit. 274.c
Isabella Lutetiana Carolo V. Imp. nubit. 564.c
Isabella vxor Philippi Boni Brabantis Ducis ad Haucios & Cabellauos conciliandos in Hollandiam abijt. 419.c
Isabella Philippi Pulchri Francorum Regis filia Eduardo Angliæ Regis filio nubit. 299.b
eius scelera tandem iuste punita. 310.c
Iscas pagus ab Engelberto à Marka Equite vastatur. 361.c
Itali à Carolo V. Imp. propter abductionem Regis Galie in Hispaniam alienantur. 563.a
contra eundem conspirant. ibid.b
in Hungaria in seditionem vertuntur. 590.c
Italia à Carolo Magno subacta. 48.a, b
à Saracenis vastata. 74.c
invenit à Hungaris. 121.a
Itta coniux Pipini de Landis Niellis quiescit. 7.a
ex qua stirps fuit, quod viro liberos genuerit. ibid.b
quo anno obijt. 13.a
marito defuncto à S. Amando velatur, domumque suam in Sanctimonialium Monasterium commutat. ibid.b
Iubileum sacrum à Clemente VI. ad annum quinquagesimum reducit. 326.b
Iudocil Rex Briconum gratiam Dagoberti sibi redimit. 6.b
Indar olim plurimi fuerunt in Brabantia. 271.c
à furore plebis, interuentu Ioannis II. Ducis Brabantis, liberatur. 300.a
in Francia omnes vno die capti. 308.b
quod fontes & ærem veneno infecerunt, in diversis mundi partibus variis suppliciis affecti. 325.c
venerabile Corpus Christi pugionibus confodientes, viui flammis traduntur. 343.c

Iudas quidam Emesenus Colosum Rbodum à Mahuvia Saracenorum Principe emit, nongentiq. camelis æs eius auclit. 14.b
Iudicium Vniuersale iam tum futurum afferent, ab Abbate Floriacensi Abbate confutatur. 162.a, b
Iudith filia Caroli Calui à Baldino patris sui vasso rapitur. 85.c
Iudith filia Huelphi Comitissæ Ludouico Pio Imperatori nubit. 64.a
à Pipino adulteri infimulata, in Monasterium detruditur. 66.a
in Longobardiam ablegatur. ibid.c
à coniuge reuocatur. ibid.
Iudocus Lalanus ad Vitraicellum vulneratur. 462.c
ex vulnere obijt. 463.a
ibid.
Iugurthus Princeps Hunnorum, à suis interemptus. 51.c
Italia à Brabantis incendio vastata. 366.b
Iulius Dux oppidum Dufsum Eogelberto Nassauio vendit. 497.b
Iuliacense bellum inter Guilieum Marchionem & VVencellum Brabantis Ducem vnde ortum. 344.b
Iulius II. Pontifex fœdus cum Cæsare Maximiliano, Ludouico Gallis, & Ferdinando Hispaniarum Rege, contra Venetos sancit. 521.b
quo prætextu. ibid.c
eo fœdere relicto Venetis se adiungit. 524.c
Cæsarem quoque ab eo fœdere abducere nititur. 525.b
Francorum Regi Ludouico XII. aqua & igni interdicat. ibid.c
à Cæsare Maximiliano & Ludouico Gallo Pisas ad Concilium ab iis conuocatum citatur. 525.c
auxilia ex Hispania accipit. ibid.
nouum fœdus cum Venetis & Ferdinando Hisp. Rege contra Francum init. 526.b
Ferrariæ Ducem oppugnat. ibid.c
Fraucum excommunicat. ibid.
à Franco vincitur. ibid.
cum eo pacem facit, & ab excommunicatione cum absoluit. 527.a
moritur. 529.b
Iulius II. in Pontificem eligitur. 656.c
moritur. 678.c
Iulius Pflugius iubente Cæsare conscribit libellum Iuræ. 650.b
Iosium à Rege Gallis capitur. 456.c
Iustinianus II. Imperator pacem cum Saracenis initam cur reuocavit. 274.c
omnibus inuisis Imperio priuatur. ibid.
præcis naribus in exilium relegatur. ibid.b
Iuxta, sive Gutta, Rudolphi Austraci filia, VVencellao Boëmæ Regi nubit. 281.c

K.

Kemerlandij seditionem mouent. 484.c
vide Hollandi Aquilonares.
Kielavicus iuxta Antuerpiam à quodam Dao-
aardo

INDEX RERV

- cardo Carthusianorum Carnobio ornatur. 328.a
- Kipdorpensis vicus quando Antuerpiensis pomcerio inclusus. 302.a
- L**
- Alanus à Brugenſibus ſediſioſis capitur, & carceri includitur. 473.c
- S. Lambertus Traiectenſis ſeu Tungrenſis Episcopatus priuatus, in Carnobio Stabulaus Monaſticen proficitur. 18.b
- à Pipino Herſtallo Sedi reſtituitur. 22.a
- cuius adulterium liberè reprehendens, à pelliſis fratre in Legia villa crudeliter necatur. 23.b. & ſeqq.
- corpus eius Traiectum auerſitur. 24.a
- eiusdem corpus miraculis illuſtre Leodium reſertur. 25.a
- miraculis claret. 27.b
- S. Lamberti victoria ad Bulloniom caſtrum obtenta. 217.a
- Lambertus, qui & Lantbertus, filius Raginerij Longipollis, Gerbergam Caroli Ducis filiam ducit uxorem. 150.b
- doce uxoris Brabantiz XIX. Princeps. 164.a, b
- ſilium proprio iure Louanienſem Comitem eſſe aſſerentes reſutantur. ibid. c
- Lotharingiz inhiat. 166.b
- à Godefrido Imperatoris Legato Louanij ſuſtra obſidetur. ibid.
- eidem à Balderico Leodiienſi Episcopo bellum iſertur. ibid. c, & 168.b
- Raginerio ex fratre nepoti ſupplicias ferens in prelio cadit, phylaſterio Sanctorum reliquiis à ſe circumferri ſolito prius caſu excuſſo. 166.c. 169.c
- obitus eius tempus, & locus ſepulturæ. 170.a
- Lambertus Baldricus, aliis Lambertus II. feſter Henrici I. XXI. Brabantiz Princeps. 175.a
- decimas agri Louanienſis Canonici D. Perri adſignat. ibid. b
- S. Gudilæ corpus in ſancti Michælis templum tranſfert, ibidemq. Canonicos inſtituit. 175.b. 178.a
- Balduino Flando aduerſus Imperatorem ſupenas ferens perimitur. 175.c. 179.c. 180.b
- rebellionem moliens, ab Imperatore ad dedicationem compellitur. 179.b
- cui ſe Balduino Flandro iunxit. ibid.
- vbi ſepulcus ſit. 180.b
- Lambertus Doſel Embricenfis, Gocellinum filij Domicelli de Grimbergen in Rheno ſubmerſum inuenit. 54.b
- Lambertus & Raginerius filij Raginerij Comitiss Montienſis, patre relegato, ad Lotharium Francoorum Regem conſugiuot. 145.a
- armis ſua reperunt. 149.c. 150.b
- Lambertus Spoletinus Comes Romam inuadens, Joannem VIII. Pontificem cuſtodiz mandat. 96.a, b
- Optimates Romanorum Carolomanno fidelitatem iurare cogit. ibid. b
- Lamoralius Egmondus ad Fanum D. Quintia fortiter & feliciter contra Francos dimicat. 693.a
- à Philippo II. Hiſpan. Rege contra Francos mititur. 698.a, b
- eodem mirè inſequitur. ibid. c
- dubio cum tjs Marte dimicat, & tandem vincit. ibid. & 699.a
- à Philippo II. Flandriz & Artesiz praeficitur. 707.b
- Lancea ſacta à tempore Apoſtolorum quando primum inuenta. 200.c
- ea praſata, Chriſtiani de Paganis victoriam referunt. ibid.
- Landæ, Brabantiz oppidulum, vbi ſtrum. 1.b
- à Leodiienſibus & Namurenſibus vaſtatum. 314.a
- à Leodiienſibus exuſtum. 349.a
- Land-Knem dictæ Sanctioes à Joſone I. Brabantiz Duce io delinquentes editæ. 287.c
- Landolfeldorp villa à Normenis occupata. 119.a
- Landuious poſt B. Brunonem priuſus Carthufiſe Prior. 198.a
- Lanz plurimos ſaccos Eduardus Angliz Rex in Flandriam mitit. 321.c
- Lanz Louanienſium, Bruzellenſium, & Diſtenſium, in Zelandia cur detentus. 368.b
- Lanfrancus Scriptor quado Boruerit. 181.b
- vnde in ſuſpicioem Sacramentariæ hæreſis venerit. ibid. c
- eamdem doctiſſimè conſutur. 187.c
- Laodicea io expeditione ſacta à Chriſtianiſ capta. 200.c
- Lateranenſe Concilium reuocat Privilegium Henrico IV. ſuper Episcoporum & Abbatum ſui regni inueſtutur à Paſchali Papa conſeſum. 206.b, c
- Laudunom ſpe totius Regni paterni potiundi occupat Griſo filius Caroli Martelli. 36.c
- S. Laurentij crucula pari in Galliam deſertur. 149.b
- Laurentius primus Abbas Monaſterij Villarienſis. 223.a
- Lecho Boſmanorum Rex à Carolo Caroli Magni filio interceptus. 55.a
- Leſtuli S. Gertrudis pari à Begga ad Monaſterium Andanenſe tranſſita, miraculis claret. 18.c
- Leſi Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre Ludouico Germanico pariter obigerit. 88.c
- Ledo Brabantiz locus, nunc Liradictus. 42.b
- Legati Sedis Apoſtolicæ in Concilio Metenſi à Lothario Rege pecunia corrupti. 84.a
- Legatorum Gandenſium Duci procumbere detrectantium ſuperbia perſtringitur. 357.a
- Legia villa, in qua S. Lambertus obtruncatur. 14.a
- Leodium. 444.b
- Legio ciuitas Hiſpaniz à Saracenis capitur & euertitur. 34.b
- Legioncoſe & Caſtellæ Regna quando & quomodo iuncta. 174.c
- Leida à Flandris occupata. 296.c
- ob Hauē.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

ob Haukios receptos à Maximiliano multatur. 456.e
à Casenbroitijs oppugnatur. 485.b
ab Anapipstra tentatur. 597.a
Lembeca Brabantia villa ubi sita. 79.a
ab Angia Comite Balduino Hannoni oppugnata, causa belli inter Godefridum III. Louaniensem & dictum Balduinum exorti. 139.c
flammis absumpta. 130.c
à Leodensibus & Namurcensibus incensa. 334.b
Lenica à Brabantis diruitur. 367.a
Lenfium à Balduino Flandriae Francie Regi concessum. 238.c
Francis eripitur. 479.a
Leo III. Pontifex à Romanis fœdè habitus fugit ad Carolum Magnum. 51.c. 51.a
eundem Imperatorem coronat. 51.b
rursum ad Carolum venit. 53.b
S. Suibertum Catalogo Sanctorum adscribitur. 61.c
Leo Papa IV. Saracenorum incurfionem metuens, urbem munis, plurimorumque Sanctorum corpora in eandem inuehit. 76.b
partem urbis Romæ, in qua Basilica S. Petri, muris à se circumdata, Deo consecrat. 77.c
Leo X. ad Pontificatum assumitur. 529.b
Cæfari auxiliares equites mittit. 514.a, b
Leo Abbas S. Bonificij, Ioannis XV. ad Hugonem Capetum Legatus. 158.a
Leo Hæticus, impotente quodam Iudæo agente, in cultores Imaginum fœuit. 55.b
Ioanni Damasceno Imaginum propugnatori emeticis literis dextram abscindi curat. 512.d
Leo Spatharius, Herenæ Imperatricis ad Carolum Magnum Imp. de pace confirmanda Legatus. 512.d
S. Leodegarius Augustodunensis Episcopus cur ad tempus Luxouium Monasterium perierit. 16.c
ab Ebrioino captus, martyrio afficitur. 18.a
Leodienfes à Brabantis variè afflicti. 241.b
secundò ab iisdem infestantur. 241.b
eruentum inter illos & Brabantos prælium. 241.b, c
in Episcopum suum Ordinibus sacris initiari nolentem insurgentes, ab eodem domantur. 161.b. 164.a, b
agente Episcopo, excommunicationis & interdicti in eos prolata sententia. 164.a
molitore quodam ductore Nobilium domos demolientes, à Ioanne III. Brabantie Duce ad Arcantellam insigni elade affecti. 314.c.
121.a
Flandrorum auxiliares Brabantiam populantur. 334.a
cur Gronsfeldam obfederint. 348.b
Landinum ac Hannutium exiunt. 349.a
cum Brabantis fœdus contra Geldros faciunt. 366.c
eum iisdem Ruremondam obsident. 367.a

etiam cum Geldro conspirant, & suos milites deducunt. 367.a
Brabantiam infestant. 369.a
Episcopum suum Ioannem Bauarum urbe pellunt. 376.a
alium sibi eligunt. 376.a
eundem inauguraturi, maximè frequentè Tristitiam confluunt. 376.a
Bauarum Traiecti obsident. 376.a
à Ioanne Burgundo ad internecionem caduntur. 377.a, b
Academie Louanienfis priuilegijs obnituntur. 403.c
excommunicantur. 406.e
Comitatum Namurci vastant. 406.e
aliquot in eo oppida occupant. 406.e
hortari Ludouic Gallie Regis Philippo Bonobellum indicunt. 416.b
ab eo pacem petunt. 416.b
iterum in eum arma gerunt. 417.a, b
Dionantiensium exemplo edocti, supplices denovo pacem petunt & impetrant. 418.a
contra Carolum Audacem arma parant. 418.b
dones eius vastant. 418.b
S. Trudonis oppidum à Carolo Audace obsessum, frustra liberare tentant. 431.a
creuente ibi prælio caduntur. 431.a
Leodum Carolo dedunt, & pacem cum eo faciunt. 431.a
à Ludouico Gallorum Rege persuasi, pacem cum Carolo factam violant. 431.a
pacem petunt, nec impetrant. 431.b
à Ludouico etiam edocti, Carolo insidias struunt. 431.c
inuaduntur, & urbs eorum à Carolo capitur. 434.a
atrocissimè puniuntur. 434.a, b
ob eadè Episcopi sui, à Maximiliano Philippi Austraci tutoris, bello impetuntur. 460.a, b, c
ab eo vincuntur. 462.a
pacem petunt, & quibusdam conditionibus impetrant. 462.a
Leodienfis belli contra Godefridum Barbarum causa. 462.a
Leodienfis dictio à Chimaensibus inuaditur. 462.a
Leodienfis Episcopus à quo tempore dictus fit Dux Bullonienfis. 462.a
de Leodienfi Episcopatu contentio. 462.a. 468.a
Leodum corpore S. Lambertii miraculis claro, necnon sede Episcopali à S. Huberto ornatur. 468.a
à Carolo Martello S. Huberto & successoribus eius traditum creditur. 468.a
à Nortmannis vastatum. 468.a
à Brabantis occupatum, variè diripitur & vastatur. 468.a
quo pacto ab incendio præseruatum fuerit. 468.a
secundò ab iisdem inuaditur. 468.a
Leones, vna è septem Paricorum Bruxellensium Familis, ex quibus Scabini eligendi. 468.a
FF 4 Leo.

INDEX R E R V M

- Leonina dicta pars urbis Romæ à quo muris se-
pta. 77.c
Leonis Castellani Bruxellensis reconcilia-
ti Louanienſium cum Aleide Ducis inter-
fuit. 271.c
Leonora, filia Philippi Austriaci, nascitur. 498.b
Mariam Austriacam Cameraci inuſit. 611.c
moriſur. 689.b. 700.c
ei Henricus Rex Franciæ exequias celebrat.
689.b
Leonius ſeditionem in Iuſtinianum II. Imp. mo-
uens, à populo Imperator acclamatur. 27.b
Leprosarium in Banco iuxta Louanium quando
et à quo extructum. 245.b
Lepia in Numidia à Draguto Turca dolo capi-
tur. 619.c
à Caroli V. Imp. claſſe vi recuperatur. 660.b
dolo interit à Draguto recipitur. 662.b
Leſdaignum per Belgas Franciæ eripitur. 454.b
id Franci recipiunt. ibid.
Leudſius filius Erchonoaldi Maior domus
Theodorici Regis Franciæ conſtituitur. 18.a
ab Ebroino interficitur. ibid.
Leuescum à Ludouico Flandriæ Comite caprum.
331.c
Leuia à Leodiensibus expugnata. 242.c
ab exſulibus Louaniensibus Brabantinis &
Leodiensibus occupata. 315.a
iſſidem poſt triduū eripitur. ibid.b
Luthericus Senonenſis Archiepiſcopus de Chri-
ſto miniſ benenſis ſentens, à Roberto Franco-
rum Rege redarguitur. 163.c
Leuwardij Albertum Saxonem recipere detre-
ctant. 499.a
tandem, à Scaburgio coacti, eū recipiunt. ibid.
in ipſorum vrbe inauguratur. 500.c
Liberus filius Adonis à S. Rumoldo baptizatur.
39.c
ſubmerſus ab eodem ad vitam reuocatur. ibid.
Libornum, portus Florentinorum, obſiderus à
Pontifice & Federatis, ſed fruſtra. 496.a
Ligeris Galliæ fluuius. 31.b
Lignum S. Crucis Syrois Perſa Heradio reſti-
tuit. 8.c
Lileſium à Comite Romontij incenditur. 415.c
Lilla Mariæ Brabantæ Geldro nuptæ doti aſſi-
gnata. 315.b
Liſſoum pagus à vi fluminis vendicatur. 311.b
Margaretæ vxoris Ludouici Flandriæ Comitis
dotaſſignatum. 331.a
Limala arx à Ioanne I. Brabantæ Duce euerſa.
284.c
Limburgenſis Ducatus Godefrido Barbato ab
Henrico Henrici III. Imp. filio conſectur.
304.c
Limburgenſis ditiſſimi belli origo. 284.b
Limburgum à Ioanne I. Brabantæ Duce ex-
pugnatum. 285.c
Limina SS. Apoſtolorum deuotionis ergo adire
antiquis etiam in viſu fuiſſe, exemplo declara-
tur. 27.c
Lindauienſis Zvingliani Carolo V. Imp. Con-
feſſionem exhibent. 586.c
Linſari Alſatiæ iſtera infeſtantes à VVencelſao
Caroli Imp. fratre oppreſſi. 341.b
Lintreſe Monafterium Virginum Ordinis Cif-
terciens ſi à quo et quando fundatum. 216.c
Lippa Saxoniæ fluuius. 49.c
Lippellum à Flandris exultum. 314.c
Litaniæ à Carolo Magno in Hungaros expedi-
tionem mouente indiçta. 50.c
Litra à Geldro incenditur. 366.c
Liuianus, Venetorum Dux. vñ Veneti.
Luones à Carolo Caroli Magni filio vaſtatur.
55.c
Longobardi à Carolo Magno ſubacti. 48.a.b
Longobardia ab Hungaris vaſtata. 121.a
Longolani Franciæ ſiua. 4.c
Loo nemus haud procul à Louanio ſitū, ab Hea-
rico Brabantæ Duce Louaniensium viſu con-
ceditur. 247.c
Lotſheim locus ſepulchræ Ludouici Germanici.
93.a
Loſdunenſe Virginum Cifterciensium Monaſte-
rium à Mathilde extructum. 214.a
Loſſenſis Comitatus ab Henrico Brabantæ Duce
vaſtatur. 241.b
item à Ioanne III. Brabantæ Duce. 316.a
Lotharinga deſerto Zuendebaldo Carolum Simp-
licem ad ſe vocant. 110.a
à Brunone deſciſcent. 145.b
Lotharinga poſt mortem Lotharij Regis à Ca-
rolo Caluo occupatur. 87.c. 88.a
Lotharingæ Ducatus à quo et quare Carolo fra-
tri Lotharij III. Regis datus. 150.b
fruſtra à Gallis repetitur. 151.b
Godefrido Gibboſo trucidato, Conrado Hen-
rici III. Imperatoris filio conſectur. 193.a
Lotharius, ſive Clotarius, quomodo ad Monar-
chiam Franciæ Regni peruenerit. 26
vñ Clotarius.
Lotharius Bonnenſis Prepoſitus ab Henrico
Imp. contra Albertum Godefridi III. filium in
Leodiensium Episcopatum intruditur. 235.a
à Ceſtino Papa deponitur. 216.a
Lotharius Clodouan filius, patri in Franciæ Re-
gno ſuccedit. 16.a
qualiter et quamdiu regnauerit. ibid.a, b
quo anno obierit. ibid.b
Lotharius Diaconus Cardinalis Papa electus, In-
nocentius III. appellatur. 218.b
Lotharius filius Ludouici Pij in Conuentu
Aqueſii Imperator coronatur. 62.b
vxorem duci. 64.b
à patre in Italiam mittitur. ibid.c
in patrem inſurgit. 66.a
Imperium ſibi ſoli vendicare ſtuduſ, fratres in
ſe concitat. 67.a
IX. Brabantæ Princeps. 71.a
Monarchum ambiens, inſeſſeſiter cum fratre-
bus conſtitit. ibid.b
ab iſſidem fugatur. ibid.c
tandem cum fratribus Regnum parit. 72.a
Ludouicum filium ſuum Romam mittit, vt
nomen

IN ANNALIVM BRAE. TOM. I. ET II.

nomen Imperatoris sortitur. *ibid.e*
 Solcratun Ducem Arelatensem alioſque Co-
 mites rebellare molientes in deditionem acci-
 pit. *74.b*
 Ludouicum fratrem vt ſibi, poſtbatia Caroli
 amicis, ſocietur, fruſtrā tentat. *75.e*
 Roric Nortmanno Doreſtadum concedit.
77.a
 Imperio inter filios diuiſo, Monaſticen in Pru-
 mienſi Monaſterio proſtitur. *79.a*
 Lotharius Lotharij Imp. filius Lotharingie Re-
 gno à patre praeritur. *79.a*
 X. Brabantie Princeps. *80.b*
 Thietbergam ſuae Theutbergam vxorem du-
 cit. *ibid.b*
 eandem repudiare & Vvaldradam in vxorem
 ducere conatur. *81.b*
 Engeltrudem Matfridi Comitis filiam & Bal-
 duinum ob ſcelera excommunicatos in Re-
 gno ſuo ſolet. *ibid.e*
 Synodo obedire ſe velle ſimulat. *84.a*
 corruptus Apoſtolice Sedis Legatis, adultere
 adhaeret. *ibid.*
 VValdrade excommunicationem reſciſcens,
 Aduentij literis Nicolaum Papam placare ni-
 titur. *85.e*
 iterum VValdradam cum conſenſu Ponnfi-
 cis ſibi matrimonio iungere fruſtrā tentat.
86.a
 Pontifici quoad pellicem mentitur. *ibid.b*
 ſub conſellatione ad ſacram Communionem
 ab Adriano Papa inuitatur. *ibid.e*
 ad illam impura mente accedens, Romā diſce-
 dens aegrotat, & Placentiae moritur. *87.a*
 eius ſepultura. *ibid.*
 Lotharius III. Rex filius Ludouici Tranſmarini
 XVI. Brabantie Princeps, patri in Regnum
 ſuccedit. *142.a,b*
 Arnulfo Flandrie Comite decedente, eius ter-
 ram ingreditur. *147.e*
 Emmam filiam Regis quondam Italici vxor-
 tem ducit. *ibid.*
 contra voluntatem Principum Lotharingiam
 Othoni Imp. cedit. *151.a*
 Lotharingiam iterum inuadere tentat. *154.a*
 Viridunum cuiuſque Comitem Godefridum ca-
 pit, ſed mox reſtituit. *ibid.*
 moribundus filiam & Regnum ſuum Hugoni
 Capeto committit. *ibid.*
 locus obitus eius & ſepultura. *ibid.b*
 Lotharius poſt mortem Henrici IV. Imperator
 eſſigitur. *210.b*
 Pontificem Innocentium Leodij honorifice
 excipit. *212.a*
 ab eodem ibidem Rex coronatur. *ibid.*
 Innocentium Papam Romam deducit, ibi-
 demque ab eodem Imperator benedicetur.
ibid.b
 quando obierit. *ibid.e*
 Louaniienſes plurimi in praelio cum Leodiienſibus
 commiſſo caeduntur. *342.e*
 Louaniienſes ſc Alendi Henrici VI. viduae, Ioan-

nem ſecundogenitum Ducatu praeficere co-
 nant, opponunt. *268.e*
 iſdem vrbis portas pracludunt. *ibid.*
 ex agro Mechlinienſi prada agunt. *ibid.*
 tandem bello inferiores Mechlinienſibus re-
 conciliantur. *ibid. & 273.b,e*
 eorum priuilegia Ioannes I. Dux rata habet.
276.b
 textores plurimos ſeditionis conuiſtos vrbe
 pellunt. *ibid.c*
 veltigalia ſuo arbitrio imponere, augere, &
 miſuere ipſi à Ioanne I. conceſſum. *279.a*
 cum Antuerpienſibus de Lyranis in obſidione
 Mechlinienſi contendunt. *285.c*
 ex priuilegio ipſi à Ioanne II. Brabantie Du-
 ce conceſſo, extra urbem ſuam nec iudicandi,
 nec vinculis adſtringendi. *286.a*
 eorum Senatus permittitur omnem Reip. mo-
 tum per ſe coercere. *299.b*
 Bruxellenſes munio ſibi fodere deuincunt.
304.a
 quae Priuilegia à Ioanne III. Brabantie Duce
 obtinuerint. *310.a*
 iſi à Ioanne III. Brabantie Duce piſcatio in
 Dylia, & ad Orientalem Dyliz partem ven-
 tu conceditur. *316.b*
 etiam inconſulto Duce urbem ſuam munice
 poſſunt. *320.b*
 Ludouico Flandrie Comiti ſingulis annis ſex
 ſeptimanis, ex pacto pacis inter Braban-
 tura & Flandrum ſancita, militare tenebantur.
335.a
 quando mortis vrbis exteriora fodere incepe-
 rint. *335.e*
 eorum priuilegium : Qui Scabinus fuit, Prae-
 tor non fit. *348.a*
 VVenceslao Duce cum fratre Imperatore in
 Franciam proſecto, iterum tumultuantur, af-
 ſumptis albis capitiſ. *348.c*
 inter Patricios & plebeios cadibus agi coe-
 ptum. *349.a*
 plebs, ſi vniquam antea, caſo Valtero à Leyda
 Exconſule plebeio, in Patricios furit. *350.e.*
351.a
 varia iterum inter Patricios & plebeios laro-
 cinia & vaſtationes. *351.e, 353.e*
 plebei pagum Lyndam, Patricij vice verſa pre-
 dia in Epſa exurunt. *354.a*
 ad obſidionem tolerantiam ſe parant. *ibid.e*
 tandem interceſſore Epſcopo Leodiienſi pa-
 cem cum Duce ineunt. *ibid.*
 ducentos florenos in ſingula caſulum capita
 conſtituunt. *362.a*
 eorum lanx in Zelandia detinentur, & quare.
368.b
 Antonio Burgundo, in Traieſenſes bellum
 mouenti, auxilia derogant. *376.a,b, 379.a*
 Bruxellenſibus & Mechlinienſibus reconcili-
 antur. *419.a*
 Louaniienſe Gymnaſium erigitur. *402.a*
 Louaniienſes tumultus orti inter Patricios & ple-
 beam ex re quaſi nihili. *316.e*
 ad bre-

INDEX RERVM

- ad breue tempus sedari. 318 b
- Louanienſis ciuiſ conciuſ iniuriis affecto ſuppet-
tias non ferens quomodo puniendus. 247. c
- Louanienſis Comitatus quouſq; ſe extendat. 164. b
quando, quare, & à quo à cetera Brabantia
auulſus. 168. a
- Louanienſis Maioris Maximiliano, bellum Leo-
dienſibus inferenti, occiſingentis, haſtatis pedi-
tes addiit. 460. a
- Louanienſis Republica tota ſerè ad Patricios
transferitur. 346 b
- Louanienſis Senatus partim ex Patriciis partim
ex plebe eligendus. 339. a, b
- Louanienſis Supplicationis quotidia prima Do-
minica Septembris celebrari ſoliti origo. 115. a
- Louaiolum Odancæ patris S. Hermelandi vi-
cinum. 8. a
- Louaniam quando muris circumdari coepit. 225. b
- incendior ſerè abuſumprum. 228. c
- vna eſt ex quatuor primarijs Brabantie ciuita-
tibus. 301. c
- dura fame & peſte laborat. 305. a
- Hallæ ſeu Phalæ, nunc Auditorium publicum,
ibi quando exſtrui coepit. 309. c
- à Ludouico Flandrie Comite capteum. 331. c
332. b
- plebe contra Patricios tumultuante anno in-
tegro ſine Scabinis fuit. 339. b
- à Roſſemio ad dedicationem ſollicitatur. 624. b
- per ſtudioſos à dedicatione muro & egregio ſtra-
tagemate liberatur. ibid. c
- in Louen oppido ſe muniunt Nortmanni. 107. c.
112. b
- Incenſenſes, Heluetij Catholici, contra Bernen-
ſes & Tigurinos, hæreticos Heluetios, arma
ſumunt. 587. c. vide Heluetij Catholici.
- S. Lucij Papæ corpus à Paſchali Papa inuentum,
& in Vrbem tranſlatum. 70. b
- S. Ludgerus Seripſor quando floruerit. 13. b, c
- Ludouicus Arnulphi Imp. filius à Lotharingus
Zuendebaldum deſerentibus euocatur. 110. c
125. a, b
- Ludouicus Aurelianus à Rege Bohemiæ Lutten-
burchenſis ditionis adminiſtrationem impe-
trat. 369. b
- foedus cum Guilhelmo Geldro facit. ibid.
- à Carolo Rege Vicarius Regni conſtituitur.
371. a
- tributum nouum, etiam Eccleſiaſticis, impo-
nit, vnde aliquæ turbæ. ibid.
- à procuratore Regni Gallie remouetur. ibid. b
- in eum Ioannes Dux Burgundiæ arma mouet.
372. c
- ab eodem occiditur. 374. c
- Ludouicus Baioriæ Dux vxorem ſuam adulte-
rij ſalſo inſimulatam necari iubet. 256. c
- in ſacri huius expiationem, Furfenſeldiam
Monafterium erigit. ibid.
- Guilhelm Imperatoris coronationi intereſt.
258. c
- Ludouicus Caroli Calui filius patris in Imp. ſue-
ceſſor. 95. a
- XII. Brabantie Princeps. ibid.
- vnde dictus Baldus. ibid.
- qualis fuerit. ibid.
- duabus vxoribus implicatus ab Episcopis ante
conſecrationem ad meliorem mentem reuo-
catur. ibid. b
- de Hugone Lotharij notho Regnum ſuum in-
feſtante conuenit. ibid. c
- in Synodo Trecentiſ à Ioanne Papa Romano-
rum Imperator coronatur. 98. c
- inter ipſum & Ludouicum Ludouici Germa-
nici filium pax firmatur. 99. b
- morbo ingraueſcente de Regno diſponit. ibid. c
- Regis inſignibus ad filium miſſis moritur. ibid.
- quando & vbi fuerit ſepelitur. ibid.
- naſcitur ei filius poſthumus Carolus Simplex.
102. c
- Ludouicus & Carlomanus Ludouici Balbi fi-
lij, XIII. Brabantie Princeps. 100. b
- egente cum ceteris Regio Primoribus Hugone
Abbate, in Reges coronantur. 102. a
- cum Ludouico Germanici filio pacem inueniunt.
ibid. c
- Francorum Regnum inter ſe partiuntur. ibid.
- Nortmannos inſigni clade efficiunt. 103. a
- cum filius Germanici paſſeuntur. 104. a
- Hugonem Lotharij Regis nothum bello pe-
runt. ibid.
- Theobaldum eius ſororium fugant. ibid.
- Ludouicus filius Balbi ſines filij Germanici inua-
dere recoſat. 106. a
- in Monafterio S. Dionyſij moritur & ſepeli-
tur. ibid. & 107. b
- Ludouicus Bamarus Rudolſi I. Imp. ex filia ne-
pos, à quibuſdam contra Fredericum Auſtriacum
Imperator designatur. 304. c
- Fredericum Auſtriacum bello ſuperat & cap-
it. 308. b, c
- eidem pacifice reconciliatur. ibid. c
- Ludouicus Borbonius, Episc. Leodiensis, à ſica-
riis occiditur, & quo auctore. 459. c
- Ludouicus Boſoni filius Berengarium Italia
pellit. 121. c
- ab eodem capitur, & oculis orbat. ibid. &
125. a
- Ludouicus Caroli Magni Imp. filius, à parente
ad Imperium aſſumitur. 17. a. vide, Ludouicus
Primus.
- Ludouicus IV. Rex, filius Caroli Simplecis,
XV. Brabantie Princeps. 130. b
- vnde dictus Tranſmarinus. ibid. c
- Rudolſo deſuncto in Francie Regnum ſuro-
gatur. 133. b
- Ludoni coronatur. ibid. c
- ei Lotharienſes rebellant. 134. a
- iterum ſe ei tradere paratos recipere cur diſti-
lerit. ibid. b
- reſtam Giſleberti Gerbergam ducit vxorem.
ibid. c
- VVilhelmo Nortmannorum Duci terram,
quam Nortmanni à parte eius obtinebant,
conceſ-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- concedit. 235.a
armatus Lotharingiam repetit. ibid.b
Hugonem & Henbertum libi aduersarios pa-
teat. ibid.c
agente Othone Imp. pacem cum Principibus
init. 136.a
Hugoni Roberti filio Francie & Burgundie
Ducatum delegat. ibid.b
inter ipsum & dictum Hugonem nouis iterum
simulacris exorta. ibid.c
fraude Nortmannorum circumuentus capitur.
137.a
datis obsequiis ab ijs dimissus, ab Hugone
Principe custodiæ mancipatur. ibid.a,b
tandem in Regnum restituitur. ibid.b
acceptis ex Germania auxiliis, de hostibus vi-
cisci se parat. ibid.c
Rhemensem ciuitatem capit. ibid.
Monasterium castrum frustra tentat. 138.a
inter ipsum & Hugonem Principem pacis in-
ducit. ibid.b
nascitur ei filius cognominis. 139.a
quo modo obierit, & ubi sepultus sit. 141.b
Ludouicus filius Ludouici IV. Regis nascitur.
139.a
moritur. 141.b
Ludouicus Caynoga, Patricius Louanienfis, à fu-
renter plebe fenestris eiecus, in seipsum hastis dis-
cerpitur. 135.b
Ludouicus Flandrie Comes emir Mechliniam,
indeque nouum bellum oritur. 133.c. & seqq.
Brabantiam populatur. 134.c
pari iure cum Ioanne XIII. Brabantie Duce
Mechliniam tenet. 138.a
à Iacobo Arteuilla fastioso homine Flandriam
pellitur. 138.b
cum Ioanne III. Brabantie Duce socius init.
130.a,b
Mechliniam reliquum eidem Brabantie Duci
vendit. 133.a
ubi & quando occisus. ibid.b
Ludouicus Ludouici Flandrie Comitiss filius pa-
tri succedit. 133.c
eum generum habere tam Anglie Rex quam
Dux Brabantie laborat. 133.c. 134.a
Margaretam Ioannis III. Brabantie Ducis fi-
liam ducit uxorem. 134.b
totam Mechliniam socero cedit. ibid.c
nascitur ei filia Margareta. 136.c
libido eius perstringitur. 137.a,b
Mechliniam variis promissis occupat, bellum
Brabantie Duci indicit. 131.a
ad Scotam iuxta Bruzellan, insignem de Bea-
brantia refert victoriam. 131.b,c. 132.a
varias ciuitates occupat. ibid.
Sigierum ab Heitfelda creat Amptmannum
Bruzelensem. 133.b
Valterum verò Caynogam Praetorem Loua-
niensem. ibid.c
tandem, agente Gulielmo Hollandie Comite,
pax inter ipsum & Brabantie Ducem san-
citur. 134.c
- ei Brabantie Ducis titulus conceditur. 135.a
idem Mechliniam pro expensu bellicis, ibid.
eius uxori quæ dos assignata. ibid.
vi & fraude ius Stapulæ Antuerpiæ Mechli-
niam transfert. ibid.c
à Ioanne Hisinge pugione trahitur. 136.c
Ludouicus Francie Rex secus secundum bellum
factum accingit. 133.c
Henricum Anglie Regem bello petit. 137.c
moritur. 139.b
Ludouicus Philippi filius, patri in Francorum
Regnum succedit. 146.b
Auenionem urbem Albionum hæresi infectam
expugnat, & muro nudat. 147.a
ibid.
Ludouicus, qui postea Sanctus dictus, patri in
Francorum Regnum succedit. 147.a
Ferdinandum Flandrum duodecim annis in
carcere detentionem libertati restituit. ibid.
Atrebaresium Comitatum exigit, illumque
Roberto fratri confert. 150.c
contentionem inter Flandros fratres ortam
decidit. 156.a,b
expeditionem in Terram sanctam adortus. 161.a
ad eandem proficiscitur. ibid.b
Damiatam recuperat. ibid.c
peste exercitum absumentem, in potestatem Bar-
barorum venit. 162.a
quibus conditionibus ab ijs se dimissus. ibid.
Flandris contra Hollandos subsidia mittit, sed
nullo effectu. 163.c
iterum ad recuperandam Terram sanctam
proficiscitur. 178.a
Carthaginem occupat. ibid.b
Tuneto expugnato, cum pluribus alijs peste
moritur. ibid.c
Ludouicus Gallie Delphinus ad Philippum Bo-
num confugit. 123.c
Rex Gallie XI. istius nominis proclamatur.
124.b,c
Carolo Audaci bellum infert. 132.a
pacem ab Audace auro redimit. ibid.
Leodienses iterum contra Audacem concitat.
133.a
propterea à Carolo capitur, & detinetur. ibid.b
cum eodem in Leodienses proficisci cogitur.
ibid.
etiam tamen Leodienses consilio iuuat. ibid.
socius cum Ricardo VVarrvicio Anglo contra
Audacem facit. 135.c
Eduardum IV. Anglie Regno pellit, & Hen-
ricum VI. restituit. ibid.
Carolo Audaci iratus, quòd Eduardo Anglo
suppetias tulisset, eidem bellum infert. 136.b
Ambianum & Fanum D. Quintini occupat.
ibid.
cum Carolo Audace inducias facit. ibid.c
fratrem Carolum veneno tollit. 137.a
Audacem egregie deludit. ibid.
iterum cum eodem inducias facit. ibid.
Fredericum Imp. Carolo hostem facit. 139.a
item alios eidem hostes enecat. ibid.b,c
Aire-

INDEX R E R V M

- Atrebatas vastat. 440.e
 Burgundiam infestat, & Audacem cruento
 p[re]lio superat. 441.e
 cum Eduardo Anglo inducias facit. 442.a
 item eum Audace. ibid.
 ca[usa] ab Heluenj[s] Audace, Reinerum Lotha-
 ringum in eundem conecit. 444.a
 Marum, Caroli Audaci filium, filio suo oclen-
 ni matrimonio inungere nititur. 448.e
 eam in rem scribit epistolam ad Comitem Li-
 gnj. ibid.
 Burgundiam inuadit. 450.a
 in Atrebatas, vt Atreſiā & Hannoniā ponatur,
 exercitum ducit. ibid.b
 Tornacum altu occupat. ibid.
 item Atrebatum prodicione Creueceunj. ibid.
 iniquissimas Maria Duets Legatus proponit
 condiciones. 450.e, & seq.
 obſide Condrem, oppidum Hannoniæ. 452.e
 cum Maximiliano inducias facit. 453.e
 induciarum condiciones non seruat, vnde de-
 nouo bella. 454.b
 Lutsemburghensem diuisionem inuadit. 456.b.e
 Veroniam & Iuſium caput. ibid.
 inducias cum Belgis pacificatur. 457.b
 iniquam pacem Maximiliano, eò quòd Flandri
 rebellarent, extorquet. 460.b
 moritur. 463.a
 Ludouicus XII. fit Rex Galliz. 468.a
 cum Maximiliano Imp inducias facit. ibid.b
 Alexandriam, & post Mediolanum occupat.
 504.b
 Philippum Austriacum, in Hispaniam profe-
 cturum, vt reuertit[ur] itinere Franciam tranſear,
 inuadit. 506.a
 eum honestè excipit. ibid.e
 Hispaniam, ob ei[us] ab Hispani[s] à Regao
 Neapolitano Francoes, duobus exercitibus in-
 uadit. 509.e
 pacem cum Cesare Maximiliano facit. 512.a
 Georgium Ambosium Card. ad Cesarem m[is]-
 sit, suo nomine eiſentiale ei sacramentum de
 Ducatu Mediolanensi ac Comitatu Ticinensi
 Angeliæque dicturum. 512.a, b
 preem super Regno Neapolitano cum Rege
 Hispaniæ facit. 514.a
 filiam suam Claudiam, Carolo Austriaco de-
 sponsatam, Comiti Engulerm[is] desponder.
 515.a
 de quo apud Philippum Regem & ciuitates
 Belgij se excusat. 517.b
 Genueſes ſubigit. 518.a
 cum Cesare Maximiliano ſecus contra Vene-
 tos init. 521.b
 Venetos vincit. 523.b
 à Julio Pont. aqua & igni ei interdicitur. 525.b
 Cesarem Maximilianum in ſedere ſecum ini-
 ro confirmat. ibid.e
 Julio Pontifici bellum inſert. 525.e
 & Bononiam eripit. ibid.
 Piſiſſimum Cesare Concilium conuocat. ibid.
 Pontificem eò citat. ibid.
- à P[re]ſbitero proſcribitur & excomunicatur. 526.e
 Pontificis exercitum vincit. ibid.
 pacem cum eo facit, & ab eo abſoluitur. 527.a
 ei & Ferdinando Hispaniæ Rege Nauarræ Re-
 gnum eripitur. 528.b
 frustra idem recuperare tentat. ibid.
 pacem cum Henrico VIII. Angliæ Rege in-
 cit. 531.b
 ſororem Angli Mariam vxorem ducit. ibid.
 ab eo Terouvanam ac Tornacum accipit. ibid.
 cum Venetis ſecus init. 534.e
 moritur. ibid.
 Ludouicus Hamer capite & p[re]ſtitur. 421.b
 Ludouicus Hungariæ Rex Mariam Caroli V. fo-
 rem vxorem ducit. 553.b
 Ludouicus Hutinus Philippo Palehro in Fran-
 ciæ Regnum ſuccedit. 504.e
 Ludouicus Loſſenſis Comes Adam Theodorici
 Hollandiæ Comit[is] filium ducit vxorem. 240.b
 expeditioni ſat[is] ſe accingit. 241.a
 Ludouicus Lotharij Imp. filius Roman[us] profici-
 ſcitur, vt Imperatoris nomen fortiſſet. 71.e
 Beneſentiam Pronuicem à Saracenis
 ſuo liberat. 77.b
 turbas Romæ inter militem Magiſtros exor-
 tas componit. 78.b, e
 à patre Italici Regno præſicitur, Imperatorque
 appellatur. 79.a
 Saracenis Campaniam & Samoniam inſellat-
 tes proſtat. 81.b
 prodicione ſuorum capitur, & inſeruitur.
 90.e
 moritur, Mediolanumque tranſfertur. 92.b
 Ludouicus Pinnocus Eques, Prætor Louſen-
 ſium conſtituitur. 384.e
 cum Philippo Comite S. Pauli Ieroluſyam
 proficiſſes inſtituit. 403.a
 Ludouicus Pius Imperator filius Caroli Magni,
 VIII. Brabant[is] Princeps. 61.a
 assignat ſororibus parte legali, reliqua d[omi]-
 nia patri. ibid.b
 per vniverſum Regnum curat diligenter iuſti-
 tiam adminiſtrari. ibid.e
 honorificentiffimè Scaphanum Papam ad Ec-
 cleſiæ pacem ſtabiliendam in Gallias venien-
 tem excipit. ibid.
 Aquigrani generalem Episcoporum & Abba-
 tum Conuentum celebrat. 62.a
 primogenium ſuum Lotharium Imperatorem
 coronat. ibid.b
 Pipino filio Aquitaniam, Ludouico verò Ba-
 ſoniam assignat. ibid.
 mortua Irmingarde, ducit vxorem Iuditham.
 64.a
 omnes à ſe delegatos ab exilio reuocat. ibid.b
 publicam penſionem agit. ibid.
 Britanniā vaſtat. ibid.e
 à Michale Græcorum Imp. libros S. Dionyſij
 Areopagite accipit. ibid.
 pettam pacem Danis confirmat. 65.a
 vt Francorum Proceres p[re]ſent, Bernardum
 quendam, quem Camera ſuæ præſecerat, à
 ſe

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- à se dimittit. ibid. c
 filio suo Carolo ex Iudith Alemanniam, Rhe-
 nam, & partē Burgundiae assignat. 65. c. 66. a
 eius ex priori coniuge filij in ipsum insurgunt.
 66. a
 se de aduersarijs vicifcitur. ibid. b
 Pipinum filium Aquitaniae Regno priuat.
 ibid. c
 à suis desertus, io filiorum potestatem venit.
 ibid.
 ad agendam porcionem includitur, vxore in
 Italiam ducta. 67. a
 relaxatus arma resumit, & vxore reuocat. ibid.
 in Arduenna venationibus se oblectanti ex
 Aquitania tristitia nuntiat. 68. c. 69. a
 pulso filio Ludouico in morbum incidit, &
 post paucos dies pie moritur. 69. b, c. 70. a
 apparentes sibi daemones signo Crucis fugat.
 70. a
 Metis sepelitur. ibid.
 Ludouicus, filius Ludouici Pij Imp. in Conuocato
 Aquis Batauriae praeficitur. 62. b
 fratribus in parentem insurgentibus se oppo-
 nit. 66. a
 Regnum Orientalium Francorum ei à patre
 admittitur. 68. a
 patri ad tempus reconciliatur. ibid. b, c
 partem Regni trans Rhenum sibi vindicare
 parans, à patre Regno pellitur. 69. b
 ei licet absenti delictum venia à parente mor-
 bundo concessa. 70. a
 coniunctis cum Carolo fratre viribus Lotha-
 riam fratrem Monarchiam ambientem fugat.
 71. b, c
 tandem partitione Regni facta, Orientalem
 ipse partem accipit. 72. a
 Adobodritos defectionem motientes domat.
 ibid. b
 item Sclauos Marcenfes. 74. b
 Lotharium & Carolum fratres inuicem re-
 conciliare frustra nititur. 75. a
 Sorabos Francorum fines crebris incursionibus
 infestantes domat. 77. a, b
 contra tyrannidem Caroli ab Aquitanis inui-
 tatur. 78. a, & venit. 80. c
 iterum io Regnum suum regreditur. 82. a
 à fratre apud Pontificem & Imperatorem ac-
 cusatus, Legatione se purgat. ibid. b
 cum fratre & nepote Alerioaci publicum con-
 uentum celebrat. ibid.
 tandem Confluentiae cum iisdem pacem init.
 ibid. c
 de passis conuocatis non seruatis fratrem Car-
 olem Caluum apud Pontificem accusat. ibid.
 in Conuocato Regensburgensi Ernestum per-
 duellionis reum honoribus priuat. 84. a
 Obodritos rebellantes subiugatur. ibid.
 Rastice in ciuitate Duvina obsidet. 84. c
 fratri Carolo reconciliatur. ibid.
 ne Provinciae Regnum nepoti debitum inus-
 dat, à Nicolao Papa mouetur. 85. a
 Lotharingiam cum fratre suo Carolo Caluo
 partitur. 88. b
 strenue agit contra Bohemos. 90. b
 reddit Ludouico nepoti clam suam partem
 Lotharingiae. 91. a
 orationis ergo Fuldense Monasterium petit.
 92. b
 cum Ludonico oepote & Ioanne Papa collo-
 quium habet. ibid.
 Legatos Zuentibaldi pacem petentis excipit.
 ibid.
 pro patre, quem per visionem didicerat in Pur-
 gatorio detineri, orationes per totum Re-
 gnum indicit. ibid. b
 se Carolo Caluo Italiam inuadere conanti op-
 ponit. ibid. c
 quando obierit, & vbi sepultus fuerit. 93. a
 Ludouicus, Ludouici Germanici filius, ad Aquit-
 aniae Regnum euocatus, non recipitur. 98. b
 cum Carolo fratre contra patrem rebellionem
 mouens pacatur. 90. b
 Carolus Caluum patris sui Regnum inuadentem
 fugat. 93. a, b
 in partitione Regni paterni quas prouincias
 sortitus sit. ibid. b
 inter ipsum & Balbum pax firmatur. 99. b
 mortuo Ludouico Balbo, Regnum eius inua-
 dere disponit. 102. c. 103. b
 cum filijs Ludouici Balbi pacem firmat. ibid.
 Nortmannorum exercitum sternit. 103. b, c.
 104. b
 moritur. 105. b
 Ludouicus Sfortia à Caesare Maximiliano Dux
 Mediolanensis renuntiat. 492. a. 494. b
 Caesarem ad bellum Francis in Italia inferen-
 dum incitat. 495. b
 Mediolano eijcitur. 504. b
 reuocatur. ibid.
 à Francis captus, & in Galliam ductus, miserè
 obit. ibid.
 Ludouicus à Tranegensi Ioannis III. Brabantiae
 Ducis ad Regem Franciae Legatus. 318. b
 Ludouicus Trimolus in Episcopatum Torna-
 censem Petro ab Auxilio à Clemente Anti-
 papa surrogatur. 361. b
 Ludus ballistariorum insignis Tornaci. 364. b
 qui ex Belgia ad illum conuenerint. ibid.
 Lugdunense Concilium, XIII. Vniuersale, quan-
 do celebratum. 255. c
 in eo Fredericus II. Imp. Ecclesiae rebellis de-
 claratus, Imperio priuatur. ibid.
 Lugdunum & vicina loca expugnat Carolus
 Martellus. 32. a
 Lugdunum Carolo Caluo Lotharij Regnum
 cum fratre Ludouico Germanico partientij
 obigit. 88. c
 à Zaendebaldo Lotharingae Rege expulsum.
 118. a
 Luidperus Episcopus Carolum Crassum Impe-
 rio priuatum soltenrat. 113. a
 Luiduardus Vercellensis Episcopus adulterij in-
 simulatus, à Carolo Crasso repellitur. 115. c
 Luidulfus filius Othoonis Imp. orta inter ipsum
 & pa-

INDEX R E R V M

- & patrem simulate, Baiariam vastat. 140. b, e
tota penè Italia subacta, ibidem moritur. 144. e
- Luithaldus Dux Bajuvarum eum Hungaris con-
siliis interimitur. 112. b
- Luithgarda coniux Caroli Magni ubi & quando
obierit. 52. a
- Luithprandus Rex Longobardorum Carolo Mar-
tello aduersus Saracenos fert suppetias. 31. b
- Luithprandus Scriptor quando claruerit. 114. a
- Luna Ecclipsis die ante crudelem Alberti Leo-
dientis Episcopi necem conspicitur. 135. b
- Lunam eum Gentilibus adorant Mahmmetes. 10. a
- Lupus Cluuianus Flandros ad VVestcappellam
Zelandæ atroci prelio vincit. 263. b, e
- S. Lutgardis Virgo quando obierit. 256. e
eius fuerit, & quibus parentibus oras. 257. a
duodecim annos nata, Monasterium S. Catha-
rinæ Ordinis S. Benedicti ingreditur. ibid.
communi omnium consensu eiusdem Mona-
sterij Prioris eligitur. ibid.
Ioanne Lyrano hortante Priorisq; officium ab-
dicat, & ad Aquiranum Cisterciensis Ordinis
Monasterium se transfert. ibid. b
- et B. Virgo Maria eum vultu lugubri appa-
ret. ibid.
septennio ieiunat, pane solum & cereuisia con-
tentat. ibid. c
- Lutherani in Belgio moderatissime habiti. 53. a
ad Concilium Generale à Pontifice invitun-
tur. 609. b
contra Consiliorum auctoritatem Articulos
edunt. ibid.
Lutherani Principes Carolo V. Imp. in Comi-
tibus Augustanis Confessionem exhibent. 585. b
- Articulis à Cæsare conceptis consentire no-
lunt. 586. a
- Lutherus, olim, Martinus Lutherus.
Lutzenburgensis dicitur à Rege Galliarum inuaditur.
456. c
- Lutzenburgum cum Elisabetha Lutzenburgica
in dotem Antonio Burgundo datur. 377. b
à Francisco Rege Franciarum inuaditur. 612. a
- Lux sphaeræ ignis super S. Gertrudem radiare
visit. 13. e
- Luxouium Burgundiarum Monasterium, in quod
Ebroinus Franciarum Regum Maior domus re-
trahitur. 16. e
in illud etiam S. Leodegarius se abdit. ibid.
- Luxuria Dagoberti Regis perfringitur. 4. b
- Lynda pagus à Louanienfibus plebeis exultus.
314. a
- Lysa S. Gummati Reliquijs clara. 43. b
quomodo olim dicta. ibid.
à Nortmannis quolibet vastantibus etiam in-
uaditur. 67. c
vnum Senatorem ad Comitatus Brabantia mit-
tit, Antuerpiam Flandro parente. 347. a
- Lyrani plurimi in prælio cum Leodienfibus com-
missio ceduntur. 242. c
sub Louanienfium signis militare soliti, ad
Antuerpiensem castra in obsidione Mechli-
nensi transferunt. 295. e
- M.
M. Adalgarius, postea dictus Vincentius, Co-
mes Hannoniæ. 14. e. vide Vincentius Co-
mes Hannoniæ.
Magdenbutgensis, quod Protestantibus Germa-
niæ se adiunxissent, à Cæsare Carolo profeci-
buntur. 649. e
ab eodem obsidentur. 659. a
eruptionem faciunt, & in urbem repelluntur.
ibid.
in castris Electoris Maurinij stragem edunt.
ibid. c
- Mauritio Saxoni se dedunt. 661. e
- Maghelmus Ludonici Fij Imp. ad Omortz Bul-
garorum Regem Legatus. 65. a
- S. S. Magorum trium corpora Coloniam transfe-
runtur. 225. e
- Mahometes quo anno obierit. 9. a
à Ioanne Damasceno scelestissimus Antichristi
præcursor habetur. ibid. b
fordis eius natus, ibid.
prædictus cuiusdam viduæ camelos pasce-
re, eandemque uxorem ducit. ibid.
imposuit sibi auctoritatem parat. ibid.
eiusdem fœda deliramenta. ibid. d, e
- armis Religionem suam propagandam, non de
ea disputandum esse cur docuerit. ibid.
quo actu omnium nationum homines ad suam
sectam amplectendam induxit. ibid.
eius sepulchrum ubi, & quile. 10. a
eiusdem secta armis propagata. ibid.
- Mabumadia. vide Lepin.
- Mahumetes Turca Constantinopolim capit.
412. e
- Mahumias Saracenorum Princeps Rhodum va-
stat. 14. a
Solis Colossium confringit. ibid. b
- Maius Louanienfibus Maximiliano, bellum Leo-
dientibus inferenti, octingentos hastatos pe-
dites adducit. 460. a
- Mainus à Brugenfibus seditionis caput, & car-
ceri includitur. 474. a
- Maior domus Regiæ olim vocabatur, qui nunc
Comestabilis. 2. a
- Malbodius Reliquijs B. Aldegundis clarum. 58. e
- Maldonatus ob re. llicionem in Carolum V. exci-
taram capere plectitur. 556. c
- Maledi arx, à Leodienfibus aduersus Brabantos
extructa, diruitur. 335. a
- Malga à Flandris vastatur. 314. c
- Malina Carolo Caluo Lotharij Regnum eum
fratre Ludouico Germanico partem oboge-
runt. 88. e
- Malmundarium Monasterium à Sigeberto Rege
Dagoberti filio & Grimoaldo fundatum. 10. c.
12. a
- Mal-reps arx à Ioanne L. Brabantiarum Duce ex-
pugnata. 281. b
- Manfredus, nothus Friderici Imp. patre strangula-
to, fratremque Conrado veneno sublaro, Sui-
liam occupat. 174. c
- Roma-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- Romanæ Ecclesiæ ditiones vastant, ab Vrba-
no IV. Regno priuatur. 174.e.175.a,b
- Mantua ab Henrico III. Imp. expugnatur. 196.a
- Mantua Comitatus à Carolo V. Imp. in Duca-
tum muratur. 181.b,c
- Manus abscissa Ioanni Damasceno ante imagi-
nem Desipare oranti restituitur. 35.c
- Marchani Proceres cum Carolo Austriaco pacem
faciunt. 339.a,b,c
- Marcesis Sclauis defectionem molientes, à Lu-
douico Lotharij Imp. fratre domantur. 74.b
- Maregratius Antuerpiensis Maximiliano, bel-
lum Leodienfibus inferenti, centum equites
auxiliares adducit. 460.a
- Marchia Antuerpiensis à Ioanne IV. Duce, in fciis
Ordinibus, Ioan. Bauaro committitur. 391.b
- Marchia omeo quando primum videatur inno-
tuisse. 193.b
- Marcus Antonius Columna à Paulo IV. Pon-
tificis Romæ citatur. 685.b
- per Legatum Pontifici instrumentum præstat. ibid.
- ad Cæsarem, ereptis sibi à Pontifice suis diti-
onibus, confugit. ibid.
- quas armis recuperat, copiis à Duce Albino
submissis adiutus. 690.c.691.a
- cum Iulio Vrsino Pontifici militante pugnât,
enimque vincit & capie. ibid. & 691.a
- Marcus Antonius Contarenus pro Venetis cum
Cæsare Carolo V. foedus sancit. 609.c
- Mareus Grimannus, Præfectus classis Pontificiæ
contra Turcas. 609.c
- Marcus Saxonie Episcopus, à Nortmannis
interfectus. 103.c
- Mardacæ Saracenis infestant. 19.b
- Mardacæ Cosihols Persarum Regis & Syrac filius,
à fratre Syro patre spectante interimitur. 8.c
- Margareta Alberti Hollandiæ Comitissæ filia Ioan-
ni Philippi Burgundi filio nubit. 356.a.357.a
- quæ ei dos assignata. 357.a
- Margareta Austriacæ, soror Archiducis Philippi,
è Francia reducit. 491.b
- Hispaniæ Principi desponsata, Ioannæ Arago-
niæ, ex Hispania in Belgium venienti, occur-
rit. 495.b,c
- in Hispaniam nauigat. 496.b
- naufragium meruens, epistaphium sibi ipsa feri-
bit. ibid.c
- in Angliam appellit, & à Rege Angliæ hone-
stè excipitur. ibid.
- ad portum Galliciæ D. Andree appellit. 497.a
- nuptias cum Ioanne Principe Hispaniæ cele-
brat. ibid.
- mortuo marito, immaturum fetum edit. ibi-
dem b
- Philiberto Duci Sabaudie desponditur. 505.c
- è Belgio in Sabaudiam proficiscitur. ibid.
- à patre Maximiliano Imp. Belgij Gubernatrix
designatur. 510.c
- interest coronationi Caroli Austriaci in Impera-
torem Romanum. 548.b
- In Belgio Edictum contra hæreticos promul-
gat. 567.c
- idem renouat. 582.c
- moritur. 586.b
- Margareta Eboracensis Carolo Audaci nubit.
411.b
- moritur. 509.c
- Margareta Eduardi Anglorum Regis filia, Ioan-
ni II. vxor, Furanæ arcis deambulationem ex-
struit. 290.b
- Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitissæ
quando obierit. 237.a
- eius epitaphium. ibid.
- Margareta Ioannæ sorori in Flandriæ Comita-
tum succedit. 251.c
- Marthæ Balduini Augusti viduæ de Namur-
co cum Henrico Luttenbergensi contendit
feti suppetias. 247.b
- filium suum Guidonem Flandriæ Comitem sa-
lutarî iubet, & non multo post moritur.
281.b,c
- Margareta, Gnidonis Flandriæ Comitissæ filia,
Ioanni I. Brabantie Duci nubit. 279.a
- Margareta Flandrica desponditur Philippo Au-
daci fratri Regis Francorum. 343.b
- nuptias eius Gandani celebrantur. ibid.
- Ioannem Burgundiæ Ducem & Flandriæ Co-
mitem futurum parit. 344.b
- Margareta Francica, soror Henrici Regis, nubit
Emauoli Philiberto Sabaudie Duci. 704.c
- Margareta Henrici Limburgensis filia Godefrido
III. in cunis dicto nubit. 214.c
- Margareta, Henrici V. Brabantie Ducis filia, Val-
lis Ducis Monasterij prima Abbatisa. 250.c
- Margareta, Ioannis I. Brabantie Ducis filia, Hen-
rico Luttenburgensi nubit. 288.b
- Gennæ moritur. 300.b
- Margareta, Ioannis III. Brabantie Ducis filia,
Ludouico Flandriæ Comiti nubit. 324.b
- à Francis excipitur. 325.c
- puellæ euidem ex marito grauidæ nates de-
truncat. 327.b
- quid ei à Venceslao pro dote assignatum. 335.a
- moritur. 343.a
- Margareta, Ludouici Imp. vidua, cruento prælio
eum filio concurrentes, victa in Angliam fugit.
327.a
- Margareta, Maximiliani & Mariæ filia, Bruxellis
nascitur. 456.a
- eius sponsores in Baptesmo qui. ibid.
- Margareta, Philippi Audaci filia, Philippum Bur-
gundum sollicitat, vt filius suæ Jacobus mari-
tum ipsam Ioannem IV. Brabantie Ducem
conciliet. 399.b,c
- eodem Philippo Burgundo quò minus Duce-
tum Brabantie adipsam, negotium facessit.
410.a,b
- eundem omnia ad se iniussu rapere conuer-
titur. 416.b
- imò & necem ei intentasse creditur. ibid.
- Margareta, Philippi Burgundi filia, Guilhelmo
Alberti Hollandi filio nubit. 356.a.357.a
- quæ ei dos assignata. 357.a

INDEX R E R V M

- B. Maria Virgo Constantinopolim ab hostibus liberar. 8.b
eius ope & intercessione Astures Saracenos vincunt. 34.c
eiusdē intercessione Bruxellæ in Ecclesia S. Nicolai plurima sunt miracula. 223.b.e
vultu lugubri S. Lugardi Virgini apparet, eique septem annis ieiunium iungit. 257.b.c
B. Mariæ Virginis imagines. *vide* Imagines.
Maria Augusta, Othonis III. Imp. vxor, à Comite quodam castro repulsam passa, eundem de perterrita pudicitia in simulat. 161.a
innocentus quam procurauerat mortem, flammis luit. ibid.b
Maria Austriaca, soror Caroli Austriaci, despondetur Ladislao, filio Vladislai Hungarici Regis. 337.b
Ludouico Regi Hungariæ nubit. 533.b
nomine Caroli V. cum Danis inducias facit. 609.b
Leonoram Reginam Cameraci inuiscit. 611.b
Cæsar nomine Francis bellum inferendum decernit. 662.b
Belgiæ gubernacula resignat. 681.c
cum fratre Cæsare in Hispaniam abit. ibid.
moritur. 689.b
Maria Baldoini Flandriæ Comitissæ vxor pacem inter ipsam & Franciæ Regem cõponit. 238.c
Maria Caroli Audaci filia nascitur. 424.a
patri succedit. 448.b.c
eos qui solatio esse debebant, hostes expulsi. ibid.c
Ludouicus Rex Franciæ ex matris filii sui ostentis nuptias compellere auitur. ibid.
à Gandauensibus capitur. 450.a.b
ei à Rege Ludouico aliquot oppida eripiuntur. ibid.b.c
pro pace ad Regem mittit Legatos. ibid.e
passus crinibus pro Hugoneto & Imbecertio apud Gandauenses deprecans, non auditur. 451.a
venationi & ancipio dedita. 458.a
grauida, equo delapsa, insigniterque læsa, breui post moritur. ibid.
cor eius Antwerpæ ad S. Michaelis sepultum. ibid.b
corpus verò Bruggis. ibid.
Maria Henrici VI. & Aleidis filia, Philippo III. Franciæ Regi nubit. 279.a
à Petro Rhemenfi Archiepiscopo coronatur. ibid.
homicidij falsè accusata, à fratre Brabantiz Duce liberatur. 280.c
Maria, filia Henrici VIII. Angliæ Regis, Regina proclamatur. 673.a
Catholicam Religionem restituit. ibid.
Philippo II. Hisp. Principi despondetur. ibidem b
Elisabetham sorore in custodiam mittit. ibid.
Philippo II. solemniter nubit. 674.c
à Rege marito persuasā, Henrico Galliæ Regi bellum indicit. 691.e
- 700.c
moritur.
Maria Ioannis III. Brabantiz Ducis filia, Reinaldo Geldriz Duci nubit. 324.b
quid ei à VVencellao Brabantiz Duce dotis loco assignatum. 335.b
moritur. 368.a
Maria Ludouici Bauariæ Ducis vxor, fuit Henrici V. Brabantiz Ducis filia. 250.c
falsò adulterij accusata, capite plectitur. 256.c
Mans Lusitana Philippo II. Austriaco despondetur. 628.c
eidem nubit. 632.b
Maria Philippi quondam Imperatoris filia Henrico V. Brabantiz Duci nubit. 280.b
quos ei liberos pepererit. ibid.b.c
Maria Philippi Regis Francorū filia Ioannis III. Brabantiz Ducis filio desponsata, ante nuptias moritur. 311.b.c
Maria Scotiz Regina nubit Francisco Galliarum Delphino. 697.a.b
Marianus Scotus fabulæ de Ioanna Papissa primus auctor. 79.b.c
Marina mulier in Hollandia capitur, & mira de ea. 372.b
Marinus Agapiti Papæ Legatus, ad decidendum Artaldi & Hugonis de Rhemenfi Episcopatu contentendū causam, in Galliam missus. 138.c
Maris inundatione tres Comitatus euerfi. 211.b
Maronaz Saracenos infestant. 19.b
Marra in expeditione sacra à Christianis capta. 302.a
Marfana locus iuxta Mosam, quò Carolus Caluus eiusque frater Germanicus Lotharij Regnum partiri conuenerunt. 88.b
Marfana locus, ubi pax inter Ludouicum Balbum & Ludouicum Germanici filium firmata. 99.b
Marsum pagus vbi situs. 26.a
S. Martini Ecclesia Turonis à Nortmannis succensa. 77.c. 78.a
eiusdem Monasterium ibidem ab ipsē euersum. 78.a
eius corpus Dei providentia ante euerfionem ciuitatis Turonenfis aliò translatum. ibid.
eius sepulchrum deuotionis ergò adit Frodoardus Historicus. 135.a
Martinus Papa Romanus à Constante Imp. in exilium mittitur. 142.a
Martinus V. Papa eligitur. 382.c
Martinus Bodermus, cum aliis duobus, Regi Lusitaniz Ioanne II. suadere, Astrolabium explorandæ locorum distantiz accomodat. 458.b.c
Martinus Dux ab Ebrouino in prælio interimitur. 20.c
Martinus Lutherus, Archidiaconus, insanire incipit. 543.b
à Legato Apostolico audiuit & interuenit, sed non corrigitur. 543.a
VVormatiæ ad Comitiam Imperij venit. 551.c
à Leone X. excommunicatur. ibid. & 553.a
publico Edicto pernix hæreticus declaratur. ibid.
in-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- infames & blasphemos emittit libellos. 116.ē
 78.2.2.b
 alios libellos edit, quibus Casarem Germanis, & plebi Episcopos odiosos reddere conatur. 116.ē
 78.2.2.b
 Eusingium se vocat. 57.7.b
 Papitas Turcis esse deteriores asserit. ibid.
 subito moritur. 617.c
 de eius morte verba Cochlaei. ibid.
 inepta morientis oratio. ibid.
 Martinus Psalterius à Gandauensibus occiditur, & quare. 475.2
 Martinus Rossemius Hagam-Comitis spoliatur. 576.2
 pro Guiljelmo Marcano Brabantiam inuasurum, à Leodienfibus transire* prohibetur. 612.2.b
 Campiniam Brabantiae vastat. ibid. b
 Reinerum Nassauum insigni stratagemate vincit. ibid. c. 613.2
 castra ad Damium prope Antuerpiam locat, & Antuerpiam dedit sibi & Regi Franciae postulat. 623.7.b
 inigne fert responsum. ibid.
 abie, & aliquot molas & praedia circumcirca exurit. ibid. c
 alibi furiose omnia depopulatur. 624.2.b
 Louanium dedit sibi postulat. ibid.
 egregio stratagemate à Studiis, urbem iam occupaturus, repellitur. ibid. c
 inde in Gallo-Brabantiam irruptionem facit. 625.2.b
 Namurcensem Comitatum vastat. ibid.
 à Caesarianis, eius vestigia prementibus, in Galliam fugatur. ibid.
 à Carolo Aureliano in Geldriam remittitur. ibid. c
 stratagemate Amersfortium, Helmondam ac Endouium occupat. 627.2
 Cluio à Carolo V. deuicto, Caesari sacramentum praestat. 630.2
 pro Caesare arcem & ciuitatem Hefdinienfem occupat. 665.2
 peste extinguitur. 680. c
 Martinus Szaarzus, exercitu conscripto, Alostanos & Nimienses impetit. 484.2
 Alostum expugnat. ibid.
 Martinus VV alderodensis Baro, Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francosurti erecta, constituitur. 494.0
 Martyrium S. Bonifacii & sociorum eiusdem. 40. c
 S. Leodegarii & Gerini. 18.2
 Merx Mas Brabantiae Geldro nuptae doli assignatum. 315.2
 Maseria ab Henrico Nassauo pro Carolo V. Imperatore obsidetur. 513.2
 Mastingius à Francie capitur. 471.2
 Mathfridus in Ludouicum Pium Imp. insurgit. 66.2
 Mathilda, Henrici IV. Louanienfis Ducis filia, Florentio Theopodori Hollandiae Comitis filio nubit. 216.ē
 Mathilda Henrici V. Brabantiae Ducis filia primum Roberto Atrebatensi Comiti nupit. 270. b, ē
 deinde Florentio IV. Hollandiae & Zelandiae Comiti. 213. c
 Disruptae Virginis imagines sibi à Sophia traditas diuersis locis affigat. ibid. & 214.2
 in Lofdunenfi Virginum Cisterciensium Monasterio à se exercitio vitam p̄d transigit. 254.2
 quando obierit. ibid.
 B. Mathildis Othonis I. mater moritur. 149. b, c
 Mironam violans, ex lege Ioannis I. Brabantiae Ducis quomodo plectendus. 287. c
 Maubonium castrum à Maximiliano obsidetur. 459. c
 deducitur. ibid.
 Mauri ad Pipini cum classe in Corsicam adueniunt. 55.2
 Ecclesiam S. Petri & alia Italiae loca vastant. 74. b, c
 Cassinense Monasterium frustra tentant. ibidem e
 cum praeda in Africam remeantes, naufragium patiuntur. ibid.
 ab Adelfonso Magno in Hispania victi. 130.2
 Mauroreus Dux à Carolo Martello à Provincia fugatur. 32.2
 Mauritius Saxo foedus cum Caesare facit. 618. c
 pro Caesare Friderici ditiones vastat. 642.2
 inspestante Friderico captiu, Electoratu Saxoniae donatur. 650. c
 se decretis Concilij Tridentini stare non posse, Caesari denuntiat. 657.2
 pro Caesare ad obsidionem Magdenburgensem abiit. 659.2
 toti exercitui Caesareo ad Magdenburgum supremus praeficitur Imperator. 659.2
 eadem à Magdenburgensibus accipit. ibidem e
 ad Protestantium partes deficit. 662.2
 cum Francis contra Caesarem foedus percutit. ibid. & 663.2
 pro liberatione Hessi multum laborat. ibid. e
 magno altu Caesarem, de fodere quod cum Franco iniurat certiores factum, decipit. 664.2
 in Sueniam cum exercitu irumpit, & mox Catholicos, Lutheranos Magistratus reponit, & alia multa perpetrat. ibid. b
 ad Alpes vsq̄ se extendit. ibid.
 Ereburgo occupato, Onipontem versus tendit. ibid. c. 665.2
 Francosurtum obsidet. 668.2
 pacem cum Caesare facit. ibid. e
 Francosurtum deserit, & domum abiit. 667.2
 contra Albertum Brandenburgicum cum aliis Principibus foedus init. 670.2
 à sociis belli Dux denominatur. ibid.
 in praelio contra Albertum vulneratus, altero die obit. 671.2

INDEX

5. Maximi martyris corpus à Paschali Papa inuentum, & in Vrhem translatum. 70.b
 Maximilianus, Friderici III. Imp. filius, sponsus Ducisq; Mariæ in Belgum proficiscitur. 452.b
 Mariam uxorem ducit. ibid.
 Francie resistendum decernit. ibid.
 Belgij Princeps inauguratur. ibid.
 Eques Aurei velleris creatur, & postea alios creat. ibid.
 Leodenses sibi reconciliat. 453.c
 ei filius Philippus nascitur. ibid.
 cum Rege Franciæ inducias facit. ibid.
 conditioibus indiciarum à Franciis non obsecratis, copias cogit. 454.c
 ibid.
 à Terrorvanensibus irridetur. ibid.
 Creueccurum proditorem exdit. ibid. & 455.a, b, c
 Maobonium castrum per Romontium obsidet & capit. ibid. c
 Fanum D. Pauli obsidet. ibid.
 in morbum periculosum incidit. 456.b
 VVolfardum Borfelium, Hauckianz factionis fauorem exauktorat. ibid. c
 Hauckijs bellum infert. ibid.
 Leidanam vrhem multat. ibid.
 Baumontium Francis eripit, diripit, & incendit. ibid.
 iterum contra Hauckios in Hollandiam ire cogitur. 457.a
 Leida Theodoricum Potterum capite plectit. ibid.
 numerum Equitum Velleris aurei supplet. ibid.
 & Philippum filium Equitem creat. ibid.
 Geldros, & præcipue Neomagenfes, Brabantiorum Hollandorumq; agros depopulantes compescit. ibid.
 Geldrix Dux cum vxore inauguratur. ibid. c
 item Zutphaniæ. ibid.
 Venlonam obsidet, & deditione accipit. ibid.
 ei Bruxellæ nascitur filius Franciscus. ibid.
 obicium vxoris Matris amarissimè dolet. 458.b
 ab Ordinibus Brabantie filiorum tutor constituitur. 459.b
 item ab Hollandia. 460.a
 copias cogit, vt Leodiensibus ob eadem sui Episcopi bellum inferat. ibid.
 oppidum S Trudonis deditione capit. ibid.
 item Burchlonium & Hasselrum. ibid. b
 item Tungros. ibid.
 cum Franco pacem, ob Flandrorum rebellionem, inquit licet conditionibus, constituit. ibid.
 Huldingam arcem prope Leodium capit. ibid. c
 Leodenses vincit & in fugam agit. 462.a
 eis pacem petentibus, certis conditionibus eam concedit. ibid.
 Vltraiectionibus, ob relegatum Episcopum, bellum infert. ibid. b
 Vltraiectum obsidet, & tormentis quatit. ibid. c
 ipsam ciuitatem certis legibus capit. 463.a

R E R V M

item Amersfortium. ibid. b
 ab Hanooniibus tutor filij sui Philippi recipitur. ibid.
 qui ipsi adhaerent, qui repugnant. ibid.
 Flandris rebellibus scribit. ibid. c
 inhonestum ab eis scrii responsam. ibid.
 insigni stratagemate Tenermondam occupat. ibid.
 & Audenardam. 464.a
 munitionem Gandensium ad Safringen, Antuerpensis infestam, expugnat. ibid.
 depredationes Slusannrum & Zelandie impediurus, VValschnam præsidium munit. 464.b
 stratagemate Gandauenses exdit. 465.a
 ad literas pro Flandris ad Ordines Brabantie & Hannoniæ scriptas respondet. ibid.
 pacem cum Flandria facit. 466.c
 ei filius Philippus à Gandauensibus redditur. 467.a
 iterum plebs Gandauensis ei oegotium facessit. ibid. b
 quam postea castigat. ibid.
 Gandauenses tandem io gratiam recipit. 468.b
 Aquisgranum vsque patri Cæsari occurrat. 468.c
 io Regem Romanorum eligitur. ibid.
 in Belgium reueratur. 469.a
 vbique splendide excipitur. ibid. a, b, c
 Hollandorum Legati ei paeegyricum recitant. ibid. b
 patrem suum Bruxellæ cum filio Philippo excipit. ibid. c
 eadem à Francis accipit. 471.b
 à Brugenibus seditionis in domo quadam inclusus detinetur. 473.b. c. 474.a, b
 multa alia nefanda ab ipsidem pati cogitur. ibid.
 à carcere Brugenfi tandem liberatur. 475.c
 terribili iuramento se pacis conditiones obseruaturum promittit. 476.a
 Legatos in Hispaniam, tria peturos, mittit. 477.c
 Mechliniam occupat, & filio suo Philippo inibi præsidium addit. ibid.
 ei à Brabantia & Flandris, si in Germaniam, in Belgium nunquam reuersurus, abire velit, pecunia offertur. 478.a, b
 per Euersticium & Morbecanum Dunkerkam aliisque loca sui iuris facit. ibid.
 item alia Flandriæ in signiora oppida. ibid. c
 foedus solemne cum Heorico VII. Anglorum Rege facit. 479.a
 cum Cabelliaois Schiedamum & Roterodamum obsidet. ibid.
 pacem cum Belgij eorumque auxiliari Francorum Rege init. 481.a
 cum Anna Britonum Ducissa sponsalia celebrat. 481.c
 eius Legati Slusæ Magistratum, consensu Philippi Chuij, mutant. 484.b
 mortuo patre Cæsare creatus, in Austriam reuertitur. 492.a
 uxorem ducit Blancam Mariam, filiam Sforzæ Du-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

tiæ Ducis Mediolanensis, & quare. *ibid.*
 in Belgium venit. *ibid.*
 à filio & filia expulsi. *ibid. c*
 ei Carolus Egmondus, siue Gelder, obuiam
 fit, sperans se Ducum obtenturum. *ibid.*
 filium suum Philippum Ducem Brabantie in-
 angurari facit. 493. a, b, c
 in Germaniam redit. *ibid. e*
 cum Pontifice Alexandro VI. & Hisp. Regi-
 bus & Venetis foedus contra Carolum
 VIII. Gallie Regem sancit. *ibid.*
 Vormarie Conuentu Imperij habito, auxi-
 lia contra Francum petit. 494. a
 Comitem V Wirtembergij Ducis titulo con-
 decorat. *ibid. b*
 Francofurti Cameram Imperialem instituit.
ibid. e
 à Ludouico Sfortia ad bellum Francis in Italia
 inferendum incitatur. 495. b
 Genue & Pisa Francica Lilia & insignia deici-
 cit, & Aquilam Romanam substituit. *ibid. c*
 Liburnum, portum Florentinorum, obsidet.
 498. a
 obliduocem soluit, & in Germaniam reuer-
 titur. *ibid. b*
 cum Ludouico XII. Gallie Rege inducias
 paciscitur. 498. a, b
 Carolo Geldro bellum infert. 500. a
 bellū gerit contra Sueuos & Helsetios. 504. b
 pacem cum Ludouico XII. Francorum Rege
 sancit. 511. a
 qui ei per Legatum de Ducatu Mediolanensi
 ac Comitatu Ticinensi Anglerizque clienta-
 le sacramentum dicit. 511. a
 ab eodem promissam pecuniam & auxilia de-
 poscit. 517. a
 eo tergiversante, filium Philippum contra
 eundem instigat. *ibid.*
 de obitu filij Philippi grauiter dolet. 518. e
 à Belgis pro tuendo Belgio imploratur. 520. b
 Margaretam filiam Gubernatricem Belgij de-
 signat. *ibid. c*
 & se in Belgium venturum promittit. *ibid.*
 Constantiæ Comitia celebrat. *ibid.*
 eius ditiones à Venetis inuaduntur. 521. c
 eius exercitus & Duces ab ipsidem caduntur &
 profligantur. *ibid.*
 cum ipsdem inducias sancit. 522. b
 interea rationem de Venetis se vlciscendi cir-
 cumspicit. *ibid.*
 foedus contra eosdem cum Iulio Pontifice &
 Ludouico Gallo sancit. *ibid.*
 Prauium ei à Venetis eripitur. 524. a
 illud iterum obsidet, licet frustra. *ibid. b*
 cum Ferdinando Hisp. Rege super Castelle
 Regno transigit. *ibid.*
 Viennam capot & diripit. 525. a
 Iulius Pontifex, vt à Gallorum foedere abdu-
 eatur, allaborat. *ibid. a, b*
 à Ferdinando Hisp. Rege propè, vt id dese-
 rat, persuaderetur. *ibid. b*
 à Ludouico Gallie in foedere cōfirmatur. *ibid.*

Concilium Pisis cum Gallo conuocat. 525. e
 Pontificem Iulium ed eiat. *ibid.*
 aliquot oppida Venetorum occupat. 526. b
 inducias sex mensium cū Venetis sancit. *ibid. e*
 Francorum in Italia vires crescere oolens, à Lu-
 douici foedere se seiangit. 527. a, b
 Colonid ob motus Belgicos proficiscitur. *ibid.*
 Georgium Saxonem & Etardum Comitem
 ad se vocat. *ibid. e*
 Burgundie Ducatum pro Carolo Austriaco
 inuadit. 528. c
 à Leone X. auxiliares equites petit & impe-
 trat. 529. b
 cum copijs se Henrico VIII. Anglorum Regi
 iungit. *ibid. c*
 ab eo Pater salutar. *ibid.*
 cum eo Iosulus Flandrie venit. 530. b
ibid.
 in Germaniam redit. 531. b
 ab Etardo Comite irridetur. *ibid. e*
 eundem proscibit.
 cum Pontifice Leone X. redditici Mutina, fice-
 dus sancit. 534. c
 in Belgium venit. 541. c
 Etardum ad se eiat. *ibid.*
 rem prosperè componit. 542. b, c
 in Germaniam redit. *ibid.*
 pacem cum Venetis statuic. 544. c
 Comitia celebrat. 545. a
 Carolum Austriacum Hisp. Regem pro furu-
 rum successore Ordinibus Imperij commedat.
ibid.
 febre corripitur. *ibid.*
 piè moritur. *ibid. b*
 Maximilianus Austrius, Ferdinandi Rom. Regis
 filius, in Hispaniam proficiscitur. 651. b
 in Germaniā cum vxore ibi ducta redit. 663. e
 in Belgium veniit. 687. b
 magno cum honore excipitur. *ibid.*
 de dote cum Cesare & Rege Philippo transi-
 git. *ibid.*
 in Austriam abir. *ibid.*
 Maximilianus Buranus ab Imp. Carolo V. Frisiz
 & Groningæ Gubernator designatur. 618. a
 moritur. 651. b
 Maximilianus Sfortia Briansonem ciuitatem in-
 uadit. 537. b
 Mecha sepulchro Mahometis famosa. 10. a
 Mechlonia Adoni à Pipino Rege donata. 39. a
 vbi sita, & vnde se dicta. *ibid.*
 à Normannis vastata. 67. c
 eius pars dimidia Henrico VI. Brabantie Duci
 quando obuenerit. 161. b
 & qua de causa. 264. a, b
 ab Henrico Episcopo Leodiensi obfessa, sed
 citò iterum deserta. 270. a, b
 quando ab Episcopo Leodiensi, Brabantiz
 Duci vendita. 294. a
 Scipula aueos, salis & piscium donatur. *ibid.*
 quando à Leodienfibus secundum quosdam
 recuperata. 300. a
 Ludouico Flandrie Comiti vendita, noui bellū
 origo. 313. c. & seqq.
 pari

INDEX R E R V M

- pari iure à Ioanne III. Brabantie Duce & Ludouico Flandrie Comite possessa. 318.a
 igne fortuito conflagrat. 322.a
 tota à Brabantie Duce obtinetur. 323.a
 iterum incendio mirè fœdatur. 327.c
 à Philippo Austriaco suprema Curia ibi instituta. 423.b
 ad hanc Curiam qui prouocare possint. ibid.
 puluere torrentario, à fulmine incenso, terribè conflagrat. 640.b,c
 Mechliniensis Beginagium quando extrui coepit. 268.a
 à Nouatoribus dirutum. ibid.
 Mechlinienses cum Antuerpiensibus de iure Scapulari auenæ, salis, & piscium eorumdunt. 294.a
 Ioanni II. Brabantie Duci rebellantes obediuntur. 295.b
 in castra Antuerpiensium & Lyranorum strenuè erumpentes, fortiter repelluntur. ibidem c
 manibus quibusdam bellicis extructis aliquamdiu obidione tolerant, sed tandem nanal prælio victi se dedunt. 296.a,b
 Ludouico Flandrie Comitit sacramenta præstare abneunt. 313.c
 cum Ioanne verò Brabantie Duce fœdus ineunt. 314.b,c
 nouis priuilegijs à Ludouico Flandrie Comite sollicitati, à VVenceslao Brabantie Duce deficiunt. 331.a
 de Scapularum iure iterum cum Antuerpiensibus conuendunt. 336.c, 378.b
 ab Antuerpiensibus graui damno afficiuntur. 378.b
 Antuerpiensibus operâ Ducis Philippi Boni reconciliantur. 416.c
 item Louanienfibus & Bruzellenfibus. 419.a
 contra Carolum Audacem cumulatur. 430.b
 pacem obcinunt. ibid.
 Fredericum Cæsarem, injuriam filio Maximiliano à Brugenfibus illatam viturum, cum exercitu in Belgium venire cõgrè ferunt. 477.a
 à Bruzellenfibus & Louanienfibus infestantur. 479.b
 Mediolanensis Ducatus à Gallis inuaditur. 504.b
 recuperatur à Cæsarianis. ibid.
 iterum à Gallis occupatur. ibid.
 Meffia à Ioanne I. Brabantie Duce spoliata. 280.a
 Megingandus Comes nepos Oddonis Regis dolo interficitur. 215.f
 Mel tempore Godefridi II. Louanij pluit. 217.a
 218.b
 Meldricis insula olim habitatione S. Hermelendis virginis clara. 7.c
 nunc conuincens est, & vbi sita. 8.a
 Melesates Ægyptiorum Regis filius Ptolemaidem capit & coerit. 288.c
 Melexala filius Melidini Sultani, Saracenorum & Turcarum Imperator constituitur. 262.a
 Memmingenses Zvingliani. Carolo V. Imp. Confessionem exhibent. 386.a
 Carolo Imp. reconciliantur. 644.a
 Menapij à Norimannis vastati. 505.a
 Mercatores spoliati, belli luliacensis inter VVenceslao Brabantie Ducem & Guillelmum Marchionem origo. 144.b
 Mervelfij Dominus, Flandrie à Maximiliano post pacè Flandris concessam præficitur. 468.b
 Meselinus Paruus, perditissimorum quorundam Gallias vastantiù Dux, supplicio afficitur. 342.a
 Mesopotamia Christianis, Principibus intestinis odijs dissidentibus, à Saladino adempta. 210.a
 Metensis ciuitas, Ludouici Pij Imp. sepulcrà illustretur. 70.a
 ibi ab Hincmaro Rhemenf & alijs Lotharingis Episcopis Carolus Caluus Lotharingie Rex coronatur. 87.c
 Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum inuadenti assignata. 88.c
 Metensis Synodus Theutbergæ repudium & VValdrade pellicis introductionem à Lothario Rege factam confirmans quando celebrata. 82.a
 eius Adæ Romæ rescissa. ibid.b
 Menicum à Ferdinando Cortesio pro Regibus Hispaniæ subigatur. 548.c
 Michael Abfalonis cum Philippo Comite S. Pauli Ierosolymam ire instituit. 403.a
 Michaeli Crouacu, Legato Caroli Austriaci ad Franciscum Valefium Francie Regem. 535.a
 Michael Græcorum Imperator libros S. Dionysij Areopagitæ Ludouico Pio Imp. transmittit. 64.c
 Michael à Ligniaco Hannonius Brabantiam infestat. 363.c, 364.a
 Michael Sidonius iubente Cæsare conscribit libellum insimulæ. 650.b
 S. Michaelis templum Bruxellæ quando & à quo dedicatum. 178.a
 eò à Lamberto Balderico S. Gudilæ corpus translatum. ibid.
 in eoque Canonici ab eodem instituti. ibid.b
 S. Michaelis Ecclesia Antuerpiæ à Godefrido Bullonio multis donarijs aucta. 203.b
 illam eedem Canonici Antuerpienses S. Norberto & socijs. 210.a
 S. Michaelis Monasterij apud Antuerpienses initia. 213.a
 S. Michaelis Basilica Louanij corrui. 246.c
 Middelburgum à Flandris captum. 296.c
 Milidwoch Sclauorum Dux à Carolo Caroli Magni filio interemptus. 55.a
 Mingoallius Brugæfes seditiosos pacare à Maximiliano iubetur. 473.a
 ab eisdem carceri mancipatur. ibid.c
 Minoritè quando primùm Sijumducus venerint. 268.a. vide Franciscani.
 Miracula in transmissione librorum S. Dionysij Areopagitæ ex Græcia ad Ludouicum Pium Imp. parata. 64.c, 65.a
 Miracula plurima eduntur Bruxellæ in Ecclesia S. Nicolai. 223.c
 Missæ

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- Misse Sasilicium ab anno 693. apud Belgas in
vis. 22. b
- Mistatum tria millia, & alia pro salute Regis à Pa-
tribus Concilij Moguntini sub Ludouico Lo-
tharii Imp. fratre celebrari decreta. 75. b
- Modoaldus Treuensis Episcopus, frater Iuxæ
coniugis Pipini de Landis. 7. b
- Moguntinus Antistes contra Albertum Brande-
burgicum cum alijs Principibus fœdas init.
670. b
- Molenbecca villa D. Gudilæ à Carolo Lotha-
ringiz Duce oblata. 156. a
- Monachi & Monachæ à Constantino Coptony-
mo vanè exagitati. 44. e. 45. a. 60. b. c
- Monachi plurimi Turonis à Nortmannis truci-
datis. 78. a
- Monasterium, VVestphaliæ Metropolis, ab Ana-
baptistis occupatur. 593. b
- ab Aneshite recuperatur. 598. a. b
- Monasterium extruxit Ado. 5. a
- item Rado. ibid.
- nec non Dado, qui & Audoenus. ibid.
- item Eligius quod Solemniciacum appellatur.
ibid.
- aliud sanctarum Virginum Pipinus de Landis.
8. a
- aliud Nuellis Iræ coniux dicti Pipini. 10. e
- alia duodecim Sigebertus Dagoberti Regis fi-
lius. 10. c
- duo Grimoaldus. 12. a
- aliud Vincensius Comes Hannoniæ. 15. a
- aliud S. VValdetrudis eiusdem coniux. ibid.
- aliud Andanz Berge. 18. e
- alia in Frisia S. VVilibrordus. 23. a
- aliud in quadâ insula Rhemi S. Suibertus, 24. e
- aliud Orpij Alpais. 25. b
- aliud Fuldæ Catolomannus. 38. b
- idem aliud in monte Soracta. ibid. b
- Gembacenſe S. Guibertus. 141. e
- item duo in ciuitate Leodiensi Euracius eius-
dem vrbs Episcopus. 146. a
- aliud Baldericus Episcopus Leodij, & qua oc-
casione. 169. a
- aliud in Affligem Getardus Niger. 194. b
- Monasterium S. Fredogandi in Doorne prope
Antverpiam à Nortmannis igni absumitur.
67. e
- S. Martini Turonis à Nortmannis euerſum.
78. a
- Moneta Brabantica nisi in primarijs vrbsbus cu-
denda. 165. e
- Monetam Imperatoris nomine cudere Eduardo
Angliz Regi concessum. 318. e
- Mont-altus municipium, Monasterio à Vincen-
tio Comite Hannoniæ extincto clarum. 15. a
- Mont-falconis castrum ab Henrico IV. Impera-
tore destrudum. 210. a
- Montenaken castrum, iuxta quod eruentum ad-
modum prælium inter Leodienses & Braban-
tos commissum. 243. a
- Montfortium vrbs ab Alberto Saxone capitur.
482. c
- Montfortij iurisdicctio ab Episcopo Vltraieſtino
Ioanni Rosero venditur. 502. e
- Montfortius Vltraieſtinus & Hollandos infestat.
482. c
- ab Alberto Saxone compescitur. ibid.
- Morantus Flander, insignis pirata. 333. a
- Motbecinus pro Maximaliano Rom. Rege
Dunkerkam occupat. 478. a. b
- item alia Flandriæ oppida insigniora. ibid. c
- Morbus, vulgò S. Huberti dictus, vnde sic appel-
latur. 34. a
- Morini à Nortmannis vastati. 105. a
- Moronus, Confiliarius Sfortiz, Piscarium, Ca-
roli V. in Italia belli Ducem, ad partes Con-
federatorum pellere conatur. 563. b
- à Piscario capitur, & carceri includitur. ibid.
- Mortimerius Isabellæ Angliæ Reginiæ amatus
quæ seclera patrarit, & quo modo cauerit.
310. c
- Mortzelle villa, quò Reliquiæ B. Gudilæ mira-
culosè translata. 59. a
- ab Imperatore Carolo Magno D. Gudilæ
transſcribitur. ibid. b
- & Sanctimonialium Collegio ornat. ibid. c
- Mortzellenſe Cœnobium à Nortmannis expla-
tum, & funditus euerſum. 108. e
- Moteczuma Rex Mexici à Cortesio capitur. 548. e
- Mouyus, Fani D. Quintini Præfectus, oppida
Ellicurtum & Baureuoniam, à Belgis paulo an-
tè capta, recuperat. 459. b. c
- Muhal castrum ab Hoyensibus frustra tentatum.
264. b
- Mulesſes Regno Tunetano ab Hariadeno Bar-
barossis exiuit. 599. a
- à Carolo V. Imp. auxilia petit & imperat.
ibid.
- ab eodem testificatur. 601. b
- Mulier marina in Hollandia capitur, & mira de
ca. 372. b
- Mullem arx à Ioanne I. Brabantie Duce exulta.
285. b
- de Mundo tunc interituro & Iudicio Vniuersali
mox futuro errores Abbo Fioriacensis Abbas
confutatur. 161. b
- Murrij Comes Bruxellæ in carcerem conijciuit.
394. a
- & carcere liber dimittitur. 395. a
- Musicorum regularum inuentor Guido Areti-
nus. 174. b
- Mutlans aliquem, apud Bruxellenses qua pœna
plectendus. 247. b

N.

N Amurensis castrum à Balduino Hanno-
niæ Comite expugnatum. 234. b

biennio toto obſeſum, & quart. 266. c

Narmurenses exactionibus oppressi, Lutzenbur-
gensium Comitum ad se euocant. 266. e

Hasbaniam incurſantes, malè excipiuntur.
208. b

Flandrorum auxiliares Brabantium popula-
tur. 334. a

Francos

INDEX RERV M

Francos cadunt. 521.b
de Namurdo Lutzenburgenses & Marchi Augusta Rolduini vidua contendunt. 274.b
Nannees à Nortmannis vastati. 77.c. 81.c
Nancildis coniux Dagoberti Regis. 6.e
Nassavius à Francis capitur. 471.b
item à Brugenfisibus. 471.c
Nastragium horribile Maurorum post Ecclesiam S. Petri & alia Italice loca vastata in Africam remeantium. 74.c
Nazareth tempore Frederici II. Imp. Christianis restituta. 247.c
Neapolis à Conrado Frederici II. Imp. filio expugnata, & muris nudata. 262.b
Neapolitani e contra Inquisitionem se opponunt. 640.b
à Cæsare Carolo propterea à egregiè multantur. ibid.
Nicomagenfis Brabantinorum Hollandorumque agros depopulantur. 457.b
à Maximiliano reprimuntur. ibid.
Neomagen à Carolo Audace obsidetur & capitur. 438.a, b
Nesetaria à Grimbetano euecta. 219.b
Netha Brabantie fluuius. 43.a
Neustria à Pipino Herstallo subiugatur. 22.a
Nigra in expeditione sacra à Christianis capta. 200.c
Nicaa Prouincie ciuitas à duabus classibus, Turcica & Francica, oppugnatur. 617.c
capitur, & contra fidem datam à Franco diripitur & incenditur. 628.a
Nicephorus Imperator Constantinopolitanus Heretice subicitur. 52.c
Nicephorus Græcorum Imperator fraude vxoris caditur. 149.b
Nicolaus Papa Loduicum Germanicum & Carolum Caluam dissidentes conciliare conatur. 81.a, b
item Lotharium ad sanam mentem reuocare. 83.c
eius pro Balduino primo Flandrie Comite apud Carolum Caluam intercedat. 84.b, c
VValdradam pellicem Lotharii excommunicat. 85.b, c
quando obierit. 86.a
Nicolaus IV. Papa quando obierit. 288.c
Nicolaus Antipapa Ludouici Bauari Imp. Patrum abdicat. 311.b, c
Nicolaus Campobachius pro Carolo Audace Iohannem Heluetia occupat. 443.a
eumdem in pugna cum Heluetijs fored deserit. 443.c
qualis fuerit. 445.b, c
Nancium pro Audace obsidet. ibid.e
quò minus ex Belgio Audaci auxiliares adueniant copias, perire procurat. 446.a, b
Nicolaus Hieronymus Baro, Iurlex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti crecta, constituitur. 494.c
Nicolaus Perrenotus, Granuelles Dominus, Augustus in Comitibus moritur. 658.b

Nicolaus Prunios Leodienses priuilegiis Academicis Louanienfis obniteutes placat. 405.c
Nicolaus Puteanus Iohannem II. Brabantie Ducem Dordraceosam obsidionem soluere compellit. 296.c. 297.a
Nicolaus Pynfius, Quæstor Hollandie Aquilonaris, tribus seuerius exigens, parit occiditur. 484.e
ibid.
Hage: Comitibus se saluat.
Nicolaus à Stelandia, Antuerpiensis, Iohanni IV. Brabantie Principi minorenni Rector datur. 384.c
ad Nicopolim Galli à Turcis torpore cessi. 365.a, b
Niderga arx, in qua Reinaldus Falcobergeus à Iuliacensi Comite captiui detinetur. 306.a
Nigra legio, Georgio Saxoni militans, ruptis vexillis dilabitur. 515.b
ab eodem recolligitur. ibid.e
multas ciuitates & alia loca, Geldro militans, Austriacis eripit. 540.c
Asperam ciuitatem pertinaciter oppugnat. ibid.e
eà expugnata, diram ibi eadem facit. 541.a
dignas crudelitatis sue dat penas. ibid.
Richardus Scriptor quando floruit. 66.c
Niueella à Lufuico Eladria Comite capta. 231.c
Niuelleses à Balduino Flandro grauiter afflicti. 236.b
Ludouico Flandrie Comiti singulis annis sex septimanis, ex pacto pacis inter Brabantum & Flandrum sancito, militare tenentur. 398.a
Doci Iohannæ reconciliantur. 371.c
Niuellesse Beginagium quidò fundatur. 249.c
Niuellesse Monasterium ab Itra coniuge Pipini de Landis fundatur, eidemque S. Gertrudis præficatur. 10.c
Niuefunt, Brabantie locus, nunc Lyra dictus. 41.b
Nobles Bruxellæ à plebe expulsi. 298.b
à Iohanne II. Brabantie Duce pristinis honoribus restituti. ibid.e. vide Patricij.
Noortbeuere Roberto Flandro Gertrudem viduam Florentij Hollandie Comitibus vxorem ducenti assignata. 186.b
S. Norbertus cum socijs templum S. Michaelis à Canonicis Antuerpiensibus obinet. 210.a
Nordan hominibus quo modo ad Christi fidem conuerfi. 8.c. & seq.
Norimbergenses ab Alberto Brandeburgico impugnantur. 670.b
contra eumdem fœdas cum alijs Principibus ineunt. ibid.
Nortmanni Dorestadum vastant. 67.b
Anruerpian incendunt. ibid.b, c
item VVilicham, nunc Geer - Vlitham. ibid.b
à Frisonibus tributum accipiunt. ibid.
in VValeham insulam excutunt. ibid.
Turoini, nunc Doorne, Monasterium S. Fredegandi exurunt. ibid.e
item Mechlinie S. Rumoldi Ecclesiam. ibid.
S. Gummani Ecclesie vim similem parantes, miraculose prohibetur. ibid.
Fredege-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Friedegerum Presbyterum Lyra ad aram obtruncant. 68.a
 Duces eorum diuinitus puniuntur. ibid.
 tum Galliam tum Frisiam variè populantur. 74.a
 Gallias iterum inuadunt. 76.c.77.a
 Turonum expulsi, & Ecclesiam S. Martini succedunt. 77.c.78.a
 Nannetes vastant. 77.c
 item Andegauum. 78.a
 Monasterio S. Marini euerfo Monachos trucidant. ibid.
 tandem in patriam reuersi, mutui gladijs concidunt. ibid.b
 iteratò Galliam vastant. 85.c
 Duce Rudolpho Germanici Regum inuadentes, pacem exduotur, partim magna pecunia se redimunt. 91.b,c
 à Frisioibus Occidentalibus bello victi. 93.a
 in Carbonaria filua à Francis ingenti clade affecti. 103.a
 item à Ludouico Ludouici Germanici filio. ibidem b,c
 Saxonie maximas elades inferunt. ibid.c
 Nouiomagi hibernos. ibid.
 in Ganto resident. 104.b
 varia loca vastant & flammis absumunt. 104.c.
 105.a.108.a
 à Rhenensis ciuitatis vastatione diuinitus cohibentur. 106.c
 in Diusburgh oppido se muniant. 107.c
 item in Louen. ibid. & 112.b
 Partios obfisione cingentes, regiones vitra Sequanam deprædandas obincunt. 112.b,c
 iterum Gallias incutunt, & variè deprædantur. 113.b
 in Britannia astricti, Lotharij Regnum repetunt. 114.a
 ibique primo conficti Christianos vincunt. ibid.b
 sed mox iuxta Louanium ad interuocionem delentur. ibid.c
 Laodelfes dorp villam occupant. 115.a
 Frumense Monasterium vastant. ibid.b
 item Arduennam. ibid.
 Britanniam in cornu Gallias depopulantur. 126.b
 à Roberto Comite obfidetur. ibid.c
 quidam ad Christianissimum conuertuntur. 127.a
 à VVillemo Aquitanie Duce & Ragemundo ingenti elade afficiuntur. ibid.c
 pagum Beluacensem & Ambioensem depopulantur. 128.c
 qua occasione primum in Italiam venerint. 165.a
 Nortmannus quidam diu inter Francos honorificè habitus, ab ijs taodem trucidatur. 77.b,c
 Norrevickius à Maximiliano, iam Romanorum Rege Eques eratur. 469.b
 Nosocomium Siluæducentis quando erigi coepit. 289.c

Norgerus quando claruerit. 11.a
 Nothiri in Brabantia ad Magistratum non admittendi. 130.a
 Norckerus Episcopus Leodiensis ab Othone II. Imp. Ecclesie suæ insigni Diploma obinet. 152.b
 Nouiomagus à Nortmannis vallo & muris circumdatus. 109.c
 ab iisdem exustum. 104.c
 Nouus orbis à Christophoro Columbo detegitur. 490.a
 Nuis castellum à Nortmannis vastatum. 109.c
 Nuntij S. Gertrudis in mari periclitantes eundem inuocant & liberantur. 15.a
 Nynderke castrum, in quo VVenceslaus Brabontæ Dux Iuliacensis bello captus eustodiz traditur. 345.c

O.

O Baera Saxonie fluius. 38.c.48.c
 Obertus Episcopus Leodiensis S. Oda corpus è terra leuatum Ecclesie Rhodensi inferat. 104.a
 Obodriti rebellantes à Ludouico Germanico subuigati. 81.a
 Obsides, à Rege Francie Heluetijs dati, clam fugiunt. 119.a
 Octauius Farnesius à focero Carolo V. Imp. alienatur, & qua ratione. 661.b
 Henrico Regi Gallie se iungit. ibid.
 ab eo copias auxiliares accipit. ibid.
 Romam, causam dicturus, vocatur. ibid.c
 à Pontifice Maieftatis reus pronuntiat. ibidem.
 à Carolo Imp. Parmæ oppugnatur. ibid.
 Oda, Gozelonis Lotharingæ Ducis filia, cum Lamberto Baldrico pietatis operibus incurbit. 175.b.178.a
 S. Oda, filia Regis Scocie, ad S. Lambertum sepulchrum visum recipit. 104.a
 eius corpus è terra leuatum in Rhodensi Ecclesia quiescit. ibid.
 Odacer Comes Reginatio à Zuendealdo Lotharingæ Rege repulso adheret. 119.c
 Odalricus, defuncto Araldo, Rhenensis Archiepiscopus eligitur. 146.c
 Teibaldum excommuicat. 147.a
 item Ragenoldum Comitens. ibid.c
 Oddo, siue Otto, filius Ruperti, creatus Rex Fræcorum, viriliter se Nortmannis opponit. 113.a
 se de hostibus vicifciur. 115.c
 Francos à se deficiente, & Carolum Simplicem eligentes, persequitur. 116.a,b
 cum magnis muneribus ad Arnolphum Imp. profectus, honorificè excipitur. 118.a
 agente Fulcone, pacem cum Carolo Simplice mit. 119.a
 quando obierit, & vbi sepelitus sit. ibid.c
 moriens Carolum sibi subrogari mandat. ibid.
 Odena villa, natiuitate S. Hermelendis virginis clara. 7.c
 vbi sita. 8.a
 Odilo

INDEX

R E R V M

Odilo Dux Baioriæ, à Carlomanno & Pipino bello petuit & superat. 38.a
 Odo donationem Caroli Martelli S. VVilibrodo factam signo suo confirmat. 31.b
 Odo Bellouacensis Episcopus & Albinus Comes à Ludouico Balbo iam moribundo cum insignibus Regis ad filium eius ablegantur. 99.e
 Odo Campanensis, Burgundiæ Regno inhiat, bellum Conrado Imperatori infert. 173.c. 174.a
 apud Barum cum Lotharingis dimicans perimitur. 174.a
 Odo Episcopus Tufulanus, Sedis Apostolicæ Legatus, vñ cum Rege Franciæ contentionē inter fratres Flandros ortam decidit. 256.a, b
 cum Ludouico Francorum Rege ad expeditionem sacram proficiscitur. 261.b
 Odoacer Bohemiæ Rex à Rudolfo Austriaco in periculo vincitur & caditur. 281.e
 S. Odulphus Brabantus, Frederici Episcopi Vltraieini strenuus cooperatur, quando vixit. 70.a
 Officia nunc à Principibus vendi possint. 271.c
 271.a, b
 Officia ne Brabantii antro redimant, à Ioanne III. Brabantii Duce vetantur. 320.b
 Olbertus Abbas, S. Veroni Confessoris inuentionem & miracula Raginerio Comiti transferre. 79.b
 Olisipona Saracenis adempta. 221.c. 221.a
 Oliverius Leodislaus ad redimendum Godefridum Barbarum in Syria captiuum missus. 199.b
 Oltrampii ab Errardo mulctantur. 500.b
 ab Antistite Bremensi vastantur. 560.c
 Ommelandij Groningani in multis subiecti. 498.b
 à Bremensi Antistite vastantur. 560.c
 Omortag Bulgarorum Rex, amicitiam Imperatoris Ludouici Pij amittit. 65.a
 Oostergooij contra Saxones rebellant. 502.a
 Oostervicia Brabantii pagus à Geldro exultus. 360.b
 Oostervicani ab Henrico Brabantii Duce priuilegiis donantur. 249.c
 Oppa Tolerasus Archiepiscopus, VVitiæ Regis filius, Saracenorum ad Pelagium Asturum Principem Legatus. 34.c
 prostrigatus Saracenis capitur. ibid.
 de Ordinatis à Formoso Papa Romæ turpis contentio. 122.a
 Ordinis sacri ministros nihil esse docet Tanchelinus hæresarcha. 213.a
 Ordines Belgij de matrimonio Mariæ Ducissæ agunt. 451.c
 Philippo II. abiectionem in Hispaniam meditante, multa ab eo petunt. 706.c. 707.a
 à quo leniter per Ducem Sabaudie increpantur. 707.a, b
 Ordines Brabantii Guilielmum à Monte in exilium eiciunt. 388.c
 cum Nobilitate Brabantica contra Ioannem IV. Ducem fœdus ineunt, & quare. 391.c
 Duce nondum ad mentem redeunte, Philip-

pum eius fratrem ad Ducatum suscipiendum à Gallia euocant. 392.a
 Diestenses mulctant, quod Ioannem Ducem, ipsis inconfultis, receperint. 394.a
 mittunt qui lances versus Hannoniæ defendunt. 397.a
 Ciocestrium ad Branium cedunt. ibid.
 Branium oppidum obsident. ibid.c
 idem deditione capiunt. 398.a
 ibidem aliquantum seuiunt.
 plures ciuitates in Hannonia subigunt, aliquas etiam vltro se dedentes accipiunt. 399.a, b
 Ordines Brabantii ac Hannoniæ Gandauum & Brugas Legatum Castrensem pro liberando Maximiliano, Brugis detento, mittunt. 474.c
 Ordines Flandriæ, instigantibus Gandauensibus, Maximiliano filiorum suorum tutelam negant. 459.c
 Ordo S. Brigide, virorum & mulierum, quando confirmatus. 344.a
 Ordo Garterij in Anglia, &
 Ordo Stellæ in Francia, quando & à quo institutus. 326.c
 Ordo Velleris auri à Philippo Burgundo instituitur. 408.b
 Ordre Margarete Ludouici Flandriæ Comitissæ uxoris doti assignatur. 315.a
 Organum Pipino Francorum Regi à Constantino Imp. transmissum. 40.c
 Organum hydraulicum Aquisgranum conficit quidam Geotius Presbyter. 65.a
 Oriens turbatur inepria Iulianini II. Imperatoris. 27.a
 tempore Constantini Copronymi à quarto Augusto ad Kal. Octobr. densissimis tenebris affligitur. 43.b
 Orientalium & Aquilonarium Anglorum Reges quo modo primum facti Christiani. 8.c. 9.a
 Orpji Monasterium extruit Alpais. 25.b
 Orichor Brabantii municipium, parria S. Odulphi. 70.a
 Oseoburgh, siue Ohsburgh, Saxonie castrum à Carlomanno & Pipino expugnatur. 38.a
 Osdach Comes contra sui pacis inter Francos & Danos initæ interfuit. 56.b
 Osinum per Belgas Francus eripitur. 454.b
 à Francis recipitur. ibid.
 Osterlingicum Hollandis bellum gerunt. 419.b
 Osui Rex Anglorum opinionem Scotorum de Paschate celebrando relinquens, Catholicis inhaeret. 19.a, b
 Otherus Strasburgensis Episcopus occiditur. 223.b
 Otgarus Episcopus Moguntinus moritur. 75.b
 Otho Brunsvicensis Dux ab Imp. Frederico in gratiam recipitur. 249.b
 Otho Burensis Comes Tylam occupat & expulsat. 305.c
 in captiuitatem Brabanticam sese dant, mox dimittitur. ibid.
 Otho Burgundie Dux cum alijs se ad expeditionem in Syriam parat. 313.b
 Otho

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- Otho Comes & Eadlhartus Abbas ab Occidente ad Ludovicum Germanicum Legati, tyrannidem Caroli Calvi accusant. 80.e
- Otho Dux Caroli filius patri in Lotharingie Ducatu succedit. 157.a, b
- XVIII. Brabantie Princeps. ibid.
- moritur. 163.c
- de eius sepultura variant Scriptores. 157.b
- Otho Fuldenfis Abbas Legatus Ludovici Germanie Regis ad Pontificem & Imperatorem. 81.b
- Otho Geldrie Comes se tertij belli sacri Principem perbit. 234.a
- cum Theodone Episcopo Vitræschino pacem init. 239.a
- canitur postea, Imperatorique sistitur. ibid.
- libertati restituitur, filius Henrici IV. ducit uxorem. ibid.c
- Otho filius Henrici, Eadmundi Anglorum Regis filium uxorem ducit. 131.a
- patri in Germanie Regnum surrogatur. ibid.c
- fratri suo Henrico Lothariense Regnum committit. 135.a
- quosdam fratris sui Ludovici fideles sibi infidantes custodie mandat. 136.b
- Pragam expugnat, & Boleslavi Boemorum Ducem subiugat. 139.b, c
- Italiam ingreditur, & Berengarium fugat. ibid.c
- Conrado Duce agente, quendam Berengario iterum in Italia permittit. 140.a
- interitum & filium eius Liudolfum simulatas orta. ibid.b
- insignem victoriam de Hungaris reportat. 143.c, 144.a
- Italiam Imperator creatur. 146.b
- verum in Italiam proficiscitur eandem pacaturus. 148.a
- tredecim Romani Proceres ab ipso suspensio adiudicati. ibid.b
- in Apulia & Calabria sede Græci vindicat. 149.a
- vbi & quando obierit. ibid.c
- Otho II. filius Othonis Imp. à Ioanne Papa XIII. Imperator consecratur. 148.c
- Theophaniam Imperatoris Constantinopolitani nepcem uxorem ducit. 149.b
- parenti in Imperio succedit. ibid.c
- Buxodu eastellum capit & diruit. 150.a
- Boemiam vastat. ibid.
- item Franciam. 151.b
- à Lorthario III. Rege Lotharingiam obtinet. 151.a
- eius Diploma Ecclesie Leodensii concessum. ibid.b
- captus eius in Græcia captus, ipse vix natando evasit. ibid.c
- Romæ moritur, ibidemque sepelitur. 154.a
- Otho III. Othons II. filius patri in Imperio succedit. 154.a
- Brunonem nepotem suum Papam constituunt Gregorium V. nominatum. 158.c
- Crescentium tyrannum capere plectit. ibid.
- à Gregorio V. Imperator coronatur. 160.a
- à Comitibus cuiusdam infantis condemnati uxore iniustitiam arguitur. 161.a
- culpam fateatur, & Imperatricem sceleris istius auctricem flammis adiudicat. ibid.b
- à Crescentis uxore veneno necatur. 162.c
- Otho Henrici Louanensis Comitiss filius patri succedens, immatura morte obit. 174.a, 175.a
- Otho Hugonis Principis filius Lothario se tradit. 141.c
- ab eo Burgundiam obtinet. ibid.
- moritur. 147.e
- Otho Pictaviensis Comes à Saxonibus & Lotharingis Imperator eligitur. 238.b
- Godofredi Comitis Louanensis filium uxorem ducit. ibid.
- fuit Richardi Anglorum Regis filius. ibid.
- Binardiam frustra tentat. 239.a
- pacem inter Theodoricum Episcopum Vitræschinum & Comites Hollandie & Geldrie componit. 239.a
- Mariam uxorem repudiat. 240.b
- pluribus ab ipso deficientibus, à Philippo profugitur, & in Angliam fugit. ibid.c
- Romæ coronatur. 241.a
- Ecclesie bona inuadens excommunicatur, & Imperio priuatur. ibid.a, b
- Hermannum Thuringie Landgraviam bello petit. ibid.c
- Geldriam vastat. 243.c
- Francorum Regi bellum parat. ibid.
- cruenta inter ipsum & Regem Francorum iuxta Tornacum pugna committitur. 244.b
- qua superatus, fuga sibi consulit. ibid.c
- moritur. 245.c, 246.a
- Otho Ratiponsensis Episcopus deuotionis ergo Ierosolimam proficiscitur. 186.c
- Otho Saxonum Dux moritur. 121.b
- Oyz monerem signatam Ioannæ Brabantie Duci primarie vrbes obstrere. 365.c

P.

Padiglia ac Branius Villapandem oppugnare statuerunt. 550.c

eorum exercitus quantus. 551.b

in signi prælio caduntur. ibid.c

afinis impossit, populo deridendi exhibentur. ibid.

carnificis manu pereunt. 552.a

Paleologus Veneti Genuensibusq; iniucem dissidentibus Constantinopolim occupat. 267.b, c

Paleologus Imperator Græcorum Parisius & in Angliam venit pro dissidijs Regum componendis. 369.b

Palestina tempore Constantinii Copronymi terre motibus concussa. 43.b

Palatinus Elector, Dapifer est Imperij. 160.b

Palatinum Bruxellensem quando extrui cepit. 328.a

Pampilonæ Saracenis à Carolo Magno eripitur. 50.b

Pandocheum Siluagacense quando erectum. 276.a

H H

Pan

INDEX RERV

Pannonia à Carolo Magno vastata. 50.c
item à Bulgariis. 65.b
Papia à Carolo Magno expugnata. 46.c.48.a
ab Hungariis exulta. 128.b
Parcum Ccenobium iuxta Louanium à Godefrido Barbaro extruitur. 21.a.c.213.b
ex Abbate Anserpiensi S.Michaelis primos
Frates accepit. 214.a
à Capitiatis effractum. 350.c
Parcum Domiarum Ordinis Cisterciensis Monasterium quando erodum. 149.c
Parisiense Gymnasium à Carolo Magno Imp.
agente Alcuino eius præceptore, erectum. 18.a
Parisienses in solemni balistarum ludo Tor-
naci quod primum reportarint. 164.b
Parisiensem ciuitatem à Nortmannis obfessa. 112.b
Parma ab Arelpho Rege expugnata. 117.c
Parvulus in pugna Blangiaci caditur. 455.c
Pascha ad normam Romanæ Ecclesiæ celebra-
ndum esse in Concilio Anglicano definitur.
19.b
Paschalis Papa Stephano defuncto substituitur.
62.a
doctrina, sanctitate, & miraculis clarus. ibid.
Legationem ad Ludovicum Imp. stabilizandæ
pacis Ecclesiæ causa mittit. ibid.
corpus S. Cæcilie virginis & martyris eodem
revelante invenit, & in Urbem in Ecclesiam
eiusdem nomini dedicatam transfert. 70.a,b
Paschalis II. Papa Inuestitura Episcoporum &
Abbatum Henrico IV. Imp. prius denegatas,
tandem vi adactus concedit. 105.c.106.a
eundem Imperatorem coronat. 106.a
ob Privilegium Imperatori concessum multa
à Romanis patitur. ibid.b
moritur. 207.b
Paschalis Primicerius quem frater Leonis III. Pa-
pam tractarent. 52.a
Patauium à Cardonio obfidetur. 529.b
obfisione liberatur. ibid.
Patricij Louanienses à Couterello Senatu moti.
337.c
tumultu sedato Louanium redeunt. 340.b
à plebe tumultuante iterum puls. 348.c
sub exitij perna ad urbem reuocantur. ibid.
dem
fenestris eiectionis infusis hastis scdò à plebe dis-
cerpuntur. 351.a
Paulinus Augustinus primo Anglorum Apostolo
in subdium missus, Eduinum Regem Nor-
danhumbroium cum omnibus Nobilibus, &
ex plebe plurimos ad fidem perduxit. 9.a
Paulus III. ad Prædicium exiit magno Romano
mannum applausu & gaudio. 596.c
Generale Concilium indicit. 609.b
Lutheranos ad id inuitat. ibid.
foedus cum Carolo V. facit. ibid.c
pacem inter Carolum V. & Franciscum Galliarum
Regem conciliare studet. 610.a
moritur. 616.c
Paulus IV. Pontificatum adit.
alienus à Cæsare Carolo. 678.c
685.b

Antonium Columnam (nam & Columnis,
quod Cæsaris partes sequerentur, inferus
erat) ad se vocat. ibid.
is eum fugisset, eius ditionem alteri donat. ibid.
Cardinales item Casarinos in carceres conij-
cit. ibid.c
Romanos quos exarmat. ibid.
copias contra Cæsarem producit. 686.a
Pyrrhum Lofredum, quem Albanus pro pace
ad eum miserat, in carcerem ineludit. ibid.
ab Henrico Galliarum Rege auxiliares accipit eo-
pas. ibid.c
pro eo Franciscus Guisus ingentes copias in
Albanum edocit. 689.b.c
per Guisum, Scrozam, & alios adempta sibi
loca recuperat. 690.a,b
sed vicissim alia amittit, Antonio Columna se
vindicante. ibid.a
res eius pressum eunt. 691.c
sibi dissens, pacem impetrare conatur. 695.a
psem cum Albano confituit. ibid.
Philippum II. & Galliarum Regem reconciliare
conatur. ibid.c
moritur. 704.c
Inquisitionem satis acerbam instituit. 705.a
Paulus Diaconus quando vixerit. 19.c
Paulus Iustinianus, præfectus elassis Pontificis
contra Turcas. 609.c
Paulus de Nouis Genæ capite plectitur. 521.a
Paulus Sfondratus rie. S. Cæcilie Presbyter Car-
dinalis, Basilicam eiusdem restaurans, corpus
S. Cæcilie ita integrum inuenit vt fuerat à
Paschale reconditum. 70.b
Pax inter Constantinum Pogonatum & Sarace-
nos quibus conditionibus composita. 19.c
inter Ludovicum Germanicum & Carolum
Caluum quandoque frustra tentata, tandem
sanctur. 81.b,c
inter Ludovicum Balbum & Ludovicum Lu-
doui Germanici filium firmatur. 99.b
item inter eundem Germanici filium & filium
Balbi. 103.c
item inter Ludovicum IV. Regem eiusq; Prin-
cipes, agente Orbone Imperatore. 136.a
inter Henricum IV. Imp. & Callistum Papam
initur & mutis Diplomatis firmatur.
209.a,b,c
inter Hollandos & Flandros Bruxellæ conci-
liatur. 265.a
eadem à Rege Ludouico confirmatur. ibid.b
inter Geldrum & Brabantum frustra tenta-
tur. 285.c
inter Philippum Pulchrum Franciæ Regem
& Guidonem Flandriæ Comitem firmatur.
297.b
sed Guidone defuncto iniquis conditionibus
grauatur. ibid.c.298.a
Pax inter Venceslimum Brabantæ Ducem & Lu-
dovicum Flandriæ Comitem quibus condi-
tionibus sancta. 334.c. & seqq.
quibus item inter Eduardum III. Angliæ &
Ioannem Franciæ Reges. 336.b,c
Pax in-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Pax inter Brabantios & Geldros quando firmata.
161.c

Pax Senlicia inter Francorum & Romanorum
Reges constituitur. 491.a

Pacis infractor, ex Lego Ioannis L. Brabantie
Duci quomodo plebendus. 187.c

Paxaites Turcarum Imperator Sigisfundum
Hungarie Regem ad Nicopolim prelio su-
perat. 165.a,b

Pecuniam Imperatoris nomine eudere Eduardo
Anglie Regi concessum. 118.c

Pediculari morbo Arnulphus Imperator con-
sumptis moritur. 110.b

Pelagius, Regis Theodorici Spartharius, Astu-
rum Princeps constitutus, Saracenos Hispa-
niam vastantes profligit. 14.b,c

Pelleberga, Monialium Ordinis Premonstraten-
sis iuxta Louanium Monasterium. 146.a

Perona à Gisleberto Duce obsidetur. 113.b

item ab Henrico Nassouio. 601.b

obsidione liberatur. ibid.c

Perfandus à Clemente VII. Antipapa perperam
Leodienfis Episcopum confirmatus, Episcopa-
tum frustra occupare tentat. 110.b

Pestis ingens Romam nonnullasque alias Italie
urbes vastat. 19.a

insurgente S. Sebastiano mitigatur. 10.a

Constantinopoli triennio grassatur. 43.b

Christianorum exercitum Ptolemaidem obsi-
dione ingentem absumit. 114.c

similiter in prima expeditione in Terciam san-
ctam à S. Ludouico suscepta. 161.a

nequon io secunda expeditione sacra ab eodem
suscepta. 178.b

Europam affligit. 105.a

Pestis grauissima pœne per totum orbem grassa-
tur. 115.c

Flandriam & Brabantiam vastat. 141.c. 143.a

Petrarum castrum à Gisleberto expugnatum.
114.a

Petrocia Aquitanie castrum à Pipino expugna-
tum. 41.a

S. Petrus Mauris post Ecclesiam eius & alia Italie
loca vastata in Africam cum præda reuocanti-
bus terribilis apparet. 74.c

S. Petri Ecclesia Romæ à Mauris expilata. ibid.

S. Petri castro dæmonem fugat. 148.c

S. Petri castrum & capillorum pars in Galliam
desertur. 149.b

Petrus Aragonie Rex à Siculis in Regem eligi-
tur. 181.a

à Martino IV. Papa ea de causa excommuni-
catur. 184.a

contra eum, veluti patrimonij Ecclesie inua-
sorem, Crux prædicatur. ibid.a,b

à Gerundæ obsefforibus interficitur. 185.a

Petrus ab Auxelio Episcopo Tornacensis Anti-
papæ Clementi fauens moritur. 161.b

Petrus Brechius, Aulicorum Philippi III. Fran-
cie Regis potentissimus, Mariam Reginam
homicidij infirmulac. 180.c

falsitatis conuictus io crucem agitur. 181.a

Petrus à Calstris, à Ioanne I. Sebastianus Loua-
nienfis creatur. 176.b

Petrus Capuanus Archiepiscopus Guilielmi
Imp. coronationi interfuit. 158.c

Petrus Capucius, S. Georgij ad velum aureum
Presbyter Cardinalis, Sedis Apostolicæ Lega-
tus, electioni Guilielmi Imperatoris præfuit.
158.c. 160.b

Petrus Castella Rex ab Eduardo V Vallie Prin-
cipe in Regnum restituitur. 141.c

ab Henrico fratre ierij pellicur & securi
percutitur. ibid.

Petrus de Corbario à Ludouico Bauaro & Car-
dinalibus quibuscum Papa creatus, Papatu ce-
dit. 111.b,c

Petrus Couterellus, Prætor Louanienfis, quo
pacto pœne discordiam inter Louanienfes &
Ducem excitauit. 114.a,b

in Senatum Louaniensem conspirat. 116.b

Patricij infestus, ex re quasi nihili, ijs nocendi
materiam cepit. 116.c

plebem contra Patricios concitat. 117.b

Curiam inuadit. ibid.c

totam Reipublicæ faciem immutat. ibid.

Venceslao Duci cum exercitu Louanium
petenti reconciliatur. 119.a,b

plebeij innixus, iterum sibi omnia arrogat.
ibid.c

Consulem se creati curat. ibid.

iterum se Duci submittit. 140.a

collectis fortunis cum multis seditionis Loua-
nio discedit. ibid.b

in eius caput constituuntur à Duce quadrin-
genti auri. 141.c

Louanium per insidias occupare tentat. 142.a

spondet se vrbis Louanienfi nunquam contro-
uersiam moturum licetis, quas sibi vrbis sigil-
lo munitas confecerat. 143.b

Petrus Cypri Rex Principes Christianos frustra
in Tuncas concitare nititur. 141.a

obscena de Saracenis insigni victoria, cum Sul-
tano Egypti inducias facit. ibid.c

Petrus Damianus, Sedis Apostolicæ Legatus,
Henrico Germaniæ Regi uxorem suam repu-
diare pacantis resistit. 190.b

Petrus Eremita ad recuperandam Terram san-
ctam proficiscitur. 100.a

Petrus Ernestus Mansfeldius à Philippo II. Lur-
zenburgensibus præficitur. 707.b

Petrus Gironius contra Belgas conitrat. 146.c

ad mentem redit. 150.c

Petrus Gusica, S. T. D. ex Peruano tradu cum
ingenti auri pondere ad Carolum V. Imp.
Augustum venit. 618.c

Petrus Hogenbachius à Carolo Audace dinomi-
bus Sigimundi Austriaci, Carolo oppignora-
ti, præficitur. 439.b

crudelis est & suarus. ibid.

à Rhenanis capite plebitur. ibid.c

Petrus Lanckhalms à Brugenfisbus mules iniuria
afficitur. 471.a

delitescit. 475.b

HH a

capite

INDEX RERYM

- capite puniatur. *ibid.*
 Petrus Laffus contra Belgas coniarat. 346.c
 ad mentem redit. 350.c
 Petrus S. Ludouici Francorum Regis filius, cum
 patre ad expeditionem sacram proficiscitur.
 378.b
 Petrus Luna Antipapa electus, Benedictus ap-
 pellatur. 364.c
 Petrus de Murionae Eremita Pontifex creatus,
 dictus Celestinus V. 388.c
 miraculis clarus spūs Pontificiū obdiat. *ibid.*
 Petrus Pimentellus ob rebellionem in Caro-
 lum V. excisam capite plectitur. 356.e
 Petrus Pisanus Catolum Magnum Imp. Gram-
 maticam docuit. 38.a
 Petrus Rauanenſis Archiepiſcopus heresi-
 Poſticam reprimat. 363.a
 Petrus Rollanenſis, ciuit Brugenſis, Clementi
 Antipape obediē detrahens, capite plectitur.
 362.b
 Petrus Serotus ad Theonullam tormenti iſtu
 perit. 697.b.c
 Petrus Toleranus Inquisitionem aduerſus Ca-
 tholicę fidei hoſtes in Regnum Neapolitanum
 introducere conatur. 649.b
 hinc Neapolitani in eum inſurgunt. *ibid.*
 Petrus Tructius ſeditionis Gandaueniſis auctor
 capite plectitur. 411.b
 Petrus Triflanus Philippum Francorum Regem
 Germanis eripit. 344.c
 Pouetſi Comes & Belgis in pugna Blangia-
 cadunt. 455.b
 Phalz ſeu Halle, nunc Auditorium publicum,
 Louaniꝝ quando exſtrui cepit. 305.c
 Pharus à Carolo Magno Bononię in nauigan-
 tum vſus reſtauratur. 36.c
 Philibertus Bruxellius conſiliarius Caroli V.
 Imp. 681.c
 eius in translatione Ditionum Belgicarum in
 Philippum II. Orazio. *ibid.*
 Philibertus Chaltonius Auranſius Prores Nea-
 politanus à Carolo V. Imp. conſueſcit. 571.b
 Florentium verſus mouens, Spoletum capit.
 380.c
 Penſiam obtinet, & Pontifici reddit. 381.a
 Florentium obſidet. *ibid.*
 in pugna occumbit. 384.b
 Philibertus Sabaudie Dux moritur. 513.c
 Philippa Guidonis Flandrię Comitis filia, Eduar-
 do Eduardi Anglię Regis filio deſpondetur.
 100.b
 Philippo Pulchro pro patre obſes datur. 193.a
 Philippus Auriæ prælio nauali Caſaranoſ vin-
 cit & proſtat. 573.b.c
 Philippus Auſtracius Maximiliani & Mariz fi-
 lius naſcitur. 453.c
 mortuus matre, heres Provinciarum Belgica-
 rum. 459.b
 ei tutor ab Octidibus datur pater ipſius Maxi-
 milianus. *ibid.*
 Gandauo Mechliniam mittitur. 468.a
 patre à Brugenſibus ſeditionis captiuo deten-
- to. Ordines conuocat, & de patre liberando
 deliberat. 474.c
 eius Legati, conſenſu Philippi Cluij, Sluſę
 Magiſtrum loco mouent. 484.b
 ſororem Margaritam à Carolo Gallię Rege
 repetit. *ibid.*
 Sluſam obſidet. 486.c
 Louaniꝝ in Ducem Brabantię inſurguntur.
 493.b
 Equites ibidem creas. *ibid.*
 item Antuerpię, ſed maiore quā Louaniꝝ
 pompa. *ibid.*
 Gertrudenbergz nomine Hollandię inſurgunt.
ibid.
 & Romerſvalij nomina Zelandię. *ibid.*
 Ordines Mechlinię conuocat, & cum eis ibi-
 dem de ſtatu Reipubl. deliberat. *ibid.*
 conuenerſus cum Rege Anglię ſuper merca-
 torū exortis componit. 494.a
 Edictum Philippi Boni renouat, & quale illud.
ibid.
 cum Geldro inducias menſium ſex conſtituit.
ibid.
 caſtrum Eſtain deditione occupat. *ibid.*
 Legatus ad Francum miſſus, pacem Senlicam
 ignolantē ſeruari petit. *ibid.*
 in Germaniam, à patre Caſare vocatus, proſi-
 ciſcitur. *ibid.*
 Traiecti ad Moſam aſum ligneam arcu ab
 hafta deiecit. *ibid.*
 in ditione Ferreſana in Principem inſurgunt.
 495.a
 Vienneſem ad patrem venit. *ibid.*
 in Belgium redit. *ibid.*
 Lyre in Brabantia ſponſum Ioannem, claſſi in-
 ſigni ex Hiſpania aduectam, excipit. *ibid.*
 Bruxellę nuptias celebrat. *ibid.*
 Duaci inſurguntur. 499.c
 Francię Cancellario pro Flandrię & Arreſa
 clientale ſacramentum dicit. *ibid.*
 Paci Senlicę ſuſſaciat. *ibid.*
 in Comitum Arceſi inſurguntur. *ibid.*
 eius forma & decor quaſit. 500.a
 naſcitur ei filius Carolus. 503.b.c
 Bethunię & ad Fanum D. Audomari inſurguntur.
ibid.
 Creuelingę Legatos Regi Anglię audiat.
 504.a
 in Ducē Lutzenborgenſem inſurguntur. *ibid.*
 Bruxellę numerum Equitum Velleris aumi
 ſupplet. *ibid.*
 ei naſcitur filia Eliſabetha. 505.b
 filio ſuo Carolo Claudium, Regi Francorum
 filiam, vxorem petit. *ibid.*
 eius ſoror Margareta Sabauda nubit. *ibid.*
 cum vxore in Hiſpaniam abit. *ibid.*
 à Rege Gallię Ludouico honeſtē, inuicem
 prius vt Franciam tranſiret, excipitur. *ibid.*
 à Rege Nauarre excipitur. 507.a
 in Hiſpania vbi; moriſcē excipitur. *ibid.*
 variolorum morbo corripitur. *ibid.*
 à ſocero inuiſitur. *ibid.*
 tandem

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

tandem Toletum cum maxima pompa iogreditur.	ibid.	ex Hispania in Italiam proficiscitur.	612 a
ad Regioa socru exipitur.	ibid. c	ibique splendidissime exipitur.	ibid. b
heres Regni Hispaniarum declaratur.	ibid.	in Brabantiam ad patrem Casarem venit.	ibid.
Aragomis iurat.	508. a	& ibi à diuersis honorificentissimè exceptus.	ibid.
in Belgium iterum redit.	ibid. a, b	Bruxellis deducitur.	612 a
ei Lugdunū Rex & Regina Franciæ occurrunt.	ibid. c	ibi varia exhibita ibi spectacula.	ibid. b
febre corripitur.	ibid.	Louani in Ducem Brabantie, &c. inaugura-	ibid. b, c
ei nascitur filius Ferdinandus.	ibid.	tur. quale iuramentū ibidē prestitit.	ibid. 4, 4, b
in febriem tendit, vulgo ei venenum datum existimante.	ibid.	item Bruxellis.	614 c
patrem Casarem Oenipoote inuisit.	509. a	item in Arresia.	ibid.
Mechliniæ, ex Hispania redux, maxima gratulatione exipitur.	ibid. b	item in Hannonia.	615. a
Carolus Geldrum oppugnare parat.	ibid. c	item Mechliniæ, Lyræ, & Antuerpiæ.	ibid. b
aliquot oppida & castella in Geldria capit.	510. a	item in Zelandia.	ibid. b, c
Arnhemum obsidet.	ibid.	item in Hollandia, Vitraiecto, & Transfula-	ibid. c
illud cum aliquot aliis capit.	ibid.	oia.	ibid. c
Arnheimi Geldriæ Dux inauguratur.	ibid. b	item in Groninga & Frisia.	616. a
Zutariam obsidet.	ibid.	item in Zutania.	ibid.
mortua socra Elisabetha Hisp. Regina, ei cum Ferdinando Rege d. iudicium oritur.	511. c	item in Geldria.	ibid.
intervenit quorundam Hispaniarum Procerum res componitur.	ibid.	item Traiecti ad Mosam, &c.	618. a
Elisabethæ Hisp. Regiæ Bruxellis exequias celebrat.	512. a	Maria Angliæ Regina ei desponsatur.	617. b
& Castelle, Legionis, &c. Rex acclamatur.	ibid.	eius rogatu Elisabetha ex custodia dimittitur.	ibid.
ad patrem Imperatorem Haganatum veoit, & pacem cum Franco approbat.	ibid. b	cum insigni classe in Angliam venit.	674. a
eidem clientele sacramentum dicit de Geldria, Zutania, & de Luzenburgo nomioe filij Caroli.	ibid.	preiudicissima sponsæ monilia donat.	ibid.
in Belgium reuertitur, iterum contra Carolum Geldrum mouet.	513. a	matrimonium cum Maria celebrat.	ibid.
Arohemum obsidet.	ibid.	à patre Casare ditiones Belgicas accipit.	681. c
iterum, Carolo Geldro supplicatoe, inducias ad biennium sancit.	ibid. b, c	Ordinibus Belgij iuramentum prestat, & ab iisdem victissim accipit.	684. a
ei Bruxellæ nascitur filia Maria.	514. a	à patre quoque Regna omnia hereditaria obtinet.	ibid. b
Middelburgi in Zelandia ouerum Equitum Velleris aurei supplet.	ibid. b	indueas cum Henrico Galliarum Rege sancit.	ibid. c
cum vxore in Hispaniam nauigar.	ibid.	ibid. c	Ordinem Velleris aurei supplet.
io Angliam, varijs incommodis iactatus, appellit.	ibid.	ad eum patris Caroli, Belgio excedentis, vidima verba.	688. b
ab Henrico VII. summa cum humanitate exipitur.	ibid. c	patris suo Bruxellæ exequias celebrat.	689. a
cum eodem antiquis amicis tabulas renouat.	ibid.	rupis à Franco inducias, militem conferbit.	690. a
agireum eodem de filia ipsius filio suo Carolo desponsanda.	515. a	copijs suis Sabaudum præficit.	691. b, c.
io Hispaniam appellit.	ibid.	Manuel Philibertus Sabaudus.	ibid. c
ab Hispania cootra focerum Ferdinandum iustigatur.	ibid.	in Italia quoque victor existit.	vide Ferdinandum Toletanus.
nouas cum eo leges facit.	ibid. b	cum maximis copijs Doctianum obsessum se simulat.	699. c
loca pia inuisit.	517. c	per Sueffe Ducem Centallium oppidum obsidet & deditione occupat.	ibid. 700. d
agrotare incipit.	ibid.	& alijs quabuldam locis potitur.	700. a
moritur.	518. a	pacem cum Franco facit.	702. a
eius mortem Cometes portenderat.	ibid.	ei Elisabetha Francica solemniter desponsatur.	704. a
Philippus II. Austricus, Caroli V. filius nascitur.	570. c	focero Henrico in hassludio vulnerato medicum Andream Vesaliū mittit.	ibid. c
ei Maria Lusitana despoondetur.	618. b	Hispaniam cogitat, & quare.	705. a
eam in vxorem ducit.	632. b	in eam rem Gandau Comitis Ordinam, & Equitum Aurei velleris iudicis.	ibid.
		nouos Equites creat.	ibid. c
		Parmentem, Belgiam natam, Gubernariem constituit.	706. a
		ut heredes coërector, Ordines & Gubernatricem mouet.	ibid. b
		si necesse fuerit, rediturum se in Belgium aliquando	HH 3

INDEX RERV M

- quando spondet. ibid.
 se singulis septennois reuerfurum spoodiffie. ibid.
 nec ipse Metru sasserit. ibid.
 vulgi in eum multatooes. ibid. b, e
 Ordines Belgij multa ab eo petunt, quos ipse
 leniter increpat. 707. a
 Prouinciarum Belgicarum Gubernatores con-
 stituit. ibid. b
 ex Belgio discedit. ibid. e
 Philippus Balduni Hannoniz Comitit filius tes-
 tamento patris Comes Namuroensis consti-
 tutur. 237. b
 capiuus ad Francorum Regem mittitur.
238. c
 Philippus Burguodus Ioannis, Francie Regis fi-
 lius, in pugna Pictauica ab Anglis capitur.
334. b
 vnde dictus sit Audax. ibid. e
 Margaretam Flodrix Comitit filiam ducit
 uxorem. 343. b
 Ioanoi Lanceltrio Flandriam depopulato ob-
 uiam proficiscitur. ibid. e
 nascitur ei Ioannes filius. 344. b
 Ludouico defuncto Flandrix Comes inaugu-
 rat. 346. e
 Antipapam Anenione inouit. 361. b
 terrore sui oomias multa agit quæ Flandri no-
 lunt. 362. a
 omnes ad obedientiam Clementis Antipape
 perducere coatur. ibid. b
 ad illam Siluanos & Ipienses compellit. 363. b
 apud Francos est iostar Regis. 365. a
 filium suum Ioannem ipsi præsicit. ibid.
 per Valeroum Comitem S. Pauli Ordines
 Brabantiz Mechlioum inuist, & quate.
366. b
 Antioium filium Ordioibus Brabantiz, vt in
 Ducem eum recipiant, offert. 370. a
 remoto Ludouico Aureliano, ei procuratio
 Regni Gallie committitur. 375. b
 tributum ab Aureliano impositum, & ipse ex-
 igit. ibid.
 iterum plurimum laborat vt filios eius An-
 tonius in Ducem Brabantiz ab Ordinibus
 recipiatur. 372. a
 montur. ibid. b
 Philippus Burgundus, dictos Boous, ex Burguo-
 dia in Flandriam venit, & Ioanni IV. Braban-
 tiz Duci se adiungit. 398. b
 duellum cum Clocestiz Duce se commissa-
 rum Brabantis occidit. ibid. e
 acerrimos antehac Anglorum defensor. ibid.
 à matre Isaac, contra quam Ioannes IV. Bra-
 bantie Dux bellum gerebat, pro pace compo-
 nenda sollicitatur. 399. b, e
 Ioaoem IV. vt pacem componat iouduat, &
 Jacobam Gandau custodiendam accipit. 400. a
 400. a
 Hollandiz, Zelanzie, Frisizque Gubernator
 constituitur. 400. a
 Clocestrium nauali prelio superat. ibidem, &
401. b
- Seuenbergam deditione accipit. 402. a
 com exercitu in Hollandiam, rebelles castiga-
 turus, aduenit. 404. a
 Amersfortium obsidet. ibid.
 obsidionem soluere cogitur. ibid.
 Amsterdam magnam nauem, Carum appella-
 tam, exstruit, & contra Traiectenses flumini
 imposit. ibid. b
 Delis & Roterodami quosdam extremo sup-
 plicio afficit. ibid.
 Goulam, atque ibi Jacobam, obsidet. 404. c
 pacem cum Isacba facit. ibid.
 atque item cum Episcopo Traiectensi. 405. a
 Comitatum Namuroensem occupat. ibid. e
 contra Leodenses, eundem Comitatum infe-
 stantes, exercitum mittit. 407. a
 tandem cum ijs pacem facit. ibid. e
 Parisios proficiscitur, & splendide ibi excipi-
 tur. ibid.
 cum Carolo Gallie Rege iouduat pacificur.
ibid.
 Brugis cum magnificentissima & Regia planè
 pompa duci Elisabetham Lusitanicam. 407. e
408. a
 Ordinem Aurei velletis ioustituit. 408. b
 Chosiacum capit, & solo æquat. 409. a, b
 Compendium obsidet. ibid. b
 audita morte Philippi Ducis Brabantini, in
 Flandriam redit, vt Ducatum eundem adifi-
 catur. 410. a
 ei, quò minùs pro voto statim res succedat,
 Margareta filia Philippi Audacis negotiorum
 faciliat. ibid. a, b
 prequalat, Ducatum adificatur, & iurameorum
 præstat. ibid. b, e
 ad Compendium à Gallis vincitur, & omnia
 tormenta amittit. 411. e
 nascitur ei filius Antonius. 416. a
 prima Comitia Ordinis Velleris aurei celebrat.
ibid. b
 Borfeliu, matitum Isaac, capit. ibid.
 in Sabaudiam proficiscitur. ibid. e
 ciuitates Brabanticas iouicem reconciliat. ibid.
 allaborante tota ferè Europa, pacem cum Ca-
 rolo Rege Francie, condonata ei nece pater-
 os, facit. 418. a, b
 Aoglos è Faoo S. Dionysij & Parisijs pellit.
ibid. e
 Calerum obsidet. ibid.
 Brugenfes domat. ibid.
 denud ciuitates Brabanticas coociliat. 419. a
 Carolum Aurelianensem proprio ere è carcer-
 re liberat. ibid. b
 Luttenburgum vi occupat. ibid. e
 trirèmes in subsidium Rhodi, à Turca oppu-
 gnatz, mittit. 420. a
 in Hollandia feditiosos punit. ibid. b
 vt de Gandauensibus vindictam sumeret, no-
 uum eis vestigal imponit. ibid.
 ijs soluere id oegantibus, varium & diutur-
 nom bellum infert. ibid. & 421. 422.
 tandem eisdem vincit & subiugat. 422. b, e
Guilhel-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Guilielmum Brumfvicensem, Lutzenburgum
tentantem, ad pacem ineundam cogit. 423.a
capta Constantinopoli, ad Fredericum Imp.
proficiscitur, cum eo de expeditione in Tur-
cam aditurus. ibid.e
Mechliniæ Curiam summam instituit. 423.b
itemque Bruxellæ. ibid.
Davidem, filium suum nothum, ad Episcopa-
tum Vitrauctensem promouet, & quomodo.
ibid.c
filio suo Carolo veniam indulget, relegatis dis-
sidij inter ipsos orti auctoribus. 424.a
Gandavum se confert. ibid.
ob motum comam ponit, & castant præbuit
quod iste motus vndique sit receptus ibid.b
eius magnificentia & liberalitas. ibid.e
triremes duodecim, vt bellum Turcis inferat,
instruit. 425.b
in itinere Septim à Mauri obsessam liberat.
ibid.c
filium Carolum heredem omnium suarum di-
tionum scribit. ibid.
postea sententiam mutat, & filium Carolum
persequitur. 426.a
vix tandem in gratiam eum recipit. ibid.
Leodienses, sibi bellum inferentes, pacem ex-
petere cogit. 426.c
Dionantes expugnat, & severissimè per fi-
lium Carolum castigat. 427.b.c
Leodenses iterum ad arma prolapsos in gra-
tiam recipit. 428.a
moritur. ibid.
Philippus Clivius, belli Imperator à Maximili-
ano constituitur. 469.a
varia in disione Leodiensium oppida occupat.
ibid.b.c
pro Rom. Rege Maximiliano, Brugis captivo,
Sufam obtinet. 474.c
pro eodem à carcere Brugenfi liberando obles-
satur. 475.c
eius rei causa iuramentum emittit. 476.b
vt pacem Brugensem violet, adduci non po-
test. 477.b
à Frederico Imp. Antuerpiæ proferbitur. ibid.
Bruxellam occupat. ibid.c
Philippum Maximiliani filium suum in pote-
statem redigere nititur. ibid.
Brabantos & Leodienses à Rom. Rege Maxi-
miliano in suas partes attrahit. 478.a
Niuellam & Louanium occupat. ibid.
Nipoorum dedi sibi pete, at repellitur. ibid.b
vires suas Creutecurio iungit, & cum eo ali-
quot Flandriæ loca inuadit. ibid.
Hallam Haannonie tentat. 479.c
repellitur. ibid.
iterum eandem tentat. 480.b.c
cum dedecore abigitur. ibid.
à Saxone accepta fide publica, Bruxellâ disce-
dit. 481.b.c
Sufam obsidetur. 486.c
in obfessores comentis agit. 487.a
patrem Adolphum Clivium Sufam intrare non

permittit. ibid.e
cum Saxone pacem nomine Rom. Regis pa-
rascitur. 488.a.b
Annuerpit à profetione Cæsaris libet
proclamatur. 492.b
vt ad Cæsaris Maximiliani præsentiam admi-
tatur rogat. 493.a
eius ad Cæsarem oratio. ibid.
Cæsaris ad eum responsio. ibid.
ad Franciæ Regem transfugit. ibid.b
ab eodem Genue præficitur. ibid.
Franciæ Gennâ pulsus in Franciam redit, atque
inglorius obit. ibid.
Philippus Crouiacus à Maria Austriaca exerci-
tū à se contra Clivium conscripto cum summo
imperio præficitur. 626.c
Hembergæ, à Clivio obsessæ, comestum in-
fert. ibid.
à Clivio cadit & fugatur. ibid.
Philippus Doelanius à Maria Austriaca, Lou-
anium contra Rossemum defensurus, mitti-
tur. 614.b
sibi diffidens, inde discedit. ibid.
Philippus Flandriæ Comes à Florentio Hollan-
diæ Comite variè infestatus, eundem capit.
216.a.b
Ludouico Francorum Regi Henricum Angliæ
Regem bello petenti adhaeret. 227.c
de Veromanduorum Comitatu cum Franciæ
Rege contendit. 229.b
tertij belli sacri Princeps. 234.a
in obfessione Ptolemaidis peste exingitur.
ibid.e
Philippus II. Ludouici VII. filius, patri in Fran-
ciæ Regnum succedit. 229.b
de Veromanduorum Comitatu cum Philipo
Flandriæ Comite contendit. ibid.
ad bellum sacrum proficiscitur. 234.c
capta Ptolemaide domum reuertitur. 235.a
cum Balduino Flandriæ Comite bellum ipsi
oritur. 237.c
item cum Ferdinando Flandriæ Comite. 242.a
totam Flandriam sibi subiugat. 243.b
inter ipsum & Othonem Imp. cruenta iuxta
Tornacum pugna. 244.b
ab hostibus circumuentus & equo deiectus,
ope Petri Tristani & Victorii San-Paulini
liberatur. ibid.c
moriens ingentem auri summam ad expedico-
nem sacram relinquit. 246.b
Philippus III. Franciæ Rex Mariam sororem
Ioannis I. Brabancie Ducis vxorē ducit. 279.a
Cor leonis dicitur. 284.a
contra Petrum Aragonium Siciliæ & Apulie
inuasorem in Aragonium proficiscitur. ibid.
vitalium penuria reuerti cogitur. ibid.b
quando & ubi obierit. 285.a.b
Philippus Franciæ Rex, dictus Pulcher, Gundo-
nem Flandriæ Comitem cur custodiæ manci-
pat. 290.b
quibus conditionibus eum liberum dimiserit.
292.a

INDEX

ab eodem ei bellum indicitur. *ibid* b
 Flandriæ ciuitates penè omnes expugnat.
 291. a
 Adolphum Imp. & Albertum Austriæ Ducem a suppetijs Guidoni Flandro ferendis immenso auri pondere submisso auertit. *ibid*.
 Guidonem Flandrum se dedentem in Franciam abducit. 293. c. 294. a
 Iacobum fratrem Comitem S. Pauli Flandriæ præficit. 294. a
 post huius electionem & saorum miserabilem cladem iterum Flandriam teotans retrocedere cogitur. 295. a
 maioribus iterum copijs Flandriam inuasens Insulas obsidet. 297. b
 tandem pacem cum Flandro init. *ibid*. b, c
 moritur. 304. c
 Philippus Franciæ Rex Ioanni III. Brabantie Duci bellum inferit. 312. a
 cum eo pacem init. 313. b
 cum alijs expeditioni in Syriam se accingit. *ibi*.
 Philippus Hassiæ Langrauius Austriacorum æmulus. 302. c
 à Gallis Rege ad inferendum Cæsari bellum coocitur. *ibid*.
 & ab eo pecunias accipit. 303. a
 exercitum confert. *ibid*.
 Ferdinandi Duces caedit & fugat. *ibid*.
 literas ad Granuelanum scribit. 638. a
 ad Cæsarem Carolum venit. *ibid*. a, b
 copias suas Protestantibus iungit. 639. a
 à Cæsare profertur. 640. a, b
 quem tantum Carolum Gandeosum vocandum censet. *ibid*.
 Cæsari fe, capto Saxone, permittit. 647. c
 captiuus deuocet. 648. b
 Mechlioriam Brabantie abducitur. 652. a
 è captiuitate domum redit. 667. b
 Philippus, frater Ioannis IV. Brabantie Ducis, à Ioanne Burgundo in Galliâ abducitur. 386. a
 ab Ordine Brabantie ad suscipiendam Brabantie gubernationem euocatur. 392. a
 Bruxellas venit, & Ordinem causam tuendam suscipit. *ibid*. b
 ei Brabantie gubernacula deferuntur. *ibid* c
 Gertrudenbergicæ archi à Ioanne Bauaro obfesse commeatum infert. 391. a
 Bruxellam reuersus Ioannem Clueningum Pretorem magistratu mouet. *ibid*.
 Abbates, qui Ioanni reditum persuadesor, Traiectum mittit. *ibid*.
 Ioanne Bruxellas veniente, discedit. *ibid*. b
 eodè ob plebis tumultum abeunte, redit. 394. a
 Patriotici & Nobiles Bruxellenfes, Ioanni fauentes capit, & diuersis carceribus includit. *ibid*.
 fratri Ioanni, partem ditionis sibi competere pretendens, licet mouet. 395. a, b
 cum fratre transigit. *ibid*. c
 Braniam pro fratre & Ordine Brabantie obsidet. 397. c
 eandem deditione accipit. 398. a

RERVM

Ierolimam proficisci instituit. 403. a
 dissuadente id Ponnice domum reuertitur. *ibid*.
 fratre mortuo, Brabantie Principatum adipiscitur. *ibid* b
 à Baronibus suis alienatur. *ibid*. c
 ei Tolentis, Siciliæ Regis filia, desponderetur. 406. a, b
 moritur. *ibid*. b
 Philippus S. Ludouici Francorum Regis filius, cum patre ad expeditionem sacram proficiscitur. 278. b
 Philippus Melancthon Confessionis Augustane architectus. 381. c
 Philippus Nauaræ Rex cum alijs expeditionem in Syriam aggreditur. 313. b
 Ioanni Brabantie Duci varijs bellis dissentio fert suppetias. 315. b
 Haricuriæ Comitem, aliosque Nortmanniæ Nobiles proditiunis insinulatos necat. 322. b
 quando obierit. 326. b
 Philippus Palatinus Comes superiorem Bannariam sibi vendicare nititur. 311. a
 Philippus Sueuicæ Dux à Sueuis, Baiouis, Alamannis & Apulensibus Imperator eligitur. 218. b
 Othonianæ factionis Principes plurimos sibi coociliat. 246. b
 Aquisgranii ab Adolpho Colonienfi Archiepiscopo coronatur. *ibid*.
 ad VVassenbergam Othonem profligat & fugat. *ibid*. c
 occiditur. 241. a
 Philippus à VVedergrota Eques ad Sanctissimam Flandriæ caput. 331. c
 Phladirtingæ Marchio Theodoricus aduersus Imperatorem conspiciat. 176. b, c
 Phladirtinga Hollandicæ Marchione Theodorico aduersus Imperatorem rebellare occiso, Imperatori subijcitur. 178. b
 eadem Godofrido illam inuadenti eripitur. *ibid*. c
 Phocius Spiritum sanctum à Filio procedere negat. 122. c
 Phylacterium Sanctorum Reliquijs referunt circumferendi ritus antiqui. 166. c. 169. c. 172. b
 Pictauica pugna inter Gallos & Anglos quando & quo successu pugnata. 334. a
 Pictauensis Prouincia à Nortmannis vastata. 85. c
 Picturæ omnes à Guido Saraceno Principe in Oriente aboleri iussit. 35. a
 Pileus rubeus Cardinalibus ab Innocentio IV. cur assignetur. 255. a
 Pipinus de Landis, vnde & qua stirpe oriundus. 1. b. 2. a, b
 cur is potius constituitur primus Brabantie Princeps quam pater eius vel auus. 1. c. 2. a
 vnde dicitur Beatus. *ibid*.
 iam Maior domus Franciæ tam fortitudine belli quam iustitia pacis claret. 2. a. & seqq.
 multa prouisia sustinens, Regem Dagobertum

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- tum in gratia sceleris prolapsum ad saniores
mensura reducit. 4.b
eius industria bellum Saxonicum adversus
Bernoldum gestum. ibid. c
ei Dagobertus filium suum Sigebertum in-
struendum committit. 6.a
poderis agens pax inter filios Dagoberti stabili-
ta. ibid. c
Landis moritur. 7.a
Nivellus transijt, ibidem nunc cum Gertra-
de filia & Itca coniuge quiescit. ibid.
pulcherrimum eiusdem elogium ex rebus ge-
stis S. Modaldi. ibid. b
corpus S. Hermelendi miracula clarifrons è
tumulò levavit, & locum illius plurimis præ-
dijcitant, Monasterium illi sanctæ cum Vir-
gonum insinuat. 8.a
Pipinus II. filius Ansegisi & Begga, IV. Brabantie Princeps. 30.b
vnde dictus Heristallus. ibid.
cum Gislemaro VVarathonis filio pugnam
committit. ibid. e
S. VVillibrodum cum socijs ex Anglia in Bel-
gium venientes excipit. ibid. & 31. c
caso Berthano, & capto Rege Theodonio,
Neustriam sibi subiugat, Rempublicamq; res-
tituit. 32.a
Ss. Evoldos pro fide martyrio affectos colit.
ibid. b, c
Radnoldum Frisonum Ducem debellat. ibid. c
eiusdem eximia prædicatur. 33.a
legitimè coniugi Placitadi Alpaidem pellicem
superinducit. ibid. b
peculium sibi Ss. Lamberto porrigi, benedictio-
nis loco habet. ibid. c
medietatem Fisci Elsternacensis S. VVillibrot-
do tradit. 34.b
eius variæ expeditiones contra hostes Franco-
rum. 34. c. 35. a
de eius præminentia disputatur. 35. b
moriens Carolum Mastellum Principatum sui
heredem senbit. 36. b. 37. a
Pipinus filius Caroli Martelli, VI. Brabantie Princeps. 36. b
cum fratre Carlomanno Gryphonem fratrem
superat, & captum custodias tradit. ibid. c
Aquitania & Alamannos rebellantes com-
punit. ibid.
Theodoricum Saxonem & Odilosem Baio-
ria Ducem superat. 38.a
castrum Oicoburgh expugnat. ibid.
Tassilonem nepotem suum Baioaria Ducem
constituit. ibid. c
fratrem Gryphonem frustra placare nititur.
ibid.
eligitur & vngitur Rex Francorum primus scq;
stipis. 39. a
Seraphinum Papam in Franciam venientem
honorificè excipit. ibid.
Adoniam filij sup Mechniam donat. ibid.
Hautspalhum Regem Longobardorum res san-
cti Petri reddere sacramento confringit, ibi-
dem c
eundem promissis non stantem armis cogit.
40. a
Saxonibus devictis annum tegetatorij equo-
rum tributum imponit. ibid. e
à Constantino Imp. organum accipit. ibid.
Ecclesiæ iurias viturus, Aquitaniam in-
greditur. 41. a. b. c. 42. a
in villa Duria Synodum celebrat. 41. b. c
de VVassacio intertempo triumphans Parisios
venit, & paulo post moritur. 42. b
Pipinus filius Caroli Magni Imp. cum classe in
Corficam contra Mauros mittitur. 55. a
Venetis bello subactis, Mediolani moritur.
ibid. c
Pipinus Ludouici Fij Imp. filius in Conuentu Aquisani Aquitanie præficiunt. 61. b. 64. e
in patrem insurgit. 66. a
noueram suam in Monasterium detrudit. ibid.
à patre Aquitanie Regno priuatur. ibid. e
moritur. 68. b
**Pipinus Ludouici Fij ex Pipino filio nepos, crea-
bris incurfionibus à Carolo patre vexatus,
eamdem sepius superat.** 72. b
tandem à suis captus, Carolo traditur. 77. b
& ab eodem in Monasterium retruditur. ibid.
**Pipinus Comes, reiecto Otdouo, Casolum Sim-
plicem in Francorum Regnum eleuat.** 116. a
Pise à Florentinjs oppugnantur. 49. e
ibi insignia Gallica deiciuntur. ibid. b
à Pontifice, Venetis & Sfortia defenduntur
contra Florentinos. 49. e
Concilium ibi à Cesare Maximiliano & Lu-
donico XII. Gallie Rege conuocatur. 515. e
Pisferius, vnus à Ducibus Caroli V. Imp. in Ita-
lia, à Morano, Sfortis Consiliario, ad defectio-
nem sollicitatur. 161. b
eundem Morano capis & carceri iadudat.
ibid.
Sfortiam Mediolani obediens. ibid. e
à Cesare Insubrias præficiunt. 607. e
in Sabaudia multas ciuitates recuperat, ibidem,
& 608. a, b
Piscetio in Dyllia à quo & quando Louaniensi-
bus concessa. 116. b
Fiscium Stapula à quo & quando Antuerpiâ
Mechiniam translata. 394. a
quando iterum Antuerpiam. 399. c
**Pius II. Pontifex Mantus cum Principibus de
bello Turcis inferendo agit.** 424. b
Pius IV. Pontifex creatur. 705. a
Carolus Carolum Card. capi & singulari
curat. ibid.
Platina fabula de Ioanna Papissæ fautor perstrin-
gitur. 79. c
Plebei Brabant in Magistratus insurgunt.
350. b, c
Plebi Louaniensis, si vquam antea, caso Valte-
ro à Leyda Exconsule plebeio, in Patricios fur-
rit. 350. c. 351. a
illos fenestris eiectos infectis hastis fode dis-
cerpit.

INDEX RERVM

- ceerpi.* 351.a
Fleetrodis coniux Pipini Heristalli. 21.b
ne legitimi sui exheredentur, frustra moribun-
dum maritum interpellat. 26.c
marito defuncto priuigium suum Carolum
custodie mancipat, & Regni Principatum cum
nepote usurpat. 28.c
Piuisa prodigiis decem mensium tempore con-
tinuata maximam annoas caritatem orbi in-
uenit. 309.a
Poculum à consecrata manu accipere, benedictio-
nis loco iam olim habitum fuisse, exemplis de-
monstratur. 23.c
Poenitentiam non esse procrastinandam, insigni
exemplo docetur. 28.a
Poenitentiam Sororum Cornobium Antuerpiæ,
quæ Albe vocantur, à quo & quando erigi coe-
ptum. 328.a
Poetica hæresis orta, & repressa. 163.a
Polinus, Legatus Regis Galliar ad Turcam, pro
obtinendo subsidio contra Cæsarem Carolum.
627.c
Pollainius à Brugenfibus capitur. 473.c
Pondomias à Belgis emditur. 557.c
Pons apud Moguntiacum exstructus. 57.b
pro Pontificibus Romanis se tres simul vno tem-
pore gerunt. 180.c
Poppela Mariz Brabatz Geldro nuptæ dori as-
signata. 355.b
Poppo, Dux Frisonum à Carolo Martello inter-
emptus. 32.a
Poppo, candentis ferri miraculo Danos ab ido-
locum cultura penitus auocat. 48.b
creatur Episcopus. ibid.c
Porrois ara ab Egmundio obsiderur. 511.b
ab Anholter Domino expugnatur. ibid.
Portus Hercules per Cæsarianos Strotzæ adimi-
tur. 679.b
Postellense Hospitale in Campina Brabantica
à quo & quando extructum. 321.c
à Fundatore Abbatis Florentienfis curæ com-
missum. ibid.
Prædestinatio per causas libera effectus suos for-
titur. 76.a
de Prædestinatione error Gotescalci ab Episco-
porum Conuentu Moguntic habito reproba-
tur. ibid.
Prætor apud Louanienfes non creandus, qui an tē
Scabianus fuit. 348.a
Praga ab Othone Imp. occupata. 339.b
Prædicatores Argentinal Antuerpiam euocantur.
255.a
Prædicatorum Monasterium Louanij à quibus
extructum. 171.b vide Dominican.
Presbyteri secundum antiquos Canones à Gre-
gorio VII. exlibet permanere iubentur. 192.b
coniugati ab Innocentio Papa excommuni-
cantur. 312.a
Principes an Balueatus & alia huiusmodi Officiis
 vendere possint. 171.c 172.1.b
an & quousque subditis exactiones imponere.
171.b,c
Principes Imperij Legatos mittunt in Belgium
pro liberando Maximiliano Rom. Rege, apud
Brugenfes seditiosos detento. 475.a
Principum secularium fides data non præiudicat
iniri Ecclesiastico. 183.b,c
Priuilegium Episcopos & Abbates Regni sui inue-
niendi, quod Henricus IV. Imp. à Paschali
Papa extorcerat, in Concilio Lateranensi reuo-
catur. 206.b,c
Priuilegia Bruzelensibus ab Henrico IV. Bra-
bantiz Duce concessa. 247.b
alia à Ioanne III. Brabantiz Duce. 309.c
Priuilegia ampla Louanienfibus à Ioanne I. Bra-
bantiz Duce concessa. 279.a
alia à Ioanne III. 310.a
Priuilegia Brabantis à Ioanne II. Duce concessa.
301.b
Proconessus insula exilio S. Stephani à Copro-
nymo relegati clara. 44.c
Prodigium iuxta Tornacum colubearum altern-
 focus pugnantium. 184.c
Protestantes Germani fœdus contra Carolum V.
fanciant. 589.c
Seveinfordiz consensum agant. 590.a
ad eos Cæsar Legatos mittit, promissa contra
Turcam auxilia exposcent. ibid.
fœdus sanciant, Smalcaldicum dictum. 603.a
Francisci Regis Galliar Legatis, vt & ipse ad-
mittatur in fœdus petentibus, consentiant.
ibid.
Anglum quoque Henricum VIII. recipiant.
ibid.
Legatos ad Carolum Imp. mittunt. 617.c
eorum in Comitiis Ratisbonensibus profana
sacro tempore exercitia. ibid.c
Concilia Generalia errare posse dicunt. ibid.
Cæsarem adeunt, & quare militem conferbe-
ret rogant. 638.b,c
copias suas contra Cæsarem productas. 639.a,b
Alpes, ne Hispani & Itali transire queant, oc-
cupant. ibid.
bellum Cæsari indicunt. 641.a
Cæsarem, Carolum qui se pro Cæsare gerit, ap-
pellandum esse decernunt. ibid.
leue prælium, pari cum damno, committunt.
ibid.b
numero plures licet essent, Cæsarem tamen ag-
redi non audent. ibid.c
pecuniarum inopis laborantes, frustra eam à
Venetis, Gallo & Anglo petunt. 642.c
pacem à Cæsare petunt, sed pro lubro suo non
obtinent. 643.a
à Catholicis pecuniam prædando extorquent.
ibid.b
egregio prælio à Cæsare vincuntur, & in nih-
lum eorum fœdus redigitur. 645.c. 647.6.48
Provincia regio à Carolo Martello inuaditur.
321.b
in Prumia Monasterium proficitur Lotharius
Imperator. 70.a
Prumense Monasterium à Nortmannis visita-
tum. 109.a. 115.b
Pseudo-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Pseudo-Baldvianus Constantiopolitanus stragulat. 146.c

Pseudomonachus quidam Arrianus ob heresim relegatus, Mahometis doctrinam propagat. 9.b

Pseudoprophetia falsis suis pradictionibus tam Clericos quam laicos decipit, Moguntie fraudibus detectis publice flagellatur. 71.c

Protemais à Christianis expugnata. 214.c

à Melesate Christianis erepta evertitur. 282.a

Puella quardam ex Ludouico Flandrie Comite grauida, ab vxore eius naribus truncatur. 317.b

inde præpropere parit gemellos enixa moritur. 317.b

Pugna admodum sanguinolenta inter Maximilianum & Creuzenium non procul à Biangiaco commissa. 455.a.b

Purgatosij poenis addictus Ludouicus Pius à filio Ludouico Germanico eripi flagitat. 92.b

Q.

Quatuor Officia Roberto Flandro assignata. 186.b

Quatuor Officia feudum Imperij. 241.c

R.

Raba Pannoniz fluuius. 50.c

Rabanus, siue Habauius, Episcopus Moguntinus creatur. 71.b

Radbodus, seu Rabbaudus, Frisonum Dux, à Pipino Heristallo Traiecto pellitur. 23.c

trifor Baptismi malè perit. 40.b

Rado quando & ubi floruerit. 5.c

Monasterium extruit. 114.b

Radulphus à Dorna cum Philippo Comite sancti Pauli Ier-solym in ire instituit. 403.a

Radulphus Episcopus Leodienfis in tertia expeditione sacra moritur. 235.a

Radulphus de Riuo Scriptor quando floruerit. 34.b

Radulphus Thuringorum Dux cum Austrasiorum Rege bellum gerit. 10.c

Ragemoodus & VVillemus Dux Aquitanie iogentielade Nortmannos afficiunt. 117.c

Ragemooldus Comes Rhemenfis Ecclesie villas occupans, ab Odalneo Episcopo excomunicatur. 147.c. 148.a

Raginerius Comes ab Olberto Abbate iocundationem & miracula S. Veroci cognoscat. 70.b

Raginerius Comes Moetenfis, dictus Longicollus, à Brunone Obbonis Imp. fratre capitur, & in exilium ablegatur. 141.c

Raginerius, filius Raginerij Longicollis, Hatuidem Hugonis Capeti filium ducit vxorem. 150.b

patre relegato, vna cum Lamberto fratre ad Lotharium Francorum Regem confugit. 115.a

junctis simul armis sua repetunt. 149.c. 150.b

Raginfredus mortuo Pipino Heristallo à Francis Minor domus constituitur. 18.c

cum Chilperico Rege Colonienfium finis depopulatur. 30.a

à Carolo Martello Parisios vsque fugatur. 114.b

ab eodem Andegauis capitur. 114.c

Ragne, rudis poella Pipino de Londis filium parit, ique vix triginta dierum infans iam baptizandus loquitur. 4.a

Raimundus Cardonius Protex Neapolitanus Patrum obfidelet. 119.b

obfidionem soluit. 119.b

in Venetos ducit, eosque magna clade afficit. 110.c

Raimundus Comes S. Agidij ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 100.b

Raimundus Ordinis Prebicatorum iussu Gregorij IX. Decretalium libros in ordinem redegit. 154.c

Rainaldus Colonienfis Elektor corpora SS. trium Magorum Coloniam transfert. 221.c

Reinoldus IV. Iuliacum, Geldriam & Zutphaniam adipiscitur. 309.c

Ramirus III. Rex Legionensis, ob foras cum Arabum Rege inritum malè aufit. 156.c

Ramirus Neguentis cum Daulo contra Belgas conspirat. 146.c. vide Hispani.

Rarnolphus Oddonis imperij obtemperare detrectat. 215.c

Rampo, defuncto Carolo Magno, ad Ludouicum filium eius Legatus mittitur. 61.b

Randerodia ara ab Henrico V. Brabantie Duce evertitur. 247.a. 251.c

Ranigrius, Grelles Radbodi, Grimoaldum ante Altare S. Lamberti orantem interficit. 15.b

Ranulfus apud Ligerim fluuium cum Nortmannis fortiter dimicinis occiditur. 86.a

Rapina apud Bruxellenfes quo modo puniendi. 24.b

Raso, Gauze Dominus, contra Siadigos hereticos bellum suscipit. 142.c

Raso à Graui Eques, bellis clarus, quando obliet. 116.b

Raso à Grania, Louanienfis, Isaac IV. Brabantie Principi adhuc minoranni Rector datur. 384.c

Rassinghamius, belli Gandauensis auctor. 471.c

pace facta Tornacum inhabitat. 114.b

ruffis Maximiliani capitur. 114.b

eius occasione bellum ciuile in Flandria. 114.b

per patrualem Liekeskium astu è captiuitate Vluordiana liberatur. 471.a

Gandauenses ad rebellionem incitat. 114.b

multa mendacia in Rom. Regem Maximilianum spargit. 114.b

deserto Ciuito, Maximiliano reconciliatur, à Cluij equibus per insidias obfiditur. 481.b

Rastices à Ludouico Lotharij Imp. fratre Selzuorum Marcenfium Dux constituitur. 74.b

à Ludouico Germanico sobrogatur. 84.c

Raubertus Notarius Diploma Caroli Simplicis Ecclesie Leodensij daturum recognouit. 117.b

Ranelis Marce Brabantie Geldro ouperz docti assignata. 115.b

Rauetentum à VVenceslao Brabantie Duce frustra tentatum. 141.c

Rega-

INDEX R E R V M

- Reganesburgi Conuentum celebrat Ludouicus Germanicus, in coque Ernustum perduellinnis reum honoribus priuat. 81.a
- Regei Francorum sub Lothario Clodouzi filio turpius degenerant. 16 b
- Reginarius, alias Ragnerius, Dux à Zuendebal-
do Lotharingæ Rege ab aula pellitur. 119.c
eum Odacero Comite in Dursus munit. ibid.
donationem Monasterio S. Mathie Treu-
renti factam Diplomate confirmat. 123.c
- Reginarius Dux Nartmannorum obuia quæque
uastantium diuinitus punitur. 68.a
- Reginhartus Schooevorita, VVenceslai Braban-
tiæ Ducis Coniliaris, Patriæ infestus. 137.a
- Regino Chronologus quando clauit. 31. b.
314. a
- à Sigeberto io annis diffidet. 114. a
- Abbas Prumensis electus ab æmulis pellitur.
115. b. 120. b
- quatenus Historiam suam produxerit. 121.c
- Reginoldus Godefridi Danorum Regis ex fratre
nepos in bella Abroditi illato eadit. 55.c
- Reginfridus & Herioldus Hemmingo in Daon-
rum Regno succedunt. 57.a
- de Regularium recta viæ institutione octogin-
ta Capitula in Aquisi Conuentu sub Ludo-
uico Pm Imp. sancita. 62.a
- Reinaldus Bononiæ Comes Othani Imp. contra
Francum auxilium. 244. a
- in pugna iuxta Tarnacum commissa capitur.
ibid. c
- Reinaldus Faleoburgensis Traiectenses in festans,
à Brabantæ Duce bello petitur. 306. a. b
- superatus ab eodem in gratiam recipitur. ibi-
dem c
- fidem fallens, iterum bello petitur, ac tandem
sponte se captiuum tradit. ibid.
- fugam adarnans, Genappiam ad arctiorem cu-
stodiam mittitur. 307. a
- ibid.
- Traiectensium fines iterum incurans, Faleo-
burgi à Ioanne Duce obsidetur. 209. b
- Gerardo Iuliacensi Comite agente, eidem re-
conceditur. ibid.
- Reinaldus Geldrix Dux Limburgensi Comita-
tu inhiat. 284. b
- VVoringæ obsidionem soluere tentans, à Bra-
bantæ capitur. 286. c
- nec ante liberatur quam Limburgensi Cami-
ratu cedat. ibid.
- Reinaldus Geldrix Dux dicti Reinaldi filius,
Mariam Ioannis III. Brabantæ Ducis filiam
ducit uxorem. 314. b
- à fratre Eduardo bello superatus, in vincula
conducitur. 341. b
- ab Antonio Burgundo ad obsequium cogitur.
379. b. c
- Reinaldus Schannvurta Dominus, Ioannem à
Grousfelda trucidari curat. 357. c
- Reinaldus Schenarum Dominus ab Henrico
Dithma Dammo vades pro debito exigit.
363. c
- arma in Dithensem parat. 370. b
- Reimerus à Bergis Senescallus Brabantæ effici-
tur. 391. b
- cogitur ab Ordinibus iurare contra Ioannē IV.
Du cem. ibid. c
- Reimerus Bredenrodus à Carolo V. Imp. capitis
damnatur. 617. c
- postea victi donatur. ibid.
- Reimerus calcarius, Ganduensiū præfectus,
horrendum facinus committit. 475. a. b
- aliud facinus designat, sed à Cluio prohibetur.
477. a
- Ganduenses iterum ad rebellionem concitat.
484. a. b
- à plebe occiditur. ibid.
- Reimerus Lotharingæ Dux contra Carolum
Audacem cum Rhenanis conspirat. 437. c
- Luxemburgum laudat & densat. 442. c
- Audace eius Ducum inuadente, cum precio-
siori suppellectile in Franciam fugit. 442. b
- à Franco, pecuniâ acceptâ, instigatus, iterum
Lotharingam inuadit, & aliquot ciuitates re-
cuperat. 445. a
- Nancium obsidet, & capir. ibid. b
- Audace adueniente, cum pecunia ad Helueticum
fugit. ibid.
- eius orconomus, Suffran, ab Audace capitur,
& strangulatur. ibid. c
- in Heluetia copias colligit, vt Nancio subua-
nias. 446. b
- Audacem, in pugna occisum, honorificè Nan-
ceni sepelit. 447. c
- Reimerus Morfius, Bruxellensis, Ioanni IV. Bra-
bantæ Principi minorenni Reclit datur.
384. c
- Reimerus Nassauus à Rossemio stragmate
vincitur. 612. c. 623. a
- Luxemburgicas ciuitates, à Francis subactas,
recuperat. 625. c
- Cluuium Hensbergam obsidentem retrocede-
re cogit. 617. a
- ad Fanum sancti Desiderij tormento traditur.
633. b. c
- eum decumbentem Cæsar Carolus inuicit. ibid.
- Cæsare consentiente Guilielmum Nassauum,
patrualem suam, ex asse herodem scribit. ibi-
dem.
- moritur. ibid.
- Reimerus de Vdechem octo filias Felleberge iuxta
Louanijum sacro vela rexit. 246. a
- Reliquiæ Sanctorum diligenter à S. Gertrude
conquisita. 13. c
- à Constantino Copronymo igni traditæ. 62. c
- Reliquiæ S. Fredegandi in Doorne prope An-
uerpiam quiescentes, diuinitus transferri iussæ.
67. c
- de Reliquijs S. Cællix stipenda. 79. b
- Reliquijs Sanctorum Phylacterium refertum cir-
cumferendis ritibus annouit. 166. c. 169. c. 172. b
- Remaelus Traiectensium Episcopus Sigeberto
Regi io erigendis duodecim Monasterijs co-
operatur. 72. c
- in Sta.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- in Scabulorum Monasterium proficetur. *ibid.*
 Ronara, filia Ludovici XII. Francie Regis, Ca-
 rolo Austriaco despondetur. *331. a*
 postea Herculi Etenis traditur. *ibid.*
 Rencium à Carolo Francorum Rege capitur. *481. c*
 Reccius Dux Nortmannorum obuia quæque
 vastantium diuinitus puniuntur. *68. a*
 Replemonda à Theoderico Bouering & Dixmu-
 dz domino occupata. *236. b*
 Reprobatio per causas liberæ effectus suos for-
 titur. *76. a*
 Rhemenfis ciuitas diuina ope contra Nortman-
 nos defensa. *106. c*
 Rheimstagnum in Aquitania à Pipino expugna-
 tum. *42. a*
 Rhenani contra Carolum Audacem conspirant.
437. b, c
 Burgundiam inuadunt, & aliquot ciuitates ibi
 occupant. *440. b, c*
 Rhodus à Saracenis vastatur, & Colosso spolia-
 tur. *14. b*
 à Turcis oppugnatur. *420. a*
 ab iisdem subingatur. *517. b*
 Ribebouia arx à Valtero ab Hoochstrata occupa-
 tur. *336. b*
 quamdiu ab eodem infesta. *142. a*
 Richardus Caroli Grassi vxor adulterij infimula-
 ta, in Monasterium quoddam se recipit. *112. c*
 Richardus & Henricus, filij Henrici Regis Ang-
 gliæ, ob eadem Thomæ Cantuariensis in pa-
 trem insurgunt. *127. c. 228. a*
 Richardus Rex Angliæ ad bellum sacrum profici-
 scitur. *214. c*
 cum Isabella Caroli Francorum Regis filia
 sponsalia celebrat. *364. c*
 Richardus Cornubiæ Comes, Angliæ Regis frater,
 à quibusdam Rex Romanorum creatur. *266. b*
 quamdiu nomen illud gesserit. *ibid.*
 quando obierit. *279. a*
 Richardus Neccardienfis Comes Iudex in Came-
 ra Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti
 erecta, constituitur. *494. a*
 Richardus Archiep. Elector Treuirensis Franci-
 scum Francie Regem ad Imperium Roma-
 num commendat. *345. c*
 Carolum Austriacum dicit esse externum.
ibid.
 Richardus Vvarvici Comes mercatores Belgas
 mari deprædat. *415. c*
 facto cum Gallie Rege fodere Carolum Au-
 dacem opprimere proponit. *ibid.*
 ab eodem vincitur. *ibid.*
 caditur. *416. a*
 Richardus Vvilhelmi Nortmannorum Principis
 filius Hugonis Principis filiam ducis vxorem.
145. c
 ad Sueffionensem Connentum accedens fu-
 gatur. *146. a*
 Richarus Reginoni in Abbacia Prumiensi sub-
 iungitur. *115. b. 120. b*
- Richardus in Episcopat. Leodiensi Stephano
 successit. *127. a*
 Richildis, Hermannus Montensis Comitis vidua,
 Balduino Balduini Flandri filio nubit. *179. b*
 Flandrici belli valde fuesse causa. *190. c*
 à Philippo Francorum Rege inappetias poscit.
191. a
 exlo Arnulfo alterum filium Balduinum in
 Flandriæ Comitatum perducere tentans, bel-
 lum aduersus Robertum resumit. *ibid. b*
 Rigaldus de Falais se Ducis Brabantie feudata-
 rium reddit. *180. a*
 Ricus consecrandi Imperatoris. *189. b*
 Robertus, siue Rotbertus, frater Odonis Regis,
 clam contra Carolum Simplem conspirat.
126. c
 in Nortmannos exercitum ducit. *ibid.*
 à Francis, reuelto Simplex, Rex creatur. *127. b*
 cum Henrico Germanie Rege pacem firmat.
ibid. c
 in prælio lanceis perfoctus occumbit. *ibid.*
 Robertus Atrebasensis Comes ad expeditionem
 sacram proficiscitur. *181. b*
 Robertus II. Atrebasensis Comes à Philippo
 Francorum Rege in Flandros Francicum in-
 iugum detrahentes mittitur. *294. b*
 in prælio occiditur. *ibid. c*
 Robertus Atrebas, Roberti II. Comitis Atreba-
 censis filius, Francis profugit. *311. c*
 à Brabantie Duce summa cum gratulatione
 exceptus, Louanij moratur. *312. a*
 eius causa Brabantie Duci à Francis Rege bel-
 lum inferitur. *ibid.*
 Angliæ Regem in Francum concitat. *316. c*
 Robertus Balduini Flandri filius Hollandiam &
 Zelandiam ab Imp. Henrico occupatas recu-
 perat. *180. a*
 Gertrudem viduam Florantij Hollandie Com-
 itis vxorem ducit. *186. b*
 quid pro hereditaria portione ei fuerit assigna-
 tum. *ibid.*
 unde dictus fuerit Friso. *ibid.*
 tutela Arnulphi nepotis ei à fratre moribun-
 do commissa. *190. c*
 à Godefrido Gibbofo victus, Gandsunm fugit.
191. a
 post varia prælia tandem victor, Flandrie Co-
 mes saluatur. *ibid. b*
 Robertus Baurus in Imperatorem consecratur.
369. b
 Antonium Burgundum Brabantii excedere
 iubet. *176. b*
 Robertus Baurus, Episcopus Colonienfis, à Co-
 lonienfis pellitur. *437. a*
 à Papa excommunicatur. *ibid.*
 Robertus Berhunia Dominus contra Seadings
 hæreticos bellum suscipit. *248. b*
 Robertus Cardinalis Gebennensis contra Vrb-
 anum VI. Antipapa electus, appellatur Cle-
 mens VII. *150. a*
 Robertus Flandrie Comes ad recuperandum
 Terram sanctam proficiscitur. *100. b*

INDEX R E R V M

- Cameracum inquietans ab Henrico Imp. bello
 petitur. 101.c
 ab eodem io gratiam recipitur. ibid.
 Robertus Francorum Rex in peditum propriis
 manibus Lamberti Lingoniensis Episcopi pe-
 ribus supponit. 163.c
 Leuthericum Senonensem Archiepiscopum
 de Christo minus bene sentientem redar-
 guit. 163.c
 de Ecclesiâ, Regni & Imperij statu tractatu-
 rus Henricum Imp. comenit. 170.c. 171.a
 eius modesta cum Imperatore contentio. 171.a
 munera plurima & pretiosissima Imperatori
 offert. ibid.b
 eidemque vicissim ab Imperatore offeruntur.
 ibid.
 inter ipsum & Reginam de successione dissen-
 siones obortæ. 173.b
 Rhenus Henricum filium secundogenitum co-
 ronant. ibid.
 Robertus, Roberti Francorum Regis filius, insti-
 gaute matre io patrem insurgit. 173.c
 agente VVilhelmo S. Benigoi Abbate, eide m
 reconciliatur. ibid.
 Robertus, Ludouici Francorum Regis frater, ab
 ipso primus Artesias Comes creatur. 150.c
 Mathildam Henrici V. Brabantie Ducis fi-
 liam ducit uxorem. ibid.
 Robertus Marcanus à Cæsare deficit, & ad Gal-
 lum se confert. 553.b
 Aimeric Regulo bellum inferit. ibid.
 à Rege Francie accipit copias. ibid.
 à Geldro adiutus, Brabantiam & Namurem
 diuizat. 553.c
 Robertus Sootorum Rex Eduardo Angliæ Regi
 bellum indicit. 110.a
 se inferiorum animaduertens, eidem reconcilia-
 tur. ibid.b
 Robertus Siciliæ Rex & alij se Heorico Imp. Ro-
 man ad coronationem properanti opponunt.
 101.a
 Roda arx Transmontana Ioanni III. Brabantie
 Duci eripitur. 315.a.c
 à Rodebeca, vna è septem Patriarum Bruxel-
 lensium familijs, ex quibus Scabini eligendi.
 208.c
 Rodericus, Medicus Ioannis II. Lusitanie Regis,
 Mathematicus insignis, Astrolabium, eo sua-
 dente, explorandæ locorum distantie accom-
 modat. 418.b.c
 Rodie S. Agathæ dominum Gothfredo Ioan-
 nis I. fratri assignatum. 174.a
 Rodolphus à Gregorio VII. contra Henricum
 Rex constituitur. 193.c
 à Sigefrido Moguotino Archiepiscopo vngi-
 tur. ibid.
 cum Henrico bellum gerens, in prælio cadit.
 193.c. 194.a
 Merseburgi sepultus. 194.a
 Rodolphus Austriæ Dux Rex Alamauiæ coro-
 natus. 270.a vide Rudolphus Austriacus
 Rodolphus Burgundus ab Heriberto Comite
 eiusque socijs Francorum Rex eligitur. 118.a
 Rodolphus Burgundum Rex Conradum à
 Papa Imperatorem coronatum comitatur.
 173.b
 subditis io se insurgentibus, Regnum Conra-
 do Imperatori tradit. ibid.c
 Rodolphus filius Rodulphi de Gauguaco ab He-
 riberto filijs interemptus. 136.b
 Rogerius à Lessalia tempore Ioannis III. Bra-
 bantie Cancellarius. 307.a
 Roharz à Paganis capitur, omnibus Christianis
 crudeliter cruciatur. 122.b
 Roma peste tribus mensibus dire vastatur. 19.c
 S. Sebastiano suffragante liberatur. 10.a
 à Leone Papa aucta. 77.c
 ab Hugone Italij Rege oblesca. 112.c
 ab Arnolpho Imp. cum consensu Pontificis
 armis capta. 118.a
 à Caroli V. milite vi occupatur. 570.a
 & ferdè tractatur. ibid.
 octo continuis mensibus à furioso milite diripi-
 tur. ibid.b
 eius excidium antea prædictum. ibid.c
 Romani proficiscuntur Begga religionis causa. 18.c
 Romani antiquam Reipublicæ formam restitue-
 re conantur. 118.c
 eum Turburinis bellum inferre parent. ibid.
 Romontij Comes in pagna Biangiaca vulnera-
 tur. 455.b
 Maubonium castrum obsidet & capit. ibi-
 dem c
 Lilerium incendit. ibid.
 Rorico Episcopus Laudunensis Farum obsidere
 parat. 145.a
 Roruc, qui & Ruoruc, Nortmannus, apud Lo-
 tharium Imp. prodicionis insinuat, in car-
 cerem conijcitur. 76.c
 inde fuga lapsus, cum Danis piraticam exer-
 cet. ibid.
 tandem Dorestadum occupat, illudque ei cer-
 tis conditionibus à Lothario Imp. concedi-
 tur. 77.a
 partem Regni Danici consentiente Rege occu-
 pat. 80.b
 Rotbertus cum Heriberto fratre Catalaunensem
 urbem vastat. 146.c
 Diuionem dolo occupans, eum mox relinque-
 re cogitur. 146.c
 Rotbertus Nortmannie Comes ad recuperan-
 dam Terram sanctam proficiscitur. 100.b
 Rothenburga Thuringiæ arx ab Othone Imp. de-
 structa. 341.c
 Roierodamum à Maximiliano Romanorum
 Rege obsidetur. 479.a
 eidem deditur. 480.b
 Rotgandus Longobardus rebellis à Carolo
 Magno mox opprimitur. 49.a
 Rotgarius Comes Ludouici IV. Regis ad VVil-
 helmum Nortmannorum Principem Legatus,
 moritur. 131.c
 Rothingus S. VVillibordo tradit Ecclesiam in
 Antuerpo eum villis & tertiam parte retonij. 17.c
 Rotela-

Rothelarius in pugna Blangiaca cæditur. 45 f.e
 Robertus, sive Ruodbertus, cum Nortmannis
 apud Ligerim fluvium viriliter confilgens in-
 terimitur. 86.a
 Rudleferus in pugna Blangiaca cæditur. 45 f.e
 Rudolphus Austracus I. Imp. vincit Regem Bo-
 hemie, Austracique sibi subicit. 181.c
 pietatis eius in venerabile Eucharistie Sacra-
 mentum memorabile exemplum. 182.a.b
 Aloisios, V. Vasiam, Quamvis Officia & Ze-
 landicas insulas Guidoni Flandrie Comiti
 admittit, & Joanni Aveniensis attribuit. 181.c
 quando obiit, & ubi sepultus sit. 188.a
 Rudolphus Rudolphi Imp. filius, Austrie Dux à
 patre constituitur. 181.c
 sororem VVencellai Bohemie Regis uxorem
 ducit. ibid.
 ubi obiit & sepultus sit. ibid.
 Rudolphus, frater Iudith Imperatricis, à Pipino
 in Monasterium detruditur. 66.a
 Rudolphus ex Limingis Patricius Louanienfis, à
 furenti plebe fenestris eiectus, infestas hastas la-
 ceratur. 351.b
 Rudolphus, Lotharingie Ducis filius, creator
 Episcopus Leodensis. 127. b
 Rudolphus Lotharingie Dux ubi & quando oc-
 ciscus. 353.b
 Rudolphus VVirtzburgensis Episcopus ab Ad-
 alberto fugatur. 121.b
 S. Rumoldus Mechliniam appellit. 39.b
 ab Adone perhumanè hospitio exceptus, illi
 filium imperat, eundemque submersum ad
 vitam revocat. ibid.b.e
 S. Rumoldi Ecclesia à Nortmannis exusta. 67.c
 alias à Nortmannorum vastatione divinitus
 præservata. 108.b
 Ruodulfus Nortmannorum Dux Regnum Ger-
 manie invadens cum octingenis cæditur 91.b
 Ruthlanus Britanni littons Præfectus ubi &
 quando interemptus. 50.a

S.

S. Abbonaria villa Francie. 84.a
 Sacerdotibus cœlibatibus secundum antiquos
 Canones à Gregorio VII. indictus. 192.b
 in coniugatos ab Innocentio Papa excommu-
 nicationis sententia proferitur. 113.a
 Sacramentaria hæresis à Berengario encogista
 damnatur. 181.b.e. 187.c
 stupendis miraculis divinitus refutatur. 188.a
 Sacrificium Missæ à quo tempore apud Belgas in
 usu fuerit. 12.b
 Saladinides decimæ quando & qua occasione in
 Gallia impostæ. 232.e
 Saladinus Aegypti Sultanus, Christianis Frioci-
 pibus mutuo disidentibus, Mesopotamiam re-
 ciperat. 230.a. 231.a
 iterum Alapiam Cœlesyriæ urbem. ibid.
 necnon ipsam Iero.solymam. 231.b
 Saleo donationem Caroli Martelli sancto VVil-
 libordo factam subsignat. 31.b
 Salernitanus Princeps à Carolo V. Imp. ad Fran-

cum deficit. 66.e
 Turcam Solymannum contra Cæsarem aduo-
 cat. 671.e
 Salsernum à Saracenis oblessum, à Nortmannis li-
 beratur. 163.a
 Salsazarus, Præfectus Duacenium, Terorvanam
 occupat. 469.e
 Salis Stapula à quo & quando Anruerpia Me-
 chliniam translata. 294.a
 quando iterum Antuerpiam. 299.e
 Salmontiacum villa in qua Carlomannus Pipini
 filius obiit. 46.a
 Salsunga Thuringie rex ab Othone Imp. destru-
 ctus. 247.c
 Saluis Episcopus hæreticum quemdam illud
 Christi, *Pater, non quid ego volo, sed quod tu*, negan-
 tem convincit. 14.a
 Salz locus super fluvium Sala, ubi Carolus Ma-
 gnus Imp. Legatos Nicephori Imperatoris au-
 duit. 33.a
 Samnium à Saracenis vastatur. 85.b
 Sanctorum invocationem abolere nititur Con-
 stantinus Copronymus. 41.a
 Sanctorum Reliquiæ plurimæ ex Italia Metum
 allatae. 149.a.b. 444 Reliquiæ.
 Sanguis sacer à Theodonico Flandrie Comite
 Brugas delatus. 226.c
 Sanguis equorum coctus, paupis loco in bienniali
 Namurcensis castri obfisione comeditur. 266.d
 Sanguinis profluvio plurimi enecantur. 126.a
 Sandisletum Margarete uxoris Ludovici Flan-
 driæ Comitis doli assignatum. 355.a
 Brabantii ibi à Flandris prælio victi. 355.c
 Santhoniæ iurisdictionis vici septemdecim sub
 Louanienfium signis militare tenebatur. 317.a.b
 Santones Aquitanie civitas à Pipino expugnata.
 42.a
 Saraceni Rhodum vastant, & Colossium vovum
 septem miraculorum coofringunt. 24.b
 Armeniam item depopulantur. ibid.
 pace cum Imperatore Constantino Pogonato
 composita annuum ei tributum pæduot. 19.c
 Africam sæpè tentant quando & quo modo
 totam occuparint. 27.b.e
 Gallias vastant. 310
 à Carolo Martello cæduntur. ibid.
 alij Narbonensem obfisionem solvere tentan-
 tes ab eodem ad internecionem delentur. 32.b
 Toletum & Legionem civitates Hispaniæ capi-
 unt & evertunt. ibid.b.e
 ab Asturibus ope Desiparæ profigitur. ibid.b.e
 Pampilonà à Carolo Magno ejiciuntur. 50.b
 Gerundam Hispaniæ invadunt. 65.b
 in Italia Beneventum occupant, Capuam in-
 cendunt, aliasque mala inferunt. 71.a
 Ecclesiam S. Petri & alia Italiæ loca vastant.
 74.b.e
 Cassioense Monasterium frustra tentant. ibid.c
 cum præda Africam potentes naufragum pa-
 ciuntur. ibid.
 iterum Italiam invadentes insignem cladem
 accipiunt. 76.b.c

INDEX RERVM

- ex Beneuentana Provincia à Ludouico Lotharij Imp. filio pelluntur. 77.b
 Campaniam & Samnium infestantes, à Ludouico Imperatore profuguntur. 85.b
 Ioanni Papæ annuum tributum imponunt. 95.c
 ab Adefonso Magno in Hispania victi. 130.a
 in Italia verò tam à Grecis quàm à Latinis ad internecionem deleti. ibid.
 Alpium meatus obsidentes, vicina loca deprædantur. 132.c
 Salernum obsidentes à Nortmannis partim cæsi, partim fugati. 163.a
 Christianus Tripolim eripiunt. 187.b
 Saueusius Hulfæ Gubernator, pro Maximiliano Romanorum Rege Gandauenses valde infestant. 474.c
 pro eodem aliquot Flandriæ oppida & castella occupat. 478.c
 Saulsele locus, in quo filij Ludouici Germanici patrum Regnum partiuntur. 93.b
 Sixo. vid. Albertus Saxo & Georgius Saxo.
 Saxones rebellare tentantes à Clotario domantur. 4.c.5.a,b
 virilis sexus omnes gladio Clotarij longiores internecione delentur. 5.c
 ijs Dagoberto Regi aduersus VVindos suppetas ferentibus tributum quoddam annuū remittitur. 6.b
 annuum tributum trecentorum equorum Pipino promittunt. 40.c
 à Carolo Magno varijs expeditionibus domiti. 46.b.48.b,c
 Hecsburgh castrum inuadere parantes miraculose fugantur. 49.a
 similiter Desuburg tentantes, à Francis repelluntur. ibid.
 iterum à Carolo Magno subacti, plurimi baptizantur. ibid.b
 vndecies victi, toties iterum rebellant. ibid.c
 tandem decem millibus ex ijs aliò translati, plenè subiugantur. ibid.
 ab Henrico III. Imperatore bello subacti. 192.b,c
 Saxonia à Clotario ob rebellionem depopulata. 5.b,c
 à Carlomanno & Pipino vastata. 38.a
 item à Nortmannis. 103.c
 necnon ab Hungaris. 112.c.121.b
 Saxonie Dux Elector, Marefcalcus est Imperij. 160.b
 Saxonici belli ab Henrico III. Imperatore gesti origo. 191.c
 Scabini quotannis Louanij noui creandi, ex pacto cum Ioanne I. inito. 276.b
 Scabini Bruxellenses ex quibus familijs eligendi. 298.c
 Scadebrouea Margaretæ vxoris Ludouici Flandriæ Comitis doti assignata. 331.a
 Scaldia Roberto Flandro Gertrudem viduam Florentij Hollandiæ Comitis vxorem ducenti assignata. 186.b
 Scelta fluuius à Nortmannis infestus, à Ludouico Germanici filio ijs eripitur. 103.c
 Seeinckus cum V Vassenario pro Carolo V. Imperatore in Frisia aliquot insigniora oppida capit. 318.a,b,c
 Dammum obsidet. 604.c
 & deditione capit. ibid.
 arcem VVeddnam obsidet. ibid.
 Couordiam capit. 604.c
 Irem Bronckhorstham. ibid.
 moritur. 612.a
 Schiedamum à Maximiliano Rom. Rege obsidetur. 479.a
 Schisma tempore Frederici Imp. Ecclesiam turbat. 225.b,c
 aliud nouum Romæ ortum in electione Vrbani VI. 349.c
 Scinnigani, factiosi in Frisia. 408.b
 occupat Gotfridus Iongema Groninganos Frisia expellunt. ibid.
 sibi à Groningensibus mercentes, Albertum Saxonem Principem eligunt. ibid.
 eundem inaugurant. 409.a
 Erardum Ouerende Comitem ad bellum Groninganis inferendum instigant. ibid.b
 quid Alberto Saxoni promittunt. 101.a,b
 Schoonvorsta à Geldro oblecta, à Ioanne Leodiensi Episcopo liberatur. 365.c
 Selau à Clotario victi. 5.c
 à Carolo Caroli Magni filij vastantur. 55.a
 ab Henrico Rege subacti eidem tributum pendunt. 129.a
 Selau Marceses defectionem molientes à Ludouico Lotharij Imp. fratre domantur. 74.b
 Scorialium Aquitanicæ castrum à Pipino expugnatum. 42.a
 ad Scotiam iuxta Bruxellam Brabanti à Flandris caduntur. 331.c.b,c.331.a
 Scoti fidei prædicatores quibus occasionibus in Belgium venerint. 14.c
 Danorum classem Hiberniæ insidiantem profugant. 57.a
 à Francis induciti & conuocati Angliam vastant. 694.c
 ab Anglis vincuntur, in Scotiam repelluntur, & arma ponere compelluntur. ibid.
 Scotorum error de Paschate celebrando in Concilio Anglicano damnatur. 19.a
 S. Sebastiano suffragante pestis Romæ mitigatur. 20.a
 hinc pia illa consuetudo imaginem eius pestis tempore depingendi, eidemque ecclesiis aut facellæ erigendi originem ducit. ibid.
 Sebastianus Scartzus, vnus ex Germaniæ Protestantibus, in Carolum V. copias ducit. 619.b
 Clusam ad Alpes, quò transiit Hispanis & Italis præcludit, occupat. ibid.
 Onipotentem frustra tentat. 640.a
 à Cæsare proferbitur. 651.b
 Sebastianus Vogelsbergius capite plectitur, & quare. 650.c
 Sedechias Medicus Hebræus Carolum Caluum vene-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- veneno tollit. 93.e.94.a
Sedes Romana Pontificia varios patitur inua-
siones. 118.e
de eadem vitz & turpes contentiones. 147.b.
150.a.150.e.212.a.215.e
à morte Caesarii vacat annus vnus & men-
ses 30. 214.e
quando, quare, & à quo Rom. Auenionem
translata. 298.a.139.b
Auenione Romam à quo & quando reuoluta.
340.c.141.a
quot annis Auenione subsisterit. 241.a.149.b
Sedes Apostolica Inuafores nonnulli postea vt
legitimi quomodo & quare recepti. 118.e
Seditio ciuiliu, pestis est Republice. 113.a
Seditio quædam apud Hollandos occasione tri-
hun durius exacti motu, caute sedatur. 481.a
ob Seditionem in exilium missi, à Brabantis non
recipiendi. 330.b
Segerus ab Apocrypha Gasbeez Dominus Sher-
clafium Bruxellensium liberatorem lingua &
peste mutilari curat. 319.a
Seguinus Archiepiscopus Senonensis depositioni
Arnulphi Rhemensis Episcopi se opponit. 157.e
Sella Margarete vxoris Ludouici Flandrie Co-
missis doni assignata. 335.a
Selmus Turca Ierosolymam subingat. 1403.b
Ægyptum & Syriam occupat. 141.b
Senectus ad extremam famem à Cæsarianis adi-
guntur. 678.a.e
Cæsari se dedunt. 679.a
Senliaca pax inter Francorum & Romanorum
Reges conficiuntur. 491.a
Sennes Episcopus Capuani reuocationi Priui-
legij Henrico IV. de Inuestituris concessi sub-
scribit. 206.e
Septa, à Manris obfessa, à triremibus Philippi
Boniliberatur. 415.e
Sepulchrum Domini vna cum sua Ecclesia à Sa-
ladino redimunt Christiani. 232.e
Sepulchrum Mahometis quale, & vbi. 10.a
Sequana Francie fluuius. 6.b
Serapiscus Iudaus primarius Iconoclastiar
auctor. 34.e
Sergius Pontifex 5 VVillibordum Frisonum
primum Archiepiscopum ordinat. 23.a
Sergius II. Papa, electo Antipapa Ioanne, Gre-
gorio IV. succedit. 71.e
Sergius III. qualiter in Formosicadaver sauerit.
122.a
Sergius sancti Stephani discipulus & calumnia-
tor. 44.a
Series aut laneis, nisi in Belgio textis, Belgæ ve-
liri prohibentur. 497.e
Seuenberga à Flandris capta. 296.e
Sherenclafius, vbi, Euerardus Sherenclafius.
Sherhuychs, vna è septem Patriciorum Bruxel-
lensium familiis, ex quibus Scabinis eligendi.
298.e
ibid.
item Sherroeloff.
Sibylla Cluia, Ioannis Frederici Saxonis vxor,
moritur. 673.a
- Siebens oppidum anno 1301. mutari coactum.
302.a
Siebeniensis dominium Gothofredo Ioannis I. fra-
tri assignatum. 274.a
Scitia datur Carolo S. Ludouici Regis fratri, &
quo titulo. 274.c.275.2.c
est feudum Ecclesie Romanæ sub onore qua-
draginta milium aureorum annuorū. 275.c
quomodo ad Petrum Aragonie Regem trans-
lata. 283.a
in ea omnes Galli ab incolis ex conducto vna
hora trucidantur. 283.a
à pirata Driguto infestatur. 659.e
Sculz Vesperæ vnde in prouerbiu abieme-
281.a
Siculi trucidatis ex conducto Galis ad Petrum
Aragonie Regem deficient. 283.a
Cæsarem Carolum V. à Tunetana expeditio-
ne redeuntem, munere excipiunt. 601.e
Sigebertus Gemblacensis Chronologus quando
floruerit, & Chronicon suum scripserit. 2.b
157.a
Henrico à Gregorio VII. deposito nimium
fauens arguitur. 194.c.195.a
à Regione in annis discedit. 114.a
Sigebertus, filius Dagoberti Regis ex Ragneru-
de, coniuncta ætatem infans loquatur. 4.a
illum parens Pipino instruendum committit.
6.a
Anstasiz Regno præficitur. ibid.b
parte defuncto debui sibi partem ex potet-
nis thesauris à Clodoueo fratre exposcit.
ibid.e
cum Radulpho Thuringorum Duce bellum
gerit. 10.e
de prole desperans, duodecim Monasteria ex-
truit. ibid.
filiumque Grimoaldi in Regnum adoptat. 11.a
tandem nascitur ipsi filius Dagobertus. ibid.
moriens Dagobertum filium suum fidei Gri-
moaldi committit. ibid.b
Sigeburgh Saxonie castrum à Carolo Magno
expugnatum. 48.a
Sigefridus cum Amilone de Danorum Regno
contendens in prælio interficitur. 57.a
Sigefridus Mogunrius Episcopus Ierosolymam
deuotionis ergo proficiscitur. 186.e
Sigefridus Rex Nortmannorum eum ingenti
exercitu iuxta Mosam in Hasslou confidens,
sinicima loca longè lateq; depopulatur. 104.e
105.a
tandem immenso auri pondere pacatus Regno
excedit. 105.e
Sigrus ab Heitfelda, Eques, à Ludouico Flandrie
Comite creatur Amptmannus Bruxellensius.
332.b
Sigismundus Hungaria Rex infeliciter cum Ba-
iazete Turcarum Imperatore ad Nicopolim
configit. 365.a.b
Sigismundus Imp. auctor est Pontifici Concilium
Constantiense conuocandi. 382.b
matrimonium Ioannis IV. Brabantis Ducis
eum

INDEX R E R V M

- tum Jacobi Hollandia impedire conatur. 386.c. 187.a
 postea eodem Joanni Comitatum Jacobæ gubernationem interdicte. 389.a
 profectionem Imperialem Brabantis, nisi cap-
 sibus Germanot dimiserint, minatur. 395.a
 Sigismundus Austriacus Tirolis Comes ditioes
 suas Carolo Audaci oppignorat. 439.b
 ob pecuniam commodatæ solutionem instructu
 Ludouici Galliz Regis bellum contra Caro-
 lum suscipit. ibid.c
 Siluaducus ciuitas quādo & à quo extracta. 23.c
 à Theodorico Hollandiæ Comite intercepta
 expulatur. 239.b
 vna est ex quatuor primarijs Brabantiz ciuita-
 tibus. 301.c
 Ludouico Flandriæ Comite Brabantiam ioua-
 dente, V Venecis Brabantiz Ducis est reco-
 ptaculum. 334.a
 Siluaducense Pandochium quando erectum. 276.a
 Siluaducenses felicionem excitant. 368.b
 Dominum Veræ carceri includunt. ibid.
 pacem admittere nolunt. ibid.c
 Patrios aliquot vrbe eijciunt. 369.a
 ciuitates alias Otheuicam conopocatas, vt pro
 pace inter eos & Ioannem componenda labo-
 rent, rogant. ibid.c
 veniam tameo petere nolunt. ibid. & 370.a
 Siluester II. Papa Gregorio V. in Pontificatu fue-
 dit. 161.b
 remerit Neeromontiz infimulatur. ibid.c
 Simeldingi à Carolo Caroli Magni filio vastan-
 tur. 35.c
 Simon Henrici Ducis Ardennensis filius Leo-
 dicensis Episcopus eligitur. 236.a
 Simoo Tremullus à Bruxellensibus in carcerem
 conijcitur. 373.b
 Sindigerus Episcopus Bambergensis Pontifex
 creatus, Clemens II. appellatur. 181.a
 Henricum Regem vnā cum coniuge Agneie
 Imperatorem coronat. ibid.
 Sinibaldus Fliscus Genuensis Pontifex creatus,
 Innocentius IV. appellatur. 255.a
 Siphridus Colonienfis Archiepiscopus Iuliacen-
 sem Comitatum depopulatur, sibi que subiur-
 gat. 281.b
 eundem Martino IV. Papa agente restituit.
 ibid.
 Comitatum Montensem vastans à Ioanne I.
 Brabantiz Duce pellitur. 285.b.c
 à Brabantis VVoringam obsidentibus capitur.
 186.c. 287.b
 Siphridus Mogontinus Archiepiscopus ad expen-
 ditionem sacram se accingit. 245.a
 Guilielmi Imperatoris coronationi interfuit.
 218.c
 Sitina Saxoniz locus multis stragibus à Pipino
 factis illustris. 40.c
 Sitterum Falsoburgensis agri oppidum à Bra-
 bantibus obiectum se dedit. 306.b
 absentibus Brabantiz Ducis præfidiarijs, Fal-
 coburgio iterum se tradit. 316.a
 Slechstat Elsatiz villa. 49.a
 Sles Aqoitaniæ castrum. 42.a
 Slesvvyck locus in terminis Daniz & Saxoniz
 situs. 53.a
 Slusa ab Archiduce Philippo obsidetur. 486.c
 forter se defendit. 487. & 488.
 deditur. 488.b
 Slusani obedientiæ Vrbani renouari & Clemen-
 ti Antipapæ adherere compelluntur. 363.b
 & Zelandia & Hollandia prædas agunt. 464.a
 VVilfringiam diripiunt. ibid.
 VValterum Domburgum in templo occi-
 dunt. ibid.b
 Smaragdus castrum non procul à Mosa situm,
 causa belli inter Leodenses & Limburgenses.
 232.b
 Soleratus Dux Arelatenfis rebellare tentans, Lo-
 thario Imperatori se submittit. 74.b
 Solemniacum, Monasterium ab Eligio auriace
 extrudum. 5.c
 Solus simulacrum in portu insulæ Rhodi collo-
 catum quantæ magnitudinis fuerit. 14.b
 terræmotu disiectum, à Saracenis confringitur.
 ibid.
 nonniti camelis eius zere onerantur. ibid.
 Solimanus Turcatum Imp. Rhodum insulam
 subiugat. 557.b
 Viennam obsessurus, in Austriam venit. 590.b
 aduentante Carolo V. fugit. ibid.
 eius de fortuna Caroli V. insigne dictum. ibid.c
 à Rege Galliz contra Imp. Carolum in subsi-
 dium vocatur. 627.c
 classem ei mittit. ibid.
 conqueritur de rupsis inducijs à Carolo V. Im-
 peratore, & quid responsi renlerit. 660.c
 ab Henrico Rege Galliz exoratus, contra Caro-
 lum V. classem mittit. 671.c
 Sophia, Ludouici Langraui & 5. Elisabethæ fi-
 lia, Henrico V. Brabantiz duci nubit. 250.c.
 251.a
 xenodochium Louanienfe erigit. 253.c
 plures Despatæ Virginis imagines locis sacris
 relinquit. ibid. & 254.a
 vnde tot eiusdem prototypi imagines habue-
 rit examinatur. 254.a.b
 Sorabi Francorum fines crebris incurfionibus in-
 festatos à Ludouico domiti. 77.a.b
 Sororum Pœnitentium Cornobium Antuerpiæ,
 quæ Albæ vocantur, à quo & quando erigi ere-
 ptum. 328.a
 Sororum Tertiariarum apud Antuerpienses ori-
 go. 328.a.b
 Soula Monasterium, in quo Megingandus Comes
 nepos Oddonis dolo interfectus. 215.c
 Spectaculum horrendum Doctoris cuiusdam Pa-
 risiensis, se iusto Dei iudicio damnatum pro-
 clamantis, Brunoni cum socijs conversionis
 causa. 197.a.b.c. 198.a
 Spectra tempore Constantini Copronymi Coo-
 stantinopolitanos exagitant. 43.b
 Sphæragæa super S. Gertrudæ radiare visa. 13.c
 Spino-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Spinogilum villa, ubi Rex Dagobertus dyfense-
ria, ex qua & mortuus est, laborare cepit. 6.b
Spitz Conuentus Principum Germaniae. 181.e
Spurij in Brabantia ad Magistratum non admi-
tendi. 330.a
Stabulatus, seu Stabulerum, Monasterium à Sige-
berto Rege Dagoberti filio & Grimoaldo fun-
datum. 10.c.12.a
à Nortmannis exultum. 105.a
Stadingi hæretici ferociter exiunt. 148.a
in eos, agente Pontifice, sacra expeditio par-
tur. ibid.
vineuntur, & ad nouem millia trucidantur.
ibid.e. & 149.2
errores eorū & scelera breuiter recensita. 148.e
Stagnum Marci, Maria Brabantæ Geldro ouper
doti assignatur. 331.b
Scapula auzen, salis, & piscium, à quo & quan-
do Antuerpiā Mechliniam translata. 294.a
quando iterum Antuerpiam. 299.c
Antuerpiensibus confirmatur à VVenoeslao
& Ioanna. 330.c
vi & fraude à Ludouico Flandriæ Comite An-
tuerpiā Mechliniam translata. 331.c
de Stapularum iure iurum inter Antuerpienses
& Mechlinienses orta controversia. 336.c
Staruz omnes à Gizido Sardanorum Principe in
Oriente aboliti iussu. 35.a
Statuta, dicta *Land-Recht*, à Ioanne I. Brabantæ
Duce quando edita. 287.c
Stellæ Ordo in Francia quando & à quo institu-
tus. 316.c
Steno Sture, Interrex Suecia. 143.b
de S. Stephani Protomartyris sanguine in Gal-
liam à Deoderico Metensē deferretur. 149.b
Stephanus Papa à Pipino Franciæ Rege auxilium
contra Longobardorum Regem petit. 39.a,c
Stephanus V. Papa Leoni III. disuncto subro-
gatur. 61.c
Romanos Ludouico Imp. fidelitatis iuramen-
tum præstare cogit. ibid.
ad Ecclesiæ pacem itabiliendam in Gallias pro-
ficiscitur. ibid.
moritur. 62.a
Stephanus, pulso Bonifacio Sedis Apostolicæ in-
uasioe, tandem occupat. 118.c
Formosi Ordinationes irritas esse decernit.
122.a
Stephanus VIII. Papa omnes Franciæ & Bur-
gundiæ habitatores hortatur vt Ludouicum
Caroli Simplicis filium Regem recipiant. 135.e
Stephanus Abbas Leodiensis quando scripserit.
15.c
Stephannus Blefensis Comes ad recuperandam
Terram sanctam proficiscitur. 200.b
Stephanus Burgensis, S. Ruffi Canonici, S. Bruno-
nis Carthusianorum Fundatoris socij. 198.a
Stephanus Leodiensis Episcopus ex Regia stirpe
oriundus. 125.b
Stephanus Monachus, pietate, doctrina & mira-
culis clarus. 43.c

uariè à Constantino Copronymo ad Iacono-
machium comprobendam, sed frustra, solici-
tatur. 44.a,b
ibid.
diuersis calumniis impetitur. 44.c.45.a
tandem ad insulam Proconnesum in exilium
pellitur. ibid.e
quin gliscientibus miraculis, Constantinopo-
lim reuocatus carceri ineluditur. ibid.e
Gialis Monachus martyro afficitur. 44.c.45.a
Steps locus eruenti admodum prelij inter Leo-
denses & Brabantos committitur. 44.a
Stoeckholmia à Christiano II. oblidetur. 44.b
Straburgh Ludouico Germanico cum fratre Caro-
lo Caluo Lotharij Regnum inuadenti as-
signatur. 88.c
Strala oppidulum Geldris adeptum. 360.a
Strategema in signe Maximiliani, Philippi Au-
stiaci tutoris, Tenteramond occupantis. 463.c
aliud, quo Atrebatum Franci ouperitur, & Ro-
manorum Regi vendicatur. 482.489
Szerza Farnesio copias auxiliares contra Cæsa-
rem mittit. 662.d
à Gallo contra Cæsa rem concitatur. 632.c
à Casariens profligatur. ibid.
ingenti clade à Casariens afficitur. 639.c
Senctes, à Casariens oblesos, commearu re-
ficere conatur. 638.c
caditur, & omnis ei commearu eripitur. 639.a
ci Portus Herculis admittit. ibid.b
Suprator, ex Lege Ioannis I. Brabantæ Ducis
quomodo plectendus. 187.c
apud Bruxellenses quomodo puniendus. 147.b
ob Supra in exilium missi, in Brabantia non re-
cipiendi. 330.b
Suanahildis mater Grifonis filij Caroli Martelli.
36.b
Submersus quidam ante sepulchrum S. Suiberti
ad vitam reuocatur. 73.c. & seqq.
Subsiluani, Heluenj Catholici, contra Bernenes
& Tigurinos hærenco arma sumunt. 187.c
sist, Heluenj Catholici.
Sadermannius quidam Tertiarium Sororum
Antuerpiæ Fundator. 318.b
Sudor Anglieus, nouum morbi genus, Antuer-
piæ triduo quingentos homines tollit. 184.c
solemnit Supplicatione infirmitas subleu cessat.
ibid.
Sueui à S. Eligio ad fidem conuerfi. 62
Sueltra villa S. VVilibrordo à Pipino Herstallo
offerunt. 85.c
Suffolciæ Dux à Philippo Aostriaco captus Hen-
rico VII. Angliæ Regi traditur. 514.c
ab Henrico VIII. securi percutitur. ibid.
S. Suibertus in quadam insula Rheni Monaste-
rium extruit. 14.c
socius fuit & Coepiscopus S. VVilibrordi.
ibid.
Fipinum Herstallum ægotantem inuisens,
proque legitimis ex Plectrude filiis suscepijs
intercedens, repulsum patitur. 26.c
à Leone Papa in Sanctorum Catalogum re-
fertur. 33.b
sues

INDEX RERV M

ante sepulchrum eius submersus quidem ad vi-
tam renovatur. *ibid. c. & seqq.*
Suisenses, Heluetij Catholici, contra Bernenses
& Tigurinos hæreticos arma sumunt. 157.c
vide, Heluetij Catholici.
Superbia Legatorum Gandensium Duci pro-
cumbere detestandum perstringitur. 357.a
Supplicatio Louanensis prima Dominica Se-
ptembris quorannis celebrari solita unde origi-
nem ducat. 115.a
unde Antuerpiensis, ipso S. Michaelis festo an-
nis singulis iterari consueta. 181.c
Surdus in translatione Reliquiarum B. Godes-
audum recipit. 59.a
Surdus auditum meritis B. Virginia Bruxellæ reci-
piunt. 253.c
Svevendijs Præfectus aris Porozæ strangula-
tur. 521.b
Svvolani à reliquis Transfulanis se seungunt.
554.b
Synodus à Pipino in villa Duria celebrata. 47.b, c
Sya vxor Cosirhois Persarum Regis, & Mardefæ
mater. 8.c
Syria à Saracenis Heraclio eripitur. 10.a
tempore Constantini Copronymi terramorti-
bus consensu. 43.b
Syroës filius maior natu Cosirhois Persarum Re-
gis, car fratres suos ipsiūque parentem intere-
merit. 8.c
cum Romanis pacem init. *ibid.*
ijsdemq; præter captiuos & Provincias ereptas
ipsum etiam lignum S. Crucis in eadum resti-
tuit. *ibid.*

41.

TAbamuz Obodritorum Dux rebellionem
aduersus Ludouicum Germanicum mo-
uens, ab eodem subiugatur. 83.a
Tadicha, siue Cadicha, vidua Mahometi nubit.
9.b
Tanchelinus hæresiarcha Antuerpiæ quas hære-
ses seminarit. 213.a
ei se opposit S. Northbertus. *ibid.*
Tanhio ab Hundorpa perdnellium Stadingorum
belli Dux. 248.b
Texandria à S. Huberto ad idolorum cultu reuo-
cata. 31.b, c
Taxandriæ Comitatus Carolo Caluo Lotharij
Regnum cum fratre suo Ludouico Germanico
partienti obigit. 88.c
Tediarius ab Aggere perduellium Stadingorum
belli Dux. 248.b
Temporalia omnia Licorum esse docet Arnaldus
de Brixia. 218.c
Tenebre bimestres in Oriente tempore Con-
stantini Copronymi. 43.b
Tethermonda à Flandria exusta. 314.c
in signi stratagemate à Maximiliano Duce oc-
cupatur. 463.c
Tenermondani ob rebellionem contra Tripo-
lim moram obfessi, Ioannis Brabantie Ducis
intercessione liberantur. 322.b, c

Terovana à Maximiliano Duce Brabantie obli-
detur. 414.c
à Salesaro Duscensium Præfecto astu occupa-
tur. 469.c
ab Henrico VIII. Angliæ Rege oblidetur.
529.c
eidem deditur. 330.a
solo equatur. *ibid.*
Régis Galliarum redditur. 514.b
à Belgis oblidetur. 605.a
à Rege Francico comestum accipit. *ibid.*
& 606.c
à Carolo V. Imp. oblidetur. 669.a
vi armata capitur. *ibid. b*
Terovansenses annanz inopia laborant. 470.b, c
propterea à Maximiliano Rom. Rege subsidia
petunt. *ibid.*
à Francis ad extremam famem compelluntur.
ibid.
dissidentibus Francis, à Roman. Rege anno-
nem accipiunt. 471.a
à Creuceuio iterum oblidetur. *ibid.*
denno cothmeatum accipiunt. *ibid.*
astu à Creuceuio capiuntur. *ibid. b*
Terremorus prodigiosus in Palestina & tota Sy-
ria tempore Constantini Copronymi. 43.b
alius tempore Henrici IV. Impetatoris vr-
bium partes & templa evertit. 207.b
Tertiarie Sorores Antuerpiæ quando & à quo
domum obtinuerint. 328.a, b
Testabant Comitatus Lotharico Germanico cū
fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum par-
tienti assignatus. 88.c
Teubaldus Comes Ludouicum Regem Trans-
marinum anno integro sub custodia seruauit.
117.b
ab Odalrico, Rhemenfi Episcopo excommu-
natus. 147.b
Tezores, complures seditionis consili, Loua-
nio pelluntur. 276.c, 159.a
Thamnis propter periurium suum S. Romualdi
Monasterium prosteritur. 160.a
Thassilo filius Hiltrudis sororis Pipini, Baioriarum
Dux constituitur. 38.c
Pipino auunculo suo reconciliatur. 40.c
quod Auaris seu Hungaris Christianorum ho-
stibus suppetiat tulerit conuictus, cum filio
in Monasterium detruditur. 50.b, c
Theganus Scriptor quando floruit. 61.a
Theigodus Treuirensis Archiepiscopus, Lotha-
rio pellicem subintroducendi studens, à Nico-
lao Papa Episcopatu priuatur, & excommuni-
catur. 84.a, b
Theneases à Leodienfibus vastantur. 243.c
Ludouico Flandriæ Comiti singulis annis sex
septimatis, ex pasclo pacis inter Braban-
tum & Flandrum stant, militare tenen-
tur. 335.a
Theobaldus cum Alamannis rebellare tentans à
Pipino & Carlomanno comprimitur. 36.c
Theobaldus Barrensis Comes ad VVestcapellā
Zelandiæ ab Hollandis capitur. 263.b
Theo.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- Theobaldus Hugonis, Lotharii Regis nothi fororatus, quamplurimis ex suis casis, à Balbi filiis in fugam actus. 104. a
- Theobaldus Leodiensis Episcopus num Mechliniam recuperavit. 100. a
quomodo obierit. 101. a
- Theobildus S. Ludouici Francorum Regis generum socero ad expeditionem sacram proficiscitur. 127. b
- Theodericus Beuerna & Dixmadz Dominus Replemondz occupat V. Vassiam & Aloftanos continuis excursionibus vexat. 136. b
contra Stadingos hæreticos bellum suscipit. 148. c
- Theodericus Clisiz Comes se tertij belli sacri Principem præbuit. 134. a
contra Stadingos hæreticos bellum suscipit. 148. c
- Theodericus Roserus, Eques Buscodocensis, Ioanni IV. Brabantz Principi minorenni Restoratur. 134. c
- Theodo Abbas S. Martini Turonensis in prælio cadit. 67. a
- Theodaldus filius Drogonis ab suo suo Maior domus Regni Francorum constituitur. 25. c
cum auia sua Pletrude Regni Principatum vsurpans, à Francis superatur. ibid.
- Theodonis villa à Guilhelmo Brunsvicensi capitur. 421. c
item à Guisio. 697. b
- Theoderici Burgundiz Regis filius bello delectis, Franci Regni Monarchia ad Clotarium deuoluitur. 2. b
- Theoderici castellum Heriberto Comiti ereptum, quomodo eidem restituitur. 132. c
- Theodericus de Are Episcopus Vitraictinus cum Geldro pacem init. 239. a
- Theodericus Comes contractui pacis inter Francos & Danos initz interfuit. 156. b
- Theodericus Lothario fratri in Francie Regno ab Ebroino sufficitur. 16. b
à Francis repudiatur, & in Monasterium retraditur. ibid. b, c
fratre Childerico interempto, Regno restituitur. ibid. c
- Ebroino agente complures Episcopos Episcopatus priuat, multos etiam perpetuum ablegat. 182. a, b
- à Pipino Herfallo capitur. 212. a
- à Carolo Marcello Francorum Rex constituitur. 10. c
- Theodericus Caroli Magni filius naturalis, conuersionis suspicione aduersus Ludouicum Imp. laborans, in Monasterium detraditur. 62. c
- Theodericus Elstiaz Comes Gertrudem Henrii Louaniensis viduam ducit uxorem. 196. c
ad Flandrie Comitatum contra Guilclmum Nortmannum euocatur. 212. a
eundem à Ludouico Francorum Rege obtinet. ibid. b
quando obierit. 216. c
- eius epitaphium. ibid.
- Theodericus ab Heetvelt Bruxellæ traditur. 169. b
- Theodericus Hollandiz Comes Brabantiam inuadens Boscomduci occupat, Primoresque nonnullos captos abducit. 139. b, 140. a
à Brabantis superuenientibus vicissim capitur. ibid.
moritur. 140. a
- Theodericus ab Horna à Leodiensibus Episcopus eligitur. 176. a
à Traiectensibus repellitur. ibid. c
in pugna cum Leodiensibus contra Ioannem Burgundum inica caditur. 177. a, b
- Theodericus Philadrungz Marchio cum Balduino Flandro aduersus Imperatorem conspirat. 176. b, c
tertio bello petitur, & occiditur. 178. b
- Theodericus Poterus Leidz capite plectitur, & quare. 417. a
- Theodericus Saxo apud Carlomanum obierit. 38. a
- Theodorus Pleiminganus Baro Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti erecta, constituitur. 494. c
- Theodorus Studita quo tempore vixerit. 41. c
- Theodorus Tarsensis Citiz, pietate & doctrina clarus, à Vitaliano Papa in Angliam fidem predicatur mittitur, Dorouersensisque Episcopus ordinatur. 19. b
- Theodinus Leodiensis Episcopus quibus conditionibus Richildi aduersus Robertum beligeranti suppetias tulit. 191. b
- Theofridus Abbas Epternacensis quando floruerit. 24. b, 25. c
- Theophania neptis Imperatoris Constantinopolitani nubit Othonis Imp. filio. 149. b
- Theutberga, siue Thietberga, Lothario II. Regi nubit. 80. b
incestus cum fratre in simulata repudiatur. 83. b
ab Arsenio Sedis Apostolicæ Legato marito restituitur. 85. a
- Thilia, vide Dylia.
- Thiorith Saxoniz Episcopus à Nortmannis interfectus. 101. c
- D. Thomas Aquinas varijs quæstionibus sibi ab Aleide Brabantiz Ducissa propositis respondet. 171. c. & seqq.
- Officium Festi Corporis Christi cõponit. 274. a
- Thomas Canapratensis Dominicanus quando floruerit. 257. a
- Thomas Cantuariensis martyrio coronatus insignibus fulget miraculis. 227. a
- Thomas Disthenensis Dominus suos vestigalibus grauatur. 180. a
à Duce Antonio Burgundo ei hoc prohibetur. ibid.
Henricum Papam, qui ciues defendebat, occidit. ibid. b
Disstha pellitur. ibid.
generosa quidam fratri suo data responsione veniam obtinet. ibid. c
- Thomas

INDEX

- Thomas Morus in Anglia martyrio afficitur. 598.b
 Thomas Muncerus fax & tuba seditionis iusticorum in Germania. 565.c. 564.a
 eius nefandis conatus. 564.a
 Thomas Plainius Cancellarius Burgundie constituitur. 497.c
 legem fert, ne quis Belga sericis aut laneis, nisi in Belgio textis, vestiretur. ibid.
 Thomas Sabaudiq. Comitiss. frater, Ioannam Flandrie Comitissam ducit uxorem. 551.a
 fratri suo Guicelmio Episcopo Leodiensi contra Valerianum Limburgensem auxiliatur. ibid.
 castellum quoddam Namurensis ditionis occupat. 551.b
 Ioanna defuncta, amplis muneribus donatus in Sabaudiam reuertitur. ibid.b.e
 Thomas Vius Card. Lutherum hereticarum audit & instruit. 545.a
 Thuringia ab Huogaris vastata. 122.c. 123.b
 de ea vanè certatur. 251.a, b
 post longam concertationem Henrico Misnie Marchioni assignata. ibid.b
 Thyna à Ioanne Normannie Duce obfessa. 120.c
 5. Tiburtij martyris corpus à Paschali Papa inuentum, & in urbem translatum. 70.b
 Tiburtini Innocentio Papæ rebellant. 218.b
 eidem se postea dedunt. ibid.b.c
 Tienum à Carolo Magno expugnatum. 48.a
 à Rege Francie obsidetur. 561.c
 Tigrini, Heluenj heretici, Catholice Heluetios duceunt. 587.e. vide Heluenj heretici.
 Tilla Geldro à Brabantia Duce concessa. 316.c
 Tilmontium à Ludouico Flandrie Comite caprum. 331.c
 Tolerum prodicione Iudæorum à Saracenis capitur. 34.b
 Tolosa ciuitas Aquitanie à Pipino expugnata. 41.b
 Tongerloenfe Præmonstratensis Ordinis Monasterium quando & à quo extractum. 215.c
 ex Abbatia Antuerpiensi S. Michaelis primos Fratres accipit. 214.a
 Tornacenses à Flandro ad Francum deficiunt. 244.a
 deducto præsidio Gallico, Maximilianum recipiunt. 454.a
 Tornacum ab Henrico Imp. expugnatum. 182.a
 ab Eduardo Angliæ Rege eiusq. confederatis obfissum. 320.c
 infignis ibi ballistiarum ludus institutus. 564.a
 qui ex Belgis eo conuenerint. ibid.
 à Rege Galliz Ludouico astu capitur. 450.a
 inde præsidium Galliz Rege educitur. 454.a
 ab Henrico VIII. Angliæ Rege obsidetur. 550.b
 capitur, & arx ab eo ibidem extruitur. ibid.
 Règi Galliz redditur. 554.b
 Tracethenfe à Reinaldo Falcoburgensi infestatur. 306.a

RERVM

- Antonio Burgundo obedire recusant. 376.a
 adueniente Duce cum exercitu, aduentum differt rogant. ibid.
 Episcopo Leodiensi, repudiato Burgundo, fidem dederant. ibid.
 Burgundo iterum se subdunt. ibid.b
 Ioannem Bauarum ad se recipiunt. ibid.c
 à Leodiensibus obsidentur. ibid.
 Traiectum à Normannis vastatum. 105.a
 de Traiecto ad Mosam controversia inter Episcopum Leodiensem & Brabantie Ducem quo modo sedata. 592.c
 Traiecti monetam eundem Ioannæ Brantiæ Ducis interdicunt. 365.c
 Tramiulus, Francorum nomine Burgundorum Præfectus. 498.a. 504.b
 Transilulani intestinis bellis laborant. 554.b
 à Carolo Geldro inuaduntur. ibid.c
 Translatio B. Gudiz miraculis clara. 58.c. & seq.
 Treca à Normannis exustæ. 113.b
 Trellonga urbs Franci deditur. 453.a
 à Maximiliano recuperatur. ibid.b
 Treurenfis Antistes contra Albertum Brandenburgensem cum aliis Principibus fœdus init. 670.b
 Treuri Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum partienti obigerunt. 88.c
 à Normannis vastati & incensi. 105.b
 Triburiensis Synodus aduersus seculares Episcopalem auctoritatem minuens quando celebrata. 117.c
 Tributum nouum Brabantis à VVenceslao Duce imposuit. 346.b
 super eo colligendo oritur inter Ducem & Ordines dissidium. 347.b
 Tridenti Patres Concilium Generale celebraturi conueniunt. 638.c
 Tripolis Christianis à Saracenis erepta. 287.b
 Trudoneuse Monasterium à Godefrido Barbato beneficiis auctum. 211.c
 Trudonenses à Duce Brabantie Leodiensis Episcopi auxilio se obfessi, se dedunt. 164.c
 Episcopo minus fauentes, vanè multantur. 166.a
 ne in posterum rebellionem moliantur, ciuitatibus eorum à dicto Episcopo turris benè admodum munita imponitur. ibid.
 Tuduin Dux Auarorum, seu Hunnorum, cum suis baptizatur. 512.c
 Tuikelius Groningauos ducebat. 554.b
 Damnum occupat. ibid.
 Olcampijs & Ommelandijs tributum imponit. ibid.
 à Geldro capitur, & carceri iocundatur. ibid.
 Tullum Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre Ludouico Germanico partienti assignatum. 88.c
 Tulpacum castellum à Normannis vastatum. 105.a
 ab Henrico Germanico Rege occupatum. 128.c

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Tuneti Rex fit Caroli Sicilia Regis tributarius.
278.b.e
Tunetum, excluso à captivis Barbarossa, Carolo
V. traditur. 601.a
à militib. diripitur. ibid.
Tungri olim Regibus Francorum parebant. 1.e
Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre
Ludovico Germanico parenti obtegerunt.
88.e
à Nortmannis vastati. 105.a
ab Henrico Brabanz Duce capti & direpti.
141.b
Turce Rhodum oppugnant. 410.a
Carinthiam, & alia loca invadunt. 434.e
à Georgio Heberstainio protigantur. ibid.
Creatam invadunt. 491.e
fugiant. 492.a
Hungariam occupant. 568.a
Viennam Austriæ obsident. 582.b
eamque cuniculis mirè deformant. ibid.
recedere tamen inglorij coguntur. ibid.e
maximis cum copiis, Viennam iterum obses-
suri in Austriam veniunt. 190.a
Turnhomum à Comite Sassebergensi exultum.
317.a
Mariæ Brabantæ Geldro nuptæ doti assigna-
tum. 315.b
Turninum, nunc Doorne, iuxta Antuerpiam
S. Fredegandi Monasterio elatum, à Nortman-
nis vastatur. 67.e
Turonensis Provincia à Nortmannis vastata. 85.e
Tutooum à Nortmannis expulsum. 77.e
Turninum à Chaborio occupatur. 601.b
Tyla à Ioanne I. Brabanz Duce expugnata.
185.b
à Comite Bareno occupata & vastata. 305.e

V.

V. Aeca vnica ex Isalim villa abducta maxima-
rum discordiarum causa. 180.a
Valentianæ castrum à Balduino Flandriæ Comi-
te infestum, frustra ab Henrico Imp. obsideretur.
167.a
Imperatorij traditum, Balduino vnâ cum VVa-
lachis cur reddatur. ibid.b
Valentiani Carole V. cui rebellant, reconcilian-
tur. 517.a
Valeranus Comes Limburgensis ad quartam ex-
peditioem in Tertiam landiam profectus.
218.a
Othooi Imp. contra Fraeum auxiliatur.
243.e. 244.a
expeditioni sacræ se accingit. 245.a
Valeranus Comes Luceburgensis, Henrici Na-
murcensis ex Isabella sorore nepos, Comitatus
Namurcensis saccessor denominatur. 236.e
S. Valeriani martyris sponsi S. Ceciliæ corpus à
Paschali Papa inuentum, & in Vrhem transla-
tum. 70.b
Valefius Francus Angiam frustra tentatam dese-
rent, in Franciam regressus. 263.e
Vallis S. Catharine dicta Castibus, in Kiela vico

iuxta Antuerpiam extructa. 318.a
Vallis Ducts Monasterium Virgineum Ordines
Cisterciensis à quo extructum. 250.e
Vallis Ischimica argorisfodina diues. 540.a
Valo de Montinaco Philippi Francorum Regis
in Othonem Imperatorem mouens Signi-
fec. 244.b
Valterus Angiæ Dominus reconciliationis Lo-
uanensium cum Aleide Ducissa interfuit.
273.e
Valterus Bertoldus Mechliniæ Dominus contra
Stadings hereticos bellum suscipit. 248.b
reconciliationi Louanensium cum Aleide
Ducissa interfuit. 273.e
item Ioannis Linasurationi. 276.b
in prælio ad VVoringam castrum commisso
interimitur. 286.e. 287.b
Valterus Blancardus, & Valterus Crickcoffen
à Ioanne I. Scabini Louanenses creantur. 276.b
Valterus à Bochpoda contra Stadings hereti-
cos bellum suscipit. 248.b
Valterus Caynoga à Ludouico Flandriæ Comi-
te Prætor Louanensis constituitur. 321.e
Valterus Heremasmus Eques, Angliam petens à
piratis capitur. 313.a
Valterus ab Hoochstrata, Patricius Bruxellensis,
Eduardo Angliæ Regi Franciam vastantem mi-
lians Rubeboliæ artem occupat. 336.b
auro emptus eam deferit. 342.a
Valterus à Leida plebeius, Lotuanensium Con-
sul eratur. 348.e
ex Consul Bruxellæ per insidias trucidatur.
350.a
Valterus à Malopootæ, Eques Louanensis, bello
clarus. 315.a
quando obierit. 327.a
in Vandaliam & Vagriam ex Brabantia & vici-
nis locis nouæ coloniæ ducit. 225.a
Vascones pulehro stratagemate à Balduino Fian-
dro subacti. 184.e. 185.a
Vastus, vide Piscarius.
S. Vdalricus Angustensis Episcopus quando
obierit. 149.e
Vestigalia suo arbitrio indicare, augere, vel mi-
nuere Scabinis Louanensibus à Ioanne I. con-
cessum. 279.a
Vestigalia noua Brabantis à VVenesclo Duce
imposita. 346.b
super his colligendis oritur inter Ducem &
Ordines dissidium. 347.b
Velleris autem Ordo à Philippo Burguodo insti-
tuitur. 408.b
Venatio ad Orientalem Dylic partem Louanico-
sis à quo & quando concessa. 316.b
Venatio ferarum extra viuarum folis Nobilibus in
Brabantia concessa. 330.e
Veneti cum Genuensibus de imperio Ptolema-
dis concordant. 267.e
Cæsaris Maximiliani ditiones invadunt. 521.e
felicitate contra eum pugnant. ibid.
aliquot oppida obtinent. 521.a
inducias cum Cæsare faciunt. ibid.
contra

INDEX RERVM

- contra eos Cæſar, Pontifex, Hiſpanus & Gal-
lus ſœdus faciunt. 523. a
à Francis vincuntur. ibid. b
pacem à Cæſare variis artibus, licet fruſtrâ, am-
biant. ibid. o
laudandi tamen, quòd Turcarum auxilia hiſce
temporibus repudiarint. ibid.
Ferdinando Hiſp. Regi ciuitates, in quas ius
ipſe pretendebat, reſtituunt. 524. a
Pacauum recuperant. ibid.
agrè à Iulio Pontifice pacem impetrant. 525. a
nouum ſœdus cum eodè & Ferdinando Hiſp.
Rege contra Francum faciunt. 526. b
aliquot oppida à Cæſare eis eripiuntur. ibid.
eadem tamen paulò poſt recuperant. ibid.
ſex menſiù inducias cum Cæſare faciunt. ibid. c
à Raimundo Cardonio magna elade affueſci-
unt. 530. e
eidem obuium cum exercitu, Duce Liuiano,
procedunt. ibid.
ſecundò eladem ingentem accipiunt. 531. a
duce Liuiano Francopanem, Cæſaris Lega-
tum, vincunt & vulnerant. 533. e
adeoquè plurima oppida recuperant. 534. a
pacem cum Cæſare Maximiliano faciūt. 544. e
ſœdus cum Carolo V. contra Francos reno-
uant. 559. b
propter abductionem Franci Regis in Hiſpa-
niam, à Carolo V. Imp. abalienantur. 563. a
& contra eum cum Pontifice & aliis Italia
Duobus conſpirant. ibid. b
pacem cum Carolo V. Imp. faciunt. 581. b. e
cum eodè & Pontifice ſœdus contra Turcas
faciunt. 609. c
à Turci pacem petunt. 610. a
Venetiæ à Pipino Caroli Magni Imp. filio bello
ſubactæ. 55. e
pæce ſignata Nicephoro à Carolo Imp. reſti-
tuta. 56. b
Venetia à Maximiliano obſidetur & capitur.
457. c
Ventus horribilis orbem concuſit. 342. e
Verx Dominus, Siluaducis carceri includitur.
368. b
Vercellæ à Francis dolo occupantur. 672. c
à Cæſarianis recuperantur. 673. a
Vercoperi, ſiſtioſi in Friſia. 498. b
à Groninganiſ ſouentur. ibid. vide Groningani.
Veremundus Rex Legioſenſis cum Fernando
Magno Caſtellæ Regi dimicant interimitur.
174. e
de Veromanduorum Comitatu inter Philippum
Francorum Regem & Flandrum contumio.
129. b
Veronus & ſoror eius Verona quando ſtuer-
runt, & ubi quieſcunt. 79. a. b
illius Natalis Humberto Preſbytero diuinitus
innouit. ibid. b
Caſtilocum transfertur. ibid.
Vertonium à Rege Galliarum capitur. 456. e
Veſperg Sicula vnde in prouerbiū abierint. 183. a
Veſuntum Carolo Caluo Lotharij Regnum cū
fratre Ludouico Germanico partiēti obſig-
it. 88. e
Veturius, Venetorum Dux, à Cæſarianis capi-
tur. 534. b
à Via ſtrata, vna è ſeptem Patriciorum Bruxel-
lenſum familijs, ex quibus Scabini eligendū.
198. e
Vitalianus Papa quos ſidei præcones in Angliam
miſerit. 10. b
Vicaria Imperij Eduardo Angliæ Regi cur col-
lara. 318. e
Vicentia à Cæſare Maximiliano capitur & diri-
pitur. 525. a
Victoria inſignis Chriſtianorum à Ludouico Lu-
douici Balbi filio de Nortmannis reportata.
104. b
alia tempore Arnulphi Imp. de iſdem obten-
ta. 114. c. 115. a
Victoria S. Lamberti ad Bullonium caſtrū. 117. a
Vieſſiuli pugna quando conſpigerit. 455. e
Vienna Carolo Caluo Lotharij Regnum cum
fratre Ludouico Germanico partiēti obſig-
it. 88. c
Vienna Auſtriæ à Turcis obſidetur. 582. b
cuniculis acta & incenſis mirè deformatur.
ibid.
ab obſidione liberatur. ibid.
Vigeſima omnium redituum Cleri Henrico Leo-
dienſi à Sede Apoſtolica quo ſine cōceſſa. 16. 5. e
Vigeſima omnium bonorum à Brabantia libera-
liter Ioanni I. Duci conceſſa, ſed ea tantum
vice. 188. b
Vigienna fluuius, in quo Nortmanni plurimi
ſubmerſi. 103. a
Vilgardus Grammaticus à dæmoniſ illuſus
dictis Poëtarum per omnia eſſe credendum aſ-
ſerit. 162. a
à Petro Rauenneniſ Archiepiſcopo reſutatur.
ibid.
Vilſipiacum caſtellum à Nortmannis vaſtatum.
105. a
Villarienſe Monafterium à quibus & quando ex-
ſtructum. 123. a
Villabonius in Fano D. Pauli à Cæſarianis capi-
tur. 606. b
graui lytro redimitur. ibid.
Vilmerdonga Margarete Ludouici Flandriæ Com-
itis vxoris doni aſſignata. 335. a
Viluoordia à Grimbergano euerſa. 219. b
ibi monetam eudere Ioannæ Brabantie Du-
ciſſe interdicitur. 365. c
Viluoordiz apud Brabantos Imago Deipare Vir-
ginis miraculis clara. 353. c
euius Dium Conſolatricis nomine nuncupata.
ibid.
Viluoordiz arx à VVenocleſio Brabantie Duce
quando extrui cœpta. 347. c
Vincentius Cappella, præſectus claſſis Venero-
rum contra Turcas. 609. o
Vincentius Comes Hannoniz, antè dictus Ma-
dalgarius, à Francorum Rege in Hiberniam
gubernator miſſus. 14. c. 1. 5. a
inſignes

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

insignes aliquot fidei Prædicatores inde secum adducit.	ibid.	Hauckiorum parres fouent.	462. a
Autberto Episcopo agente, vnâ cum vxore Deo se consecrat, atque in Monasterio à se extructo monasterium habetum assumit.	15. a	Episcopum suum capiunt & relegant.	ibid.
Vinciacum pagus victoria Caroli Martelli de hostibus suis obenta illustris.	30. b	à Maximiliano Philippi Austrasiæ tuctore ob id bellum eis inferitur.	ibid. b
S. Vincianus Episcopus Cameracensis, seu Atrebatensis, Bruxellæ moritur.	26. a	acriter oppugnantur.	ibide
Vindo Suetonienfis Episcopus sese Haigroldo Nortmanno pro Ludouico Transmarino obfidem tradit.	137. a, b	mittunt qui cum Maximiliano de compositione agant.	ibid.
Virginem violant, ex Lege Ioannis I. Brabantie Ducis quomodo plectendus.	287. c	sed inuissus miles ad oppugnationem profilit.	ibid.
B. Virginis Deiparæ ope Saraceni ab Asturibus profligantur.	34. c	dedunt se, & quibus legibus.	463. a
item Ioanni Damasceno manus abscissa restituitur.	35. c	grauiter inter se tumultuari incipiunt, & quare.	561. a
Virginis uirginitatem sua Deo vouet S. Hermelendis.	7. c	tumultuari pergunt.	564. b
item S. Gertrudis.	13. a	nouos Consules creant.	ibid.
Viridis vallis Eremitagium quando erectum.	302. a	Plebiscitum de tributis equalibus imponendis, primum à Senatu, deinde ab Antistite & Clero firmari curant.	ibid.
Viridunum Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre Ludouico Germanico partem obtingit.	88. c	iterum seditiones mouent.	ibid. c
à Lothario III. Rege expugnatum redditur.	154. a	iterumque nouos Consules creant.	ibid.
à Godofrido Ardenatis nepote euersum.	176. c	Kniffo præter morem Consularum prorogant.	568. b
Visio tremenda S. Lugardi ostensa.	257. b, c	denudò tumultuantur.	ibid.
Visitationis B. Mariæ Virginis festum quando & à quo institutum.	361. a	Episcopum vrbe excludunt.	572. a
Virgurg Saxoniae fugiunt.	46. b	cum Carolo Geldro transfugunt.	ibid. b
Vitalianus Papa ex primis organorum vsum adinuenerit.	41. a	apertum contra Episcopum ballum gerunt.	ibid.
Vladislaus VII. Rex Hungariæ moritur.	540. a	ibid.	
Vlfradus Maior domus Regis Franciæ quando obierit.	20. c	Geldri præsidarios admittunt.	ibid.
Vlierbecum, Ordinis S. Benedicti Monasterium, quando erigi coepit.	213. b	à Casarianis vincuntur.	576. b, c
Vliffinga à Siulans diripitur.	464. b	roto triduo spoliatur.	ibid.
Vlitinga à Brabantis capitur.	366. b	Episcopo nouo se iuramento obstringunt.	ibid. c
Vlmenfes, qui Procestantibus Germaniæ se adiunxerant, Carolo Imp. reconciliantur.	643. c	aliquos capite plectuntur.	ibid.
Vlricus Dux V. Virenbergenfis à Sueuico fœdere repellitur.	591. a	ahij alijs modis puniuntur.	577. a
eius causam Philippus Hassus suscipit.	ibid.	Episcopo suo facultatem concedunt, ditionem Vitraiectinam in Casarem transferendi.	ibid. c
certis legibus restituitur.	ibid.	Casari Carolo iuramentum præstant.	578. b
Vlricus Hibernus à S. Gertrude hospitio excipitur.	13. c	Magistratus eis à Carolo Imp. datur.	ibid.
qua occasione in Belgium venerit.	15. a	Vitraiectina ditio ab Antistite Bremensi vastatur.	560. c
Vlno diuina in Dodonem S. Lamberti percutso rem.	24. a	Carolo V. ab Episcopo venditur.	572. b, c
alia in duos Duces Nortmannorum Reolsum & Reginarium.	68. a	Vitraiectum S. V. Vilibordus cum socijs ex Anglia appulit.	20. c
alia in Lotharium Regem eiusque sequaces indignè ad isgram Communionem accedentes.	86. c, 87. a	sede Episcopali à Pipino Heristallo ornatur.	21. a
alia in eorum Ecclesiasticarum occupatores.	155. b, c, 156. b, c	à Maximiliano Brabantie Duce obfidetur, & quare.	462. b
Vitraiectenses à S. V. Vilibrodo ad fidem conuerfi.	11. a	à Casarianis vi occupatur.	576. b
		Vodo Comes Anrellianensium in præliis cadit.	67. a
		Volearius Cappellanus, Carlomanno defuncto, Caroli partes sequitur.	46. a
		Vollenhouius Drossardus, Anabaptistas ex Hollandia Monasterium V. Westphaliæ versus proficiscentes intercipit.	594. b
		Volquertainius à Brugenfis capitur.	473. c
		pro liberando Maximiliano Rom. Rege à carcere Brugenfi obfeditur.	475. c
		in Voorerzee cruentum admodum prælium, commissum inter Hollandos & Zelandos, de ruela Florentij Cornilis adhuc infans contendentes.	167. b
			Voriciæ.

INDEX RERV M

Vorſeſaria Mariz Brabantæ Geldro nuptæ doti
aſſignata. 337.b
Vrbaniſtæ diſci Flandri Vrbano Papæ contra
Clementem Antipapam adhzrentes. 361.a
S. Vrbani Papæ corpus à Paſchali Papa inuen-
tum, & in Vrbem tranſlatum. 70.b
Vrbanus IV. Papa Feſtum Corporis Chriſti miſi-
tuit. 274.a
Siciliæ Regnum à Manfredò occupatum Caro-
lo S. Ludouici fratri conſert. 274.c. 275.a
eo moriente Cometes, qualis numquam antea,
apparet. 275.a
Vrbanus V. Innocentio VI. in Pontificatu ſuc-
cedit. 340.c
qualis fuerit. ibid.
Sedem Pontificiam Auenione Romanæ redu-
cere parat. 340.c. 341.a
Eccleſias Lateranenſem & ſancti Benedicti in
monte Caſſino collapsas reſtaurat. 340.c
quando obierit. 344.a
Auenione ſepulchris miraculis claret. ibid.
Marſiliam ad S. Victori Monafterium tranſ-
fertur. ibid.
Vrbanus VI. Gregorio XI. in Pontificatu ſucce-
dit. 349.c
conſecratur, & quinque menſibus integris nul-
lus ei contradicit. ibid. & 350.a
tandem contra ipſum Antipapam Clementem VII.
diſcus eligitur. ibid.
Dominum Arnoldum de Hory Episcopum
Leodiienſem conſecrat. ibid.b
Viſitationis B. Mariz Virginis feſtum quando
& quare inſtituerit. 361.a
quando obierit. ibid.
Vremde Brabantiz pagus, in quo primum Abba-
tis S. Bernardi erecta fuit. 256.c
Vrienſes, Heluetij Catholici, contra Bernenſes
& Tigurinos hæreticos arma ſumunt. 587.c
vide Heluetij Catholici.
Vrſus in villa Mortzelle ad Reliquias D. Gudilæ
conſugiens, diuinitus manueſcit. 60.a
Vrna, à Cæſare Maximiliano capitur. 526.b
Vreſch Ludouico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum partienti aſſigna-
tur. 88.c
S. Vulfrannus Senonenſis Episcopus auſpicijs
Pipini Herſtalli in Belgio prædicat, & Miſſas
celebrat. 24.b.c
Vultramps Magdeburgenſis Episcopus ad Ludo-
uicum Comitum pro Henrico Imp. excommu-
nicato ſecibit. 295.c

VV.

VV Adetlo villa Taxandriz S. VVilibrodo
oblata. 26.a
VV Valfarius Aquitaniz Dux in Eccleſias iniurijs
à Pipino bello peritur. 41.a, b, c. 41.a
falſis promiſſis Pipino imponens, Cabulonem
vique omnia vaſtat. 41.b
eius mater, ſoror & neptes Santonis à Pipino
capiuntur. 41.a
interimuntur. ibid.

VVala apud Carolum Magnum Imp. maxima
auſtoritatis, humillimè ſe Ludouico eius filio
ſubdit. 61.a
VValach Comes pacis inter Francos & Danos
initæ contractus interfuit. 56.b
VValachria Roberto Flandro Gertrudem vi-
duam Florentij Hollandiz Comitis vxorem
ducenti aſſignat. 186.b
S. VValburgis S. VVilibrodi contaneæ. 25.c
templum ei Antuerpiæ dicatum, credunt
Rothingi eſſe donum. ibid.
VValdetrudis vxor Vincentij Comitis Hanno-
niæ. 14.c
vnà cum marito Deo ſe conſecrat. 15.a
in Caſtriloco Sandimonialium Monafterium
erigit. ibid.
ibidem quieſcit. 58.c
S. VValdetrudis Monafterium Caſtriloci S. Ve-
roni Reliquijs ornatur. 79.b
VValdradi pellex à Lothario adamatur. 83.b
ab Aduento Metenſi Episcopò probatur le-
gitima Lotharij vxor. ibid.b, c
Aſienſij Sedis Apoſtolice Legati operâ à Lo-
thario dimiſſa, in Italiam abduci iubetur. 85.a
Nicolaum Papam ſapienter eludens excommu-
nicatur. ibid.b
VValchæz inſule à Nortmannis vaſtatæ. 67.b
maris inundatione pegunt. 212.b
VValdes Comitatus maris inundatione perit.
212.b
VValgharius Comes aduerſus Oddonem Regem
rebellionem mouens capite plectitur. 115.c
VValo Metenſium Episcopus à Nortmannis in-
teremptus. 107.b
VValo munitionem Heriberti, Caſtellum Theo-
dorici dictam, Rodulfo Burgundo dedit. 132.a
ab Heriberto in vincula coniecit. 114.a
VValterus filius Arnoldi Gnmbergienſis à Bra-
bantis in prælio capitur. 120.c
agente S. Bernardo liberatur. 212.c
tandem cum Godefrido III. pacè init. 224.b, c
VValterus Domburgius à Suſanis in templo oc-
ciditur. 454.b
VValterus Eucloga, & VValterus VVitterman-
nus, Conradum Dominum Elſbox trucidant.
370.c
VValterus Hærueldius à Nicolao Soeno ad duel-
lum prouocatur. 371.c
VVaratho pro Ebroino Maior domus ſtatuitur.
20.c
VWaremie caſtrum ab Hoyenſibus exuſtum.
264.a, b
de VVarſeſes & de VVarous Nobiles Leodiien-
ſes inſauſſè cum familia de Avvans dimicant.
308.c
VValcones à Clotario viſti. 5.c
nec non à Dagoberto ſubacti. 6.b
ex inſidijs exercitum Caroli Magni aggrediuntur.
50.a
ab eodem penitus ſubacti. ibid.b
VVaſſa à Theodorico Beuernq & Dixmadq Do-
mino vaſtatæ. 236.b
eſt ſeu.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

est feudum Imperij. 245.c
ab Antuerpianis & Bruxellensibus vastatur. 331.a
Vassianus Regulus, Amstelodami suburbij à Geldro exultus, Geldros insequitur & caedit. 327.b,c
à Geldro capitur. ibid.c
è carcere dimittitur. ibid.
Geldrum obsidionem Leuwardis solvere cogit. 338.b
Doccomium pro Carolo Austriaco occupat. ibid.
Et alia in Frisia loca capit. ibid.
copias in Geldnam ducit. 340.b
Nigram legionem ibi atrocitatem fugat & dissipat. 341.a,b
VVorcomium expugnat. 358.a
item alia Frisia loca. ibid.a,b,c
Sceenwijkium obsidet & obtinet. 359.a
Geldros fugat. ibid.
ex vulnere moritur, nobilissimæ VVassenario-
rum familiaris vicinus. ibid.b
ad VVa llenbergam Otho à Philippo Imperatore
profigitur & fugitur. 240.c
VWilshingum arx Transmosana à Ioanne II. Bra-
bantiz Duce euerfa. 290.b
VVarauius Friso Eberhardum Ducem dolo in
venatione trucidat. 120.a
VVechele Mariz Brabantæ Geldro nuptæ doli
assignat. 335.b
item **V**Velds. ibid.
VVencefflaus Dux Lutzenburgensis Ioannem
Ioanous III. Brabantæ Ducis filiam ducit vxorem. 324.b
XXXIV. Brabantiz Princeps, socero succedit. 328.b
Louanij inauguratur. ibid.e
se privilegia seruaturum cum coniuge iurat.
ibid. & seqq.
Antuerpianibus ius Stapulæ confirmat. 330.a
à Ludouico Flandriz Comite bello petitur, &
ad Scotam iuxta Bruxellam fode cæditur.
331.b, & seqq.
quibus eandem obibus Lotharingæ, Brabantiz,
& Lemburgi Ducatus à Carolo Imp. obti-
nuerit. ibid.e
reliquis ciuitatibus à Fladto occupatis, huf-
cum ducia se recepit. 334.a
taodem agente Guilhelmo Hollandiz Comite,
pacem cum Flandro iuit. ibid.c
cui Ducis Brabantiz titulum concedit. 335.a
item Mechliniam pro expensis bellicis. ibid.
quid Margareta Flandriz Comitissæ vxori pro
dote assignat. ibid.
quidque Maria Reinaldi Geldriæ Ducis vxor.
ibid.b
eodito exercitu mouet in Louanienfes tumol-
tuantes. 339.a
quibus conditionibus pacem seditionis conces-
sit. ibid.a,b
iterum io Louanienfes tendit, inique pacis
conditiones seruare compellit. 340.a

Eduardum Geldrum, qui fratrem suum Rei-
oldum in vinculis habebat, bello aggreditur.
341.b
Caroli Regis Franciz coronationi interfuit.
ibid.
Rauestennum frustra obsidet. ibid.
à Carolo Imp. Prefectus Alfatiz creatur.
342.b
Hamersbachiam arcem pradonum receptacu-
lum euerit. ibid.
ob mercatores spoliatos Ialiacenibus bellum
infert, sed infelici successu. 344.b,c, & seqq.
victus & captus, castris Nyoderke includitur.
345.a,c
agente Imperatore & alijs, liber dimittitur.
346.a,b
nouis vestigalibus Brabantiam grauatur. ibid.b
Inquisitores & Censores io eos qui Magistrat-
um oon benè administrarunt constituunt. ibi-
dem c
super tributo indicto colligendo oritur ei cum
Ordinibus controuersia. 347.b
agente ab Arkel Episcopo Leodiensi, ipsidem
conciliatur. ibid.
Viluordiz arcem extruit. ibid.c
eo cum fratre Imperatore in Franciam prof-
feto, iterum Louanienfes tumultuantur. 148.c
de Magistrabus gereendis nouum Edictum
proponit. ibid.
Capinas fode in patricijs sequentibus Pari-
sij euocatur. 351.b
Louanienfibus domandis copias cogit. 354.b
tandem intercessore Episcopo Leodiensi pa-
cem cum ijs iuit. ibid.c
quando obierit. 355.c
VVencefflaus II. Odoacri filius patri in Bohemiz
Regnum succedit. 281.a
Iutam Rudolphi Imp. filiam ducit vxorem.
ibid.
VVencefflaus ab Imperio deponitur. 369.b
pro Ducatu Brabantiz instat. 371.a
VVencefflaus Sberencias exercitum in Bohemos
ducit. 395.
VVenemarus villam Mortzelle à Carolo Magno
Imp. D. Gudulæ oblatam in ioste vsurpat. 59.c
in **V**Verda Carlus S. Sulzberus à Leone Papa
Carologo Sanctorum adscribitur. 53.b
VVerenher Comes multum apud Henricum
Regem adhuc puerum potest. 186.a
VVernus Comes Carlomano defuncto Caroli
partes sequitur. 46.a
VVernus à Brugenfibus seditionis capitur, &
carceri includitur. 47.a
ad VVestcappelam Zelandiz Flandri atroci præ-
lo ab Hollandis vincuntur. 263.b,c
VVestergoij, siue **V**Vestfrisijs contra Saxones re-
bellant. 503.a
Frankeram obsident. ibid.
vincuntur. ibid.
tributa pendere coguntur. ibid.b
à Georgio Saxone legibus coercentur. 510.c
Seueram Geldro enipunt. 514.c
KK 2
Leda.

INDEX RERV M

- Leidano gravi damno afficiunt. *ibid.*
Veteriehus Brabantis prædicans, Gerardum
 Nigrum Affligemfis Monasterij primum
 Fundatorem ad Christum convertit. 194.b
Vicfredus Colonienfis Episcopus mortur.
 140.c
Vichman Comes contractui pacis inter Fran-
 cos & Danos initus interfit. 56.b
Vielefus, ob non adeptum Episcopatum Vi-
 gornienfem, fit bærefarcha. 340.e
Vido Berengarij exercitus duces donis corrup-
 pit. 117.c
Vifense oppidum Thuringiæ ab Othone Imp.
 destrutum. 241.c
Vishmodi incolæ ob frequentes rebelliones à
 Carolo Magno in Franciam tràllati. 49.e. 53.a
Villemus Aquitanix Dux ingenti clade Nort-
 mannos afficit. 117.c
Vilhelmus S. Benigni Abbas, miraculis illustris,
 quando claruit. 173.c
 filius Roberti Francorum Regis patri reconcil-
 iat. *ibid.*
Vilhelmus Berthnuius Grimbergani Mona-
 sterij Fundator. 213.c
Vilhelmus Nortmannorum Princeps, terram
 Nortmanni à Carolo Simplice concessam à
 Ludouico eius filio obtinet. 134.e. 135.a
 ab Arnulfo Comite dolo interimitur. 136.a
Vilhelmus Rhemenfis Archiepiscopus, Al-
 bertum Henrici IV. Louanienfis fratrem Epi-
 scopum Leodienfem consecrat. 235.b
Vilhelmus Traiectenfis Episcopus, deuotionis
 ergò Ierosolyman præfiscitur. 186.e
Vilbertus à Ludouico Germanico Colonienfi
 Episcopatu præfiscitur. 88.a
 Caroli Crassi Imp. ad Godefridum Nortman-
 num Hugoni rebellanti fauentem Legatus.
 110.e
Vilicha à Nortmannis exsta. 67.b
Villa Berengarij Italix quondam Regi vxor
 Sanctimonialium velum assumit. 148.b
S. Villibordus, cognomento Clement, cum io-
 eijis quando in Belgium venerit. 20.c
 Pipini auctoritate fultus, plurimos ad Christi
 fidem perducit. 21.a.c
 postulate Pipino, Frifonum Archiepiscopus
 ordinatur. 23.a
 medietatem Fisci Eternacensis à Pipino eiusq;
 coniuge Plestrude accipit. 24.b
 item villam Sueltram in pago Mosaciorum.
 25.c
 ei à Rothingo traditur Ecclesia in Antuerpo,
 cum villis, & tercia parte telonij. *ibid.*
 complura item alia ab alijs offeruntur. 26.a
 nec pauciora à Carolo Martello. 30.e. 31.a
Vilrics Margarete Ludouici Flandrix Comitris
 vxoris doni assignata. 335.a
Vilzburg, siue Vilitenbergum. *vide* Vitrae-
 ctum.
Vineghemum Margarete Ludouici Flandrix
 Comitris vxoris doni assignatum. 335.a
Vinegus Dux Spoletanus Leonem Pontifi-
 cem, fratrè à Romanis habitum, ad Carolum
 Magnum tranfmittit. 51.e. 52.a
Vinennus Balduini Flandrix Comitris fratres,
 Fulconem Archiepiscopum Rhemenfem tru-
 cidat. 120.e
Vinidi à Dagoberto Rege victi. 6.b
Vinoxberga à Franciis spoliatur & incenditur.
 698.a
Virttenbergenfis Comes Ducis titulo à Maxi-
 miliano Imp. condecoratur. 494.b
Virttenbergenfis Dux Carolo Imp. reconcil-
 iatur. 641.b.c
Viruidus Abbas Leonem Pontificem, fratrè à
 Romanis habitum, ad Carolum Magnum
 tranfmittit. 51.e. 52.a
Visera Saxonix fluuius. 4.c
Vitenberga à Carolo Duce obfidetur. 647.b
 eidem se dedit. *ibid.*
Volfgangus Prussie Magister contra Albertum
 Brandeburgicum cum alijs Principibus foctus
 init. 670.b
S. Volphelmus Abbas Bruvilerenfis, Berenga-
 rium Sacramentarium doctissimè suis scriptis
 confutauit. 187.c
Voltelmus Dilgemij Monasterij primus Ab-
 bas. 218.b
Vorings castrum, receptaculum prardonum, à
 Ioanne I. Brabantix Duce obfidetur. 186.a.b.
 287.a
 ab eodem capitur & funditus eueritur. *ibid.*
Vourvucht oppidulum Transmoanum à Ioan-
 ne Domino Grousfeldz tempium indignatur
 Leodienfes. 348.b

X.

Xenodochium Louanienfe à Sophia S. Elis-
 a. beche filia extructum. 255.c

Z.

Zacharias Patriarcha Ierosolymitanus à Sy-
 roe liber dimittitur. 8.c
Zanzellus cum Rege Carolo Austriaco, ludo
 equestri congregitur. 141.c
Zelandi Henrico III. Imperatori cum Balduino
 Flandro belligeranti ferunt fuppetias. 175.c
Zelandia quomodo & quando Flandris cesserit.
 186.b. 265.a
 dos futura Flandrix Hollandæ nupturæ. 265.b
 ex parte à Flandris occupata. 296.c
 est feudum Imperij. 245.c
Zeuenvoldij contra Saxones rebellant.
 Franckeram obfident. *ibid.*
 eaduntur. *ibid.*
 tributa pendere coguntur. *ibid.*
Ziricea à Alberto Saxone multatur. 482.e.
 483.a
Zoutius à Maximiliano, iam Romanorum Rege
 creato, Eques dicitur. 469.b
Zuendebaldus Dux Maharenfium, Boemix Du-
 catum ab Arnolpho Imp. obtinet. 113.c
 eiusque filium nothum ex Garo Fonte fufci-
 pient, ei nomen suum imponit. *ibid.*
 rebel-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

rebellionem mouens subiugatur.	ibid.	latus, carceri mancipatur.	90.b
Zuendebaldo nothus Arnolphi Imperatoris à		pacem petens, Legationem ad Ludouicum	
Zuendebaldo Maharesium Duce ex sacro		Germanicum mittit.	91.b
Fonte suscipitur.	113.c	Zugenfes, Heluetij Catholici, contra Bernenses	
à patre in Italiam Berengarin suppetias latus		& Tigurinos hæreticos arma sumunt.	187.c
mittitur.	117.c	vide Heluetij Catholici.	
Optimarum consensu à patre Lotharingæ		Zurphanie Comitatus Caroli Audaci venditur.	
Regna præficatur.	118.a		437.c
Lugionum deprædatur.	ibid.	eo Clituius Caroli V. Imp. in perpetuum cedit.	
Reignarium Ducem sibi fidelissimum ab aula			638.c
ablegat.	119.c	Zwingliana hæresis in quibusdam Germaniæ	
à suis rejicitur.	120.a	urbibus Lutheranz præuolat.	181.a
frustrâ armis rem agit.	ibid.b	Zuytbeuera Roberto Flandriæ Gertrudem vi-	
in prælio occiditur.	ibid.c	duam Flotentijs Hollandiæ Comitris uxorem	
Zuenticbaldus nepos Rastizi infidelitatis in simu-		ducenæ assignata.	186.b

APPROBATIO.

CVM Annales hi Brabantie & Uniti Belgij Principum res gestas duobus Tomis ex fide enarrent, gentisque nostra, quam omnium Gallorum fortissimam iam olim dixit & verè dixit Cæsar, primordia, Principes, & euentus varios, distinctè & solidè complectantur, nihilque quod aut Religionis aut Politico statui aduersetur, contineant, dignos iudicauimus, qui typis concepti in lucem prodeant. Datum Antuerpiæ, in Seminario Episcopali, die XXXI. Maij, anni M. DC. XVII.

Laurentius Beyerlinck, Archipresbyter & Canonicus Eccles. Cathed. Antuerpiensis.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EUGENIA Archiduces Austriæ, Duces Burgundia, Brabantie, &c. Serenissimi Belgarum Principes, Diplomate suo sanxerunt; nequis, Francisci Harzi Annales Ducum seu Principum Brabantie totiusque Belgij, præter Balthasaris Moreti voluntatem villo modo imprimat, aut alibi terrarum impressos, in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalesve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum & alia graui pœna mulñabitur; vti latius patet in litteris datis Bruxellæ VII. Iulij, M. DC. XVII.

Signat.

De Witte.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXIII.

